

6015

XIV. D.

RÉVFY

Polgári

birákodás

tanönyve

19 692

A MAGYAR

POLGÁRI BIRÁSKODÁS

• TELJES TAN- ÉS KÉZIKÖNYVE.

HAZAI TÖRVÉNYKEZÉSÜNK FEJLŐDÉSÉNEK ÉS AZ
EGYES PERJOGI INTÉZMÉNYEK ELMÉLETÉNEK RÖVID
ISMERTETÉSE MELLETT,

HATÁLYBAN LEVŐ TÖRVÉNYEK ÉS RENDELETEK SZÖVEGEBŐL ⁶⁰¹⁵ ~~XIV-2~~ 10

A HAZAI POLGÁRI TÖRVÉNYKEZÉS TANULÓI ÉS GYAKOR-
LATI MIVELŐI SZÁMÁRA

EGYBEÁLLITÁ

RÉVFY LÁSZLÓ,

jogtudor, köz- és váltóügvéd, a budapesti tud. egyetem képesített magántanára,
a pozsonyi kir. akadémián a peres- és peren kívüli eljárás, váltó- és kereskedelmi
jog ny. és r. tanára.

M. KIR. BANYAMÉRNÖKI és
ERDŐMÉRNÖKI FŐISKOLA
KÖNYVTÁRA
6015 szám.

POZSONY, 1883.

KIADJA HECKENAST G. UTÓDJA
(Drodtleff Rezső).

CR

4439

MEFŐKÖNYVTÁR
2004
LELT-ELLENŐRZÉS

Wigand F. K. nyomdája Pozsonyban.

TARTALOMJEGYZÉK.

I.

	Lap.
Tájékoztató.	1
Bevezetés, történelmi fejlődés.	5
A bíróságokról, bíróságok, bírák, bírói felelősség, függetlenség, elmozdíthatatlanság, bírósági szervezet, első folyamodású bíróságok, másod bíróság, legfőbb bíróság, előadás és határozathozatal; vitás elvi kérdések eldöntése, döntvények s döntvénykönyv iránti ig. min. rendelet.	9
Bírói hatáskör, bírói eljárás megindítása, bírói eljárás kizárása, hitbizományi bíróság, házassági bíróság, 1868. XLVIII. t.-c. „a vegyes házassági válóperekről“, gyámhatósági bíróság, vásári bíróság, kivételes bíróságok.	21
Bírói illetőség, személyes keresetekben, házassági perekben örökösödési perekben, felhívási perekben, birtokperekben, előjegyzés igazolásában, csődügyekben, perújításra végrehajtásra nézve, illetőségi összeütközés, az illetőségnek hivatalból vizsgálása, eltérés az illetőségtől a felek akaratából, ennek korlátozása, a bírói érdekelttség esetei, bíróküldés, ig. min. rendelet az államkincstárt illető pénzbírságok kezelése és behajtása tárgyában, bírói hatóság gyakorlása más bíróság területén, az országon kívül, ide vonatkozó kormányrendeletek kivonatos tartalma.	32

II.

Az ügyfelekről, fölperesség, kereset kellékei, a bírói ügyviteli szabályoknak a keresetre vonatkozó intézkedései, a kereset bélyege, a kereset kijavítása, visszavétele, pörletétel, beavatkozás helye és ideje, beavatkozási kereset, alperesség, viszsonkereset, képviselő, az ügyvédség rendezése, az ügyvédi rendtartás jelentősebb szakaszai, személyes megjelenés kötelezettsége, törvényes képviselő, képviseltetési kötelezettség, a meghatalmazvány kiadása, felmutatása, szegények képviselője.	48
---	----

III.

Az eljárásról, a békéltetés intézménye, az eljárás közvetlensége, közvetettsége, szóbeliség és írásbeliség, előnyei s hátrányai,	
--	--

a nyilvánosság, közvetlen és közvetett, teljes és részleges, tárgyalási és nyomozási elmélet.	73
Az eljárás nemei, sommás eljárás esetei, bírói illetőség elleni kifogás a sommás és rendes eljárásban, törvényes szünnapok, a nyilvánosság korlátozása, a bírói ügyviteli szabályok intézkedése e tárgyban, nyilvánosság a főlebbviteli bíróságoknál, megjelenés elmulasztása sommás eljárás, kereset, idézés, megjelenési határidő, a tárgyalás menete, bizonyítás, egyezség vagy ítélet, bélyegc.	78
Rendes eljárás, periratok általában, kereset, pörfelvétel, megjelenés, a bírói ügyviteli szabályoknak a pörtári eljárást és kezelést illető szakaszai, ellenirat, válasz, viszonzválasz, végirat és ellenvégirat, a rendes perek jegyzőkönyvi tárgyalása, a jegyzőkönyv kellékei, a tárgyalás befejezése.	92

IV.

A bizonyításról, a bizonyítéki szerek: megkülönböztetésök, forrásuk minőségök, hatályuk, céljok, alkalmazásuk szerint; bizonyítási kötelezettség, jogvélelem, az esetlegesség elve, bizonyíték előlegezés, bizonyítás ideje, főbizonyítás, ellenbizonyítás, bizonyítás módjai, bizonyítékok helye a pörben, külföldi törvény vagy okirat.	102
Beismerés, nyílt, hallgatag, bíróság előtt, bíróságon kívül, más pörben tett beismerés, pertársak beismerése, korlátot beismerés.	107
Okiratok, köz- és magánokirat, az 1871. XXXIV. t.-c. némely szakaszai a magyar földhitelintézet által kiállított okiratokat illetőleg, az osztrák-magyar bank s a kisbirtokosok országos földhitelintézetének főkönyvei és könyvkivonatai, az okirat valóságának bizonyítása, kereskedők üzleti könyvei, okirat küllkékei, okirat közlése, eredetiek megtekintése, letétele, előszerzése megsemlélés végett, közös okirat.	109
Tanúk, számuk korlátozása, tanubizonyítás kellékei, képtelen tanúk, kifogás alá esők, kérdőpontok, tanúkihallgatás elrendelése, ellenkérdőpontok, tanúk meghittetése, tanúskodási kötelezettség, tanúk járandósága, más pörben tett tanuvallomás érvénye, észrevételek a tanuvallomásokra.	119
Bírói szemle, mű- és szakértők, jellegök, a szemle elrendelése, a szakértők tulajdonai, járandósága, bírói becsü, észrevételek a szakértők véleményére.	126
Eskü, alkalmazhatósága bizonyítási szerül, felosztása, nemei, eskü általi bizonyítás, ellenbizonyítás, esküvő személyek, eskü tartalma, főeskü, érvelések a végiratban is felajánlhatás mellett, elfogadására vagy visszakinálásra kötelezettség, póteskü, becsü és fölfedező eskü, esküre való jelenkezés, eskü letétele, eskületéleti jegyzőkönyv, halál általi hitelesítés.	130

V.

	Lap
A birói határozatokról, végzések és ítéletek, a birói ügyviteli szabályok ide vágó rendelkezései, a határozat alapja, a határozat nemei, indokolása terjedelme, perköltség, törvényes szünnapok, az ítélet végrehajthatósága, egyezség, kijavítás.	139
A birói határozatok kézbesítése, közvetlen és közvetett kézbesítéseket illető szakaszai az 1875. XXXVII. t.-cikknek, kézbesítés hivatalból vagy fölperes útján, kézbesítők. 1871. LI., 1875. IX. és X. t.-cikkék, az elfogadás megtagadása, a határozat kifüggesztése, lakhely változtatás, jelentés a kifüggesztésről, ügygondnok kirendelése, idézés hirdetvény által, kézbesítés posta útján, a követségi személyzet részére, külföldön, vagy külföldi hatóságok megkeresése folytán	144

VI.

A perorvoslatokról. A főlebbvitel általános szabályai, bélyegszabályok; főlebbezés, pénzügyministeri rendelet az 1881. LIX. t.-c.-ben meghatározott perorvoslatoknál alkalmazandó bélyegilleték iránt; semmiségi okok; felfolyamodás, előterjesztés, bélyeg, beadási határidő.	150
Igazolás, bélyege, igazolás kizárása, beadási határidő, igazolás használati hatálylyal, a nélkül.	166
Perujítás, esetei és határideje, perujítási kereset, előleges bűnvádi eljárás, perujítás hatálya.	170

VII.

Az eljárás némely eltérő módjairól. Bíráskodás a községi bíráskodást meghaladó kisebb polgári peres ügyekben. Kisebb polgári peres ügyekben. Kisebb polgári peres ügyek bírósága, birói hatáskör a pertárgy misége szerint, kereset, idézés, tárgyalás menete, bizonyítás, egyezség, ítélet, jogorvoslatok, semmiségi panasz, ezzel visszaélés büntetése; igazolás, perujítás; végrehajtás; bel- és ig. min. rendelet az 1877. XXII. t.-c. életbeléptetése iránt a kisebb polgári peres ügyeket illetőleg. Bélyegilleték alkalmazása esetenként.	173
Eljárás a községi bíráskodás körül, bizonyítás módjai, az eskü kizárása, a tárgyalás menete, ítélet kihirdetés, az ügynek járás-bíró elé vitele, bejelentési határidő; alkalmazandó bélyeg esetenként. Bel- és ig. min. rendelet az 1877. XXII. t.-c. életbeléptetése iránt a községi bíráskodást illetőleg.	199
Vásári bíráskodás, birói illetőség, elsőbbség a vevők közt, ítélet és végrehajtás, a perorvoslatok kizárása.	204
Választott bíróság, szerződés ez iránt, kizárás a bíráskodásból, bíró választás, visszavetési jog, felfolyamodás esetei, periratok letétele.	207
Felhívási per, a felhívási kereset nemei: kérdések valamely joggal, számadási viszonyban, gyám s gondnok számadás, kötelezettsége,	

- az 1877. XX. t.-c. ide vonatkozó szakaszai, holtak nyilvání-
 tási eljárás, elveszett okiratok megsemmisítése, 1881. XXXIII. t.-c. a
 közforgalom tárgyát képező értékpapírok bírói megsemmisítéséről. 212
- Előleges bizonyítás, helye és nemei, előleges tanúhallgatás, előleges
 bírói szemle. 228
- Hivatalos bizonylatok, hivatalos bizonyítvány, a hatályban levő tör-
 vényekről, a külföldi törvényekről, a másolatok hitelességéről,
 hitelesítési bélyeg, bizonyítvány az aláírás valódiságáról, a meg-
 hatalmazványon levő aláírás hitelesítése, fordítmányok és tol-
 mácslatok helyességének tanúsításáról, hiteles helyek, hiteles
 kiadmányok kiszolgáltatása. 228
- Örökösödési eljárás. Az örökösödés megnyílt, hivatalos beavatkozás
 esetei, a haláleset bejelentése, fölvétele, előleges biztosítás, vég-
 rendelet bemutatása, kihirdetése, hagyományosok és végrende-
 leti végrehajtók értesítése, leltározás, leltár kellékei, gyámható-
 sági intézkedések, távollévők idézése, vagyonközösség, osztály,
 a nagykorúak között, az ingatlanokra nézve, hivatalos beavat-
 kozás esetében, sommás úton, egyezség, perútra utasítás, a ke-
 reset beadása, gyámhatóság teendője a biztosításra nézve, ha-
 gymányok érvényesítése, a korona-ügyész értesítése, az érde-
 kelték megidézése. Az 1869. évi ápril 7-én kiadott ig. min.
 rendelet a hitbizomány feállítására iránt. 235
- Vegyes és átmeneti intézkedések, az 1877. XX. t.-c. VI. fejezete az
 örökösödési eljárást illetőleg; a lakbérleti szabályrendeletek
 alkalmazhatóságának föltételei, a budapesti árú- és értéktőzsde,
 valamint a vidéki termény- és gabnacsarnokok külön bíróságain-
 nak hatásköre, 1870. II. t.-c. a pesti árú- és értéktőzsde, vala-
 mint a vidéki termény- és gabnacsarnokok külön bíróságainak
 visszaállításáról, a felfolyamodás esetei, igazolás megengedése,
 perújítás kizárása; a m. kir. Curia két osztályának egyesítése,
 a m. kir. Curiánál fegyelmi bíróságnak szervezése, az 1874.
 XXXIII. t.-c. 50. s 51. §§-ai a választói jogosultságot illető fel-
 szóllalások iránt, a m. kir. Curiának ily ügyeket illető ügyren-
 det szabályozó ig. min. rendelet; a gondnokság alá helyezés,
 kiskorúság meghosszabbítása, az atyai hatalom megszüntetése
 kérdésében követendő bírói eljárást szabályozó ig. min. rendelet. 249

VIII.

1881. LX. t.-c. a végrehajtási eljárásról. 279
- Általános határozatok, a végrehajtás föltételei, végrehajtható közok-
 iratok, bírói illetőség, külföldi bíróságok végrehajtási megkere-
 séséi, külfölddel kötött államszerződések kivonatos tartalma,
 végrehajtási kérvény felszerelése, bélyege, elintézése, elrende-
 lése s a végzés kézbesítése, a végrehajtási jog s teher átszár-
 mazása, végrehajtó kiküldöttek, ezek felelőssége, végrehajtási
 jegyzőkönyv kellékei, végrehajtási költségek, idevonatkozó ig.

min. rendelet 1880. jul. 2-áról; a marasztalt ellen elrendelt csőd hatálya, a végrehajtás megszüntetése, korlátozása vagy felfüggesztése iránt indítandó kereset föltételei, kellékei, bélyege, hatálya, előterjesztés, felfolyamodás, határideje, hatálya, bélyege, visszvégrehajtás; ig. min. rendelet az ovadékképes értékpapírok iránt, a bírói letétek kezelése iránt. 279

IX.

Végrehajtás készpénzbeli követelés behajtására 316
 Végrehajtás az ingóságokra; foglalás, összeírás, kijelölési jog, végrehajtás alól mentes fizetés, nyugdíj, végkielégítés, napdíjak, cseledek bére, igavonó jószágok, gazdasági szerek; korábbi foglalás, felülfoglalás, törvényes zálogjog, szoros zár, átszállítás, követelések lefoglalása, végrehajtók s végrehajthatók találkozása; igénykeresetek beadására felhívás, tárgyalás, ítélet, jogorvoslat, árverési hirdetmény, határidő, árverési föltételek, jegyzőkönyv, bélyege, elsőbbségi bejelentvény, váltói s kereskedelmi zálogjog érvényesítése, végrehajtás folytatása, vételár felosztása, kielégítési sorrend, tőzsdei árfolyammal bíró értékpapírokra vezetett végrehajtás, körpénztár ellen fennálló követelésre vezetett végrehajtás, biztosításilag lefoglalt ingóságokra vezetendő kielégítési végrehajtás. 318

X.

Végrehajtás ingatlanokra. 362
 Végrehajtási kérvény; 1871. XXXIV. t.-c. a magyar földhitelintézet-ről, a végrehajtási végzés elleni felfolyamodás, közös vagyon részére vezetendő végrehajtás; árverési kérvény, árverési végzés és hirdetvény, ennek kellékei, kikiáltási ár, tartozékok, függő termés elárverezése, árverési feltételek, vagyon átruházási illeték, az árverés elrendelése, a tartozékok összeírása, bejegyzett igény, zálogváltási jog, szolgalmi jog, szőlő-birtok elárverezése, felfolyamodás az árverési végzés ellen, csatlakozás a korábbi végrehajthatóhoz, az árverezés foganatosítása, jegyzőkönyve, ennek bélyege, sikertelen árverés, előterjesztés az árverés körül fölmerült alaki sérelmek miatt, semmiségi esetek, vételi bizonyítvány, az árverési föltételek megszegése, újabb árverés, utóajánlat, utasító ig. min. rendelet a vételi bizonyítványnak mikor leendő kiadása iránt, sorrendi tárgyalás, előnyös tételek, felszámítás, megállapított sorrend, felfolyamodás a sorrendi végzés ellen, kifizetés, bírói önkéntes árverés. 362

XI.

Végrehajtás ingatlanok haszonélvezetére. 407
 Zár alá vétel, zárgondnok kinevezése, kezelés, utasítás, nem pénzbeli jövedelem értékesítése, több végrehajtható közötti elsőbbség. 407

XII.

Lap

A végrehajtás egyéb nemei

Bizonyos ingó vagyonnak, határozott nemű vagy fajú ingóságok bizonyos mennyiségének átadása, a végrehajtási átadás hatálya, harmadik személy jogainak ótalma, az ingók hiányában biztosítási végrehajtás.	410
Végrehajtás ingatlan tulajdoni jogára, egyéb dologi jogra, birtok eldarabolás, vázlatrajz, birtokba behelyezés végrehajtásilag.	413
Végrehajtás munka vagy egyéb teljesítésre, pénzbírság alkalmazása, erre végrehajtás.	415

XIII.

Biztosítási intézkedések. A biztosítás lényege, a kérelem alapja, ideje, az elrendelés föltételei, váltóperekben, bér- és hasznóbér összeg biztosítása, ingóságok egyenértékének biztosítása, illetékesség, biztosítási végrehajtási kérvény elintézése, a biztosítási végrehajtás fogatosítása, per a biztosított jog érvényesítése végett, a biztosítást szenvedő felfolyamodása, alaptalan biztosítás bírságolása.	416
---	-----

XIV.

Zárlat. A zárlat lényege, célja, föltételei, kérvény, illetékesség, elintézés, zárlat ingatlanokra, felfolyamodás a zárlatot elrendelő végzés ellen, per a zárlat tárgya iránt, zárlat feloldása, zárgondnok, köteleiségei, ingóságok lezárólása, zárlat költségei.	423
---	-----

XV.

Zárhatározatok. Az 1881. LX. t.-c. életbelépte, a törvény alkalmazása folyamatban levő végrehajtási ügyekre, az osztrák-magyar bankot, a magyar földhitelintézetet s a kisbirtokosok országos földhitelintézetét megillető kiváltságos jogok fenntartása, az 1879. XLV. t.-c. ide vonatkozó intézkedései, a törvény hatályának kiterjesztése a polgárosított határörvidékre, ig. min. rendelet e tárgyban.	432
--	-----

Az 1868. LIV. t.-cikk-ben megalkotott polgári törvénykezési rendtartásunk, 1869 június 1-jén történt életbeléptetésétől fogva időközönként hozott több rendbeli törvénycikk által több-kevesebb változást szenvedett, pótlást, magyarázatot nyert; az 1881. évi LIX. t.-c. által pedig csaknem minden szakában, de legkivált a legfőbb bíróság szervezetét és a perorvoslatokat tárgyzó szakáiban mélyen ható, gyökeres változást szenvedett; végül az 1881. LX. t.-c. az egész végrehajtási eljárást külön és kimerítően rendezvén, úgy az 1868. LIV. t.-c. ide vágó rendelkezéseit, mint minden későbbi vonatkozó törvényeket hatályon kívül helyezvén, oly mérvű átalakulást eszközölt, hogy napjainkban „a polgári törvénykezési rendtartás tárgyában” alkotott törvénycikknek csak maradványaival találkozunk.

Már az 1869. IV. t.-c. „a birói hatalom gyakorlásáról” elvileges ellentétet képezett az 1868. LIV. t.-cikkel; mert a birói elmozdíthatatlanság és függetlenségnek — az 1848. XXIX. t.-cikkben proklamált — elvét fogadta el s hirdette irányadóul; holott az 1868. LIV. t.-c. szerint eljáró bírák a választás címén nyervén el tisztöket, új választás alkalmával a legegyszerűbben mozdíthatottak el birói állásuktól; melynek megtarthatása őket választóiktól csakugyan függésben tartotta.

Az 1870. XIV. t.-c. a kir. ítélő táblák, a legfőbb ítélőszék és semmitőszék ítélő tanácsát az 1868. LIV. t.-c. 5. §-ától eltérőleg szervezte.

Az 1870. XVI. t.-c. 2. §-a pedig a pesti kir. váltó feltörvényszéket feloszlattván s bíráit a budapesti kir. ítélőtáblához beosztván, ezen rendelkezéssel annak belsejében módosította, illetőleg a marosvásárhelyi kir. ítélő tábláéval egyenlősítette.

Az 1871. XXXI. t.-c. polgári bíróságaink kül- s bel-szervezetét gyökeresen átalakította s az 1869. IV. és 1868. LIV. t.-c. közötti tényleges ellentétet megszüntette; a józan igazságügyi politika alapelvét, mely szerint a bíráskodás a közigazgatástól elválasztandó, érvényre emelte. Sajnos, hogy a bírói elmozdíthatatlanság alapelvét az 1875. XXXVI. t.-cikkel „Az elsőfokú királyi bíróságok újabb szervezetéről“, bár csak három évre is, nyugalomba helyeztük; a bíráskodást pedig a közigazgatással az 1877. XXII. t.-c. I. fejezete által némileg újból egyesítettük.

Az 1871. XXXI. t.-cikk kiegészítésül tekintendő a XXXII. t.-c. az első folyamodású kir. törvényszékek és járás-bíróságok életbeléptetéséről.

Az 1871. LI. t.-c. „a bírósági végrehajtókról“ az 1868. LIV. t.-cikknek a kézbesítés eszközlése és a végrehajtások foganatosítása iránti rendelkezését részint módosítja, részint kiegészíti.

Az 1874. XXXV. t.-c. fejezete 111. és következő §§-ai a közjegyzői okiratokat végrehajthatóknak nyilvánítják s a végrehajtás feltételeit meghatározzák.

Az 1875. IX. t.-c. a „végrehajtókról“ és a X. t.-c. a „kézbesítőkről“ az 1871. LI. t.-cikket módosítja.

Az 1876. XXXI. t.-c. „a fizetések-, nyugdíjak- és egyéb illetményekre vezetendő végrehajtás korlátozásáról,“ az 1868. LIV. t.-c. nagyon is szűk, s pongyolán szerkesztett 399. §-át hatályon kívül helyezi s a korlátozás eseteit s körülményeit kimerítően szabályozza.

Az 1877. XXII. t.-c. „a kisebb polgári peresügyekben követendő eljárásról“ I. fejezetében ismét behelyezi a közigazgatási hatóságokat a bíráskodás gyakorlásába; 59. §-ában pedig kivételt állapít meg az 1868. LIV. t.-c. egyik tödvös rendelkezése, a tiszta folyamodás elve alól, amennyiben a kir. törvényszékeket semmitőszéki hatáskörrel ruházza fel. Ugyanezen t.-c. 5. §-a és 17.—27. §§-ai, nemkülönben a 28.—43., 48. és 49. §§-ai az 1868. LIV. t.-c. 9. címében 475.—480. §§-ok alatt szabályozott községi bíráskodást hallgatag megszüntetik.

Törvényhozásunk 14 évi alkotó, eltörölő, módosító és pótló intézkedése által a polgári törvénykezés terén oly helyzetet

alkotott, amelyben való eligazodás Ariadne fonalat igényel. Ily célú alkalmas műre, mely az elmélet álláspontjait is röviden tárgyalva, a magyar polgári törvénykezés állapotát úgy amint az 1882. január 1-je óta, mint a pörrendtartási novella — 1881. LIX — és a végrehajtási törvény — 1881. LX. — életbelépte óta létezik, a hatályon kívül helyezett minden korábbi törvénynek elhagyásával és a későbbi, még fenálló törvény által, az illető helyen való helyettesítésével előadva, ismertesse meg a polgári törvénykezés tanulmányozásának kezdőivel, legkivált a jogakadémiák hallgatóival, mely kalauzál szolgáljon a bővebb tanulmányozásra indulóknak, mind e mai napig híjában várakozván, jelen munka megírására határoztam el magamat; melynek méltatása céljából szükségesnek tartom tájékozásul a következőket előadni.

Az anyag berendezésében hív maradtam az 1868. LIV. t.-c. beosztásához; megtartottam a törvénynek címeit s fejezeteit, de az egyes eltörölt §§-okat az újabb, hatályos törvényszöveggel helyettesítettem. Nehogy e mellett az illető törvénycikkek §§-ainak szabatos idézését megnehezítsem, a törvényszövegnél az illető §-t is megjelöltem; de a gyakori terjedelmesb megkülönböztető idézés mellözése céljából az 1868. LIV. helyett p., az 1881. LIX. helyett n. és az 1881. LX. helyett v. betűket — polgári törvénykezési rendtartás, novella, végrehajtási törvény — használtam; egyéb szórványosan előforduló törvénycikkeket pedig a közönséges módon idéztem. Ezenfelül a törvény fentartott szövegét is módosítám annyiban, amennyiben annak eredeti szövege más fenálló törvénnyel ellenmondásban állana. Így p. a „megyei, városi törvényszék“ kitétel helyett „kir. törvényszék“ kifejezést használtam stb.

A IX. címbe pedig a kisebb polgári peres ügyekben kövendő eljárást is fölvettem s az 1868. LIV. t.-c.-nek községi biráskodásról szóló §§-ait az 1877. XXII. t.-c. illető szakaszaival helyettesítettem.

Mellözhetetlennek tartván a perjog tanulójára nézve az elmélet, a tudomány alapelveinek megismerését, a pörrendtartás minden egyes címei-, sőt fejezeteinél is fölvettem elméleti útmutatásul oly és annyi anyagot, mennyit művem célja által megvont korlátok között tenni szükségesnek és lehetőnek találtam.

A polgári törvénykezést csak vonatkozásban érintő törvényeket valamint a vonatkozó kormányrendeleteket csak a lehető legkivonatosabban, de a törvénycikk évének s címének s a kormányrendelet száma s keltének szabatos idézésével használtam fel; ez által a további kutatás útját is egyengetni óhajtván.

Munkám megírásánál a következő művek szolgáltak vezérfonalul, illetőleg forrásul:

Dr. *Apáthy István*: „Polgári törvénykezési rendtartás.“ Pest. 1872.

Ókröss Bálint: „Magyar polgári törvénykezési rendtartás.“ Pest 1870.

Dr. *Groisz Gusztáv*: „Magyar polgári törvénykezési rendtartás.“ Kolozsvártt. 1870.

Dr. *Herczegh Mihály*: „Magyar polgári törvénykezési rendtartás.“ Pest. 1871.

Dr. *Juhayda János*: „A polgári törvénykezési rendtartás.“ Pest. 1869.

Dr. *Schreier Jakab*: „A polgári törvénykezési rendtartás.“ Budapest. 1882.

Dr. *Nagy Ferenc*: „1881. LX. t.-c. A végrehajtási eljárásról.“ Budapest. 1881.

Dr. *Endemann Vilmos*: „Das deutsche Civilprozessrecht.“ Heidelberg. 1867.

Dr. *Renaud Achill*: „Lehrbuch des deutschen gemeinen Civilprozessrechtes mit Rückblick auf die neueren Civilprozessgesetzgebungen.“ Leipzig u. Heidelberg. 1867.

Bordeaux Raymond: „Philosophie de la Procedure Civile.“ Paris. 1857.

Bentham: „De l'organisation judiciaire.“ 1828, és „Traité des preuves judiciaires.“ Paris. 1830.

Pozsonyban, 1882. évi május havában.

BEVEZETÉS.

Polgári törvénykezési rendtartás.

I.

Polgári törvénykezési rendtartás, polgári pörrendtartás azon szabályok összege, melyek *valamely vitássá vált magánjogi követelés érvényesítésének módzatait meghatározzák*. Szól tehát a polgári pörrendtartás a polgári per biráiról, a per alanyairól, tárgyairól, a magánjogért vivandó jogi harcban követendő eljárásról, az eldöntés alakszerűségeiről, az eldöntés által okozott netaláni jogsérelem orvoslásának módzatairól; végül, mert az eldöntés magában a nyertes félnek csak elméleti hasznot, de nem egyszersmind gyakorlati előnyt is nyújtana, az ily döntvények foganatosítása, a végrehajtás is a polgári pörrendtartás kiegészítéseül, betetőzéseül tekintendő.

Amint a magánjogi jogtételek eleinte csak jogszokásban nyilatkoztak és csak idők folytán nyervén biztos megállapodást, lőnek törvénybe foglalva s az ily törvények még később rendszeres alakba öntve; szintűgy a magánjogok érvényesítését célzó polgári pörrendtartás is csak lassan fejlődött és emelkedett a rendszeres törvény álláspontjára.

Igy látjuk ezt saját törvénykezésünk fejlődésénél is. A vezérek korában magánjogi tételek és bizonyítéki eszközök hiányában a jogszolgáltatás csak a gyakorlati érdekek kielégítésére törekedett. Árpádházi királyaink idejében az egyházi rend befolyásával s a kánonjog némely tételeivel találkozunk; az Anyouk korától fogva azonban mindinkább önállóan fejlődött törvénykezésünk, melynek további irányáról Mátyás király 1486-iki végzeménye, a XVI. és XVII. századot illetőleg pedig

Kitonichnak „Directio methodica processus judiciarii juris consuetudinarii Inclyti Regni Hungariae“ című munkája tanúskodik.

Komolyabb lendületet vett törvénykezésünk fejlődése a XVIII. század első felében az 1715., 1723. és 1729. évi országgyűlések munkássága folytán. Kivált az 1723-iki országgyűlés tekinthető korszakot alkotónak, amennyiben a hétszemélyes és kir. ítélő táblának, továbbá a kerületi táblák s báni táblának szervezése, az illetőség szabályozása, a jogorvoslatok intézményének rendezése által állandóbb és egyöntetűbb igazságszolgáltatást biztosított. E reformokat kiegészítették 1729-, 1741-és 1764-ik évi országgyűléseink.

Mélyenható változást eszközölt polgári jogszolgáltatásunkban II. József császár 1785. május 1-jén kihirdetett pörrendtartása által (röla Josefinische Gerichtsordnung-nak elnevezve), mit azonban élte utolsó napjaiban maga megszüntetett. Ez önhatalmú intézkedése által azonban alkalmat adott az 1791. XII. t.-c. keletkezésére, mely a magyar igazságszolgáltatás alkotmányserű függetlenségét biztosító alaptörvénynek tekinthető.

Ez idő óta valamely jelentősebb mozzanat nem igen említhető a polgári törvénykezés terén egész az 1836. évi országgyűlésig, melyen alkotott több rendbeli, a polgári jogszolgáltatás egyes irányzatait tárgyazó cikkek közül kivált a XVIII. „a vásári bíróságokról“ és a XX. „a sommás eljárásról“ említenők. Az 1840-ik és 1844. évi országgyűlések leginkább csak az 1836-iki országgyűlés alkotásait bővítették ki. Figyelemre méltók az 1840. XV. t.-c. II. r. 7. fejezete és a XXII. t.-c. 65.—74. §§-ai.

Az 1848. évi országgyűlés a jobbágyi viszony megszüntetésének következménye gyanánt megszüntette a földes úr birói hatalmát, kimondatta a törvény előtti egyenlőség- és a bírák elmozdíthatatlanságának nagy elvét; ez elveket azonban már az abszolnt kormány léptette életbe saját céljai szerint. Intézkedései közül az 1852. szept. 16-án k. „Ideiglenes pörrendtartás“ az 1853. február 16-án k. „Illetőségi törvény“ az 1854. aug. 19-én „A peres ügyeken kívüli eljárás“ s az 1855. dec. 15-én „A telekkönyvi ügyek“ tárgyában közzétett rendelet érdemel kiválóan említést.

Erdélyben a nemzeti fejedelmek korszakáig a törvénykezés a magyarorszáigival azon egy alapon állott; Magyarországtól elszakadás után azonban a törvényhozás nem szentelhetett elégséges időt s nem fordíthatott kellő gondot a törvénykezés rendezésére, mely célra a Hármaskönyv szórványos intézkedései immár kielégítők nem voltak. A sürgető szükségén segitendő, *Bethlen Gábor* fejedelem az 1619-ben kiadott „Specimen juridici processus“ által kivánta a törvénykezési eljárást szabályozni. Ezen kívül a Magyarországtól elválás óta, 1540-től 1653-ig tartott számos külön erdélyi országgyűléseken alkotott törvényeknek *I. Rákóczy György* által kezdeményezett s fia és utóda *II. Rákóczy György* által befejezett s az 1653-iki gyula-fehérvári országgyűlés jóváhagyása folytán az évi marcius 15-én kihirdetett „Approbatae Constitutiones Regni Transilvaniae et Partium Hungariae eidem adnexarum“ című rendszeresített gyűjteménynek IV. része tartalmaz a törvénykezési eljárásra vonatkozó rendelkezéseket. Az 1654-től 1669-ig tartott országgyűléseken alkotott külön törvények rendszeresített gyűjteménye, *I. Apafy Mihály* fejedelem által az 1669-iki gyula-fehérvári országgyűlés jóváhagyása alapján ugyanaz évi marcius 4-én „Compilatae Constitutiones Regni Transsilvaniae et Partium Hungariae eidem adnexarum“ cím alatt kihirdetve, IV. részében hasonlóképp foglalkozik a törvénykezés szabályozásával.

Figyelemre méltó forrásokul tekintendők továbbá a Diploma Leopoldinum s a rá következő Resolutiók, valamint az „Articuli diaetales“, az az: a compiláták kihirdetése után 1733-ig alkotott törvényeiknek némely helyei; nem különben az 1744-től 1792-ig tartott országgyűléseknek „articuli novellares“ cím alatt ismert végzeményei.

Ide számítandók továbbá a Mária Terézia parancsára szerkesztett 1777. aug. 7-iki „Tabularis Instructio“, mely eleinte a kir. tábla eljárásának szabályozására szolgált, de az 1794-ik évi országgyűlés által ideiglenesen elfogadtatván, Erdély valamennyi bíróságainak eljárását szabályozó törvényt nyé lön.

Főlemlíthetők még az I. Ferenc által ideiglenesen megerősített némely (94, 95, 96, 97, 133, 134, 135 és 136) cikkei

az 1791-ik évi országgyűlésnek, az u. n. „Articuli provisionales“ is.

Az erdélyi szász terület törvénykezése iránt az 1583. febr. 18-án megerősített „Statuta jurium municipalium Saxonum in Transsilvania“ nyújt felvilágosítást.

II.

Az 1860. évi okt. 20-án kiadott diploma valahára véget vetett az osztrák igazságügyi kormány további munkásságának; míg más részt az 1848 előtti törvények alapján kinevezett országbíró *gróf Apponyi György* a hazai jogszolgáltatás mielőbbi alkotmányos folyamatbátételét eszközölné, 1861 január 23-ára az elmélet és gyakorlat terén érdemesült férfiakat hitt össze. Ezen, úgy nevezett „Országbírói értekezéslet“ megalkotta azon művét, mely „Ideiglenes törvénykezési szabályok“ címe alatt a *polgári törvénykezést a jogegyenlőség, jogfolytonosság és alkotmányosság elvének lehető méltatása-, kiegyeztetése mellett kívánta rendezni*. Ezen törvénykezési szabályok, mint címök is mutatta, rövid időre voltak szánva, mind a mellett 1861 július 23-tól 1869 június 1-ig maradtak életben.

Hazánk alkotmányának 1867-ben visszaállítása s az évi február 17-én a felelős miniszterium kinevezése után *Horváth Boldizsár* igazságügyminiszter felismerte polgári törvénykezésünk gyökeres reformjának halaszthatatlanságát s még azon év őszén beterjeszté indokolt javaslatát polgári törvénykezési rendtartás tárgyában, melyet azonban az országgyűlés csak 1868 végén vett tárgyalásba, úgy hogy a két ház elszetve hozott határozatai csak december 8-án lőnek mint 1868. LIV. t.-cikk szentesítve.

Az igazságügyminiszter, élve a törvény záradékában nyert felhatalmazással, 1869. évi március 30-án k. rendeletével a törvény életbeléptének napjául 1869. évi június 1-ét tűzte ki.

1849 után az erdélyi polgári törvénykezés ugyanazon osztrák szellemben reformáltatott, mint melyet a Királyhágón inneni Magyarországon alkalmazva láttunk; itt azonban az 1861-iki országbírói értekezéslet mit sem változtatott a helyzeten,

s csak is az 1869. évi július 1-én életbe lépett 1868. LIV. t.-c. vezette Erdély törvénykezésének folyását az alkotmányosság medrébe.

ELSŐ CÍM. A bíróságokról.

I.

Jogszolgáltatás — jurisdictio.

A megzavart magánjogi rendnek helyreállítása, a magánjogi viták elintézése s az ily elintézés-, rendezésnek foganatosítása az államhatalom feladata, joga. E jog, *jogszolgáltatás, az államhatalom közjogi személyesítőjét, hazánkban a királyt illeti meg*; s habár közjogi viszonyaink évszázados fejlődése, a birtokviszonyok alakulásának következményeként a jogszolgáltatást közjogi jellegű testületek (*helyhatósági jogszolgáltatás, jurisdictio municipalis*) fekvőbirtok tulajdonának alapján egyes családok (úri törvényhatóság, *földesúri jogszolgáltatás, j. dominialis*) is gyakorolták, ezen, királyaink jóváhagyása mellett kifejlődött helyzete jogszolgáltatásunknak, ily szétágazása a jogszolgáltatási hatalomnak, királyaink jogszolgáltatási föntség-jogát semmiképen sem csorbíthatta, nem is csorbította; az ő személyében futván össze a bírói hatalom ágai. Bizonyítják ezt számos törvényeink korábbi felsőbb bíróságainknak, valamint a korábbi kir. ítélőtábla elnökének címe „Personalis praesentiae Regiae in judiciis locum tenens“; röviden Personalis.

1872. évi január 1-jétől fogva hazánkban a polgári jogszolgáltatást minden fokon (az 1876. XXII. t.-c. mitsem vonván le ez állítás értékéből) királyi kinevezés jogcímén nyert hatalommal, királyi elnevezéssel élő bíróságok gyakorolják.

II.

Bíróságok, bírák.

Bíróságnak azon közhatóságot nevezünk, *mely az illető állam törvényein alapuló jogcímén nyert hatalomnál fogva a jogszolgáltatást gyakorolja*. Bíró pedig oly fizikai személy, *ki a*

birósági belszervezet minőségéhez képest egyedül (egyres bíró) vagy más bírákkal egyesülve (társas bíróság, törvényszék) van jogosítva a jogszolgáltatás gyakorlására.

A bíróságok rendesek, ha általános hatáskörrel bírnak és különösök, ha vagy a személyek, vagy a jogtügyek külön osztályzatán alapuló külön törvények szerint járnak el. Törvénykezésünk mai állásában a különös bíróságok nem válnak el oly felismerhetőleg a rendes bíróságoktól, mint 1848-ig, avagy még 1872-ig is.

A bíróságokat az 1871. XXXI. és XXXII. t.-c., nem különben az 1877. XXII. t.-c. s némileg a novella (1881. LIX. t.-c.) 2. §-a szervezte; míg a bírói hatalom gyakorlásának föltételeit az 1869. IV. t.-c. állapította meg. Ezek szerint első fokú rendes bíróságaink: a) a kir. járásbíróságok és kir. törvényszékek; sőt ide kell sorolnunk a kisebb polgári peres ügyek bíráit és a községi bíróságot is. Második fokú bíróságaink a kir. ítélő tábla Budapesten és Marosvásárhelyt; harmadik fokú, legfőbb bíróságunk pedig a Budapesten székelő magyar királyi Curia. Kivételes bíróságok a *budapesti teljesen külön választott és önállóan szervezett kereskedelmi és váltótörvényszék*, s a kir. törvényszékek mindannyiszor, valahányszor *úrbéri, pénzügyi, bányai hatáskörben* mozognak, a kir. járásbíróság a *vásári bíráskodás hatáskörében*, a *pesti árú- és értéktözsde*nek, valamint a *vidéki termény- és gabonacsarnokoknak* az 1870. II. t.-c. által visszaállított *külön bírósági*, nemkülönben a *választott bíróságok*.

A bírói tisztség elnyerésére a bírói hivatal által észszerűleg igényelt kellékeken felül az 1869. IV. t.-c. szerint megkivántatik általában, hogy az illető magyar honpolgár: a) életének 26. évét betöltötte; b) feddhetetlen jellemű legyen; c) csőd vagy gondnokság alatt ne álljon; d) az 1868. XLIV. t.-c. „a nemzetiségi egyenjogúság tárgyában“ rendeleteinek megfelelni képes legyen, az az a magyar nyelvben beszélési és fogalmazási teljes jártassággal bírjon, az illető vidék lakói közt elterjedt más nyelven a pörös felekkel érintkezni, azok szóbeli előadását megérteni s magát velök megértetni képes legyen. (6. §.) Végül, hogy kineveztetése után legfőlebb 3 hó alatt, s mindenesetre hivatalának elfoglalása előtt a bírói esküt letegye. (14. §.)

A 6. §. b) és c) alatti kellékek a kereskedelmi ülnököknél is megkívántatnak (l. kir. ig. m. rend. 1874. március 25-én 966/eln. sz.).

Jogi képzettség tekintetében pedig kimutatandó, hogy :
 1) vagy a köz- és váltóügyvédi vizsgálatot — mely az 1874. XXXIV. t.-c. 6. §-a által egyesítve lőn — letette; vagy pedig
 2) hogy : a) a jogi tanulmányokból valamely felsőbb, akár hazai, akár külföldi nyilvános jogi tanintézetben, a hazai jogból pedig minden esetre valamely magyarországi ily intézetben a szabályszerű elméleti vizsgálatokat letette, és ezenfelül b) az utolsó vizsgálat letételétől számítandó 3 éven át jogi gyakorlaton volt; és pedig : egy évig valamely bíróságnál, a más két év alatt pedig valamely bíróságnál vagy ügyvéd mellett s e három év letelte után a gyakorlati birói vizsgálatot szintén sikerrel állotta ki. (7. §.) Ezen vizsgálat szabályzását az 1874. XXIV. t.-c. tartalmazza.

A birói hivatal függetlenségének biztosítása céljából az idézett törvény 8—13. §§-aiban a bírót több rendbeli társadalmi foglalkozásból kizárja; egyes peres kérdésekkel szemben pedig az ú. n. érdekelttség eseteit a p. 56. §-a határozza meg; míg az elmozdíthatatlanság elve az 1869. IV. t.-c. 15—17. §§. intézkedése által van biztosítva.

A bírák és bírósági hivatalnokok felelősségéről az 1871. VIII. t.-c., ugyanezen jogszolgáltatási közegek áthelyezése és nyugdíjazása körüli eljárás szabályozásáról pedig az 1871. IX. t.-c. rendelkezik.

A kisebb polgári peres ügyek bíróságát az 1877. XXII. t.-c. 1., 2., 3., 4., 6., 7. és 8. §§-ai határozzák meg, s az 1. §. az 1869. IV. t.-c. 7. §-a alúl kivételt állapít meg, amennyiben a békebiróknál a birói tisztség minden megszabott kellékeit nem követei; a községi bíróságot pedig ugyanazon t.-c. 5. §-a jelöli meg.

Célszerűség szempontjából fölemlíthetők itt az egyházi bíróságok, melyeknek a p. 22. §-ához képest egyedül a házassági kötelék érvényesége tekintetében maradt meg hatáskörük. Egyházi bíróságuk van a római és görög katolikusoknak, a görög-keletieknek és Erdélyben az unitáriusoknak, valamint a mindkét felekezettől evangélikusoknak.

A római katolikusok egyházi bírósága a szentszék — *Sedes sacra, venerabile Consistorium* — melyet a megyés püspök vagy helyetese — *vicarius* — a püspöki szék üressége idején pedig a káptalani

helyettes szokott tartani a szentszéki ülnökökkel. — A főlebbvitel a püspöki széktől az érsekihez, innét a primásihoz, ettől pedig a római szentszékekhez történik. A kalocsai érsektől a főlebbezés kiváltság folytán egyenest a római szentszékekhez megy. (Bővebben l. *Konek*: „Egyházjogtan kézi könyve“ 171. §.)

A görög-katholikusok és keletiek egyházi bíróságai szinte az érsek vagy püspök elnöksége alatt archimandriták és esperesekből alakúlnak. Az evangélikusok egyházi bíróságai Magyarországon eddig nincsenek szervezve; egyedül Erdélyben, hol minden esperesség, mint particularis synodus képezi az elsőfolyamodású bíróságot; a főlebbviteli bíróságot a püspök elnöklete alatti generalis synodus képezi (l. *Apáthy* i. m. 47 lap).

ELSŐ FEJEZET.

Bírósági szervezet.

Az egyes bíróságok berendezését, valamint az állam összes bíróságainak egymáshoz való viszonyát meghatározó szabályok összege bírósági szervezetnek mondatik.

Szólhatunk bel- és külszervezetről.

Belszervezet tekintetében *egyes és társas bíróságot* különböztetünk.

Az egyes bíróság előnyei: a bíró nagyobb függetlensége, a felelősségnek biztosb érvényesíthetése, az ügyek gyorsabb elintézhethetése; hátrányai ellenben: az egyoldalúság, az alanyiség túlságos érvényesülése, a bírói önkény könnyebb lehetősége s a bírói tiszttel kötelemeinek felületesb betöltése.

A társas bíróság ajánló tulajdonai: sokoldalú megfontolás, az együtt működő bírák nézeteinek a tanácskozás, vitatkozás, kölcsönös eszmecsere útján tisztulása, a jogkereső közönség nagyobb megnyugvása, a tévedések lehetőségének csekélyebb mérvé és a kölcsönös ellenőrzés. De tagadhatatlanul árnyoldalai: az időben és munkaerőben való nagyobb mérvű fogyasztás, valamint az alakiség kifejlődése.

A jogirodalom terén sok és érdekes vitatkozás folyt az egyes és társas bírósági szervezetet illetőleg, s a sok közül különösen említésre méltó védője az egyes bíróságnak Bentham, míg a társas bírósági szervezet Feuerbach- és Bordeaux-ban talált tekintélyes védőkre.

Feuerbach. Betrachtungen über die Oeffentlichkeit und Mündlichkeit der Gerichtspflege. Giessen. 1821. — *Bentham*- és *Bordeaux*-nak az előszóban i. m.

Úgy az egyes mint a társas bíróságnak meg levén bizonyos feltételek mellett előnye, szükség a belszervezet megalkotásánál mindkét rendszernek érvényt szerezni. Szem előtt tartá törvényhozásunk is ezen alapelvet; s ezért a csekélyebb értékű, sürgősebb természetű, könnyebben átérthető és rövidebben elintézhető jogesetek elbírálására az egyes bíróságokat, míg ellenben az alaposb megfontolást, sokoldalú megvizsgálást kívánó nagyobb értéket tárgyazó, s a sürgősséget nem első vonalban igénylő, tehát a bővebb jogászi fűrkészésre időt engedő jogkérdések megoldására a társas bíróságokat állítá fel.

A külszervezet megszabja azon egymásutánt, melynek rendjében azon egy jogkérdés elbírálása más-más birói hatóság elé kerül. Célja a külszervezetnek: módot nyújtani arra, hogy az egyik bíróság által akár tévedés-, akár egyéni elfogultság-, avagy az anyagi vagy alaki törvények helytelen alkalmazása által a pörös felek érdekén ejtett jogsérelem egy másik, már belszervezeténél fogva alaposabb határozathozatalra nézve nagyobb bizalmat nyújtó birói testület által orvosolható legyen.

Külszervezet szempontjából *ismerjük a tiszta és vegyes folyamodás rendszerét*; első szerint a bíróság csak mint első-, vagy csak mint másodfokú — főlebbviteli — avagy végül csak mint legfőbb bíróság járhat el; — míg az utóbbi szerint a bíróságok némely ügyekben mint első elintézők, másokban pedig mint főlebbezési hatóságok működnek.

Az 1868. LIV. t.-c. szakított a vegyes folyamodás rendszerével s külön elsőfolyamodási és külön főlebbviteli bíróságokat szervezett; mely szervezeten azonban az 1877. évi XXII. t.-c. 59. és 60. §§-ainak azon intézkedése, mely a kisebb polgári peres ügyekben az 57. §-ra támasztott semmiségi panaszok elbírálására a különben első fokú kir. törvéuszékeket hatalmazza meg, némi változást tett.

Első folyamodású bíróságok.

Első folyamodású bíróságok: a) a kir. járásbíróságok, b) a kir. törvéuszékek (1871. XXX. t.-c. 1. §.)

A kir. járásbíróság áll: a járásbiróból, kihez szükség esetében egy vagy több aljárásbiró alkalmaztatik. A járásbíróság

mint egyes bíróság jár el. Több tagból álló járásbíróságnál az ügyvitel vezetése a járásbíróé illeti, akit akadályoztatása esetében az aljárásbíró helyettesít. Az aljárásbíró azon ügyekben is, melyeket a járásbíró hozzája utal, mint önálló bíró jár el. (Id. t.-c. 2. §.)

A kir. törvényszék élén az elnök áll, kit ott, hol alelnök rendszeresítve nincs, a törvényszék tagjaiból a kinevezés sorrendje szerint legidősből ülnök helyettesít. (6. §.)

Az 1874. október 15-én 3436. eln. sz. a. a „bírói ügyvitel tárgyában” kibocsátott ig. m. rendelet a törvényszéki elnök hatásköre iránt a 47. és 48. §§-ban következőket rendel:

A törvényszéknél az elnök látja el az igazgatási teendőket s intézi el az elnöki ügyeket. Az elnök közvetíti az intézkedést egyrészt a törvényszék- s az ennek területén levő járásbíróságok-, másrészt az igazságügyminiszterium között mind azon ügyekben, a melyek nem a bírói hatáskörhez utasítvák. (47. §.)

Az elnök kezeli maga vagy kezelteti saját felelőssége mellett a törvényszék rendelkezése alatt álló pénzátalányokat, a felek részéről előlegezett hirdetési s egyéb díjakat s mind azon pénzösszegeket, melyek a fennálló szabályok szerint nem szolgáltatandók a letét hivatalba. Bírák csak úgy bizathatnak meg pénzkezeléssel, ha e megbízást elfogadják s ez által bírói teendőikben nem gátoltatnak. (48. §.)

A törvényszék székhelyén alkalmazott járásbíró a törvényszék szükség esetén mint szavazót a törvényszék ülésébe meghíthatja. (1871. XXXI. t.-c. 3. §.)

Az első folyamodású törvényszékek száma egyelőre 102-ben, a járásbíróságoké pedig 360-ban állapították meg. (1871. XXXII. t.-c. 1. §.)

A kisebb polgári peres ügyek azon részében, melyek a községi bíráskodást meghaladják, bíráskodnak: a) a járásbíró; b) megyékben a szolgabíró, ha a jelen törvény 2. §-a értelmében azon bíráskodással felruháztatik; c) törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsú városokban, továbbá nagy községekben és körjegyzői szövethatóságok területén a jelen törvény 2. §-a értelmében kinevezett békebírák. (1877. XXII. t.-c. 1. §.)

A szolgabíró, az igazságszolgáltatás gyorsítása végett

ezen bíraskodással azon esetben ruházandó fel, ha az a közigazgatás hátráltatása nélkül lehetséges és ha az illető jogot végzett vagy elméleti bírói vagy jogtudományi államvizsgát tett, vagy már bírói hivatalt viselt.

Ezen felruházás a közigazgatási bizottság fölterjesztésére, belügyminiszter beleegyezésével, az igazságügyminiszter által a király nevében történik. (2. §.)

Törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsú városokban, nagy községekben és körjegyzői szövetkezetek területén egy vagy több jogot végzett, vagy elméleti bírói vagy jogtudományi államvizsgálatot tett, vagy bírói hivatalt viselt, feddhetetlen jellemű alkalmas egyén, a közigazgatási bizottság meghallgatása után, az igazságügyminiszter által a király nevében békebíróvá kinevezhető, ha :

a) ez iránt a törvényhatósági joggal felruházott város közvetlen, a rendezett tanácsú városok képviselő testülete és a nagy község, vagy az egy körjegyzőségben szövetkezett több kis községnek előljárósága pedig a közigazgatási bizottság útján folyamodik;

b) és oly egyént, ki a fentebbi kellékekkel bírván, e tiszt átvételére késznek nyilatkozik, javaslatba hoz.

Ezen békebírák az 5. §-ban foglalt községi bíraskodással is megbízhatók, ha ezt az illető hatóságok folyamodványukban szintén kérik; mely esetben a békebíró ebbeli működésének tartama alatt, az említett hatósági területeken külön községi bíraskodásnak helye nincs. (3. §.)

A szolgabíró azon bíraskodást, melylyel a 2. §. értelmében felruháztatott, mindaddig megtartja, míg a szolgabírói hivatalt viseli; kivéven, ha időközben a viszonyok változván, a közigazgatás hátráltatásával járna; mely esetben a szolgabíró ezen bíraskodás továbbvitelétől, a közigazgatási bizottság meghallgatása mellett, a belügyminiszter beleegyezésével, az igazságügyminiszter által fölmenthető. (4. §.)

Oly járásokban, a hol a járásbíróság több bírói személyből áll és ahol a forgalmi viszonyok és a járás terjedelme szükségessé teszik, az igazságügyminiszter az érdekeltek kérelmére a járásnak a kisebb polgári peres ügyek elintézése céljából két vagy több szakaszra való elosztását elrendelheti.

Mindenik szakasz főhelyén alkalmas időközben a járásbiróság egyik bírói tagja megjelen és előre meghatározott és közzétett rendes törvéynapokon a szakaszban felmerült kisebb polgári ügyeket elintézi. (6. §.)

A községi biráskodást gyakorolják :

a) szabad királyi, törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsú városokban a közgyűlés által e célra rendelt egy vagy több közigazgatási tisztviselő;

b) nagy községekben a bíró a tanács egy tagjával és a jegyzővel vagy helyettesével;

c) kis községekben a bíró az előljáróság két tagjával.

Az írásbeli teendőket, ha az előljáróságnak erre alkalmas más tagja nincs, a körjegyző vagy helyettese, avagy egy, e célra az előljáróság által meghívott alkalmas községi lakos végzi;

d) Budapest fővárosában a községi biráskodással a kerületi előljáróságok tagjai is megbízhatók. (5. §.)

A kir. törvényszékek és járásbiróságok székhelyeit s a járásoknak a törvényszékek területeibe való beosztását az ősszminiszteriumnak 1871. jul. 10-én kelt rendelete állapította meg. Az 1871. XXXII. t.-c. 1-ának rendelkezésén, valamint a főnebbi miniszteri rendeleten csak hamar változás történt, mert törvényileg kimondatott, hogy a kir. törvényszékek ezen száma, valamint az 1873. XXVII. t.-c. 15. §-ában megállapított száma 64-re szállítható le. (1875. XXXVI. t.-c. 1 §.)

p. 3. §.

Másodbiróság.

A másodbiróságot a kir. ítélő tábla gyakorolja :

a) Pesten, azon területre nézve, melyre a pesti kir. ítélő tábla hatásköre eddig is kiterjedt;

b) Maros-Vásárhelyen, azon területre nézve, melyre a maros-vásárhelyi kir. tábla és a szebeni főtörvényszék hatásköre eddig kiterjedt, az ottani viszonyoknak megfelelő szervezettel.

n. 2. §.

Legfőbb bíróság.

A legfőbb hatóságot mind a két kir. tábla területére nézve a „magyar kir. Curia“ Budapesten gyakorolja.

n. 3. §.

Előadás és határozathozatal.

A kir. járásbiróságok mint egyes bíróságok járnak el. A kir. törvényszékek három tagú tanácsban határoznak.

A kir. ítélőtáblák a törvényszéktől felebbvitt ügyekben öt tagú tanácsban, a járásbiróságoktól felebbvitt ügyekben három tagú tanácsban határoznak.

A m. kir. Curia, ha a felebbvitel öt tagú tanácsban hozott kir. táblai határozat ellen van intézve, vagy a kir. táblákra vonatkozó illetékesség-összeütközési kérdés döntendő el, hét tagú, más ügyekben öt tagú tanácsban határoz.

A szavazó bírák rendszerint előadók is.

Azt, hogy a társas bíróságoknál minő nem érdemleges kérdések intézhetők el ülésen kívül, az ügyviteli szabályok határozzák meg.

n. 4. §.

Az igazságszolgáltatás egyöntetőségének megóvása végett, a vitás elvi kérdések a m. kir. Curia polgári tanácsainak teljes ülésében döntetnek el.

Ha ilyen vitás elvi kérdés valamely ügynek elintézése alkalmával merül fel: úgy a tanács többségének jogában áll, a vitás elvi kérdést az ügy elintézése előtt, a teljes ülés eldöntése elé terjeszteni.

Ezen felül a m. kir. Curia elnöke, ha ellentétes elvi alapokon nyugvó határozatokról nyer tudomást, a vitás elvi kérdés eldöntése végett, a teljes ülést késedelem nélkül egybehívja.

A teljes ülés elvi megállapodásai az ügyek eldöntésénél irányadók.

Az igazságügyminiszter felhatalmaztatik, hogy a teljes tanács alakításának, a teljes ülési tárgyak előadásának, a tanácskozás és szavazás rendjének, a határozat hitelesítésének, a döntvénykönyv vezetésének és a döntvények közzétételének módozatait, a m. kir. Curia meghallgatása után, rendeleti úton állapíthassa meg.

A m. királyi igazságügyi miniszter 1881. évi november hó 1-én 2214. eln. sz. a. kiadott rendeletében mindezen nagyfontosságú tárgyakra vonatkozólag következőkben intézkedik:

Az 1881. évi LIX. t.-c. 4. §-ában nyert fölhatalmazás erejénél fogva rendelem:

1. A polgári ügyekben fölmerülő vitás elvi kérdéseknek eldöntésére hivatott teljes tanács a m. kir. Curia polgári tanácsainak (a büntető tanácsoknak kivételével minden szaktanácsnak) összes bíráiból és elnökeiből és a m. kir. Curia elnöke által kirendelt tanácsjegyzőből áll, amelyen az országbíró, mint a m. kir. Curia elnöke, vagy a m. királyi Curianak másodelnöke, avagy alelnöke, ezeknek akadályoztatása esetében pedig rangidősb tanácselnöke elnököl.

2. A teljes tanácsban döntvény csak az esetben hozható, ha abban a polgári tanácsok összes tagjai (beleértve azoknak elnökeit is) felénél több tag van jelen.

3. A teljes tanács zárt ülésben tanácskozik, amelyen a jelenlevők többsége határoz; a szavazatok számának egyenlősége esetében pedig azon vélemény emelkedik elvi megállapodásra, amelyhez az elnök szavazatával járul.

Ez utóbbi esetben az elnök egyébiránt nem köteles saját döntő szavazatát a vitás elvi kérdés felett tartott első teljes tanácsülésben érvényesíteni, de a vitás elvi kérdést 4 nap alatt összehívandó teljes tanács elé utasíthatja, amelyen az okvetlenül eldöntendő.

Ha azonban egy előbbi teljes tanácsülésben már létrejött elvi megállapodásnak megváltoztatása vagy módosítása képezi a tanácskozás tárgyát: újabb elvi megállapodás csakis a jelenlevők kétharmadrészének hozzájárulásával jöhet létre.

4. Ha valamely ügynek előadásakor vagy az ügy feletti tanácskozáskor vitás elvi kérdés merül fel, valamint ha az előadó vagy a tanács más tagja az előadottal hasonló ügyekben hozott ellentétes elvi alapokon nyugvó curiai határozatokról bír tudomással, úgy az előadónak, mint a tanács bármelyik tagjának jogában áll azt indítványozni, hogy a vitás elvi kérdés teljes tanács elé vitessék, és ha a tanács többsége ezt elhatározza, vagy ha a vitás elvi kérdésnek a teljes tanács elé vitelét a tanácselnök szükségesnek tartja: a tanácselnök

a) az ügy elintézését felfüggeszti,

b) a vitás elvi kérdést a tanácsülésben szövegezteti, és

c) azt az ülési jegyzőkönyvbe bevezettetvén, intézkedik, hogy a jegyző könyv hit. kivonata a m. kir. Curia elnökének megküldessék.

5. Oly esetekben, amelyekben a m. kir. Curia ellentétes elvi alapokon nyugvó curiai határozatokról nyer tudomást (1881. LIX. t.-c. 4. §.):

Ha az ellentétes határozatokra okul szolgált ügyekre vonatkozó iratok az alsóbb bírósághoz még el nem küldettek, azoknak visszatartására és arra nézve intézkedik, hogy a vitás elvi kérdések azon tanácsokban, amelyekben az ellentétes határozatok hoztak, az ügyiratok felhasználásával késedelem nélkül külön-külön szövegeztessenek és a tanácsülési jegyzőkönyvnek hit. kivonatai neki megküldessenek.

Ha pedig a kérdéses ügyekre vonatkozó iratok az alsóbb bíróságokhoz már elküldettek: az ellentétes határozatokra az összes polgári tanácsoknak elnökeit figyelmezteti és arra nézve intézkedik, hogy az illető ügyiratok az alsóbb bíróságok által a m. kir. Curiahoz megküldessenek. Az iratok vétele után a vitás elvi kérdéseknek külön-külön szövegeztetése és a jegyzőkönyvi kivonatoknak megküldése eszközlendő.

Ha az iratok megérkezte előtt a tanácsok egyikében azon ügyekhez, amelyekben az ellentétes határozatok hozattak, hasonló ügy adatnék elő: a tanácselnök a 4. pont a)–c) bekezdései értelmében intézkedik.

6. A vitás elvi kérdéseket tartalmazó jegyzőkönyv kivonatának vétele után, a m. kir. Curia elnöke, a vitás elvi kérdések szövegének megküldése mellett, a teljes tanács tagjait legkésőbb 8-ad napra ülésre meghívja.

7. A vitás elvi kérdés mindig a teljes ügyállás előadása- és az 5. pont esetében az ellentétes határozatoknak, valamint azok indokainak felolvasatása után terjesztendő elő.

Az előadási tisztet azon bírák teljesítik, akik a vitás elvi kérdésekre alapúl szolgált ügyeknek előadói.

8. Előadás után első sorban az előadó terjeszti elő indokolt véleményét, azután pedig az esetleges ellenindítvány és a tanácskozási következik.

A teljes tanácsülésben egyébként a bírói ügyviteli szabályok határozatai alkalmazandók.

9. A tanácskozás befejeztével a szavazás következik, amit előbb a bírák rangidősb, azután pedig az elnökök rangifjabb sorrendben végeznek.

10. A szavazás végeztével az elnök a teljes tanácsülésben létrejött elvi megállapodást röviden indokolva kihirdeti és a döntvénynek szövegezésére esetről-esetre a teljes tanács azon tagjából, akinek véleménye a többség által elfogadtatott és más két tagjából, valamint a jegyzőkönyv-vezetőből álló bizottságot nevez, amely feladatát késedelem nélkül teljesíti.

11. A döntvények kimerítőleg indokolandók. Az indokolásnak szövegezése szintén a bizottságnak (10. p.) feladata.

12. A teljes tanácsülésokról jegyzőkönyv készítendő, amelybe a döntvény és annak indokolása teljes szövegben beirandó és amelyet az elnökön és jegyzőkönyv-vezetőn kívül a szövegező bizottság mindenik tagja aláír.

A jegyzőkönyv vezetésére nézve egyébként a bírói ügyviteli szabályok határozatai alkalmazandók.

13. A szövegező bizottság, munkálatát befejezván, a m. kir. Curia elnökének rövid úton jelentést tesz, aki a döntvény és indokolása szövegének hitelesítésére a teljes tanácsot 4 nap alatt meghívja.

13. A hitelesítési teljes tanácsülésben mindig az elnököl, aki azon teljes tanácsülésben elnököl, amelyen a döntvény hozatott, kit

akadályoztatása esetében a m. kir. Curianak csak olyan tagja helyettesíthet, aki a döntvényt hozott teljes tanácsban jelen volt.

15. A döntvények, amelyek által már előbb hozott curiai határozatok nem érintethetnek, az indokokkal együtt az e célra 1882. évi január 1-vel megnyitott „döntvénykönyv“-be a hitelesítés után késedelem nélkül teljes szövegben beirandók és a hivatalos lapnak azonnali közzététel végett megküldendők.

16. A „döntvénykönyv“ zsinórral átfüzendő, lapjai megszámozandók, a zsinórok végei a hivatalos pecsétnyomó alkalmazásával a könyv kemény borítékának bellapjához erősítendők, és könyvlapjainak száma a belső borítéklapra irandó hitelesítési záradékban megemlítendő.

17. A „döntvénykönyv“-be f. sz. alatt első sorban a vitás elvi kérdések, ezek után pedig az azokra hozott döntvények azon teljes tanácsülések idejének kitételével, amelyekben hozattak és hitelesítettek, úgy irandók be, hogy a netaláni iráshibák következtében szükséges igazítások az egyes lapok szélén beirathassanak.

A vitás elvi kérdéseknek beirt szövege aláhúzendő.

Minden egyes döntvény az indokok alatt a teljes tanácsülési jegyzőkönyvvel lett összeegyeztetés után — az illető teljes tanácsülés elnöke, esetleg elnökei (ha a hitelesítési teljes tanácsülésben más elnökölt, 14. p.) és a tanácsjegyző által aláírandó.

18. A „döntvénykönyv“-ben nem szabad vakarást vagy oly törlést tenni, hogy a beirt szó vagy szavak olvashatlanokká tétessenek. A beirt szó vagy szavak szükség esetén úgy huzandók át, hogy azok olvashatók maradjanak.

Az elvi kérdésnek és a döntvénynek, valamint az indokoknak szövegében netalán előforduló hibákat helyesbítő szavak nem a sorok fölé, de jel alatt kivéve a döntvénykönyv illető lapjának szélére irandók, és az elvi kérdés, valamint a döntvény szövegében tett helyesbítések vagy törlések, ez indokok után, a névalírások előtt szóról-szóra felsorolandók.

19. Ha a döntvénykönyv első füzeté meg telt, az lezárandó és a füzet számának kitételével új „döntvénykönyv“ nyitandó.

A döntvénykönyvnek füzetei elzárt helyen őrzendők.

20. A „döntvénykönyv“-hez betűrendes tárgymutató készítendő, amelybe a tárgykivonat mellé a döntvénykönyv illető füzetének és lapjának száma beirandó.

21. A döntvények és azoknak indokai esetről-esetre a m. kir. igazságügyministeriumnak 5 példányban kísérő irat nélkül megküldendők, a m. kir. Curia mindenik tanácsa számára pedig a szükséges számú példányokban, továbbá a m. kir. Curia mindenik elnöke és bírása számára egy-egy példányban kiadandók.

22. A m. kir. Curia elnöke intézkedik arra nézve, hogy azon ügy, a mely a felmerült vitás elvi kérdésnek alapját képezte, az illető teljes tanácsülésben hozott döntvénynek hitelesítése után, a legközelebbi tanácsülésben eldöntessék, és hogy az 5-ik pont esetében a már hozott határozatok és iratok kiadassanak illetve az alsó bíróságoktól bekívánt iratok visszaküldessenek.

p. 6. §.

Az ügyviteli szabályok közelebbi meghatározása, a törvényhozás további intézkedéseig, az igazságügyministeriumnak tartatik fen, és annak a főlebbviteli bíróságok szervezésére, illetőleg egymástól független osztályokra való felosztására nézve, teljes intézkedési szabadság engedtetik.

L. Az 1869 april 29-én kiadott és 1874 okt. 15-én 3436. sz. a. k. i. m. rendeletet a birói ügyvitel tárgyában, valamint az 1875 január 8-án 79. sz. a. kiadott ügyrendet, végül az 1881 nov. 1-én 3274. sz. a. k. i. m. rendeletet a birói ügyviteli szabályoknak módosítása és kiegészítése tárgyában.

MÁSODIK FEJEZET.

Birói hatáskör.

A birói hatáskör: a birói hatóság gyakorlásának föltételeit megállapító szabályok összege. A birói hatáskört megszabó törvények feladatában áll tehát: a birói eljárás megkezdésének, folytatásának és megszüntetésének föltételeit megállapítani.

Polgári peres ügyekben a birói hatáskör függ: a) a területtől, b) a kereset tárgyától s c) az eljárás módjától. A területet tekintve legszűkebb hatáskörrel bír a IX. czimben tárgyalandó községi bíróság és a kisebb polgári peres ügyek bírósága. Bővebb hatáskörrel bír a kir. járásbíróság; még terjedtebbel a kir. törvényszék. A kereset tárgya szerint megjegyzendő, hogy ingatlan vagyponra vonatkozó keresetek a kir. törvényszék hatáskörébe tartoznak. Ily kereseteket dologi kereseteknek s az ezek folytán eljárásra jogosult bíróságot, a kir. törvényszéket, dologi bíróságnak, birtokbíróságnak szokás nevezni. Az eljárás módját tekintve a sommás pörök a kir. járásbírósághoz, a rendes perügyek pedig a kir. törvényszékhez tartoznak.

p. 7. §.

A birói eljárás megindítása.

Birói eljárásnak a polgári ügyekben a törvénykezési rendtartás szabályai szerint, és amennyiben a törvény kivételt nem tesz, csak az illető felek kérelmére van helye.

p. 8. §.

A birói eljárás kizárása

Az eljárás meg nem indíthatik, és ha már folyamatban van, azonnal megállítandó:

a) ha az ügy nem tartozik a polgári bíróságok hatósága alá, még ha nem tettek is a felek a miatt az eljárás folyamában kifogást;

b) ha valamely félnek, ki önképviseletre jogosítva nincsen, törvényszerű képviselője mellőztetett.

Ide vonatkozólag az 1877. XXII. t.-c. (a gyámság és gondnokságról) következőleg intézkedik: Az atyai hatalom alatt álló kiskorúnak törvényes képviselője az atya. (1. 15. és 26. §§.) továbbá: „A gyám. és a 28. §. a) b) és c) pontjai esetében a gondnok képviseli a kiskorút, illetőleg a gondnokoltat minden peres és azon nem peres ügyekben, melyekben a képviselet nincsen kizárva. A 28. §. d) és e) pontja, valamint a 29. §. esetében a gondnoki képviselet a vagyonkezeléssel kapcsolatos ügyekre szorítkozik. A gyám és gondnok a képviseletnél nem saját, hanem gyámoltja vagy gondnokoltja nevében jár el.“ (87. §.)

„A hatóságok által a gyámolt vagy gondnokoltak nevében a 87. §-ban megjelölt képviselők idézendők.“ (88. §.)

„A képviselő gyám vagy gondnok fel van jogosítva a képviseletet felhatalmazott által gyakorolni. (89. §.)

p. 9. §.

Jogügyek, melyeknek eldöntése a büntető törvények által tiltott cselekmény bebizonyításától és beszámításától függ, mindaddig folyamatba nem tétethetnek, míg azok iránt a büntető bíróság jogérvényesen nem határozott.

p. 10. §.

Ha a polgári per folyama alatt merülnek csak fel valamely büntetésre méltó cselekmény jelenségei, és azon cselekmény elítélése nélkül a polgári kereset tárgya felett határozatot hozni egyáltalában nem lehetne: ez esetben a per a polgári eljárás felfüggesztése mellett a bűnös cselekmény előzetes kiderítése és elítélése végett hivatalból tétetik át az illető bűnvádi bírósághoz.

Ha ellenben a per ily előzetes bűnvádi eljárás nélkül is elintézhető, a per folyamában fölmerült bűnös cselekmény kérdése a polgári bíróságot se az eljárásban se a

határozat hozatalban nem akadályozza; a hozott határozat jogerőre emelkedése után azonban, az összes iratok a büntető bírósághoz hivatalból átteendőek.

p. 11. §.

Ha az eljárás megindításakor, vagy annak folyamában az tűnnék ki, hogy valamelyik fél önképviselőre jogosítva nincsen; akkor az eljárás azonnal félbeszakasztatik s erről mind a felek, mind a törvényes képviselő értesíttetnek. Ez utóbbinak mindazonáltal a megelőző cselekmények jóváhagyása s az eljárás folytatása szabadságában áll.

p. 12. §.

Jogügyek, amelyekben a keresetet más bíróságnál folyamatban levő tárgyalások előzik meg, mindaddig meg nem indíthatók, míg a tárgyalások be nem fejeztettek.

p. 13. §.

Midőn az ügyfelek egy és ugyanazon jogügyletből vannak egymás elleni keresetek beadására kölcsönösen jogosítva, és a keresetek különböző s egyaránt illetékes bíróságokhoz már benyújtattak: azon bíróság fog eljárni, melynél előbb indíttatott meg a per.

A többi tehát az eljárást azonnal megszünteti s az iratokat a további eljárásra illetékes bírósághoz küldi át.

n. 5. §.

Ha akár az ügy minősége (p. 8. és 53. §§.) akár a felek kifogása folytán csak a per folyama alatt tűnnék ki valamely bírónak az illetéktelensége vagy érdekeltsége; úgy szintén, ha az érdekeltség csak a per folyama alatt állott be, vagy az illetéktelenséget a felsőbb bíróság mondta ki: az illetéktelen vagy érdekelt bírónak addigi eljárása és cselekményei semmisékké válnak, — a felek tényei ellenben, a per további folyamában is megtartják érvényüket. — E szabály akkor is alkalmazandó, mikor a bíróküldés szükségé csak az eljárás folyamában merül fel.

Ez esetekben a periratok további eljárás végett, az illetékes bírósághoz tétetnek át.

p. 15. §.

A személyek és javakra nézve.

Személyek vagy javak nemesi és nem nemesi minősége se a birói hatáskörré és illetőségre se az eljárásra nézve különbséget nem tesz.

L. Az 1848. IX. t.-cikket, különösen a 4. §-t.

p. 16. §.

A városokban.

A városi törvényhatóságnak alá van vetve a város határában létező minden személy és dolog különbség nélkül. Mennyiben van e szabály alól kivételnek helye egyes esetekben a rendezett tanácsú mezővárosokra nézve: a jelen fejezetben van meghatározva..

Az 1871. XXXI. t.-c. életbelépte óta jelen §. minden jelentőségét elvesztette, s az 1881. LIX. t.-c. bátran eltörölhetette volna.

p. 17. §.

Az eljárás módja szerint.

A kir. járásbíróságok hatásköre kizárólag az 1881. LIX. t.-c. 13. §. alatt elősorolt peres ügyekre terjed ki. Minden más ügy, mely kivételes bíróságokhoz utasítva nincs, (p. 25—27. §§.) a kir. törvényszékek hatósága alá tartozik.

E §-t. az 1871. XXXI. t.-cikkre, meg a n. 13. §-ára való tekintettel módosítani magának a novellának volt feladata; e mulasztást művem célja szerint pótoltam. Egyébként megjegyzendő, hogy az 1877. XXII. t.-c. 1. §. szerint a kir. járásbírák a kisebb polgári peres ügyekben is eljárának.

A kir. törvényszékek polgári bíraskodási hatáskörét illetőleg figyelemre méltó az 1874. XXXIV. t.-c. 66. §-a, mely szerint az ügyvéd ellen az imént idézett törvény 44., 46. és 48. §-aiban felsorolt kötelességzegések valamelyike miatti panaszok következtébeni eljárásra azon kir. törvényszék illetékes, melynek kerületében a panaszlott ügyvéd lakik.

A törvényszék a panaszlott ügyvéd ellen teljesített hivatalos vizsgálat alapján határozatot hoz, mely ellen fokozatos fölébezesnek van helye.

Ha a kötelelességszegés egyszersmind büntető vagy fegyelmi eljárás alá esik, a törvényszék az iratokat az eljárás megindíthatása végett az illető fenyítő bírósághoz, vagy az ügyvédi kamarához küldi át.

(Az ügyvédi rendtartás 44., 46. és 48. §-ait l. a „Képviselőt“ fejezetében a VI. alatt.)

A kir. törvényszékek e tárgybani eljárását az 1879. május 1-én 4544. sz. a. kiadott igazságügyminiszteri rendelet szabályozza.

n. 6. §.

Birtok bíróság.

Mindazon keresetek, melyek valamely ingatlan vagy vonatra vonatkozó dologi jog érvényesítését, vagy ilyen jognak megszüntetését célozzák, ide értve a tulajdonostársak közötti osztály, — a rendes határ- és birtokpereket, és a telekkönyvi kitörlési pereket, — a kir. törvényszékek, mint birtokbíróságok hatásköréhez tartoznak.

A telekkönyvi kitörlés iránti keresetet felperes a telekkönyvi hatóságnál is beadhatja, a telekkönyvi hatóság azonban a per-feljegyzés eszközlése után, a keresetet az illető telekjegyzőkönyv hitelesített kivonatával együtt a birtokbírósághoz teszi át. Ez eseteken kívül a birtokbíróság ily perekben a telekjegyzőkönyvi kivonatot hivatalból szerzi be.

p. 19. §.

Azon ügyek ellátása és kezelése, melyek a fenálló telekkönyvi rendszabályok szerint intézendők el, a telekkönyvi hatóság jogköréhez tartozik.

A telekkönyvi hatóság külön szakosztályát képezi azon birtokbíróságnak, melynél a telekkönyvek vezetettek.

Ott, ahol telekkönyvek még nincsenek, az ezen §-ban foglalt telekkönyvi teendőket az illető birtokbíróság teljesíti.

Az 1871. XXXI. t.-c. 24. §-a, valamint az 1874. XV. t.-c. mellett a p. 20. §-a fönn nem állhat; mind é mellett a novella el nem törölte. Részemről a fenntartást anachronismusként, zavarónak tartom, azért teljesen mellőztem s az imént idézett érvényes törvénnyel helyettesíttem.

(a p. 20. §-a helyett.)

Az 1868. I. t.-c. 2. §-ában érintett központi telekkönyvi hatósággal a pesti kir. törvényszék ruháztatik fel. ¹⁾

A telekkönyvi hatóság teendői a kir. törvényszékek

hatásköréhez tartanak; és a telekkönyvek vezetését és kezelését az azok mellett szervezett telekhivatal végzi.

Az igazságügyminiszter azonban felhatalmaztatik, hogy a nagyobb telekkönyvi forgalommal bíró, vagy a törvényszék székhelyétől messzebb eső járásokban a járásbiróságot a törvényhozás utólagos jóváhagyása mellett, telekkönyvi hatósággal felruházhassa. Az ilyen járásbiróságoknál a telekkönyvi ügyek a járásbíró elnöklete alatt két aljársbíróból összeállítandó tanácsülésben intéztetnek el. (1871. XXXI. t.-c. 24. §.)

Az 1874. XV. t.-c. szerint a kir. járásbiróság telekkönyvi ügyben is mint egyes bíró jár el, de a jegyzőkönyvi eljárás szabályait tartozik követni.²⁾

¹⁾ Az idézett t.-c. a magyar korona országaiban levő vasutak és csatornák külön összpontosított telekkönyvezéséről rendelkezik.

²⁾ Ezen rendelkezések a járásbiróság sommás bírósági jellegét jelentékenyen módosítják; hatáskörét nagy mérvben kiszélesítik.

A m. kir. igazságügyminiszter, élve az 1871. XXXI. t.-c. 24. §-ában nyert felhatalmazással, a törvényhozás utólagos jóváhagyásának fentartásával eddig mintegy 125. kir. járásbiróságot ruházott fel telekkönyvi hatósággal; és pedig legtöbbször az illető járásbíró saját területére, némely esetekben pedig a szomszédos járásbiróság területére is.

E tárgyban következő igazságügyminiszteri rendeletek intézkednek:

1871. évi július 10-én . . .	1976. eln. sz. a. k. rendelet.
" " december 9-én . . .	10,125. " "
1872. " január 24-én . . .	1606. " "
" " ápril 15-én . . .	3602. " "
" " május 1-én . . .	4666. " "
" " május 31-én . . .	5230. " "
1873. " ápril 29-én . . .	13,322. " "
1874. " január 27-én . . . ad	39,167. " "
" " ápril 20-án . . .	12,401. " "
" " november 11-én . . .	33,236. " "
1875. " ápril 29-én . . .	11,849. " "
" " július 30-án . . .	21,849. " "
" " augusztus 3-án . . .	2790. eln. " "
" " augusztus 10-én . . .	23,005. " "
" " szeptember 10-én . . .	25,411. " "
1876. " január 28-án . . .	2461. " "
" " március 4-én . . .	5103. " "
" " ápril 6-án . . .	9110. " "
" " május 15-én . . .	11,746. " "
" " szeptember 6-án . . .	23,367. " "

1876. évi	október 5-én	29,577.	sz. a. k. rendelet.
" "	november 25-én	34,359.	" "
" "	december 30-án	37,999.	" "
1877.	julius 12-én	13,402.	" "
" "	augusztus 24-én	24,299.	" "
1878.	május 13-án	13,730.	" "
1879.	marcius 5-én	4,199.	" "
1880.	marcius 29-én	5,580.	" "
" "	junius 8-án	14,957.	" "
" "	junius 9-én	15,435.	" "
" "	julius 24-én	18,645.	" "
" "	augusztus 8-án	21,090.	" "
" "	szeptember 2-án	24,819.	" "
" "	szeptember 8-án	25,397.	" "
" "	szeptember 28-án	24,677.	" "
" "	október 23-án	29,691.	" "
" "	november 28-án	33,851.	" "
" "	december 21-én	33,696.	" "
1881.	október 31-én	34,553.	" "
" "	november 24-én	36,392.	" "
1882.	február 6-án	3,320.	" "
" "	február 26-án	7,304.	" "
" "	ápril 19-én	9,285.	" "

p. 21. §.

Hitbizományi bíróság.

A hitbizományi ügyek, úgy az anyagi jogok megbirálására, mint a biztonszági felügyeletre nézve, azon kir. törvényszékhez utasítvák, melynek területén a jószág feje fekszik.

Ha az illetőség ez úton megállapítható nem volna, az eljáró bíróságot az igazságügyminiszterium jelöli ki.

A p. eredeti szövegének „megyetörvényszék“ kitételét az 1872 január 1-jé óta megalakult helyzethez képest „kir. törvényszék“ kifejezéssel láttam helyettesítendőnek.

p. 22. §.

Házassági bíróság.

A római latin és görög szertartássú katolikusok, úgyszintén a keleti egyházi, valamint a mindkét felekezeti evangélikusok és unitáriusok jelenleg fenálló egyházi törvényszékeik illetősége alá egyedül a házassági, illetőleg

vegyes házassági perek, és ezek is csak annyiban tartoznak, amennyiben a házassági kötelék érvényességét és akár az ideiglenes elválást, akár a végképi felbontást tárgyazzák. Minden egyéb, a házassági viszonyból származható peres kérdések, melyekre nézve eddig az egyházi törvényszékek ítéltek; jelesül: a születés törvényességének kérdése, a pörlekedő házastársak közt a gyermekek tartása és a házassági elválásból fölmerülhető vagyoni kérdések iránti keresetek az illető kir. törvényszékhez utasíttatnak.¹⁾

A végrendeletek külkellékeit illető perekre s a hamis eskü tényálladékának megállapítására nézve a szentszékek szintén megszűnván illetékesek lenni, a bíraskodást a jelen törvény szabályai szerint illetékes, de az 1871. XXXI. t.-c. 1. §-a beli kir. törvényszékek gyakorolják.²⁾

Az igazságügyminiszter felhatalmaztatik, hogy az izraeliták házassági pöreiben követendő eljárást, a törvényhozás további intézkedéseig, rendelet útján szabályozhassa.³⁾

¹⁾ A p. szerinti különféle törvényszékek helyébe a „kir. törvényszékek“ kitételt helyeztem.

²⁾ Az 1868. XLVIII. t.-c. „A vegyes házassági válóperekről“ bírói illetőség tekintetében következőket rendel:

1. §. A vegyes házassági válóperek, amennyiben a házassági kötelék érvényességét és az ideiglenes elválást vagy a végképi felbontást tárgyazzák, az alperes illetékes bírósága előtt indítandók meg; és miután az alperes felett kimondott ítélet jogerőre emelkedett, a per legfőlebb harminc nap alatt hivatalból átteendő a fölperes illetékes bíróságához, mely viszont a fölperes fölött hoz ítéletet. Mindenik félre nézve egyedül saját illetékes bíróságának az illető fél saját hitelvei alapján hozott jogerejű ítélete kötelező.

2. §. Házassági ügyekben a kötelék érvényességének kérdésében a római- és görög-katolikusokra és görög-keleti hitvallásúakra, valamint az erdélyi két evangélikus egyház híveire és az unitáriusokra nézve a jelenleg fenálló egyházi törvényszékek az illetékes bírák; a két evang. hitfelekezeti egyház magyarországi híveire nézve pedig az illető világi törvényszékek.

³⁾ Az igazságügyminiszter a jelen §-ban nyert felhatalmazással mind-
eddig nem élt, s azért izraeliták házassági pöreiben követendő eljárást jelenleg is az 1863. évi november 2-án 15,940. sz. a. kir. udvari rendelet szabályozza; melynek ide vonatkozó szövege következő:

(A rendelet 1.—16. pontjai az anyakönyvek vezetése és a házasság megkötése iránt rendelkeznek.)

17) Az asztal- és ágytői elválásnál a zsidó házastársakra nézve e következő eljárás követendő: A házastársak kötelesek mindenk előtt

elválasztási szándékukat, indokaikkal együtt, rabbijok előtt kinyilatkoztatni. — A rabbi kötelessége a házastársakat összekelésök alkalmával kölcsönösen tett ünnepélyes ígéretökre emlékeztetni s az elválás káros következményeit hathatósan szívökre kötni. Ezen előterjesztéseket három ízben kell külön ismételni, mi ha foganat nélkül maradna, a rabbi a feleknek írott bizonyítványt tartozik adni arról, hogy a háromszori előterjesztések ellenére is elválasztási kívánságuknál megmaradnak.

18) Ha mind a két fél az elválásba beleegyezik, kötelesek elválasztási kérelmeket az előbbi szakaszban érintett bizonyítvány melléklésével a megyékben és Kővárvidéken azon szolgabíró elébe, melynek járásában, Jászkuin- és Hajdúkerületekben azon városbírája elébe, melynek területén a férj lakik, rendezett tanácsú városokban pedig a városi bíró elébe terjesztetni. *(Mindezen bíróságok helyett az 1871. XXXI. t.-c. folytán 1872 január 1-je óta a kir. járásbírók értendők.)*

Az említett bíróság őket személyes megjelenésre maga elébe idézend; s ha előtte azt bizonyolják, hogy mind az elválás iránt, mind a vagyont és tartást érdeklő föltételekre nézve magok között meg egyeztek, a kért elválást minden további vizsgálat nélkül engedje meg s azt a bírósági írományok között jegyezze föl. — Ha gyermekek léteznek, a bíróság azokról a gondnokságra nézve fenálló általános szabályok szerint köteles gondoskodni.

19) Kiskorú, vagy gondviselés alatti házastárs magától is beleegyezhetik ugyan az elválásba; de a házastársak vagyona és a tartás, valamint a gyermekek ellátása iránti egyezséghez az illető törvényes képviselő és a gyámibíróság beleegyezése szükséges.

20) Ha az egyik fél az elválásba beleegyezni nem akar, s a másik félnek jogszerű okai vannak azt sürgetni: ezen esetben is megkívánatik a rabbi engesztelő előterjesztéseinek előrebocsátása. Ha ezek sikertelenek, vagy a vádlott fél a rabbinál megjelenni vonakodik, akkor a kérelem a rabbi tanúsítványával és a szükséges bizonyítékokkal együtt a megyei kerületi vagy vidéki, sz. kir. és rendezett tanácsú városokban pedig a városi törvényszéknél *(1872 január 1-je óta a kir. törvényszéknél)* nyújtandó be, mely az ügyet hivatalból megvizsgálja s a felett ítéletet hozni tartozik. — A bíró a veszélyezett félnek, még az ítélet kimondása előtt is engedhet elkülönített tisztességes lakhelyet.

21) Ha a másik házastárs beleegyezése nélkül kért elválásnál perkérdések támadnak, melyek valamely továbbra kötött szerződésre, a vagyonnak elkülönzésére, a gyermekek tartására vagy követelésekre és ellenkövetelésekre vonatkoznak, a rendes bíró előre mindig tegyen kísérletet ezen perkérdéseknek egyezség általi megszüntetésére; ha pedig a felek egyezsége nem bírhatók, azokat rendes perútra utasítsa, mely felett az általános törvények szerint kell határozni; addig is pedig a nő és gyermekek részére az illendő tartást kiszabni.

22) Azon nyomós okok, melyeknél fogva az elválás ítélet által kimondathatik, következők: ha a panaszlott fél valamely büntetttben marasztaltatott el; ha a panaszlott házastársát gonoszúl elhagyta vagy rendetlen életet követett, mely által a panaszló házastárs vagyonának

nevezetes része vagy a család jó erkölce veszélyeztetik; továbbá az élet vagy egészség elleni veszélyes törekedések, súlyos bántalmazások vagy a személyek viszonyaihoz képest felette érzékeny, ismételt keserítések, tartós és ragálylyal fenyegető testi sérvek.

23) Elváltasztott házastársalmak szabadságukban áll ismét egybekelni, de egyesülésüket a rendes bíróságnál be kell jelenteni. Ha a házastársak ily összekelés után ismét el akarnak válni, ugyanazt kell megtartaniok, mi az első elválásra nézve rendeltetett.

24) A zsidók között érvényesen kötött házasság kölcsönös szabad beleegyezésekkel a férj által a nőnek adott elváló levél által felbontathatik; mindazonáltal tartoznak a házastársak végelválásuk tekintetéből magokat legelőször a rabbi vagy vallástanítónál jelenteni, ki a leghatásosabb előterjesztések által igyekezzék a kiegyezkedést eszközözlni s csak ha kísérlete sikertelen volna, adjon nekik írott bizonyítványt, hogy rábizott köteleességében eljárta, de minden igyekezete mellett is a feleket szándékutóli elállásra nem bírhatta.

25) Ezen bizonyítvánnyal mind a két házastárs köteles a megyei, illetőleg kerületi vagy vidéki, sz. kir. és rendezett tanácsú városokban pedig a városi törvényszéknél (1872 jan. 1-je óta a kir. törvényszéknél) megjelenni. — Ha ezen hatóság a körülményekből azt találja, hogy az ismétli egybekeléshez még némi remény van, az elválást azonnal meg ne engedje, hanem a házastársakat egy vagy két hónapra visszautasítsa. Csak ha ez is sikertelen maradt, vagy ha mindjárt eleinte semmi remény sem volna az ismétli egybekeléshez, engedje meg a törvényszék ítélet által, hogy a férj a nőnek az elváló levelet átadja; és ha mind a két fél a bíróság előtt ismét kijelentette, hogy az elváló levél szabad beleegyezésseli kiadására és átvételére magokat eltökéltették, tekintessék az elváló levél jogérvényesnek s oldassék fel ez által a házasság.

26) Ha a nő házasságtörést követett el és a tett bebizonyíttatik, joga van a férjnek azt akarata ellen is válólevéllel magától elbocsátani. A házasság végelválasztására a nő ellen intézett kereset a 25-ik szakaszban említett azon törvényszék előtt, melynek körében a házastársak rendes lakásukat tartják, indítandó s egyéb peres ügyként tárgyalandó.

27) Zsidó házastársnak a keresztény vallásra áttérése által a házasság föl nem oldatik, de az imént a 24., 25. és 26. szakaszokban elősorolt okoknál fogva feloldathatik.

E tekintetben a következő szabályok szolgálnak zsinórmértékül:

a) ha a zsidó házastársak egyike a keresztény vallásra áttért, mind az elválás mind pedig a házasság felbontása esetén mindenek előtt az illetékes keresztény lelkész köteles a keresztény hitre áttért házastársnál a kiegyezkedést a fenn előirt modorban megkísérteni, mely esetben szabadságában áll ezen kiegyezkedést a zsidó házastársnál is megkísérteni, ha ez utóbbi ez iránti felhívásának önként engedne. Ha ezen kísérlet sikertelen maradna; akkor az illetékes bíróság ezen kiegyezkedési kísérletet mindkét házastársnál ismétlendi és sikertelenség esetén a fenn előszabott mód szerint hivatalában eljárand;

b) ha mindkét zsidó házastárs a keresztény hitre tért, fenhagyatják nekik: házassági kötéseket az illető keresztény lelkész által szentesíttetni;

c) a házasság felbontása esetén, ha a zsidó házastársak egyike keresztény hitre tért, az elváló levél átadása és átvétele meghatalmazottak által is történhetik. Ezen esetben a keresztény hitre tért házastárs, ha meghatalmazottat vallani akar, mindig zsidó egyént választani és ez iránti meghatalmazványát akként köteles kiállítani, hogy abban a keresztény vallás ellenére mi se foglaltassék; egyébiránt pedig, amennyiben ily esetben lehetséges, minden, a zsidó vallási szokásokban alapult netaláni lelkiismereti kételyei a zsidó házastársnak elháríttassanak, s így ennek se maradjon alapos oka a házasságot feloldottnak nem tartani.

p. 23. §.

Gyámhatósági bíróság.

Az árva- és gyámhatósági bírósági ügyekben, valamint a gondnokság (curatela) eseteiben illetékes bíróságnak azon kir. törvényszék tekintendő, mely a 37. §. értelmében az örökösödési perek elintézésére van hivatva.

Jelen §. rendelkezését a kir. igazságügyminiszternek 1881 november 1-én 3263. sz. a. a gondnokság alá helyezés a kiskorúság meghosszabbítása és az atyai hatalom megszüntetése kérdésében követendő bírósági eljárás tárgyában kiadott rendeletének 2., 21., 28. és 41. §§-ai jelentékenyen módosítják. (A rendelet szövegét l. a n. 107. §-a alatt.)

p. 24. §.

Vásári bíróság.

A vásári bíróság s annak eljárása a kilencedik cím-ben van meghatározva.

p. 25. §.

Kivételes bíróságok: az úrbéri ügyekben;

Az úrbéri tagosítási és arányosítási ügyek, továbbá is az eddig illetékes bíróságok hatásköréhez tartoznak; a főlebbvitel azonban az ezen törvényben kijelölt bíróságokhoz történik.

p. 26. §.

a váltóügyekben;

Váltó- és kereskedelmi ügyekben elsőfolyamodásilag a kir. törvényszékek valamint a budapesti kereskedelmi- és váltótörvényszék, másodbíróságilag a budapesti, illetőleg a

marosvásárhelyi kir. ítélőtábla, legfőbb bíróságilag pedig a magyar királyi Curia határoz.

Az 1870. XVI t.-c. a váltófeltörvényszéket megszüntetvén, annak hatáskörét a királyi táblára ruházta; az 1871. XXXI. t.-c. pedig az első bíróságú váltótörvényszékeket szüntetvén meg, azok hatáskörét kir. törvényszékekre bízta. Kivételt egyedül a volt budai és két pesti kir. törvényszékekre nézve állított fel a törvény 26. §-ában, amennyiben a budapesti és pestvidéki kir. törvényszékek területén a váltó-ügyekben való jogszolgáltatás az újonnan alakított budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszéknek tartatott fenn. Ezek szerint volt a p. 26. §-a átalakítandó.

p. 27. §.

a bányaugyekben.

A bányabíróságot első fokban egyes, bányabírói hatósággal feruházott kir. törvényszékek, másod fokban a kir. ítélőtáblák, harmadbíróságilag a m. kir. Curia gyakorolja.

Az 1871. XXXI. t.-c. 21. §-ában 1—12. p. alatt részletekbe bocsátkozva megszabja a bányabírósági hatáskört s azzal a kir. törvényszékeket bizza meg; a XXXII. t.-c. 2. §-a pedig rendeli, hogy: „Bányaugyekben bírói hatósággal egyes törvényszékek ruházandók fel. Azokat s azoknak bányabírósági területkörét egyelőre a miniszterium határozza meg.“ Jelenleg következő kir. törvényszékek vannak bányaugyekben bírói hatósággal feruházva: 1. besztercebányai, 2. fehértemplomi, 3. gyula-fehérvári, 4. karansebesi, 5. lőcsei, 6. pestvidéki, 7. rimaszombati, 8. szathmár-németii.

p. 28. §.

Választott bíróság.

A választott bíróság s ennek eljárása a kilencedik címben van szabályozva.

p. 29. §.

A 25.—27. §§-ban említett kivételes bíróságok a fennálló törvények és gyakorlat szerint járnak el.

HARMADIK FEJEZET.

Bírói illetőség.

A bírói hatáskörnek egyes esetekre alkalmazását bírói illetőségnek — competentia fori — mondjuk. Mint a bírói hatáskör a pertügyekre vonatkozólag a bírónak általában, a terü-

let, a kereset tárgya s az eljárás módja által határolt jogát és kötelességét jelenti, a birói illetőség egyes peres ügyek tekintetében állít fel eziránt szabályokat s meghatározza, hogy egy bizonyos konkrét polgári peres kérdés eldöntése végett a panaszlónak egy kijelölt bíróhoz szabad is, kell is fordulnia; hogy a panaszlott azon bírónál köteles megjelenni s törvényt állani de nem tartozik más bíró előtt pöröltetését eltérni; s hogy a kijelölt bíró köteles a hozzá utalt peres ügyet elintézni s egy más bíró azon ügy elintézését magától elutasítani tartozik.

A *birói illetőség* részint a törvényen részint a felek akaratán alapúlhat; első esetben *törvényi* — *forum legale*, — utóbbiban *szerződési* illetőségnek — *f. conventionale* — mondjuk.

A törvényi illetőség lehet *általános* — *f. generale*, — ha minden peres ügyre, vagy *különös*, — *f. speciale*, — ha csak bizonyos nemű jogügyletekre alkalmazható. Mindkettő végre *rendes*, — *f. ordinarium*, — és rendkívüli, *kivételes* — *f. extraordinarium* — lehet.

Különböztetünk *személyi* — *f. personale* — és *dologi* — *f. reale* — illetőséget. Elsőnél a személyre, kivált a bepanaszlott személyére tekintet, utóbbinál a dologra, kivált az ingatlanra való tekintet adja az irányelvet. Elsőnek személyes keresetknél, az utóbbinak a birtokkeresetknél van alkalmazása. Birtokkereset az, melynek tárgya ingatlan vagyon, vagy arra vonatkozó jog, a többi kereset mind személyes kereset.

Személyes keresetekben az általános illetőség — *f. personale generale* — az alperesnek rendes lakhelye vagy állandó tartózkodási helye szerint irányúl.

Rendes lakhelynek azon hely tekintendő, melyet valaki a körülményekből tisztán kitetsző szándékkal állandó tartózkodási helyül választott; hol háztartásának székhelye és életfoglalkozásának központja van. Találón festi a lakhelyet a romai jog, mondván: „*Et in eodem loco singulos habere domicilium non ambigitur, ubi quis larem rerumque ac fortunarum suarum summam constituit; unde rursus non sit discessurus, si nihil avocet; unde cum profectus est peregrinari videtur, quo si rediit, peregrinari jam destitit.*”

Szokás különböztetni önkéntes és kényszerített lakhelyet;

— *decimilium voluntarium et necessarium* — ez utóbbi katonáknál is, hivatalnokoknál, de a szó szoros értelmében csak a bebörtönözötteknél jön elő.

Némely esetekben a fenforgó függetlenségi, kapcsolatbeli viszony jelöli ki a lakhelyet; így a feleség a férjnek, saját háztartással nem bíró gyermekek az apának, a házasságon kívül született gyermekek az anyának, a szolgálatban állók a szolgálatadónak lakhelyi illetősége alá tartoznak.

A rendes lakhelytől mint állandó tartózkodási helytől különbözik a szállás, ideiglenes tartózkodás helye, hol valaki csak valamely muló, időleges célból tartózkodik. Ezen hely szerint csak azon esetben irányul az illetőség, ha a megpanaszlandónak nincs rendes lakhelye, vagy az ismeretlen.

Rendszerint mindenkinek van lakhelye, kivéven a csavargókat, szökevényeket s azokat, kik korábbi lakhelyöket már elhagyták, de újat még nem alapítottak. Ilyenekre nézve a feltalálás, meglepetés helye — *forum arresti* — s végső esetben a származás helye — *forum originis* — szabja meg az illetőséget.

Birtok keresetekre az illetőséget az ingatlan vagyontevése határozza meg s birtokhely illetőségnek mondatik — *forum rei sitae*; — ámbar a tárgyak hollétének körülménye ingó dolgokra vonatkozó birói eljárás körre is bir döntő befolyással.

Különös birói illetőség előáll: a) a teljesítési hely kijelölése által — *forum solutionis v. implementi*; — b) még birtokba nem vett hagyatékból — *f. haereditatis jacentis*; — c) ügyek összefüggéséből — *f. connexitatis*; — mi ismét személybeli — *ex persona* — és dologbeli — *ex re* — lehet, a szerint, amint a személynek panaszlott személyéhez vagy dolognak a kereset tárgyához való kapcsolati viszonyzata alapítja meg az együvé tartozást; d) valamely vagyontevéséből — *f. rei gestae* — és végre e) valamely előleges biztosítási intézkedésből — *f. sequestri*. —

A magánjog természetének megfelelően a törvény csak annyiban kívánja az illetékességi szabályokat érvényesíteni, amennyiben azt az igazságszolgáltatás célja igényli, s azért elismeri a feleknek az illetékességtől való eltérés iránti jogát.

Ily eltérés — prorogatio fori — vagy nyílt szerződésen, vagy hallgatag elismerésen, elfogadáson alapszik; de maga a törvény is megállapíthatja az illetékességtől eltérést oly esetekben, melyekben azt úgy a felek érdekei, mint a jogszolgáltatás célja vallják. Bármily alapon birjon azonban valamely bíróság illetékességgel, az folytonos és a pörös ügy teljes elintézésére sőt a végrehajtásra is jogot nyújt.

Előfordul a gyakorlatban illetőségek találkozása és összeköttetése — concurrentia et collisio fororum. — Elsőnek helye van akkor, midőn azon egy jogkérdés eldöntésére több bíróság bir illetékességgel; utóbbi pedig akkor fordul elő, midőn a pörlekedő felek nincsenek egyetértésben a birói illetőségre nézve, vagy az ügy eldöntésére felhitt bíróság nem tartja magát jogosultnak s kötelezettnek az ügy elintézésére. Találkozás esetén a panaszló felet illeti a választás; összeköttetés kérdésében pedig a magy. kir. Curia dönt.

p. 30. §.

Személyes keresetekben: alperes lakhelyéhez képest;

Személyes keresetekben a birói illetőséget, amennyiben a kötelezettség teljesítésére bizonyos hely kikötve nincsen, rendszerint az alperesnek rendes lakhelye vagy állandó szállása szabályozza.

p. 31. §.

Ha az alperes felváltva különböző helyeken lakik vagy tartózkodik: ezen helyek bíróságai közt szabadon választhat a felperes.

p. 32. §.

Ha az alperesek különböző törvényhatóság területén laknak: felperes az alperesek illetékes bíróságai közül bármelyiket választhatja.

p. 33. §.

Közintézetek és testületek, részvény- és más társulatok, gyári s kereskedelmi cégek, a mennyiben alapszabályaik vagy külön törvény értelmében más kijelölt bírósághoz nem utasítvák: azon hely birói illetősége alá tar-

toznak, melyen a község vagy telep s az utóbbiakra nézve a telep létezik.

Társulatok, melyeknek igazgatósága az országon kívül létezik, az ország területén levő azon helynek bírósága alá tartoznak, hol a képviselőség s ennek nem léteben a főügynökség székel; ilyenek hiányában, hol a társulat ingatlan vagyont bír, s ha ingatlan vagyona sem léteznék, ahol megkötött az az ügylet, melyből a követelés származik.

p. 34. §.

Idegenek, amennyiben az országban megperelhetők, rendes szállásuk vagy netáni birtokuk illetősége alá tartoznak.

p. 35. §.

a teljesítés helyéhez képest.

A szerződés teljesítése és érvénytelenítése, valamint a teljesítés elmulasztásából eredhető kártérítés iránti perek azon bíróság előtt is indíthatók, melynek területén a szerződés létrejött, vagy a dolog természete avagy törvény szerint teljesítendő.

Könyvkivonati és számlakövetelések egy és fél év alatt, — és ha a könyv- vagy számviteli kivonat törvényesen meghitelesített, három év alatt azon hely bírósága előtt perelhetők be, hol a könyvek vitetnek.

L. a p. 173, 174 és 175. §. jegyzetét.

p. 36. §.

Házassági perekben.

A róm. latin és görög szertartású katolikusok, valamint a keleti szertartású keresztények házassági viszonyból származó minden pererei, melyekre nézve a szentszékek eddigi illetősége megszüntettetett; továbbá a mindkét felekezeti evangélikusok és unitáriusok válópererei, valamint a házassági összeköttetésből és elválásból keletkező egyéb keresetek, amennyiben ezen felekezetek egyházi bíróságai rendezve nem volnának, végre az izraeliták válópererei, akár kölcsönös megegyezéssel, akár peruton szándékolatik az elválás: a 22. §-ban megnevezett azon törvényszék illetősé-

géhez tartoznak, amelynek területén a házas feleknek állandó és utolsó együttlakásuk volt.

Ha a végelválás hűtlen elhagyás következtében kéretik: a távollevő fél, amennyiben tartózkodási helye ismeretlen, azon törvényszék elé idézendő, melynek területén a folyamodó fél lakik.

Egyébiránt a mindkét felekezetű evangélikusok házassági ügyeire, valamint az eljárásra nézve az 1791. 26. t. c. illetőleg az 1786. március 6-án kiadott utasítás, és az eddigi törvényes gyakorlat szolgál tovább is zsinórmértékül.

p. 37. §.

Az örökösödési perekben.

Az örökösödési perekben, arra való tekintet nélkül: vajjon szerződésből származott-e a kereset vagy törvényavagy végrendelet jogcímén nyugszik, és az örökagyó végakarátának teljesítésére vagy megszüntetésére van-e az irányozva, — azon törvényszék, és ha az örökség tárgyát ingatlanok is képezik: azon birtokbiróság ítél, melynek területén az örökagyónak utolsó rendes lakása volt.

Ha az örökagyó az országon kívül halt el: az örökösödési perek azon belföldi biróság illetőségét követik, melynek területén az örökagyó legutóbb lakott; s ha e lakhelyet kitudni nem lehetne, vagy ha az országban soha sem lakott: azon biróság lesz illetékes, melynek területén a hagyaték létezik.

Az egyes birák hatásköre az előleges intézkedések és biztosítás tekintetében az örökösödési eljárásban van meghatározva.

p. 38. §.

Felhívási perekben: a kérdés;

A felhívási kereset az ellen, aki egy másik irányában valamely joggal kérkedik, a felhívónak saját személyes biróságánál nyujtandó be.

Ugyanezen biróság lesz illetékes azon keresetre nézve is, mely a felhívás folytán a kérdéses jog érvényesítése végett a felhívott által indittatik.

p. 39. §.

számadási viszonyok ;

A számadási per arra való tekintet nélkül, hogy a számadás beadását a számoltatásra jogosított, vagy a beadott számadás helyeslését a számadó követeli: azon személyi bíróság illetőségéhez tartozik, melynek területén a számadás tárgya kezeltetett. Ha a számadás ingatlan vagyonra, vagy ennek jövedelmeire is vonatkozik: tekintettel a 42. és 43. §-ra, azon birtokbíróság lesz illetékes, mely illetékes volna, ha a számadó a kérdéses birtokon tartaná lakását.

Ha a számadás bírói megbízásból származott: azon bíróság, mely a megbízást adta, — és ha ez gyámhatóság volna, azon bíróság lesz a számadási perekben illetékes, melynek szakosztályát képezi a gyámhatóság.

p. 40. §.

holtak nyilvántás ;

A holtak nyilvántási eljárás ahhoz képest, amint házassági végelválás vagy örökösödés céljából kérelmeztek, azon törvényszék előtt indítandó, melyhez a házassági (36. §.), illetőleg örökösödési (37. §.) perek vannak utasítva.

p. 41. §.

s az elveszett okiratok megsemmisítése iránt.

Elveszett okiratok megsemmisítése, — amennyiben egyes társulatok, alapszabályaiknál fogva, külön bírósághoz nincsenek utasítva, — a folyamodó fél személyes bírósága előtt eszközzendő.

A közforgalom tárgyát képező értékpapírok bírói megsemmisítéséről az 1881. XXXIII. t.-c. intézkedik. Ezen felül l. az 1875. XXXV. t.-c. 298. és 452. §§-ait valamint az 1876. XXVII. t.-c. 77—80. §-ait.

p. 42. §.

A birtok perekben: terület ;

A birtokbíróságot, tekintettel a n. 6. §-ra, rendszerint azon kir. törvényszék gyakorolja, melynek területén a keresetbe vett ingatlan vagyon fekszik.

A n. 6. §-ban érintett dologi cselekmények azonban idő- és költségkimézés tekintetéből, a bíróság belátásához képest járásbíró kiküldetése által is foganatosíthatók.

Jelen §. eredeti szövege az 1871. XXXI. és az 1881. LIX. t.-c. szellemében volt kiigazítandó.

p. 43. §.

és felperes választása szerint.

Ha az ingatlan vagyon, mely a kereset tárgyát képezi, különböző birtokbíróságok területén fekszik: azon törvényszék lesz illetékes, mely azok közül a felperes által megkerestetik.

p. 44. §.

Előjegyzés igazolása.

Telekkönyvi előjegyzések igazolásáról, valamint az előjegyzés által biztosított tulajdoni és szolgalmi jogokról azon telekkönyvi hatóság ítél, a melynél az előjegyzés történt.

Ellenben valamely bekebelezett vagy előjegyzett kövétel behajtása még akkor is, ha ez utóbbi az előjegyzés igazolásával van összecsatolva, a felperes választásához képest az alperesnek vagy személyes bírósága, vagy pedig azon bíróság előtt érvényesíthető, melynek területén a telekkönyvileg terhelt birtok fekszik.

(1881. XVII. t.-c. 72. §.)

Csődíjgyek.

A csődjárára rendszerint azon kir. törvényszék illetékes, melynek területéhez a közadós személyes illetőségénél fogva tartozik. Ha ez meg nem állapítható, azon kir. törvényszék illetékes, melynek területén a közadós legutóbb lakott; ha pedig utolsó rendes lakhelye ki nem puhatolható, vagy ha az országban sohasem lakott, azon kir. törvényszék illetékes, melynek területén a közadós ingatlan javai fekszenek, s ha a közadós ilyenekkel nem bír, azon kir. törvényszék, melynek területén ingó javai vannak.

A kereskedelmi csődjáráásra a budapesti és pestvidéki kir. törvényszékek területén a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék; egyebütt pedig azon kir. törvényszék illetékes, melynek területén a kereskedőnek telepe, illetőleg a kereskedelmi társaságnak székhelye van. A közkereseti és a betéti társaság tagjai, illetőleg beltagjai elleni csőd-eljárásra hasonlag azon törvényszék illetékes, melynek területén a társaságnak székhelye van.

Több illetékes kir. törvényszék közül a csődeljárásra az van hivatva, mely a többbit a csődnyitás által megelőzte.

Az új csődtörvénynek 1882 jan. 1-jén életbeléptével a p. 45. §-a hatályon kívül levén helyezve, az mellőzendő s az érvényes törvényszöveggel helyettesítendő volt.

p. 46. §.

Viszonkeresetek.

A viszonkeresetekre nézve a birói illetőséget a p. 77. §. határozza meg.

p. 47. §.

Perújítás.

A perújítás kivétel nélkül azon elsőfolyamodású bíróságnál indítandó meg, melynél az alapper tárgyalatott és elintéztetett.

p. 48. §.

Végrehajtás.

A végrehajtás elrendelése, úgyszintén a végrehajtási foglalásból felmerült tulajdoni és elsőbbségi igények illetősége a végrehajtási eljárásban van meghatározva.

p. 49. §.

Választás a bíróságok közt.

Több egyenlően illetékes bíróság közt szabadon választhat a felperes (13. §.)

n. 7. §.

Illetőségi összeütközés.

Hazai bíróságok között felmerült illetőségi összeütközések elintézése a m. kir. Curia jogköréhez tartozik.

p. 51. §.

Az illetőségnek hivatalból vizsgálása.

A bíróságok kötelesek az illetőségökhöz nem tartozó kereseteket és másnemű beadványokat hivatalból visszautasítani.

A p. 8. és 53. §§. eseteit kivéve azonban a nem illetékes bíróság is illetékesé válik, ha alperes az illetőség ellen törvényes időben kifogást tenni elmulasztott.

p. 52. §.

Eltérés a felek akaratából.

A rendes birói illetőségtől eltérésnek van helye

a) ha a felek magukat valamely eleve kijelölt, vagy meghatározás nélkül a felperes szabad tetszése szerint választandó bármely rendes polgári bíróságnak szerződésileg alávetették;

b) ha a felek valamely perkérdés eldöntését választott bíróságra ruházzák.

p. 53. §.

ennek korlátozása;

Eltérésnek a rendes birói illetőségtől nincs helye:

a) telekkönyvi ügyekben;

b) hitbizományi ügyekben;

c) házassági s általában olyan ügyekben, melyek által házassági elválás céloztatik;

d) olyan perekben, melyeknél távollevő vagy gyámság és gondnokság alatti személyek vannak érdekelve.

p. 54. §.

Eltérés a rendes birói illetőségtől akkor sem engedtetik, ha a felek — bár közakarattal — valamely felebbviteli bíróságra ruházták az ügynek elsőfolyamodási eldöntését.

p. 55. §.

A felebbvitel iránt megállapított birói illetőségtől eltérésnek helye nincs.

p. 56. §.

a bírói személy érdekeltségénél fogva.

Bírói személynek nem szabad oly ügyekben részt venni:

a) melyekben saját személyénél fogva érdekelve lévén, közvetlenül vagy közvetve kárt vagy hasznot remélhet;

b) melyek által felesége vagy jegyese, fel vagy lemenő ágbeli rokonai, avagy olyan személyek vannak érdekelve, kik vele negyediziglen oldalrokonságban vagy másodiziglen sógorságban, továbbá fogadott szülei vagy fogadott gyermek, végre gyámsági vagy gondnoksági viszonyban állnak;

c) melyekben mint tanu, szakértő, képviselő vagy közbenjáró működött;

d) a felsőbb bíróságoknál olyan ügyekben, melyeknek alsóbb bírósági előadásában vagy eldöntésében résztvett;

e) az olyan felek ügyeiben, kiknek valamelyikével ellenséges vagy peres viszonyban áll.

A négy első esetben érintett akadályok akár az eljárás megindításakor, akár annak folyama alatt merültek fel, — habár a felek e miatt nem tettek volna is kifogást: az illető bírói személy által az elnöknek hivatalból feljelentendők, aki az érdekelt tag helyett más bírót alkalmazand.

p. 57. §.

Bíróküldés.

Ha a 56. §-ban foglalt okok alapján valamely törvényszéknek az elnöke, vagy annyi tagja ellen tétetik kifogás, hogy a többiekből a határozat hozatalára megkivántató szám ki nem telik, vagy ha a bíróküldés más fontos oknál fogva czélszerűnek mutatkozik: bíróküldésnek van helye.

A bíróküldés jogát ő császári és apostoli kir. Felsége az igazságügyi miniszterium által gyakorolja.

p. 58. §.

A bíróság, ha ellene azon körülmény eltitkolása bizonyul be, mely miatt a bíróküldés szükségessé vált, a károsult félnek elégtétellel tartozik.

p. 59. §.

Ha a biróküldés iránti eljárás megindítását a per késleltetése, vagy a bíró avagy az ellenfél boszantása végett tudva hamis előadás által idézte elő valamelyik fél: a rendes bíróság által a költség megtérítése mellett 300 ftig terjedhető bírsággal büntetetik, a mi iránt az ügyvéd, a fél elleni viszkereket fenmaradása mellett, első sorban felelős.

Pörös eljárás folyamában gyakorta fordulván elő pénzbírság alkalmazása, célszerűnek tűnt fel a m. kir. igazságügyminiszter 1881 december 8-án 39,805 sz. a. „az államkincstárt illető pénzbírságok kezelése és behajtása — valamint a fegyelmi pénzbüntetéseknek behajtása tárgyában“ kibocsátott szabályrendeletének ide iktatása.

1. §. Azon határozatban, amelylyel az államkincstárt egészben vagy részben illető pénzbírság szabatik ki, megnevezendő azon kir. adóhivatal is, amelynél a marasztalt az államkincstárt illető pénzbírságot lefizetni köteles. — Ha ily határozatot a főlebbviteli bíróság hozott, az adóhivatalt az e f. bíróság a főlebbviteli bíróság határozatának kiadására nézve hozott végzésében nevezi meg. — Fizetési helyül mindig azon adóhivatal nevezendő meg, mely az illető bíróság bir. letéteinek kezelésére hivatott.

2. §. Ily határozat jogerőre emelkedése után az illető kir. pénzügyigazgatóságnak küldendő meg. E végből az előadó által az előterjesztési ívre következő figyelmeztetés irandó: „Lássa irattárnok: határozat jogerőre emelkedése után a (megnevezendő) kir. pénzügyigazgatóságnak elküldendő.“ — Ha a pénzbírság oly bírósági határozattal szabattott ki, amely ellen főlebbvitel nem érvényesíthető, azt az e f. kir. bíróság a kir. pénzügyigazgatóságnak azonnal megküldi.

3. §. Az irattárnok a kérdéses határozatot nyilvántartja. — Ha az jogerőre emelkedett, a 2. pontban irt figyelmeztetés alá, vagy esetleg az ügyiratokhoz fűzött fél ívre neve aláírásával a következő záradékot írja: „Határozat jogerőre emelkedett, lássa kiadó a kir. pénzügyigazgatóságnak elküldés végett“, és az iratokat további szabályszerű eljárás céljából jegyzék mellett a kiadó-hivatalba küldi.

4. §. A kir. pénzügyigazgatóság, a jogerőre emelkedett bírósági határozat alapján, a bírságot számvevő osztályánál a díj-jövedéki számlakönyvben az állami előirányzatnak: „minden más, a díjak címén felszámolandó bevételek“ rovata alatt előjegyzésbe véteti, és az előjegyzési záradékkal ellátott bírósági határozatot, annak beérkezése napján, az illető kir. adóhivatalnak a bírság bevétele és felszámolása végett megküldi.

5. §. Ha a marasztalt fél a pénzbírságot meg nem fizeti, annak behajtása végett a szükséges intézkedéseket az 1881. LX. t.-c. értelmében az illető kir. pénzügyigazgatóság teszi meg.

6. §. A marasztalt fél az államkincstárt illető pénzbírságot az eljárás e f. kir. bíróságnál is lefizetheti, ha ennek székhelyén kir. adó-

hivatal nincsen. — A lefizetés csak a bíróság főnökének, vagy az ez által megnevezett bíró vagy bír. hivatalnoknak kezébe teljesíthető. — A fizetés tényéről jegyzőkönyv veendő fel, amely beiktatandó és a lefizetett pénzösszeg a fizetés napján az illető kir. adóhivatalnak kísérléssel mellett szabályszerűen elküldendő. — A kísérlésselben a marasztaló határozatnak kelte és száma kiirandó. — A pénzt tartalmazó levél külsejére felirandó: „pénzbírság.“ — A levél feladásáról a bevény az ügyiratokhoz erősítendő.

7. §. Ezen szabályrendelet intézkedése alá nem esik a fegyelmi eljárás folyamán hozott oly bírói határozat, amelyvel az igazságügyi tárcát illető (1871. VIII. t.-c. 22 §. c) pont) fegyelmi pénzbüntetés lett kiszabva, vagy a vádlott a fegyelmi eljárás költségeinek megfizetésében elmarasztaltatott, továbbá azon határozat, amelyben oly pénzbírság szabott ki, amely felett az ügyvédi kamra (1874. XXXIV. t.-c. 106. §.) vagy a közjegyzői kamra (1874. XXXV. t.-c. 197. §.) rendelkezik. — Ha az igazságügyi tárcát illető fegyelmi pénzbüntetés, vagy a fegyelmi eljárási költség a jogerejű határozatban megjelölt idő alatt meg nem fizetetik, az igazságügyminiszterhez jelentés terjesztendő fel, aki azon pénzösszegnek, vagy a marasztalt hiv. fizetéséből levonására, vagy annak végrehajtás útján behajtására nézve intézkedik. — Oly pénzbírságra vonatkozó határozat, amely felett az ügyvédi kamra vagy a kir. közjegyzői kamra rendelkezik, meghozatal után az illető kamrának küldendő el, amely annak jogerőre emelkedése után a pénzbírságnak behajtását az 1881. LX. t.-c. intézkedései értelmében eszközli.

8. §. Az államkincstárt illető pénzbírságok kezelésére és behajtására nézve 1874. dec. hó 7-én 19,221. sz. a. kiadott rendelet, 1881. évi dec. 31-ével hatályát veszti, és ezen szabályrendelet 1882. évi jan. 1-ével lép hatályba. — A büntető törvény alapján megállapított pénzbüntetések kezelésére és behajtására nézve kiadott utasítás ezen szabályrendelet által nem érintetik.

p. 60. §.

Bírói hatóság gyakorlása más bíróság területén;

Ha valamely jogcselekmény más bíróság területén teljesítendő: az azon helynek illetékes bíróságához intézett megkeresvény útján foganatosíttatik.

A megkeresésnek eleget tenni s általában a jogszolgáltatás tárgyában kölcsönösen segédkezet nyújtani minden bíró köteles.

A m. kir. igazságügyminiszter 1881. évi ápril 29-én 13,154. sz. a. kiadott körrendeletében a horvát-szlavon bíróságokkal való érintkezés tárgyában követendő egyöntetűség céljából értesíti a bíróságokat a felől, hogy a magyar és horvát-szlavon bíróságok közötti levelezésnél mindkét ország bírósága saját hivatalos nyelvét használja s a másik bíróságnak — ennek hivatalos nyelvén szerkesztett — megkereséseit elfogadni tartozik; amennyiben pedig a kért jogsegély nyújtása körül nyelvbeli

nehézség merülne fel, a megkeresett bíróság által nem értett nyelven szerkesztett ügyirat lefordítása iránt ez utóbbi bíróság intézkedik.

A fordítások költségeinek ki által leendő viselése iránt ugyanezen min. rendelet a tolmácsokról szóló, 1873. évi október 22-én 32,942. sz. a. k. rendeletre utalva, általában és részletesen intézkedik.

p. 61. §.
az országon kívül.

A hivatalos megkeresések, ha az országon kívül ő Felsege többi országában és tartományában, vagy más olyan külállamokban teljesítendők, melyekkel viszonyosság áll fenn: közvetlenül az illető bírósághoz, illetőleg az államszerződésben kijelölt hatóságokhoz és közegekhez intéz-
tetnek. Plyn viszonyosság nem léteben a külállamok bírósági közvetve a magy. kir. igazságügyi miniszterium utján kerestetnek meg.

A külföldi bíróságokkal való érintkezést illetőleg következő igazságügyminiszteri rendeletek intézkednek:

1. *Általában.* Az 1870. évi január 17-én 683. sz. a. k. körrendelet szerint a törvénykezési, úgy peres, mint peren kívüli ügyekben, amennyiben nem a közvetlen érintkezési mód szolgálna általános szabályul, a külföldi bíróságokkal való érintkezésben mindenkor a m. kir. igazságügyminiszterium közvetítése veendő igénybe.

Az 1877. évi június 16-án 10,766. sz. a. kiadott körrendeletében a m. kir. igazságügyminiszter a hazai bíróságokat következőkre figyelmeztette:

a) a külföldi bírósághoz intézett megkeresések és iratok a megkeresett bíróság nyelvén, vagy legalább német vagy francia nyelven szerkesztett hiteles fordításokkal láttassanak el.

b) úgy a közvetlen érintkezés, mint az igazságügyminiszterium közvetítése melletti érintkezés esetében, a tanukihallgatásra megkeresésnél az 1868. LIV. 198. §-ának rendelete pontosan megtartassék s ezen felül a kérdőpontok is hiteles fordításban csatoltassanak; eskükivételnél pedig a megkeresett bírósághoz szabályszerű megkereső levél intéztessék, és az esküminta vagy ebbe befoglaltassék, vagy ehhez hiteles kiállításban csatoltassék; s különben is minden más jogcselekvény teljesítése, a kézbesítések egyedüli kivételével, az illető bírósághoz intézett megkereső levél alakjában kéressék.

2. *A boszniai és hercegovinai igazságügyi hatóságokhoz* intézendő megkeresésekre nézve a m. kir. igazságügyminiszteriumnak 1880. évi május 14-én 13,004. sz. a. kiadott körrendelete részletesen intézkedik, s az igazságügyminiszterium közvetítésének igénybevételét rendeli el.

3. *A magyar és osztrák bíróságok megkeresvényeinek kölcsönös teljesítése* alkalmával a szükséges bélyegilleték beszerzése iránt a m.

kir. igazságügyminiszter 1873. július 26-án 22,342. sz. a. körrendeletében értesítette a hazai bíróságokat a bécsi cs. kir. ig. miniszternek 1873. jun. 29-én 7017. sz. a. k. rendelete felől, mely szerint oly esetben midőn a magyar bíróságok megkeresésének teljesítéséhez osztrák bélyeg volna használandó, amennyiben ez vagy ára pénzben megkereső levélhez nem mellékelte, sem a megkeresett bíróság székhelyén lakó és fizetésre kötelezett ügyféltől be nem vehető, a megkereső bíróság a szükséges bélyeg pénzbeli egyenértékének haladéktalanul leendő beküldésére hivatalos átirattal felszólítandó. Ha a cselekmény teljesítése a kért pénzösszeg be nem érkezik, a lelet fölveendő, a megkeresés értelmében fölvevett jegyzőkönyv azonban átküldendő.

Az ausztriai bíróságok által teljesítendő kézbesítéseket illetőleg a m. kir. igazságügyminiszterium 1877. január 5-én 28,061/1875. sz. a. kiadott körrendelete következő utasítást ad:

A kézbesítést tárgyazó megkeresések is az illető bíróságokhoz intézendők. Különösen a váltó- és kereskedelmi ügyekben Bécsben teljesítendő kézbesítések végett a bécsi cs. kir. kereskedelmi törvényszék, bűnügyekben pedig a bécsi cs. kir. országos törvényszék bűnügyi osztálya, más természetű polgári ügyekben pedig minden esetben azon cs. kir. járásbíróság keresendő meg, melynek területén lakik azon egyén, kinek a kézbesítés eszközölnöd.

Mindezen rendeletekből kitűnik a megkereső levél szükségessége; mindemellett 1877. január 4-én 27,881/1875. sz. a. k. körrendeletében határozottan kijelentette a m. kir. igazságügyminiszterium, miszerint a monarchia másik felében lakóknak a magyar bíróságok határozataikat posta útján nem kézbesíthetik; tudatván egyúttal, hogy az osztrák igazságügyminiszter átirata szerint a monarchia osztrák felében közvetlen posta útján eszközölt kézbesítésnek joghatály nem tulajdonítatik.

Nyelvbeli nehézségek fenforgásának esetében pedig a m. kir. igazságügyminiszter 1871. március 9-én 4440. sz. a. rendeletében oda utasította a hazai bíróságokat, hogy úgy a monarchia másik felének bíróságaihoz, mint a külföldi bíróságokhoz intézendő megkereséseiket, közvetítés eszközzése végett hozzá, az igazságügyminiszteriumhoz terjesszék fel.

E tárgyban figyelmet érdemel még a m. kir. igazságügyminiszternek 1881. február 10-én 4237. sz. a. kiadott körrendelete, melyben, hivatkozva az osztrák cs. kir. igazságügyi miniszterium 1871. szeptember 12-én 9820. sz. a. és 1881. február 1-én 1380. sz. a. k. s az osztrák cs. kir. bíróságokat utasító rendeletére, nem különben saját, 1875. március 26-án 8265, és 1877. január 5-én 28,061. sz. a. kibocsátott körrendeletére, a magyar és osztrák bíróságok közötti közvetlen érintkezés elvének épen tartása mellett újólaj is oda utalja a hazai bíróságokat, hogy mindazon esetekben, amidőn a megkereséshez a felek saját költségökön hiteles német fordításokat a tolmácsokról szóló 1873. október 22-én 32,942. sz. a. k. igazságügyminiszteri rendelet értelmében nem szerezhetnek, a bíróságok a megkereséseikhez vagy válaszirataikhoz a m. kir. igazságügyminiszterium közvetítését vegyék igénybe.

4. *Az olasz bíróságokhoz intézendő megkeresésekre nézve a m. kir. igazságügyminiszternek 1875. december 31-én 36,854. sz. a. k. körrendeletében közölt, az olasz királyi kormány és a magyar kir. kormány között kicserélt nyilatkozat alakjában létrejött egyezmény szolgálat iránnyadóul.*

E szerint a megkeresvények esetleg szükséges fordítását a teljes viszonyosság alapján saját költségén mindig azon kormány eszközölteti, melyhez a megkeresett bíróság tartozik, s e címen egyik kormány sem fog a másikkal szemben semmit sem fölszámítani.

A m. kir. bíróságoknak az olasz bíróságokhoz intézendő megkeresései tehát, (a fumei kir. törvényszék és járásbíróság kivételével, melyeknek hivatalos nyelve az olasz) magyar nyelven irandók, s fordításokkal csak az illető fél kívánságára és költségére látandók el.

5. *A porosz bíróságokkal való érintkezést a m. kir. igazságügyminiszternek 1875. február 19-én 29,212. sz. a. kiadott körrendelete szabályozza.*

E körrendelet, hivatkozva az 1869. június 24-én 9249. sz. a. k. igazságügyminiszteri rendeletre, nem különben a tolmácsokról szóló, 1873 október 22-én 32,942. sz. a. kiadott rendeletre, különösen annak 38., 39. és 40. §-aira, oda utasítja a hazai bíróságokat, hogy a porosz bíróságokhoz megkereséseiket közvetlenül intézzék ugyan, de a felek költségén megszerzendő hiteles német fordítmánnyal lássák el; a m. kir. igazságügyminiszterium közvetítését pedig csak egyéb nehézségek elhárítása, avagy a porosz bíróságokhoz küldendő válasziratok német fordítással ellátása céljából vegyék igénybe; a porosz bíróságokhoz intézett s postára adott küldemények borítékára pedig a címet német nyelven írják fel.

6. *Az orosz bíróságokhoz intézendő megkeresvények iránt az 1868. június 6-án 8154. sz. a. k. m. kir. igazságügyminiszteri rendelet következőleg rendelkezik:*

A megkeresés bírói határozat vagy hivatalos levél alakjában állítandó ki s abban az ohajtat határozottan kifejezendő.

Eskü kivételére vagy tanúhallgatásra felszólításnál a vitás ügy, és az, hogy föl- vagy alperes-e avagy tanú-e a kihallgatandó személy, szabatosan megjelölendő; nem különben az illető személy azonossága minden kételyt kizáró módon megállapítandó. Együttal a megkeresés jogérvényessége hivatalos bizonylattal igazolandó.

Szükséges továbbá a megkeresés hiteles orosz fordítmányának csatolása; s csak ha azt a megkereső bíróság a felek költségére nem eszközöltethetné, fogja ezt a szent-pétervári cs. és kir. osztrák-magyar követség eszközölni; az ez iránti kérelem a megkereső bíróság részéről mindig határozottan kifejezendő.

Bírósági okiratoknak az orosz birodalombeli lakosok részére leendő kézbesítése diplomaciai úton, a külügyminiszterium közvetítése mellett átküldve eszközöltetik, megkivántatik azonban az illető személy címzetének legnagyobb pontossággal kitétele. A fölmerülhető költségek mindenkor a megkereső bíróságot terhelik.

7. Szerbia területére intézett bírósági megkeresések a m. kir. igazságügyministernek 1880 ápril 29-én 10.088. sz. a k. körrendelete szerint, amennyiben közvetlen érintkezés szüksége forog fenn, a nándorfehérvári (belgrádi) cs. és kir. consulatushoz intézendők, melynek felügyelete alatt áll az ujabban Nissában (Nischben) felállított cs. és kir. consularis ügynökség is.

p. 62. §.

Ugyanezen elvek szerint járnak el a hazai bíróságok, ha valamely jogcselekmény teljesítése iránt az országon kívüli hatóságok által kerestetnek meg. Az eljárás azonban külföldiek vagy külföldi hatóságok irányában is a jelen törvénykezési rendtartás szabályai szerint történik.

p. 63. §.

A viszonzosság fennállását valamely külállammal kétség esetében azon fél tartozik igazolni, kinek érdekében a megkeresés történik. Ő Felsége többi országa- és tartományára nézve ilyen igazolás nem szükséges.

MÁSODIK CÍM.

Az ügyfelekről.

Azon személyeket, kik valamely *magánjogot a polgári bíróság előtt érvényesítenek, ügyfeleknek mondjuk.* Ezen ügyfeleknek a polgári bíróság előtt a magánjog érvényesítése végett vívott jogi harca képezi a polgári pert.

Ily perhez két személy szükséges, u. m. a *támadó, panaszló, kit fölperesnek, s a megtámadott, bepanaszolt, kit alperesnek nevezünk.* Fölperes támad, a fönlétező tényleges állapotot kívánja saját vagy más, mint az alperes javára megváltoztatni, avagy legalább módosítani; alperes védelmezi a tényleges állapotot; vagy csak a fölperes céljától eltérő módosítást kész megtérni. Ezen ellentétes cél annyira elválasztja egymástól a peres feleket, hogy a föl- s alperesi minőség egy személyben nem találkozhatik; még a viszonzókereset sem képezvén ez állítás alól kivételt. Szokott ugyan az elmélet *alaki s anyagi föl- s alperességet* megkülönböztetni, s ezen különböztetés sze-

rint megtörténhetik, hogy az alaki szempontból fölperes anyagi-
lag alperessé válhatik ugyanazon egy perben s megfordítva, de
ezen megkülönböztetés alig bír gyakorlati érdekkal. *Alaki szem-*
pontból fölperes a jogi támadás intézője, alperes a megtámadott;
anyagi szempontból fölperes azon ügyfél, aki a másiknak el-
marasztalását kívánja; alperes az, kinek elmarasztalását a másik
ügyfél kívánja.

Az ügyfelek vagy mint egyes fizikai személyek állnak
egymással szemben, vagy pedig egyik, másik, avagy mindkét
oldalon több fizikai személy szerepelhet — *litis consortes*. —
Ez utóbbi esetet pertársaságnak mondjuk. Van cselekvő és szen-
vedő pertársaság; elsőnél a fölperesi részen, utóbbinál az al-
peresi részen szerepelnek ketten vagy többen. Jogi személy
azonban, habár a fizikai személyek nagy számából állana is,
nem tekinthető pertársaságnak.

A polgári perben fölperes és alperes fő-ügyfeleknek tekin-
tendők, mert nélkülök polgári per nem támadhat. Vannak azon-
ban *mellék-ügyfelek*, kik némely perben szintén jelentékeny
szerepkörben mozognak; ilyenek a *beavatkozó és szavatos*,
illetőleg pörbehívott. A beavatkozó rendesen fölpereshez társul
de e társulás által nem áll elő szoros értelemben vett cselekvő
pertársaság; mert a törvény nem kényszeríti a beavatkozót arra,
hogy jogát a fölperessel egy közös képviseltetés által érvénye-
sítse, s így saját pörbeli személyiségét a fölperesével egyesítse;
holott a szoros értelemben vett fölperesi pertársaságnál ezt sza-
bályúl tűzi ki a pörrendtartás. A szavatos, illetőleg a pörbe-
hívott alperesnek társa, mellék-alperes.

Ezen címeken kívül részt vehetnek még harmadik sze-
mélyek a polgári pörben jogutódlás címén, mely általános vagy
különös lehet. Átalános jogutódlás címén lép a pörbe az örökös;
különös jogutódlás címén az engedményes, a hagyományos. Ezen
folytatólagos részvét a per bármely állapotában, sőt még a
végrehajtási szakban is helyt foglalhat. Azonban akár eredeti-
leg, — fölperes, alperes, — akár járulékosan — mint beavat-
kozó és szavatos vagy pörbehívott, — akár jogutódlás címén
vegyen valaki részt ügyfél gyanánt a polgári pörben, bizonyos
mérvű, a magánjogi szabályok által meghatározott jogképesség-

gel kell birnia. Ily jogképességet az önjogúság nyújt, s ennél fogva atyai vagy gyámi ótalom alatt álló személyek nem léphetnek fel ügyfélként polgári pörben. Oly hajadonok azonban, kik 16-ik évöket már betöltötték és saját vagyonnal vagy saját tiszlettel birnak mint ügyfelek saját nevökben is szerepelhetnek.

A semmitőszék 1869. évi 207. sz. a. k. határozata. „Döntvénytár“ I. f. 29. l. és 3615. sz. a. k. határozata „D-t.“ II. f. 5. l.

ELSŐ FEJEZET.

Fölperesség.

Fölperesnek a tényleges állapot megváltoztatása- vagy legalább módosítása, illetőleg annak jogállapottá átalakítása céljából a bíróhoz intézett kérelme keresetlevélnek — actio — nevezetik.

A keresetlevél, röviden kereset, a legfontosabb perirat. Meghatároolja a fölperesi támadás célját; megszabja cél érvényesítésére szükséges eszközöket; kijelöli az alperesi védelem irányát, mérvét, s megadja a bírói eljárás alapját. Actio regulat partes et iudicem. Azért bizonyos kellékekkel is szükség birnia. E kellékek részint az anyagi jogon alapulók s a kereset történeti meg jogi részét képezik s az u. n. legitimatio ad causam szerint abban állnak, hogy fölperes a keresetben kimutassa, miszerint a kereseti igény *épen őt* és *épen megtámadott alperessel* szemben megilleti. Magának a keresetnek legfontosabb része a kérelem, petitum; mert ennek lényegéhez fűződik az alperesi védelem; ez szabja meg a bírói határozat netovábbját. Ne iudex ultra petitum! A kérelem pedig legyen úgy a fő-, mint a mellék kötelezettség- és járulékok tekintetében határozott. Ha a keresetlevél nem bir akár az anyagi akár az alaki kellékekkel, hibásnak mondjuk. A törvénykezési rendtartás e tekintetben korábbi perjogunknál sokkal szabadelvűbb, s a percim hibás volt amiatt nem sújtja fölperest semmi jogi hátránnyal; sőt a halmozottság hibáját is könnyebb újabb perjogunk szerint elkerülni, mint volt 1869 junius előtt. Netaláni tévedések kijavítására elég eszközt nyújt a törvény a kereset kijavításának, visszavételének s a pör letételének megengedése által, mely intézkedései a magánjog természetével teljesen egyezők.

Mindezek a kereset u. n. belső kellékeit illetik. Külső

kellékeit a keresetlevélnek azon föltételek képezik, melyek a keresetnek ügykezelését, első elintézését lehetővé teszik; melynek: a bíróság címe, az eljárás módjának megjelölése, az ügyfelek szabatos megnevezése név, cím, és jogi minőség szerint, valamint a lakhely kitétele; végül a kereset tárgyának rövid megjelölése, a becsatolt mellékletekre való hivatkozás és ahol a törvény kívánja: ügyvédi névjegyzés.

p. 64. §.

A kereset kellékei.

Felperes tartozik kesesetében a jogalapot és tényeket, melyekből követelését származtatja, időrend szerint és világosan előadni, egyszersmind minden megkivántató bizonyítékot mellékelni; végül a kereset tárgyát a fő- és mellékötelezettség vagy a követelt összeg és járulékai szabatos kitételével határozottan és röviden kifejezni.

A keresetlevél kellékeihez tartozik továbbá az ügyfelek vezeték- és keresztnevének, polgári állásának és lakhelyének kitétele, s ha felperes mint törvényes képviselő vagy meghatalmazott más nevében lép fel, vagy az alperes hasonló képviseletben részesül: e körülmények kitüntetése, ugyszintén a képviselt személy vagy tömeg körülírása, végre az eljárás módjának kijelölése.

Kereskedelmi ügyekben benyújtandó kereset kellékeit a m. kir. igazságügyminiszterium 1881 november 1-én 3269. eln. sz. a. „a kereskedelmi ügyekben követendő peres és peren kívüli eljárás szabályozása tárgyában“ kiadott rendeletének 11. §-a; a váltóügyekben illetőleg a váltói eljárásban beadandó keresetlevél kellékeit pedig szintén a m. kir. ig. min. 1881 november 1-én 2851. eln. sz. a. „a váltóügyekben követendő“ eljárás tárgyában“ kiadott rendeletének 11. §-a határozza meg.

A keresetlevél az iktatóhivatalba adandó be.

E tárgyban az 1874-iki ügyviteli szabályokat módosító s kiegészítő igazságügyminiszteri rendelet 1. és 2. §§-a által elrendeltetett, hogy a polgári ügyekről külön iktatókönyv vezetendő, amelybe a váltó- és kereskedelmi, úrbéri arányosítási, tagosítási és bányáügyekre vonatkozó iratok is bevezetendők.

Minden irat, mely a bírósághoz van intézve, ha ahhoz nincs pénz vagy értéktárgy mellékelve, közvetlenül az iktatóhivatalba adandó és az iktató általa hivatalos idő alatt (az ügyv. sz. 77. §-a szerint d. e. 9—11 és d. u. 3-tól 5 óráig, ünnep- és vasárnapokon pedig 9—11-ig) mindig elfogadandó.

Oly irat, melyhez pénz vagy értéktárgy van mellékelve, csak után adandó az iktatóhivatalba, és fogadandó el az iktatóhivatal által, miután a csatolt pénz vagy értéktárgy az adóhivatal vagy a bíróság főnöke által kezelés alá vétetett.

Az iktatóhivatalnál semmit sem lehet élőszóval bejegyeztetni. (ü. sz. 76. §.)

Az iktatókönyv rovatait a 80. §. szabja meg.

A beadás napja az iktatókönyv lapjának közepére jó, s a következő keletig minden beadványra kihat. (81. §.)

Az iktatókönyv számai minden évben január 1-étől december utolsó napjáig szakadatlan rendben folynak s a mellett minden törtszám és a számok kihagyása vagy ismétlése; végre a könyvben minden törlés vagy vakarás gondosan kerülendő. (82. §.)

Az iktató a mellékleteket nézze át; az iktatói számmal és a beadás évszámával jelölje meg, s azok mennyiségét, ha épen nem vagy nem helyesen volna kitéve a beadványon, az iktatói szám alá jegyezze fel.

Ha a beadványban felhívott mellékletek valamelyike hiányzik, ezt mind az iktatókönyv illető rovatában, mind a beadványon az iktatói szám alatt ki kell tüntetni. (84. §.)

Szegénységi jog mellett (p. 90. §.) bélyegmentesen vitt minden ügyről külön jegyzék vezetendő.

Külföldi vagyontalan pörlekedők csak úgy élveznek bélyegmentességet, ha az állammal, melyhez tartoznak, e részben viszonyosság áll fenn. (85. §.)

Az iktatónak nem szabad a hivatali helyet elhagyni, míg a hivatalos órákban érkezett beadványokat az iktatókönyv harmadik rovatába be nem, az első rovatban legalább az iktatói számot föl nem jegyezte.

Egyébiránt a felcnek jogukban áll kívánni, hogy a beiktatás jelenlétökben történjék, vagy hogy a beadásról az e célra hozott fölzetten elismervény adassék. (86. §.)

Az elnökhöz intézett és zárt vagy lepecsételt beadvány felbontatlanul adatik át az elnöknek. (77. §.)

Megőrzés végett leteendő végrendeletet csak folyamodvány mellett fogadhat el és vezethet be az iktató.

Felnyitás és kihirtetés végett benyújtott végrendelet az elnöknek adatik át, s csak kihirdetés után lesz az iktató hivatalba adandó. (88. §.)

Bepecsételt csomagokat az iktató a pecsét megsértése nélkül bontson fel, és ha a beadvány borítékban fekszik, az iktatói számot a borítékra is jegyezze fel.

A borítékok három hónapig tartatnak meg az iktató hivatalban. (91. §.)

Az iktató a hivatalos órák alatt, illetőleg elteltével érkezett beadványok bevezetése után az iktatókönyvet berekeszti, s a beadványokkal együtt a délutáni hivatalos órák eltelté után az elnöknek bemutatja.

Az elnök az iktatókönyv iveit s a beadványokat átnézi s az újonnan indított ügyeknek előadót rendel; az iktatókönyvet az ivéken külön-

külön az utolsó számnál aláírja, s az iratokkal együtt visszaadja; ha pedig valamely beadványt magánál megtart, ezt az illető számnál megjegyzi. (92. §.)

Az iktató kötelessége az ügydarabokat a netaláni előiratokkal az irattárban fölszereltetni és az illető előadónak lehetőleg a beérkezés napján, a sürgőseket pedig tüstént átszolgáltatni; nem különben minden előadó számára külön jegyzéket vezetni, s abba az ügydarabokat sor szerint beiktatni. (93. §.)

Tartozik továbbá a beadványok érkezteről, iktatói és előszámairól és az elintézés napjáról értesítést, s amennyiben a félnek további joglépések igazolása végett szükséges, írásbeli bizonyítványt adni. (99. §.)

(I. bővebben az ügyv. szab. 76—99. §-ait és az 1881. nov. 1-én kiégszítő ig. min. rendelet 1. és 2. §-ait.)

p. 65. §.

Minden keresetlevélnek, mely írásban nyújtatik be, küllapján kiteendők:

a) a bíróságnak, melyhez a kereset intéztetik, neve és székhelye;

b) a „kereset“ szó, s az eljárás módja;

c) az ügyfelek nevei az előbbi §. utasításához képest;

d) a kereset tárgyának rövid kivonata, a főkötelezettség vagy követelt összeg szabatos kitételével;

e) a képviselő ügyvéd neve és lakhelye.

A keresetlevélre ívenként 50 kros bélyeg alkalmazandó, ha a kereset tárgya 50 frtot meghalad; ha pedig ezen összeg alatt áll, 20 kr. bélyeg alkalmazandó. Ezen bélyegilleték a becsületsértési és kisebb hatalmaskodási polgári perekben is a megíteltetni kért összeg nagyságához képest lerovandó. (I. „Bélyeg és illetékek iránti törvények és szabályok hivatalos összeállítása“ Budapest. 1882. Illetéki díjjegyzék, 13-ik tételszám I.)

Melléletek, melyek a felek által bélyegköteles beadványokhoz csatoltatnak, ívenként 15 kr. bélyegjeggyel látandók el; ha azonban a bírói eljárásban a pertárgy értéke 50 frtot meg nem halad, ívenként 10 kr. bélyegjegy alkalmazandó. („Illetéki díjjegyzék“ 73. tételszám.)

p. 66. §.

Több követelést csak akkor lehet egy keresetben összefoglalni;

a) ha azok ugyanazon egy jogalpból, vagy hasonló nemű ügyletekből erednek;

b) e nélkül is, ha azon bíróság, melynél a kereset beadatott, az előterjesztett követelések mindenikére illetékes.

p. 67. §.

Felperestársak.

Több felperestárs az eljárás egész folyamában egy személynek tekintetik. Ennélfogva a felperestársaknak ugyanazon egy keresetben és egy közös meghatalmazott által kell képviseltetniük.

p. 68. §.

A kereset kijavitása

A beadott kereset kijavitása csak addig engedtetik meg, míg az ellenbeszéd elő nem terjesztetett. Ennek megtörténte után felperes sem a kereseti kérelem jogalapját meg nem változtathatja, sem a keresetlevélben foglalt követelését felebb nem emelheti.

p. 69. §.

és visszavétele.

Felperes visszaveheti keresetét az alperes megidézése előtt feltétlenül; az alperes megidézése után, de az ellenbeszéd előterjesztése előtt csak a költség megtérítése mellett.

E joggal a beavatkozó egyedül a beavatkozás tárgyára nézve élhet.

p. 70. §.

Perletétel.

Felperes a megkezdett tárgyalás folyama alatt a pert bármikor leteheti, ha abban végítélet még nem hozatott. A perletétel ez esetben a per elvesztésével egyenlő hatással bír, mi ellen csak perújításnak van helye. Felperes azonban ugyanazon tárgyat más jogalapon más perrel követelheti.

Perletétel esetében tartozik a felperes a per bírása által meghatározandó költséget az alperesnek megtéríteni.

Elállási nyilatkozatok a peres eljárásban ivenkint 50 kr. bélyeggel látandók el; ha pedig a pertárgy értéke 50 frtot meg nem halad, ivenkint 20 krral.

Ha a peres eljárásban az alperesnek beismerése folytán a további eljárás, mielőtt a főügyben ítélet hozott volna, megszüntetik, akkor a bíróság ezen pörletételről az illetékszabási hivatalt értesíteni tartozik, mely a pörbeli egyezségekre meghatározott szabály szerint fog eljárni. („Illetéki díjjegyzék“ 28. tételszám.“)

p. 71. §.

Ha alperes akár a főügygyel kapcsolatban, akár külön, viszonykeresettel élt: a főügy letételének csak az alperes beleegyezésével van helye. Ez iránt külön jegyzőkönyv vétetik fel, s a bíróság végzés által határoz.

p. 72. §.

Beavatkozás helye és ideje.

Ha valamely kereset által egy harmadik személy jogközösségnél vagy törvénynél fogva magát felperesi minőségben érdekeltnek véli: a felperes ellen intézendő alkere-szettel a perbe avatkozhatik.

Beavatkozásnak egyedül a rendes eljárásban s csak addig van helye, míg az utolsó perirat vagy az ügynek ítélet alá terjesztése iránti kérelem be nem adatott, illetőleg a percsomóban vagy jegyzőkönyvben elő nem terjesztetett. A beavatkozó minden más esetben jogait csak külön per-útján érvényesítheti.

p. 73. §.

Beavatkozási kereset.

A beavatkozási kereset a p. 144. §. szabályai szerint, külön jegyzőkönyvben tárgyalatik.

Ha beismeri az ellenfél a beavatkozó jogát, akkor a főper általuk közösen vezetendő. Ellen esetben a beavatkozási per a főper folyamát meg nem akasztja s csak az ítélet hozatalát függeszti fel annyiban, amennyiben a beavatkozás kérdésére nézve a bíróság a főperben hozandó ítélet által együttesleg határoz.

A p. 150. és 151. §§-ai a n. 19. §-a által hatályon kívül helyezve és módosítva lévén, a tárgyalás a p. 144.—149. és a n. 19. §-a szerint folyik le.

MÁSODIK FEJEZET.

Alperesség.

A keresettel megtámadott fél a védelem terére utalva, e közben különféle eszközökkel rendelkezik, melyek közül hogy melyiket válaszszá, a kereset tartalmától, annak irányától és esetleg fenforgó anyagi vagy alaki hibáitól függ.

Alperes védelmi eszközei részint védők, részint támadók; nemlegesek vagy igenlegesek; tagadás- vagy kifogásbeliek.

Mindenek előtt, mint maga az alperesi szerepkör is magával hozza, a védő eszköz, a tagadás lesz használandó; mert ez alperest egyelőre nemcsak ótalmazza a kereset számadása ellen, hanem fölperesre még újabb terhet, a bizonyítás terhét is háritja; s csak ha tagadás nem vezet célhoz, azzal együttesen vagy külön lesz a kifogás védeleszköze alkalmazandó.

Tagadhatja alperes a kereseti követelés jogszerűségét; de jelen perjogunk szellemében e tagadásnak csak akkor van hatása, ha a kereset egyáltalában nem bír jogalappal; mert ha más jogalapon, mint a keresetbelin, fenállhat a keresetbeli kívánat, ha más jogcímen megilleti fölperest a kereset tárgya, a bíró más jogcímen is megítélheti a keresetbeli petitumot.

Tagadhatja a jogalapjául felhozott tények valóságát; tagadhatja a fölperesnek fölperességi jogát.

Kifogás által tényekkel támadja meg alperes a fölperesileg vitatott tényeket; saját vagy más jogát állítja fölperes vitatott joga ellen, mely a fölperesi jogigényt lerontja vagy csekélyebb mérvre szállítja. Ily kifogás csak alakjánál fogva különbözik a keresettől, mert tárgya a tény és jog keresetre is alkalmas; amint ezt már a római jog kijelenté: „reus excipiendo fit actor“; azért a kifogásbeli állítások épen úgy igazolandók, mint a keresetbeliek.

Fr. 19. §§. 1--4. De prob. Lib. XXII. tit. 3. Fr. 1. 19. De except. Lib. XLIV. tit. 1.

A *kifogások*, hatályuk szerint megnevezve, *elhalasztók* vagy *perdöntők*, — *exceptiones dilatoriae* vel *peremptoriae*, — elsők a fölperesi követelés érvényesítésének elhalasztására céloznak, utóbbiak pedig fölperest elutasító bírói határozatnak előidézésére törekesznek.

Jogalapjokat tekintve *átalánosak és különösek*. Átalánosak azok, melyek nincsenek egyes keresetek irányához kötve, tehát fenforoghatnak bármely keresettel szemben; a különösek pedig mindig az egyes kereseti követelés szerint alakulnak. Átalános és előzetes — elhalasztó — kifogás a bírói illetéktelenség vagy érdekeltség iránti kifogás, nem különben a fölperesség hiányának kifogása; általános perdöntő kifogás az elévülés. Sajátságos különös kifogás gyanánt fölemlíthető a beszámítás kifogása, melyet pörrendtartásunk nem egészen helyesen viszkonkereset névvel illet.

Védelmi szerül ajánlkozik még alperes számára a jogelőd megnevezése — *nominatio auctoris* — és a szavatosra hivatkozás; valamint a valódi értelemben vett viszkonkereset, mely védelmi eszköz alkalmazása által az alakilag alperes alakilag fölperessé válik.

p. 74. §.

Több személyt csak akkor lehet ugyanazon keresetnél fogva megperelni, ha ez mindnyájok irányában ugyanazon jogalapon vagy mindannyi megperletekkel közös hasonnemű ügyleteken alapszik.

p. 75. §.

Ha valamely kötelezettség több alperest terhel, felperesnek szabadságában áll a keresetet valamennyi vagy csupán egy alperes ellen intézni.

Mindenik alperes azonban, ha egyetemlegesen nincs kötelezve a többivel, egyedül a maga részéért felelős.

n. 8. §.

Viszkonkereset.

Alperes az ellene folyamatban lévő ügyben viszkonkeresettel élhet;

a) ha követelése a felperesi keresettel ugyanazon egy jogalaptól származik;

b) ha követelése más jogalaptól származik ugyan, de valódi, lejárt, a felperesi követeléssel hasonnemű és határozott.

Több felperes által perbe vont alperes azonban viszonykeresettel csak akkor élhet, ha követelése a felperesek mindenikét terheli.

A fentebbi eseteken kívül viszonykeresetnek csak akkor van helye, ha felperes a viszonykeresetnek együttes tárgyalásába beleegyezett.

Sommás eljárás során olyan viszonykeresetnek, mely rendes eljárás alá tartóznék, csupán felperes beleegyezésével, s ezen feltétel alatt is csak azon esetekben van helye, amelyekben a rendes bírói illetőségtől való eltérés, a törvény által kizárva nincs.

p. 77. §.

A viszonykereset, mely az előbbi §. kellekeivel bír, amennyiben az ellenbeszédben terjesztett elő, a főügygyel közösen tárgyalatik és döntetik el. Különben alperesnek azon joga marad fenn, hogy ezen viszonykövetelése iránt a felperes ellen ugyanazon bíróság előtt indíthat keresetet, mely azonban a már folyamatban levő ügy eldöntését semmi tekintetben sem hátráltathatja.

p. 78. §.

A szavatos perbevonása.

Mennyiben válhatik a szavatos, jótálló vagy kezes alperessé: az anyagi jog határozza meg. Ennek feltételei szerint felperesnek jogában áll a szavatost, jótállót vagy kezeset ugyanazon perbe idézni, melyet a közvetlen alperes ellen indított. De e jogával csak az alapkeresetlevélben élhet. Ezt elmulasztván, a szavatos elleni kereset külön perre tartozik.

n. 9. §.

Ha a peres felek valamelyike a pervesztés esetére egy harmadik személy ellen szavatossági igényt kíván érvényesíteni, jogosítva van azt, aki ellen igényt támaszthatni vél, a pernek folyamatban létéről perbehívás által értesíteni.

A perbehívási kérvény a per bíróságához, és pedig rendes perben az ügynek ítélet alá bocsátásáig, sommás

perben az érdemleges tárgyalás befejezéseig bármikor benyújtható, illetőleg sommás perben szóval is előterjeszthető.

A perbehívási kérvény másodpéldánya, illetőleg a szóbeli előterjesztésről felvett jegyzőkönyv másolata, a perbehívottnak haladék nélkül kézbesítendő.

Sommás perben a bíróság, amennyiben a perbehívott értesíthetése végett szükségesnek látja, a tárgyalást legfeljebb 15 napra elhalasztani van jogosítva.

n. 10. §.

Ha a perbehívott a perbehívó védelmét elvállalja: a pert, további folyamában, közösen folytathatják. Ha a perbehívott a védelmet el nem vállalja, valamint akkor is, ha a perbehívás a perbehívottnak ismeretlen tartózkodása vagy más ok miatt kézbesíthető nem volt: a főügy a perbehívásra való tekintet nélkül folytattatik és döntetik el.

A perbehívó és perbehívott közötti jogviszony a perben nem döntetik el, és a védelem elvállalásából a szavatossági kötelezettségnek elismerése nem következtethető.

HARMADIK FEJEZET.

Képviselőt.

I.

A magánjog természetének megfelelően minden ügyfél bir azon joggal, hogy saját jogigényének érvényesítését vagy ótalmazását egy harmadikra bízhatja. Ily megbízás által előáll az ú. n. képviselőt. Oly egyének érdekében, kik saját jogaik érvényesítését vagy védelmét önszemélyökben nem intézhetik, maga a törvény szabja meg a képviselőt alkalmazását, s e szerint *a képviselőtnek két nemét különböztetjük meg; ú. m. az önkéntest, szerződésit és a szükségest, törvényit*; előbbihez a meghatalmazottak, ügyvédek, utóbbihoz a törvényes képviselők; ú. m. az atya gyermekeire nézve; a gyám a gyámgyermek-, a gondnok a gondnokoltra nézve; valamint a magánjogi törvények és a pörrendtartás megjelölt képviselők tartoznak.

A képviseletet részint a szükség, részint a célszerűség indokolja: de legtöbbszörre mindkét indok szól a képviselet mellett; kivált a törvényes képviselet eseteiben. A szerződéses képviselet eseteiben. A szerződéses képviselet is a szükségben találja alapját mindannyiszor, valahányszor a szemközt álló ügyfelek saját személyi képességeket tekintve nem állanak a képzettség közeli fokán; avagy betegség, távollét, vagy a törvény rendelkezése gátolja az ügyfelet a személyes részvételben. A szerződéses képviseletet legtöbbszörre ügyvédék gyakorolják.

Ügyvéd oly jogtudó egyén, kinek hivatása jogismeretet, a perjogban jártasságot igénylő ügyekben az ügyfeleknek jogtudományosa s jogban jártassága által segínyt nyújtani.

Azon idő óta, hogy a polgári peres eljárás rendszeres alakot nyert; mióta a pörbeli cselekvények vagy mulasztások alakszerűségei szabatosan meghatározottak s ezen alakszerűségek megtartásához jelentékeny, az anyagi magánjogra kiható következmények kapcsolóttak, az ügyvédek által való képviselet mindinkább szükségesnek bizonyult, s azért a pörrendtartások az ügyfeleket ügyvéd általi képviseltetésre kötelezték. Így tön saját pörrendünk is, és az alakosság ismeretét igénylő rendes eljárás alá tartozó ügyekben ügyvédi képviseletre utasítja az ügyfeleket.

Az ügyvéd csaknem kizárólagos joggal bír ügyfelek képviseletére a rendes eljárás alá tartozó polgári perekben. Ezen felül a gyakorlatban azt látjuk, hogy a rövidebb és kevésbé alakszerű, ú. n. sommás eljárásban is leginkább ügyvédek foglaloznak az ügyfelek képviseletével; szükség tehát, hogy azon egyén, ki ily foglalozást élethivatásként íz, s ki azért az ügyfél által díjaztatik is képessége és megbízhatósága iránt teljes biztosítékot nyújtson. Ily biztosítékról gondoskodni a törvényhozás feladatát képezi, melynek ez irányban való intézkedése az ügyvédség rendezésében, szervezésében nyilatkozik.

Az ügyvédség szervezése tekintetében két nézet áll szemben a szabad ügyvédkezés és az ügyvédség korlátozásának rendszere. Első szerint az ügyvédség gyakorlása egyedül a törvény által előírt képesültség — qualificatio — igazolásától függ; utóbbi szerint az ügyvédek száma és működésök geográfiai területe meg van határozva, s az előírt képesültségen kívül

még az államkormány részéről adandó kinevezés szükséges az ügyvédség gyakorlásához, mely kinevezés csak akkor adható, ha az ügyvédek megállapított létszáma épen nem teljes. A szabad ügyvédség tekintélyes védői közül fölemlítendők Gneist és H: Jaques. Mellőzve a mindkét részről felhozott érveket, a tapasztalás a szabad ügyvédség mellett tanuskodik s újabb időben az ügyvédség gyakorlása mindinkább szabadelvű rendezést nyert.

Gneist: Freie Advocatur, die erste Forderung aller Justizreform in Preussen. Berlin. 1867. — *Jaques*: „Die freie Advocatur und ihre leg. Organisation.“ Wien. 1877.

II.

Hazánkban kezdettől fogva a szabad ügyvédkedés rendszere volt uralkodó. Az államhatalom befolyása az erkölcsi és értelmi képesültség alaki kellékeinek megszábasára szoritkozott. 1848-ig a képeség elnyerésének föltételei valának: a) jogi tanfolyam befejezése, b) egy évi joggyakorlat ügyvéd vagy bírói tisztviselő mellett s egy más év a kir. vagy báni tábla mellett hites jegyzői minőségben, c) a kir. vagy báni tábla előtt tett vizsgálat és fölesketés, végül d) az oklevél kihirdetése azon törvényhatóság területének bírósága előtt, melynek területén az illető ügyvédkedni kívánt.

Az ügyvédség első rendezését az 1723. XXXVIII. t.-c. eszközölte. Ezt kiegészítette s módosította Mária Teréziának 1769-ben, II. József császárnak 1785-ben és I. Ferencnek 1804-ben kelt rendelete. Ezek alapján készült azon évben az „Instructio pro Advocatis“, mely 1817 febr. 17-én k. rendeletekkel egész 1854. januárig szabályozóul szolgált. — *Frank*: „A közigazság törvénye Magyarhonban.“ Budán. 1845. II. r. 389. §. — *Apáthy*: i. m. 82. és köv. lap.

Az 1852 jul. 24-én kiadott cs. pátenssel 1853 jan. 1-én behozott osztrák ügyvédi rendtartás a szabad ügyvédkedésnek véget vetett, s a gyakorló ügyvédeket az osztrák törvényekből vizsgálatátételre kötelezte s a qualificatio kívánalmait jelentékeny mérvben emelte, s azokat, kik az ügyvédséget az utolsó öt év alatt nem gyakorolták, annak gyakorlatából kizárta.

Az országbírói értekezlet az osztrák ügyvédi rendtartást hatályon kívül helyezvén azokat, kik ügyvédi oklevelöket 1849 előtt elnyerték az ügyvédség gyakorlatába, a mennyiben attól

birói ítélet által el nem tiltattak, visszahelyezte; azokat pedig, kik ügyvédi oklevelüket 1849—1860-ig nyerték, oklevelük megújítására, s amennyiben a hazai törvényekből megvizsgálva nem voltak volna, pótvizsgálat letételére kötelezte s egyébként az ügyvédség szabad gyakorlatát helyre állította; nem különben úgy az átmeneti időszakra, mint a jövőre is az ügyvédi oklevél elnyerésének föltételeit az 1848 előtti szabályokhoz nagyon hasonlóan állapította meg.

Az átmeneti időszak alatt az ügyvédi vizsgálatához bocsátás és a vizsgálatnak megtartása körü a kir. tábla nem járt el elegendő szigorúsággal s azért az oklevél elnyerése új szabályozást igényelt. Ily egymást pótló s javító szabályok gyanánt fölemlítendőek az 1867 február 9-én k. legfelsőbb rendelet; az 1867 ápril 16-án kiadott m. kir. igazságügyminiszteri rendelet; továbbá ugyanaz évi nov. 11-én k. i. m. rendelet; s végül az 1868. LIV. t.-c.-nek a fölebbviteli bíróságok új szervezetét, illető intézkedései által indokolt i. m. rendelet 1869 jun. 10-ről. Erdélyben az osztrák ügyvédi rendtartás 1867-ig fenállott, amidőn az i. m. az évi szept. 7-én kiadott rendeletével az ügyvédi vizsgálat megtartását ideiglenesen szabályozta. A főnebb felsorolt min. rendeletek megfelelően alkalmazást nyertek Erdélyben is; mind a mellett Erdélyt illetőleg 1869 szept. 30-án pótrendeletet bocsátott ki az i. min.

III.

Mindezen pótlólagos és javítató intézkedéseket hatályon kívül helyezte az 1874. XXXIV. t.-c. „Az ügyvédi rendtartásról“, melyből álljanak itt a leglényegesebb rendelkezések.

1. §. Az ország bíróságainál és hatóságainál mint ügyvéd csak az működhetik, ki bármelyik ügyvédi kamara által az ügyvédek lajstromába fölvétetett.

2. §. Az ügyvédek lajstromába csak azon *magyar honpolgár* veendő fel, ki: 1. törvényszerű ügyvédi oklevéllel bír; 2. az ügyvédi kamara kerületében állandóan lakik.

4. §. Az ügyvédi oklevelet Budapesten és Marosvásárhelyen felállítandó vizsgáló bizottságok az előttök sikerrel letett ügyvédi vizsgálat alapján állítják ki. A bizottság elnökét és he-

lyettesét, valamint a bizottság tagjainak felét az igazságügy-miniszter az ügyvédi kamarához nem tartozó jogtudók sorából nevezi ki minden év elején; a bizottság másik felét pedig szintén minden év elején a budapesti, illetőleg a marosvásárhelyi ügyvédi kamara választja meg. Minden vizsgálatnál az elnök vagy helyettesén kívül a miniszter s a kamara által kijelöltek közül két-két tagnak jelenléte szükséges. A vizsgáló bizottság tagjainak számát az igazságügy-miniszter határozza meg.

5. §. Az ügyvédi vizsgálatra a vizsgáló bizottság csak azt bocsáthatja, aki kimutatja: 1. hogy valamely belföldi egyetemen a jogtudorságot elnyerte; 2. hogy a jogi és államtudományok befejezése és az elméleti államvizsgálatok vagy egy szigorlat letétele után három évi joggyakorlaton volt. Ezen joggyakorlat bíróságnál, kir. ügyészségnél, a m. kir. kincstári vagy közalapítványi ügyészségnél, kir. közjegyzőnél és ügyvédnél tölthető ki.

A kimutatandó három évi joggyakorlatból legalább egy év a jogtudorság elnyerése után, és legalább másfél év ügyvédnél, kincstári vagy közalapítványi ügyészségnél töltendő. Csak azon idő számítatik be, amely kizárólag a joggyakorlatban töltetett; kivéve a betegség, katonai szolgálat és évi szabadság idejét. Mindezek azonban évenként két hónapnál továbbra nem számíttathatnak be.

Bírák, kik az 1. pontban körülírt elméleti képesítvényvel bírnak, az ügyvédi vizsgálatra bocsáthatók, ha három éven át mint bírák működtek. Jogtanárok az ügyvédi vizsgálatra bocsáthatók, ha belföldi egyetemen vagy jogakadémián mint tanárok három éven át működtek, az 1. pontban körülírt képesítvényvel bírnak és két évi joggyakorlatot kimutatnak.

Ezen szakaszban meghatározott kellékek alúl fölmentésnek nincs helye. A bizottság megtagadó határozata főlegbezhető hét tagú bizottsághoz, mely a 4. §. értelmében alakúl, és melyből az első határozat hozatalánál jelen volt tagok kizáratnak.

6. §. Az ügyvédi vizsgálat, Fiume területére nézve fenálló joggyakorlat fentartásával, az állam hivatalos nyelvén teendő le. A vizsgálat kiterjed: a magyar közjogra; továbbá az anyagi és alaki-, polgári-, büntető-, bányá-, úrbéri-, váltó-

és kereskedelmi jogra, pénzügyi és közigazgatási törvényekre és országos szabályrendeletekre.

Az ügyvédi vizsgálat szóbeli és írásbeli, s annak módzatait, valamint a vizsgálati díj mennyiségét, mely azonban 20 frtot meg nem haladhat, az igazságügyminiszter állapítja meg. Ha a bizottság a jelöltet visszautasította, a jelölt a vizsgálatot ismételheti; igazolnia kell azonban, hogy a joggyakorlatot újabban legalább hat hónapig folytatta, s ezen idő alatt kellő szorgalmat fejtett ki. Másodszori visszautasítás esetében az ismétlés többé meg nem engedtetik.

Ügyvédi oklevelet a képesítettnek ítelt részére a vizsgáló bizottság állítja ki, miután előtte a következő ügyvédi esküt letette: „Esküszöm (fogadom) a mindentudó és mindenható Istenre, hogy felséges királyunkhoz, Magyarországhoz és ennek alkotmányához mindenkor hű maradok; ügyvédi teendőimet a törvények és törvényerejű rendeletek szerint hiven, pontosan és lelkiismeretesen teljesítenem. Isten engem úgy segítjen!

Az ügyvédi vizsgálat módzatai és díjai iránt l. a. m. kir. ig. min. 1874 dec. 30-án 28,200. sz. a. kiadott szabályrendeletét, valamint 1878 jul. 25-én 19,025. sz. a. k. rendeletét; az ügyvéd vizsgáló bizottság ügyrende tárgyában pedig a m. kir. ig. min. 1875 február 15-én 5296. sz. a. kiadott rendeletét.

7. §. Az ügyvédek lajstromába való fölvétel fölött az ügyvédi kamara választmánya a jelenkezéstől számított 15 nap alatt köteles határozni. A megtagadó határozat ellen, amennyiben a fölvétel nem az oklevél hiánya miatt, hanem más okból tagadtatott meg, fölebbvitelnek van helye a legfőbb ítélőszékhez. (A novella 2. és 101. §-a szerint a kir. Curiához.) A fölebbviteli kérvény a határozat kézbesítésétől számítandó 15 nap alatt az ügyvédi kamara választmányánál adandó be.

10. §. Az ügyvéd saját vagy másnak nevében közvetve vagy közvetlenül nem folytathat üzletszerűen bármi oly foglalkozást, mely ügyvédi hivatásával és állásának tekintélyével össze nem fér.

IV.

11. §. Az ügyvédjelöltekről az ügyvédi kamara választmánya lajstromot vezet, melybe minden feddhetetlen jellemű magyar honpolgár fölvétethetik, aki kimutatja: a) hogy a jogi

és államtudományok befejezése után az elméleti államvizsgálatokat, vagy az első szigorlatot sikerrel letette; hogy valamely, a kamara kerületében levő bíróságnál, kincstári, közalapítványi, kir. ügyészségnél vagy közjegyzőnél joggyakorlatra lépett. A fölvétel felett az ügyvédi kamara választmánya határoz és erről a jelentkezőt írásban értesíti. A fölvétel megtagadandó, ha a megszabott kellékek valamelyike hiányzik. Ha a fölvétel megtagadtatik: a 7. §. határozatai szerint fölebbezésnek van helye.

13. §. A bíróság, illetőleg a főnök a nála gyakorlaton levő ügyvédjelölt magaviseletéről az ügyvédi kamrát évenként értesíti. Ha az ügyvédjelölt harminc napon túl joggyakorlatát félbeszakítja, vagy lakhelyéről távozik, az ügyvéd ezt, az oknak megemlítésével, nyolc nap alatt az ügyvédi kamrának bejelenteni köteles.

14. §. A joggyakorlatról, mely az ügyvédjelöltek lajstromába történt bevezetéstől számítottatik, csak az ügyvédi kamara állíthat ki hiteles bizonyítványt.

15. §. Az ügyvédjelöltek lajstromába bevezetett ügyvédjelölt, az ügyvédnek, kinél joggyakorlaton van, a bíróságok és hatóságok előtti tárgyalásoknál helyettese lehet. Az ily helyettes ügyvédjelölt által elkövetett mulasztásokért és hibákért a megbízó ügyvéd felelős.

V.

17. §. Mindegyik ügyvédi kamara legalább 30 tagból áll.

18. §. Az ügyvédi kamara a területén lakó s az ügyvédek lajstromába fölvett ügyvédekből áll.

19. §. Az ügyvédi kamarák hatásköre kiterjed: az ügyvédi kar erkölcsi tekintélyének megóvására, az ügyvédek jogainak megvédésére és kötelességeik teljesítésének ellenőrzésére; továbbá a jogszolgáltatás és ügyvédség terén mutatkozó hiányok orvoslása, s korszerű reformok életbeléptetése iránti véleményadásra és javaslatételre. Ezen kívül az ügyvédi kamarák a fegyelmi hatóságot a kamara lajstromába bevezetett ügyvédek és ügyvédjelöltek felett, a jelen törvény határozatai szerint gyakorolják. (19. §.)

20. §. Az ügyvédi kamara hatásköréhez tartozó ügyek a kamara tagjaiból álló közgyűlés, a választmány vagy az elnök által intéztetnek el.

28. §. Vagyontalan pörlekedők részére pártfogó ügyvéd kirendelése esetében a választmány határoz, ha a kijelölt ügyvéd az 50. §. értelmében magát a képviselet alól fölmentetni kéri. Ha a kirendelt ügyvéd a reája bizott képviseletet elvállalni vonakodik vagy hanyagúl viszi, a választmány ellene fegyelmileg jár el és szükség esetében az ő költségére más ügyvédet bízhat meg a képviselettel.

VI.

34. §. Az ügyvédkedés az ügyvéd elhalálozásán kívül megszűnik: 1) ha az ügyvéd önkéntesen lemond; 2) ha a magyar honpolgárságot elveszti; 3) ha a büntető vagy fegyelmi bíróság jogérvényes ítélete által az ügyvédkedéstől elmozdított.

38. §. Az ügyvéd jogosítva van az ország valamennyi bírósága és hatósága előtt feleket képviselni.

39. §. Ki a nélkül, hogy ügyvéd lenne, a feleknek bíróságok vagy hatóságok előtti képviseletét üzletszerűen folytatja, a kir. ügyész, kamara ügyésze, vagy magán fél panasza folytán 5—50 frtig, ismétlés esetében pedig 20—100 frtig terjedhető pénzbírsággal büntetendő s az ítéletben egyszersmind kimondandó, hogy az ekként megbüntetett egyén a feleknek képviseletétől eltiltatik. Ha a felek képviseletétől ítéletileg eltiltott egyén ezen üzletszerű foglalkozást továbbra is folytatná, ilyen esetben 3 hónapig terjedhető fogsággal fenytendő.

41. §. Az ügyvéd köteles a neki felajánlott megbízás elvagy elnemfogadása iránt késedelem nélkül nyilatkozni. Az ügyvéd a megkereső félnek a képviselet elvállalását, a 28. §-ban foglalt eset kivételével megtagadhatja, és a már elvállalt képviseletet is felmondhatja. A felmondási idő 30 napot tesz a képviselt fél értesítése napjától kezdve, mely időig az ügyvéd a képviseletet híven vinni és a felet minden joghátrány ellen megóvni köteles.

42. §. A fél az ügyvédtől a képviseletet előleges felmondás nélkül is bármikor elvonhatja.

44. §. Az ügyvéd köteles a félnek ügyeire vonatkozó iratok másolatait annak kívánatára és költségére az ügy folyama alatt bármikor kiszolgáltatni; úgy szintén köteles az ügy befejezése és a képviselőt megszüntte után a félnek ügyiratait eredetben átadni. Az ügyvédi jutalomdíj vagy egyéb kiadások megnevezése a kiszolgáltatás megtagadásának okául nem szolgálhat. Az általa fölvetett tényvázlatot, valamint hatalmazványt az ügyvéd visszaadni nem köteles; tartozik azonban a fél által a visszavonást arra rá vezetett.

46. §. Ha a képviselőt bármi oknál fogva az ügy befejezése előtt szűnik meg, az ügyvéd, illetőleg jogutódai kötelesek a megbízó kívánatára a költségekről adott előlegről a félnek legfőbb három hónap alatt számot adni és a fennmaradt összeget visszaszolgáltatni. A fél az átadott számadásban, illetőleg díjjegyzékben felszámított díjak megállapítását az 58. §. szerint kérheti.

47. §. Az ügyvéd köteles közbenjárását vagy a képviselést megtagadni oly ügyben, mely meggyőződése vagy a fél kijelentett szándéka szerint mások jogainak kijátszását célozza; továbbá nem szabad az ügyvédnek ugyanegy időben s ugyanazon vagy azzal lényeges összefüggésben álló ügyben mindkét felet képviselni; valamint oly ügyben, melyben az egyik felet képviselte, később a másikkal tanácsot adni, vagy ügyvédi szolgálatot teljesíteni.

48. §. Az ügyvéd köteles az általa a fél megbízása folytán behajtott pénzt és egyéb értéktárgyakat híven megőrizni, a történt behajtásról a felet rögtön értesíteni és azokat a félnek kívánatára és annak utasítása szerint azonnal kiszolgáltatni.

Ha az ügyvéd az ily pénzt vagy értéktárgyakat más célra fordította: mint sikkasztó a büntető bíróság által, ha pedig büntető eljárás útján a sikkasztás megállapítható nem lenne, — fegyelmileg fenyítendő.

49. §. Az ügyvéd az elvállalt ügyekben köteles híven eljárni és a képviselt fél érdekében a törvényes intézkedéseket szorgalommal és pontossággal megtenni, minden ügyre nézve rendes jegyzéket vezetni, melybe az ügyvéd által tett intézkedések és kiadások, a nyert előlegek és az ellenfél fizetési

bejegyzendők oly módon, hogy az ügy állása abból mindenkor kivehető legyen. A megbízótól nyert utasítások külön írásba foglalandók.

Továbbá köteles az ügyvéd a fél által a képviselet céljából vele közlött vagy ezen hivatása folytán egyéb úton tudomására eső tényeket, amelyeknek másokkal való közlése ügyfelének ártalmára lehetne, titokban tartani. Ily tények felől tanúskodni nem köteles; sőt ügyfelének beleegyezése nélkül tanúskodásra nem is bocsátható.

50. §. Az ügyvéd köteles bíróságok előtt vagyontalan pörlekedőket is képviselni. A képviseletet csak akkor tagadhatja meg: a) ha a kirendelt ügyvéd az ellenféllel negyediziglen rokon vagy másodiziglen sógor, vagy ha az gondnokoltja avagy gyámoltja, avagy ha azzal bérleti viszonyban áll; b) ha közvetve vagy közvetlenül érdekelve van; c) ha az ellenfelet már más ügyben képviseli; d) ha lakhelyén kívül székelő bíróságnál indítandó meg a per; végre e) ha ily képviselletekkel már is aránytalanul terhelve van. A díjakat csak annyiban igényelheti, amennyiben az ellenfél azokban elmarasztaltatik, vagy a képviselt fél bármikép vagyonhoz jut.

51. §. Ha az ügyvéd a bíróság által per folyama alatt gondnokul rendeltetik, a megbízást elfogadni köteles az előbbi §. a)–e) alatt felsorolt esetek kivételével.

52. §. Az ügyvéd teljes szólás-szabadsággal bír megbízójának védelmében; de úgy bíróságok mint hatóságok előtt mindenkor az 1868. LIV. t.-c: 18. §. rendeleteit az abban foglalt következmények terhe alatt megtartani köteles.

53. §. Az ügyvéd sehol sem tarthat fiókirodát.

VII.

54. §. Az ügyvéd a reája bizott ügyben tett készpénzbeli kiadásainak úgy idővesztésének megfizetésén felül illő jutalomdíjt, s mindezek aránylagos előlegek általi fődözését követelheti az általa képviselt féltől. A jutalomdíj és az idővesztés kárpótlása szabad egyezkedés útján határozható meg. Előleges egyezkedés érvényességéhez okirat szükséges.

55. §. A fél az előleges egyezkedésben meghatározott jutalomdíj aránylagos leszállítását per útján kérheti: a) ha előre nem látott véletlen esemény folytán az ügy vagy a képviselet megszűnt; és b) ha a fél az ügyvédtől a megbízást a fegyelmi bíróság által megrótt hiba miatt visszavonni kényszerült.

56. §. Az 55. §. eseteiben a meghatározott jutalomdíj leszállítása iránt peres ügyekben a per bírósága, egyéb ügyekben az ügyvéd személyes bírósága határoz.

57. §. Az ügyvéd nincs jogosítva a képviselére bízott ügy vagy per tárgyát magához váltani; az ily egyezkedés semmis; az ügyvéd pedig, aki ily egyezkedésre lép, fegyelmileg fenytendő.

58. §. Ha az ügyvéd a jutalomdíj s költségek iránt az általa képviselt féllel sem ki nem egyezett, sem általa ki nem elégittetett, s ha magában a polgári törvénykezési rendtartás 252. §-a értelmében saját fele irányában díjjai még meg nem állapítottak: díjjegyzékét az illetékes bíróság előtt per útján érvényesítheti. Ezen keresetekre nézve peres ügyekben a per bírósága, egyéb ügyekben az ügyvéd személyes bírósága illetékes.

59. §. Az ügyvédnek az ügyvédi kamarák véleményei alapján az igazságügyminiszter által megállapított szabályzat szerint rendesen vezetett könyvei, valamint az ügyben készített fogalmazványai és levelezései a ténykörülmények tekintetében, fél bizonyíték erejével bírnak, mennyiben a fél által felhozott adatok azok hitelességét nem gyengítik.

60. §. Ha a fél ellen csőd nyitattik, az ügyvéd díjjai az általános csődtömeg II. osztályában annyiban sorozandók, amennyiben azok függőben levő, vagy legfőlebb egy év előtt befejezett perekből merültek fel; vagy bár régibb perekből is, de melyek iránt a csődnyitást megelőző három év előtt valamely bíróságnál a kereset megindított.

(Jelenleg az 1881. XVII. t.-cikkben foglalt csődtörvény 62. §-a az irányadó.)

61. §. Azon ügyvédnek, ki valamely bíróság avagy hatóság előtt más fél nevében ügyködik, meghatalmazással kell bírnia; és köteles minden beadványát sajátkezűleg ellenjegyezni.

63. §. A helyettes ügyvédnek minden cselekvényeért a helyettesítő felelős; ha azonban a helyettesítés a fél előleges

értesítése és beleegyezésével történt, akkor a felelősség helyettesített ügyvédet terheli.

64. §. Az ügyvédi kamarák és ügyvédek feletti főfelügyelet az igazságminisztert illeti, ki e részben a tapasztalt hiányok orvoslásáról gondoskodik.

p. 83. §.

Személyes megjelenés kötelezettsége.

Sommás eljárásnál a bíró jogosítva van a feleket vagy azok bármelyikét személyes megjelenésre idézni, ha azt tárgyalás céljából multhatatlanul szükségesnek látja. A személyes megjelenés elmulasztása a 111. §. jogkövetkezményeit vonja maga után.

p. 84. §.

Törvényes képviselet.

Olyan személyekért, kik gyámság vagy gondnokság alatt állanak, a gyám, illetőleg a gondnok idézendő. A 33. §-ban említett jogi személyek az igazgatóság, vagy az alapszabályokban kijelölt közegek által, községek az előljáró, a kir. kincstár a kir. ügyészség, a közalapítványok a közalapítványi ügyészség által képviseltek.

Az 1875. XXXVII. t.-c. 93. §-a szerint bíróságok előtt a közkereseti társaságot a képviseletre jogosított tagok (l. 77—82. §-okat) mindegyike érvényesen képviselheti. Felszámolás tartama alatt e jog a 119. §. szerint a felszámolókat illeti (l. 108.—110. §-okat).

Betéti társaság képviseletére a kereskedelmi törvény 141. §-a szerint a beltagok jogosítvák; s a képviseletet, amennyiben az üzletkezelésből ki nem zárják (l. 77.—82. §-okat), mindegyikök érvényesen gyakorolhatja.

Részvénytársaságot a kereskedelmi törvény 186. §-a szerint hatóságok és harmadik személyek irányában az igazgatóság képviseli; de a 193. §. szerint a társasági ügyek vitelével, valamint a társaságnak az ügyvitelre vonatkozó képviseletével más meghatalmazottak, vagy a társaság hivatalnokai is megbízhatók. Végül a 197. §. szerint azon perekben, melyek közgyűlési határozat folytán az igazgatóság vagy felügyelő bizottság ellen indítandók, a társaságot a közgyűlés által választott meghatalmazottak képviselik. Ha a meghatalmazottak a közgyűlésen bármi okból meg nem választatnának, azokat az illetékes törvényszék hivatalból rendeli ki.

A részvénytársaság képviseletéről mondottak állanak a szövetkezetek képviseletére is (l. 1875. XXXVII. t.-c. 241. §.).

n. 11. §.

Képviseltetési kötelezettség.

Sommás eljárásnál a felek keresetöket, nyilatkozataikat és kérelmeiket, a bíróságnál személyesen adhatják jegyzőkönyvbe, és a tárgyalásra személyesen jelenhetnek meg.

Ha a felek e joggal élni nem akarnak, vagy nem élhetnek, magukat megbízott által képviseltethetik.

Ha a személyesen megjelent fél vagy megbízottja a tárgyalást előadási képességének hiánya, vagy ismételt illetlen viselete által megghiúsítja, vagy megakadályozza, a bíró a felet ügyvéd állítására utasíthatja.

Ha a fél rögtön nem állít, vagy nem állíthat képviselőt: költségére a tárgyalás elhalasztandó s egyszersmind a folytatólagos tárgyalásra újabbi határnap tüzendő ki azon meghagyással, hogy arra a fél, törvényes következmények súlya alatt, képviselője által jelenjen meg.

Írásbeli beadványok, melyeket a felek vagy megbízottjaik peres, illetve végrehajtási ügyekben a királyi járásbíróságokhoz ügyvédi ellenjegyzés nélkül nyújtanak be, az 1868. évi LIV. t.-c. 167. és 168. §-ainak megfelelőleg állítandók ki, vagy szabályszerűen hitelesítendők. Az ezen kelléket nélkülöző beadványok hivatalból visszautasítandók.

n. 12. §.

A rendes eljárásban, mely alatt a jegyzőkönyvi tárgyalás is értetik, a feleknek magukat ügyvéd által kell képviseltetniök.

Azok, akik ügyvédi oklevéllel bírnak, továbbá bírói és királyi ügyészi minőségben alkalmazott államhivatalnokok, a kir. közjegyzők, a nyilvános jogtanárok és jogtudorok saját vagy atyai hatalom alatt álló kiskorú gyermekeik ügyében magukat ügyvéd által rendes perekben sem kötelesek képviseltetni, nejeiket pedig, mint megbízottak, a rendes eljárásban is képviselhetik.

p. 87. §.

Ha alperes a rendes eljárásnál a per felvételére kitűzött határnapon a n. 12. §-a ellenére nem ügyvéd által

képviselve, hanem személyesen jelent meg: a pertárnok e körülményt a perfelvételi jegyzőkönyvben jegyezze fel s 8 napi határidőt tűzzön a törvényes megjelenésre.

Ha a fél ekkor sem jelennék meg törvényesen, ellene a p. 111. §. jogkövetkezménye alkalmazandó.

p. 88. §.

A meghatalmazvány kiadása;

Sommás eljárásban a felek élő szóval is vallhatnak a bíró előtt akár ügyvédet, akár más megbízottat. Ez utóbbinak azonban önképviselőre jogosítottnak kell lenni.

Ez eseten kívül úgy a sommás, mint a rendes eljárásban a meghatalmazvány a 167. és 168. §§-ban megszabott kellékek szerint írásba foglaltassék.

p. 89. §.

felmutatása.

Az ügyvéd tartozik a meghatalmazványt eredetiben vagy hiteles másolatban az első perirathoz mellékelni, illetőleg első megjelenése alkalmával felmutatni s egyszersmind nevét minden beadványra sajátkezűleg ráírni.

Ha a képviselő az előbbi §-ban érintett meghatalmazvány nélkül lép föl, úgy tekintetik, mintha a fél meg sem jelent volna.

A meghatalmazvány 50 kros bélyegjeggyel látandó el.

A sommás eljárásban előszóval történt ügyvédnevezéstől, ha az jegyzőkönyvbe vétetik fel, az 50 kr. bélyegilleték külön rovandó le. („Pénzügyi Közlöny“ 1875. év. 243. lap; — meg „Illetéki díjjegyzék 71. tételszám.)

p. 90. §.

A szegények képviselője.

Vagyontalan perlekedők részére a bíróság rendel képviselőt. A vagyontalanság hatósági bizonyítvánnyal igazolandó.

Jelen §-t az 1874. XXXIV. t.-c. 27. §-ának 5. pontja által annyiban módosítottatott, hogy a vagyontalan fél részére pártfogó ügyvédet a bíróság felhívására az ügyvédi kamara választmányja rendel ki s ugyanaz határoz a 28. §. szerint azon esetben is, ha a kirendelt pártoló ügyvéd

személye ellen az illető ügyfélnek lenne kifogása, valamint akkor is, ha a kijelölt ügyvéd az 50. §-ra támaszkodva, fölmentését kérné.

A bélyegkötelezettségtől fölmentés iránt megállapított, hogy azon személyek, kiknek szegénysége hiteles bizonyítvánnyal igazolva van, saját peres és nem peres ügyeikben és az azokhoz szükségelt segélyiratok és bizonyítékok tekintetében a bírói, illetőleg közigazgatási eljárásban személyes illetékmentességet élveznek. (1881. XXVI. t.-c. 14. §.) Ezen mentesség alkalmazására nézve l. bővebben az „Illetéki díjjegyzék“ 85. tételszám 12. a)–f) pontjait.

HARMADIK CÍM.

A z e l j á r á s r ó l .

I.

Vitássá vált magánjogok érvényesítése és ótalma céljából ügyfelek és bíróság által foganatosítandó cselekvények s teendő intézkedések összege eljárásnak mondatik.

Fölperes keresetlevelének benyújtásával megindul a jogi támadás, mely az alperes védelmét szükségessé teszi. Mindkét pörlekedő fél törekszik saját céljait a törvény által nyújtott minden eszközzel elérni. Ily jogi harc legtöbb esetben megháborítja a társadalmi békés együttlétet; előidéz nem ritkán üzleti bonyodalmakat; kihat nem egyszer a szemközt álló ügyfelek rokonai, velők összeköttetésben állókra is; és tagadhatatlanul sok időt, költsékezt, munkaerőt vesz igénybe bármely polgári pörnek keresztülvitele.

Természetes követelmény gyanánt jelenkezik tehát azon törekvés, mely a polgári perek számának kevésbitésére céloz. E célra több rendbeli eszközök ajánlkoznak, melyek közül a perjogban tárgyalandónak a békéltetés intézménye jelenkezik.

A békéltetés célja: a pör minden hátrányainak és esélyeinek elkerülése, a felek kiegyezésének létrehozása által a bírói döntvény mellőzése. Minden esetre üdvös cél; mind a mellett a békéltetés intézménye ellenzőkre is talált, s mint ilyenek föl-
említhetők Bentham, ki a békéltetést az igazságszolgáltatás részletes megtagadásának tartja;¹⁾ továbbá Meier, ki a békéltetést a felek jogai ellen intézett támadásnak tekinti.²⁾ Miután a békéltetés az ügyfeleket a kiegyezésre nem kényszeríti,

jogaikat legkevésbé sem csorbítja, sem Benthamnak, sem Meiernek nem lehet igazat adni; a tapasztalat pedig az intézménynek üdvös voltát igazolja.

¹⁾ Id. m. 174. l.

²⁾ „Esprit et origine des institutions jud. de l'Europe.“ IV. köt. 365. l. és V. köt. 563. l.

Éltek is a művelt népek, bár különféle nevek alatt a békéltetés intézményével a polgári pernek első korszaka óta, s ezen irányban kétféle eljárás magaslott ki a békéltetés különféle módzatai körül, ú. m. az angol és a francia békebirói intézmény.

Angolországban a kormány nevezi ugyan ki a békebirót, de annak hivatala ingyenes, tiszteletbeli, s közöttük a felek választhatván, a bizalmat is inkább felköltik maguk iránt.

Franciaországban a békebiró államhivatalnok, s ott minden polgári pert az illetékes békebiró előtt egyeztetésnek kell megelőzni.

Hazánkban a békéltetés intézménye eddig törvényileg szervezve nincs; mert a pörrendtartás IX. címében tárgyalt s az 1877. XXII. t.-c. által megszüntetett községi bíróság békéltetése csak igen csekély körben mozgott; az 1877. XXII. t.-c.-beli ú. n. békebiróság pedig tulajdonképen a kisebb polgári peres ügyekben követendő bíraskodási eljárás, s lényege annak sem a békéltetésben áll; mind e mellett tagadhatatlan, hogy az imént idézett törvények, legalább kisebb körben, megszüntették a békéltetést. De habár nem ismerte is korábbi törvénykezésünk a békéltetés önálló intézményét, bíróságaink, kivált a sommás eljárásban, a pörbeli tárgyalás megindulása előtt legtöbbször megkísérlék a felek kiegyeztetését; teszik azt jelenleg is a sommás eljárásban, és számos esetben mindkét félre nézve kedvező eredménnyel. Sőt korábbi időkben a volt hétszemélyes tábla, magas birói hatalmánál fogva gyakran visszaküldte az ügyiratokat az első bírósághoz és a felek kibékítésének megkísérlését rendelte el, s csak ha az létre nem jött, ítélte el az elébe vitt jogkérdést.

A békéltetést illetőleg legfontosabb kérdések: ki, mikor s minő ügyekben kísérlje meg az egyezséget? Elsőre nézve kétségtelen, hogy a per bírója nem lehet komolyan békéltető bíró;

nem működhetik komoly törekvéssel a békéltetésben. Az időre nézve elfogadható, hogy a békéltetés a tárgyalás kezdete előtt történjék, csak így jelenkezhethív a netalán létrejött kibékítés egész jótékonyága. Az ügyekre nézve pedig elvileg nem lehet különbséget tenni; mert a jogi harc hátrányai minden ügynél fenforoghatnak; pedig épen e hátrányok mellőzésére törekvív indokolja a békéltetést.

II.

A békéltetés nem vezet mindig eredményhez, s a polgári pörbéli eljárás mellőzhetetlennek bizonyív. Ily esetben legalább arra kell törekedni az államhatalomnak, hogy a jogi harc minél rövidebb, minél olcsóbb legyen de a mellett, s ez a legfő követelmény, minél jogszerűbben s alaposabban befejezett legyen.

E cél elérésére szükséges, hogy az eljárásnak bizonyos, az elmélet és gyakorlat által ajánlott s igazolt vezérelvek szolgáljanak zsinórmértékül: ilyenek a közvetlenség, szóbeliség és nyilvánosság, melyeknek ellentétei a közvetettség, írásbeliség és zárt tárgyalás. A közvetlenség a szóbeliségnek, a közvetettség az írásbeliségnek kísérő társa; a nyilvánosság mindkettő mellett megfér, de mégis leginkább a szóbeliség mellett alkalmazható lehető legteljesebb mérvben.

A közvetlenség abban áll, hogy a per bírása a felek vagy képviselőikkel, minden közvetítő közeg nélkül, személyesen, szóval érintkezik; előterjesztésöket hallja, hozzájuk kérdéseket intézhet, s az egész vitatkozás folyamában saját érzékei által szerezheth magának lehető meggyőződést a pörlekedők előadásbéli őszintesége felől. Ennek ellentéte a közvetettség, mely mellett a pörlekedők előadásai írásbéli beadványok, periratok útján, több-kevesebb ügykezelési módozat által közvetítve jutnak a bíróságnak; sőt ha a per bírása társas bíróság, csak egy bírói tagnak, az u. n. előadónak tudomására s csak ennek közvetítő előadása útján értesív az egész bíróság az ügyállásról.

III.

Ügy a közvetlenségnek, mint a közvetettségnek meg vannak a maga előnyei s hátrányai; de a közvetlenség előnyei annyira túlnyomók a közvetettségéi mellett az esetek legnagyobb

többségében, hogy annak minél általánosabb alkalmazása a perjogi törvényhozás egyik főfeladatának tekinthető.

Szöbelinek mondjuk az eljárást, ha a bíró a felek jogi vitatkozását, bizonyítási ajánlataikat s ellenzéseiket magok a felek vagy képviselőik szóbeli előadásából ismeri meg; írásbelinek pedig nevezzük az oly eljárást, melynél minden pürbeli előterjesztés, ajánlat, tiltakozás, írás útján jön a bíróság elé. De azért a szóbeliség nem zárja ki az írás alkalmazását, mert hiszen az egész szóbeli perfolyam maradandóvá tétele céljából az írás el nem kerülhető; csak hogy szóbeli eljárásban az írásnál csak is a történtek maradandóvá tétele képezi a célt, s a jogvita lényge a felek szóbeli előterjesztésében fekszik. Írásbeliség sem nélkülözi teljesen a szóbeli előadást, de csak is nagyon szűkkörben engedhet annak helyet; ezen eljárásnál tehát a jogvita lényét a periratok képezik.

Mindkét eljárás nyújt előnyöket, de bir hátrányokkal is. Így látjuk hogy a szóbeli eljárás legtöbb esetben rövidebb, a bírónak biztosb áttekintést, az ügynek teljesebb felismerését nyújtó, s a bírói benső meggyőződés előidézésére sokkal alkalmasabb, az u. n. anyagi igazság elméletének inkább megfelelő; hátrányait képezik: a pör elhamarkodásának és elnyújtásának lehetősége valamint azon körülmény, hogy áldásai csak derék bírói és kitünő ügyvédi kar fenlétében jelenkeznek teljes mérvben.

Az írásbeli eljárás egyetlen előnye az érettebb megfontolás lehetősége; míg ellenben hátrányai számosak. A vele kapcsolatban levő alakiség többnyire ügyvédhez kényszeríti a feleket; ezek periratok által érintkeznek a pert előadó bíróval s csak ennek előteszjesztéséből értesül a bírói testület a peres ügy állása-, az eldöntésre befolyással bíró érveknék értéke felől, holott a határozat mégis az egész bíróság által hozandó; s míg egyrésztől tagadhatatlan, hogy a határozathozatalra az előadónak döntő befolyás adatik, másrészt nem ritkán fordulhat elő, hogy a többség leszavazza azt, aki egyedül ismeri alaposan a peres ügyet.

A tapasztalás arról győz meg, hogy némely, érettebb megfontolást igénylő ügyeknél az írásbeli, a sürgösebb és természet-

töknél fogva gyorsabban el is intézhető ügyekben pedig a szóbeli eljárás célhozvezetőbb.

IV.

Legyen bár az eljárás szó- vagy írásbeli, közvetlen vagy közvetett, az igazságszolgáltatás céljának csak akkor felelhet meg, ha a jogkereső közönség bizalmának, megnyugvásának előidézésére alkalmas. Képzett, független s felelős bíróság; a tétel jogszabványok s érvényes jogszokásoknak megfelelő bírói határozatok nagyon alkalmasak a közönség bizalmának előidézésére; de terjedni s növekedni fog az, ha alkalma nyílik minden érdeklődőnek arra, hogy a peres eljárás minden mozzanata, a bíró és felek tevékenysége felől magának személyesen szerezzon meggyőződést. Ha az eljárás ezt lehetővé teszi, nyilvánosnak mondatik.

Bentham: i. m. 148. l. a nyilvánosságot az igazságszolgáltatás lelkének, a bírói becsületesség és a közönség bizalma föltételének vallja.

A nyilvánosság lehet közvetlen és közvetett; teljes vagy részleges. A közvetlennél magát az eljárás egyes tényeit jelenségeit, mozzanatait észlelhetjük, a közvetettnél már csak az eredmény jut tudomásunkra. Teljes nyilvánosságnál az eljárás kezdetétől annak befejezéseig lehetünk figyelők; a részlegesnél csak az eljárás egyes szakáiban. Csakis a közvetlen és teljes nyilvánosság idézi elő lehető legteljesebb mérvben a bizalmat, terjeszti az anyagi s alaki jog ismeretét; de azért a teljes nyilvánosság mellett sem foghat helyet a bírói tanácskozás nyilvánossága; míg ellenben a szavazás és a határozat kihirdetése a teljes nyilvánosság kiegészítő részét képezik.

Lehetnek azonban esetek, melyekben a köz- vagy magánérdekek, kiváltképen a pörös felek érdekeinek kimélete a nyilvánosság korlátozását vagy épen kizárását igényli; ily kivétel esetekben az általános szabály alól kivételt tenni célszerű is, jogos is.

V.

Az eljárást a bírónak és pörös feleknek a pör céljára irányzott, törvényileg szabályzott tevékenysége képezvén, a pörrendtartás azon rendelkezései, melyek e tevékenységnek irá-

nyát kijelölik, a bíró és felek működésének határát megszabják, szintén nagy mérvben befolyanak a per céljának elérésére. A per-jog ide vágó rendelkezéseiben vezérelvül a tárgyalási vagy nyomozási elv (Verhandlungs- Untersuchungs-maxime) szolgálhat.

A tárgyalási elmélet szerint a bíró a felek önkéntes előterjesztései alapján járhat el, hozhat határozatot; mulasztásaikat nem pótolhatja; saját emberi, nem a pör folytán s nem a felek előterjesztésén alapuló meggyőződését az ítélelethozatalnál nem érvényesítheti. Ez elv szerint tehát különbség teendő az emberi és bírói tudomás, meggyőződés között. A tárgyalási elmélet megvilágítására szolgáljanak következő jelmondatok: a) „nemo iudex sine actore;“ b) „nemo reus sine actore;“ c) „nemo invitatus ad agendum cogitur;“ d) „ne prodat iudex ex officio;“ e) „ne iudex ultra petitum;“ de legkivált a következő: „iudex secundum allegata et probata iudicare debet, non secundum conscientiam.“

A nyomozási elmélet a bírónak nyújt tág működési kört s feljogosítja a bírót mindazon intézkedésekre, melyeket a pörös eljárásban elfogadott bizonyítási rendszer mellett, az igazság kinyomozására szükségesnek lát.

A tárgyalási elv az írásbeliség és közvetettség mellett fejlődik ki mindinkább, de a közvetlenség és szóbeliséggel is megfér; míg ellenben a nyomozási elv csakis a közvetlenség és szóbeliség mellett érvényesülhet üdvös eredménnyel. Saját pörrendtartásunk is a közvetettség, írásbeliség és részleges nyilvánosság alapján szervezett rendes eljárásunkban a tárgyalási elméletet, a közvetlenség, szóbeliség és teljes nyilvánosság szellemében szabályozott sommás eljárásunkban pedig a nyomozási elvet emeli érvényre.

p. 91. §.

Az eljárás nemei

Az eljárás nemei: a sommás és rendes eljárás.

Mennyiben van ez utóbbinál eltérésnek helye, a 144. §-ban van meghatározva.

p. 92. §.

Az egyes bírák a sommás, a törvényszékek a rendes eljárás szerint határoznak.

Az olyan kereset, melyben sommás per bírása előtt rendes eljárás, rendes per bírása előtt pedig sommás eljárás folyamatba tétele céloztatik, hivatalból visszautasítandó.

n. 13. §.

Sommás eljárás esetei.

Sommás eljárás alá tartoznak, a mennyiben az 1877. évi XXII. törvénycikkben szabályozott eljárásra utalva nincsenek:

1. azon keresetek, melyeknek a tárgya, járulékok nélkül, 500 forint értéket túl nem halad. ha az ügy, az összegre való tekintet nélkül, a kir. törvényszékek hatásköréhez utasítva nincs;

2. a per tárgyának értékére való tekintet nélkül:

a) közokiratokban, továbbá hitelesített vagy az 1868. LIV. t.-c. 167., 168. §-ainak megfelelően kiállított magán okiratban kötelezett készpénzbeli követelés vagy helyettesíthető ingóság iránt indított kereset, ha ezekre nézve, vagy magában az alapokiratban, vagy a fentebbi minőségű külön okiratban a sommás eljárás köttetett ki, s ha az ügy külön ügybíróshoz utasítva nincs;

b) a házasságon kívüli nemzésből származó igények iránti keresetek, ideértve a törvénytelen gyermek tartása iránti kereseteket is;

c) két évnél nem régibb kamatok, életjárandék, tartási és élelmezési kötelezettségek iránti keresetek, ha a főkötelezettség a törvényen, vagy az a) pontban említett minőségű okiraton alapszik;

d) a bérleti viszonyból felmerülő keresetek;

e) két évnél nem régibb haszonbér megfizetése iránt indított keresetek;

f) a haszonbérleti szerződés lejártja miatt, a bérlemény visszabocsátása iránt indított keresetek;

g) a haszonbérlet ingatlan új tulajdonosa által a haszonbérlet ellen a felmondott haszonbérletből való elmozdítás iránt indított keresetek;

h) a haszonbérlet által a haszonbérbe adó ellen írás-

beli szerződés alapján a bérlemény tárgyának átadása iránt indított keresetek;

i) a haszonbérleti szerződés megszüntetése iránti keresetek, a bérfizetés elmulasztása vagy olyan kikötések nem teljesítése, vagy megszegése miatt, melyeknek teljesítése a haszonbérlet megszüntetésének terhe alatt, írásbeli szerződésben köteleztetett;

k) a bérlemény fentartása, valamint a szerződő feleket a törvény szerint terhelő, avagy a szerződésben elvállalt kötelezettségek teljesítése iránt a bérlet tartama alatt indított keresetek;

l) határjárási, megyeigazítási és sommás visszahelyezési keresetek, melyekkel azonban a tulajdonjog iránti kereset össze nem köttethetik;

m) azon mezei rendőrségi ügyek, melyek polgári eljárás alá tartoznak;

n) fogadósok vagy szállásadók és utasok között az elszállásolási és ellátási viszonyból támadt keresetek;

o) azon ügyek, melyekre nézve a sommás eljárást külön törvény állapítja meg.

A mennyiben a per tárgyának értéke, az eljárás megállapítása szempontjából, vitássá válik, ez iránt a bíróság, a bírói illetőség elleni kifogás feletti tárgyalás eredményéhez képest, belátása szerint határoz.

Azon esetben, ha felperes keresetében a per tárgya helyett 500 forintot meg nem haladó összeget elfogadni késznek nyilatkozik, alperes a sommás eljárás ellen, a peres tárgy nagyobb értéke miatt, kifogást nem tehet.

p. 94. §.

Rendes eljárás.

Minden peres ügy, mely az előbbi §-ban a sommás eljárásra, vagy a p. 25. és következő §§-ban említett kivételes bíróságokhoz utasítva nincs, a rendes eljárás alá tartozik. (p. 17. §.)

n. 14. §.

A törvény által sommás eljárásra utasított ügyeket a rendes perútra áttenni nem lehet.

n. 15. §.

Birói illetőség elleni kifogás a sommás,

A birói illetőség elleni kifogás sommás eljárásban az első tárgyalásnak, s ha ez hivatalból elhalasztatik, a kitűzött újabb tárgyalásnak a kezdetén teendő meg. Ha az első tárgyalás a felek által halasztatik el: az újabban kitűzött határnapon a kifogásnak csak akkor van helye, ha alperes az ahhoz való jogát kifejezetten fentartotta, mire alperes a bíróság által figyelmeztetendő.

A kellő időben előterjesztett kifogás felett, a bíró a felek meghallgatása után azonnal határoz, határozatát kihirdeti, és ha a kifogást elveti, a tárgyalást nyomban folytatja.

Ha a bíró a kifogásnak helyt adott, felperes felfolyamodással élhet; alperes ellenben, ha kifogása elvettétnék, csakis az ítélet elleni felebbezésben kereshet orvoslást (45. §.)

n. 16. §.

a rendes eljárásban.

Ha alperes ugyanazon kifogással a rendes eljárásban kíván élni: azt a törvényszékhez intézett külön beadványban, melyhez a kereseti példány eredetben, vagy egyszerű másolatban melléklendő, a perfelvételi határidőben a pertárba tartozik beadni; a későbbben benyújtott, vagy az érdemleges periratokban előterjesztett ilyen kifogások egyedül azon esetekben vétetnek figyelembe, amelyekben a rendes birói illetőségtől eltérésnek helye nincs.

A perfelvételi határidőben beadott kifogás, felperes beleegyezésével, a perfelvételi határnapon azonnal; ha pedig felperes 8 napig terjedő halasztást kíván igénybe venni, a pertárnok által e végből kitűzendő újabb határnapon külön jegyzőkönyvben tárgyalatik olyan módon, hogy a perfelvételre, vagy az illetékességi kérdés tárgyalására kitűzött határnapon, a felek szóváltásait beírni kötelesek. — A jegyző-

könyv a pertárnok által haladéktalanul beterjesztetvén: a törvényszék, az illetékesség kérdésében, végzés által határoz. A végzésben alperesnek, ha kifogása elvettetik, meghagyandó, hogy a per felvételére bizonyos napon és órában, mely határnap a végzés keltétől számítva 15 napnál tovább nem terjedhet, a pertárban jelenjen meg. E végzésről mindkét fél értesítettik.

Az illetékességi kifogás tárgyában hozott végzés ellen, akár adatott hely a kifogásnak, akár nem, bármelyik fél élhet felfolyamodással (56. §.)

p. 100. §.

Törvényes szünnapok.

Sürgős eseteket kivéve, senki sem idéztethetik megjelenésre vallásának ünnepein. Ilyen idézés elrendelése vagy elhalasztása miatt azonban nincs helye perosvoslatnak.

p. 101. §.

Szóbeliség és nyilvánosság a sommás eljárásnál;

A sommás eljárásban a tárgyalás szóbeli és nyilvános.

p. 102. §.

nyilvánosság a rendes eljárásnál.

A rendes eljárás útján befejezett perek előadása nyilvános. A felek és közönség tájékozása végett az előadandó perek jegyzéke legalább 3 nappal az előadás előtt a bíróságnál kifüggesztendő. A felek értesítése vagy meghívása nem szükséges.

A váltóügyekben követendő eljárást szabályozó i. m. rendelet 12. §-a kijelenti, hogy a p. 102. §-ának azon rendelkezése, hogy az előadandó perek jegyzéke legalább három nappal az előadás előtt a bíróságnál kifüggesztendő, váltóeljárás alá tartozó ügyekben az első bíróságnál nem alkalmazandó.

p. 103. §.

A nyilvánosság korlátozása.

A bíró elrendelheti a közönség kizárását:

a) a felek előterjesztésére vagy hivatalból, ha azt a közérkölséges tekintetéből szükségesnek látja;

b) ha a perben olyan viszonyok érintetnek, melyeknek nyilvánosságra hozatala egyik vagy másik fél jó hírét vagy érdekét veszélyeztetné.

A nyilvánosság kizárásának megtagadása vagy elrendelése iránt hozott végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

A bírói ügyviteli szabályok 137. §-a szerint a nyilvánosság kizárása iránti kérelmőket a felek a periratokban és pedig indokolva adják elő. Ez iránt a bíróság zárt ülésben határoz.

E tárgyban a 139—143. §-ok következőleg rendelkeznek:

Minden előadó tartozik az előadásra elkészített pereket az elnöknek jegyzék mellett előre bejelenteni, és abban azon ügyeket, melyekben a felek a hallgatóság kizárását kérelmezték, kitűntetni, avégből, hogy a bíróság e kérelem iránt eleve határozhasson. A nyilvánosan előadandó perek jegyzéke bíróságnál nyílt helyen kifüggesztendő.

Nyilvános ülések kitűzésénél az elnök arra ügyel, hogy az előadás menete ne szakíttassék félbe oly ügyek által, melyek a hallgatók kizárását kívánják.

A nyilvános ülésekből kizárásnak csak gyermekekre és oly személyekre nézve van helye, akik nem a hely méltóságának megfelelőleg jelennek meg. Hallgatók azonban a tanácsjegyző által aláírt jegy felmutatása mellett bocsáttatnak be. A kiosztandó jegyek számát az elnök határozza meg, s azok kiszolgáltatásánál a jelentkezés sorrendje tartandó szem előtt. E megszorítás az ügyfelekre és képviselőikre, ki nem terjed. Az ügyvédi kar számára bizonyos számú jegyek mindig fentartandók.

A hallgatóságot korlát választja el, illő távkörben, a bírói testülettől. E korláton kívül az első sorban a feleket és képviselőiket ülőhely illeti.

A tanács elnökének kötelessége nyilvános ülésekben a törv. rendt. 105. §-ának szigorú megtartása felett őrködni, s a hallgatóság zavargásainak, vagy illetlen viseletének esetében annak fékezése, s e célból a terem kifűritése iránt intézkedni. Tetteleges ellenszegülés vagy nagyobb kihágás esetében jogában áll a tettest nyomban letartóztatni s az illetékes fenytőbíróság elé állíttatni.

Egyébként a m. kir. ig. min. 1875. június 4-én 30,996./1874. sz. a. valamennyi elsőfolyamodású és főlebbviteli bíróságokhoz és a kir. ügyészséghez intézett körrendeletében az 1874. okt. 15-én kiadott bírói ügyviteli szabályok kiegészítéseül kimondotta, hogy az elsőfolyamodású, valamint a főlebbviteli kir. bíróságoknál alkalmazott bírák az előttük folyamatban levő ügyekben a felektől vagy azok megbízottjaiktól értesítést (informatiót) elfogadni nem kötelesek. Egyáltal elrendelte, hogy imez intézkedése a kir. bíróságoknál, a hirdetések közzétételére használatni szokott helyeken, és a segédhivatalok helyiségeiben kifüggesztessék.

p. 104. §.

A felek és képviselőik, két-két meghívott egyén kíséretében, a per tárgyalásánál, illetőleg előadásánál azon

esetben is megjelenhetnek, mikor a hallgatóság hivatalból vagy a felek indítványára kizáratott.

p. 105. §.

Mind a feleknek és képviselőiknek, mind a hallgatóságnak a közbeszólásoktól, észrevételektől és tetszés- vagy nem-tetszésnyilvánításoktól tartózkodniok kell. Az ez ellen cselekvők, ha a rendreutasítás foganat nélkül marad, a tárgyalási vagy ülésteremből kiutasíthatnak.

p. 106. §.

A tanácskozás, ítélethozatal és annak hitelesítése zárt-ülésben, az ítéletnek és indokainak kihirdetése pedig a lehetőségig ugyanazon ülésben, de mindenesetre nyilvánosan történik.

A törvényszékek előtt folyó ügyek legnagyobb részben tanácsülésben előadás s szavazás útján intéztetnek el; ez iránt, valamint a kivételek iránt is az ü. sz. 131—158. §-ai s a kiegészítő i. m. rendelet 5. és 6. §-ai következőket állapítanak meg.

Ügydarabok, amelyek az elintézés céljából szükséges kiegészítéseket vagy más hatóságoknak adandó felvilágosításokat, kézbesítések teljesítését, avagy más alárendelt cselekményeket tárgyznak, nem esnek tanácskozás alá, hanem az előadó által a kiadmányi tervvel együtt legfőlebb egyik ülésnaptól a másikig jegyzék mellett az elnöknek adatnak át. Az elnök az iratokat átvizsgálás után e jegyzékkel együtt a kiadóhoz küldi.

Minden más tárgy tanácsülésben adatik elő.

Az elnöknek intézkednie kell, hogy tanácsülést, ha a szükség kívánja mindennap tarthasson s a sürgős ügydarabok még a beadás napján előadathassanak.

Az elnök jelöli ki a tanács tagjait, az előadót, a szavazó bírákat s a tanácsjegyzőt; az elnök nyitja meg és zárja be az ülést; annak méltósága felett őrködik; a csöndet és rendet fentartja s az egész tanácskozmány menetének szabályszerűségéről gondoskodik.

Felsőbb rendeletek és utasítások, valamint a főlebbviteli bíróságok által tett s jövőre nézve utasításul szolgáló észrevételek teljes tanácsülésben adatnak elő. Ha nem jelenhetnének meg a bírák mindnyájan: az elnök intézkedik, hogy az előadott rendeletek és utasítások a meg nem jelenteknek is tudomására jussanak.

Az elnök intézkedik arra nézve is, hogy a m. kir. Curia által hozott és közzétett döntvények a törvényszék kerületében mindenik bíró, járásbíró és aljárásbíró részére egy-egy példányban megküldessenek.

Minden ügy szóbeli előterjesztés által adatik elő.

Előadás után a bíróság tanácskozás és határozathozatal véget a melléktérembe vonúl, vagy ilyen helyiség nem létében az üléstermet kiüriti.

Tanácskozás alkalmával az elnök az eldöntendő kérdést megvitatás alá bocsátja.

A szavazást az előadó nyitja meg, s véleményét, mely egyszerre mind a kiadmány tervét is képezi, írásban felolvassa.

Az elnök nem szakíthatja félbe az előadót vagy szavazót véleményeik előadásában s nem korlátozhatja a vélemény szabadságát; saját véleményét pedig csak a szavazás végeztével nyilváníthatja.

A tanácskozmány befejezte után más meggyőződésre jött szavazónak jogában áll előbbi véleményétől eltérőleg szavazni, míg az elnök a határozatot véglegesen ki nem jelentette.

A határozat kimondása után az ügy újabban többé föl nem vétehető.

Az elnök a határozatot azon vélemény szerint mondja ki, melylyel a szavazók többsége teljesen egy értelemben van.

Ha a többség szavazata hozzáadást, kihagyást vagy módosítást kíván: ezek a kiadmányi tervben *azonnal* teljesíttetnek. Nyelv- és tollhibákat, melyek által a határozat lényege nem érintetik, az elnök is kiigazíthat.

Ha a szavazatok két vélemény közt egyenlően vannak megosztva: az elnöknek joga van egyik vagy másik véleményhez adni szavazatát s ez által egyik vagy másik részre dönteni el a kérdést.

p. 107. §.

Nyilvánosság a felelbbviteli bíróságoknál.

A 102. és következő §§. szabályai, — és pedig mind a sommás, mind a rendes perek előadására nézve, a felelbbviteli bíróságoknál is megtartandók.

p. 108. §.

Új tárgyalás.

Ha a felelbbviteli bíróság nem látja annyira kifejtve a ténykörülmenyeket, hogy alaposan ítélhessen, és ha a tárgyalás folytatásától valószínűleg sikert várhat: az ítéletet egészben vagy részben feloldhatja, s vagy általában vagy egyes pontokra nézve, újabb tárgyalást és további bizonyítási eljárást rendelhet, s ekkép az elsőfolyamodási bíróságnak a tárgyalás kiegészítését s újabb ítélet hozatalát hagyhatja meg, habár azt nem kérték volna is a felek.

p. 109. §.

Ha az ítélet tárgyai vagy ugyanazon követelés és kötelezettség pontjai közt oly egybefüggés létezik, melynél fogva azok újabb tárgyalás és ítélethozatal alá egymástól elkülönítve nem vonathatnak: az elsőbirósági ítélet, e körülményre való hivatkozással, egész terjedelmében feloldottnak mondandó ki, habár az újabb tárgyalás és bizonyítási eljárás csak egyes pontra nézve rendeltetnék is el.

n. 17. §.

Az első folyamodású bíróságok szintén jogosítva vannak ítélethozatal előtt a tárgyalás kiegészítését, és ennek folytán további bizonyítási eljárást elrendelni.

Akár a felelőviteli, akár az első bíróság rendeli el az újabb tárgyalást, ez sommás perekben a sommás eljárás, rendes perekben pedig a jegyzőkönyvi eljárás szabályai szerint történik, mely utóbbinál a bíróság szükség esetében a tárgyalás befejezésére három napnál (1868. LIV. t.-c. 148. §.) hosszabb határidőt is engedhet.

p. 111. §.

A megjelenés elmulasztása.

Ha alperes törvényszerű megidéztetése folytán a sommás eljárásban kitűzött tárgyaláson (115. §.), vagy rendes eljárásban a perfeltételre kijelölt határnapon (130. §.) a kiszabott órán túl még két óra alatt meg nem jelennek: a keresetben felhozott tények és állítások, — amennyiben magának a felperesnek bizonyítékai által meg nem cáfoltatnak, valóknak tartandók, s alperes a felperesi kérelemhez képest meg nem jelenése miatt elmarasztalandó.

Ha ellenben a felperes nem jelent meg, és az alperes, az eljárás szabályai szerint, védelmét előterjeszti: a védelemre felhozott ténykörülmények, amennyiben a keresetlevélhez mellékelt bizonyítékok által meg nem cáfoltatnak, szintén valóknak tartandók, s ha ezek által a kereseti jog megerősíttetik, felperes keresetével elutasítandó.

A költséget mindkét esetben a vesztes fél viseli.

p. 112. §.

Ha a sommás tárgyalásra, illetőleg a per felvételére kitűzött határnapon több pertárs közül csak néhányan jelentek meg: a meg nem jelentekről az tétetik fel, hogy a megjelent pertársak közül annak védelméhez csatlakoznak, a mely részökre a legkedvezőbb.

p. 113. §.

Ha a tárgyalásra, illetőleg a per felvételére egyik fél sem jelent meg: a kereset a sommás eljárásban azonnal, a rendes eljárásban pedig a pertárnoknak 3 nap alatt beadandó jelentése folytán megszüntnek nyilvánítandó s az iratok az illető feleknek visszaadandók.

MÁSODIK FEJEZET.

Sommás eljárás.

A sommás eljárás jellege a gyorsaságban s az egyszerűségben fekszik. E tulajdonai a sommás eljárásnak természetszerűek. Sommás perek tárgyai többnyire csekélyebb értékűek; az eldöntendő jogviszonyok könnyebben tisztába hozhatók, s a napi forgalomban gyorsan keletkezvén, a gyors elintézést igénylik is és el is tűrik. Az egyszerűség, t. i. az alakszerűség mellőzése illetőleg a lehető legcsekélyebb mérvre szorítása indokolva van a felek személyes részvéte, a közvetlenség, szóbeliség és a bírónak nyomozási, kérdezési joga által, melylyel a felek netaláni mulasztásainak hátrányait elháríthatja. Maga az egyes bírósági szervezet is mellőzhetővé teszi az alakszerűséget.

A gyorsaság következőkben jelenkezik: 1. alperesnek a megjelenésre rövid határidő adatik; 2. az elhalasztó kifogások alapján alperes külön jogorvoslattal nem élhet; 3. a bizonyítás az ügy tárgyalásával egybekapcsolatik; tehát az u. n. tárgyalási és bizonyítási szaká a pörnek egybe olvad; 4. az ítélet a tárgyalás és bizonyítás együttes befejezése után azonnal meghozatik, a felekkel azonnal szóval közöltetik; 5. a kötelezettség teljesítésére rövid határidő szabatik; lehet bármily rövid; a minimum nincs megszabva; 6. a jogorvoslati határidő gya-

korta a rendesnél rövidebb; 7. az ingóságokra vonatkozó végrehajtási kérelem is ment minden alakszerúségtől. Mindezek felől saját törvénykezési rendtartásunk szövege bőven tanúskodik.

p. 114. §.

Kereset.

A sommás eljárásnál rendes keresetlevél nem kívánatik. A követelő fél keresetét szóval is előadhatja, mely a bíróság által a tényeknek és az ezekre alapított kérelemnek rövid elősorolása mellett írásba foglalandó.

p. 115. §.

Idézés.

A bíróság a keresetlevélre vagy a jegyzőkönyv másolatára vezetendő idéző végzésben meghagyja mindkét félnek, hogy előtte bizonyos helyen, napon és órában a kereset sommás tárgyalására, bizonyítékaikkal vagy személyesen vagy megbízottjaik által jelenjenek meg: különben a 111. §-hoz képest fog ítélet hozatni.

p. 116. §.

Megjelenési határidő.

A megjelenési határidő akkép tűzendő ki, hogy az időző végzés valószínű vétele és a megjelenés között maradjon annyi idő, amennyi a megjelenésre szükséges; ez időköz azonban, ha alperes helyben lakik és ugyanoda idéztetik: 3, — ha lakhelyétől különböző, de ugyanazon törvényhatóság területén fekvő helyre idéztetik: 8, — ha a törvényhatóság területén kívül eső helyre: 15, — ha az országon kívül tartózkodnék: 30 napnál többre nem terjedhet.

Már 1876. évi augusztus 1-én 24,762. sz. a. k. rendeletében figyelemztette a m. kir. igazságügyminiszter a kir. bíróságokat azon körülményekre, melyek a bírósági idéző végzéseknek külföldön való kézbesítését késleltetik s a p. 116. és 132. §-ainak figyelemben tartását kívánta; 1881. évi november 1-én 34,281. sz. a. k. körrendeletében pedig figyelemzteti a kir. bíróságokat, hogy a Horvát-Szlavonországban kézbesítendő idéző végzések kézbesítése is késedelemmel jár; főleg azon okból, mert a nem horvát nyelven szerkesztett iratoknak előbb le kell fordíttatniok.

Hogy tehát az idéző végzéseknak Horvát-Szlavonországban annak idejében leendő kézbesítése biztosíttassék, arra utasítja a kir. bíróságokat, hogy a fenidézett §-okra tekintettel azon esetben is hosszabb határidőt tűzzenek ki, midőn az idézettek az idéző végzés Horvát-Szlavonországban kézbesítendő.

p. 117. §.

A tárgyalás menete.

Ha a tárgyalásra mindkét fél megjelent: a bíró az ügyet vegye fel, a keresetet alperesnek szóval adja elő, a felek közt az egyeztetést kísérelje meg, s ha ez nem sikerülne, alperest a kifogások s a védelmére szolgáló ténykörülmények és bizonyítékok előterjesztésére szólítsa föl.

A tárgyalás folyama alatt, melynél alakszerű periratoknak nincs helye, a bíró igyekezzék a tényállást tisztába hozni; e célból a felekhez annyi kérdést intézhet, amennyit szükségesnek vél.

A kinyomozott tényállást, a felek jelenlétében s a bizonyítékokra hivatkozva, röviden jegyzőkönybe foglalja, s a felek előtt felolvastván, az általuk netalán tett észrevételekhez képest, amennyiben azokat helyeseknek találná, kijavítja. A jegyzőkönyv úgy a bíróság, mint a felek által aláíratik, s ha a felek írni nem tudnak, vagy az aláírást megtagadják: e körülmény az ok rövid előadása mellett megjegyzendő.

p. 118. §.

A felek kötelesek magukat a bíró előtt egymás irányában illendően, a bíróság iránt pedig tisztelettel viselni. Ha az ellen vétének, s a rendreutasítás foganat nélkül marad: 100 forintig terjedhető pénzbírsággal büntetendők, fennmaradván azonfelül a sértett fél magán-keresete, s a bíró személyének súlyosabb megsértése esetében a bünvádi kereset.

Mennyiben van helye megbízott általi képviseletnek olyan esetben, midőn a tárgyalás valamelyik félnek magaviselete által meghiusítatik: a n. 11. §-ban van meghatározva.

p. 119. §.

Bizonyítás.

Ha a felek tárgyalás folytán tanúkra hivatkoznak: amennyiben a tárgyalásra tanúkkal együtt jelentek meg, ezeket a bíró azonnal hallgassa ki; különben a tanúk kihallgatása iránt a 196. §. szabályai szerint intézkedjék.

p. 120. §.

A felek kötelesek a tanúk ellen tehető kifogásaikat a kihallgatást megelőzőleg előadni. A kifogások a perről felvett jegyzőkönyvbe röviden beiktatandók. A tanúkhöz a kérdést a bíró intézi s azok feleleteit röviden a perről felvett jegyzőkönyvbe veszi. Minden egyes tanu kihallgatása után a felek külön kérdéseket indítványozhatnak és a bíró azokra, valamint a maga által még szükségeseznek tartott kérdésekre is, a tanúkat kihallgatja; végül pedig a feleknek a vallomások folytán felmerülhető s a tanúk elmozdítására is kiterjeszhető észrevételeit ugyanazon jegyzőkönyvbe vezeti.

p. 121. §.

Ha szemle vagy becsü szüksége forog fenn: a bíró a szemlét, illetőleg becsüt a 212. és következő §§. szabályai szerint teljesítse; azon eltéréssel mindazonáltal, hogy a szakértők lelete a perről felvett jegyzőkönyvbe iktatandó.

p. 122. §.

Ha megkeresés folytán hallgattatnak ki a tanúk és szakértők: a 198., illetőleg a 214. §§. rendeletei alkalmazandók.

Ha a bizonyító fél közbejötté nélkül tartatik bírói szemle a tanúk vagy szakértők kihallgatása: akkor a fölvett jegyzőkönyv után járó szabályszerű bélyegilletéket a bizonyító fél, vagy képviselője oly esetben, midőn a pörrend szerint a felek részéről észrevételezésnek van helye, az észrevételezésre kitűzött határnapon, oly esetben pedig, midőn észrevételezésre a pörrend szerint külön határnap nem tűzendő ki, a tanúkihallgatás, illetve bírói szemle után hozott határozat kihirdetése alkalmával, vagy ha ez kézbesítettik, ennek kézbesítése után három nap alatt, köteles a per bíróságának beszolgáltatni. A beszolgáltatott bélyeg-

jegyek a birói szemlérlől, vagy tanúkihallgatásáról fölvett jegyzőkönyvre ragasztandók és a bíróság által hivatalosan átbélyegzendők. (1881. XXVI. t.-c. 17. §.)

p. 123. §.

Eskü általi bizonyításnak az általános szabályok szerint sommás eljárásban is van helye.

p. 124. §.

Egyezség vagy ítélet.

Ha a felek az eljárás folytán megegyeztek, az egyezség jegyzőkönyvbe vétetik s jogérvényes ítélet erejével bír; különben az eljárás berekesztése után a bíró azonnal ítéletet mond s abban a vesztes félnek kötelezettsége teljesítésére legfeljebb nyolc napig terjedhető határidőt szab.

A szóval kihirdetett ítélet 24 óra alatt írásba foglalandó. Ha az ítélet valamelyik félnek meg nem jelenése miatt hozatott, annak írásban kézbesítetik.

Pörbéli egyezségeknél meg kell különböztetni, vajjon ezek által valamely jogügylet a bíróság előtt köttetett-e, vagy pedig már előbb megkötött jogügyletre vonatkozik. Első esetben a bíró a bírósági jegyzőkönyv első ívétől járó rendes bélyegilletéken felül még a jogügylet természetéhez képest járó illeték a jegyzőkönyvön felragasztandó és szabályszerűleg felülbélyegzendő bélyegjegyek által rovatik le, vagy esetleg az illeték közvetlen befizetése végett a jogügyletet tartalmazó jegyzőkönyv hitelesített másolata az illetékszabással megbízott hivattal közlendő. Második esetben, midőn az egyezség csak a már létezett jogügyletnek és annak alapján elvállalt kötelmek teljesítésének olyan elismerését foglalja magában, melytől az illeték már a vonatkozó okiraton lerovatott s ez a bíróság előtt beigazoltatik, a jegyzőkönyvön a rendes bélyegilletéken kívül még az 50 krajcáros állandó bélyegilletéket, és ha az egyezségért a II. fokozat szerint 50 krnál csekélyebb illeték járna, ezen kisebb bélyegilletéket is a főnemlített módon le kell róni. Ha azonban a második esetben az érintett pörbéli egyezségek a jogügyletnek illetékköteles újítását tartalmazzák, az első esetben meghatározott eljárás lesz az illeték kötelezettség teljesítésére nézve kövendő. („Ilték díjzabás“ 83. tételszám.)

n. 18. §.

A felsőbb bíróságok határozatai a feleknek — s amennyiben a perben képviselve voltak — képviselőiknek, írásban kézbesítendők.

p. 127. §.

A törvénykezési rendtartás általános szabályai a jelen fejezetben foglalt módosításokkal a sommás eljárásban is alkalmazandók.

A sommás eljárás bíróságának, a kir. járásbírósnak ügyvitele iránt az 1874-iki bírói ügyviteli szabályok harmadik címe, 245.—266. §-ai valamint az 1881-iki módosító s kiegészítő utasítás 27. és 28. §-ai rendelkeznek.

HARMADIK FEJEZET.

Rendes eljárás.

— *Rendes eljárás*, nem egészen helyes, de évszázados használat által szentesített *kifejezést használunk az alakszerűbb eljárás megjelölésére*. Ezen eljárás jellegét nagyobb alakszerűség, a hosszabb határidők, a periratok szabatos egymásutánja, a pörnek elkülönített szakokra tagolása képezi.

Igy látjuk, hogy: a) a megjelenési határidők hosszabbak; b) a felek a periratokra egy új határidőt igénybe vehetnek; c) az előzetes, elhalasztó kifogások tekintetében külön tárgyalásnak van helye, mire önálló határozat s jogorvoslat következik; d) a tanúk és bírói szemle által való bizonyítás külön határozat után foglalhat helyet; e) a periratok számát a törvény meghatározza; f) a kötelezettség teljesítésére kitűzendő határidőt a törvény 15 napra szabja; g) e határidő folyamata is csak a határozat kézbesítése utáni nappal kezdődik.

Ezekon kívül az írásbeliség és közvettség mellőzhetlenné teszi a periratok összerendezését, az ú. n. percsomó-elkészítést, mely két úton történhetik, t. i. vagy közvetlenül, midőn a kereset kivételével, mely a törvényszék iktatóhivatalába nyújtatik be, magok a felek képviselői veszik át egymástól perirataik egyik példányát, egy másikat pedig a percsomó készítése céljából a pertárba ügykezelési szám alá a kirendelt kezelő hivatalnok-, ú. n. pertárnoknál letesznek; vagy közvetve, midőn minden perirat, épen úgy, mint a keresetlevél, a törvényszék iktatójába megy, onnan végzéssel ellátva az ellenfélnek a következő perirat beadására való felhívással megküldetik. E kezelési mód — decretalis kezelés — szerint valamennyi

perirat beadása után a periratok egyberendezésére ú. n. becsomózási tárgyalás tüzetik ki, — inrotulatio actarum — mely alkalommal mindenik fél bemutatja a bíróság útján hozzá jutott periratokat. A törvénykezési rendtartás a közvetlen percsomókészítés módját alkalmazza.

A rendes eljárás általános, iratváltási szabályától eltérőleg jegyzőkönyvi tárgyalásnak lehet helye; és pedig előzetes, közbeszó, mellékes és függelékes kérdésekben a törvény rendeletéből s ekkor a törvény rendelkezései, kivált a határidő tekintetében, szorosan megtartandók; a fő-perkérdésben azonban, mely különben iratváltás útján volna intézendő, a felek választhatják a jegyzőkönyvi tárgyalás útját, mely esetben a p. 144. és 148. §-ai, de kivált a n. 19. §-a jelentékeny intézkedési jogot nyújt a pörös feleknek.

p. 128. §.

Periratok általában.

A rendes eljárásban mindenik félnek rendszerint két perirat engedtetik, t. i. felperesnek a kereset és válasz, alperesnek az ellenirat és viszonzválasz.

Ha felperes felelni kíván a viszonzválaszra: még egy végiratot adhat be, melyre alperesnek joga van ellenirattal felelni.

p. 129. §.

Kereset.

Felperes írásban tartozik keresetét, a mellékletek másolatával együtt, annyi példányban beadni, hogy mind a percsomóhoz, mind minden alperesnek egy-egy példány jusson. Maga felperes felzetten nyer értesítést.

E szabály az alkeresetlevélre is alkalmazandó.

p. 130. §.

Perfelvétel.

A kereset folytán mindkét félnek meghagyatik, hogy bizonyos napon és órában a törvényszék pertárában a per felvételére meghatalmazott ügyvédek által jelenjenek meg, mert különben a 111. §-hoz képest fog ítéletet hozatni.

E végzésről alperes a kereset másod példányán, s ha többen volnának, a további példányokon értesíttetnek, — az első példány a periratokhoz utasítatván.

A pörfelvételi jegyzőkönyvre (szabály szerint minden jegyzőkönyvre) ívenként 50 kros bélyeg jár, ha a per tárgya 50 frtot meghalad; ezen alúl 20 kr. („Illetéki díjjegyzék“ 83. tételszám, b) pont.)

p. 131. §.

Megjelenés.

Rendes eljárásnál a felek ügyvédei, illetőleg azoknak igazolt helyettesei, a keresetlevél után következő periratok beadása és átvétele s illetőleg a halasztások előterjesztése végett, mindenkor a pertárban tartoznak megjelenni.

A polgári törvénykezési rendtartás határozatai szerint pertári kezelés alá tartozó rendes pörökben a pertárba benyújtandó beadványok összes példányai, fölzetei és mellékletei után járó bélyegilletékek úgy rovandók le, hogy a beadvány első példányára annyi értékű bélyegjegy ragasztandó, mennyi a fennálló törvények és szabályok értelmében az összes példányokra, fölzetekre és mellékletekre megkivántatik.

Oly esetekben, midőn az így alkalmazandó bélyegjegyek az első példányon el nem férnek, ehhez külön egy tiszta ív füzendő és a bélyegjegyek erre ragasztandók fel. Ezen íven a perirat (beadvány) iktató száma kitüntetendő és a felhasznált bélyegjegyek egyenként a hivatali pecséttel átbélyegzendők. (1881. XXVI. t.-c. 4. §.)

A pörtári eljárás és kezelésre nézve az 1874. évi ügyviteli szabályok 100.—120. §-ai, valamint az 1881. évi kiegészítő és módosító rendelet 3. §-a oly lényegesen egészítik ki a törvénynek ez iránybeli rendelkezését, hogy a fönemlített szakaszok ide iktatása által a törvényrendelkezéseinek hiányát véltem pótolni.

100. §. Rendes eljárásnál minden perirat, a keresetlevél kivételével, az ügynek ítélet alá terjesztéséig a pertárba adandó.

101. §. A pertár a pertárnok vezetése alatt áll, aki az ügyiratokat jegyzékbe veszi, a határidőket nyilvántartja s a tárgyalások szabályszerű menetére felügyel.

—A pertárban minden a pertárnok közvetítése és ellenőrzése mellett történik.

102. §. Az idéző végzéssel ellátott keresetlevél első példánya a pertárnoknak kézbesítendő, aki azt folyó szám alatt a perkönyvbe iktatja.

104. §. A törv. rendtartás 141. §-a szerint nyitandó minden külön peresomó azon pertári számot nyeri, mely alatt a keresetlevél a perkönyv első rovatába iktattatott.

A percsomót a perfelvételi jegyzőkönyv képezi, a periratokkal, mint annak mellékleteivel együtt a pertári szám a percsomó borítékának külsőjére jegyeztetik.

105. §. A perfelvételi jegyzőkönyv, a felek első megjelenésétől fogva a pernek ítélet alá terjesztéseig folytatólag vezetetik, s az eljárásnak mindazon mozzanatait magában foglalja, melyek a per felszerelése körül az ügy folyamában felmerültek.

A beiktatás a lehető legnagyobb rövidséggel, szóváltás vagy észrevételek mellőzésével történik.

106. §. Ha a bíró illetősége ellen vagy érdekeltsége miatt kifogás adatik be: a perfelvételi jegyzőkönyvben egyszerűen csak jeleztetik, a pertárnok és a kifogást tevő fél aláírása alatt, hogy a kifogás iránt tárgyalás van folyamatban. Maga a tárgyalás külön jegyzőkönyvben történik.

107. §. Ha valamelyik fél a perirat beadására nézve a törv. rendtartás 138. §-ában engedett halasztással él, ezt a perfelvételi jegyzőkönyvben jelenti ki, — naptár szerint meghatározván a napot, amelyen periratát beadja.

Ha a fél az 1868. LIV. t.-c. 138. §-a szerint már meghosszabbított határidőben sem adná be az ellenbeszédet, választ vagy viszonyválaszt, és az 1868. LIV. t.-c. 139. §-a alapján újabb halasztásért folyamodik, e végből a pertárnok külön jegyzőkönyvet nyit, a perfelvételi jegyzőkönyvben pedig nevének aláírása alatt azt jelzi, hogy az illető periratnak beadására a halasztás iránt külön jegyzőkönyvben tárgyalás van folyamatban.

Egyebekre nézve az idézett t.-cikk 139. §-ának intézkedése követendő.

108. §. A 106. §. szabálya követendő ezen esetben is, ahol a törv. rendtartás alkeresetlevél beadását rendeli vagy megengedi, vagy ahol az idézett törvény értelmében külön tárgyalásnak van helye.

109. §. Ha a felek a pertárban megjelentek s irataikat magokkal hozták: a pertárnok az első példányt átveszi s folyó római szám alatt, mely mellett az ügy pertári száma is följegyzendő, a percsomóba helyezi; s másod- vagy további példányokat pedig az ellenfélnek, vagy a többi pertársnak adja át.

110. §. A pertári szám a percsomóhoz csatolandó ügydarab mellékleteirei is feljegyeztetik.

Bélyegköteles beadványoknál a 85. §. szabályai a pertárnokra is kötelezők.

111. §. A megjelenés napja és órája, a periratok átadásának és átvételének elismerése, a mellékletek számszerű mennyisége, végre ezen körülmény, vajjon létezik-e ezek közt és mely szám alatt eredeti okirat, a perfelvételi jegyzőkönyvben kiteendő.

112. §. Ha valamelyik fél a törv. rendtartás 132. §-ában megszabott határnap előtt adja be periratát, a perfelvételi jegyzőkönyvben mind a beadás és kézbesítés napja, mint a következő perirat beadásának

napja és órája megjegyeztetik, a kézbesítési vevény pedig folyó római szám alatt percsomóba tétetik.

113. §. Mindenik félnek van joga a perirat első példányát a percsomónál megtekinteni s a kézbesített másod- vagy további példányokkal összehasonlítani.

114. §. A felperesi periratok mellékletei betűkkel, az alperesiek arab számokkal jelöltetnek meg. E megjelölés a pernek ítélet alá terjesztéseig szakadatlanul folytatattatik.

115. §. A per folyamában felvett külön jegyzőkönyvek időrend szerint s folyó római számok alatt azon perirat után helyeztetnek a percsomóba, amely perirat beadása után közvetlenül felvételtek.

116. §. A perfelvételi jegyzőkönyvet maga a pertárnok, a külön jegyzőkönyveket a felek képviselői írják s mind magok, mind a pertárnok önkezűleg aláírják. Ha valamelyik fél meg nem jelent, vagy a jegyzőkönyvet aláírni nem akarná, ez a pertárnok által megjegyzendő.

117. §. A pertárban megjelenésnek, illetőleg a periratok beadásának órája akkép tűzessék ki, hogy a felek déli 12 órán túl ne kénytelenítenek várakozni.

118. §. Mielőtt valamelyik vagy mindkét fél elmaradása a perfelvételi jegyzőkönyvben megjegyzeztetnék: a pertárnok a távollevő nevét nyílt ajtó mellett kikiáltja.

119. §. A megjelenési határnapok és órák nyilvántartására a pertári napló szolgál.

120. §. A pernek ítélet alá terjesztése egyszerű jelentés mellett történik. A percsomó e jelentéshez csatoltatván, az iktató hivatalba adandó.

121. §. Az ítélet alá terjesztés után érkezett ügyiratok, jelesül a tanukihallgatási és szemlei jegyzőkönyvek, bírói határozatok, eskütételi jegyzőkönyvek, felebbviteli beadványok stb. az iktatókönyvbe történt beiktatás után az előadó által csatoltatnak a percsomóhoz és iktattatnak a perfelvételi jegyzőkönyvbe.

A törv. rendtartás 210., 220. és 299. §§. eseteiben ellenben a percsomó a pertárnokhoz küldetik vissza.

p. 132. §.

A megjelenési nap akkép tűzendő ki, hogy alperesnek, ha helyen lakik: tizenöt nap, ha ezen kívül, de az országban tartaná lakását: negyvenöt nap, végre ha az országon kívül tartózkodnék: hatvannapi időköz maradjon az idéző végzés valószínű vétele és a megjelenési határnap között. Ugyancsak 60 nap tűzetik ki akkor is, amikor ismeretlen az alperes tartózkodási helye.

Ha több alperes van, a határnap a legtávolabb lakó alperes lakhelyéhez képest tüzetik ki.

Az ellenirat beadása és átvétele a per felvételére kitűzött határnapon, az ellenirat után következő periratok beadása és átvétele pedig a megelőző perirat átvétele után következő és a percsomóban a naptár szerint kiteendő 15-ik napon, vagy ha ez vasárnapra avagy ünnepre esnék, a következő köznapon történik, mely határnapokról a felek külön nem értesíttetnek.

A fél azonban ezen §-ban megszabott határnap előtt is beadhatja periratát, mely esetben a pertárnok az illető példányt az ellenfélnek 24 óra alatt kézbesíttetni, s erről a beadót felzetileg értesíteni tartozik. Az ellenfélre nézve a következő perirat beadásának határideje ez esetben a kézbesítést követő naptól fogva számíttatik.

p. 133. §.

Ellenirat.

Alperes tartozik a védelmére szükséges kifogásokat és bizonyítékokat elleniratában előadni s ezt a kitűzött határnapon két példányban a törvényszék pertárába magával vinni. Ha többen vannak az alperesek: szabad választásuktól függ az elleniratot közösen vagy külön-külön, két-két példányban beadni.

p. 134. §.

Felperes a válaszban mindazon új körülményeket és bizonyítékokat felhozhatja, melyek az elleniratban használt kifogások és bizonyítékok megerőtlenítésére szükségesek.

p. 135. §.

Ha többen vannak az alperesek s nem közös elleniratot adtak be: szabadságában áll a felperesnek, mindenik elleniratra együtt vagy külön válaszolni. Ez utóbbi esetben a válasz benyújtására kiszabott határnap a legutóbb beadott ellenirat napjától számíttatik.

p. 136. §.

Viszonzválasz.

A viszonzválaszra nézve ugyanazon szabályok tartandók meg, melyek az előbbi §§-ban a válaszra nézve vannak megállapítva.

p. 137. §.

Végirat és ellenvégirat.

Felperes végiratot adhat, ha ebbeli szándékát a viszonzválasz átvételétől számítandó 3 nap alatt a pertárnoknál bejelentette, aki ezt, valamint a végirat beadásának határidejét, a peresomóban feljegyzi s arról az ellenfelet értesíti. De a végiratban csak olyan bizonyítékokat hozhat fel, melyek a viszonzválaszban foglalt új ténykörülmenyekre és bizonyítékokra vonatkoznak. Az ellenvégirat csak a végiratban foglaltakra szorítkozhatik.

p. 138. §.

Halasztás.

Mindenik fél feltétlenül igénybe vehet, a végirat és ellenvégirat kivételével, minden egyes perirat beadására nézve egy, de 15 napnál tovább nem terjedhető halasztást. Ezen szándékát a fél a perfelvételi jegyzőkönyvben jelenti ki, — tartozván naptár szerint meghatározni a napot, melyen a pertárba beadandja periratát.

p. 139. §.

Ha a fél az előbbi §. szerint már meghosszabbított határidőben sem adhatná be az ellenbeszédet, választ vagy viszonzválaszt: újabb halasztásért folyamodhatik. E végre a pertárnok külön jegyzőkönyvet nyit, melybe indokolt kérelmét a folyamodó, ellenindokait vagy észrevételeit pedig az ellenfél még az nap beiktatja.

A jegyzőkönyv azonnal a bíróság elé terjesztendő, mely a kérelem fölött haladék nélkül intézkedik; s ha megtagadja a halasztást, 8 napnál tovább nem terjedhető határnapot tűz a perirat beadására. Ha az ellenfél a

halasztásba beleegyezett, vagy a halasztási kérelemre nézve észrevételt nem tesz: a bíró a kért halasztást meg nem tagadhatja.

A hozott végzés mind a két esetben a feleknek, valamint perhez csatolás végett a pertárnoknak azonnal kézbesítendő.

Az ily halasztási jegyzőkönyvre a pör tárgyának értéke szerinti 50 vagy 20 kros bélyeg jár, a szerint, amint a per tárgya 50 frtnál nagyobb vagy kisebb értékű. (1873. IX. t.-c. 2. §.)

p. 140. §.

Több halasztást a bíróság egyik félnek sem adhat (138. 139. §§.).

A feleknek azonban szabadságukban áll, a végirat és ellenvégirat kivételével, egymásnak, a törvényben megszabott határidőkön túl terjedő többszöri halasztást engedni, mi a percsomóban mindannyiszor feljegyzendő.

p. 141. §.

Perkezelés.

A pertárnok a per folyó száma alatt minden perről külön percsomót (perfelvételi jegyzőkönyvet) nyit; a keresetlevél és a későbbi periratok egyik példányát, valamint a per folyama alatt felvett külön jegyzőkönyveket és azokra hozott végzéseket időrend szerint sorban római számok alatt ahhoz csatolja, és a periratok mellékleteit a felek által használt jegyek alatt elősorolja; az ellenirat és a többi perirat második példányát az illető félnek mindjárt a határnapon átadja, illetőleg a beadás után 24 óra alatt (132. §.) kézbesítetteti: a perirat átvételének napját a percsomóban és magára a periratra följegyzi; a periratok benyújtására a törvény vagy a bíróság által a felek közmegegyezésénél fogva kitűzött határnapokat nyilvántartás végett a felek jelenlétében a percsomóba iktatja; végre, ha valamely perirat a kitűzött határnapon be nem adatnék, ezt az ellenfél kértére a percsomóban megjegyzi.

p. 142. §.

Ítélet alá terjesztés.

Ha a periratok mind beadattak, a pertárnok tartozik a percsomót további ellátás végett a bíróságnak hivatalból 3 nap alatt előterjeszteni.

p. 143. §.

Ha valamelyik fél a periratok benyújtása határnapján, a 111. §-ban kijelölt időben meg nem jelent és periratát be nem adta: az ellenfélnek joga lesz a percsomóban az ügynek ítélet alá terjesztését kérni. A pertárnok tartozik ez esetben a periratokat az igazolási kérelem beadására kitűzött határidő eltelte után a törvényszékhez bemutatni.

Ha az egyik fél az ügynek ítéletozás alá terjesztését kérte, a pertárnok az elkészett periratot többé el nem fogadhatja.

p. 144. §.

A rendes perek jegyzőkönyvi tárgyalása.

A rendes eljárás általános szabályaitól eltérőleg, részint a törvény rendeleténél, részint a felek kölcsönös megegyezésnél fogva, jegyzőkönyvi tárgyalásnak van helye.

p. 145. §.

Az esetek, melyekben a törvény jegyzőkönyvek felvételét rendeli, az illető helyeken vannak meghatározva.

A felek minden ügyben, mely a rendes eljáráshoz tartozik, az eljárás e nemét megszorítás nélkül választ-hatják.

p. 146. §.

A jegyzőkönyv kellékel.

A jegyzőkönyvben következők foglaltatnak:

a) a bíróság, az ügyfelek és képviselők megnevezése;
b) a felvétel és berekesztés ideje, illetőleg annak meg-
jegyzése, hogy a tárgyalás a kiszabott idő alatt be nem
fejeztetett;

c) a felek szóváltásai a periratokra nézve előadott
rendben s szabatos rövidséggel;

- d) pontos jegyzéke a mellékelt iratoknak, végül
e) a felek és a pertárnok sajátkezű aláírása.

p. 147. §.

A jegyzőkönyvhöz a keresetlevél s a használt okiratok sorban római számok alatt mellékeltek. Maga a jegyzőkönyv, amennyiben nem valamely folyamatban levő perre vonatkozik, a pernek folyó számával láttatik el.

p. 148. §.

A tárgyalás befejezése.

A felek tartoznak a jegyzőkönyvet a törvény vagy egyezség által kiszabott időben, — s ha a törvény rövidebb vagy hosszabb határidőt nem rendelt volna, a megjelenés napjától számítandó három nap alatt befejezni.

Ezen határidőt a pertárnok úgy osztja fel a felek között, hogy egy-egy perbeszéd beírására egy napnál többet igénybe egyik fél se vehessen.

p. 149. §.

Az előbbi §-ban kijelölt határidő lejártával, habár a tárgyalás még be nem fejeztetett, a pertárnok a jegyzőkönyvet a bíróságnak adja be, mi fölött a bíróság az ügy állása szerint határoz.

n. 19. §.

Az eljárás ezen módja szerint halasztásnak, a határidők meghosszabbításának, végiratnak és ellenvégiratnak rendszerint nincs helye, habár a felek ez iránt kölcsönösen megegyeznének is.

Ha a felek a jegyzőkönyvi tárgyalást pertári eljárás helyett közmegegyezéssel választják: végiratnak és ellenvégiratnak is van helye, és a jegyzőkönyvi tárgyalás öt nap alatt fejezendő be. Ugyanezen esetben a felek kölcsönös beleegyezéssel a szóváltások beírására hosszabb határidőt állapíthatnak meg, s a törvényben kitűzött, vagy általuk megállapított határidőket meghosszabbíthatják; ide vonat-

kozó megállapításaikat azonban a jegyzőkönyvbe beiktatni kötelesek. A felek közmegegyezése nélkül határidő-meghosszabbításnak ezen esetekben nincs helye.

NEGYEDIK CÍM.

A bizonyításról.

ELSŐ FEJEZET.

Általános határozatok.

I.

A magánjogi érdeket tárgyazó vitának elintézésére felhitt bíró döntő határozatot csak úgy hozhat, ha a pörlekedők vitatott jogának alaposságát, törvényszerűségét megismernie sikerül. A bíró ily megismerése képezi a bíró jogi meggyőződését. E bírói meggyőződést saját jogigényének törvényszerűsége felől előidézni, a bírói meggyőződést saját állításainak megnyerni a pörlekedők főfeladatát képezi, mely célra irányzott törekvésöket, tevékenységök összegét bizonyításnak mondjuk. A felek e célra a perjog által kijelölt eszközökkel élnek, miket bizonyítási eszközöknek, bizonyítékoknak mondunk. A fél azon állításai, melyek a jogigény törvényszerűségére vonatkoznak s az ellenfél által tagadásba vétettek, mik tehát bebizonyítandók, bizonyítási tételnek — *thema probationis* — mondatnak.

A bizonyítékok megkülönböztethetők forrásuk, minőségök, mérvök illetőleg hatályuk, céljuk s alkalmazásuk szerint.

Forrásuk tekintetében a bizonyítékok lehetnek személyben vagy tárgyban rejlők. Ily személyek a bíró, a pörösfelek, a pörön kívül állók; bizonyítékot nyújtó tárgyl pedig szolgálhat minden érzéki észlelés alá eső ingó vagy ingatlan dolog.

Minőségét tekintve különböztetünk természetes és mesterséges — közvetlen és közvetett — bizonyítékot — *pr. directa et indirecta*; — elsőnél az állítás igaz volta magából a bizonyítékból közvetlenül következik; utóbbinál a bíró a bizonyítékul

szolgáló tényekből vont okszerű következtetés útján származtatja le az állítás igaz voltát.

Mérvök-, illetőleg hatályukra nézve ismerünk teljes és nem teljes, másként egyszerű s összetett bizonyítékot — pr. plena et minus plena, pr. pura et mixta — ha t. i. a bizonyíték egy magában elégséges, alkalmas a bíró jogi meggyőződésének előidézésére, avagy elégtelen levén, kiegészítést, más bizonyítékkal egyesítést igényel.

Cél és hatály szempontjából szólunk fő- vagy ellenbizonyítékról; első a perdöntésre vezető tény beigazolására szolgál; az utóbbinak pedig célja az ellenfél bizonyítékának elégtelenségét vagy célszerűtlenségét kimutatni.

Alkalmazását illetőleg említendő a rendes és rendkívüli bizonyíték, a szerint, amint a bizonyítási eljárás általános szabályai szerint s a per illető szakában avagy eltérőleg nyer alkalmazást.

Ezekon kívül szólhatunk törvényes és szerződéses bizonyítékról — pr. legalis et conventionalis — ahhoz képest, amint a törvéynél vagy a pörös felek egybehangzó akaratánál fogva foglalhat helyet. Így láttuk, hogy 1869 jun. 1-je előtt a főeskű csak szerződéses bizonyíték volt; mert a bíró csak mindkét fél megegyezése esetében alkalmazhatta; holott a törvénykezési rendtartás szerint immár törvényes bizonyíték, alkalmazása nem függ a felek kölcsönös beleegyezésétől.

II.

A bizonyítási kötelezettség — onus probandi — azon pörös felet terheli, ki jogát akár kereset akár kifogás alakjában érvényesíteni kívánja. Affirmanti incumbit probatio. Tehát azon felet, ki az ellenfél állításait tagadja, természetesen nem terhelheti a bizonyítás; a „tagadás“ szót azonban valódi értelmében kell venni, s nem szabad a nemleges alakba öntött kifogást tagadásnak tekinteni.

Szabály szerint csak tényeket, jogalapító, elenyésztető vagy módosító körülményeket kell bizonyítani. Jogok s jogtételtek tehát nem igényelnek bizonyítást; azonban külföldi tör-

vények, jogszokások, kül- s belföldi kiváltságok kétségbevonás esetén szintén bizonyítandók.

Csak a vita elintézésére nézve érdekel bíró tények, ú. n. döntő ténykörülmények bizonyítandók; ezek is csak azon esetben, ha a valódiságukat az ellenfél tagadja.

Ezen követelmények fönléte mellett is eleshetik a bizonyítás szükségessége, ha az állítás valódisága mellett a köztudomás tanúskodik. A köztudomás bizonyító ereje azon föltevésben áll, hogy a bíró is, mint egyik tagja a közönségnek, tudomással bír a mindenki előtt ismeretes, tehát érvénynyel nem tagadható tényekről. Hogy azonban bír-e csakugyan tudomással, azt maga a bíró ismeri legjobban, s azért rá is bízandó annak megítélése: köztudomású-e a tény, vagy nem. A bizonyításra különben köteles fél a köztudomásra is hivatkozni tartozik.

Hasonlag fölment a bizonyítás terhétől a jogvélelem, — praesumptio — mely nem egyéb, mint kétségtelen tényekből vont okszerű következtetés. A vélelem lehet ténybeli — pr. facti — ha csak észokok szerepelnek a következtetésnél: jogi — pr. juris — ha a következtetés jogszabályra támaszkodik. Csak a praesumptio juris ment fel a bizonyítás terhétől; de megtűri az ellenkező állításnak bebizonyítását, a jogvélelemmel ellenkező ténynek állítójára hártván a bizonyítás terhét.

A bizonyítás helyére nézve az esetlegesség elve, véletlenségi elv — Eventualmaxime — szolgál általános szabályul, mely szerint a bizonyítás az állítással kapcsolatosan eszközendő, illetőleg a bizonyíték felajánlandó. Ezen esetlegességi elv szerint mindegyik pörös fél köteles célja szerinti támadó s védő szereit együtt felajánlani azon esetre — in eventum — ha talán azok alkalmazását a bíró szükségesnek látná. Mint-hogy ez esetben a bizonyítékok már előre felhozatnak, az esetlegességi elv a gyakorlatban mint bizonyíték előlegezés — Beweisanticipation — jelenkezik.

Sommás eljárásban a pörbeszédék nincsenek alakszerűen rendezve s azért az ú. n. esetlegességi elvnek ezen eljárásban nincs is jelentősége; kiváltképen a mi sommás eljárásunkban. De még rendes eljárásunkban is elég kibúvót találhatni az esetlegességi elv szabálya alól, a p. 156. §-ának a) és b) pontjaiban.

III.

A bizonyítás idejét illetőleg különbség teendő a sommás és rendes eljárás között. Elsőnél az egyszerűség és gyorsaság elvének megfelelően az állítás mellett a bizonyítás is azonnal fölvetetik, érvényesítettetik; míg ellenben a rendes eljárásban a bizonyítékot a felek az illető helyen csak felajánlják s magának a bizonyításnak fölvétele, a bizonyíték alkalmazása számos esetben csak külön birói határozat következtében történik. Így pl. a tanúk kihallgatása, a birói szemle csak akkor foglalhat helyet, ha a bíróság a peresemő áttekintése, a peranyag megvizsgálása után ezen bizonyítéki szereket a perdöntés céljára szükségesséknak, alkalmazhatóknak találja. Ily birói intézkedés előfordul ugyan a sommás eljárásban is; de az alakszerűség hiánya mellett, amidőn a keresetlevél felolvasása, a tárgyalás, a bizonyítás, ítélethozatal, a határozat kihirdetése, sőt még a jogorvoslat igénybevétele is ugyanazon órában helyt foglalhat, az egyáltalán föl sem tűnik. Mindez a főbizonyítás idejére nézve áll.

Az ellenbizonyítás idejére nézve annak iránya, célja szerint különbség teendő. Ha a bizonyító fél tényeket illető állításai ellen a másik fél más tényekkel, okokkal lép fel, az ellenbizonyításnak a főbizonyítást meg kell előzni; ha pedig az ellenbizonyítás a bizonyító fél bizonyítékainak elégtelenségét, alkalmatlan vagy tilos voltát kívánja begyőzni, a főbizonyítást fogja követni.

p. 152. §.

Bizonyítási kötelezettség.

Minden ténybeli állítás bebizonyítandó, melyre az egyik vagy másik fél jogát vagy kifogását alapítja; különben az, ha tagadná az ellenfél, a per eldöntésénél valónak nem tartathatik.

p. 153. §.

A törvényben nem gyökerező vélelem fel nem ment a bizonyítás kötelességétől; törvényes vélelem ellenben nem igényel bizonyítást, de nem zárja ki az ellenkezőnek bizonyíthatását.

p. 154. §.

Köztudomású tényeket bizonyítani nem szükséges. Mennyiben tekinthető valamely tény köztudomásúnak, a bíróság az ítéletben határozza meg.

p. 155. §.

A bizonyítás módjai.

A közvetlen bizonyítás módjai: a beismerés, okirat, tanúvallomás, birói szemle és eskü; de ilyenek hiányában valamely állítás vagy tagadás valósága teljesen bebizonyított tényekből vont okszerű következtetés által közvetve is bebizonyítható.

p. 156. §.

A bizonyítékok helye a perben.

Minden bizonyíték rendszerint az illető helyen közlendő, vagy felhozandó. A félnek azonban joga van, valamely későbbi periratban is hozni fel bizonyítékokat:

a) ha valószínűnek nem tarthatta, hogy előbbi periratában felhozott állítását az ellenfél tagadja, vagy

b) ha a bizonyító fél kimutatja, hogy a felhozott bizonyítékokat előbb használnia nem lehetett.

p. 157. §.

Külföldi törvény vagy okirat.

Külföldi törvénynek vagy külföldön kiállított okirat érvényességét az ellenfél kifogása ellen az tartozik bizonyítani, aki azon törvényre vagy okira hivatkozott.

Külföldön kiállított okiratok egyébiránt a külföldiekre nézve csak úgy bírnak érvényesül a hazai bíróságok előtt, ha a bizonyító fél kimutatja (p. 545. §.), hogy azok az illető külföldi törvények szerint érvényesek, s hogy az illető államban az okirat általi bizonyításra nézve Magyarország lakosai irányában teljes viszonyosság létezik.

MÁSODIK FEJEZET.

Beismerés.

A beismerés — *confessio* — ama kijelentés, melylyel egyik peres fél a másiknak terhelő állításait valóknak elfogadja. Ha e nyilatkozat a per folytán történik, bíróság előtti beismerés forog fenn.

A beismerés nem bizonyíték, mert a beismert tény tekintetében a pörös felek között összhangzás létezik; az állított ténykörülményt az ellenfél nem tagadván, bizonyításra semmi szükség. Azonban hatályát tekintve bármely bizonyítékkal fölös kiválóan alkalmas polgári perben a bíró jogi meggyőződésének előmozdítására. Már a római jog is kijelenté, hogy: „*confessus pro judicato habetur.*“¹⁾ Sőt a beismerésnek még kiterjedtebb hatályt tulajdonít a pörrendtartás mint a bizonyítékoknak, mert a beismerés alapján pörvesztés nem fölebbezhet. A római jog szerint is a beismerésre végrehatás következett.²⁾

¹⁾ Fr. 1., 3., 6. §. 2. De conf. Lib. XLII. tit. 2. — Fr. 56. De re jud. Lib. XLII. tit. 1.

²⁾ L. 9. Cod. de execut. Lib. VII. tit. 53.

A beismerés lehet szó vagy írásbeli, nyílt vagy hallgatag, bíróság előtti vagy bíróságon kívüli.

A szóbeli beismerés a sommás, az írásbeli a rendes eljárásban jön elő. A nyílt beismerés úgy a sommás, mint a rendes eljárásban előfordulhat; a hallgatag beismerés azonban csak a rendes eljárásban jelenkezhetik; mert az ily beismerés az eljárás alakszerűségén alapszik. Hallgatag beismerés forog fenn ugyanis akkor, ha a közvetlenül következő periratában valamelyik fél világosan és határozottan nem tagadja, vagy hallgatással mellőzi az ellenfele által felhozott ténybeli állítást. Sommás eljárásban nincs alakszerű pörbeszédeknek helye; s mit a fél korábban felhozni, állítani, tagadni elmulasztott, azt később is pótolhatja. Ezen felül a sommás bíró nyomozó kérdéseivel sem férhet össze a hallgatag beismerés.

A bíróságon kívüli beismerés pedig csak oly ténykörülmény, mely kétségbevonás esetén más bizonyítékkal igazolandó; ha pedig kétségbe nem vonatik, bíróság előtti beismeréssé változik át.

Hogy a bíróság előtti beismerés érvényes legyen, bizonyos kellékekkel szükség birnia; ilyenek a beismerési komoly szándék, — animus confitendi, — s a beismerési képesség, mely az önképviseleti joggal kapcsolatos; és épen ezért az önképviseleti joggal nem bíró egyének által bár bíróság előtt tett beismerést a törvényes képviselők kötelezőknek elismerni nem tartoznak.

p. 158. §.

Beismerés a bíróság előtt,

Minden ténybeli állítás valónak tartatik, melyet a fél vagy képviselője a per folyamában nyilván beismer.

p. 159. §.

Ha közvetlenül következő periratában valamelyik fél világosan és határozottan nem tagadja, vagy hallgatással mellőzi az ellenfele által felhozott ténybeli állítást: az a bíróság előtt beismertnek tekintetik. Hallgatag beismerésnek azonban nem tekinthető olyan állítás vagy ténykörülmeny tagadásának elmulasztása, mely a periratokban meg van cáfolva.

p. 160. §.

és a bíróságon kívül.

Bíróságon kívüli beismerés csak akkor szolgálhat bizonyítékul, ha az maga a fél által világosan és komolyan tetetett, és az a beismerésre hivatkozó fél részéről bebizonyítottatik.

p. 161. §.

Más perben tett beismerés.

Ugyanazon felek között folyamatban levő más perben tett beismerés bíróságonkívüli beismerésnek vétetik.

p. 162. §.

A pertársak beismerése.

Több pertárs közül egynek beismerése csak maga ellen bizonyít.

p 163. §.

Korlátolt beismerés.

A ki valamely tényt egyedül ellenfele beismerése által akar bizonyítani, azt teljes tartalma szerint kell elfogadnia. A beismerés kedvező tételeit nem érvényesítheti a maga előnyére úgy; hogy a nem kedvezőket mellőzze.

p. 164. §.

A beismerést se visszahuzni, se módosítani nem lehet.

HARMADIK FEJEZET.

Okiratok.

Az okirat — documentum, instrumentum — általában tárgyban rejlő bizonyíték; szorosabb értelemben véve írásban foglalt tanuság valamely tényről.

Az okirat kényelmes és könnyen kezelhető bizonyíték, azért a perrendtartások különös figyelmének tárgyát képezi. Az írásképeség mind nagyobb elterjedése folytán jelentősége folyton emelkedőben van.

Mind e mellett az okiratnak, hogy bizonyítékül szolgálhasson, bizonyos kellékekkel szükséges birnia; ugyanis legyen az okirat tartalma rendelkezés; legyen alakját tekintve érvényes; az az birjon kellő alakszerűséggel; legyen valódi; az az származzék attól, ki az okiraton mint kiállító szerepel; és végül legyen hiteles; az az oly személytől eredő, ki ily okirat kiállítására jogosultsággal bír.

Fő felosztásuk az okiratoknak a köz- és magán okirat szerinti. Közokirat azon okirat, melyet valamely közhatóság saját hatásköréhez tartozó ténykörülmények felől a fenálló szabályok szerinti alakban állít ki. Ily okirat teljes bizonyító erővel bír, még akkor is, ha bizonyítványt vagy beismerést tartalmazna. Azonban az okirat szabálytalansága vagy hamis volta ellenbizonyítás tárgya lehet.

Magán okiratok azok, melyek magán személyektől származnak. Ily okiratok szintén teljes bizonyíték erejével bírnak, ha a törvényszabta alakszerűségek megtartásával állították ki.

Különböztetünk eredeti okiratokat és másolatokat. Eredetiek azok, melyek a kiállítótól származnak, annak sajátkezű aláírásával, esetleg a közhatóság pecsétjével is ellátva. A másolatok az eredetinek betű szerint hiv ismétlései idegen kéz, kő-, betűnyomda vagy fényképezés által. A másolat lehet egyszerű vagy hitelesített. Ilyenné lesz a másolat, ha a hitelesítésre feljogosított közhatóság vagy személy oly értelmű bizonyítványával van ellátva, mely a másolatnak az eredetivel szöszrinti megegyezését tanúsítja. A hitelesített másolat tartalom tekintetében teljesen pótolja az eredetit.

Pörrendtartásunk szól a közös okiratról is. Ily okiratnak azon példány nevezhető, melynek tartalma mindkét pörbeli félnek jogait s kötelességeit tárgyalja s ez esetben az okiratnak kiadását, illetőleg előterjesztését e célra irányzott alkeresettel lehet kieszközölni. Ha azonban az okirat közönsége egyik peres fél s egy harmadik, peren kívül álló között forogna fen, annak kiadása, vonakodás esetében, külön keresettel követelhető.

p. 165. §.

Közokirat.

A közokiratok, melyek a kiállító által törvényes illetőségök köréhez tartozó tényekről adatnak ki, teljes bizonyító erővel bírnak mindaddig, míg az ellenfél azok hamisságát vagy szabálytalanságát be nem bizonyítja.

Ugyanez áll a külföldi okiratokra nézve is, ha azok az illető államban közokiratoknak tartatnak, s egyszersmind a 157. §. feltételei szerint érvényeseknek bizonyítatnak.

p. 166. §.

Magánokirat.

Magán-okirat, bármilyen alakban van kiállítva, mindig bizonyít a kiállító ellen, ha valóságosága kétségbe nem vontott vagy bebizonyított.

p. 167. §.

A magánokirat, melynek tartalmát tagadja az ellenfél, ugy szolgál bizonyítékul:

a) ha azt sajátkezűleg írta és írta alá, vagy

b) ha az idegen kézzel írt okiratot két előttemező tanu jelenlétében írta alá, vagy azok előtt utóbb az aláírást sajátkezű aláírásának ismerte el a kiállító;

c) ha a kiállító, ki írni nem tud, két előttemező tanu jelenlétében, — kiknek egyike által a kiállító neve is aláírandó, szokott kézjegyével látta el az okiratot.

p. 168. §.

Ha a kiállító sem írni, sem olvasni nem tud, vagy az okirat nyelvét nem érti: az előbbi §-ban érintett szabály megtartása mellett szükséges még az is, hogy a jelenlevő tanuk az okirat tartalmát mind maguk ismerjék, mind a kiállítónak az általa értett nyelven megmagyarázzák, s hogy ez megtörtént: az okiraton bizonyítsák.

p. 169. §.

Az adóslevél ellen, mely a kiállítás eme kellékeinek megfelel: a kölcsön le nem lett számlása, vagy a kötelezettség fenn nem állása miatt úgy van helye a kifogásnak, ha azt a perbefogott bebizonyítja.

A magánokiratok teljes bizonyító erejére nézve egyes, külön törvények több példát mutatnak.

Igy az 1871. XXXIV. t.-c. (A magyar földhitelintézetről.)

7. §. „Az intézetnek az 1840. XVI. t.-c. értelmében vezetendő könyvei, illetőleg az igazgatóság által aláírt főkönyvi kivonatai és számlái teljes bizonyítékot képeznek.“

8. §. „Az intézettel viszonyban álló felek által az intézet részére akár okirat akár pedig küldlevél alakjában kiállított nyugták, elismervények, utasítások és utalványok, ha az illető fél sajátkezű aláírásával vannak ellátva, az aláíró s ennek jogutódai ellen teljes bizonyító erővel bírnak a nélkül, hogy ezek jogérvényességére a törvényes bizonyság hitelesítése, vagy két tanú ellenjegyzése vagy a pénzleolvasás tanusítása szükségeltetnék.“

9. §. „Ugyanily bizonyító erővel bír az utalmányos egyszerű aláírása is mind az utalványos mind pedig az utalványozó s az ő jogutódai ellenében oly fizetésekre nézve, amelyek az intézettel viszonyban álló felek utalványa folytán az intézet által egy harmadik részére akár készpénzben, akár értékpapirokban teljesítettnek.“

10. §. „Több adós solidaris kötelezettsége esetében bármelyik adósnak nyugtája vagy elismervénye az értékpapírok vagy azok eladási

árának átvételéről az intézet igazolására s fődözetére teljesen elegendő, ha csak magában a kölcsön-iránti folyamodványban vagy utóbb is egy e végre kiállított jogérvényes meghatalmazásban határozottan ki nem jelölték azon társokat, akit a kölcsönügy körüli összes teendővel megbíztak. Ezen eseteken kívül az egyetemleges adósoknak csak egymás irányában lehet keresetök, de az intézetet felelősségre nem vonhatják.⁴

Hasonlag az 1878. XXV. t.-c. (Az osztrák-magyar bank létesítéséről és szabadalmáról) kiegészítő részét képező jelzálogos hitelosztályi alapszabályok 11. §-ának b) pontja szerint a végrehajtás alá eső követelés összege iránt a bank főkönyvei és azok kivonatai is teljes bizonyítékot képeznek.

Az 1879. XXXIX. t.-c. (A kisbirtokosok országos földhitelintézetéről) 1. §-ában az osztrák-magyar bank főkönyvei s azok kivonataira nézve megállapított kiváltságos jelleget a kisbirtokosok országos földhitelintézetére is kiterjeszti.

p. 170. §.

Ha a váltótörvényszék illetősége alá nem tartozó valamely váltó köztörvény útján pereltetik be: felperes a váltó-adós kifogása ellen a követelés fennállását bizonyítani köteles.

p. 171. §.

Az okirat valóságának bizonyítása.

Ha valamely magán-okirat állítólagos kibocsátójának az írása vagy aláírása tagadtatik: ennek valóságát az tartozik bizonyítani, aki az okiraatra hivatkozott.

Ha bebizonyúl, hogy akár maga a kiállító, akár képviselője roszhizsemüleg tagadta meg saját, illetőleg képviseltje írását vagy aláírását: a megtagadó 10 frttól 300 ítig terjedhető pénzbírsággal büntetendő.

p. 172. §.

Az írás és aláírás valóságára következő bizonyítékokkal igazoltatik:

- a) közoklevél;
- b) két tanu megegyező vallomása, vagy
- c) egy tanu vallomása által, ha ahhoz a bizonyító félnek pótesküje járul;
- d) ha az aláírást tagadó fél a bíróság által neki odaítélt az iránt esküt, hogy az aláírás hamis, — letenni vonakodik; végre

e) ha a bizonyító fél birói ítélet következtében megesküszik, hogy az aláírás valódi.

Mennyiben birhat döntő erővel az aláírásnak más kétségbe nem vont aláírással való összehasonlítása: a per körülményei szerint ítélendő meg.

(1875 XXXVII. t.-c. 31. §.)

(első bekezdés.)

Bejegyzett kereskedőknek szabályszerűen vezetett könyvei kereskedelmi ügyletekből eredő perekben rendszerint nem teljes, eskü vagy más bizonyítási eszköz által kiegészíthető bizonyítékot képeznek.

p. 173. §.

(második bekezdés.)

Félbizonyító ereje ezen könyveknek más személyek ellen csak úgy van, ha a könyveken felül az árucikk kézhez jutása, vagy legalább megrendelése is igazoltatik.

Az 1868. LIV. t.-c. 173. §-ának szövegét érvényes törvények közé változtatlanul bevenni nem lehetett, helyébe részben az 1875. XXXVII. t.-c. 31. §-ának első bekezdése volt fölveendő. A p. 173. §-ának második bekezdése megfér ugyan a kereskedelmi törvény 31. §-a mellett, nincs is ez utóbbi által eltörölve s azért mellőznöm nem lehetett; de ellenkezik a kereskedelmi viszonyokkal, a hitel érdekével s a félbizonyítás lényegével, a könyvek félbizonyító erejével.

A kereskedelmi könyvek vezetése iránt az 1875. XXXVII. t.-c. 25. §-a következőleg rendelkezik:

„Minden kereskedő köteles bekötött, laponként folyó számmal ellátott és átfűzött könyveket vezetni, melyek ügyleteit és vagyoni állását teljesen feltűntetik. E mellett azonban szabadságában áll a könyvezés bármily módját s ennél bármily élő nyelvet használni.

Bevezetések a rendszerint kitöltendő helyeken, hűzag hagyása nélkül teljesítendőek. A bevezetés eredeti tartalmát kitörülés által vagy másként olvashatlanná tenni, valamint kivakarni, vagy oly változtatásokat tenni tilos, melyek minőségöknél fogva kétséget hagynak az iránt, valjon az eredeti bevezetésekor, vagy később történtek-e.“ Továbbá:

„Az oly kereskedelmi könyvek, melyekben szabálytalanságok mutatkoznak, bizonyítékul csak annyiban vétethetnek, amennyiben a felforgó körülmények szerint a szabálytalanságok dacára is hitelt érdemelnek.“ (32. §.)

„A kereskedelmi könyvek bizonyító erején mit sem változtat az, ha a segédszemélyzet által vezetettnek.“ (33 §.)

p. 174. §.

Az említett üzleti könyvek fél bizonyító ereje a könyvtulajdonosnak vagy könyvvezetőjének az iránti pótesküje által: hogy tudtára a számvitelben megjelenő tételek mind jogcímökre, mind mennyiségökre nézve helyesek s ezek ára kifizetve nincsen, teljes bizonyíték erejére emeltetik.

Az 1875. XXXVII. t.-c. 541. §-a értelmében az alkusz szabályszerűen vezetett naplója ép úgy, mint az alkusz által szabályszerűen kiállított kötgjegy az ügylet megkötése és annak tartalmára nézve nem teljes, eskü vagy más bizonyítási eszköz által kiegészíthető bizonyítékot képez.

Mindazonáltal a bíróság, a felforgó körülmények megfontolása alapján, belátása szerint határozand a felett, vajon a napló és kötgjegy tartalma bizonyítéknak tekinthető-e, valjon azok mellé az alkusz esküje vagy egyéb bizonyíték követelendő-e, valjon különösen a kötgjegy elfogadásának vagy aláírásának megtagadása az ügy elbírálásánál nyomatékkaal bir-e vagy sem.

E félbizonyíték erő nem egyedül a kereskedelmi, üzleti könyveket illeti, hanem az ügyvédek szabályszerűen vezetett könyvei is birnak azzal, mi iránt az ügyvédi rendtartás 59. §-a rendelkezik.

Az 1871. XXXIV. t.-c. (a magyar földhitelintézetéről) 7. §-a szerint pedig az intézetnek törvényszerűen vezetett könyvei, illetőleg az igazgatóság által aláirt főkönyvi kivonatai és számlái *teljes bizonyítékot* képeznek.

Az 1879. XXXIX. t.-c. (a kisbirtokosok országos földhitelintézetéről) 2. §-ában az 1871. XXXIV. t.-c. 7. §-ának rendelkezését a kisbirtokosok országos földhitelintézetére is kiterjeszti.

Az 1878. XXV. t.-c. (az osztrák-magyar bank létesítéséről és szabadalmáról) 96-ik cikke szerint az osztrák-magyar bank könyvei s ezeknek a bank alapszabályszerű cégjegyzésével ellátott kivonatai, *közokiratok bizonyító erejével birnak*.

(1875. XXXVII. t.-c. 31. §.)

(második és harmadik bekezdés.)

A könyveknek ezen (az első bekezdésben érintett) bizonyító ereje kereskedők ellenében a peressé vált bejegyzés keltétől számítandó tíz, nem kereskedők ellenében pedig két évi időtartamra terjed.

Egyébiránt a fölött: kell-e a könyveknek nagyobb vagy kisebb bizonyító erőt tulajdonítani, hogy oly esetben, midőn a peres felek kereskedelmi könyvei egymástól eltérnek, ezek mint bizonyítási eszköz teljesen mellőztessenek-e vagy melyik fél könyveinek kelljen több bizonyító erőt

tulajdonítani, a fenforgó körülményekhez képest a bíróság határozand.

Az 1868. LIV. t.-c. 175. §-a az 1875. XXXVII. t.-c. 31. §-ának második és harmadik bekezdése által hallgatag hatályon kívül helyeztetvén, érvényes törvények szövege között nem foglalhat helyet, s azért érvényes törvénnyel volt helyettesítendő.

p. 176. §.

A könyvek által bizonyítás akkép történik, hogy a számlát a bizonyító fél a hitelesítésre jogosított által könyveivel összehasonlittatja. Ha a megkeresett hiteles személy, megvizsgálván a könyveket, azt találja, hogy azok a törvény értelmében vitettek, a számla pedig azoknak hű kivonata: aláírásával bizonyítandja, hogy az a törvény rendelete szerint vitt könyvekkel egyezik.

Ezen törvényesen hitelesített számla másolata a perirathoz mellékeltetik, a megjelenési határnapon pedig a hitelesített számla mutattatik be.

p. 177. §.

Alperes a könyveknek a bíróságnál leendő felmutatását kívánhatja, ha a könyvek szabályszerű vitele iránt ily hitelesített kivonat mellett is kétségei volnának. E kívánat folytán rövid határnap rendelendő, amelyen köteles a fél eredetiben bemutatni könyveit. A határnapon a bíróság a könyvek vitelét megtekinti, az ellenfél pedig a csupán őt illető tételeket a könyvtulajdonos és a pertárnok vagy az e végre kiküldött bírósági tag jelenlétében megvizsgálhatja. Az eljárásról jegyzőkönyv vétetik fel, s a könyvek a megtekintés után a tulajdonosnak visszaadatnak.

Ha a könyvek a kitűzött időben fel nem mutattattak, azok az ítélethozásnál figyelembe nem vétetnek.

p. 178. §.

Ha a könyvek más birói területen vitetnek: azok megvizsgálása iránt az illető bíróság keresendő meg, mely az előbbi §. szabályai szerint fog eljárni, s az eljárás befejezése után a könyvek viteléről kimerítő jelentést tenni.

p. 179. §.

A külföldiek a 157. §. feltételein felül kötelesek igazolni azt is, hogy az illető állam törvényei szerint bizonyító erejű könyvek vitelére jogosítvák, s hogy könyveiket azon törvények szabályai szerint vitték.

p. 180. §.

Az okirat külkellékei.

Az okirat alaki érvénye azon hely törvényei szerint ítélendő meg, ahol az okirat kelt.

p. 181. §.

Az okirat közlése.

Minden okirat az illető helyen másolatban rendszerint teljesen közzendő. Ha különféle tárgyakat tartalmaz, legalább a per tárgyára vonatkozó tételek másolata terjesztések elő.

p. 182. §.

Az eredetiek megtekintése,

Az ellenfél által használt okiratok eredetieit mindenik félnek joga van megtekinteni. Ha azonban az ellene felhozott okiratot aggályosnak állítja: e kifogással az okirat megtekintése nélkül is élhet, mely esetben az okirat a perhez eredetiben melléklendő.

p. 183. §.

Ha valamely okirat eredetie bíróságon kívül közöltetett, s az ellenfél azt a közlés utáni legelső periratában aggályosnak nyilváníttja: a bizonyító fél tartozik az aggályosnak nyilvánított eredeti okiratot, ha ezt az ellenfél előbb nem kívánta volna, az ügynek ítélet alá terjesztése alkalmával, lepecsételve, a percsomóhoz csatolni.

p. 184. §.

Ha a fél, ki valamely okiratra hivatkozik, annak bíróságon kívüli közlését megtagadná: az ellenfél folyamodá-

sára, — mely azonban a legközelebbi perirat beadására kiszabott határidő első felében nyújtandó be, — az eredetieknek a pertárban felmutatására határnapot tűzzön ki a bíróság.

Amely okirat akkor sem mutattatnék fel, az többé az ítélelethezánál figyelembe nem jöhet; ellenben az aggályosaknak nyilvánított eredeti okiratokat a bíróság lepecsételi és a percsomóhoz csatolja.

Az eredetiek felmutatásáról jegyzőkönyv vétetik fel; ebben a fél csak jelölje ki azon okiratokat, amelyeket aggályosaknak tart, aggályait pedig a következő periratban fejtse ki.

p. 185. §.
vagy letétele.

A fél a bíróságnál vagy a pertárban előre is leteheti az okiratok eredetieit, s arról az ellenfelet a periratban értesítheti.

Ez esetben az okiratok felmutatását kérelmezni nem kell.

p. 186. §.

A kifogás elmulasztásának következményei.

Az olyan okirat, melyre nézve az ellenfél a legközelebbi periratban kifogást nem tett, aggálytalannak és valódinak tekintetik.

Ugyanez áll akkor is, ha az eredetiek felmutatására kitűzött határnapon azon fél nem jelenne meg, ki az okirat eredetiének bírósági felmutatásáért folyamodott.

p. 187. §.

Az eredetiek előszerzése megszemlélés végett.

Ha valamely okirat eredetie vagy a kézírásoknak egybehasonlítására szükséges irományok a bíróság vagy más közhatóság őrizete alatt léteznek: a bíróság szükség esetében azoknak megtekintés vagy a per eldöntésénél leendő használat végetti előszerzése iránt hivatalból intézkedik.

p. 188. §.

Közös okirat.

Egyik fél sem tartozik olyan okiratot közleni, melyet maga használni nem kíván. Aki azonban olyan közös okiratot kíván bizonyítékul használni, mely ellenfelének van birtokában: a főügy folyama alatt alkeresettel követelheti ugyanazon per bírása előtt ellenfelétől az okirat előterjesztését.

E keresetet a fél azon perirat beadására kitűzött határidő első felében nyújtsa be, amely periratban az okiratot használni akarja. A későbbben beadott kereset hivatalból visszautasítandó, mi ellen perorvoslatnak nincs helye.

A tárgyalás az okirat közösségének kérdésére nézve a p. 144. és n. 19. §§. szabályaihoz képest külön jegyzőkönyvben történik, a bíró pedig végzésileg határoz; és ha az okiratot közönsnek mondotta ki, legfeljebb 15 napig terjedhető határnapot rendel a végett, hogy az okirat birtokosa vagy közölje az okiratot az ellenféllel, vagy esküt tegyen arra, hogy sem az okirat nincs birtokában, sem annak hollétét nem tudja, sem pedig az tudatával meg nem semmisítettett. Ha sem az okiratot nem közölné, sem ezen esküt le nem tenné: az okiratnak a követelő fél által állított tartalma bebizonyítottának tekintetik.

Ezen végzés ellen mindkét fél élhet felebbezéssel, s jogérvényes határozathozatalig a főügy tárgyalása függőben hagyandó.

n. 20. §.

Ha valamely fél által bizonyítékul használt okirat eredetije egy harmadik személy birtokában van, s az ellenfél annak felmutatását kérte: az okiraatra hivatkozó fél, ha az okirat birtokosától barátságos úton meg nem szerezhethé az eredetit, ennek megszerzését külön per útján eszközölheti, melynek azonban a főperre halasztó hatálya nincsen.

NEGYEDIK FEJEZET.

T a n ú k.

I.

Tanúk a pörben nem álló s nem érdekelt oly személyek, kik a perdöntésre érdekel biró körülményekről saját észlelésekből merített vallomást tesznek a bíróság előtt.

A tanúskodás az igazságszolgáltatás érdeke által indokolt általános polgári köteletség, mely alól a kivételeket akár fölmentés akár kizárás alakjában a polgári pörrendtartás szabja meg. A fél által felhívott tanú azonban a birói felszólításnak engedni, s mentességét arra hivatkozással érvényesíteni tartozik; különben a közkötelesség teljesítésére pénz vagy fogságbüntetés mellett fogna kényszerítettetni.

A tanúskodás általános kötelezettségére, nem különben a fölmentés és kizárás eseteire tekintettel a tanúkat négy csoportba rendezhetjük. Az első csoporthoz tartoznak azon egyének, kik a tanúknál a törvény által igényelt minden kellekkel birnak, képes, minden kifogáson felül állók; — testes habiles, capaces, omni exceptione majores; — a másodikhoz azok tartoznak, kiknek kihallgatása, s vallomásaiknak a pörben érvényesítése a biró belátására van bízva; a harmadikba sorozandók az aggályos, kifogásolható tanúk; — testes suspecti; — kiknek kihallgatása, vallomásaiknak pörben érvényesítése az ellenfél beleegyezésétől függ; kik tehát kihallgatandók, ha alkalmazásuk ellen az ellenfél nem tiltakozik, kifogást nem tesz; és föltétlenül mellőzendők, ha kihallgatásuk ellen az ellenfél tiltakozik. Végül a negyedik osztályba azok tartoznak, kiket a biró a tanúskodáshoz nem bocsáthat; kiket hivatalból, az ellenfél kifogását be sem várva köteles a biró a tanúskodástól távol tartani; kiknek esetleg följegyzett vallomásai a per eldöntésénél tekintetbe nem vehetők. Ezek képtelenek, — inhabiles.

II.

A tanúvallomás bizonyító ereje részint a tanú személyében, részint a vallomás külső s belső körülményeiben rejlik

föltételektől függ. A tanú személyét illetőleg megkívánatik az észrevevési tehetség bizonyos mérvű fejlődöttsége, nem különben e tehetség háborítatlan használata az észlelés, érzéki tapasztalás idejében, valamint az észlelt tényeknek előadására, a bíróval megértetésére képesség. E képességet pörrendtartásunk a 12, illetőleg 16-ik betöltött életévhez köti.

Hasonlag megkívánatik a jogi megbízhatóság, hitelt érdemlőség.

A vallomás külső körülményei tekintetében a tanúnál szabadságot, a vallomás tartalma tekintetében még a legcsekélyebb kényszertől is mentességet igénylünk; a vallomás belső körülményeire nézve pedig föltétel, hogy az saját érzéki észlelésén alapuló világos, s minden ellenmondástól ment legyen.

Mindezekon kívül a tanúvallomás bizonyító erejére megkívánatik, hogy az a bíróság előtt, a pörrendtartás által előírt ünnepélyesség-, alakszerűségnek megfeleljen; tehát hogy a rendes és sommás eljárásban, valamint a kisebb polgári peres ügyek eljárásában a vallomás esküvel, a községi bíraskodási eljárásban pedig lelkiismeretre való hivatkozás- és kézzadással erősíttessék meg.

Csak két tanúnak egybehangzó s az egész igazolandó tényre kiterjedő vallomása képez teljes bizonyítékot; mi azonban nem zárja ki a lehetőséget, hogy a ténykörülmény egyes részletei kapcsolatos egymásután rendjében két-két tanú egybehangzó vallomásával bizonyíttatván, ily módon az egész tény bebizonyítottnak vétessék.

Egy alkalmas tanúnak törvényszerű vallomása félbizonyítékot képez és póteskü vagy más félbizonyítékkal kiegészíthető.

Miután két alkalmas tanúnak törvényszerű vallomása a vitatott tényre nézve teljes bizonyítékot nyújt, úgy látszik, hogy a bírónak jog adandó a tanúk számának korlátozására; de mivel sem a fél sem a bíró nem tudhatja, melyik tanúnak vallomásából tűnik majd elő a bizonyíték, ily jog legfőlegb csak föltételesen adható; azon esetben t. i. ha tanúkihallgatás alkalmával két vagy három tanú előadása által a vitatott ténykörülmény teljesen bebizonyítottnak tűnik fel. Ilyenkor azonban a bizonyító fél maga is el fog állani a többi felhívott tanúk kikérdezésétől. A kihallgatásra idézésnek a fél által felhívott

tanúk nehányára való szorítását a gyakorlat nem helyeselhetné. Perrendtartásunk e kérdésben hallgat; a francia perrend szerint a pernyertes fél csak öt tanújának díjjait s költségeit számíthatja fel az ellenfél terhére;¹⁾ de az sem zárja el a több tanúra hivatkozást, illetőleg ötnél több tanúnak kihallgattatását.

¹⁾ l. 281. art.

p. 190. §.

A tanubizonyítás kellékei.

Két tanúnak egybehangzó vallomása olyan tény iránt, melynél együtt jelen voltak, teljes bizonyító erővel bír; szükséges azonban, hogy a tanúk kifogáson kivüliek, vallomásaik pedig saját közvetlen tudomásukon alapulók, világosak és határozottak legyenek.

p. 191. §.

Tanuskodásra képtelenek.

Személyek, kik az esküvel bizonyítandó tény történetkor életök 12, azon időpontban pedig, melyben a tanuskodásra felhivatnak, 16. évüket be nem töltötték; továbbá, akik elmebeli vagy testi fogyatkozásnál fogva a valóságot bizonyosan meg nem tudhatták vagy azt kétségtelen módon előadni nem képesek; végre, akik hamis tanuságért vagy hamis esküért már büntetve voltak: tanukul el nem fogadtathatnak.

p. 192. §.

Kifogás alá esők.

Az ellenfél kifogása folytán tanuságtételre nem bocsáthatók:

a) a bizonyító fél meghatalmazottja általában, ügyvéde pedig azon perben, melyben a felet képviselte vagy képviseli;¹⁾

b) azok, akik vallomásaikból, vagy a per kimenetelétől közvetve vagy közvetlenül kárt vagy hasznot várhatnak;

c) azok, akik a bizonyító fél ellenfelével ellenségeskedésben vagy perben állanak;

d) a bizonyító felmenő vagy lemenő ágbeli rokonai,

ha az ellenfélhez is hasonló viszonyban nem állanak; úgyszintén a bizonyító fél házastársa vagy jegyese.

¹⁾ Ide vonatkozólag I. az ügyvédi rendtartás 49. §-ának utolsó mondatát a 68. lapon.

p. 193. §.

Mennyiben fogadhatók el alkalmas tanukul a bizonyító fél oldalrokonai vagy sógorai; továbbá a szolgálati személyek a munkaadó mellett, míg ennek szolgálatában állanak; végre azok, kik valamely nyereségvágyból elkövetett bűntettben vagy kihágásban bűnösöknek ítéltettek, vagy hamis tanuságért avagy hamis esküért kereset alatt állanak: a per körülményei szerint a bíró itéli meg.

p. 194. §.

Kérdőpontok.

Aki tanúkkal kíván bizonyítani, köteles a tanu vezeték- és keresztnévét, polgári állását és lakását a kérdőpontokban előadni, melyek a rendes eljárásnál az illető perirathoz csatolandók.

Ha a kérdőpontok halmozottak vagy utasítást adnak a feleletre: azokat a bíró az előbbi esetben egyes tételekre oszthatja, az utóbbiban pedig másképp köteles szerkeszteni.

p. 195. §.

Aki nem létező vagy olyan tanúra hivatkozik, kinek a fenforgó körülményekről tudomása nem lehetett, vagy a ki a tanú lakhelyét tudva hamisan adta elő, — ha a per folytán kitűnik, hogy ezzel a per késleltetése, ellenfelének vagy a bíróságnak boszantása volt szándékában: 100 fttól 300 frtig terjedhető bírsággal büntetendő. Ha az ügyvéd magát e részben a féltől nyert utasítással igazolni nem képes: az említett bírság minden viszkereseti jog nélkül az ügyvédet terheli.

p. 196. §.

A tanúkihallgatás elrendelése.

Ha a bíróság helyét látja a tanú kihallgatásának, e végett a percsomó bemutatása után határnapot rendel, s

erre a tanúkat idézvény-, a feleket pedig végzés által meghívja. Ez utóbbiak meg nem jelenése azonban a tanúk kihallgatását nem akadályozza.

p. 197. §.

A tanúkat rendszerint a bíróság hivatalos helyiségében kell kihallgatni; de midőn a hely megszemlélése is szükséges, a bíró a helyszinén való kihallgatást rendelje el. Fontos oknál fogva a tanúk lakásukon is kihallgattathatnak.

p. 198. §.

Ha a kihallgatandó tanúk más bíróság területén laknak: a kihallgatás az illető bírósághoz intézendő megkeresvény útján történik. A megkereső bíróság, a kérdőpontok s más szükséges iratok közlése mellett, a megkeresvényben adja elő azon tényállást is, melyet a fél a kihallgatandó tanúkkal bizonyítani kíván. A megkeresett bíróság is a 196. és 197. §§. szabályai szerint jár el.

p. 199. §.

Ellenkérdő pontok.

Szabadságában áll a bizonyító fél ellenfelének akár periratai mellett, akár a tanúkihallgatásnál ellenkérdéseit nyíltan vagy lepecsételve, de mindig írásban beadni.

A 194. §. rendelete az ellenkérdésekre is kiterjed.

p. 200. §.

A bíró minden egyes tanút, mielőtt kihallgattatnék, az eskü szentségére s a hamis eskü következményeire figyelmeztessen, s egyszersmind adja értésére, hogy a teendő kérdésekre minden mellétekintet nélkül s egyedül legjobb tudomása és lelkiismerete szerint úgy vallja be az igazat, hogy vallomását esküvel is meg kell erősíteni.

p. 201. §.

A megjelent tanúk azon sorban, amint a perben megnevezettek, egyenkint hallgattatnak ki.

Vallomásaik külön-külön egész kiterjedésükben vétetnek a tanuhallgatási jegyzőkönyvbe.

p. 202. §.

Mindenik tanúhoz hivatalból a következő általános kérdések intézendők:

- 1) mi a vezeték- és keresztnéve;
- 2) hány éves;
- 3) minő vallásu;
- 4) mi az állása vagy üzlete;
- 5) rokonságban vagy sógorságban van-e a felekkel és hányad izben;
- 6) nincs-e ellenségeskedésben a bizonyító fél ellenfelével;
- 7) nem áll-e a bizonyító fél ellenfelével perben;
- 8) nem háramlik-e rá a perből haszon vagy kár;
- 9) nem ígértetett vagy adatott-e valami a tanúnak vallomásáért, és ha igen: ki által;
- 10) nem volt-e tanú teendő vallomása iránt utasítva vagy arra rábeszélve, és ha volt: ki által?

p. 203. §.

Ha az általános kérdésekre adott feleletekből nem mérülnek fel olyan körülmények, melyek a tanúnak hivatalból vagy az ellenfél kifogása folytán leendő kizárását vonnák magok után: a bíró a tanút a kérdő és ellenkérdő pontokra kihallgatja, s a vallomást lehetőleg szószerint jegyzőkönyvbe veszi.

A bíró a vallomást a tanu előtt felolvassa, a netáni észrevételeket pótlólag jegyzőkönyvbe veszi; a jegyzőkönyvet a tanú, a bíró, valamint a netán jelenlevő felek vagy ügyvédek aláírják. Ha a tanú írni nem tud, vagy az aláírást megtagadja: ezt a bíró a jegyzőkönyvben, az ok előadása mellett megjegyzi.

p. 204. §.

A tanúk meghiteltetése.

A kihallgatás bevégeztével mindenik tanú a 242. §. szabályaihoz képest megeskettetik arra, hogy minden körül-

ményre nézve, amely iránt megkérdeztetett, legjobb tudomása és lelkiismerete szerint a tiszta és teljes valóságot vallotta, és semmit azokból, mik a kérdésekre tartoznak, és amikről tudomása van, el nem hallgatott.

A tanúk esküjének szövege az 1874-iki birói ügyviteli szabályok 219. §-ában olvasható. l. még a 220 és 221. §§-okat.

p. 205. §.

A tanúk helyettesítése.

Ha a per folytában megnevezett tanúk közül valamelyik a kihallgatás előtt meghal, vagy kihallgatása más ok miatt lehetetlenné lett: a bizonyító félnek szabadságában áll ítélet hozatala előtt a hiányzó helyett egy vagy több új tanúnak kihallgatását kérelmezni.

p. 206. §.

Tanuskodási kötelezettség.

Azon tanu, aki alapos ok nélkül meg nem jelen, vagy aki vallomást tenni vonakodik: arra pénz- vagy fogság-büntetés alatt szorítható. A pénzbüntetés annyiszor mennyiszor 10 frttől 300 frtig terjed, s behajthatlanság esetében 5 frt helyett egy napi fogság szabandó.

p. 207. §.

A tanuskodást jogosan megtagadhatják:

a) általában azok, kik a 192. §. szerint az ellenfél kifogása folytán különben is kizáratnak:

b) köztisztviselők olyan körülményekre nézve, amelyek hivatali titkot képeznek, vagy amelyek iránt a fenálló törvények szerint különben is hivatalos okiratok kiadása van megszabva.

Azok, kik valamely egyes kérdésre adandó felelet által becsületökben vagy vagyonukban sérelmet szenvednek, — ily egyes kérdésekre felelni nem tartoznak.

p. 208. §.

A tanúk járandósága.

A tanúk járandóságát minden egyes esetben a kihallgatáskor határozza meg a bíró, s azt a bizonyító fél tartozik előlegezni, — az igazolt szegénység esetét kivéve.

p. 209. §.

Más perben tett tanuvallomás érvénye.

A polgári bíró által kivett tanuvallomások az ugyanazon felek és jogutódaik között folyamatban levő más jogügyekben is bizonyítékul szolgálnak.

p. 210. §.

Észrevételek a tanúvallomásokra.

Rendes eljárásnál, illetőleg a p. 144. §- és n. 19. §-ban szabályozott jegyzőkönyvi tárgyalásnál, a tanúbizonyítás berekesztése után jogukban áll a feleknek a tanúk vallomásai iránti észrevételeiket egy-egy periratban előterjeszteni.

Ezen periratnak beadása végett a törvényszék a naptár szerint meghatározott, 15 napnál tovább nem terjedhető s meg nem hosszabbítható határnapot tűzzön ki a feleknek. E napon a pertárban megjelenni s amennyiben jogukkal élni kívánnak, észrevételeiket két-két példányban magukkal vinni tartoznak. Az észrevételek egyik példánya a percsomóhoz, illetőleg jegyzőkönyvhez tétetik, a másik példány pedig az ellenfélnek kiadatik s ennek megtörténte után a percsomó ítélethozás végett hivatalból azonnal a törvényszéknek beadatik.

ÖTÖDIK FEJEZET.

Birói szemle.

A birói szemle — inspectio ocularis — a per tárgyának, vagy a perdöntésre elhatározó hatályú tényleges állapotnak megvizsgálása a bíró által. A birói szemle nem mondható bizonyítéknak; de a birói meggyőződés előidézésére kiválóan alkalmas volta miatt bizonyíték hatályával bír.

A bírónak feladatában áll a pörbeli tények valósága vagy valótlansága felől jogi meggyőződést szerezni, ebből folyólag joggal is kell bírnia a szemlének hivatalból elrendelésére és meghatározásra; míg más részt köteles a szemlét a felek bármelyikének

ajánlatára elrendelni s megtartani, ha az az alapos határozathozatalra szükséges.

A szemlét a bíró egyedül is teljesítheti; de valahányszor a tényleges állapot kellő észlelése és felismerésére, indokolandó vélemény megadására mű- és szakismeret szükséges, mű- és szakértők segélyét kell igénybe vennie.

A mű- és szakértők a pörben nem álló azon személyek, kik igazolt elméleti ismereteik s gyakorlati jártasságuk által a pörbeli tények kellő észlelése-, alapos felismerése- és ez iránti tapasztalataikról indokolt véleménynek adására képességgel bírnak. A mű- és szakértőknél azon tulajdonokon felül, miket már a tanúkban is igénylünk, az alakilag a közigazgatási szabályok értelmében igazolt képességet kívánjuk, s azért őket a tanúkkal nem azonosíthatjuk, hanem inkább a bíró segédeinek kell tekintenünk; mert a bíró személyében hiányzó képesség potlói gyanánt, mint a tényleges állapot megítélői — *judices facti* — szerepelnek. Ezen felül azon körülmény is, hogy segélyöket a bíró hivatalból is igénybe veheti, hogy a felek kölcsönös beleegyezése mellett egy mű- és szakértő alkalmazása is elég lehet, hogy több mű- és szakértő alkalmaztatván, véleményeik eltérése esetében a bíró a megfelelőbbnek látszó véleményt fogadhatja el ítéletének alapjául, sőt az összes mű- és szakértői vélemény alkalmazása vagy mellőzése is a bírora van bízva, — azt mutatja, hogy pörrendtartásunk szerint a mű- és szakértők a bíró segédeinek tekintendők.

Egyébként a mű- és szakértőkre s a bírói szemle megtartására nézve általában a tanúkra, a tanúkihallgatásra szóló elvek s törvényes szabályok alkalmazandók; azonban mű- és szakértői működésre nézve nincs általános kötelezettség; egyedül a közhatóságoknál hivatalosan alkalmazott mű- s szakértők tartoznak a bírói szemlénél közreműködni.

p. 211. §.

A szemle elrendelése.

A perbeszédék előterjesztése, illetőleg a percsomó bemutatása után a bíróság elrendelheti a szemlét, ha azt az ügy alapos elhatározására szükségesnek találja, bár nem kérték is a felek.

p. 212. §.

Szakértők.

A szemlét a bíróság vagy maga, vagy szükség esetében szakértők közbenjöttével teljesíti. Ez utóbbi esetben a feleknek szabadságukban áll egy közös szakértő kinevezésében is megegyezni; különben mindenik fél az utolsó periratban, illetőleg perbeszédben egy, vagy ha a szemle több különböző tárgyra terjesztendő ki, melyek különös szakismereteket kívánnak, mindenik külön tárgyra nézve egy-egy szakértőt nevez; a harmadikat a bíróság hivatalból hívja meg.

Ha a szemlét a bíró hivatalból rendelte el, akkor a végzésben rövid határnapot tűz ki, mely napra mindenik fél az általa választott szakértőt a bíróságnak bejelenteni köteles. Ha a felek a periratokban vagy a bíróság által kitűzött határnapon szakértőket nem neveznek: mind a három szakértőt a bíró nevezi meg.

p. 213. §.

A szakértőknek azon tulajdonokon felül, melyek a tanúkra nézve szükségesek, a megkivántató mű- vagy tárgyismeretekkel is kell birniok.

p. 214. §.

A bíróság vagy maga vagy kiküldött birói tag által teljesíti a szemlét, vagy e végett azon bíróságot keresi meg, melynek hatósága területén a szemle tárgya létezik.

A kiküldött birói tag vagy a megkeresett bíróság a szemle tárgya s a bizonyítandó tény állásáról mindig körülményesen értesítendő.

p. 215. §.

A bíró vagy annak kiküldöttje, avagy a megkeresett bíróság a szemlére határnapot tűz s arról a feleket és szakértőket értesíti. A felek jelen lehetnek a szemlénél; de a felek vagy a szakértők meg nem jelenése a szemle megtartását nem akadályozza. Ez esetben, ha az illető fél

szakértőt nem helyettesít, a bíró hivatalból nevez szakértőket.

p. 216. §.

A szemle teljesítése előtt a szakértők a p. 200. §-ban foglalt figyelmeztetés mellett megesketendők arra, hogy a szemle tárgyát pontosan megvizsgálандják, s véleményüket részrehajlás és mellétekintet nélkül, szakismeretük szerint jó lélekkel a valósághoz híven fogják előadni.

Ezután a szemle teljesítendő, s ha szükséges, a szemle tárgyaról térkép vagy rajz készítendő.

A szakértők véleménye rendszerint külön írásba foglalva a jegyzőkönyvhez csatoltatik, csekélyebb fontosságú tárgyaknál pedig magába a szemléről készítendő jegyzőkönyvbe iktattatik. Mindkét esetben a kisebbségnek külön véleménye is felvételik. A bíróság felolvasván a felek és szakértők előtt a jegyzőkönyvet, abba a szükséges változtatásokat pótlólag beiktatítja, azt a felek és szakértők által aláírattja; ha pedig valamelyik közülök alá nem írattja, ezen körülményt az ok előadása mellett megjegyzi.

A szakértők esküjének szövege a bírói ügyviteli utasítás 219. §-ában olvasható (l. még a 220. és 221. §-okat is).

p. 217. §.

Mennyiben legyen a szakértői vélemény a per eldöntésénél irányadó, — minden egyes esetben a bíróság határozza meg.

p. 218. §.

A szakértők járandósága.

A szakértők járandósága a szemlét teljesítő bíró által határozottatik meg, s azt a bizonyító fél, kivéve az igazolt szegénység esetét, előlegezni tartozik.

p. 219. §.

Bírói becsü.

A szemle iránti szabályok azon esetben is alkalmazandók, amelyben a bíróság a per eldöntésére nézve bírói becslést rendel.

p. 220. §.

Észrevételek a szakértők véleményére.

Szemle után a szakértők véleménye iránti észrevételekre s az eljárásra nézve ugyanazon szabályok tartandók meg, melyek fentebb a 210. §-ban a tanubizonyításnál megállapítvák.

HATODIK FEJEZET.**Eskü.**

Az eskü valamely állításnak Istenre hivatkozás által való bizonyítása. 1) Mint polgári pörbeli bizonyíték csak egyéb bizonyítékok hiányában fordulhat elő; mert jogi bizonyosságot nem nyújtván, csak az esküvő vallásosságának föltevésén alapúl, azért csak is a végszükség esetében alkalmazzák a pörrendtartások. Így saját pörrendtartásunk is a végszükség esetére tartja fel az eskü általi bizonyítást; sőt más bizonyítékok eredménytelensége esetére is felajánlhatónak rendeli.

Igaz, hogy az eskü bizonyító ereje csak föltevésen alapúl, s ez alap nagyon ingatag; de föltevésre többé-kevésbé minden bizonyítéknál rászorulunk s a tévedés lehetősége egyiknél sincs kizárva; csak hogy egyiknél sem oly kétes az alap, mint az eskünél; ezen körülmény azonban az eskünek végső szükség esetére fentartásában már kellő méltatást talált.

Az eskü, mint pörbeli bizonyíték vagy törvényi vagy szerződési; amint alkalmazása törvényen alapuló birói határozat, vagy a felek kölesönös egyezsége folytán tételik le. Ily szerződéses bizonyíték volt polgári peres eljárásunkban 1869 előtt a főeskü; ilyen az váltóeljárásunkban — az aláírás valódiságának bizonyítását kivéve — mai napság is. Az 1868. LIV. t. c. illető §§-ai törvényes bizonyítékká emelték.

Ismertünk tudomásszerinti esküt — juramentum apertorium veritatis, j. scientiae v. ignorantiae — melyet az esküvő saját érzéki észrevevése alapján tesz le; — és meggyőződés szerinti esküt — j. credulitatis, — melylyel valaki meggyőződésen alapuló kijelentését erősíti meg.

Az eskü alkalmazhatósága alanyi, tárgyi és alaki föltételektől függ.

Alanyi tekintetben úgy az esküt kinalónál mint a megkinaltnál az észrevevési képesség időszerű fejlődöttségét és épségét az észlelt ténykörülmények közlésére képességet, a per tárgyát képező rendelkezési jogot és legalább jogi szempontból vett megbízhatóságot igénylünk. Tárgyi szempontból megkívánatik, hogy az eskü tények- és pedig egyes, a perdöntésre lényeges tényekre vonatkozzék és saját közvetlen észlelésen alapuló legyen.

Alaki tekintetben szükséges, hogy az eskü szabatos szövegezésben ajánltassék vagy kinaltassék és a per bírāja előtt a pörrendtartásban előirt ünnepélyesség szerint letétessek.

II.

A törvénykezési rendtartás az eskünek négy nemét ismeri, ú. m. a főesküt, pótesküt, becselő esküt és fölfedező esküt. A főnebb mondottak kiválóan a főesküre alkalmazandók, de legnagyobb részben az eskü egyéb nemeire is illenek.

Póteskü, mint neve mutatja, más bizonyíték fél bizonyítéki hatályának kiegészítésére használtatik; s minthogy annak megítélése, vajjon a már felhozott bizonyíték elégséges-e a bíró jogi meggyőződésének előidézésére, a bíró dolga, jogának kell lenni arra is, hogy a pótesküt hivatalból is megítélhesse.

Becselő eskünek oly esetben van helye, midőn a követelési jog immár pörrendtartásszerűleg kétségtelen, de a követelés összege még bizonyítandó s ez másként, mint eskü által, nem történhetik. Ezen eskü is némileg póteskü jellegével bír az egész követelésre nézve, s azért is; de ezen felül mivel szintén csak a bíró ítélheti meg legbiztosabban, mennyiben tekintse jogilag beigazoltnak a követelés összegét; valamint hogy található-e a peranyagban ez irányban bizonyíték, vagy vajjon nincs-e szükség e tekintetben az esküre — a becselő esküt a bíró szintén hivatalból is megítélheti.

Fölfedező esküre ott lesz szükség, hol valaminek elrejtése, értékkel bíró tárgynak eltitkolása a pörbeli ellenfélnek közvetlenül vagy közvetve érdekében áll, s azért egyszerű előadásában megnyugodni nem lehet; egyéb bizonyíték teljes hiányában pedig a pörtárgyának értéke, összege, az elmarasztalás mérve,

sőt maga a kereseti kérelem is tárgy, érték s összeg mérve szerint szabatosan meg nem állapítható. Itt tehát az eskü ismét mint végszükség bizonyítéka jelenkezik.

p. 221. §.

Eskü általi bizonyítás.

Eskü általi bizonyítást végítélet által és csak akkor rendeljen a bíró, ha a bizonyítás a döntő tényköörülményekre nézve más módon nem eszközölhető (p. 231. §.)

p. 222. §.

Ellenbizonyítás.

Aki gátolni akarja, hogy ellenfele esküt tegyen, érveit a per folyama alatt adja elő.

n. 21. §.

Az eskü meg nem engedhető azon félnek:

a) aki az esküvel bizonyítandó tény történetkor élte tizenkettedik, azon időpontban pedig, melyben az esküt leteendő lenne, tizenhatodik évét még be nem töltötte;

b) aki testi vagy elmebeli fogyatkozások miatt, avagy más oknál fogva arról, amit esküvel kellene bizonyítani, saját érzékei által biztos tudomást nem szerezhetett.

Aki nyereség-vágyból elkövetett valamely büntetendő cselekmény, avagy hamis tanuzás vagy hamis eskü miatt bűnösnek ítéltetett, csupán főesküre, s erre is csak akkor bocsátható, ha az neki ellenfele által kínáltatott, vagy ellenfele által neki visszakináltatott.

p. 224. §.

Eskütevő személyek.

A bíróság azt, aki esküt tenni tartozik, az ítéletben nevezze meg s rendszerint csak magokat a perben álló feleket kötelezze az eskü letételére.

p. 225. §.

Tényköörülmények iránt, melyeket nem maga a perben álló fél, hanem csak egy harmadik, kinek jogaiba lépett,

vagy kinek cselekményei által köteleztetett, — különösen felhatalmazottja, engedményezője vagy szavatosa, vagy ha a kezés ellen foly a per, a főadós ismer öntudomásából: az eskü a bíróság belátása szerint ezen harmadiknak is fenhagyható vagy megítélhető.

Ugyanezen feltételek alatt a kereskedési jogügyekben a címvezetők, a könyvvivők és segédek is bocsáttathatnak esküre.

p. 226. §.

Az atya, gyám vagy gondnok olyan körülmények iránt, melyeket saját meggyőződésökből tudnak előadni, az általok képviseltek ügyeiben akkor tehetnek esküt, ha ezt az utóbbiak maguk letenni nem képesek.

p. 227. §.

Az iránt, hogy ki tegyen esküt a jogi személyek (33. §.) vagy több pertárs ügyében: a felek a perben nyilatkozni tartoznak. Ha a felek közt erre nézve megállapodás nem jó létre: az érdekeltek viszonyaihoz képest a bíró határoz.

p. 228. §.

Az eskü tartalma.

Az eskü tartalma az ítéletben vagy az eskü iránt létrejött egyezségben szó szerint kifejezendő, s egyszersmind azon jogkövetkezmények is meghatározandók, melyeket az eskü le nem tétele von maga után.

p. 229. §.

Az eskü nemei.

Az eskü nemei: a főeskü, póteskü, becslő eskü és felfedező eskü.

p. 230. §.

Főeskü.

A főesküvel való bizonyítás akkép történik, hogy a bizonyító fél a döntő ténykörülmények iránt ellenfelét a

főesküvel megkínálja, ha semmi más bizonyítéka nem létezik is. Ezen eskü még a válaszban vagy viszonzválaszban is kínálható.

Groisz f. i. művében a 311. lapon a főeskü kínálásának idejére nézve következőleg nyilatkozik: „A végiratban is van még helye a főeskü kínálásának, ellenben az ellenvégiratban ennek helyt adni nem lehet. Igaz ugyan, hogy ezen véleménynek ellenmondani látszik a p. t.-r. 230. §. zártétele, mert határozottan csak a választ és viszonzválaszt említi fel mint azon helyeket, amelyekben még főesküt kínálni lehet, s mely zártétel kivételt képez a p. 156. §. első bekezdésében foglalt szabály alól s mint ilyen kivétel szigorúan értelmezendő. Azonban ezen ellenmondás csak látszólagos; mert miután a p. 156. §. első bekezdése azon szabályt állítja fel, hogy *minden bizonyíték rendszerint az illető helyen* közlendő vagy felhozandó, és azután megállítja azon föltételeket, melyek alatt bizonyítékokat utólagozni is lehet, a p. 230. §-a kétségtelenül csak ezen 156. §-ra tekintettel s úgy értelmezendő, hogy a törvény ezen 230. §-ban csak annyiban kívánt kivételt megállapítani, amennyiben az eskünek a válaszban és viszonzválaszban felajánlására nem kívánja a 156. §-ban említett föltételek kimutatását, hanem az eskünek ezen periratokban utólagozását korlátlanul megengedi.

A p. 230. §-a nem vonatkozáván annak megállapítására, hogy a bizonyítékokat hol és mikor kell felhozni; arra nézve, hogy a végiratban és ellenvégiratban lehet-e bizonyítékokat felajánlani, egyedül a p. 137. §-a lehet irányadó; e szerint pedig a végiratban csak olyan bizonyítékokat lehet felhozni, melyek a viszonzválaszban foglalt új ténykörülményekre és bizonyítékokra vonatkoznak; az ellenvégiratban pedig bizonyítékokat felhozni egyáltalában nem lehet.

Ha tehát valamely, a viszonzválaszban foglalt új ténykörülményre és bizonyítékra vonatkozólag fölperes végiratában ellenbizonyítást akar létesíteni, amennyiben a főebb előadottak szerint főeskü általi ellenbizonyítás egyáltalában lehetséges, a főesküt a végiratban is kínálhatja.

Azon vélemény mellett, hogy a főesküt még a végiratban is lehet kínálni, szól továbbá azon körülmény is, hogy a végiratban kínált főesküre az alperes még nyilatkozhatik ellenvégiratában, ebbeli jogától tehát az által, hogy a főeskü csak a végiratban kínáltatott, nincs elzárva.

Az ellenvégiratban ellenben főesküt kínálni többé nem lehet; egyfelől azért, mert már a p. 137. §. zártétele értelmében az ellenvégirat csak a végiratban foglaltakra szorítkozik, tehát sem új ténykörülmények, sem új bizonyítékok abban föl nem hozhatók; másfelől pedig azért is, mert az ellenvégiratban kínált esküre fölperesnek nem volna többé alkalma nyilatkozni, az ellenvégirattal az ügy tárgyalása és felek nyilatkozatai minden befejeztetvén.

Teljesen osztom Groisz nézetét; mert a főeskü a végszükség bizonyítéka s e végszükség akárhányszor csak a viszonzválasz után áll be, tehát a főesküt okvetlenül a végiratban lehet csak felajánlani.

p. 231. §.

A főesküt feltételesen is lehet kínálni azon esetre, ha a bizonyítás más módon nem sikerülne. Ha az eskükinálással tanúk vagy bírói szemle általi bizonyítás kapcsolatik össze: a bíró először a tanúkihallgatást vagy a szemle megtartását rendelje el.

p. 232. §.

Amidőn mindkét félnek saját ténye forog fenn, vagy a bizonyítandó ténykörülményről mindkét fél közvetlen tudomással bír: a megkínált fél a főesküt vagy letenni vagy visszakinálni tartozik.

p. 233. §.

Ha az ajánlott főeskü elfogadására nézve a perben határozott és világos nyilatkozat nem történt: úgy tekintendő, mintha a fél, kinek a főeskü kínáltatott, azt elfogadni és letenni vonakodnék (234. §.).

p. 234. §.

A fél, aki az ajánlott főesküt sem letenni, sem ellenfelének visszakinálni nem akarja; úgyszintén ez utóbbi, ha a visszakinált főesküt el nem fogadja; azon körülményre nézve, melynek bizonyítékául a főeskü ajánltatott, illetőleg visszakináltatott, ítéletileg pervesztesnek nyilvánítandó.

p. 235. §.

Ha a bizonyítandó ténykörülményről csupán az egyik fél bír közvetlen tudomással, a perben előadott körülmények tekintetbe vételével a bíró határozza meg, van-e helye a főeskü általi bizonyításnak.

Ha helyt ad a bíró a bizonyításnak, a főesküt az köteles letenni, akinek a ténykörülményről közvetlen tudomása van, akár maga ajánlkozott arra, akár ellenfele által kínáltatott meg azzal.

p. 236. §.

Póteskü.

Ha valamelyik fél csak fél bizonyítékot hozott fel, s azt az ellenfél meg nem erősítette: a bizonyíték kiegészítése végett póteskünek van helye, bár az nem ajánlatott is.

Ha pedig ugyanazon ténykörülmenyre nézve a felek mindegyike adott elő fél bizonyítékot: póteskünek helye nincs, s a ténykörülmeny be nem bizonyítottnak tekintetik.

p. 237. §.

Becslő eskü.

Midőn valamely kártérítési, vagy valódiságára nézve kétségen kívül álló más követelés összege be nem bizonyíthatott: a bíró a bizonyító félnek becslő esküt ítélhet, habár az ezt nem ajánlotta is.

p. 238. §.

Felfedező eskü.

Ha valaki okiratokat, adósságokat vagy értéket tartozik felfedezni: erre az ellenfél kérelme folytán azzal a hozzáadással köteleztethetik, hogy bemondása valóságát esküvel kell bebizonyítania.

Az ilyen kérelem, amennyiben nem önálló kereset tárgyát képezi, alkereset alakjában nyújtandó be, külön jegyzőkönyvben tárgyalandó és végzésileg döntendő el.

Ha a bíróság a kérelemnek helyt adott: alperesnek hagyja meg, hogy az esküt az egyidejűleg kitűzendő határnapon tegye le; különben az, amit az ellenfél a felfedező eskü tárgya iránt előadott, valónak vétetik.

E végzés ellen mindkét fél felebbezéssel élhet, s a jogérvényes határozat bekövetkeztéig a főügy tárgyalása függőben hagyandó.

p. 239. §.

Esküre való jelentkezés.

Azon fél, kinek az ítélet folytán esküt kell tenni, tartozik az első- vagy másodbíróság ítéletének jogerejüvé

válta után, vagy ha a per a harmadbiróságához is felvitte-tett, a harmadbiróság ítéletének kézbesítése után 15 nap alatt az eskü letételére határnapot kérni s azon az esküt letenni; különben úgy tekintetik, mintha nem bizonyított volna.

p. 240. §.

Az eskü letétele.

Az esküt személyesen és amennyire a körülmények engedik, a per bírósága előtt kell letenni. Fontos oknál fogva a bíróság a félnek megengedheti, hogy az esküt hasonló fokú más bíróság előtt tegye le, mely ez iránt hivatalból megkeresendő.

Végre betegség vagy más akadály esetében a bíróság a fél kérelmére egy bírói tagból és egy tollvezetőből álló küldöttséget bízhat meg, hogy az esküt letétesse.

p. 241. §.

A bíróság az esküre kötelezettnek ellenfelét az eskü letételére kitűzött határnapról értesíteni tartozik. Az ellenfél elmaradása miatt azonban az eskütétel el nem halaszthatatik.

p. 242. §.

Mielőtt a fél eskütételre bocsáttatnék, a bírónak meggyőződést kell szerezni arról, hogy az esküminta értelmét tökéletesen felfogta. E végből az eskü szavait előtte olvassa fel, s ha szükséges, magyarázza meg; egyszersmind pedig az eskü szentségére és a hamis eskü következményeire figyelmeztesse.

Az eskütétel módját s ünnepélyességét az ügyviteli szabályok határozzák meg. Felek, kik az eskütételtől saját hitelveik szerint törvényesen felmentvék, ünnepélyes bizonylást tartoznak eskü gyanánt letenni, mely azonban fogantára nézve a valósággal letett esküvel minden tekintetben egyenlő.

L. a bírói ügyviteli szabályok 219., 220. és 221. §-ait.

n. 22. §.

Ha az, kinek az eskü jogerejüleg odaitéltetett, a jelen törvény 21. §-ában említett büntethető cselekményért jogerejü birói határozat által a per megindítása után itéltetett el: az ellenfélnek jogában áll az eskü letételéig az ítélet hiteles kiadványának bemutatása mellett kérni, hogy az eskü kivétele mellőztessék, s a hozott ítélet hatályon kívül tétele mellett a pernek folytatólagos tárgyalása rendeltessék el.

E kérelem felett, melynek az eskütételre halasztó hatálya van, a bíróság a feleket az eljárás minőségéhez képest sommás úton, vagy a kitűzött határnapon befejezendő jegyzőkönyvi tárgyalás útján meghallgatja s ennek megtörténte után végzés által határoz. Ha a folytatólagos tárgyalás jogerőre emelkedett végzéssel rendeltetik el, az a n. 17. §. értelmében tartandó meg.

Ha a kérelemhez a marasztaló büntető ítélet hiteles kiadványa nem csatoltatott: a kérelem elutasítandó, s az e tárgyban hozott végzés ellen felfolyamodásnak helye nincs.

Ha az esküre bocsátandó személy ellen marasztaló büntető ítélet hozatott, de az még jogerőre nem emelkedett, az ellenfél kérelme folytán, melyhez az ítélet hiteles kiadványa szintén csatolandó, — az ellenfél meghallgatása után hozott végzésben az eskületételnek, az ítélet jogerőre emelkedéséig való felfüggesztése rendelendő el.

p. 243. §.

Eskületételi jegyzőkönyv.

A bíróság az eskü letételéről jegyzőkönyvet visz, abba a letett eskü tartalmát szóról-szóra beiktatja, végre a jegyzőkönyvet mind a bíró, mind a fél sajátkezűleg aláírja, vagy ha az utóbbi irni nem tud, két tanú előtt kézjegyzésével ellátja.

p. 244. §.

Halál általi hitelesítés.

Ha azon fél, kinek az eskü jogérvényesen oda itéltetett, az ítélet hozatala előtt vagy után meghalt: az

érdekeltek kérelmére az ellenfélnek a bíróság minőségéhez képest sommás úton vagy a p. 144. és n. 19. §-ban szabályozott eljárás szerint leendő meghallgatása után végzéssel döntendő el, vajjon letehetik-e az esküt a fél jogutódai, vagy pedig az elhalt fél által letettnek tekintendő.

Az eskü letettnek csak azon feltétel alatt tartathatik, ha a fél arra személyesen vagy e végre különösen meghatalmazott megbizottja által ajánlkozott s egyszersmind kijelölte azon ténykörülmenyeket, amelyekre meg akart esküdni.

Az e kérdésben hozott végzés ellen mindkét fél felebbezéssel élhet.

ÖTÖDIK CÍM.

A birói határozatokról.

ELSŐ FEJEZET.

Végzések és ítéletek.

I.

A bírónak a felek tevékenységét vezérlő, a per céljának elérésére vezető intézkedéseit és a jogvitát eldöntő kijelentéseit nem különben e kijelentés érvényesítését célzó rendelkezéseit birói határozatoknak mondjuk.

A birói határozatok végzés, rendelvény vagy ítélet nevet viselnek — *sententia interlocutoria*, *decretum*, s. *definitivum*, — a szerint amint a tárgyalás, a felek kölcsönös nyilatkozatai nyomán előzetes vagy közbeeső és mellékkérdésekben keletkeznek, vagy a felek egyoldalú kérelmére hozatnak. Perrendtartásunk mind a kettőt végzésnek nevezi.

Az ítélet az ügy érdemét, a jogvitát dönti el. Tartalma szerint elmarasztaló, elutasító vagy vegyes, a szerint amint a fölperesi követelés teljesítésére kötelezi alperest, vagy elutasítja fölperest, vagy részben kötelezi alperest s részben utasítja el követelésével a fölperest.

Az ítéletnek két része van, a kijelentés, — *declaratio* — és rendelkezés — *dispositio* — mihez járul az indokolás. Az elsőben nyilatkozik a bíró a peres viszony mivolta felől; a második az első kifolyásának tekintendő s az elmarasztalást, elutasítást vagy részleg mindkettőt tartalmazza; az indokolás a kijelentést és rendelkezést a törvényből merített érvekkel támogatja.

Az ítélet mindaddig, míg nem érvényesülhet, csak a bíró jogi felfogásának, nézetének tekintendő, s csak ha már érvényesíthető, foganatosítható, végrehajtható, jár jogszerző, jogmódosító következményekkel, bír gyakorlati értékkel. Ily tulajdonságot nyer az ítélet az ú. n. jogerejűség, jogérvényesség beálltával. Hogy mely körülmények adják meg az ítéletnek a jogerejűség, jogérvényesség jellegét, a perrendtartás és kivált a végrehajtási törvény határozza meg. Az ítélet jogerejűsége nemcsak végrehajtásra jogosít, hanem az ú. n. *exceptio rei judicatae* kifogását is alapítja meg a volt perlekedők- és másokkal szemben is.

II.

Végzések által a bíró a peres eljárás egyes mozzanataiban vezérlőleg, rendtartólag intézkedik; alaki eljárásban a peranyagot ítélethozatalra előkészíti. A végzés tehát nem a per érdemét, hanem inkább a perbeli egyes, kisebb-nagyobb horderejű cselekvényeket illetőleg rendelkezik.

Vannak azonban végzések közt is oly jelentékenyek, melyeknek nagyon közeli befolyásuk van magának per érdemének mily irányban leendő eldöntésére, s ezen végzések külön főlebbvitelre is adnak jogot; míg a csekélyebb jelentőségű végzések és rendelvények önálló főlebbvitelre nem jogosítanak; s ez közöttök a főkülönbség.

A bírói határozatoknak a törvényszékeknél előkészítésére nézve az ügyviteli szabályok 122.—130. §-ai a következőket rendelik:

Az ügydarabokat az elnök osztja ki feldolgozás és előadás végett az előadók között.

A kiosztásnál az elnök arra ügyel, hogy az előadók egyenlően legyenek elfoglalva s hogy ugyanazon ügygel összefüggésben levő minden beadvány ugyanazon előadónak osztassék. Valamely ügy befejezte előtt nem kell az előadó személyében törvényes vagy más alapos ok nélkül változtatást tenni.

Az 1881. nov. 1-iki kiegészítő szabályzat 4. §-a szerint az előadónak szabadsággal távolléte, amennyiben a beadvány nem tartozik a soron kívül előadandók közé, vagy egyéb ok fenn nem forog, magában véve nem szolgál okul az előadó személyében változtatástételre.

Minden előadó tartozik az ügydarabok átvételéről és előadásáról előadói könyvet vezetni, s az elnöknek jogában áll azt bármikor megtekinteni.

Sürgős ügydarabok mindenek előtt, az egymással összefüggésben levők együtt, a többiek pedig az iktatói számok sora szerint dolgoztatnak fel és adatnak elő. E rendszabály pontos megtartásáért az elnök s előadó egyaránt felelősek.

Soron kívül adandók elő: a) a főlebbviteli beadványok; b) a letéti beadványok, a zárlati, biztosítási és végrehajtási kérvények; továbbá a csődügyek, valamint a gyámsági vagy gondnoksági viszonyokat érdeklő ügyek, különösen pedig azok, melyeknél a késedelem a fenforgó érdekek biztonságát veszélyeztetné; c) azon ügyek, amelyeknek eldöntésétől más ügyek megindítása vagy valamely folyamatban levőnek további ellátása függ; d) mind az, amelyben a törvény gyors intézkedést vagy soron kívüli előadást rendel.

Az előadó minden egyes ügydarabról előterjesztési ívet készít, melynek bal hasábjára az iktatói szám s az ügyállás röviden, jobb hasábjára pedig a vélemény és kiadmány terve irandó s ez akkép fogalmazandó, hogy a kiadó azt szó szerint leirathassa.

A határozat világos és szabatos legyen. Perdöntő határozatnál az indokolás a határozat szövegétől elkülönözötten szerkesztendő, s ezek az 1869. IV. t.-c. 2. §-ára való tekintettel „Ő felsége a király nevében“ adatnak ki. (l. bővebben a főmeggjelölt §-okat.)

p. 245. §.

A határozat alapja.

Peres ügyekben a bíró a per folytán kifejtett tények és előadott bizonyítékok alapján a törvények szerint hoz határozatot, habár a törvényekre nem hivatkoztak is a felek.

p. 246. §.

a határozat nemei,

Az eljárás befejezése után a per érdeme ítélet-, minden más kérdés pedig végzés által döntetik el.

p. 247. §.

a határozat indokolása,

Ugy az ítéleteket, mint a végzéseket indokolni kell, az idézési végzés kivételével.

p. 248. §.

a határozat terjedelme.

Az ítélet vagy végzés a felek kérelmén túl nem terjedhet.

p. 249. §.

Minden jogügy, habár több pertárs vett is abban részt, ugyanazon egy ítélet által döntendő el, és ebben a felek jogai és kötelességei pontosan megállapítandók.

p. 250. §.

Az ítélet egész terjedelmében a perről vitt jegyzőkönyvbe iktattassék, a rendes eljárásnál pedig a percsomóhoz csatoltassék.

Az ítéletek bélyegilletéke iránt az „Illetéki díjjegyzék“ 48 tétel-száma részletes szabályokat tartalmaz. Ezek szerint: Az első folyamodási bírósági ítélet a főügyben, ha a per tárgya megbecsülhető, a) ha az érték 50 frtot meg nem halad: 1 frt; b) 50 frton túl 200 frtig: 2 ft. 50 kr; c) 200 frton túl 800 frtig: 5 frt. (C. a)—c) Ha a megítelt tárgy értéke 800 frtot meghalad 1% ítéleti díj fizetendő. (1873. IX. t.-c. 8. §-a.) Az érték megállapításánál az oda ítélt kamatok és perköltségek csak azon esetben jöhetnek tekintetbe, ha a kereset kizárólag azokra irányult. (D. a) pont.) I. egyebekben a fennidézett tételszám kimerítő rendelkezését.

p. 251. §.

Perköltség.

A pert vesztőfél rendszerint elmarasztalandó a perköltségben, ha ez a per folyta alatt kéretett és felszámítatott.

A bíró belátására bizatik alperest a felszámított költség megtérítésében elmarasztalni, ha nem ítéltetett is meg az egész kereseti követelés a felperesnek. Ugy szintén a bíró belátásától függ a per körülményeihez képest a perköltségeket kölcsönösen megszüntetni, vagy csak bizonyos arányban ítelni meg.

p. 252. §.

A képviselők díjai a perköltséghez számíttatnak. E díjak, ha felszámítvák, tekintettel a teljesített munkálatokra, mindkét fél irányában megállapítandók, akár nyerte, akár vesztette a fél a pert.

n. 23. §.

A marasztaló ítéletben a kötelezettség teljesítésére mindenkor bizonyos meghatározott idő szabassék, mely som-más perekben legfelebb 8, rendes perekben pedig 15 napban állapíttatik meg.

Ha azonban alperes valamely munka vagy foglalko-zás teljesítésére köteleztetnék, a bíró a körülményekhez ké-pest hosszabb határidőt rendelhet.

A teljesítési határidő a végrehajtó ítélet kézbesítését vagy kihirdetését követő napon, eskütől feltételezve eldön-tött perekben pedig az esküre való jelentkezés határidejé-nek utolsó napját, illetőleg az eskületételi határnapot kö-vető napon veszi kezdetét.

Azon birói határozat, mely ellen a törvényben meg-engedett felebbvitel nem használtatik, a felebbviteli határ-időnek utolsó napját követő napon, — azon birói határozat pedig, mely ellen felebbvitelnek helye nincs, a kézbesítést vagy kihirdetést követő napon emelkedik jogerőre.“

p. 255. §.

Törvényes szünnapok.

Az 1840. XV. t.-c. II. r. 201. §-ának intézkedése egy-előre itt is alkalmaztatván, a határidők, tekintet nélkül a közbeeső ünnepekre, az ott megállapított szünnapok alatt is folynak. Ha a határidő végnapja ilyen szünnapra esnék, az a legközelebbi köznapig terjed.

p. 256. §.

Az ítélet végrehajthatósága.

Minden ítélet akkép szerkesztessék, hogy végrehajtható legyen. Midőn egyes kérdések eldöntését vagy a maraszta-lási összeg kitudását végrehajtási eljárásra kell fenntartani: az ítélet ez iránt határozott utasítást foglaljon magában.

p. 257. §.

Egyezség.

A per bírāja előtt kötött egyezségek ítélet erejével bírnak, s hivatalos alakban a feleknek szóbeli kérelmökre is kiadatnak.

p. 258. §.

Kijavítás.

A birói határozatokba vagy azok kiadványaiba besúszott név-, szám- vagy tollhibák a fél kívánatára kiigazítandók azon bíróság által, melynél a hiba történt.

A birói határozatoknak az ügyfelek-főlebbviteli bíróságok avagy más, megkeresendő, értesítendő hatóságok s egyéb közegek részére leendő elkészítése, többszörése, elküldése a bíróság kiadóhivatalának tisztségé tartozik. Ugyan az ügyel fel a kézbesítések foganatosítására, a hirdetések kifüggesztése- s megőrzésére. A kiadóhivatal teendői iránt az 1874-iki birói ügyviteli szabályok 159—179. §-ai rendelkeznek.

MÁSODIK FEJEZET.**A birói határozatok kézbesítése.**

A birói határozatok a peres felek jogait illetvén, szükség hogy azoknak tudomásukra juttassanak. E tudomásrahozás a birói határozatok közlése által történik.

A birói határozatok közlésének módja az eljárás szerint különbözik, és szóbeli eljárásnál a kihirdetésben, írásbelinél pedig kézbesítésben áll; ámbár szóbeli eljárásban keletkezett határozatok is nem ritkán kézbesítés által közöltetnek.

A kézbesítés ismét közvetlen és közvetett lehet; közvetlen, ha a peres fél kezeihez és közvetett, ha képviselője, háznépe vagy gondnokának kezeihez eszközöltetik.

A kézbesítés, a foganatosító közegre tekintettel hivatalos, magán vagy posta útján lehet; ha pedig ezen utakon nem esz közölhető, hirlapi hirdetmény által pótolható.

A kézbesítést foganatosító közegeket és személyes kellékeiket az 1868. LIV. t.-c. 261. és 262. §§-ai jelölték meg.

Ezen szakaszok rendelkezését az 1871. LI. t.-c. 1—5 §-ai a bírósági végrehajtók intézményének behozatala által hatályon kívül helyezték; míg jelenleg ez iránt az imént idézett t.-cikk, nem különben azt pótló s módosító 1875. IX. és X. t.-cikkek az irányadók.

A bírósági kiadványok kézbesítése és a kézbesítési vevények kezelése tárgyában a m. kir. igazságügyminiszteriumnak 1879 december 11-én 32,219. sz. a. kiadott rendelete tartalmaz kimerítő intézkedéseket,

körülményesen szabályozván a helybeli év vidéki kézbesítések körüli eljárást. Ezenkívül megfigyelendők az 1874-iki bírói ügyviteli utasítás V. fejezetének „kiadóhivatal” cím alatti 159—179. §-ai, valamint az 1875. jul. 3-án 2336. eln. sz. a. a kézbesítőkről szóló 1875. X. t.-c. végrehajtása tárgyában kiadott ig. min. rendelet, melynek 1. §-a szerint a t. c. 1875. szept. 1-én lépett életbe; többi szakaszai pedig részletes utasításokat tartalmaznak a kézbesítők számára. A kézbesítés ügyére érdeklél bíró még az 1875. január 29-én 3564. sz. a kiadott utasítás a bírósági végrehajtók számára, s az 1875. évi 26,020. sz. a k. s ezt módosító 1881-iki nov. 1-én 3406. sz. a. k. ig. min. rendelet.

p. 259. §.

Közvetlen és közvetett kézbesítés.

A keresetre hozott első végzés alperesnek magának, vagy annak, ki a féltől első végzések elfogadására felhatalmazvánnyal bír, saját kezéhez adandó.

A per folyamában hozott minden más határozat a felek megbízottjainak kézbesítendő. Jogi személyeknek szóló határozatok (p. 33. §.) képviselőik kezéhez adandók.

A kézbesítés érvényes eszközésére nézve az 1875. XXXVII. t.-cikkben foglalt kereskedelmi törvénykönyv következőket rendel:

93. §. (második bekezdés.) A (közkereseti) társaságot illető kézbesítések érvényességére elegendő, ha azok a képviselőre jogosított valamelyik tag kezéhez történnek. (l. 77—82. §-okat.)

119. §. (második bekezdés.) A (közkereseti) társaságot illető kézbesítések érvényességére (a felszámolási eljárás tartama alatt) elegendő, ha azok a felszámolók valamelyikének kezéhez történnek. (Hogy kik lehetnek felszámolók: megmondják a 108—110 §-ok.)

141. §. A betéti társaság részére jogokat és kötelezettségeket a beltalagok cselekvényei állapotának meg.

A társaságnak bíróságok előtti képviselőre s a kézbesítésekre nézve a 93. §. rendeletei szolgálnak irányadóul.

186. §. (második bekezdés.) A (részvény) társaságot illető kézbesítések érvényességére elegendő, ha azok az igazgatóság valamelyik tagjának kezéhez történnek.

Azon perekben ellenben, melyek közgyűlési határozat folytán az igazgatóság vagy felügyelő bizottság ellen indítandók, a kézbesítés a közgyűlés által a per vitelével megbízott avagy az illetékes törvényszék által e célból hivatalból kirendelt meghatalmazottak, mint a részvénytársaság ily pörben képviselőinek kezéhez történik. (l. keresk. törv. 197. §.)

A 241. §. szerint mindezek a szövetkezeteket illetőleg is alkalmazandók.

Felszámolási tartama alatt minden kereskedelmi társaság jogi képviselője a felszámolókat illetően, a kézbesítés is ezek kezéhez történhetik érvényesen. (l. keresk. törv. 146., 203., 250. és 251. §-ait.)

p. 260. §.

Kézbesítés hivatalból vagy felperes útján.

A keresetlevélre hozott idéző végzést a bíróság vagy hivatalból kézbesíteti, vagy pedig felperes kívánságára és költségére, a kézbesítés eszközölését felperesre bizza, ki arra nézve a jelen fejezetben foglalt szabályok szerint jár el.

p. 261. §.

Kézbesítők.

(A polgári törvénykezési rendtartás ezen §-a helyett az 1875. X. t.-c. 1. §-a s némileg a 2. §. b) pontja, esetleg ugyanaz évi IX. t.-c. 3. §-a alkalmazandó, mely §-ok szövege ímez :)

„A kézbesítést, ha polgári ügyekben a fél azt a törvény által megengedett más módon nem kívánja eszközölni, a bíróságok székhelyein bírósági szolgák, — másutt községi közegek, és pedig kis községekben a körjegyző, nagy községekben a községi jegyző, rendezett tanácsal bíró, valamint törvényhatósági joggal felruházott és sz. kir. városokban a hatóságnak valamely alkalmas közege, s amennyiben a községi közegek akadályozva vannak, azoknak az illető községek által e célra előre kijelölendő alkalmas helyettesei teljesítik.“ (1871. X. 1. §.)

„Községi közegekre bízható a kézbesítés a bírósági székhelyeken is: polgári ügyekben csak akkor, ha a kézbesítés a székhely külső határában teljesítendő.“ (2. §. b) pont.)

„A kézbesítések polgári peres és peren kívüli ügyekben úgy a székhelyen, mint a székhelyen kívül, bírósági végrehajtó által csak az érdekelt fél kívánatára és költségére teljesítendő, mely az ellenfél terhére föl nem számíttathatik.

A bírósági végrehajtó eljárási díjja ily esetben egy-egy kézbesítésért saját székhelyén 50 krnál, más helyeken eljárási és napi díjja összesen 3 ftnál több nem lehet.“ (1875. IX. 3. §.)

A kiadványok kézbesítésénél a kir. járásbíróságok által követendő egyöntetű eljárás tárgyában a m. kir. igazságügyminiszterium 1880 július 28-án 21,363. sz. a. kiadott körrendeletében elrendelte, hogy jövőre úgy a kir. törvényszékek, a saját kerületeikben, valamint a kir. járásbíróságok a velök ugyanazon kir. törvényszék kerületében levő kir. járásbíróságok területén kézbesítendő mindennemű kiadványaikat, közvetlenül a

közszégi kézbesítőkhez küldjék, és az illető kir. bíróság közvetítését a kézbesítés eszközlése végett csak akkor vegyék igénybe, ha a kézbesítés a bíróság székhelyén, vagy más törvényszék kerületében fekvő járás-bíróság területén teljesítendő.

p. 262. §.

Aki írni és olvasni nem tud, kézbesítőül nem alkalmazható.

Ha a fél, kinek valamely határozat kézbesítettik, olvasni nem tud: a kézbesítő a határozat tartalmát megmagyarázni, s hogy ez megtörtént: a vétbizonyítványra feljegyezni tartozik.

p. 263. §.

A kézbesítés vétbizonyítvány mellett történik, melyet az átvevő és kézbesítő sajátkezűleg aláírni tartoznak.

A vétbizonyítvány a bíróságnak haladék nélkül bemutatandó, s ha a kézbesítés megkeresés folytán teljesített, az illető bírósághoz 24 óra alatt átküldendő.

p. 264. §.

Az elfogadás megtagadása.

Ha a fél a kézbesítendő iratot elfogadni vonakodik: az irat nála hagyatik, mely körülmény a kézbesítésről szóló bizonyítványban megjegyzendő. Az ilykép alperesnél hagyott irat kézbesítettnek tekintetik.

p. 265. §.

A határozat kifüggesztése.

Ha az első végzés kézbesítése forog fenn, s a kézbesítő nem találná hon az alperest: az idéző végzést két tanu jelenlétében alperes lakásának ajtajára kifüggeszti, s erről a házbelieket szóval értesíti.

Az idéző végzés kifüggesztése a kézbesítéssel egyenlő foganattal bír.

Ha alperesnek háznépe nincs, a 268. §-ban szabályozott eljárásnak van helye.

p. 266. §.

Lakhelyváltoztatás.

Ha a per folyama alatt valamelyik félnek ügyvéde meghalt, vagy lakását megváltoztatta, avagy eltávozott anélkül, hogy azt a bíróságnak bejelentette, és a kézbesítés elfogadására más megbizottat rendelt volna: a határozat magának az illető félnek kézbesítendő.

p. 267. §.

Jelentés a kifüggesztésről.

Az idéző végzés kifüggesztéséről a kézbesítő a bírósághoz 24 óra alatt jelentést tenni köteles.

p. 268. §.

Ügygondnok kirendelés.

Alperes részére ügygondnok rendelendő:

a) ha felperes a keresetlevélben helyhatósági bizonyítvánnyal igazolja: hogy alperes tartózkodási helyét felfedezni nem sikerült;

b) a 265. §. azon esetében, ha a hon nem talált alperesnek háznépe nincsen;

c) ha alperes az országon kívül tartózkodván, a kézbesítési vevény kellő időben be nem érkezett.

A keresetlevél illető példánya az idéző végzésben azonnal kinevezendő ügygondnoknak kézbesítettessék.

Az ügygondnok jogai és kötelességei ugyanazok, melyek a fél által rendelt ügyvédei.

p. 269. §.

Idézés hirdetvény által.

Az előbbi §. esetében mindjárt a keresetlevél elintézésekor, azon esetben pedig, midőn alperes az országon kívül tartózkodván, a kézbesítésről kellő időben bizonyítvány nem érkezik, felperes kérelmére hirdetmény általi idézésnek van helye.

A hirdetményben a kereset tárgya az arra hozott végzés tartalma és az ügygondnok neve foglaltatik; egy

szersmind alperes felhivatik, hogy vagy a részére rendelt ügygondnokot ügyének célszerű védelme iránt kellőleg utasítsa, vagy a bíróságnál más ügyvédet nevezzen; ellenkező esetben mindezek elmulasztásának következményeit magának tulajdonítsa.

A hirdetvény a hivatalos lapokban s a körülményekhez képest külföldi hírlapban is közzéteendő, s a bíróság hivatalos helyiségén nyílt helyen kifüggesztendő.

n. 24. §.

Ha bebizonyíttatik, hogy felperes az alperesnek előtte tudvalévő lakhelyét elhallgatta, s hirdetményi idézést eszközölt, az egész eljárás semmis, s felperes a költségek megtérítése mellett, 500 frtig terjedhető pénzbírsággal büntetetik.

Ezen esetben, ha az ítélet már jogerőre emelkedett, az eljárás semmisségének kimondása a meg nem jelent fél által az 50-ik §. értelmében, kereset útján kérhető.

p. 271. §.

Kézbesítés posta útján,

A kézbesítés felperes kívánatára postán is történhetik térítvény mellett, ha az idézendő fél lakhelyén posta létezik. Ez esetben az irat borítékára a fél címén felül a bíróság neve, az irat száma és ha szükséges, az is feljegyzendő, hogy az irat a fél saját kezeihez adassék.

Ha a postai küldemény el nem fogadtatik, a 264. §. szolgál szabályul.

p. 272. §.

a követségi személyzet részére;

A császári királyi udvarnál lévő idegen követeknek s ezen követséghez tartozó egyéneknek a főudvarnagyi hivatal, — az idegen udvaroknál levő követséghez tartozóknak pedig az igazságügyi miniszterium útján eszközöltetik minden kézbesítés.

p. 273. §.

külföldön vagy külföldi hatóságok megkeresése folytán.

A hazai bíróságok megkeresése folytán külföldön, vagy külföldi bíróságok megkeresésére a hazai bíróságok által eszközölni kézzelbesítésekre nézve a p. 61. és következő §§-ok szabályai alkalmazandók.

HATODIK CÍM.

A perorvoslatokról.

ELSŐ FEJEZET.

A főbbvitel általános szabályai.

Perorvoslatoknak a perrendtartás által nyújtott azon jogeszközöket mondjuk, melyek által az ügyfelek perbeli érdekén a bírói intézkedések által ejtett sérelmek kijavíthatók, a bírói intézkedés káros következményei elháríthatók.

Némely perorvoslat hatálya az illető bírói határozat fogantatásának felfüggesztésében nyilatkozik; míg más perorvoslat ily hatálylyal nem bír. Továbbá némely perorvoslat mellett megmarad az általa előidézett eljárás az illető határozatot hozó bíróságnál, míg más perorvoslat a rákövetkező eljárást magasabb fokú bíróságra ruházza. Ezek szerint különböztetünk felfüggesztő és átszarmasztató hatálylyal bíró és nem bíró perorvoslatokat.

Vannak rendes és rendkívüli perorvoslatok; elsőikkel megátolható a határozat jogerőre emelkedése és épen a célra használatnak; utóbbiak a jogerőre emelkedés után alkalmazhatók.

A polgári per magánjogi jellege a perorvoslatok által sem változik meg, s a felek a perorvoslatok törvényszerű használatában nem gátolhatók, azoknak használatára nem kényszeríthetők.

Reformált perrendtartásunk és végrehajtási törvényünkre tekintettel jelenleg perorvoslat gyanánt ismerjük a főbbvitelt

átalában, illetőleg a felebbezést és felfolyamodást; az igazolást és perujítást, valamint a végrehajtás megszüntetése, felfüggesztése és korlátozása iránti kereset és az előterjesztés intézményét; végül a n. 50. §-a által behozott semmiségi pert.

n. 25. §.

A felebbvitel nevei: a felebbezés és felfolyamodás.

Helytelen elnevezés esetében, a felebbviteli beadványok minősége, azok tartalma szerint ítélendő meg.

n. 26. §.

Rendes perekben a felebbviteli beadvány két példányban, a szükséges felzetekkel ellátva adandó be. Az első példány a periratokhoz csatoltatik, a másodpéldány az ellenféllel, és ha nem ugyanazon ügyvéd által képviselt több ellenfél van, a perben első helyen nevezett ellenféllel közöltetik. Maga a felebbvivő, és esetleg a többi ellenfél, a beadvány felzetén nyerne értesítést.

Sommás ügyekben, a felek a felebbvitelt szóval is bejelenthetik, mely bejelentés a tárgyalási jegyzőkönyvbe vagy külön jegyzőkönyvbe vezetetik, s a bíró és a felebbvitellel élő fél által aláíratik. Ha a felebbvitel írásban adatik be: a fentebbi szabályok sommás perekben is alkalmazandók.

A felebbviteli beadvány az első bírósághoz nyújtandó-, illetőleg ugyanott jelentendő be.

Távirati úton bejelentett felebbvitel figyelembe nem vétetik.

Fölebbezési és felülvizsgálati beadványok a 48. tételben elősorolt ítéletek és végzések ellen különbség nélkül, vajjon azzal semmiségi panaszzal is volt egybekapcsolva vagy sem; — továbbá vajjon a bírói határozat, mely ellen a fölebbvitel bejelentetett vagy beadatott, föltételes vagy föltétlen, első vagy másodbírósági határozat-e: a) ha az első folyamodású bírósági határozat a 48. tétel értelmében öt forintot meg nem haladó állandó bélyegilleték alá esik ugyanannyi, mint amit mind a két fél az elsőfolyamodású bírósági határozat után fizetni tartozik; b) minden egyéb esetben az 1 ívtől 10 ft. („Illetéki díjjegyzék“ 13. tételszám 12. pont.

Az ügy érdemére nézve egybehangzó két ítélet ellen beadott fölebbezés 1-ső példányának első íve kétszer annyi bélyeggel látandó el,

mint amennyi az első bíróság ítéletei ellen intézett fölebbezésektől jár. (1873. IX. t.-c. 5. §.)

Ezen szabály nem alkalmazható, ha a másodbírósági ítélet az ügy érdemére nézve, ide értve a kamatokat és perköltségeket is, nem egészen egybehangzó, habár a felebbezvény a két ítélet egybehangzó része ellen is irányul. („Pénzügyi közlöny.“ 1874. 7. szám.)

Midőn sommás eljárásban a fölebbezés vagy felfolyamodás szóval jelentetik be, tartozik az illető fél a fölebbezés, illetőleg a felfolyamodás első példányának megfelelő bélyegjegyet 48 óra alatt a bíróságnak átadni, mely azt a jegyzőkönyvre azon helyen, hol a bejelentés följegyeztetett, felragasztja és hivatalos pecsétjével átbélyegzi. — S ha az említett fölebbvitel indokait írásban is benyujtaná, azon esetben az indokok első példányának első íve bélyegmentes (1873. IX. t.-c. 6. §.)

Olyan fölebbezési, felfolyamodási vagy felülvizsgálati beadványoknál, melyek nem az egész bírói ítélet vagy végzés, hanem p. o. meg nem ítélt kamatok vagy perköltségek miatt annak csak egyes pontja ellen vannak intézve, azon állandó bélyegilleték alkalmazásának van helye, mely a fölebbezés vagy felfolyamodás tárgyát képező összegnek vagy értéknek felel meg. (1868. XXIII. t.-c. 16. §-a.)

Bővebben l. „Illetéki díjjegyzék“ 13. tételszámának 12. és 13. pontjait.

n. 27. §.

A törvényes határidő eltelte után bejelentett, beadott vagy ugyanazon határidő eltelte után postai úton az igató hivatalba érkezett felebbvitelt az első bíróság hivatalból visszautasítani köteles.

Az elsőbíróság által hivatalból utasítandó vissza a felebbvitel akkor is, ha a felebbvitel a törvény által ki van zárva.

n. 28. §.

Ha a felebbvitel hivatalból való visszautasításának esete fenn nem forog, az elsőbíróság az iratokat a felebbviteli bírósághoz felterjeszteni köteles.

Ugyanazon perben különböző ügyfelek részéről beadott felebbviteli beadványok együttesen terjesztetnek fel.

A felterjesztés a felebbviteli határidő lejártától számítandó 8 nap alatt eszközzendő.

n. 29. §.

Olyan ténybeli körülményeket és bizonyítékokat, melyek az első bíróságnál elő nem fordultak, a felebbviteli

biróság nem vehet tekintetbe, kivéven, ha a határozat a felebbvivő meghallgatása nélkül, ellenfelének egyoldalú kérelmére keletkezett.

n. 30. §.

Ha a felebbviteli beadványban az eljárásra vonatkozó olyan panaszpontok foglaltatnak, melyek iránt a felterjesztendő iratok kellő felvilágosítást nem nyújtanak: a bíróság a panaszpontok iránt a felterjesztésben nyilatkozni köteles.

A felterjesztési jelentést a felek az első bíróságnál megtekinthetik és saját költségekre másolatban kivehetik.

A fölebbviteli beadványok elintézése körüli kezelési teendők iránt az 1874-iki birói ügyviteli szabályok 233., 234., 236., 238.—241., 243. és 244. §-ai, valamint az 1881-iki módosító s kiegészítő szabályok 25. és 26. §-ai rendelkeznek.

n. 31. §.

A perorvoslatokról általában, vagy a felebbvitelről különösen történt előzetes lemondás, — amennyiben külön törvény ellenkező intézkedést nem tartalmaz, hatálylyal nem bír, és a törvény által a perorvoslatok tekintetében nyújtott jog igénybevételét nem akadályozza.

MÁSODIK FEJEZET.

Főllebbezés.

A főllebbezés — *apellatio* — ama rendes perorvoslat, melylyel valamely birói határozat a per érdemére való tekintettel, megváltatás végett a felsőbb bíró elé terjesztetik. Hatálya rendszerint felfüggesztő — *suspensiv*¹⁾ — és mindig átszármasztató — *devolutiv*.

A főllebbezés alanyi, tárgyi és alaki föltételekhez van kötve. Alanyi föltétel gyanánt kívánunk felsőbbfokú bíróságot, főllebbező s főllebbezésre jogosított felet s ennek ellenfelét; tárgyi tekintetben sérelmes birói határozatra, főllebbezési jog gyakorlatának indokára van szükség; alaki szempontból pedig kívánjuk a főllebbezési szándék törvényszerű kijelentését és a pörrendtartás által e célra megszabott határidőnek megtartását.

Az illetőség alapelvei a felsőbbfokú bíróságokra nézve is irányadók. Főlebbzőként a bírói határozat által sérelmet szenvedő peres fél szerepelhet s szabály szerint a főlebbzési jog is azt illeti; ámbar e jog azon személyeket is megilleti, kiket a peres ügy elintézése tárgyilag érdekel. A sérelmes bírói határozat jogerőre emelkedhető legyen; ez által levén a fölfüggesztő hatályú főlebbzés szükségessége indokolva.

A főlebbzési szándék kijelentésének törvényszerű alakja az eljárás minőségétől s magának a főlebbezett határozatnak közlési módjától függ; s azért szóbeli — sommás — eljárásnál, melyben a bírói határozatok szóval közöltetnek, kihirdettetnek, főlebbzési szándék is szóval jelentendő be; írásbeli, ú. n. rendes eljárásnál azonban a bírói határozatok írásban közöltetnek az ügyfelekkel s épen ily alakban jelentendő ki a főlebbzési szándék is. Ha azonban sommás ügyben keletkezett, kiváltképen *a felsőbb bíróságtól érkezett határozat, írásban közöltetnék, írásban jelenthető be* a főlebbzés is.

A főlebbzés bejelentésének határideje is az eljárással áll kapcsolatban; sommás, szóbeli eljárásnál rövidebb, rendes, írásbeli eljárásnál pedig hosszabb a főlebbzési határidő.

A főlebbzés tárgya tekintetében még megjegyzendő, hogy főlebbzésnek szabály szerint csak ítéletek ellen van helye;¹⁾ a végzések közül csak azok ellen, melyekre nézve azt a törvény *világosan megengedi*; mire például szolgálhat a p. 188., 238. és 244. §-ainak rendelkezése.

Megújított pörrendünk értelmében a főlebbzés elveszté kizárólag anyagi, érdembeli jogsérelmek ellen való alkalmazhatóságát, amint új jogorvoslati rendszerünk is elejtette az anyagi és alaki sérelmek éles megkülönböztetését; s így jelenleg főlebbzéssel alaki jogsérelmek is orvosolhatók, miről egyebek közt a n. 77. §-a is tanúságot teszen.

¹⁾ Kivételre példát szolgáltat a n. 37. §-a.

²⁾ Ide vonatkozó megszorítást állapít a n. 47. §-a.

n. 32. §.

Főlebbzésnek van helye:

1. az elsőbírósági ítéletek ellen;
2. a másodbírósági ítéletek ellen, kivéve azon eseteket,

amelyekben a fölébvezés a törvény által kifejezetten kizárva van;

3. az 1868. LIV. t.-c. 188., 238., 244. és a jelen törvény 22., 80., 82. és 86. §-ainak eseteiben hozott érdemleges végzések ellen.

A fölébvezés rendes perekben a határozat kézbesítésétől számított 15 nap alatt, sommás perekben pedig a kihirdetéstől vagy kézbesítéstől számított 8 nap alatt adandó-, illetőleg jelentendő be.

n. 33. §.

A fölébvezést indokolni nem szükséges.

Az indokok csupán a fölébvezési beadványban terjeszthetők elő. Sommás ügyekben, ha a fölébvezés szóval jelentetik be, az indoknak a fölébvezési határidő alatt írásban külön beadhatók.

n. 34. §.

Ha a határozat több pontból áll, annak valamennyi pontja fölébbezetnek tekintetik, hacsak a fölébvező egy vagy több határozottan megjelölt pontra nem szorítja fölébvezését.

Ha a határozatnak csak egyes pontjai fölébbeztettek: a határozatnak a nem fölébbezett pontokban foglalt részei, a fölébvezési határidő lejártát követő napon jogerőre emelkednek.

Eskütől feltételezve eldöntött perekben az ítélet bármely egyes pontja ellen használt fölébvezésnek az eskü letételére és az e végből való jelentkezésre feltétlen hasznotó hatálya van.

n. 35. §.

Ha a pertársak nem mindnyájan fölébbeztettek, a határozat a nem fölébbezőkre nézve rendszerint jogerőre emelkedik.

Ha azonban a peres kérdés a pertársakra nézve csak egységesen döntethetik el: a határozat, habár csak a per-

társak egyike adott be felebbezést, a többiek nevében is felebbezettnek tekintendő.

n. 36. §.

Az elsőbirósági ítélet ellen törvényes határidőben beadott vagy bejelentett felebbezés a végrehajtásra nézve rendszerint felfüggesztő hatással bír.

n. 37. §.

Az előző szakasz szabályától eltérőleg, a marasztalt fél felebbezése ellenére végrehajthatók:

a) a sommás perekben hozott ítéletek, melyek által alperes járulékok nélkül 100 frtot meg nem haladó pénzüsszeg megfizetésében, vagy 100 frt értéket meg nem haladó ingóságok átadásában marasztaltatott el;

b) a bérelt helyiségnek átadása vagy visszabocsátása iránt sommás eljárás alá tartozó perekben hozott ítéletek;

c) a 13. §. b) és c) pontjainak eseteiben tartás, életjáradék és élelmezés iránt indított perekben hozott ítéletek a kereset beadását megelőzőleg félévre hátralevő, és a per folyama alatt lejárt követelésre nézve.

Ezen esetekben a marasztaló ítélet rendelkező részében kimondandó, hogy az ítélet egészben, vagy kijelölendő részében a kötelezettség teljesítésére kitűzött határidő eltelte után, a felebbezésre való tekintet nélkül végrehajtható.

Eskütől feltételezve eldöntött perekben hozott ítéletekre jelen §. intézkedése ki nem terjed.

n. 38. §.

Azon alaki sérelmek miatt, melyek a perbeli eljárás folyamában, az ítélet hozataláig felmerültek, vagy a per folyamában hozott s felfolyamodással meg nem támadható végzések által okozottak, csupán az ítélet elleni felebbezésben lehet orvoslást keresni.

Alaki sérelmek miatt azon fél is élhet felebbezéssel, aki az ítéletet az ügy érdekében nem felebbezi.

A m. kir. pénzügyminiszter 1882. évi január 13-án 1939. sz. a. k. rendeletével az 1881. LIX. t.-cikkben meghatározott perorvoslatok igénybevétele esetében lerovandó bélyegilleték iránt következőleg rendelkezett.

Minthogy az 1873. IX. t.-c. 3. §-ában idézett 1868. LIV. t.-c. 294. §-a az 1881. LIX. t.-c. által hatályon kívül helyezett, és az utóbb idézett t.-c. a semmiségi panasz mint jogorvoslat eltörlése mellett a „fölebbezés“ és „felfolyamodás“ jogorvoslatát léptette életbe, ennél fogva az ilyen fölebbviteli beadványok után járó bélyegilleték lerovására nézve fölmerülhetők kételyek elosztása és egyöntetű eljárás végett, egyetértőleg a m. kir. igazságügyminiszter úrral, ezennel kijelentem, hogy az 1881. IX. t.-c. 32. §-ának 3. pontjában megjelölt végzések ellen benyújtott fölebbezések az illetékszabás 13. tételszáma 11. a) pontja vagy („Illetéki díjjegyzék“ 12. tételszám a) pontja) értelmében járó illetékösszegnek megfelelő bélyegjegyekkel látandók el; az idézett t.-c. 38. §-ának utolsó pontja alapján a 39. §-ban felsorolt esetekben csupán alaki sérelmek miatt igénybevett fölebbezések, továbbá a 45. §-ban a másodbirósági ítéletnek a bírói illetőség kérdését tárgyzó része ellen megengedett fölebbezés, valamint az 51. §. alapján benyújtott felfolyamodások után pedig a bélyegilleték az 1873. IX. t.-c. 3., illetőleg 6. §-ának határozmányai szerint rovandó le.

Az 1881. LIX. t.-c. 54. és 59. §-aiban felsorolt esetekben benyújtott felfolyamodások után az illetékszabás 13. tételének 12. pontjában (vagy „Illetéki díjjegyzék“ 13. tételszám 13. pont) megállapított 1 frtnyi bélyegilleték jár.

Ide vonatkozó intézkedést tartalmaz még az „Illetéki díjjegyzék“ 13. tételszáma 12. pontjának 2. jegyzete, mely szerint: Az 1881. LIX. t.-c. 38. §-ának utolsó pontja alapján a törvény 39. §-ában felsorolt esetekben csupán alaki sérelmek miatt igénybe vett fölebbezések; továbbá ugyanazon törvény 45. §-ában a másodbirósági ítéletnek a bírói illetőség kérdését tárgyzó része ellen megengedett fölebbezések, úgy szintén az idézett törvény 51. §-a alapján benyújtott felfolyamodások, valamint Horvát-Szlavonországokban a peres ügyben fölmerült mellék-kérdések felett hozott végzések ellen beadott fölebbezések első példánya után fizetendő: ha a tárgy értéke 50 frtot meg nem halad, az 1. ívtől 1 frt; ha a tárgy értéke 50 frtot meghalad, 2 frt (1873. IX. t.-c. 3. § és 1882. „Pénzügyi Közlöny“ 3. szám, 59. lap).

n. 39. §.

Az elsőbirósági ítélet ellen semmiségi okúl a következő alaki sérelmek szolgálnak:

- a) ha a peres eljárás hivatalból indított meg;
- b) ha az ügy a polgári bíróság hatósága alá nem tartozik;

c) ha azon esetekben, amelyekben a rendes birói illetőségtől eltérésnek helye nincs, illetéktelen bíró járt el;

d) ha sommás ügyben az illetéktelen bíró az illetőség elleni kifogás elvetésével, a birói illetőséget megállapította;

e) ha birói cselekvénybe, melynek a peres ügy eldöntésére lényeges befolyása van, vagy ha az ítélet hozatalába, érdekelt bíró folyt be;

f) ha meg nem jelenése folytán lett ügyvesztessé azon fél, aki épen nem, vagy nem törvényszerűen idéztetett;

g) ha alperes tudvalevő lakhelyének elhallgatása mellett (24. §.) hirdetményi idézés eszközöltetett, s az ilykép idézett fél meg nem jelent;

h) ha a tárgyalás vagy eljárás nyilvánosságára nézve megállapított szabályok nem tartattak meg;

i) ha önképviselőre nem jogosított, vagy jogi személy törvényes képviselőjének mellőzésével indított pert, vagy idéztetett perbe, s a hiba utólag helyre nem hozatott;

k) ha valamely fél nevében egy harmadik meghatalmazás nélkül járt el, s a hiány nem pótoltatott;

l) ha a bíróság a határozat hozatalakor nem volt szabályszerűleg alakítva;

m) ha az ítélet kiadmánya, a tanácskozás folytán hozott határozattól lényegesen eltér;

n) ha az ítélet rendelkező része annyira érthetetlen, hogy alaposan felül nem vizsgálható;

o) ha a felebbezett ítéletet megelőző birói eljárásnál, vagy az ítélet hozatalánál lényeges eljárási szabályok mellőztettek vagy sértettek meg, és e miatt a peres ügy alapos eldöntése lehetetlenné vált.

Ezen alaki sérelmek közül a *b)*, *c)*, *i)*, *k)*, *l)*, *m)*, *n)* és *o)* pont alattiak, ha a felebbező fél által a felebbezésben kifejezetten meg nem jelöltek is, hivatalból figyelembe veendőek.

Az *a)*, *d)*, *e)*, *f)*, *g)* és *h)* pont alatt felsorolt alaki sérelmek csak akkor vétetnek figyelembe, ha a felebbezésben kifejezetten megjelöltettek.

n. 40. §.

Ha valamely hivatalból figyelembe veendő, vagy valamely kifejezetten megjelölt más semmiségi ok forog fenn: a másodbiróság a körülményekhez képest vagy csupán az elsőbiróság ítéletét, vagy egyszersmind az ítéletet megelőző eljárást és birói határozatokat is egészben, vagy kijelölendő részében, megsemmisíti, s új ítélet hozatalát, esetleg újabb eljárást, vagy az eljárás hiányainak pótlását rendeli el.

n. 41. §.

A másodbiróság, ha az elsőbirósági ítéletet a 38—40. §§. alapján megsemmisíti, vagy az 1868. LIV. t.-c. 108. és 109. §-ai alapján feloldja és póteljárást, bizonyítási eljárás felvételét, vagy újabb ítélet hozatalát rendeli el: végzés által határoz.

Minden más esetben akár helybenhagyja, akár megváltoztatja a másodbiróság az elsőbiróság ítéletét: a másodbiróság is ítélet alakjában határoz.

Ítélet hozatik akkor is, ha a másodbiróság az elsőbirósági ítélet részben oldja fel, részben pedig érdemileg határoz.

n. 42. §.

A másodbiróság az elsőbirósági ítéletet, ha az ellen csak az egyik fél élt felebbezéssel, a felebbező hátrányára nem változtathatja meg.

n. 43. §.

A másodbirósági ítélet ellen való felebbezésre nézve, az elsőbiróság ítélete ellen való felebbezésekre megállapított szabályok alkalmazandók.

Ha, a 39. §. *e)*, *h)*, *l)*, *m)* és *n)* pontjaiba ütköző alaki sérelmek a másodbirósági ítélet hozatalánál fordulnak elő: a legfelsőbb bíróság csupán a másodbiróság ítéletét semmisíti meg, s ezt újabb határozat hozatalára utasítja.

Egyébként a 38.—40. §§. és az 1868. LIV. t.-c. 108. és 109. §§-nak eseteiben, a legfőbb bíróság mindkét alsóbb

birósági ítéletet megsemmisíteni vagy feloldani s újabb ítélethozatal, esetleg pót- vagy újabb eljárás végett, az iratokat az elsőbirósághoz visszaküldeni köteles.

n. 44. §.

Ha a másodbiróság részben érdemileg ítelt, részben pedig az 1868. LIV. t.-c. 108. §-a szerint további eljárást rendelt: a másodbirósági ítéletnek érdemleges része ellen a felebbezés a 32. §-ban megszabott határidő alatt adandó ugyan be, de az iratok a harmadbirósághoz csak akkor terjesztendők fel, amikor a feloldás folytán már újabb első-, s esetleg másodbirósági ítélet hozatott.

A felterjesztés, ha az újabbi első-, vagy másodbirósági ítélet nem felebbeztetett, ezen ítélet jogerőre emelkedése után, különben pedig az újabbi másodbirósági ítélet elleni felebbezés kapcsában eszközözendő.

Ha pedig a peres kérdés azon része, amelyre a feloldás vonatkozik, egység által elintéztetett vagy perletéssel folytán megszűnt: az iratok a peres ügy felebbezett részének felülvizsgálása végett, haladéktalanul felterjesztendők.

n. 45. §.

Ha sommás perben a bíróság illetősége megállapítottván, a másodbiróság a birói illetőség kérdésében és az ügy érdemében együttesen határoz: az e tárgyban hozott ítéletnek azon része ellen, mely a birói illetőség kérdését tárgyalja, a harmadbirósághoz további felebbezésnek csak annyiban van helye, a mennyiben olyan esetekben, a melyekben a rendes birói illetőségtől eltérésnek helye nincs, az illetéktelen bíróság illetékesnek, vagy az illetékes bíróság illetéktelennek mondatott ki. (15. §.)

Az alkalmazandó bélyeg iránt l. az 1882. jan. 13-án 1939. sz. a. k. m. kir. pénzügyminiszteri rendeletet a n. 38. §-a után.

n. 46. §.

A 32-ik §. 3-ik pontjában felsorolt elsőbirósági végzéseket helybenhagyó másodbirósági végzések ellen további felebbvitelnek helye nincs.

n. 47. §.

Azon sommás perekben, melyekben a kereset tárgya járulékok nélkül 500 forint készpénzt meg nem halad, ide nem értve a kártérítési pereket; továbbá nem készpénzbeli követelés iránt indított azon sommás perekben, melyekben felperes a keresetben a per tárgya helyett 200 forintot meg nem haladó készpénzt elfogadni késznek nyilatkozik, az elsőbírósági ítéletet helybenhagyó másodbírósági ítélet ellen, további fölebbezésnek helye nincs.

n. 48. §.

Ha a másodbíróság az elsőbíróság ítéletét egészben vagy részben helybenhagyta, a helybenhagyott ítéletnek, vagy az ítélet helybenhagyott részének végrehajtását a különben törvényileg ki nem zárt fölebbezés nem gátolja.

A megítélt eskü letételére a helybenhagyó ítélet ellen beadott fölebbezésnek halasztó hatálya van.

n. 49. §.

Azon fél, aki a 47. §. intézkedése alá nem eső perekben, két egyenlő ítélet ellen további fölebbezéssel él, ha kérelmével a harmadbíróság által is elutasíttatnék, mint konok perlekedő 500 forintig terjedhető és a harmadbíróság által a per körülményeihez és a konokság mértékéhez képest megállapított bírsággal büntetetik, ha a harmadbíróság úgy találja, hogy a törvény világos értelme ellen, vagy a bíró avagy az ellenfél boszantása céljából, akadályozza a per befejezését.

E büntetést azon félre, ki saját beismerése alapján hozott ítélet ellen élt fölebbezéssel, már a másodbíróság alkalmazza.

E bírságért a felelősség első sorban a felet terheli, kinek a fölebbezést ellenjegyző ügyvéd ellen viszkereseti joga van, azon esetben, ha az ügyvéd a félnek külön írásbeli utasítása nélkül élt a fölebbezéssel.

n. 50. §.

A 39. §. g), i) és k) pontjaiban foglalt alaki sérelmek eseteiben az ítélet jogerőre emelkedése vagy bírói egyezség kötése után, a hirdetményileg idézett, de meg nem jelent fél, a törvényes képviselő, vagy az időközben önképviseleti jogosultságot nyert fél; úgy az, akinek nevében egy harmadik meghatalmazás nélkül járt el, az eljárás megsemmisítését kereset útján követelheti.

Ezen kereset a per bíróságához, az ítélet jogerőre emelkedésétől vagy az egyezség megkötésétől számított tíz év eltelte előtt, adandó be. De ha az ítélet vagy egyezség alapján ezen tíz évi határidő eltelte után foganatosított a végrehajtás: a semmiségi kereset a végrehajtásról való értesítéstől számított 30 nap alatt még megindítható.

A kereset felett a bíróság az előzetes per minőségéhez képest, sommás vagy jegyzőkönyvi tárgyalást rendel és az esetleg szükséges bizonyítási eljárás után ítélet által határoz.

Az eljárás megsemmisítése harmadik személy által jóhiszeműleg szerzett jogok sérelmére nem szolgálhat.

A 39. §. k) pontjának esetében a meghatalmazás nélkül fellépett személy is megidézendő s ha meghatalmazását igazolni nem képes: a mindkét félnek okozott költségekben elmarasztalendő.

Az alkalmazandó bélyeg iránt l. a m. kir. pénzügyminiszter 1882. évi január 13-án 1939. sz. a. kiadott rendeletét a n. 38. §-a után.

HARMADIK FEJEZET.

Felfolyamodás.

Az 1881. LIX. t.-c. 51 és következő §§-aira tekintettel a felfolyamodás azon perorvoslat, mely a föllebbezéssel meg nem támadható bírói határozatok által ejtett jogsérelem elhárítására szolgál. Hatálya a határozatok szerint felfüggesztő vagy nem. A v. 34. §-a szerint a végrehajtási eljárás során hozott bírósági végzések ellen is felfolyamodásnak van helye, amennyiben a törvény ki nem zárja.

A főnebbi t.-c. 2., 3., 4. és 7. §§-ai az 1868. LIV. t.-c. által megalkotott semmitőszéket, a 25., 39—42. §§-ai pedig a semmiségi panaszt, illetőleg a p. 4. és 297—305. §§-ait helyezik hallgatagon hatályon kívül.

A novella II. és III. fejezetében foglalt határozatok elejtik az anyagi és alaki sérelmek között fenforgó éles megkülönböztetést; sőt még a fölebbezést és felfolyamodást tárgyazó beadványokat is nem elnevezésök, hanem tartalmok szerint rendelik elbiráltatni. Így látjuk, hogy fölebbezésben is érvényesíthetők semmiségi panaszpontok; de mégis gyakrabban jelenkeznek azok *a felfolyamodás alakjában*, mely jogorvoslatnál *az alaki irány inkább előtűnik*, ámbár anyagi irányú határozatok ellen is alkalmazható, mi felől leginkább a n. 57. §-a tanúskodik.

Azon sérelmek orvoslására, melyek rendes eljárásban nem a bíróság határozatából, hanem a bíróság valamely tagjának vagy hivatalos közegének eljárása és intézkedéséből erednek a n. 55. §-a, valamint a végrehajtási szakban a kiküldött eljárása-, végzései- és intézkedései ellen a v. 34. §-a az előterjesztést rendeli. Ezen jogorvoslat kiválólag alaki irányú.

n. 51. §.

A 32. §. 3. pontjában nem említett elsőbírósági végzések ellen, azon esetek kivételével, melyekben a törvény a perorvoslatot kizárja, felfolyamodásnak van helye.

A felfolyamodás a végzés kézbesítésétől vagy kihirdetésétől számított 8 nap alatt adandó be.

n. 52. §.

Az elsőbíróságnak a per folyama alatt, a kereset indításától az ítéletig hozott azon végzései ellen, melyek a per előkészítésére vonatkoznak, — ideértve a tárgyalást, a beadványnak hiánypótlás végetti visszaadását, halasztás megadását vagy megtagadását, tanuk vagy szakértők kihallgatását, a tárgyalás kiegészítését és újabb ítélethozatalt elrendelő végzéseket, — felfolyamodásnak helye nincs.

Ezen végzések által okozott sérelmek orvoslása, — kivéve azon eseteket, melyekben a perorvoslat kifejezetten

kizárva van, — az ügy érdemében hozott ítélet elleni főbbezésben kérhető, mi végből jogfentartással élni nem szükséges.

n. 53. §.

Előleges bizonyítást, továbbá kérvényekre tárgyalást, vagy az ellenfél meghallgatását, nemkülönben főbebbvitel esetében az iratok felterjesztését, és a felsőbb bírósági határozatok közlését elrendelő végzések ellen, felfolyamodásnak helye nincs.

n. 54. §.

Az 52. §. intézkedése által a felfolyamodás nincs kizárva:

1. azon végzés ellen, mely által rendes perekben a bírói illetőség kérdése döntetik el, akár adatott hely a kifogásnak, akár nem; sommás perekben pedig a kifogásnak helytadó végzés ellen;

2. azon végzés ellen, mely által a bíróság az eljárás folyamatban tételére vonatkozó beadványt visszautasítja, vagy a folyamatban lévő perbeli eljárást megszünteti, vagy felfüggeszti;

3. azon végzés ellen, mely által a felfüggesztett eljárás folytatólagos folyamatba tételére vonatkozó beadvány visszautasítottatik;

4. azon végzés ellen, mely által pénzbírság, vagy elzárás szabatik ki;

5. azon végzés ellen, melylyel valamely bírói letét kiadatása engedtetik, vagy tagadtatik meg.

Az alkalmazandó bélyeg iránt l. a m. kir. pénzügyminiszter 1882. évi január 12-én 1939. sz. a. kiadott rendeletét a n. 38. §-a után.

n. 55. §.

Rendes perekben a bizonyítási eljárás felvételével megbízott bírósági tag, és a pertárnoknak eljárása és intézkedése által okozott sérelmek miatt a fél az eljárás befejezésétől számított 8 nap alatt, mindenesetre azonban csak az első bírósági ítélet hozatala előtt, a per bíróságánál előterjesztés útján kereshet orvoslást.

A bíróság, ha az e tárgyban előterjesztett kérelmet indokoltnak találja, a sérelem orvoslása, vagy a törvényellenes eljárás helyreigazítása iránt intézkedik.

Az e tárgyban hozott végzés ellen felfolyamodásnak helye nincs.

Az előterjesztés mint egyszerű peres beadvány az „Illetéki díj-jegyzék” 13. tételszám I. 1. pontja alatt meghatározott — a pertárgy értéke szerinti 20, illetőleg 50 kr. — bélyegilleték alá esik. (l. 100. tételszám.)

n. 56. §.

A felfolyamodásnak halasztó hatálya rendszerint nincs.

Rendes perekben azonban a bíróság illetősége ellen tett kifogást elvető végzés elleni felfolyamodás elintézése előtt, az első bíróság az ügy érdemében nem hozhat ítéletet.

n. 57. §.

Az elsőbíróságnak azon végzése ellen, mely pénzbeli elmarasztalást tartalmaz, továbbá amely által a fél részére bírói letét utalványoztatik, vagy pénzbírság avagy elzárás alkalmaztatik, halasztó hatálylyal bíró felfolyamodásnak van helye.

Felfolyamodás esetében az ügyiratok, melyek a főügy továbbfolytatására szükségesek, hivatalból hitelesített másolatban terjesztetnek fel.

n. 58. §.

Felfolyamodás esetében, a másodbíróság az elsőbíróság által eldöntött kérdést érdemleg intézi el.

A 39. §-ban felsorolt alaki sérelmek miatt, a végzést csak az elsőbíróság illetéktelensége esetében vagy akkor semmisíti meg, amikor a körülményekhez képest a szabálytalan intézkedést szabályszerűvel nem pótolhatja.

Amennyiben a körülmények szükségessé teszik, a másodbíróság a végzés feloldása mellett, az elsőbíróságot újabb határozat hozatalára, s e végből a szükséghez képest a felek meghallgatására utasíthatja.

n. 59. §.

A másodbírósági végzések ellen további felfolyamodásnak csupán a következő esetekben van helye:

1. Ha a másodbiróság az egész eljárást újabb, vagy pót eljárás megrendelése nélkül megsemmisíti.

2. Ha a másodbiróság az eljárást felfüggeszti, vagy megszünteti, vagy az elsőbiróságnak a felfüggesztést vagy megszüntetést rendelő végzését helybenhagyja.

3. Ha a másodbiróság a felfüggesztett eljárásnak újabb folyamatba tétele iránti kérelmet elutasítja, vagy az elsőbiróságnak ilyen elutasító végzését helybenhagyja.

4. Ha a másodbiróság azon esetekben, amelyekben a rendes birói illetőségtől eltérésnek helye nincs, az illetéktelen bíróságot illetékesnek, vagy az illetékes bíróságot illetéktelennek mondotta ki.

A másodbirósági végzés ellen megengedett felfolyamodásnak halasztó hatálya nincs.

Az 58-ik §. rendelkezése a másodbirósági végzés elleni felfolyamodásokra megfelelően alkalmazandó.

Az alkalmazandó bélyeg iránt a m. kir. pénzügyminiszternek 1882. évi január 13-án 1899. sz. a kiadott rendelete intézkedik. (l. n. 38. §-a után.)

n. 60. §.

Ha a másod- vagy harmadbiróság, a felfolyamodást merőben aseptalannak találja: a felfolyamodó 500 forintig terjedhető pénzbírsággal büntetetik. — E bírságért a fél elleni visszkereset fennmaradása mellett első sorban az ügyvéd felelős.

A főlebbviteli bíróságok ügyvitelét illetőleg l. az 1874-iki b. ú. szabályok negyedik címének 268, 269, 271, 272 (részben) és 273 §-ait, valamint az 1881-iki módosító s kiegészítő szabályok 29—34. §-ait.

NEGYEDIK FEJEZET.

Igazolás.

Főrbeli cselekvények joghátránnyal járó mulasztásának kimentését igazolásnak mondjuk. Rendkívüli perorvoslat lévén, akkor van helye, amidőn rendes perorvoslattal a joghátrányok el nem háríthatók. Célját az előbbeni állapotba visszahelyezés — in integrum restitutio — képezi. E célt eléri a jogorvoslat,

ha kimutatja, hogy a mulasztás a peres fél hibáján kívül történt; kivált hogy általa el nem háriható akadály okozta azt. Jellege a méltányosság, mert a szoros jog alkalmazásának mellőzésére törekszik; hatálya felfüggesztő, de nem egyszersmind átszármasztató.

A n. 61. és 63. §§-ai a p. 306. és 307. §§-aival szemben azon jótékony intézkedést tartalmazzák, hogy az esküre jelentkezés határidejének elmulasztását is beveszik az igazolható mulasztások sorába, ami következetes is; és hogy az igazolási kérelem beadásának határidejét a méltány elvének megfelelőbben állapítják meg. A szoros jogra támaszkodó ellenfél jogainak ótalmára szinte gondol a 63. §; amennyiben a mulasztás napját követő 15 napon túl beadott igazolási kérelemnek suspensív hatályt már nem tulajdonít; a mulasztás napjától számított félév eltelte után pedig már ily igazolási kérelemnek sem ad helyet.

n. 61. §.

Valamely tárgyalási határnapnak, vagy perirat-beadási határidőnek, továbbá felebbezési, eskü-jelentkezési határidőnek, vagy eskü-letételi határnapnak elmulasztása esetében igazolásnak van helye: ha a mulasztó fél hitelt érdemlőleg kimutatja, hogy a mulasztás vétlen volt.

Azon mulasztás, melyet a fél megbízottja szándékosan vagy vétkes gondatlanságból okozott, vétlen mulasztásnak nem tekintetik.

Az igazolási keresetre 50 kros bélyeg jár, ha a per tárgya 50 fton felül van; 20 kr. ha azon alúl.

n. 62. §.

Az előző §-ban nem említett határidők és határnapoknak, továbbá azon határidőknek elmulasztása miatt, a mely alatt végirat vagy ellenvégirat, a tanúkihallgatás és szemle feletti észrevételeket tárgyzó periratok, a felebbezési indokok és a birói illetőség elleni kifogások beadandók, nemkülönben eskükivételnél, tanúk vagy szakértők kihallgatásánál és birói szemlénél való jelenlétnek, az igazolási kérelem tárgyalására kitűzött határnapoknak, végre igazolás megadása folytán kitűzött újabb határnapoknak vagy határidőknek elmulasztása esetében igazolásnak helye nincs.

n. 63. §.

Az igazolási kérelem az elmulasztott határidő utolsó napjától számított 15 nap alatt, ha pedig a mulasztás a félnek nem a mulasztás napján jutott tudomására, vagy az akadály nem a mulasztás napján szűnt meg: a mulasztásnak tudomására jutásától, vagy az akadály megszűntétől számított 15 nap alatt két teljesen felszerelt példányban, s ha több ellenfél van, a megfelelő számú felzetekkel ellátva adandó be. Az elmulasztott határnaptól vagy határidőtől fél év eltelte után igazolást kérni többé nem lehet. Ezen határidő lejárta után, vagy a törvény által meg nem engedett esetekben benyújtott igazolási kérelem hivatalból visszautasítandó.

Az igazolási kérelem rendszerint a perbiróságnál, azon esetben pedig, ha a megkeresett hatóság által a kitűzött eskületételi határnap elmulasztása miatt kéretik az igazolás, a megkeresett bíróságnál adandó be; utóbbi által azonban elintézés végett a perbirósághoz teendő át.

n. 64. §.

Az igazolási kérelem felett járásbiróságoknál szóbeli törvényszékeknél jegyzőkönyvi tárgyalás tartatik. Utóbbi esetben a felek nyilatkozataikat a tárgyalás napján tartoznak a jegyzőkönyvbe bevezetni. Az igazolás kérdésében eskü általi bizonyításnak helye nincs. Az igazolást kérő az ellenfélnek okozott költségekben, az igazolás megadása esetében is elmarasztalendő.

n. 65. §.

Midőn sommás eljárásban valamely tárgyalási határnap elmulasztása miatt kéretett igazolás, ennek megadása esetében az ügy érdeme újabb határnap kitűzése nélkül azonnal tárgyalandó. Minden más esetben a bíróság, az igazolás megadása esetében, az elmulasztott határnap vagy határidő helyébe újabbat tűz ki.

A végzésre alkalmazandó bélyeg iránt az „Illetéki díjjegyzék” 48. tételszámának B. pontja ad utasítást. E szerint ha a főügy tárgyának értéke járulékok nélkül 50 ftot meg nem halad: 1 ft; ha 50 ftot meghalad: 2 ft 50 kr. bélyeg alkalmazandó.

n. 66. §.

Az igazolást megadó végzés ellen felfolyamodásnak csak akkor van helye:

a) ha az igazolási kérelem a 63. §-ban előírt véghatáridő után adatott be; vagy

b) ha az igazolásnak oly határidő vagy határnap mulasztása esetében adatott hely, melyben az igazolás törvény szerint kizárva van.

A felfolyamodás bélyegét illetőleg a 13. tételszám 12. pontjának 2-ik jegyzete alkalmazható. (olvasható a n. 38. §-ának függelékében, utolsó bekezdés alatt.)

n. 67. §.

Az elmulasztott határidőtől vagy határnaptól számított 15 nap alatt beadott igazolási kérelemnek a főügy további folyamára, a hozott határozat jogerőre emelkedésére és a végrehajtásra halasztó hatálya van. Ezen esetben az igazolási kérelem beadása előtt elrendelt vagy foganatosított végrehajtás az igazolás kérdésének jogerejű eldöntéséig azon állapotban marad, melyben az igazolási kérvény beadásakor volt.

Ha a meg nem jelenés folytán hozott ítélet ellen fellebbezés és egyszersmind megjelenési határidő elmulasztása miatt igazolás adatik be, első sorban az igazolás kérdése döntendő el.

n. 68. §.

Az elmulasztott határidőtől vagy határnaptól számított 15 nap eltelte után beadott igazolási kérelemnek sem a per további folyamára, sem a végrehajtásra halasztó hatálya nincs.

Az igazolási kérelemnek helytadó végzés ellen a 66. §. esetében beadott felfolyamodásnak az újabb határidő vagy határnap kitűzésére nézve halasztó hatálya van.

Ha a halasztó hatálylyal bíró igazolás merőben alap nélkül kéretik, a kérelmező 500 ftig terjedhető pénzbírsággal büntetettik.

E bírságért való felelősségre nézve a 60. §. intézkedései alkalmazandók.

ÖTÖDIK FEJEZET.

Perújítás.

A perújítás azon rendkívüli perorvoslat, mely jogerejű birói határozat által okozott jogsérelem orvoslására szolgál.

A perújítás jogorvoslata csak külsőleg támadja meg a birói határozatot, s lényében a jogsérelem okát a bíróságon kívül keresi; mert hisz a n. 69.—73. és a p. 319.—321. §-ai a pervesztesség okát bizonyítéki eszköz hiányában, az ügyvédnek, mint képviselőnek mulasztásában és az ellenfélnek vagy másoknak büntető törvények által tiltott cselekményében engedi keresni s föltalálni; s oly perújítási kereset, melynek folytán megtartandó tárgyalásból ily törvényileg megjelölt, perújításra jogosító okok, körülmények elő nem tűnnek; — okok, melyek mellőzésével a jogerejű határozattól eltérő, a perújító javára szóló birói határozat hozatalára alapos remény nyujtatnék, — be nem igazoltaknak, mint célhoz nem vezető, elutasíttatni fogna.

n. 69. §.

Perújításnak van helye:

1. az ítéletnek jogerőre emelkedésétől számított fél év alatt, ha a fél a perben a miatt lett ügyvesztessé, mivel az ügyvéd a döntő ténykörülményeket kellő helyen felhozni, vagy tagadni, avagy a rendelkezésre bocsátott bizonyítékot előadni elmulasztotta;

2. az ítélet jogerőre emelkedésétől számított tiz év alatt, ha a pervesztes fél lényegileg a per tárgyára vonatkozó olyan új bizonyítékot hoz fel, melyet az alapperben nem használt;

3. szintén az ítélet jogerőre emelkedésétől számított 10 év alatt az 1868. évi LIV. t.-c. 321. §. és a jelen törvény 73. §. eseteiben.

A perújítási kereset bélyege az alapkeresetével azonos (l. a p. 65. §-ának függelékét).

n. 70. §.

Az előző §. 1. pontjának esetében azon ügyvéd, ki mulasztása által a perújításra okot szolgáltatott, szintén

megidézendő, s ha a mulasztás alapján a perújításnak hely adatik, a mindkét félnek okozott költségek megtérítésében elmarasztalendő. A költségekben való elmarasztalás által az ügyvédnek ezen felüli kártérítési kötelezettsége (1874. évi XXXIV. t.-c. 71. §.) érintetlenül marad.

Az 1864. XXXIV. t.-c. 71. §-a.

Az ügyvéd teljes kártérítéssel tartozik azon kárért, melyet hivatalos eljárásban cselekvése vagy mulasztása által valakinek akár szándékosan, akár vétkes gondatlanságból okozott, amennyiben az törvényszerű jogorvoslattal már elhárítható nem lenne.

A kártérítési kereset a polgári törvénykezési rendtartás szabályai szerint illetékes bírósághoz tartozik.

A kár teljes megtérítése sem menti fel az ügyvédet a jelen törvény határozatai szerint megindítandó fegyelmi illetőleg bünvádi eljárás alul.

n. 71. §.

A bírósági egyezség által befejezett perekben perújításnak helye nincs.

Az ellenfél által letett esküvel eldöntött perekben az 1868. LIV. t.-c. 321 és a jelen törvény 73. §-ának eseteit kivéve perújításnak csak annyiban van helye, amennyiben az eskü által bizonyított ténykörülmeny valóságának kérdés alá vétele nélkül, más okból kéretik a perújítás.

n. 72. §.

A 69. §. 2. pontja alapján perújításnak rendszerint csak egy ízben van helye, s ha az egyik fél perújítást használt, azzal a másik fél rendszerint nem élhet.

Ha azonban azon fél, aki még perújítással nem élt, az újított perben részben vagy egészben pervesztessé lön, s a per érdemére vonatkozó új bizonyítékot talál, ezen bizonyíték alapján a pert megújíthatja, de tartozik hitelt érdemlőleg kimutatni, hogy ezen bizonyítékát se az újított, se az alapberben nem használhatta.

p. 319. §.

Perújítási kereset.

A perújítási kereset az alapperbeli kérelmen túl nem terjedhet.

p. 320. §.

Az újított perben a perújítás kérdése az alapperben eldöntött ügy érdemével együttesen tárgyalatik és döntetik el.

Az eljárás a közönséges szabályok és elvek szerint történik.

Mindkét fél minden követelését, ellenkövetelését és bizonyítékait kölcsönösen ép úgy előadhatja, mint az alapperben tette vagy tehetné volna.

p. 321. §.

Előleges bünvádi eljárás.

Aki azt véli, hogy ellenfelének vagy másoknak a büntető törvényekben tilalmazott cselekménye miatt lett pervesztessé, s hogy ennél fogva az alapperben hozott ítéletet a bűnös cselekmény bebizonyítása által érvénytelenítheti: előlegesen a bünvádi eljárás megindítását kérelmezze, a perújítást pedig azután, amikor a bűnösség jogérvényes ítélet által kimondatott.

n. 73. §.

Ha a büntető eljárás meg nem indítható azon ok miatt, mert a tettes meghalt, vagy a büntethetőség elévülés által vagy más ok miatt elenyészett: a per a büntető eljárás előzetes megindítása nélkül is megújítható, s az újított polgári pernek bírója a perújítás kérdésével kapcsolatosan dönti el a polgári perre befolyással bíró azon kérdéseket, melyek különben büntető úton lettek volna megállapítandók.

A perújítási kereset iránt hozott határozat bélyege, ha a főügy tárgyának értéke járulékok nélkül 50 frtot meg nem halad, 1 frt; ha 50 frtot meghalad, 2 frt 50 krt tesz („Illetéki díjjegyzék“ 48. tételszám, B. pont).

p. 223. §.

A perújítás hatálya.

A perújítás ez alapperben hozott ítélet végrehajtását nem akadályozza.

KILENCEDIK CÍM.

Az eljárás némely eltérő módjairól.

ELSŐ FEJEZET.

Biráskodás a községi biráskodást meghaladó kisebb polgári peres ügyekben.

I.

Az 1877. évi XXII. t.-c. a kisebb polgári peres ügyekben követendő eljárást következőleg szabályozta:

7. §. A jelen törvény szerinti biráskodással felruházott szolgabírák és kinevezett békebírák tisztök elfoglalását megelőzőleg a törvényhatóság közigazgatási bizottsága vagy annak kiküldöttje előtt következő esküt (fogadalmat) kötelesek letenni:

Én N. N. esküszöm (fogadom), hogy a királyhoz és az alkotmányhoz híj leszek, és hogy mindazon ügyekben, melyekben mint bíró eljárni és itélni hivatva leszek, igazságosan, a törvény és lelkiismeretem szerint fogok eljárni.

A községi biráskodással megbízott közegeknél ezen eskü helyét a hivatali, illetőleg előljárói eskü pótolja.

8. §. Békebíróvá nem nevezetethetnek ki:

1. Az állami tisztviselők;
2. a községi és körjegyzők;
3. az ügyvédi jegyzékbe bevett ügyvédek és az ügyvédjelöltek lajstromába bevezetett ügyvédjelöltek;
4. a kir. körjegyzők;

5. a véderőnek a hadsereghez, hadi tengerészethez és a honvédséghez tartozó, tetteges szolgálatban levő tagjai;

6. valamely egyház-községben alkalmazásban levő lelkészek és segédlelkészek, továbbá a szerzetesek és néptanítók.

9. §. A járásbírók és a jelen törvény értelmében biráskodással felruházott szolgabírák a kisebb jelentőségű polgári peres ügyek azon részében, mely a községi biráskodást meghaladja, a jelen törvény 1. §. c) pontjában említett közegek

felállítása esetében is járásuk egész területén gyakorolják ezen birói hatóságot.

A városokban, nagy községekben vagy körjegyzői szövetkezetek területén alkalmazott békebirák hatásköre csak az illető város, nagy község vagy körjegyzői szövetkezet területére terjed ki. A közigazgatási bizottság felterjesztésére azonban az igazságügyi miniszternek jogában áll, a szabad királyi, a törvényhatósági joggal felruházott és a rendezett tanácsú várost két vagy több elkülönített járásra felosztani és a felosztott részeket ismét egyesíteni.

10. §. A községi biráskodás tekintetében Budapest fővárosának mindenik közigazgatási kerületében megbizott közegek csak az illető kerületben gyakorolják ezen birói hatóságot.

11. §. A jelen törvény szerinti eljárás alá a következő polgári peres ügyek tartoznak:

1. Pénzköveteléseket tárgyazó keresetek, melyek összege a járulékokon kívül 50 frtot meg nem halad.

2. Ingóságok vagy munkateljesítés iránti keresetek, ha a kereset tárgyának értéke a járulékokon kívül 50 frtot meg nem halad, vagy felperes a követelés tárgya helyett 50 frtot meg nem haladó pénzüsszeget elfogadni késznek nyilatkozik.

3. Kamatok, életjáradékok, tartási és élelmezési kötelezettségek iránti keresetek, ha a kereset tárgya a járulékokon kívül évi 50 frt összeget vagy értéket meg nem halad, vagy felperes a kereset tárgya helyett 50 frtot meg nem haladó pénzüsszeget elfogadni késznek nyilatkozik, és ha a főkötelezettség birói ítéleten, egyezségeen vagy közjegyzői közokiraton alapul, vagy az adós által kétségbe nem vonatik.

4. Polgári eljárás alá tartozó mezei rendőri ügyek, ha a követelt összeg a járulékokon és az esetleg szintén megítélhető pénzbírságon kívül 100 frt összeget meg nem halad: és ugyanazon összeg erejéig a vadak által okozott kártérítést tárgyazó keresetek.

5. A bérelt laknak vagy tartományainak kiürítése, úgy ugyanezeknek a bérlő részére való átbocsátása iránti keresetek feltétlenül; lakást és tartományait nem képező más bérelt helyiségek kiürítésére és átbocsátására vonatkozó keresetek csak

akkor, ha az évi bérösszeg Budapesten 400 forintot, más helyen pedig 200 forintot meg nem halad.

Részint lakást, és tartozmányait képező, részint más helyiségek együttes kibérlése esetében a bérlemény kiürítése vagy átbocsátása iránti keresetek csak azon esetben tartoznak a jelen törvényben szabályozott eljárás alá, ha az együttes évi bérösszeg Budapesten 400 frtot, más helyen pedig 200 frtot meg nem halad.

6. Haszonbérlet visszabocsátása iránti keresetek, ha az évi bérösszeg 50 frtot meg nem halad.

7. A becsületsértési ügyek az ország azon területén, ahol ezek polgári peres eljárás tárgyát képezik.

8. A vásári bírósági ügyek az országos és heti vásárok ideje alatt, ha a követelt összeg vagy a követelt tárgy értéke a járulékokon kívül 50 frtot meg nem halad.

9. Megye igazítási és sommás visszahelyezési ügyek azonban csak akkor, ha a per tárgyát lakását vagy tartozmányainak, avagy egy cat. holdat meg nem haladó földbirtoknak birtokolása képezi.

Telekkönyvi és váltóügyek, továbbá a bánya- és úrbéri bíróságok elé, úgyszintén a fennálló törvények értelmében közigazgatási, vagy más, nem birói hatósághoz utalt ügyek, végre a jelen szakasz 8. pontjának esetei kivéve, a kereskedelmi ügyek a jelen törvényben szabályozott eljárás alá semmi esetben sem tartozhatnak.

12. §. A 11. §-ban elő nem sorolt ügyekben a jelen törvény szerinti eljárásnak azon esetben sincsen helye, ha a felek magukat akár a bíróság megjelölése mellett, akár a nélkül, ezen eljárásnak alávetették.

Valemely egészben vagy részben még fennálló követelés, amely a 11-ik §. 1., 2., 3. és 4. pontjaiban megállapított összeget vagy értéket túlhaladja: a jelen törvény szerinti eljárás alá akkor sem tartozik, amidőn annak csak egy része vonatik kereset alá, habár e rész összege vagy értéke nem terjedne is túl a jelen törvény által megszabott bíraskodás hatáskörén.

13. §. Az 1. §-ban meghatározott közegek a 11. §-ban felsorolt ügyekben egyenlő birói hatósággal birnak.

14. §. A 11-ik §. 1., 2. és 3. pontjaiban felsorolt ügyek

azon esetben, ha a kereset tárgya vagy értéke 20 forint összeget meg nem halad, kizárólag a községi bíraskodás alá tartoznak.

A 11. §. 4. pontjában foglalt ügyek pedig, ha a követelés tárgya vagy értéke 20 frt összeget meg nem halad, — felperes választása szerint akár az illetékes járásbíró, szolgabíró és békebíró, akár a községi bíraskodásra hivatott közegek előtt megindíthatók.

15. §. A birói illetőséget rendszerint az alperes lakhelye, vagy ha állandó lakhelyel nem bír, tartózkodási helye, jogi személyek-, testületek-, közintézetek-, részvénytársulatok- és szövetkezeteknél pedig ezek székhelye szabályozza.

Ha ugyanazon panasz többek ellen intéztetik: bármelyik alperesnek illetékes bírósága választható.

Ha a követelés alapját képező okiratban a kötelezettség teljesítésének helye kikötött: a pert e hely illetékes bírósága előtt is meglehet indítani.

Jelen törvény 11. §-ának 4. pontja esetében a per azon bíróság előtt indítandó meg, melynek területén a mezei rendőri kihágás vagy a vadak által okozott kár elkövetett.

A 11-ik §. 5. és 6. pontjainak eseteiben a per a bérlemény helyének, a 9-ik pont esetében pedig a foglalás helyének bírósága előtt indítandó meg.

Több egyenlően illetékes bíróság közt a választás felperest illeti.

16. §. A bírónak nem szabad oly ügyekben eljárni és itélni:

1. melyekben saját személyénél fogva érdekelve levén, közvetlenül vagy közvetve kárt vagy hasznot remélhet;

2. melyek által felesége vagy jegyese, fel- vagy lemenő ágbeli rokonai, vagy olyan személyek vannak érdekelve, kik vele másodiziglen oldalrokonságban vagy elsőiziglen sógorságban, továbbá gyámsági vagy gondnoksági viszonyban állanak;

3. melyekben mint tanu, szakértő, képviselő vagy közbenjáró működött;

4. az olyan felek ügyeiben, kiknek valamelyikével ellenséges vagy peres viszonyban áll.

Birói érdekelttség esetében a hason hatáskörrel bíró szomszédos bírák közül felperest illeti a választás: és ha a birói

érdekeltség az eljárás folyama alatt merül fel, az eljárás megszüntetése mellett az iratok a hason hatáskörű szomszédos bírák közül ahhoz teendők át, akit felperes választ.

II.

28. §. Felperes szóval vagy írásba foglalva terjesztheti elő panaszát.

Ugyanazon panaszba több, habár jogalapra és tárgyra különböző követelés foglalható, ha ezek mindenike ugyanazon felperes vagy felperesek által ugyanazon alperes vagy alperesek ellen támasztatik, és a bíróság az egybefoglalt követeléseknek mindenikére nézve illetékes.

Az írásban beadott keresetre ívenként 20 kr. bélyeg jár. („Illetéki díjjegyzék 13. tételszám, b) pont.) Szóval bejelentett kereset bélyegmentes. („Illetéki díjjegyzék 14. tételszám. II.) pont és 1878 „Pénzügyi Közlöny“ 133. lap.)

29. §. A bíró, ha az ügyet hatósága alá tartozónak és magát illetékesnek tartja, a *panasz tárgyalására lehetőleg rövid határnapot* tűz ki.

Ha ellenben a bíró az ügyet hatósága alá tartozónak vagy magát illetékesnek nem tartja, visszautasító végzést hoz, s azt röviden írásba foglalva, felperesnek azonnal kézbesíti, vagy legalább 8 nap alatt kézbesítetteti.

30. §. A felek az ügy tárgyalására rendszerint a peres felek neveit, a kereset tárgyát vagy összegét s a tárgyalás idejét és helyét tartalmazó idézvény kézbesítése által hivatnak meg.

Az idézvény a bíró által sajátkezűleg aláírandó, s bírói pecséttel látandó el.

Községi bíróság elé tartozó ügyekben az idézvényt a községi bíró, vagy ennek rendeletére a községi, a körjegyző, vagy segédje állítja ki.

Az idézvény rövid tartalma a bíróság naplójába, illető rovatainak kitöltése által, bevezetendő.

Ha a felek szóbeli felhívásra megjelentek, írásbeli idézés nem szükséges.

31. §. Az idézvénynek egy-egy példánya a felek mindenkének vétbizonyítvány mellett a fennálló törvények szerint kézbesítendő.

Más bíróság terület-körében teljesítendő kézbesítések megkeresés útján eszközöltnének.

Ha felperes kívánja, az alperesi idézvényi példány a kézbesítés eszközöltetése végett neki adandó át. Felperes az ellenfélnek szóló példány vagy példányok kézbesítése végett a kézbesítőt hívja fel, ki ezen esetben akként köteles eljárni, mintha a kézbesítés közvetlenül a bíróság által hagyatott volna meg.

32. §. *Ha a bíráskodásra kitűzött időben felperes ellenfelével együtt a bíróság előtt megjelen, amennyiben fontos okok nem akadályozzák, és a bíró a megjelent felek személyazonosságáról meggyőződést szerezhet, a tárgyalás külön idézés nélkül azonnal megtartandó.*

33. §. *Önjogi személyek a tárgyalásra személyesen jelenhetnek meg.*

Kiskorúak, gondnokoltak és jogi személyek a törvény, illetőleg alapszabályaik szerint jogosított képviselő által, közkereseti társaságok, a cégjegyzésre jogosított személyek által képviseltetnek.

Oly jogokat vagy kötelezettségeket illető ügyekben, melyekre vonatkozólag a kiskorúak is rendelkezési jogosultsággal bírnak, a személyes megjelenési jog ezekre is kiterjed.

34. §. *A feleknek jogukban áll a tárgyalásnál magukat meghatalmazott által képviseltetni:*

A házastárs házastársa helyett, a nagykoru fiu szülője helyett, vagy viszont, a gazdatiszt a helyett akinél alkalmazva van, a kereskedősegéd vagy iparossegéd főnöke helyett, írásbeli meghatalmazás nélkül is megjelenhetnek.

35. §. *Meghatalmazott által kötelesek magukat képviseltetni:*

1. akiket a bíró külön meghatalmazott általi képviseletre utasít azon okból, mert magukat érthetően kifejezni nem képesek;

2. akiktől a bíróság illetlen magaviselet, vagy az ellenfél, vagy pedig valamelyik tanu, vagy szakértő megsértése miatt a szót elvonta. (37. §.)

A szóval bejelentett meghatalmazványra bélyeg nem jár. (1878. „Pénzügyi Közlöny“ 134. lap és „Illetéki díjjegyzék“ 71. tételszám.)

36. §. Az előző 34. és 35. §§-ok eseteiben a meghatalmazott által való képviseltetés folytán felmerült költségtöbblet az ellenfél terhére semmi esetben sem állapítható meg.

A meghatalmazott, díjainak és költségeinek saját fele ellenében való birói megállapítását, kivéven a 35. §. eseteit, nem követelheti.

37. §. A tárgyalás szóbeli, közvetlen és nyilvános; de csak felnőttek bocsáthatók a tárgyalási helyiségbe.

A felek előterjesztésére, vagy hivatalból kizárható a nyilvánosság, ha a bíró a közérkölesiség tekintetéből szükségesnek látja. Ez esetben is kívánhatja mindenik fél, hogy részéről két bizalmi személy jelen lehessen.

A bíró őrködik a rend fenntartása felett; a rendzavarókat, ha a rendreutasítás nem használ, a kiutasítással való fenyegetés után a tárgyalási helyiségből kiutasíthatja; sőt azokat, akik nagyobb illetlenséget követnek el, különösen a bírót, a felet vagy meghatalmazottat, a tanut vagy szakértőt megsértik, 10 ftig terjedhető pénzbüntetéssel, fizetéseképtelenség esetében pedig 24 órai elzárással fenyítheti.

Az ez iránt hozott végzés azonnal kihirdetendő és végrehajtandó.

38. §. A bíró legelőbb is a feleket a ténykörülmények, a bizonyítékok és kérelmök iránt kihallgatni, s ennek megtörténte után az ügy felderítése végett hozzájuk kérdést intézni köteles a végből, hogy a döntő körülmények tisztába hozassanak s a valódi tényállás kipuhatoltassék. Ugyanezen célból a felek a bíró által közvetítve, vagy ennek engedelmével közvetlenül is intézhetnek egymáshoz kérdéseket. A bíró azonban ez ügyre nem tartozó kérdések intézését megtagadhatja, s általában oda hatni köteles, hogy az ügyre nem tartozó hosszadalmasságok és mellékkörülmények mellözésével, a tárgyalás lehetőleg megszakítás nélkül fejeztessék be.

A bíró köteles figyelmeztetni a feleket azon következményekre, melyek az ügyállás felderítésének vagy bizonyítékaik megjelölésének elmulasztásából származnak.

A jelen törvény által megállapított eljárás alá tartozó ügyekben, szavatosra való hivatkozásnak helye nincsen.

39. §. A bíró a járása területén lakó vagy tartózkodó, azonban a 34. §. engedelme mellett meghatalmazott által képviselt felet, amennyiben szükségesnek látja, személyes megjelenésre idézheti. — E meghagyásnak a felek, ha csak legyőzhetlen akadályok által vissza nem tartatnak, 50 forintig terjedhető büntetés terhe alatt eleget tenni kötelesek.

40. §. Ha a tárgyalás közben kitűnik, hogy a megjelentek valamelyike önképviselőre nincs jogosítva, vagy a felek valamelyike helyett olyan egyén jelent meg, ki képviselő jogát nem igazolja; a bíró a tárgyalást hivatalból halasztja el és a törvényszerű eljárás eszközzésére a szükségeseket hagyja meg.

Ez esetben mindazonáltal tartozik a bíró a feleknek kijelenteni, hogy ismételt halasztásnak az ellenfél beleegyezése nélkül, nem lesz többé helye.

A tárgyalás elhalasztandó akkor is, ha valamelyik fél az ügy iránt érthetően nyilatkozni képes nem lévén, a bíró meghagyására rögtön meghatalmazottat nem állít; vagy ha valamelyik fél illetlen magaviselete miatt a tárgyalási helyiségből kitiltatott.

Ezen esetekben utasítandó az illető fél, hogy az újabb tárgyalásra meghatalmazott által jelenjen meg, különben meg nem jelentnek fog tekintetni.

Ha a tárgyalás elhalasztatik, a bíró tartozik a feleket az újabb tárgyalási határnapról, amennyiben lehetséges, azonnal szóval értesíteni.

41. §. Ha tárgyalás közben kiderül, hogy a kereset nem tartozik a jelen törvény szerint való eljárás alá; a bíró a további eljárást az esetben is köteles megszüntetni, ha a fél az iránt kifogással nem élt.

Az eljárás megszüntetése végzés által mondandó ki, mely azonnal kihirdetetik, és ha valamelyik fél kívánja, neki írásba foglalva kézbesítetik.

Ezen esetben felperes keresetét a rendes bíróságok előtt feltétlenül megindíthatja; és *a rendes bírói hatóságok az ügyet azon ok miatt, hogy az a jelen törvény szerinti eljárás alá tartozik, el nem utasíthatják.*

42. §. A felek kihallgatása után a bíró köteles az egyezséget megkísérteni.

Ha az egyezés sikerül, az a jegyzőkönyvbe bevezetendő,

joghatályljal azonban csak akkor bír, ha a felek által sajátkezüleg aláíratik, vagy amennyiben a jegyzőkönyvet aláírni nem képesek, kézjegyük alkalmazása mellett nevök egy erre felhívott s magát névaláíróként megjelölő tanu által aláíratik. Ezenfelül az egyezség birói aláírással és pecséttel is ellátandó.

Az egyezség bélyege iránt l. a p. 124. §. függelékét.

43. §. Ha az egyezség nem sikerül: a peres ügy, amennyiben bizonyítási eljárás szüksége nem forog fenn, azonnal; ellenesetben a *bizonyítási eljárás befejezése után ítélet által döntetik el*; s abban a kötelezettség teljesítésére az ítélet kihirdetését vagy kézbesítését követő naptól bezárólag számítandó, és legfölebb 8 napra terjedő határidő tűzetik.

Ha több követelés foglaltatott egybe, s valamennyi iránt azonnal ítéletet hozni nem lehet, a bíró, az ítélethozatalra még nem alkalmas követelés elkülönítésével, jogositva van azon követelések felett hozni ítéletet, melyekre nézve bővebb felderítés szüksége fenn nem forog.

A bíró ez egybefoglalt követelések tárgyalásának elkülönítését is elrendelheti.

Az ítéletnél alkalmazandó bélyeg iránt az „Illetéki díjjegyzék“ 48. tételszám A. f) pont következőt rendel:

A kisebb polgári peres ügyekben, ide értve a becsületsértések eseteit is, amennyiben az országnak oly területéről van szó, ahol ezek a polgári peres eljárásnak tárgyát képezik. (1877. XXII. 11. §. 7. pontja) a községi bíraskodás alátartozóknál 12 kr, a községi bíraskodás alá nem tartozóknál 1 ft bélyeg alkalmazandó. Ugyanez áll a perújítás kérdésében hozandó határozatra nézve is. (l. a 48. tételszám B. pontjának jegyzetét.)

44. §. Mindenik fél tartozik azon ténybeli állításokat, melyekre jogát vagy kifogását alapítja, bebizonyítani.

A bizonyítás módjai: a beismerés, okirat, tanuvallomás, szakértők véleménye, birói szemle és eskü.

45. §. Mindazon ténybeli állítás, melyet az ellenfél a per folyamában nyíltan beismer, és a melyre a hozzá e tárgyban intézett kérdés dacára tagadólag nem nyilatkozik, bebizonyított-nak veendő.

Bizonyítékul szolgál a bíróságon kívüli beismerés is, ha ennek megtörténte a hivatkozó fél által bizonyittatik.

Ha a felek valamelyike a tárgyalási határnapra meg nem

jelen, az ellenfélnek a ténykörülmények iránt tett nyilatkozatai, amennyiben a bíró előtt fekvő bizonyítékok által meg nem cáfoltnak, valóknak tartandók.

46. §. Közokiratok, ha csak ezeknek hamissága vagy szabálytalansága be nem bizonyíttatik, teljes bizonyító erővel bírnak.

Magán okirat, melynek valódisági kétségbe nem vonatott, vagy bebizonyíttatott, a kiállító ellen teljes bizonyítékul szolgál.

Azon magán okirat, melynek tartalmát az ellenfél tagadja, ugy szolgál bizonyítékul:

- a) ha azt sajátkezűleg írta és aláírta; vagy
- b) ha az idegen kézzel irt okiratot két előttemező tanu jelenlétében írta alá, vagy azok előtt az aláírást sajátjának ismerte el;
- c) ha a kiállító, ki írni nem tud, vagy nem képes, két előttemező tanu jelenlétében, kiknek egyike által a kiállító neve is aláíratott, kézjeggyével látta el az okiratot.

Ha a kiállító olvasni nem tud, vagy az okirat nyelvét nem érti; az okirat csak akkor bír teljes bizonyító erővel, ha tartalma a kiállítónak megmagyaráztatott, és ennek megtörténte a tanuk által az okiraton bizonyíttatott.

Bejegyzett kereskedőknek és iparosoknak szabályszerűen vezetett könyvei, a követelés alapjául szolgáló tételek bejegyzésétől számított 2 évi időtartam alatt félbizonyító erővel bírnak, ha az árucikk kézhezjutása vagy megrendelése igazoltatik.

Az okiratok a hivatkozó fél által eredetben felmutatandók, s másolatban vagy eredetben az iratokhoz csatolandók.

47. §. Két együtt jelen volt tanúnak közvetlen tudomásán alapuló, egyező, világos és határozott vallomása teljes bizonyítékot képez.

48. §. Tanuságtételre nem bocsáthatók:

- a) akik a bizonyítandó tény történetkor 12 évesek nem voltak, vagy kihallgatásuk alkalmával 16-ik évüket be nem töltötték;
- b) akik elmebeli vagy testi fogyatkozások miatt a valóságot fel nem ismerhették, vagy előadni nem képesek;
- c) akik hamis tanusáért vagy hamis esküért büntetve voltak;

d) akik vallomásukból vagy a per kimeneteléből közvetve vagy közvetlenül kárt vagy hasznot várhatnak;

e) akik a bizonyító ellenfelével ellenségeskedésben vagy perben állanak;

f) a bizonyító félnek meghatalmazottja, fel- és lemenő ágbeli rokonai, házastársa és jegyese.

Mennyiben fogadhatók el tanukul a bizonyító fél oldal-rokonai, sógorai, szolgálati személyzete és azok, akik nyereségvágyból elkövetett büntethető cselekményben bűnösöknek ítéltettek, vagy hamis tanuságért, vagy hamis esküért kereset alatt állanak, a körülmények szerint a bíró ítéli meg.

49. §. Azon ténykörülmények igazolására, melyekről a bíró, szemle vagy szakértők meghallgatása útján szerezhet meggyőződést, a bírói szemle és szakértők meghallgatása akkor is elrendelhető, ha a felek ezt nem kérték.

A meghallgatandó szakértőket, a bíró hivatalból nevezi ki.

A tanuság-tételre való bocsátást gátló körülmények a szakértőknél is kizárási okot képeznek.

50. §. Tanuhallgatást, bírói szemlét, vagy szakértők meghallgatását a bíró szóval rendeli meg, és amennyire lehetséges, a bizonyításokat a tárgyalás napján maga veszi fel.

Ha a bizonyításnak a tárgyalási határnapon való felyétele nem eszközölhető, a bíró erre újabb határnapot rendel, vagy a körülményekhez képest az illetékes hason hatáskörű bíróságot keresi meg. Ezen esetekben a felek a határnapról azonnal élőszóval, vagy később írásban értesítendőek; a meg nem jelenés mindazonáltal az eljárást nem akadályozza.

A tanuk és szakértők az eljáró bíró által megállapított, ugy a kihallgatás alkalmával a felek indítványai alapján, vagy a tanu feleletéből folyólag a bíró által szükségesnek talált kérdésekre hallgattatnak ki, és vallomásukat esküvel, s ha az eskütétel vallásuk szabályaival ellenkezik, fogadalommal megerősíteni kötelesek: kivéve azon esetet, ha mindenik érdekelt fél jelen van, s az eskü mellőzését kívánja. Az idézésre kellő igazolás nélkül meg nem jelenő vagy az esküt (fogadalmat) letenni vonakodó tanu annyiszor, amennyiszor 50 frtig terjedhető pénzbírságban marasztalható.

Megkeresés esetében a tanuk és szakértők vallomása lehetőleg szószerint és a bírói szemle eredménye is külön jegyzőkönyvbe veendő fel.

51. §. Eskü által való bizonyításnak csak a következő esetekben van helye:

a) ha valamely ténykörülmény nem teljes bizonyító erejű okmány, vagy egy kifogástalan tanu által igazoltatik; a bizonyító félnek, amennyiben a tényről közvetlen tudomása van, póteskü ítélhető;

b) ha valamely valódiságra nézve kétségtelen követelés összege másként be nem bizonyítható: a követelő félnek becsülő eskü ítélhető;

c) ha valamely magán okirat valódisága tagadtatik; az aláírást tagadó fél esküt köteles tenni arra, hogy az aláírás nem tőle származik; ha pedig ezen esküt le nem teszi, az aláírás valódisága bebizonyítottanak veendő. Midőn azonban az okiratra hivatkozó fél azt állítja, hogy személyesen jelen volt az okirat aláírásánál; az aláírást tagadó fél a tárgyalás során az esküt visszakinálhatja, és ez esetben, ha a bizonyító fél ezen esküt leteszi, az okirat valódisága bebizonyítottanak vétetik;

d) oly döntő ténykörülményekre nézve, melyekről mindkét peres félnek közvetlen tudomása van, más bizonyítékok hiányában a bizonyító fél ellenfelét esküvel kínálhatja meg. A megkínált az esküt visszakinálhatja. A kínált eskü a bizonyító ellenfelének, visszakinálás esetében pedig a visszakinált esküt a bizonyító félnek ítélendő meg.

Esküvel eldöntött perekben a megítélt eskü szövege az ítéletben szószerint felveendő és a peres felek jogai és kötelezettségei feltételesen, úgy az eskü letételének, mint a letétel elmulasztásának esetére megállapítandók.

52. §. A tárgyalásról jegyzőkönyv vezetendő, melynek tartalmaznia kell:

a) az eljáró bíró nevét, a tárgyalás helyét és idejét;

b) a feleknek s illetőleg képviselőiknek neveit;

c) a panasz tárgyának megjelölését;

d) lehetőleg rövidséggel és a felek előadásának mellőzésével, csupán a lényeges bizonyítékokra általában való utalás mellett, a kiderített tényállást;

e) a tárgyalás közben hozott s az érdekletteknek kihirdetett vagy kézbesített végzéseket ;

f) az ítéletet s annak rövid indokolását.

A jegyzőkönyv a felek előtt felolvastatik, bírői aláírással és pecséttel láttatik el.

A felek is kötelesek a jegyzőkönyvet aláírni, illetőleg kézjeggyel ellátni. Ha a felek valamelyike ezt megtagadja, ezen körülmény a jegyzőkönyvben megjegyzendő.

A jegyzőkönyv bélyege 20 kros. („Illetéki díjjegyzék“ 52. tétel-szám B. I. 2.)

53. §. Az ítélet s a tárgyalás folytán hozott végzések a feleknek rendszerint kihirdetendők.

Végzés a feleknek csak a jelen törvény által rendelt esetekben, a jegyzőkönyvnek a bevezetést (52. §. a), b), c) pont) és az ítéletet tartalmazó kiadványa pedig csak annak kézbesítetik, ki a tárgyaláson meg nem jelenés folytán marasztaltott és e miatt neki az ítélet kihirdethető nem volt.

Helyben lakó fél az ítélet kihirdetésére ez esetben is megidézhető.

A felek szóbeli vagy írásbeli kérelmére azonban az ítéletet tartalmazó kiadvány akkor is írásban kiadandó, ha az ítélet kihirdettetett.

A feleknek e mellett jogukban áll saját költségekre a jegyzőkönyvnek egész terjedelemben hiteles másolatban való kiadatását kivánni.

54. §. Az ítélet jogerőre emelkedése után a megítélt eskü letételére hivatalból tüzetik határnap, illetőleg e végből az illetékes hason hatáskörű bíró hivatalból kerestetik meg.

Ha az ítélet kihirdetésénél mindkét fél személyesen jelen van, és az ítélet ellen semmiségi panasz nem emeltetett, a megítélt eskü újabb határnap kitűzése nélkül azonnal kiveendő.

55. §. *A kisebb jelentőségi polgári peres ügyekben csak a jelen törvény 56—63. §§-ában szabályozott jogorvoslatnak van helye.*

56. §. *Igazolásnak van helye, ha a tárgyalási határnapra valamelyik fél vagy az eskületési határnapra azon fél, kinek részére az eskü megítéltetett, önhibáján kívül meg nem jelenhetett.*

Az igazolási kérelem a helyben lakó fél által az elmulasztott határnaptól számított 8 nap alatt szóval terjesztendő elő, vagy írásban adandó be, és a további eljárásra halasztó hatályal bir.

Az igazolási kérelem felett a bíró a felek meghallgatása után végzés által határoz, s ha az igazolásnak helyt ad, a hozott ítélet hatályon kívül tétele mellett, az érdembeli eljárást nyomban folytatja, illetőleg a megítélt eskü kivétele iránt intézkedik.

A szóval bejelentett igazolási kérelemhez bélyeg nem jár (1878. „Pénzügyi Közlöny“ 133. lap. „Illetéki díjjegyzék“ 14. tételszám, l) pont). Írásban beadott igazolási kérelemre ívenként 20 kr. bélyeg alkalmazandó. („Illetéki-díjjegyzék“ 13. tételszám, b) pont.)

57. §. A kisebb polgári peres ügyek azon részben, melyek a községi bíraskodást meghaladják; továbbá a községi bíraskodás alá tartozó azon ügyekben, melyekben a békebíró járt el, a felebbezés kizárásával, csak semmiségi panasznak van helye, a következő esetekben :

a) ha a bíró oly ügyben ítélt, mely jelen törvény szerint az ő hatásköre alá nem tartozik;

b) ha a bíró oly ügyet, mely a jelen törvény által szabályozott eljárás alá tartozik, erről az útról elútasít;

c) ha oly bíró járt el s ítélt, ki személyes érdekeltségénél fogva arra jogosított nem volt; (16. §.)

d) ha oly ügyben határozott, melyben illetőséggel nem birt; (15. §.)

e) ha meg nem jelenés indokából lett ügyvesztes azon fél, aki törvény szerint megidézve nem volt;

f) ha felperesi vagy alperesi minőségben önképviselőre nem jogosított fél törvényes képviselőjének mellőzésével lépett föl vagy idéztetett meg, és ezen hiba utólag nem pótoltatott.

58. §. A semmiségi panasz a határozat kihirdetésekor azonnal bejelentendő, és ha a fél kívánja, annak írásbani beadhatására 3 napi határidő engedendő.

Azon fél, kinek részére az ítéletnek kézbesítettnek kell (53. §.), a kézbesítéstől számítandó 3 nap alatt bármikor élhet semmiségi panaszszal, és ezt akár szóval bejelentheti, akár írásban beadhatja.

Semmiségi panasz bélyege az első példánytól, ha a pertárgyának értéke 50 frtot meg nem halad, 1 ívtől 1 frt; ha meghalad, 2 frt („Illetéki díjjegyzék“ 13. tételszám, 13. pont). — Szóval bejelentett semmiségi panasz bélyege az 1873. IX t.-c. 3. §-a szerint rovandó le (l. a n. 16. §-a után).

59. §. Semmiségi panaszok felett azon kir. törvényszék határoz, melynek kerületében az ítélő bíróság székhelye fekszik, mi végből az iratok az 58. §-ban foglalt rendelkezés által igényelt idő eltelte után oda haladéktalanul felterjesztendők.

60. §. A törvényszék határozathozatal előtt az eljáró bírótól felvilágosításokat kérhet, sőt megrendelheti azt is, hogy a felek az általa kijelölt körülményekre ujjlag meghallgattassanak.

A törvényszék végérvényesen határoz és határozata ellen további jogorvoslatnak helye nincs.

Nyilván alaptalan semmiségi panasz esetében *a királyi törvényszék a panaszt emelő ellen 25 frtig terjedhető pénzbírságot szabhat.*

61. §. *A semmiségi panasz az ítélet végrehajtását nem akadályozza.* Ha az ítélet eskütől van feltételezve, és a marasztalt fél semmiségi panasszal élt, a végrehajtás a biztosításon túl nem terjedhet.

Különös esetekben, midőn a marasztalt felet a kielégítési végrehajtás foganatba vétele által nehezen helyrehozható károsodás érhetné, úgy az eljáró bíró, valamint a törvényszék is elrendelheti, hogy a törvényszék határozatának meghozataláig a végrehajtás csak a biztosításig terjedjen.

62. §. A törvényszéknek a semmiségi panasz következtében hozott határozata a feleknek írásban kézbesítendő, és az netalán megrendelt további intézkedés foganatba vételek, hivatalból eszközlendő.

63. §. A kisebb polgári peres ügyek azon részében, melyek a községi bíráskodás alá nem tartoznak, *egyszeri per-újításnak van helye.*

Ezen újított per az ítélet jogerejüvé váltától számítandó 30 nap alatt és ugyanazon bíróság előtt indítandó meg, mely a fűgyben eljár és ítél.

Az újított ügyet a bíró a jelen eljárás szabályai szerint még egyszer tárgyalja és mindazt bírói megfontolás alá veszi,

mit a perlekedő felek akár egész ujonnan, akár a főügy tárgyalásának folyamán kifejelettekkel kapcsolatosan felhoznak.

Perújítási kereset bélyege az alapkeresetével azonos, az az: ívenkint 20 kr. („Illetéki díjjegyzék“ 13. tételszám, I., b) jegyzet.) A határozat bélyegére nézve I. jelen törvény 43. §-ának függelékét. („Illetéki díjjegyzék“ 48. tételszám. B. pontjának jegyzete.)

64. §. A perújítás a főperben hozott ítélet végrehajtását semmi esetben sem akadályozhatja. Ha azonban az újított perben hozott ítélet amattól eltérő lenne és a végrehajtási eljárás még befejezve nincs, ennek továbbfolytatása, esetleg megszüntetése az új ítélet értelmében eszközözlendő.

65. §. A semmiségi panasz következtében megsemmisített, vagy a perújítás folytán megváltoztatott ítéleteknek szükségessé válандó visszvégrehajtása a jelen törvény IV. fejezetében szabályozott eljárás szerint történik.

III.

66. §. *A végrehajtást a bíró az ítéletben rendeli el.* — A végrehajtás vagy az illető bírák valamelyike vagy ezeknek kiküldött hivatalos közege, vagy a községi, illetőleg körjegyző vagy ezeknek segédje, vagy az előljárásságnak valamely írástudó tagja, vagy végül városokban egy e végből rendelt hivatalos személy, mint kiküldött által foganatosíttatik.

A kiküldött az ítéletben nevezendő meg; a végrehajtás azonban csak a nyertes félnek a kiküldötnél való szóbeli vagy írásbeli jelentkezésére foganatosítandó.

Ha a végrehajtás az ítélő bíró területi hatáskörén kívül foganatosítandó, e végből az illetékes hason hatáskörű bíróság az iratok áttétele mellett megkerestetik.

A jelen törvényben körülírt eljárás alá tartozó ügyekben előleges biztosításnak helye nincsen, a bérbeadó azonban a bérlő ellenében a bérösszeg erejéig a törvényes záloggal terhelt ingóságok összeírását, úgy az eljárás megindítása előtt, mint az eljárás folyamában követelheti.

67. §. Pénzbeli marasztalás esetében *a végrehajtás a marasztalt félnek csak ingóságaira,* készpénzére vagy követelésére vezettethetik.

A végrehajtás alá veendő tárgyak összeirandók, zár alá vetteknek nyilvánítandók, és *amennyiben a felek a becsértéket kölcsönösen meg nem állapítják, a végrehajtó által megbecsülendők*: ha azonban valamelyik fél kívánja, saját költségére szakértő becstüs alkalmazandó.

Az összeírás alkalmával a végrehajtó a zártörés bűnfenyítő következményeire a végrehajtást szenvedőt vagy ház népét figyelmeztetni, és hogy ez megtörtént, a jegyzőkönyvbe bevezetni köteles.

A végrehajtónak jogában áll a végrehajtást szenvedőnél a zár alatt levő helyeket felnyittatni. Ugyanaz ellenszegülés esetében a szükséges karhatalmat hivatalból szerzi meg.

A lefoglalt ingóságok, amennyiben a végrehajtató kívánja és ha ez a végrehajtásnál jelen nincsen, amennyiben a körülmények szükségesnek mutatják, a végrehajtó által kinevezett zárgondnok kezelése alá adandók.

68. §. Olyan tárgyak, melyek már korábban lefoglaltak, vagy amelyek a végrehajtás alkalmával mások tulajdonának állíttatnak, csak akkor foglalhatók le, ha a végrehajtást szenvedőnek másnemű ingóságai vagy követelései a marasztalási összeget nem fedezik.

Midőn olyan ingóságok és követelések foglaltatnak le, melyek már előzőleg foglalás alá vétettek: a korábbi végrehajtást foganatosító bíróság vagy hatóság, s amennyire kipuhatolható, azon személy neve és lakhelye is kitétetendő, akinek javára a korábbi végrehajtás foganatosított.

Olyan ingóságok és követelések lefoglalása esetében, melyek állítólag mások tulajdonát képezik, az igénylő neve és lakhelye a jegyzőkönyvben is megjegyzendő.

69. §. Ha a marasztaltnak követelései vétetnek végrehajtás alá: erről a marasztalt fél adósa azonnal értesítendő.

A kielégítés azon esetben a lefoglalt követelésnek átruházása vagy árverés útján való eladása eszközöltetik.

70. §. Ha olyan tárgyak foglaltak le, melyek már előzőleg más részére rendes birói végrehajtás alá vétettek: a bíró, amennyiben a korábbi foglalás előtte tudja van, vagy igazoltatik, a további eljárás folytatása végett az iratokat a korábbi foglalást eszközölő birói hatósághoz köteles átteni.

Ha a lefoglalt ingóságokra később vezettedik rendes birói végrehajtás: a biró az árverést megrendelheti, de erről az előtte tudvalevő vagy bejelentett később foglaltatót, illetőleg azon bíróságot, mely a későbbi foglalás foganatosítására kiküldöttet rendelt, értesíteni köteles.

A lefoglalt ingóságokból ezen esetben csak annyi árverelhető el, hogy a birói végrehajtás útján behajtandó marasztalási összeg és járuléka kifizethető legyen.

A biró a megtartott árverés folytán a végrehajtó fél követelését kielégíti, s csak a vételár netaláni feleslegét teszi át a később foglaltató rendes bírósághoz.

71. §. Ha olyan tárgyak foglaltattak le, melyek a végrehajtás alkalmával mások tulajdonának állítottak, vagy melyeket a foglalás napjától számított 8 nap alatt valaki szóbeli vagy írásbeli bejelentésben igényel: akkor a tulajdonigény kérdése az igénylő, a végrehajtató és a végrehajtást szenvedő megidézése mellett, a jelen törvényben megszabott eljárás útján azon biró által döntetik el, ki a végrehajtást foganatosította, vagy a végrehajtás foganatosítására kiküldöttet rendelt. — *Az e tárgyban hozott végzés által csupán az döntetik el, hogy az igényelt tárgyak a végrehajtási zár alól felmentetnek-e vagy sem.*

A foglalás napjától számított 8 nap eltelte után bejelentett igények figyelembe nem vétetnek és az árverés ezekre való tekintet nélkül megrendelendő.

Ha a biró az igényelt tárgyakat a végrehajtási zár alól fel nem oldja, az igénylőnek jogában áll a végrehajtás helyének illetékes járásbírósága előtt igénykeresetét a végzés kihirdetésétől számított 8 nap alatt megindítani, de ennek halasztó hatálya csak azon esetben van, ha az igénylő a marasztalási összeget és járulékait, vagy ha az igényelt tárgyak becsértéke kevesebb, ezen becsértéket birói kézhez leteszi, mely az igényper eldöntéséig az illetékes járásbíróságokhoz tétetik át.

Ha pedig a biró az igényelt tárgyakat a végrehajtási zár alól feloldja: a végrehajtatonak áll jogában e végzés kihirdetésétől számított 8 nap alatt e járásbíróság előtt indítandó keresettel annak kimondását kérni, hogy a lefoglalt tárgyak végrehajtási zár alól való felmentésének helye nincs.

Ezen 8 napi határidő eltelte, illetőleg a megindított per jogerejű eldöntése előtt, a békebirónak a zár alól való feloldást rendelő végzése nem hajtható végre.

72. §. Ha a végrehajtás folyama alatt a marasztalt fél ellen csőd út ki, a további eljárás, az addig eszközölt lépések jogi következményének épségben maradása mellett, megszüntendő, és a követelő fél erről azon utasítással értesítendő, hogy igényeit a csődbíróságnál érvényesítse.

73. §. Ha a marasztalt fél ingó vagyon átadására van ítéletileg kötelezve, ezt a végrehajtó a végrehajtást szenvedőtől, vagy ha az ingó vagyon egy harmadiknál van, ki az átadást teljesíteni kész, ettől átveszi és a végrehajtató félnek átadja. Az átvétel és átadás elismervény mellett történik.

74. §. Ha a marasztalt fél valamely munka teljesítésére köteleztetett és azt teljesíteni vonakodnék, arra megfelelő pénzbírsággal szorítandó.

A bíró által megállapított pénzbírság végrehajtás útján hajtatik be.

75. §. Ha a 73. §. esetében a végrehajtás a megítélt tárgy nem létezése vagy fel nem találása miatt eredményre nem vezetett, a végrehajtó, amennyiben az ítéletben a marasztalás tárgyának pénzbeli értéke megállapított, ezen értékösszeg erejéig a végrehajtást a marasztalt fél ingóságainak, készpénzének és követelésének lefoglalása által nyomban eszközli.

Ha pedig a pénzbeli egyenérték az ítéletben meg nem állapított, a végrehajtó a valószínű érték erejéig eszközöl foglalatást.

Utóbbi esetben a foglalás megtörténte után a pénzbeli egyenértéket a perben eljáró bíró a felek meghallgatása és szükség esetében szakértői becsú után állapítja meg.

A további végrehajtási lépések ezen megállapított összeg erejéig foganatosítandók.

76. §. Az előbbeni szakasz intézkedése megfelelő alkalmazást nyer a 74. §. esetében is akkor, ha a pénzbüntetés a munka teljesítését nem eredményezte.

Ezen esetben egyébiránt a végrehajtónak szabadságában áll a pénzbüntetés által való végrehajtás mellőzésével, egyenesen

a megítélt munka pénzbeli egyenértékére, az előbbeni szakasznak megfelelő módon eszközölni a végrehajtást.

77. §. A teljesített végrehajtásról jegyzőkönyv vétetik föl, melynek felolvasására és aláírására nézve az 52. §. intézkedései alkalmazandók.

A felvett jegyzőkönyv netalán a foglalt készpénzzel, értékpapirokkal és drágaságokkal együtt a végrehajtást elrendelő, illetőleg az annak foganatosítása végett megkeresett bírósághoz 24 óra alatt beküldendő.

78. §. A végrehajtási foglalástól, továbbá a 73. §. esetében az ott szabályozott végrehajtási eljárástól, végre a 74. §. esetében a pénzbírság kirovását tartalmazó végzés kézbesítésétől számított 8 nap alatt a végrehajtást szenvedő panaszt használhat a következő sérelmek miatt:

a) ha a végrehajtás az ítélet vagy egyezség tartalmán túl terjesztetett;

b) ha oly tárgyak foglaltattak le, melyek az 1868. évi LIV. t.-c. 395—398. §. vagy az 1876. évi XXXI. t.-c. értelmében a végrehajtás alól kivéve vannak. (Jelenleg ez iránt az 1881. LX. t.-c. 47.—67. §§-ai szabályozók.)

Másnemű sérelmek esetében, valamint a végrehajtási eljárás további folyamában a végrehajtást szenvedő panaszszal nem élhet.

79. §. A végrehajtató a végrehajtás folyamában hozott végzések és eljárás ellenében panaszszal élhet a következő esetekben:

a) ha a végrehajtás az ítéletben vagy egyezségben megállapított teljesítési határidő eltelte dacára meg nem rendeltetik;

b) ha a végrehajtás az ítélet vagy egyezség tartalmánál szűkebb körre szorítottatik;

c) ha a végrehajtási eljárás szabályellenesen foganatosítottatik;

d) ha a lefoglalt tárgyakra az árverés meg nem rendeltetik.

Ezen panasz a végzés kézbesítésétől, illetőleg az eljárástól számított 8 nap alatt adandó be.

Az a) és d) pontok eseteiben, ha a bíró alakszerű végzés hozatala nélkül mellőzi a végrehajtás vagy árverés megrendelését, a panasz bármikor beadható.

A panasz bélyege 20 kr. ívenkint. („Illetéki díjjegyzék“ 13. tétel-szám, b) pont.)

80. §. A panasz felett azon királyi törvényszék határoz, melynek területén az eljáró bíró székhelye van.

A panasz az eljáró bírónál szóval vagy írásban adandó be, s a bíró által az iratok három nap alatt felterjesztendők.

A királyi törvényszék határozata ellen további jogorvoslatnak helye nincsen.

A királyi törvényszékek által a panasz folytán felterjesztett ügyben hozott határozatoknak a bíró eleget tenni köteles.

Nyilván alaptalan panasz esetében a királyi törvényszék a panaszt emelő ellen 25 forintig terjedő pénzbírságot szabhat.

81. §. A foglalási eljárás jogerőre emelkedése, illetőleg az igényper beadására szolgáló határidő eltelte után, igényper beadása esetében pedig annak jogerejű eldöntése után, a bíró az árverés foganatosítására hivatalból tűz ki határnapot, arról a feleket értesíti, és az árverést kifüggesztés által s a helyi szokás útján megállapított módon kihirdettedti.

Az árverést a bíró vagy maga teljesíti, vagy annak foganatosítására kiküldöttet rendel. (66. §.)

Az árverés közpénz-fizetés mellett történik, és mindaddig folytatandó, míg a marasztalási összeg és járuléka ki nem telik.

Az árverésen eladott tárgyak a vevőknek azonnal átadandók.

82. §. Ha a végrehajtást szenvedő bérlő, s az ő tulajdonában vagy használatában a bérlemény területén található vagy ezenkívül levő, de a bérleti üzlethez tartozó ingóságok foglaltattak le: az árverésen befolyt vételárból, amennyiben a bérbeadó ebbeli követelését a végrehajtási eljárás befejezéseig bejelenti, mindenek előtt a fél évi bérleti vagy egy évi haszonbérleti követelés, mint törvényes zálogjoggal bíró elégitendő ki; és ha ez iránt vita támad, az igényelt összeg az elsőségi kérdés eldöntése végett a rendes bírósághoz teendő át.

Ezután a végrehajtható nyugta, és a netalán eredeti adóslévél beváltása, illetőleg a részlet-törlesztésnek erre feljegyzése

mellett kifizettetik; a netaláni maradvány pedig, amennyiben a 70. §. intézkedése eltérő eljárást nem tenne szükségessé, a végrehajtást szenvedőnek kiadatik.

83. §. Ha az árverésen befolyt összegből a nyertes fél teljes kielégítést nem nyert, vagy ha a korábbi végrehajtás vagyonihiány miatt sikertelen maradt, avagy csak részben nyújtott fedezetet, úgy akkor is, ha a lefoglalt ingóságokra igénykereset támasztatik: a nyertes fél jelentkezésére az eljáró bíró folytatólagos végrehajtást rendel, mely a fentebbi szabályok szerint foganatosíttatik.

84. §. Ha az ítélet vagy egyezség után felmerült tények következtében a végrehajthatónak joga egészben vagy részben elenyészett: a végrehajtást szenvedő fél az eljáró bíró előtt a végrehajtás megszüntetését vagy korlátozását a végrehajtási eljárás befejezéseig bármikor kérheti.

Ezen kérelem fölött a bíró az ellenfél meghallgatása és a netalán szükséges bizonyítási eljárás után, végzés által határoz.

A kérvény beadása a további végrehajtási lépésekre nézve csak akkor bír halasztó hatálylyal, ha a végrehajtási jog elenyésztenek alapjául szolgáló tény közokirattal vagy teljes bizony-erejű magánokirattal van igazolva, avagy ha a végrehajtást szenvedő a végrehajtási összeget és járulékait a bíró kezeihez leteszi.

A kérvényre ívenként 20 kros bélyeg ragasztandó. („Illetéki díj-jegyzék“ 13. tételszám, b) pont.)

85. §. A végrehajtás folyamában fölmerült összes költségeket az eljáró bíró állapítja meg.

Az árverés foganatosítása alkalmával fölmerült költségeket a kiküldött állapítja meg, habár nem bíró is.

A végrehajtók napdíj- és fuvardíj-szabályzatát minden törvényhatóság területére az illető közigazgatási bizottság megállapítani s közzétenni köteles.

Ha valamely végrehajtó ugyanazon napon több végrehajtási eljárást foganatosít, a költségek aránylag megosztandók.

A végrehajtási eljárás folyamában a végrehajthatónak jogában áll magát meghatalmazott által képviseltetni, de az ez által fölmerült költségtöbblet az ellenfél ellenében nem ítéltetik meg.

86. §. Ha az ingóságokra megkísérlett végrehajtás sikertelen maradt, ha a lefoglalt tárgyakra igény jelentetett, vagy ha a végrehajtató a marasztalt fél lakhelyének községelöljárósága által kiállított bizonyítvánnyal igazolja, hogy ennek a követelést fedező ingóságai nincsenek: jogában áll a végrehajtató félnek a marasztalt fél ingatlanaira végrehajtást kérni. Ezen esetben a törvénykezési rendtartás szabályainak megfelelő kérvény az eljáró bíróhoz adandó be, ki azt három nap alatt további szabályszerű eljárás végett az illetékes telekkönyvi hatósághoz, ha pedig több telekkönyvi hatóság területköréhez tartozó ingatlanokra kéretik a végrehajtás, az első helyen említettet áttenni, és amennyiben a marasztalási összeg részletes kielégítés által kevesbedett, ezt átiratában összeg szerint kitenni köteles.

IV.

87. §. A kisebb jelentőségű polgári peres ügyekben bíraskodással fölruházott közegek, az ezen törvény által hatáskörükhez utalt ügyekben való hivatalos eljárásnál akár cselekvés, akár mulasztás által szándékosan vagy vétkes gondatlanságból okozott és a jelen törvényben megengedett jogorvoslat által el nem hárítható károkért teljes vagyoni felelősséggel tartoznak, ezenfelül:

a fegyelmi eljárásra nézve a szolgabírák és békebírák birói minőségökben a birói felelősségi és fegyelmi, a kis és nagy községek előljárói, valamint a törvényhatósági joggal fölruházott és rendezett tanácsú városok kirendelt közigazgatási tisztviselői pedig az illető községi és köztörvényhatóságok rendezéséről szóló törvények fegyelmi szabványainak vannak alávetve.

88. §. Ezen törvény alapján kiszabott pénzbírságok azon község pénztárát illetik, amely községnek illetősége alá a marasztalt tartozik.

89. §. Jelen törvény a folyamatban levő peres ügyekre nem alkalmazandó.

90. §. Ezen törvény hatályba lépte napjának megállapításával és végrehajtásával, továbbá az életbeléptetés végett

szükséges intézkedéseknek rendeleti úton való szabályozásával, végre az ügyviteli szabályok megállapításával a bel- és igazságügyi miniszterek biztatnak meg.

91. §. A pénzügyminiszter és igazságügyminiszter felhatalmaztatnak, hogy a jelen eljárásra vonatkozó bélyegszabályozást, a törvényhozás további intézkedéseig, rendeleti úton állapítsák meg.

A bel- és igazságügyminiszterek az 1877. XXII. t.-c. 90. §-ában foglalt megbízásnak 1878 február 4-én kiadott rendeletökkel feleltek meg, befoglalván abba a járásbiróságok, szolgabírák és békebírák számára szolgáló s a kisebb polgári peres ügyekben követendő ügyviteli szabályokat is. A miniszteri rendelet kiválóbb érdekű intézkedései a következők:

1. §. Az 1877. XXII. t.-c. 1878. évi március 1-én lép hatályba.

2. §. Azon járásbiróságoknál, melyek több bírói személyből állanak, a kisebb polgári peres ügyekben minden bírói tag eljár.

Az egyes bírói tagok illetősége az esetre is az egész járásbirósági kerületre kiterjed, ha az több szakaszra osztatik fel; azonban a járásbíró a többi bírói tagok meghallgatása mellett előre kijelölheti azon bírói tagot, ki a szakaszban felmerülő kisebb polgári peres ügyek elintézése végett a szakasz főhelyén rendszerint megjelen.

3. §. Ha a járásbirósági kerület szakaszokra osztatik fel, a járásbíró (albíró) a szakasz főhelyén havonként rendszerint kétszer megjelen.

A törvényt napok minden hónapnak ugyanazon napjain (p. 2- és 16-án) tartandók, s a szakasz minden egyes községében kellőleg és oly hozzáadással hirdetendők ki, hogy amennyiben valamely hónapban a meghatározott nap vásár- vagy ünnepnap lenne, — a törvényt nap a legközelebbi napon tartatik meg.

Ha a járásbirósági kerület több szakaszra osztatik fel, a törvényt napok az egyes szakaszokban különböző napokon tartandók.

6. §. A szolgabírák rendszerint székhelyükön szolgáltatnak igazságot. Nagyobb járásokban azonban a szükséghez képest a jelen rendelet 3. §. értelmében meghatározandó időben, több törvényt napot tartani kötelesek.

Ezen fölül valahányszor a szolgabíró körutat, vagy egyéb hivatalos utazást tesz, azon községekben, melyekben megfordul, az eléje vitt, s illetőséghez tartozó peres ügyeket, — amennyire lehet — azonnal az illető községben ellátni, s a panaszokat minden esetre meghallgatni és elintézés végett elfogadni tartozik.

E végből a szolgabíró külön útinaplót vezet, melyben az ily alkalommal tárgyalt ügyeket bejegyezvén, azokat székhelyére visszaérkezése után a rendes panaszkönyvbe beiktatja.

8. §. A békebírák tisztök teljesítéséért fizetést vagy díjat nem nyernek, — az irodai munkák teljesítésével esetleg megbízott egyén díjainak és az irodai szerekre fordítandó költségeknek összegét s ki

által leendő viselését azon város, község, vagy körjegyzői szövetkezet, mely a békebíró kinevezését kéri, — és a békebírójelölt közmegegyezéssel előzetesen állapítják meg.

A békebírák a bíraskodást a város (község) házánál vagy magánlakáson berendezendő hivatalos helyiségben tartoznak teljesíteni.

9. §. A közigazgatási (úgy állami mint törvényhatósági, vagy községi) tisztviselők, a kisebb polgári peres ügyekben eljáró bíróságok megkereséseit felelősség terhe alatt teljesíteni tartoznak.

10. §. A községi bíraskodás alá nem tartozó kisebb polgári peres ügyekben eljáró bíróságok feletti felügyelet azon törvényszék elnökét, melynek területén az illető bíróság székhelye van, a legfelsőbb felügyeleti jog pedig az igazságügyminisztert illeti.

Ezen bíróságok, — amennyiben közvetlen jelentéstételre nem utasítvák, — az igazságügyminiszterhez intézett jelentéseiket az illető törvényszék elnöke útján terjesztik föl.

11. §. A községi bíraskodás alá nem tartozó kisebb polgári peres ügyekben eljáró bíróságok panaszkönyvek vezetnek.

13. §. A panaszkönyvbe külön iktató (folyó) szám alatt csak :

1. a szóval vagy írásban előterjesztett kereset;

2. más bíróságok-, vagy hatóságoknak megkeresései (p. tanukihallgatás, bírói szemle, vagy végrehajtás foganatosítása iránt);

3. a perújítási kérelem vezetendő be.

A panaszkönyvet a bíró maga vezeti, a többi kezelési könyveket azonban az irodai személyzet által vezettetheti.

16. §. A tárgyalási határnapokról külön jegyzék (napló) vezetendő.

17. §. A bírósághoz érkezett iratok gondosan megőrzendők, s a panaszkönyvben nyert folyó szám szerinti sorrendben kezelendők.

18. §. A községi bíraskodás alá nem tartozó kisebb polgári peres ügyekben eljáró bíróságok ítéletei Ő Felsége a király nevében adatnak ki.

19. §. A törvény 30. §-ban érintett idézvényeket, továbbá a felek részére szükséges kiadványokat és más bíróságokhoz vagy hatóságokhoz intézett megkeresvényeket a bíró írja alá.

20. §. A más bíróság területén eszközlendő jogcselekmény foganatosítása végett az illető helyre nézve illetékes hason hatáskörű bíróság keresendő meg.

Ha a békebíró az 1877. XXII, t.-c. 3 utolsó bekezdése alapján a községi bíróság illetőségéhez tartozó ügyekben való bíraskodással is megbízott: ily ügyekben a székhelyen kívül eszközlendő jogcselekmények teljesítésére az illető községi bíróság keresendő meg.

21. §. Végrehajtás foganatosításával járásbíróságok és a szolgabírák által rendszerint a községi bíróság egy tagja, amennyiben azonban a végrehajtó fél kívánja, a járásbíróságok által a bírósági végrehajtó, — a szolgabírák által pedig ez vagy pedig saját segédje, vagy írnoka bizandó meg.

A bírósági végrehajtó a megbízást a szolgabírótól is közvetlen veszi, s a végrehajtás foganatosításáról a szolgabírónak szintén közvetlen tesz jelentést.

A békebíró a végrehajtást vagy maga foganatosítja, vagy e célból a községi bíróság egyik tagját küldi ki; még pedig akkor is, ha a községi bíráskodás alá tartozó ügyekben is a békebíró ítél. (Id. törv. 3. §. utolsó pont.)

22. §. A bírósági végrehajtót a székhelyen teljesített végrehajtásért az 1871. LI. t.-c. 24. §. c) pontja értelmében 1 frt eljárási díj illeti, más kiküldöttek azonban a székhelyen teljesített végrehajtásokért napi vagy eljárási díjat nem igényelhetnek.

Az $\frac{1}{8}$ mérföldnél távolabb fekvő pusztákon, illetőleg a székhelyen kívül teljesített végrehajtásokért a bírósági végrehajtókat a törvényzéki elnök által — (1875. IX. t.-c. 5. §.) más kiküldötteket a közigazgatási bizottság által (1877. XXII. t.-c. 85. §.) megállapított nap- és fuvardíj szabályzatban meghatározott összegek illetik.

23. §. Ha a kiküldött ugyanazon helyen és időben több ügyet végez: a nap és fuvardíj csak egyszeresen számítható fel, s az illető ügyfelek által aránylagosan viselendő.

Bírósági végrehajtókra nézve az 1875. IX. t.-c. 4. §-a irányadó.

24. §. A békebírák a birói ítéleteket, az illető község (város) pénztárában helyezik el.

25. §. A pénzbírságot kiszabó birói határozatok (1887. XXII. t.-c. 37., 39., 50., 60., 74., 80. §§.) végrehajtását a bíróság hivatalból rendeli el, annak foganatosítását ellenőrzi, a kiszabott pénzbírságokról jegyzéket vezet s annak másolatát negyedévenként a törvényhatósági joggal felruházott városokat illetőleg a polgármesternek, a rendezett tanácsú városokat, nagy- és kis-községeket illetőleg pedig az alispánnak küldi meg.

A behajtott pénzbírság az illető község (id. törv. 88. §.) előljárójának, illetve a községi pénztárba 48 óra alatt beszolgáltatandó.

26. §. Az 1877. XXII. t.-c. alapján kiszabott pénzbírság a 37. §. esetét kivéve, elzárásra át nem változtatható.

Az elzárás a járásbíró által a járásbírói fogházban más bíróságok által a községi fogházakban hajtható végre.

27. §. A járásbírók, amennyiben az 1877. XXII. t.-c. cikkel, és ezen rendelettel nem ellenkezik, — a birói ügyvitel tárgyában 1874. évi október 15-én kelt rendelet a kisebb polgári peres ügyeket illetőleg is kötelező.

28. §. A kir. közjegyzők által felvett végrehajtható közokiratokra nézve, amennyiben a kötelezettség tárgya 20 ftot meghalad, de 50 ft-nál többre nem terjed — a végrehajtás a községi bíráskodás alá nem tartozó kisebb polgári peres ügyekben eljáró bíróságoknál kérelmezendő, s azok által rendelendő el.

A kisebb polgári peres ügyekben való eljárásnál lerovandó bélyegilletékek tárgyában a m. kir. pénzügyi és igazságügyi miniszternek 1878 február 5-én 407. sz. a. k. rendelete tartalmaz kimerítő útbaigazítást.

MÁSODIK FEJEZET.

Eljárás a községi biráskodás körül.

Az 1877. XXII. t.-c. hallgatag hatályon kívül helyezte az 1868. LIV. t.-c. IX. címében I. fejezet alatt szabályozott községi biráskodást s annak helyébe saját 5., 17.—49. §-ait emelte; az előbb említett t.-c. teljes életbeléptetését pedig az 1878 február 4-én k. bel- és igazságügyminiszteri rendelet eszközölte s a hatályosság napját 1878. évi marcius 1-jére tűzte ki.

Az 1877. XXII. t.-cikknek a községi biráskodásra vonatkozó rendelkezései a következők:

17. §. Ezen törvény 27—43., 48. és 49. §§-ai a községi biráskodás körüli eljárásban is alkalmazandók, a 37. és 39. §§-ok azonban azzal a módosítással, hogy a községi bíróság csak pénzbüntetést, és pedig öt forintig terjedhető összegben szabhat ki.

A községi biráskodás körében a bélyegkötelezettség és menteségre nézve az I. fejezet alatt mondottak alkalmazandók; csak hogy a 20 kros bélyeg helyett 12 kros bélyeg ragasztandó fel („Illetéki díjjegyzék“ 13. tételszám, a) pont.

18. §. Valamely ténykörülmeny valódiságát vagy valótlan-ságát a bíróság a tárgyalás és a bizonyítás összes eredményé-nek szorgos összevetése alapján szabad meggyőződése szerint itéli meg, valamint azt is, hogy a felek beismerésének, ha az később visszavonott is, mennyiben tulajdonítandó hatály.

19. §. A bizonyítás módjai: a beismerés, okirat, tanu-vallomás, szakértők véleménye, bírói szemle.

Eskü által való bizonyításnak helye nincs.

20. §. A tanuk és szakértők eskü helyett lelkiismeretükre való hivatkozás mellett kézzel erősítik meg vallomásukat.

A vallomásnak ily megerősítése az esküvel erősített vallo-mással egyenlő erejűnek tekintetik.

Az idézésre kellő igazolás nélkül meg nem jelenő vagy kézzel erősített vallomást letenni vonakodó tanu annyiszor, amennyiszor öt forintig terjedhető pénzbüntetésben marasz-talható.

21. §. Ha kellően megidézett felek valamelyike a tárgya-lásra meg nem jelen, és a másik fél a halasztásba önként bele

nem egyezik: a megjelenő félnek a kereset tárgyára vonatkozó ténykörülmények iránt tett előadása, amennyiben a bíró előtt fekvő bizonyítékok által meg nem cáfoltatik, valónak tartandó.

22. §. Tanuhallgatást, bírói szemlét vagy szakértők meghallgatását a bíró szóval rendeli meg, és amennyire lehetséges, a bizonyításokat a tárgyalás napján maga veszi fel.

Ha a bizonyításnak a tárgyalási határnapon való felvétele nem eszközölhető, a bíró erre újabb határnapot rendel, vagy a körülményekhez képest az illetékes hason hatáskörű bíróságot keresi meg. — Ezen esetekben a felek a határnapról azonnal élőszóval vagy később írásban értesítendőek, a meg nem jelenés mindazonáltal az eljárást nem akadályozza.

Ugy a tanukhoz, mint a szakértőkhöz azon ténykörülményekre, — melyek bebizonyítása általuk szándékoltatik — tartozó kérdéseket a bíróság saját belátása szerint hivatalból, vagy a felek indítványára intézhet.

Megkeresés esetében a tanuk és szakértők vallomása lehetőleg szó szerint és a bírói szemle eredménye is jegyzőkönyvbe veendő.

23. §. A tárgyalásról jegyzőkönyv vezetendő, melynek tartalmaznia kell:

- a) az eljáró bíróság megnevezését, a tárgyalás helyét és idejét;
- b) a feleknek, illetőleg képviselőiknek neveit;
- c) a kereset tárgyának megjelölését;
- d) az ítéletet és annak rövid indokolását.

Községi bíraskodás alá tartozó ügyekben a jegyzőkönyvet vezeti az illető községi vagy körjegyző vagy ezek segéde, avagy más, a bíró által e célból meghívott és meghitelt jegyzőkönyvvezető.

A jegyzőkönyv a felek előtt felolvastatik, a bíró illetőleg a bíróság egyik tagja, kis községekben a jegyzőkönyvvezető által aláíratik s bírói pecséttel ellátatik.

A felek is kötelesek a jegyzőkönyvet aláírni, illetőleg kézjeggyel ellátni. Ha a felek valamelyike ezt megtagadja, ezen körülmény a jegyzőkönyvben megjegyzendő.

24. §. Az ítélet a feleknek rendszerint a tárgyalás befejezte után azonnal kihirdetendő.

Ha a felek valamelyike a kihirdetésnél nem volt jelen, az a jegyzőkönyvben megjegyzendő és annak a jegyzőkönyv kiadványa írásban kézbesítendő.

Az ítélet bélyege 12 krt tesz. („Illetéki díjjegyzék“ 48. tételszám f) pont.)

25. §. A községi bíraskodást gyakorló közegek határozataival eldöntött ügyet, a meg nem elégedő fél a sérelmes határozat kihirdetésétől, illetőleg kézbesítésétől számítandó 8 nap alatt a járásbíró elé viheti, ki abban a kisebb polgári peres ügyekre megszabott eljárás szabályai szerint jár el.

Ezen szándék szóval vagy írásban az eljáró községi bíróságnál bejelentendő és a jegyzőkönyvben a bejelentés időpontjának kitétele mellett följegyzendő.

A bíróság a jegyzőkönyv kiadványát legfőlebb 8 nap alatt azon járásbíróshoz küldi be, melynek járásához a község vagy város tartozik.

Ha az ügy a járásbíró elé vitetett, a végrehajtás a biztosításon túl nem terjedhet, mi ha foganatosított, az erről szóló jegyzőkönyv pótlólag a járásbíróshoz szintén átteendő.

Az ügynek járásbíró elé vételét tárgyazó beadvány ívenként 12 kros bélyeggel látandó el. („Illetéki díjjegyzék“ 13. tételszám, a) pont.)

26. §. A járásbíró a jegyzőkönyv vétele után az ügyben ezen törvény 29. és következő §§-ai szerint jár el.

27. §. A községi bíraskodással felruházott békebírák (3. §.) az ily ügyekben is az előző fejezet határozatai szerint járnak el; (l. 28. s köv. §§-okat 177. s köv. lapokon).

A m. kir. bel- és igazságügyminiszterek az 1877. XXII. t.-c. 90. §-ban nyert felhatalmazás alapján 1878. február 4-én kiadott rendeletökben a községi bíróság illetőségéhez tartozó kisebb polgári peres ügyeket illetőleg következőleg intézkedtek:

1. §. Az 1877. évi XXII. t.-c. 1878. évi március hó 1-én lép hatályba.

2. §. Törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsu városokban a közgyűlés által rendelt közigazgatási tisztviselők mindegyike rendszerint a város egész területén gyakorolja a községi bíraskodást.

Az igazságügyminiszternek azonban jogában áll, a törvényhatósági joggal felruházott városnak közvetlen, a rendezett tanácsu városnak pedig a közigazgatási bizottság útján tett felterjesztésére a várost két vagy több elkülönített kerületre felosztani, s a felosztott részeket ismét egyesíteni.

Budapest fővárosra nézve az 1877. évi XXII. t.-c. 10. §-a intézkedik.

3. §. Nagy községekben a községi biráskodást a bíró, előljárárság egy tagja, és a jegyző vagy akadályoztatása esetén helyettese, kis községekben a bíró és az előljárárság két tagja gyakorolja. (1877. évi XXII. t.-c. 5. §.)

Az előljárárságnak biráskodásban részt venni köteles tagjait esetről esetre a bíró jelöli ki. A bíró e részbeni felhívását — betegség vagy más elháríthatlan akadály esetét kivéve — az előljárárság minden tagja teljesíteni tartozik.

A bírót akadályoztatása esetén a másod- vagy törvénybíró helyettesíti.

4. §. Nagy és kis községekben a községi bíróság, melynek elnöke a bíró vagy helyettese, mint társas bíróság jár el és ítél, és szavazattöbbséggel határoz.

5. §. Az írásbeli teendőket törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsú városokban maga a biráskodás gyakorlására kirendelt közigazgatási tisztviselő vagy az irodai személyzet egy tagja, nagy és kis községekben községi vagy körjegyző vagy ezek segéde, vagy az előljárárság valamely tagja, vagy az e végre meghívott irástudó községi lakos teljesíti.

6. §. A közigazgatási (ugy állami, mint törvényhatósági vagy községi) tisztviselők, a községi bíróságok megkereséseit felelősség terhe alatt teljesíteni tartoznak.

7. §. A községi bíróságok feletti felügyelet az illető közigazgatási bizottságot, a főfelügyelet pedig a belügyminisztert illeti.

A községi bíróságok, amennyiben közvetlen jelentéstételre nem utasítják, jelentéseiket a közigazgatási bizottság útján terjesztik fel a belügyminiszterhez.

8. §. A községi bíróságok a kisebb polgári peres ügyekről panaszkönyvet tartoznak vezetni.

A panaszkönyvben a folyó számok minden évben január elsejétől december utolsó napjáig szakadatlan sorrendben folynak, s a mellett minden tört- vagy alszám, úgy a számok ismétlése, végre a könyvben minden törlés vagy vakarás gondosan kerülendő.

10. §. A panaszkönyvbe külön iktató (folyó) szám alatt csak a szóval vagy írásban előterjesztett kereset és más bíróságok vagy hatóságoknak megkeresései (p. tanukihallgatás, bírói szemle, vagy végrehajtás foganatosítása iránt) vezetendők be; az ügy folyamában előterjesztett beadványok pedig ugyanazon iktatói számmal látandók el, mint amilyen folyó szám alatt a kereset a panaszkönyvbe bevezettetett, a beérkezési nap azonban minden egyes beadványra pontosan feljegyzendő.

11. §. Ha az ügynek a járásbíró elé vitele iránti szándék, a végrehajtási eljárásban a panasz, az igénykereset s a végrehajtás korlátozása vagy megszüntetése iránti kérelem szóval terjesztik elő: az

előterjesztés napja a tárgyalási, illetve végrehajtási jegyzőkönyvben a bejelentő fél jelenlétében feljegyzendő.

12. §. A panaszkönyvbe bejegyzett ügyekről betűrendes mutatókönyv készítendő, melybe a felek nevei, s a vonatkozó ügyszámok bejegyzendők.

13. §. A tárgyalási határnapokról külön jegyzék (napló) vezetendő.

14. §. A bírósághoz érkezett iratok gondosan megőrzendők, s a panaszkönyvben nyert folyó szám szerinti sorrendben kezelendők.

Magán felek az irattárban elhelyezett iratokat csak a bíró, vagy az előljárásság valamely tagjának jelenlétében tekinthetik meg, s vehetnek arról másolatokat, amennyiben a törvény értelmében ehhez jöhetnek.

15. §. A törvény 30. §-ában ériutott idézvényeket, továbbá a felek részére szükséges kiadványokat, más bíróságokhoz vagy hatóságokhoz intézett megkeresvényeket a bíró, vagy annak rendeletére a községi-, illetve körjegyző írja alá.

16. §. Községi bíróság elé tartozó ügyekben a tárgyalásnál és bizonyítási eljárásnál a bíróság minden tagja jelen lenni tartozik, a más bíróság megkeresése folytán foganatosítandó tanúhallgatást vagy bírói szemlét a községi bíró vagy helyettese maga is eszközölheti; jegyzőkönyvvezető azonban ez esetben is alkalmazandó.

17. §. A más bíróság területén eszközölné jogcselekmények foganatosítása végett az illető községi bíróság, s amennyiben valamely községre nézve a községi bíraskodás az 1877. évi XXII. t.-c. 3. §. utolsó bekezdése értelmében békebíróra ruházott — békebíró keresendő meg.

18. §. A végrehajtást nagy és kis községekben a községi-, illetve a körjegyző, vagy ezek segéde, vagy a községi bíró, vagy az előljárásságnak valamely irástudó tagja, törvényhatósági joggal felruházott s rendezett tanácsú városokban a bíraskodással megbízott, vagy e végre külön kirendelt hivatalos személy foganatosítja.

A községi bíróság tagjai az illető bíróság által a községi bíraskodás alá nem tartozó kisebb polgári peres ügyekben való végrehajtás foganatosításával is megbízhatók.

19. §. Helyben teljesített végrehajtásért, valamint a bírói szemle foganatosításáért díj nem jár.

Az $\frac{1}{8}$ mértföldnél távolabb fekvő pusztákon, s a körjegyző által a szövethatárhoz tartozó más községben teljesített jogcselekményekért az id. t.-c. 85. §. alapján a közigazgatási bizottság által megállapított napi- és fuvardíjak igényelhetők.

Ha a kiküldött ugyanazon helyen és időben több ügyet végez: a nap- és fuvardíj csak egyszeresen számítható fel; és az illető ügyfelek által aránylagosan viselendő.

21. §. A pénzbírságot kiszabó bírói határozatok (20., 37., 39., 74. és 80. §§. végrehajtását a bíróság hivatalból rendeli el, annak foganatosítását ellenőrzi.

Az önként befizetett vagy behajtott pénzbírság haladéktalanul a község (város) pénztárába szolgáltatandó be.

22. §. Az 1877. évi XXII. t.-c. alapján a községi bíróság által kiszabott pénzbírság elzárásra át nem változtatható.

23. §. A kir. közjegyzők által felvett végrehajtható közokiratokra nézve, amennyiben a kötelezettség tárgya 20 frtot meg nem halad, a végrehajtás a községi bíróságnál kérelmezendő s ez által rendelendő el.

MÁSODIK FEJEZET.

Vásári bíraskodás.

A kir. bíróságoknak az 1871. XXXI. t.-c. által való behozatala óta a vásári bíróságot a kir. járásbíróságok; amennyiben pedig a pertárgy értéke 50 frtot meg nem halad, (1878 márc. 1-e óta) az 1877. XXII. t.-c. 11. §-ának 8-ik pontja szerint a kisebb polgári peres ügyek bírái gyakorolják.

p. 482. §.

Bírói illetőség.

A vásári bíróság az országos és heti vásárok ideje alatt itél:

a) a kereskedelmi viszonyokból származott s valamely különösen kijelölt vásárra kötelezett adósságok iránt;

b) mindennemű árucikkek szerződés szerinti átadása vagy átvétele kérdéseiben, ha azokra nézve vásár alatt történt meg az alku, vagy adatott előpénz;

c) a vásári forgalom tárgyaira nézve, ha a vásárra szállításuk kikötötten, s a vásáron találtak;

d) az árucikkek visszaadásának követelésére, vagy az ár lefizetésére nézve, ha az árucikkek a vételár azonnali lefizetésének kötelezettsége mellett vétettek meg, s azokat a vevő már valósággal átvette — ameddig és amennyiben azok a bíróság területén találtak;

e) a vásár alatt kötött adásvevési szerződéseknek erőszak, csalás, vagy tévedés alapján kért felbontása iránt, ha az árucikkek még természetben megvannak.

p. 483. §.

Ha az előbbi §. c) alatti esetében azon tárgyak, melyeknek a vásárra szállításuk kikötöttség, nincsenek a vásáron: a felperes tetszése szerint vagy a vásári bíróság előtt követelheti a foglaló kétszeres összegének visszaadását, s annak, ami a foglalón felül netán előre fizettetett, visszatérítését a kötéstől elállón, vagy a szerződés teljesítése iránt rendes per útján indíthat keresetet.

A p. 484. §-át teljesen mellőztem. Az 1881. LIX. t.-c. is minden ok nélkül hagyta azt meg. Ellenkezik az az 1871. XXXI. t.-cikkel, valamint az 1877. XXII. t.-c. 11. §-ával, nemkülönben az 1881. LIX. t.-c. 13. §-ával; helyettesítőjének az 1877. XXII. t.-c. 11. §. 8) pontja tekinthető; (l. 175. l.)

p. 485. §.

Az említett eseteken kívül a vásári biráskodásnak nincs helye, habár a felek azt közakarattal választották, vagy magukat a biráskodás e nemének önként alávetették volna is.

p. 486. §.

A kötbér nem tárgya a vásári biráskodásnak. Ennél fogva a vásári bíróság annak megítélésébe még akkor sem bocsátkozhatik, mikor ez záradékkép a vásárra szóló szerződésben foglaltatott, hanem arra nézve a feleket rendes perútra utasítja.

p. 487. §.

Elsőbbség a vevők között.

Ha az árúcikkek az eladás után ugyan, de az átvétel előtt másnak vagy többeknek ismét eladattak, a nélkül, hogy egyik vagy másik vevőnek átadattak volna: ilyen vevők közt más megállapodás hiányában a szerződés elsőbbsége határoz. De ha az árúcikkek valamely utóbbi vevőnek valósággal kezeihez is szolgáltatottak, ez utóbbi jóhiszemű vevővel kötött és valóságos átadás által megerősített szerződés a vásári bíróság által fel nem bontathatik, hanem ha az ez által károsultak a kárt okozóval barátságosan meg nem egyezhetnének, a vásári bíróság rendes perútra fogja utasítani a feleket.

p. 488. §.

A vásári bíróság az itt szabályozott eltérések mellett a sommás eljárás szerint határoz.

p. 489. §.

A vásári bíróságnak jogában áll alperest ugyanazon napon, melyen a kereset beadatott vagy felvétellett, sőt ha a késelem veszélylyel jár, ünnep- és vasárnapokon is idéztetni, s a megjelenni vonakodót a körülményekhez képest kényszerítő eszközökkel is előállíttatni.

p. 490. §.

Hogy alperes magát vagy vagyonát az illető bíróság hatósága alól ki ne vonhassa: a vásári bíróság a körülményekhez képest őrt is rendelhet felperes személye mellé, vagy gondnokot nevezhet, aki az eladandó cikkekből bevett pénzeket ideiglenesen foglalja le, s egyszersmind a felperes megcsalására célzó eladásokat s másnemű kijátszásokat akadályoztassa meg

p. 491. §.

A felek által használt okiratok térítvény mellett a bíróságnál megtartatnak mindaddig, míg azok helyébe hiteles másolatok a felek költségén nem szereztetnek.

p. 492. §.

Ítélet és végrehajtás.

A marasztaló ítélet a vesztes félnek egyedül helyben levő s a vásári bíróság alá tartozó ingó javainak a vásár helyén nyomban tartandó elárverezésével azonnal végrehajtatik.

Ha a követelés ez uton ki nem kerül, a végrehajtás folytatása megkeresés útján eszközözendő.

p. 493. §.

A felek a vásári bíróság jegyzőkönyveit és ítéleteit egyszerű vagy hitelesített másolatban bármikor kivehetik.

p. 494. §.

A perorvoslatok kizására.

A vásári bíróság által elintézett perekben semminemű perorvoslatnak nincs helye. A meg nem elégedett félnek azonban a per tárgyára, s a vásári bíráskodásból származó károk megtérítésére nézve a nyertes fél ellen a rendes per utja fennmarad.

HARMADIK FEJEZET.**Választott bíróság.**

p. 495. §.

Választott bíróság.

A felek kölcsönös szerződés folytán választott bíróságra ruházhatják peres ügyeik eldöntését, azon esetek kivételével, melyekben az 53. §. szerint a rendes birói illetőségtől eltérésnek nincs helye.

p. 496. §.

Szerződés a választott bíróság iránt.

A szerződésnek, melyben a választott bíróság kikötött, mindig írásban szerkesztve, s abban a per tárgyának, valamint minden jogviszonynak, melyre a választott bíróság hatásköre kiterjed, tüzetesen kijelölve kell lennie.

p. 497. §.

Kizárás a bíráskodásból.

A p. 56. §-ban foglalt azon körülmények, melyeknél fogva a rendszerinti bíróság tagjai bizonyos ügyekben részt nem vehetnek, a választott bírákra nézve is kizáró akadályt képeznek.

p. 498. §.

Bíró választás.

Ha a felek közt a bírák személye iránt kölcsönös egyetértés létezik: a felek magában a szerződésben négy bírót és egy elnököt nevezzenek meg.

p. 499. §.

Ha a választott bírósági eljárás a birói személyek előleges megnevezése nélkül köttetett ki s a felek a birói személyekre nézve nincsenek egyetértésben: mindenik fél négy bírót jelöljön ki, s erre a vonakodó fél az ellenfél kívánatára a rendes bíróság (506. §.) által 15 napi határidő kitűzése mellett, azzal a hozzáadással szólíttassék fel, hogy elmulasztás esetében a bíróság által fog történni a kijelölés.

A fél, s utóbbi esetben a bíróság, a jelöltek neveit, polgári állását és lakhelyét az ellenféllel tudatni tartozik.

p. 500. §.

A választási, illetőleg kijelölési jogot több pertárs együttesen s csak annyi tagra nézve gyakorolja, amennyi a p. 498. és 499. §§-ban megállapított. Ha a pertársak a birói személyekre nézve egymásközt meg nem egyezhetnek: jelöltjeik közt a szavazatok többsége, ennek hiányában sorshuzás határoz.

p. 501. §.

Visszavetés.

Mindenik félnek van joga az ellenfél illetőleg a bíróság által kijelölt négy tag közül kettőt visszavetni, a nélkül hogy a visszavetést indokolni tartoznék. A visszavetésnek 15 nap alatt van helye azon időtől számítva, amelyen a kijelölés a félnek tudtára adatott. Ha ezen határidő alatt visszavetési jogával nem élt az ellenfél: e jog magát a kijelölő felet, illetőleg a kijelölő bíróságot illeti. Az ekkép mindkét részről összesen fennmaradt négy tag képezi az 503. §-ban megnevezettekkel együtt a választott bíróságot.

Az 1868. LIV. t.-c. 503. §-a helyett az 1881. LIX. t.-c. 75. §-a nyer alkalmazást, mely a 209. l. található.

n. 74. §.

A választott bírák csak saját írásbeli nyilatkozataik folytán köteleztethetnek a bíráskodás elvállalására.

Ha ezen nyilatkozat az ellenféllel már közöltetett, a választott bíró csupán mindkét fél beleegyezésével léphet vissza.

A választott bíró, ki a választás elfogadásából folyó kötelezettségének épen nem, vagy nem a kellő időben felel meg, — amennyiben elháríthatlan akadályt igazolni nem képes, — az 1868. LIV. t.-c. 506. §-ában kijelölt rendes bíróság által, a felek valamelyikének kérelmére, előre bocsátott meghallgatás után 1000 forintig terjedő pénzbírságban marasztalható.

n. 75. §.

A választott bíróságnak kötelessége 15 nap alatt elnököt és jegyzőt választani, s egyetértés hiányában pedig elnök és jegyző nevezés végett, az illetékes rendes bíróságot (1868. LIV. t.-c. 506. §.) megkeresni.

A választott bíróság az elnök megválasztása, illetőleg a kinevezésről való értesítés után 15 nap alatt megalakulni, az eljárás módját a felekkel egyetértéssel megállapítani, s az ügy folyamba tétele iránt intézkedni köteles.

Ha az eljárás módja iránt nem sikerül az egyetértés, az ügy jegyzőkönyvileg tárgyalatik, s ezen esetben végiratnak s ellenvégiratnak is helye van. Minden perirat legfeljebb 8 nap alatt igtatandó a jegyzőkönyvbe.

p. 505. §.

A törvénykezési rendtartás szabályai a jelen fejezetben foglalt eltéréssel a választott bíróság eljárásában is zsinórmértékül szolgálnak.

p. 506. §.

Ha az eljárás folyamában kézbesítés, tanukihallgatás, szakértői vélemény vagy eskütétel szüksége forog fenn: ennek foganatosítása végett a választott bíróság azon rendes bírósághoz fordul, melynek illetőségéhez a per választott bíróság esetén kívül tartoznék.

p. 507. §.

A választott bíróság ülései nem nyilvánosak.

n. 76. §.

A rendes bírósághoz intézett megkereséseket, úgyszintén a létrejött egyezséget, vagy a hozott ítéletet s ezek kiadványait, a választott bíróságnak minden tagja aláírni köteles.

Ha a bírák valamelyike, vagy a jegyző az aláírást megtagadja, ezen körülmény megjegyzendő. Ezen esetben a megkeresés, az egyezés vagy ítélet érvényességéhez elegendő, ha az aláírást a választott bírák többsége teljesítette.

n. 77. §.

A választott bíróság végzései ellen felfolyamodásnak épen nem, ítélete ellen pedig felebbezésnek csak a következő alaki sérelmek esetében van helye:

a) ha a választott bírósági eljárás megindításának nem volt helye, vagy az ítélet azon idő után hozatott, amidőn a választott bírósági szerződés a jelen törvény 73. §-a szerint már hatályát vesztes;

b) ha a választott bíróság nem a szerződési kikötés, illetőleg a törvény értelmében volt alakítva;

c) ha a választott bírósági eljárás során érvényesített érdekeltségi kifogás figyelembe nem vétetett;

d) ha a választott bíróság olyan ügyben ítelt, melyben a rendes birói illetőségtől eltérésnek helye nincs;

e) ha a 39. §. f) g) i) k) és m) pontjaiban kijelölt semmiségi okok valamelyike forog fenn;

f) ha az ítélet rendelkező része érthetetlen, vagy végre nem hajtható.

A másodbíróság a felebbezést végzésileg intézi el.

Felebbezésnek van helye ezenkívül a választott bírósági ítéletnek azon része ellen is, mely által a választott bíróság a maga részére díjakat állapított meg. Ezen esetben a másodbíróság megsemmisítő határozatot nem hoz, hanem csupán a megállapított díjösszeget esetleg leszállítani van jogosítva.

A választott bíróság előtt lefolyt perekben igazolásnak és semmiségi keresetnek (24. és 50. §.) az általános szabályok szerint van helye.

Perújításnak helye nincs. Az 1868. LIV. t.-c. 321. és a jelen törvény 73. §§. eseteiben azonban a pervesztés fél jogosítva van a rendes polgári bíróság előtt indítandó per útján, a választott bíróság ítéletének megsemmisítését és teljes kárpótlást követelni.

A választott bíróság ítéletei után minden kiadmánytól fizetendő: 50 kr. bélyeg, ha a peres tárgy értéke 50 frtot meg nem halad; 1 frt 25 kr. bélyeg, ha a perestárgy értéke 50 és 200 frt közt van; 2 frt 50 kr. bélyeg, ha a perestárgy értéke 200 frton fölül van, vagy meg nem becsülhető. („Illetéki dijszabás“ 96. tételszám I. és II.)

n. 78. §.

A választott bíróság a végrehajtást se el nem rendelheti, se nem foganatosíthatja; hanem azt a nyertes félnek az általános szabályok szerint azon kir. törvényszéknél vagy járásbíróságnál kell kieszközölnie, melynek hatásköréhez és illetősége alá a per, a választott bírósági eljárás esetén kívül tartoznék.

E bíróság van hivatva arra is, hogy a feleknek megítélt eskü letételét eszközölje, valamint illetékes a 77. §. értelmében megindítható semmiségi keresetekre is.

p. 511. §.

Periratok letétele.

A választott bírósági eljárás befejeztével az összes periratok jelentés mellett, az 506. §-ban említett bíróságnál tételnek le.

n. 79. §.

A választott bírósági szerződés hatályát veszti:

a) ha a választott bíróság a 75. §-ban kitűzött határidő alatt meg nem alakul;

b) ha a felek az eljárás e nemétől kölcsönösen elállnak;

c) ha az ügy, melyre a választott bíróság kikötve volt, akár jogerőre emelkedett ítélet, akár egyezség által már elintéztetett;

d) ha a szerződésben a választott bírák meg vannak nevezve, és a bírák valamelyike a bírói tiszt elvállalását,

vagy az azzal összekapcsolt kötelességek teljesítését megtagadja, vagy meghalt, vagy más oknál fogva nem gyakorolhatja a bíraskodást amennyiben ilyen esetekről a szerződésben gondoskodva nincs.

Ha az 1868-ik évi LIV. t.-c. 499. §-a értelmében megválasztott bírák valamelyike a választott bíróság megalakulása előtt, vagy az eljárás megindítása után meghal, vagy más oknál fogva nem gyakorolhatja a bíraskodást, a bíróság kiegészítésére nézve az 1868. LIV. t.-c. 499., 500. és 501. §§. határozatai megfelelően alkalmazandók.

Ha pedig a valamelyik fél részéről választott bíró akár az eljárás megkezdése előtt, akár annak folyama alatt tisztében eljárni vonakodik, vagy az elnök által kitűzött bíraskodási határnapra kellő igazolás nélkül meg nem jelen: helyette az elnök hivatalos előterjesztésére, az illetékes bíróság nevez bírót.

A választott bíróság elnökének elhalálózása, vagy másnemű akadályoztatása esetében, valamint akkor is, ha az elnök az eljárás folyama alatt tisztében eljárni vonakodik: bármelyik fél kérelmére, a jelen törvény 75. §-a szerint illetékes kir. törvényszék — szükség esetében a mulasztással vádolt elnök meghallgatása után — a választott bíróság tagjait új elnökválasztásra utasítja; egyetértés létre nem jötte esetében pedig (75. §.) új elnököt nevez.

Ha az eljárás folyamán a választott bíróság egyes tagjainak személyében változás történik, ez a folyamatban levő eljárás további menetelére befolyással nincs.

NEGYEDIK FEJEZET.

Felhívási per.

p. 513. §.

A felhívási kereset nemei.

Felhívási keresetnek a törvényben kijelölt eseteken kívül helye van:

- a) az ellen, ki valamely joggal kérkedik;

- b) számadási per indításánál;
- c) holtak nyilvánítás esetében;
- d) elvesztet okiratok megsemmisítése végett.

p. 514. §.

Kérkedés valamely joggal.

Ha valaki egy másik irányában valamely joggal kérkedik: ez a 38. §-ban kijelölt bíróság előtt követelheti, hogy a kérkedőnek azon jog érvényesítésére bizonyos határidő tűzessék ki, s ha ez alatt keresetét be nem adná, a vitatott jog a kérkedőre nézve örökre érvénytelennek nyilváníttassék.

p. 515. §.

A felhívási kereset folytán a bíró a felhívottnak meghagyja, hogy a 132. §. értelmében kitűzött határidő alatt vagy feleljen a felhívásra vagy indítson keresetet joga érvényesítése végett, különben reá nézve a kérdéses jog örökre érvénytelennek fog nyilváníttatni.

n. 80. §.

Ha a felhívott fél a keresetet megindítja, a törvénykezési rendtartás közönséges szabályai szerint kell eljárni.

Ha pedig a felhívásra felelet adatik, a nyilatkozat elleniratnak, illetőleg alperesi védelemnek tekintetvén, az ügy rendes perben jegyzőkönyvileg, sommás perben pedig szóbelileg tárgyalatik, s végzés által döntetik el: vajjon van-e felhívásnak helye vagy nincs.

Ha a felhívásnak helye adatik, egyuttal a felhívottnak az 1868. LIV. t.-c. 132. §-a szabályai szerint az ugyanazon törvény 515. §-ában érintett jogkövetkezmények terhe alatt, a kereset megindítására újabb zárhatáridő tűzetik ki.

p. 517. §.

Ha az 515. §. szabályaihoz képest sem a felelet, sem a kereset kellő időben be nem nyújtatik, vagy a n. 80. §-ban érintett újabb határidő alatt a kereset meg nem indíttatik:

a bíróság a felhívó kérelmére a kérdéses jogot a felhívottra nézve érvénytelennek nyilvánítja.

Felhívási keresetekre megtartott tárgyalás folytán hozott határozatok bélyege 2 ft 50 kr. („Illetéki díjjegyzék“ 48. tételszám, A. d) pont.)

n. 81. §.

Számadási viszonyokban, a számadást követelő felhívási keresetet adhat be a végett, hogy az, aki neki számolni tartozik, számadását zárhatáridő alatt mutassa be.

E keresetben a felhívó legjobb tudomása szerint felszámítani köteles azon követelési összeget, melyben alperest elmarasztalni kívánja azon esetre, ha számadását nem terjesztené elő.

n. 82. §.

Ha a kitűzött határidőben a számadás előterjesztett, a felhívási keresetbe foglalt esetleges marasztalási kérelem többé figyelembe nem vétetvén: a felhívó a számadás előterjesztéséről értesítették s néki a számadás elleni netaláni kifogások előterjesztését tárgyzó kereset beadására határidő tűzetik ki s ha ezen határidő alatt a kereset be nem adatik, a számadó kérelmére a számadás ítéletileg helyben hagyottnak nyilvánítottatik s a számadó fél a további felelősség terhe alól felmentetik. Ha a kitűzött határidőben a kereset előterjesztetett az a rendes eljárás szerint tárgyalatik és döntetik el.

Ha a felhívott magát számadásra kötelezettnek nem érzi, s a kitűzött határidő alatt ilyen értelemben nyilatkozik: nyilatkozata elleniratnak tekintetvén, külön jegyzőkönyvben tárgyalatik, s végzés által döntetik el: tartozik-e a felhívott fél számot adni vagy nem. Egyebekre nézve a 80. §. szabályai itt is alkalmazandók.

n. 83. §.

Ha a fölhevott a törvényes határidő alatt számadását, vagy a felhívási keresetre nyilatkozatát be nem nyújtotta, vagy pedig azon határozat folytán, mely által a számadási kötelezettség megállapított, a kitűzött határidőben szám-

adását elő nem terjesztette: a felhívó újabb kérelmére, amennyiben a felhívási keresetben felhozott tények és állítások magának a felhívónak bizonyítékai által meg nem cáfoltnak: a felhívott a felhívási keresetben foglalt kérelemhez képest ítéletileg elmarasztalendő.

Az ügyvédi rendtartás 46. §-ában az ügyvédnek illetőleg jogutódainak, a költségelőlegeket illető számadási kötelezettsége kimondva lévén, amennyiben a fél ez iránt panaszszal él, a n. 83. §-ának kiegészítésével alkalmazandó lesz az igazságügyminiszternek 1869 május 1-én 4544. sz. a. kiadott szabályrendelete, különösen a 7. pontban foglalt rendelkezése, mely szerint a bíróság határozatában, az 1874. XXXIV. t.-c. 46. §-a esetében a számadási kötelezettséget és a számadás előterjesztésének, valamint a fennmaradt pénzösszeg visszaszolgáltatásának határidejét megállapítja oly hozzáadással, hogy amennyiben a számadásra kötelezett számadását a kitűzött határidőben elő nem terjeszti, a panaszló félnek újabb kérelmére a követelés érdemében a polg. törv. rendtartás 520. §-ának (jelenleg az 1881. LIX. t.-c. 83. §-ának) intézkedései szerint fog a bíróság határozni.

n. 84. §.

Gyám vagy gondnok ellen az 1877. évi XX. t.-c. értelmében beadandó fölhívási keresetben a 81. §. szerint szintén felszámítandó azon összeg, melyben számadás elő nem terjesztése esetére alperes elmarasztalása kéretik.

Ha a gyám vagy gondnok a kitűzött határidőben a számadást előterjesztette, az a bíróság által a gyámhatósághoz további intézkedés végett átteendő.

Ha pedig a számadás a kitűzött határidőben elő nem terjesztetnék, a felhívási keresetben foglalt kérelemhez képest, az előző §. értelmében hozandó ítélet.

Az 1877. XX. t.-c. ide vonatkozó intézkedései:

124. §. Ha a gyám vagy gondnok számadását a 121. §-ban érintett határidő alatt, — kisebb számadásoknál a számadási év lefolyta után egy hó alatt, nagyobb számadásoknál pedig két hó alatt, avagy gyámhatósági meghosszabbítás esetén két, illetőleg négy hó alatt, — be nem nyújtja, a gyámhatóság öt megidéri s a tárgyalás útján a számadást elkészítetteti.

Ha ily úton ez nem sikerülne, vagy a gyám, illetőleg gondnok a tárgyalásra meg nem jelennek, a gyámhatóság őt a körülmények szerint tisztétől felfüggeszti vagy elmozdítja és az ideiglenesen kirendelendő gyámot vagy gondnokot, esetleg a tisztí ügyészt (179. §.) a felhívási per megindítására utasítja; egyúttal a meglevő vagy beszerzendő adatokból

megállapítja azon összeget, melyet veszélyeztetettnek vél; ha pedig a számadás be nem adásából vagy más körülményből sikkasztás vagy más büntetendő cselekmény alapos gyanuja merülne föl, a büntető bíróságot a tényállás közlése mellett értesíti.

125. §. A gyám vagy gondnokra nézve a számadási kötelezettség kérdés tárgyát nem képezhetvén: a bíróság által a felhívási kereset alkalmából a gyám vagy gondnok — kellő határidő kitűzésével — a számadás előterjesztésére kötelezendő.

Ha a gyám vagy gondnok a kitűzött határidőben a számadást előterjesztette, a per befejezettnek tekintendő és a számadás a bíróság által a gyámhatóságnak további intézkedés végett átadandó.

Ha a fentebbi módon a számadás elő nem terjesztetnék, a kitűzött határidőben a felhívó követelését legjobb tudomása szerint felszámítja, melynek érdemére nézve a bíróság határoz.

n. 85. §.

A számadó kövelfelheti, hogy az, kinek számadással tartozik, vagy helyeselje számadását, vagy az ellen kifogásait a kitűzendő határidő alatt terjeszse elő.

Az ilyen felhívási keresethez a felhívó a bevételi és kiadási tételeket igazoló bizonyítékaival fölszerelt számadását mellékelni köteles.

Ha a felhívási keresetre a felhívott fél kellő időben nem felel: a számadó további kérelmére a számadás ítéletileg helybenhagyottnak nyilvánítatik s a számadó fél a további felelősség terhe alól fölmentetik.

n. 86. §.

Ha a számadónak felhívására a felhívott felel, s ebben a felhívás jogosultságát tagadja, illetőleg azt vitatja, hogy ő a számadást helyeselni, vagy az ellen kifogásait előterjeszteni nem köteles: felelete elleniratnak tekintetik, s külön jegyzőkönyvben tárgyalatván, végzés által döntenetik el: tartozik-e a felhívott fél a számadást helyeselni vagy az ellen kifogásait előterjeszteni.

Ha a felhívott fél jogerejű végzés által a számadás helyeslésére vagy kifogásai előterjesztésére kötelezettnek mondatik ki: felhívottnak a kifogás előterjesztését tárgyazó kereset beadására újabb határidő tűzendő ki, s ha a kereset be nem adatik, a számadó újabb kérelmére a számadás

ítéletileg helybenhagyottnak nyilvánítatik, s a számadó fél a további felelősség terhe alól fölmentetik.

n. 87. §.

Ha a felhívott a keresetet akár az első ízben, akár a kötelezettség megállapításának jogerejű eldöntése után újabban kitüzött határidőben beadja: az a rendes eljárás szabályai szerint tárgyalatik és döntetik el.

Ezen keresetben a számadásnak kifogás alá vett tételei pontosan megjelölendők, s a kifogás alá vett mindenik tételre nézve, megfelelő kérelem terjesztendő elő.

n. 88. §.

A 82., 83., 85., 86. és 87. §§. eseteiben a számadások bevételi és kiadási tételei elkülönítendők, s ezek mindenike külön-külön folyó számokkal jelölendő meg.

A számadások tételeinek folyó száma mindkét fél által, a számadási per egész folyama alatt a számadás ellen beadott kifogásokban, a számadást kifogásoló keresetben, a további periratokban és a főlebbviteli beadványokban pontosan megtartandó.

p. 522. §.

Holtnak nyilvánítási eljárás.

Eltűnt egyén holtnak nyilvánítását kérhetik:

- a) a házastárs a házassági kötelék föloldása, és
- b) a törvényes örökös vagy örökösök hiányában a korona ügyésze az örökség birtokba vétele végett.

A birói illetőség a 40. §-ban van szabályozva.

A felhívási keresetknél alkalmazandó bélyegre nézve az „Illetéki díjjegyzék” 13. tételszámának 9. pontja következőleg intézkedik:

Oly felhívási keresetek első példánya, melyekben valamely eltűnt egyén holtnak nyilvánítása vagy valamely elveszett okirat megsemmisítése kéretik, s általában a polgári bíróságokhoz intézett oly beadványok, melyek rendszerinti elintézéséhez felhívás kibocsátása szükséges, az 1. ívtől 1 frt, a többi példány minden egyes íve, ha a kereset 50 frtot meg nem halad, valamint egyáltalán kisebb polgári peres ügyekben 20 kr., ha a kereset 50 frtot meghalad, 50 kros bélyeggel látandó el. (1873. IX. t.-c. 4. §.)

p. 523. §.

Az eltűnt egyén holtjának csak úgy vélelmezhető:

a) ha születésétől számítva nyolcvan év elmúlt, és tartózkodási helye tíz esztendő óta nem tudatik;

b) születési idejére való tekintet nélkül, ha tartózkodási helye harminc egész esztendőn át ismeretlen;

c) ha háborúban nehéz sebet kapott, vagy ha valamely hajón volt, midőn ez törést szenvedett, vagy ha más módon halálveszélyben forgott s azóta három év már lefolyt.

p. 524. §.

Az illető törvényszék, amint a holtjának nyilvánítási kérvény hozzá beérkezett, gondnokot, s az 522. §. a) esetében házasságvédőt is rendel.

Egyszersmind az eltűnt egyént hirdetvény által hírlapilag azzal a hozzáadással idézi, hogy ha egy évi határidő alatt meg nem jelenne, vagy életben létét más módon nem tudatná: a holtjának nyilvánítási kérvény érdemlegesen fog elintéztetni.

p. 525. §.

A tárgyalás a folyamodó fél és a gondnok között a rendes eljárás szabályai szerint megy végbe, s a bíró ítéletileg mondja ki, hogy be van-e bizonyítva a halál vagy nincs.

n. 89. §.

A folyamodónak, és az 1868. LIV. t.-c. 524. §-a szerint kirendelt házasságvédőnek, illetőleg gondnoknak az ítéletet föllebbezni jogában áll.

Ha azonban az első bíróság által az elhalálozás bebizonyítottának mondatott ki, a föllebbezési határidő eltelte után az iratok a királyi ítélőtáblához, s innét — akár helybenhagyatott, akár megváltoztatott az ítélet, — közvetlenül a magyar kir. Curiahoz, az ügynek hivatalból való felülvizsgálása végett, akkor is fölterjesztendő, ha az elsőbírósági ítélet ellen föllebbezés nem adatott be.

p. 527. §.

Ha a legfőbb bíróság lényeges hiányokat vesz észre, az eljárásban, ítélethozatal előtt azoknak kijavíttatását hivatalból eszközöltesse.

n. 90. §.

Az 1868. LIV. t.-c. 523. §-ának a) és b) pontjai esetében a tiz, illetőleg harminc esztendő elteltét követő nap, a c) pont esetében pedig a halálveszélyt követő nap tekintendő az eltűnt egyén elhunytá napjául, s ezen nap az ítéletben naptárilag megjelölendő.

A holtak-nyilvánítás azonban nem zárja ki annak igazolását, hogy az eltűnt előbb vagy később halt el, vagy hogy még életben van. Ez utóbbi esetben az, aki a bírói holtak-nyilvánítás alapján valamely vagyont vett birtokába, jóhiszemű birtokosnak tekintendő.

n. 91. §.

Az 1868. évi LIV. t.-c. 522., 524., 525. és 527., úgy a jelen törvény 89. §-ainak intézkedései megfelelően alkalmazandók akkor is, amikor nem holtak-nyilvánítás, hanem valamely egyén valóságos elhalálzásának ténye, mely közokiratokkal nem igazolható, tanúk által céloztatik bizonyíttatni.

Ezen esetben az eljárás befejezése után hozandó ítéletben, ha a halálzás megtörténte bizonyítottnak kimondatik: az elhalálzás napja, a tanuvallomások alapján, naptárilag megjelölve állapítandó meg.

p. 529. §.

Elvesztett okiratok megsemmisítése.

A közforgalom tárgyait képező értékpapírok megsemmisítésének módjáról külön törvény fog intézkedni.¹⁾

Más elvesztett okirat megsemmisítése iránti kérelem az okiratnak legutolsó birtokosát vagy ennek jogutódját illeti és a 41. §-ban kijelölt bíróságnál nyújtandó be.

A kérvényben az okirat kelte és tartalma lehetőleg pontosan körülírandó.²⁾

¹⁾ L. az 533. § jegyzetét.

²⁾ Az alkalmazandó bélyegre nézve l. a p. 522. §-ának függelékét.

p. 530. §.

Ilyen kérelem folytán a bíróság az elveszettnek állított okirat netaláni birtokosát hirdetvény által szólítsa fel, hogy a kérdéses okiratot vagy ahhoz való igényét a hirdetvénynek a hírlapban első megjelenése napjától számítandó egy év alatt jelentse be, különben az okirat semmisenk fog nyilváníttatni.

A hirdetvény az okirat lehetőleg pontos leírását foglalja magában, s a bíróság helyiségében nyílt helyre kifüggesztetik, s egyszersmind a hivatalos hírlapban háromszor közöltetik.

p. 531. §.

A folyamodó kérelmére a bíróság mindjárt a hirdetvény kibocsátása alkalmával úgy intézkedjék, hogy az elveszett okiratra további bírói rendeletig semmi fizetés se történjék.

Az adós vagy kibocsátó a megsemmisítési eljárás megindításáról mindig értesítendő.

p. 532. §.

Ha a kitűzött határidő alatt valaki a kérdéses okirat birtokosául jelentkezett: annak, ki a megsemmisítési kérvényt benyújtotta, harminc napi határidő szabandó, mely alatt tulajdoni keresetét a jelentkező birtokos ellen, igényeinek különbeni elvesztése mellett, meg kell indítania.

A tárgyalás a rendes eljárás szabályai szerint történik.

p. 533. §.

Ha pedig a hirdetvényi határidő alatt senki se jelentkezett: az okirat a folyamodó kérelmére végzésileg semmisenk nyilváníttatik, miről mind a fél, akinek a megsemmi-

tett okiratnál fogva valami kötelezettséget kellene teljesítenie, értesítendő, mind a megsemmisítés szabályszerűleg közzéteendő.

A p. 529. §. első mondatának ígérletét tizenhárom év után beváltotta az 1881. XXXIII. t.-c. „A közforgalom tárgyát képező értékpapírok birói megsemmisítéséről és elvüléséről.“ — Kiválóbb §§-ai ímezek:

1. §. A bemutatóra szóló vagy határozott névre kiállított, de üres háttirattal forgatható értékpapírok birói megsemmisítésére az alábbi szabályok alkalmazandók.

A váltók a kereskedelmi utalványok és a közraktári jegyek birói megsemmisítésére vonatkozó törvényes intézkedések a jelen törvénytől nem érintetnek.

2. §. Az, akinek birlalásából vagy birtokából az 1. §-ban említett értékpapír elveszett, vagy akinek birlalásában vagy birtokában az ilyen értékpapír megsemmisült, birói megsemmisítési eljárást kérhet, amennyiben a jelen törvény kivételt nem tesz. — Ezen joggal mint birtokos a kiállító is élhet.

A megsemmisítési eljárás az állami értékpapírokra nézve, a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék hatásköréhez tartozik.

Kivételt képeznek a horvát-szlavonországi földterhermentesítési kötvények, melyekre nézve a zágrábi kir. törvényszék illetékes. Egyéb értékpapírokra nézve a megsemmisítési eljárás azon törvényszéknél kérendő, mely, tekintettel a kiállító székhelyére vagy telepére, a kereskedelmi ügyek elintézésére illetékes.

3. §. A kérvény a megsemmisítési eljárás megindítása iránt egy példányban két felzettel nyújtandó be. Egy kérvényben csak egynemű értékpapírra kérhető a megsemmisítési eljárás megindítása.

Ha a megsemmisítési eljárást magánfél kéri, kérvényét sajátkezűleg aláírni és aláírását kir. közjegyző által hitelesíttetni, ha pedig ügyvéd vagy megbízott által adja be kérvényét, ahhoz a közjegyző által hitelesített aláírással ellátott eredeti meghatalmazást mellékelni tartozik.

4. §. A folyamodó kérvényében az értékpapír ismertető jeleit pontosan előadni és valószínűvé tenni tartozik, hogy az értékpapír birlalásából vagy birtokából vészett el, illetőleg, hogy az birlalásában vagy birtokában semmisült meg.

5. §. A kérvényben különösen előadandó:

1. A kiállító neve, és ha magánértékpapír megsemmisítése kéretik, a kiállító állása és lakhelye, illetőleg a kiállító társaság iparvállalat, pénzintézet vagy szövetkezet képviselőjének neve és székhelye;

2. az értékpapír minősége, kiállítási helye és ideje, folyó száma és sorozata;

3. az összeg, melyről az értékpapír szól és a kamatláb;

4. az hogy az értékpapír bemutatóra vagy névre szól-e, s ez utóbbi esetben milyen névre?

5. az hogy az értékpapírban van-e fizetési idő kitéve; ha van, ezen fizetési idő; sorsolás alá eső értékpapírnál pedig az, hogy ki lett-e már a papír sorsolva és mikor?

6. szelvényes értékpapírnál a kiadott szelvények utolsó darabjának lejárat napja, és az, hogy volt-e a papirhoz szelvény-utalvány kiadva és mellékelve vagy nem volt?

6. §. Ha a kérvény a 2.—5. §§-ban megállapított kellékekkel nem bír, az hivatalból visszautasítandó s erről a folyamodó értesítendő.

Ezen visszautasító határozat ellen, a kézbesítéstől számítandó 8 nap alatt, minden további jogorvoslat kizárásával, felfolyamodásnak van helye a másodbirósághoz.

Egyébiránt a hiányok pótlása miatt, a kérvény a megsemmisítési eljárás megindítása iránt, újból beadható.

7. §. Ha állami vagy törvényhatósági értékpapir megsemmisítése kéretik, a kellően felszerelt kérvény mellékleteivel együtt azon hatósággal, mely alatt a megsemmisítendő értékpapírok beváltásával megbízott pénztár áll, azon felhívás által közöltetik, hogy a kérvényben előadott ismertető jelek helyessége és az értékpapirban kifejezett követelés fennállása iránt nyilatkozzék.

A megkeresett hatóság a felhívásnak késedelem nélkül megfelelőni tartozik. Nyilatkozatában egyedül annak kijelentésére szorítkozik, hogy az előadott ismertető jelek helyesek-e vagy nem; és hogy az értékpapirban kifejezett követelés fennáll-e vagy nem?

8. §. Ha a hatóság nyilatkozata szerint az előadott ismertető jelek nem helyesek; vagy ha az értékpapirban kifejezett követelés fenn nem áll, — a kérvény elutasítandó és erről a folyamodó, a nyilatkozat közlése mellett, értesítendő.

Ezen elutasító határozat ellen jogorvoslatnak helye nincs.

9. §. Ha a hatóság nyilatkozata szerint az előadott ismertető jelek helyesek, és az értékpapirban kifejezett követelés fennáll, a bíróság a megsemmisítési eljárás megindítását elrendeli, és hirdetvényt bocsát ki, melyben a folyamodó nevének, állásának és lakhelyének megjelölése, és az előadott ismertető jelek pontos kitüntetése mellett, az értékpapir ismeretlen birtokosát felhívja, hogy birtoklását a hirdetvényben kitett határidő elteltéig a bíróságnál jelentse be; különben a folyamodó újabb kérelmére az értékpapir semmisnek fog nyilváníttatni.

Az eljárás megindítását elrendelő végzésről, melybe a hirdetvény szövege szó szerint felveendő, a folyamodó és a hatóság (7. §.) értesítendő.

A hirdetvény a bíróságnál nyílt helyen kifüggesztendő és a folyamodó költségén a belföldi hivatalos lapban és az osztrák-magyar monarchia másik államának hivatalos lapjában háromszor közzéteendő.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék, továbbá a zágrábi kir. törvényszék azon állampapírokról, melyeknek megsemmisítése iránt az eljárás a hirdetvény kibocsátásával megindított és még folyamatban van, jegyzéket vezetni és azt másolatban az összes törvényszékeknek évenként megküldeni tartozik. Ezen jegyzéket mindenki megtekintheti és arról hiteles másolatot vehet ki.

10. §. Ha magánértékpapir megsemmisítése kéretik, a bíróság a megsemmisítési eljárást, a 7. §-ban szabályozott intézkedés mellőzésével, közvetlenül elrendeli és az 5. §. értelmében hirdetvényt bocsát ki.

A bíróság az eljárást megindító végzésről, melybe a hirdetésny szövege szó szerint fölveendő, a folyamodót és az értékpapir kiállítóját, illetőleg ennek a kérvényben megnevezett képviselőjét értesíti.

A hirdetésny a bíróságnál nyílt helyen kifüggesztendő és a folyamodó költségén a belföldi hivatalos lapban háromszor közzéteendő. Azt, hogy a hirdetésny az osztrák-magyar monarchia másik államának hivatalos lapjában is közzététessék-e? minden egyes esetben a bíróság határozza meg.

11. §. A hirdetésnyi határidő három év. Ezen határidő :

1. olyan értékpapiroknál, melyekben fizetési határidő kikötve nincsen, a kiadott szelvények utolsó darabjának lejáratí napjától számítandó ;

2. olyan értékpapiroknál melyeknek határozott fizetési ideje van, ha a fizetési idő a hirdetésny keltét megelőzőleg már bekövetkezett, a hirdetésny keltétől ; ha pedig a fizetési idő még be nem következett, a bekövetkezendő fizetési naptól számítandó ;

3. olyan értékpapiroknál, melyeknél a fizetési idő sorsolástól függ és a sorsolás már megtörtént, a hirdetésny keltétől ; ha pedig a sorsolás a hirdetésny keltét megelőzőleg még be nem következett és a papírok szelvény nélküliek, a bekövetkezendő fizetési naptól ; ha pedig a papírok szelvényesek ; a kiállított szelvények utolsó darabjának lejáratí napjától számítandó. Az utóbbi esetben a hirdetésnyben kiteendő, hogy ha az értékpapir fizetési ideje sorsolás folytán korábban következnek be, a határidő a korábban bekövetkezendő fizetési naptól számítatik ;

4. részletbefizetésekről szóló igazolványoknál a hirdetésnyi határidő a szerint, amint a kiállítandó értékpapir kicserélésére szolgáló határidő a hirdetésny keltét megelőzőleg már kezdetét vette, vagy nem vette, a hirdetésny keltétől vagy a kicserélésre szolgáló határidő első napjától számítandó.

Olyan magánértékpapiroknál, melyeknek fizetési ideje bemutatástól vagy felmondástól függ, a határidő a hirdetésny keltétől számítandó.

Ha a kiállító társaság, iparvállalat, pénzintézet vagy szövötkezet alapszabályaiban az értékpapir megsemmisítésére rövidebb határidő van megállapítva és ez magában az értékpapir szövegében ki van fejezve, az alapszabályokban megállapított rövidebb határidő tüzendő ki.

12. §. Ha a megsemmisítendő értékpapir elévülése már megkezdődött, és a megkezdett elévülés betöltésére, a hirdetésny keltétől számítva három évnél rövidebb idő szükséges, a hirdetésnyi határidő a hátralevő elévülési idő felére szabandó.

Ezen határidő állami és törvényhatósági értékpapiroknál hat hónál, magánértékpapiroknál pedig negyvenöt napnál rövidebb nem lehet.

13. §. A bíróság a megsemmisítési eljárás megindítása alapján nem tehet intézkedést a végből, hogy az értékpapirra fizetés ne történjék, vagy hogy az át ne irassék, vagy hogy ahhoz új szelvényív ne adassék.

14. §. A hirdetésnyi határidő lejártával, ha senki sem jelentkezett (15. §. 3.) a folyamodó az értékpapir birói megsemmisítését kérheti.

A kérvény a bírósághoz egy példányban három felzettel nyújtandó be.

Egy kérvényben csak egynemű értékpapírra nézve kérhető a bírói megsemmisítés.

A kérvény aláírására illetőleg a meghatalmazásra nézve a 3. § rendelkezése alkalmazandó.

15. §. A kérvényhez melléklendők:

1. a megsemmisítési eljárás megindítását elrendelő végzés;

2. a hirdetvény közzétételét igazoló lappéldányok;

3. a bíróság iktató hivatalának bizonyítványa arról, hogy a kérvény beadása napjáig, mint a papír birtokosa vagy birlalója, senki sem jelentkezett.

Az olyan kérvényre, mely az érintett kellekkel nem bír, a 6. § intézkedése alkalmazandó.

16. §. Ha állami vagy törvényhatósági értékpapír megsemmisítése kéretik, a bíróság a kellően felszerelt kérvényt, mellékleteivel együtt a 7. §-ban kijelölt hatósággal azon felhívás mellett közli, hogy az iránt, vajjon az értékpapírban kifejezett követelés változatlanul fennáll-e még, nyilatkozzék. Egyszersmind a hatóságot megkeresi, hogy amennyiben a követelés változatlanul fennáll, az illető pénzalap kezelésére hivatott pénztárt oda utasítsa, hogy további bírói rendeletig az értékpapírt át ne írja, ahhoz új szelvényt ki ne adjon, arra fizetést ne teljesítsen.

Egyidejűleg a bíróság az értékpapírnak a hirdetvényben előadott ismertető jelei és a megsemmisítési eljárást megindító végzés keltének és számának kitüntetésével a pénztárnak közvetlenül meghagyja, hogy a felsőbb hatóságtól veendő utasítás beérkeztéig is, a meghagyás vételétől kezdve, felelősség terhe alatt az értékpapírt át ne írja, ahhoz új szelvényeket adjon, arra fizetést ne teljesítsen.

Ha ezen meghagyás vétele után a pénztárnál az értékpapír bemutatattatik, a bemutató a megindított megsemmisítési eljárásra utasítandó.

17. §. Ha a megkereset hatóság nyilatkozata szerint az értékpapír időközben átiratott, beváltott, vagy ahhoz új szelvényív kiadatott, a kérvény elutasítandó, és erről a folyamodó, a nyilatkozat közzélése mellett; továbbá a hatóság és a pénztár értesítendő.

Ezen elutasító határozat ellen jogorvoslatnak helye nincsen.

18. §. Ha a hatóság nyilatkozata szerint az értékpapír sem át nem iratott, sem be nem váltott, sem ahhoz új szelvényív ki nem adott, és ha e nyilatkozatnak beérkezése napjáig a bíróságnál senki sem jelenkezett; ez az értékpapír megsemmisítését kimondja, és hirdetvényt bocsát ki, melyben a folyamodó nevének, állásának és lakhelyének megjelölése, és az előadott ismertető jelek pontos kitüntetésével, az értékpapírt megsemmisítettnek nyilvánítja.

A megsemmisítési végzésről, melybe a hirdetvény szövege szó szerint felveendő, a folyamodó, és a végzés jogerőre emelkedésével (29. §.) a hatóság és a pénztár is értesítetik.

A hirdetvény közzététele a 9. §. értelmében történik.

19. §. Ha magán-értékpapír megsemmisítése kéretik, a bíróság a 16. §-ban megállapított intézkedés mellőzésével, a kellően felszerelt kér-

vény alapján, az értékpapír megsemmisítését elrendeli és a 18. §. értelmében hirdetvényt bocsát ki. Egyidejűleg ugyanazon végzésben meghagyja az értékpapír kiállítójának, illetőleg megnevezett képviselőjének, hogy a végzés vételétől kezdve, felelősség terhe alatt, további birói rendeletig az értékpapírt át ne írja, ahhoz új szelvényívet ki ne adjon, arra fizetést ne teljesítsen.

A végzésről, melybe a hirdetvény szövege szó szerint fölveendő, a folyamodó, és a végzés jogerőre emelkedésével (29. §.) az értékpapír kiállítója, illetőleg ennek megnevezett képviselője értesítettik.

A hirdetvény közzétételére a 10. §. intézkedése szolgál irányadóul.

20. §. A megsemmisítési végzés joghatálylyal nem bír, ha annak kézbesítése előtt az értékpapír átíratott, vagy ahhoz új szelvényív kiadatott, vagy arra fizetés teljesített.

21. §. Birói megsemmisítés tárgyai nem lehetnek:

1. az állami papírpénzjegyek;
2. az állami kamatozó pénztári utalványok;
3. a kir. zálogház által kiadott zálogjegyek;
4. a lottó-betételekről kiadott elismervények;
5. az értékpapírok szelvényei és szelvényutalványai;
6. a jótékony vagy közhasznú célokra rendezett állam- vagy magán-sorsjátékok jegyei;
7. az olyan értékpapírok, melyekre nézve a megsemmisítés magában az értékpapír szövegében határozottan kizárattott;
8. az osztrák-magyar bank jegyei (1878. XXV. t.-c.)

22. §. Az osztrák-magyar monarchia másik államát vagy külállamot terhelő értékpapírok birói megsemmisítése a belföldi bíróságok előtt nem kérhető.

23. §. Az országon kívül székelő társaságokat iparvállalatokat, pénzintézeteket vagy szövetkezeteket terhelő értékpapírok birói megsemmisítése, a belföldi bíróságok előtt csak akkor kérhető, ha az értékpapír az országban székelő telep, képviselőség vagy főügynökség által állíttatott ki.

24. §. A jelen törvény 1. §-a alá eső, de lekötött valamint a névre szóló szelvény nélküli értékpapírok birói megsemmisítésére a törvénykezési rendtartás szabályai alkalmazandók.

25. §. Ha a hatósági nyilatkozat beérkezése (18. §.) illetőleg a megsemmisítési kérvény beadása (19. §.) napjáig az értékpapír birtokosa vagy birlalója jelentkezik (26. §.) a megsemmisítési eljárás ezen körülményekre vonatkozással megszüntnek nyilvánítandó, és erről a jelentkezésön kívül a folyamodó és a hatóság, illetőleg az értékpapír kiállítója értesítendő.

Amennyiben a megszüntetés kimondása az állami és törvényhatósági értékpapírok tekintetében a 16. §-ban szabályozott meghagyás közlése után történik, a megszüntető végzésben egyszersmind a meghagyás is visszavonandó, és erről közvetlenül a pénztár is értesítendő. A megszüntető végzés ellen jogorvoslatnak helye nincs.

26. §. Az értékpapír birtokosa vagy birlalója jelentkezésében (25. §.) nevét állását és lakhelyét, továbbá a megsemmisítési eljárás megindítását elrendelő végzés keltét és számát határozottan kitenni, egyúttal az értékpapírt mellékelni, vagy teljes bizonyítékot képező okirattal kimutatni tartozik, hogy az rendelkezés alatt áll.

Ha a jelenkezési beadvány ezen kellékeknek meg nem felel, az a hiányok pótlása végett visszaadandó, esetleg a pótlás a jelentkező kihallgatása mellett eszközözendő. A hatósági nyilatkozat beérkezése (18. §.) illetőleg a végleges megsemmisítési kérvény beadása (19. §. után beadott jelentkezésre a 16. §. utolsó bekezdése alkalmazandó.

27. A megsemmisítettét kért értékpapírra nézve netalán bejelentett egyéb igény a megsemmisítési eljárásra befolyással nem bír.

28. §. Az értékpapír birtokosa vagy birlalója, a megsemmisítési hirdetésnek (18. és 19. §§.) a belföldi hivatalos lapban megjelent harmadik közzétételétől számítandó harminc nap alatt, a megsemmisítési végzés ellen felfolyamodással élhet a másodbirósághoz, és az eljárás megsemmisítését kérheti: -

1. ha a bíróság illetéktelen;

2. ha olyan értékpapír semmisített meg, mely nem tárgya a megsemmisítési eljárásnak;

3. ha a törvényes hirdetésnyi határidőnél rövidebb idő tüzetett ki, vagy a kitűzött határidő meg nem tartatott;

4. ha a hirdetények tartalmára és közzétételére vonatkozó szabályok meg nem tartattak;

5. ha állami vagy törvényhatósági értékpapiroknál a hatóság megkérdezésére vonatkozó rendelkezések meg nem tartattak;

6. ha a magánértékpapírokra vonatkozó eljárásnál nem a kiállító jogosított képviselője értesített. (10. és 19. §.)

29. §. A panaszló a felfolyamodáshoz az értékpapírt mellékelni, vagy teljes bizonyítékot képező okirattal kimutatni tartozik, hogy az rendelkezése alatt áll.

A kellően fel nem szerelt, vagy elkésve beadott felfolyamodás az első bíróság által hivatalból visszautasítandó.

A felfolyamodásra hozott másodbirósági határozat ellen további jogorvoslat nem használható.

Ha a semmiségi kérelemnek hely adatik, a megsemmisítési eljárás megszüntnek nyilvánítandó, a 16., illetőleg a 19. §-ban szabályozott meghagyás visszavonandó, és erről a feleken kívül a hatóság és a pénztár, illetőleg az értékpapír kiállítója értesítendő.

30. §. A jogerőre emelkedett megsemmisítési végzés folytán a megsemmisített értékpapír a kiállító irányában hatálytalanná válik, és az, akinek kérelmére a megsemmisítés kimondatott, követelheti, hogy neki a megsemmisített helyett új értékpapír adassék ki, illetőleg a lejárt követelés fiztessék ki.

Ha a kiállító ezt megtagadja, a fél követelését per útján érvényesítheti.

A bírói megsemmisítés az értékpapirokhoz kiadott szelvények érvényességét nem érinti.

31. §. Szelvényes értékpapirnál a fél az új értékpapir kiadását, illetőleg a lejárt követelés kifizetését csak úgy követelheti, ha a megsemmisített értékpapirhoz kiadott, de még le nem járt szelvényeket visszaadja; vagy a hiányzó szelvények értékét készpénzben lefizeti.

32. §. Ha az értékpapirral az ahhoz kiadott szelvények is elvesztek vagy megsemmisültek, a bíróság a fél kérvényére, melyben az elveszetteknek vagy megsemmisülteknek állított szelvények megjelölendők, a megsemmisítési eljárás megindítását elrendelő végzésében (9. és 10. §§.) egyszersmind meghagyást bocsát ki; és pedig állami és törvényhatósági értékpapiroknál a hatósághoz és a pénztárhoz, magán-értékpapiroknál pedig a kiállítóhoz, illetőleg ennek képviselőjéhez az iránt, hogy a megjelölt és az elévülési idő alatt be nem váltott szelvények értéke a folyamodónak jelentkezésére fizetessék ki.

Ha a megsemmisítési kérvény elutasíttatik (17. §.), vagy a megsemmisítési eljárás megszűntnek mondatik ki (25., 29. §§.), az arról szóló végzésben a fentebbi fizetési meghagyás visszavonandó.

33. §. Ha nem az értékpapir, hanem az ahhoz kiadott szelvények veszték el vagy semmisültek meg, az értékpapir birtokosának szabályszerű (2—6. §§.) kérvényére, melyhez az értékpapir melléklendő, vagy teljes bizonyítékot képező okirat csatolandó arról, hogy az értékpapir a folyamodó rendelkezése alatt áll, a bíróság meghagyást bocsát ki (32. §.) az iránt, hogy a megjelölt, és az elévülési idő alatt be nem váltott szelvények értéke — az értékpapirok bemutatójának fizetessék ki.

34. §. Amely szelvénynek értéke a 32. és 33. §§. eseteiben, az elévülés befejeztétől számítandó 3 hó alatt nem követeltetik, annak értékéhez a folyamodó, illetőleg az értékpapir bemutatója igényt többé nem tarthat.

35. §. Ha az értékpapirral az ahhoz kiadott szelvény-utalvány is elveszett, vagy megsemmisült, a bíróság a fél kérvényére, a megsemmisítési eljárást megindító végzésben (9. 10. §§.) egyszersmind meghagyást bocsát ki (32. §.) az iránt, hogy amennyiben az új szelvény még ki nem adatott, az csak annak adassék ki, aki a szelvény utalvány mellett az értékpapirt is bemutatja. A megsemmisítési végzésben pedig a bíróság meghagyást bocsát ki az iránt, hogy új szelvényív, illetőleg új szelvény-utalvány az új értékpapirral együtt a folyamodónak adassék ki.

Az ilyen meghagyás joghatályllyal nem bír, ha a 20. §-ban említett esetek valamelyike fennforog.

36. §. Ha nem az értékpapir, hanem az ahhoz kiadott szelvény-utalvány veszett el, vagy semmisült meg, az értékpapir birtokosának szabályszerű (2—6. §§.) kérvényére, melyhez az értékpapir melléklendő, vagy teljes bizonyítékot képező okirat csatolandó arról, hogy az értékpapir a folyamodó rendelkezése alatt áll. — a bíróság meghagyást bo-

csát ki az iránt, hogy amennyiben a kiadás ideje még be nem következett, magára az értékpapírra és a hitelkönyvbe azon záradék jegyeztesék fel, hogy az új szelvényív csak az értékpapír bemutatójának fog kiadatni.

Ezen feljegyzés hatályát veszti azon időponttal, melyben a pénztár, illetőleg az értékpapír kiállítója az értékpapírra nézve a megindított megsemmisítési eljárás folyamában a 16. illetőleg a 19. §§-ban meghatározott meghagyást vette.

Az anyagi jog körébe tartozó elévülésről a törvény második fejezete; az átmeneti intézkedések iránt pedig a harmadik fejezet rendelkezik.

A törvény kihirdetése 1881 május 14-én és 17-én történtvén, életbelépte napjául az évi június 2-a tekinthető.

A váltók megsemmisítése iránt az 1876. XXVII. t.-c. 77—80. §§-ai; — a kereskedelmi utalványok megsemmisítését illetőleg az 1875. XXXVII. t.-c. 298. §-a, — a közraktári jegynek, avagy egyik vagy másik részének (árú- és zálogjegy) megsemmisítése tekintetében pedig ugyanazon t.-c. 452. §-a rendelkezik.

NEGYEDIK FEJEZET.

Előleges bizonyítás.

p. 534. §.

Az előleges bizonyítás helye és nemei.

Az előleges bizonyításnak helye van a per folyama alatt, sőt a per megindítása előtt is, ha az ellenfél abba beleegyezik, vagy ha a folyamodó kimutatja, hogy a per kimenetéig eleshetik bizonyítékától, melyet jogainak érvényesítésére vagy védelmére kíván használni.

Az előleges bizonyítás nemei: a tanuhallgatás és birói szemle.

p. 535. §.

Előleges tanuhallgatás.

Az előleges tanuhallgatás a bizonyítási kérdőpontok melléklése s a tanu nevének, polgári állásának és lakhelyének pontos előadása mellett azon bíróságnál kérendő, melyet a perbeli törvényhatóság illet.

Sürgős esetekben a tanut azon bíróság is kihallgathatja, melynek kerületében a tanú tartózkodik.

p. 536. §.

A bíróság ilyen kérdés felett rendszerint az ellenfél meghallgatása nélkül határoz. Az ellenfél megidézésének akkor van helye, ha tudva van, hogy ki lesz az ellenfél, s a megidézés nem jár a célt meghiusító időveszteséggel.

Az ellenfél azonban önként is jelentkezhetik s ha ellenkérdőpontokat ad be: a tanu ezekre ez esetben is kihallgatandó.

p. 537. §.

A tanuhallgatás a tanuk általi rendes bizonyítás szabályai szerint teljesítendő.

A tanuvallomásokról felvett jegyzőkönyv megtekintése s másolatban kivétele mindegyik félnek megengedettik.

p. 538. §.

A bizonyítási kérdőpontok, melyekre a tanu előlegesen kihallgattatott, a perben ujólag felmutatandók; a bíróság pedig, ha tanubizonyításnak találja szükségét, a tanu ujon kihallgatását rendelje el.

Az előlegesen kihallgatott s már elhalt tanúk vallomásai úgy tekintetnek, mintha azokat újból megerősítették volna.

p. 539. §.

Azon kifogások, melyek a tanúk vagy nyilatkozataik ellen tétethetnek, az előlegesen kivett tanubizonyítékra nézve is érvényesíthetők.

p. 540. §.

Előleges birói szemle.

Az előleges birói szemle megtartására annak tárgyaihoz képest, azon személyi vagy birtokbiróság illetékes, melyet a perbeli eljárás illet, s ingóságokra nézve, ha a

késedelem veszélylyel járna, azon bíróság, melynek kerületében a szemle tárgya létezik.

p. 541. §.

Ha tudva van, hogy ki lesz az ellenfél, és megidézése nem jár a célt meghiusító idővesztéssel, a szemléhez ez is meghivandó. Ez esetben a szakértőket a felek választják. Ha az ellenfél megidézése nem lehetséges: a szakértőket hivatalból nevezi ki a bíróság.

p. 542. §.

A perben az ellenfél kívánatára a szakértők újra meghiteltetnek.

Az időközben elhalt szakértők nyilatkozata úgy tekintetik, mintha azt újból megerősítették volna.

Azon kifogások, melyek a szakértők vagy nyilatkozataik ellen általában tétethetnek, az előleges bírói szemlére nézve is érvényesíthetők.

HATODIK FEJEZET.

Hivatalos bizonylatok.

p. 543. §.

Hivatalos bizonyítvány

A felek a bíróság előtt írományszerűleg ismeretes tényekről, jogügyekben leendő használat végett, hivatalos bizonyítványokat kérhetnek.

p. 544. §.

a hatályban levő törvényekről;

Az ország területén hatályban levő törvényekről az igazságügyminiszterium ad bizonyítványt azok részére, kiknek erre jogaik keresése vagy védelme végett külföldön szükségök van.

Ilyen bizonyítványban a felhívott törvényt s illető szakaszát határozottan ki kell jelölni, s annak lényeges

tartalmát szó szerint idézni; de a törvénynek minden értelmezése vagy valamely jogesetre alkalmazása mellőzendő.

p. 545. §.

a külföldi törvényekről;

Külföldi törvények vagy külföldön kelt okiratok érvényességéről kiadott bizonyítványoknak az illető követség hitelesítésével kell ellátva lenniök.

p. 546. §.

a másolatok hitelességéről;

Másolatoknak az eredetiekkel összeegyeztetését s ennek bizonyítását a kir. törvényszéki jegyző vagy a kir. járásbíró, a marosvásárhelyi kir. tábla területén ugyanezen közegek, végre ha az eredeti okirat valamely törvényszéknél létezik: a kiadó vagy irattári hivatalok vezetője teljesíti a felek kérelmére.

Jelen §-t, (valamint az 548-ikat is) a fenálló bírósági szeretettel egybehangzóan szövegeztem. Különben jelenleg úgy az aláírásoknak valóságát, mint a másolatoknak az eredetiekkel való megegyezését a kir. közjegyzők által szokás tanusíttatni. E tárgyban az 1874. XXXV. t.-c. „A kir. közjegyzőkről“ 89-ik §-ában körülbelül olyképen rendelkezik, mint az 1868. LIV. t.-c. imént következő 547. §-ában olvasható.

A hitelesítés bélyege ívenként 50 kr.; ha pedig az eredeti okirat első ívétől 50 kr-nál csekélyebb bélyeg jár, a kiadvány minden íve csak ezen csekélyebb bélyeggel látandó el. („Illetéki díjjegyzék“ 65. tétel-szám, e) pont.)

Külföldön használandó okiratok hitelesítése iránt m. kir. igazságügyminiszterium 1872 június 16-án 16,843. sz. a. k. körrendeletének rendelkező része következőleg intézkedik:

1-ször. Mindazon okiratok és iratok, melyek külföldön használat végett hitelesítendők: a járásbírók területén első fokban a járásbíró által; és e tekintetben az 1868. LIV. t.-c. 549. és következő szakaszaiban körülírt eljárás követendő. Az így hitelesített okmány mindenkor azon törvényszék elnökének mutatandó be, melynek területén az illető járásbíró székel, s az eljáró járásbíró aláírása az elnök által hitelesítettven: az okirat, felül hitelesítés végett, az igazságügyminiszter elé elnöki úton fölterjesztendő.

2-szor. A törvényszékek székhelyein, a hitelesítések az illető törvényszéki elnökök, vagy azoknak helyettesei által közvetlenül is eszközölhetők, s az így hitelesített okmányok felülhitelesítés végett, ez esetben is, hivatalból az igazságügyminiszterhez fölterjesztendők.

E tárgyban az 1874. XXXV. t.-c. 67. §-a következőt rendel. Ha valamely közokiratnak külföldön leendő használata végett a közjegyző aláírásának hitelesítése szükséges: ez aláírást az illető törvényszék elnöke, ezét pedig az igazságügyminiszter hitelesíti.

p. 547. §.

A hitelesítendő másolat az eredetivel pontosan összehasonlítható, és ha az eredetiben valamely igazítás, törlés vagy hozzáadás tapasztalható; továbbá, ha az eredeti elszakasztva, keresztülhúzva vagy egyébként gyanúsnak s aggályosnak találtatnék; úgyszintén, ha a másolat az eredetinek csak némely pontjait foglalná magában: e körülmények vagy a másolat alatt külön jegyzetben, vagy a hitelesítési záradékban világosan előadandók.

A hitelesítési záradékban egyszersmind megjegyeztetik, hogy a másolat eredetiről iratott-e le, vagy hitelesített másolatról; továbbá megneveztetik azon hatóság vagy személy, kinél az eredeti okirat létezik; végre a hitelesítésnek helye és kelte mindenkor kitéteik, s a hitelesítő aláírásával és hivatalos pecséttel elláttatik.

Több ívből álló másolatnál az összefűző zsinór mindkét vége lepecsételendő.

p. 548. §.

az aláírás valódiságáról.

Az eredeti okirat vagy azon előforduló aláírások valódiságának hitelesítése, szóbeli kérelem folytán az 547. §. szerint arra jogosított közegek által történik.

(l. az 547. §. függelékét.)

p. 549. §.

A kérelmezőnek vagy a bíróság előtt kell az okmányt sajátkezűleg aláírnia, vagy az azon már létező aláírást saját aláírásának elismernie.

Ha ismeretlen a fél személye a bíróság előtt: teljes hitelt érdemlő két tanú hivandó meg, kik a felet ismerik, egyszersmind a hitelesítésre felkért mindkét bírósági tag, vagy legalább azok egyike előtt ismeretesek.

p. 550. §.

Az eljárásról jegyzőkönyv vétetik fel, melyben azon körülmény, hogy a fél a bíróság előtt személyesen ismeretes, vagy hogy a személy azonossága a bíróság előtt ismert tanuk által állapítottatott meg, világosan bennfoglaltassék.

E jegyzőkönyv mind a fél és illetőleg azonosító tanuk, mint a bírói személyek által aláírandó.

p. 551. §.

Ha az okirat a bíróság előtt ismeretlen nyelven van kiállítva, vagy a bíróság a folyamodó nyelvét nem érti: a hitelesítés meghitelt tolmács közbejöttével történik. Ilyen esetben a jegyzőkönyvet a tolmács is aláírja.

p. 552. §.

A hitelesítő közeg a hivatalos bizonylatot mindenkor a hitelesítő jegyzőkönyvre való hivatkozással az eredeti okiratra írja rá, s aláírásával és hivatalos pecsétjével erősítse meg.

Hitelesítések, vagyis valamely okiraton levő aláírások valóságának tanúsításai, melyek hatóságok, hiteles helyek vagy hivatalok által eszközöltetnek: a) egyes fél aláírásának hitelesítéseért 1 frt. b) minden további fél aláírásának hitelesítéseért 50 kr. bélyeget igényelnek. („Illetéki díjjegyzék“ 45. tételszám.)

Névaláírásoknak közjegyzők általi hitelesítésénél az első fél aláírásának hitelesítésétől 50 kr.; minden további fél aláírásának hitelesítésétől pedig 25 kr. bélyeg jár, az arról fölvetett jegyzőkönyv azonban bélyegmentes. („Illetéki díjjegyzék“ 65. tételszám, d) pont.)

A közjegyző eljárására nézve az 1874. XXXV. t.-c. 92. és 93. §§-ai irányadók, melyek a p. 549–551. §§-aival egybehangzóak.

p. 553. §.

a meghatalmazványokról;

Az 548. és következő §§-ban szabályzott eljárásnak van helye akkor is, ha valamely fél az általa kiállított meghatalmazványt kéri bíróilag hitelesítettetni.

A meghatalmazvány, mely nem ügyvédek részére, — vagy ügyvédek részére ugyan, de nem törvénykezési ügy-

letekre, avagy a meghatalmazott személyre való tekintet nélkül, az országon kívüli használatra állíttatik ki: mindig hitelesítendő.

p. 554. §.

a fordítmányok és tolmácslatok helyességéről.

A fordítmánynak az eredetivel való megegyezése hatóságilag meghitelt tolmács által bizonyíttatik.

A tolmács köteles a fordítmány végén, ennek az eredetivel való megegyezését, esküjére hivatkozva, bizonyítani; a fordítmány készítésének évét és napját megjegyezni, s mindezeket aláírásával és pecsétjével megerősíteni. Ha az okirat azon helyen kívül használtatik, a hol a tolmács lakik: akkor aláírása azon bíróság által, melynél feleskettett, azzal a hozzáadással hitelesítendő, hogy ő mint tolmács bíróilag meg van esketve.

p. 555. §.

Ha a tanu vagy szakértő csak olyan nyelven tudja magát kifejezni, melyet a kihallgatásnál jelenlevő bírói tagok nem értenek: a kérdések és feleletek lefordítására meghitelt tolmács használtassék.

A vallomás ez esetben mind a tolmács által a tanu vagy szakértő nyelvén, mind a tollvivő által a tolmács fordítása szerint a bíróságnál használt nyelven jegyzőkönyvbe iktattatik.

Ugyanezen szabály alkalmazásának helye eskületétel esetében is a 242. §-ban foglaltakra nézve, ha a bíróság tagjai nem értik az illető fél nyelvét.

p. 556. §.

A felek mindazon kifogásokat, melyek a szakértők személyisége vagy nyilatkozataik ellen tétethetnek, a tolmács ellen is használhatják.

A tolmácsokat illetőleg a m. kir. igazságügyminiszternek 1873 október 22-én 32.942. sz. a. k. rendelete és 17,621/1877. sz. a. kibocsátott módosító körrendelete irányadó.

p. 557. §.

Hiteles helyek.

A hiteles helyek, hiteles okiratok kiállíthatása tekintetében, a fennálló törvények és törvényes gyakorlat mellett, tovább is fennhagyatnak.

p. 558. §.

Hiteles kiadványok kiszolgáltatása.

A közhatóságok és hiteles helyek tartoznak megkereső parancs nélkül akár az egyes felek egyszerű kérelmére, akár a bíróságok megkeresésére, a gondviselésök alatt lévő okiratokról a hiteles kiadványt annyiszor amennyiszor alkalmazandó 500 frtnyi pénzbírság terhe alatt kiszolgáltatni.

HETEDIK FEJEZET.

Örökösödési eljárás.

p. 559. §.

Az örökösödés megnyíltá.

Az örökösödési eljárás azon időpontban áll be, amelyben az örökhagyó elhunyt, vagy jogérvényes ítélet által holtak nyilvánítatik.

p. 560. §.

Hivatalos beavatkozás esetei.

A bíróság egyedül a következő esetekben tartozik hivatalból fellépni:

a) ha az örökösök közt kiskorúak, elmebetegek, vagy általában olyan személyek vannak, kik gyámság vagy gondnokság alá tartoznak;

b) ha azok közül, kiket az örökség szerződés, végrendelet vagy törvény alapján valószínűleg illetni fog, egyik vagy másik távol van;

c) ha egyezség hiányában a hivatalos beavatkozást az érdekeltek közül valamelyik kérelmezi;

d) ha az érdekeltek a bíróság előtt ismeretlenek vagy örökös egyáltalában nem léteznek.

A bíróságnak hagyatékbírói hatáskörét jelentékenyen módosítják az 1877. XXII. t.-c. 219., 232., 236., 254., 255. és 257. §-ai, melyek a gyámhatóság hatáskörét jelentékeny mérvben és a célnak igen is megfelelően kiterjesztik. (L. a törvény szövegét a n. 92. §-a után.)

p. 561. §.

Jelentés.

Azon halálesetek, melyek az 560. §. szabályaihoz képest hivatalos beavatkozást tesznek szükségessé, a bíróságnál haladéktalanul feljelentendők.

p. 562. §.

A haláleset felvétele.

Jelen szakasz már az 1871. XXXI. t.-c. által szenvedett jelentékeny módosítást; az 1877. t.-c. 220., 221., 223., 224., 225. és 227. §-ai által hallgató, a n. 92. §-a által bár közvetve, de nyíltan hatályon kívül helyezett és érvényes jogot tárgyaló műben helyt nem foglalhat. A helyébe lépett főnebbi §-okat l. a n. 92. §. után.

Mennyiben van általános szabálytól eltérésnek helye: a p. 575. és 583. §§. határozzák meg.

Az örökösödési perek bírói illetőséget a p. 37. §. szabályozza.

p. 563. §.

Előleges biztosítás.

Ha senki sem létezik, akinek kezéinél s fölügyelete alatt az örökösök lakásán talált javak veszély nélkül hagyathatnának: azon hivatalos személyek, kik a haláleset fölvetelével vannak megbizva, — addig is, míg jelentésök folytán bírói intézkedés tétethetnék, a hagyatékot zár alá vétel, lepecsételés és megbízható gondnok alkalmazása által azonnal biztosítsák.

Kimerítőbb rendelkezéseket tartalmaz az 1877. XXII. t.-c. 222. és 226. §-a (l. a n. 92. §-a után).

p. 564. §.

A végrendelet bemutatása

Minden végrendelet a bíróság által kikirdetendő még akkor is, ha hivatalos beavatkozásnak nincs helye az örökösödésnél.

E végett a végrendelet az eljáró bíróságnak bemutatandó. Ha az valamely hatóságnál van letéve, a kihirdetést ugyanazon hatóság teljesíti.

L. az 1877. XXII. t.-c. 228. §-át, valamint az 1874. évi bírói ügyviteli utasítás 88. §-ának második bekezdését.

p. 565. §.

és kihirdetése.

A végrendelet kihirdetésére, amennyiben lehetséges, az érdeklettek megidézendők; ha ezek távol vannak, vagy ismeretlenek: a kihirdetés két tanu jelenlétében történik. A bíró a kihirdetés idejét magára a végrendeletre följegyzi s aláírásával bizonyítja.

p. 566. §.

A végrendelet kihirdetéséről jegyzőkönyv vétetik föl, melyben előadandó:

- a) a talált végrendeletek száma és kelte;
- b) ki által nyújtatattak be azok a bíróságnak;
- c) az okiratok felbontva vagy lepecsételve nyújtatottak-e be;
- d) kik voltak jelen a felbontásnál és kihirdetésnél;
- e) ha a felbontásnál a pecsét megsértve találtatott, vagy magán az okiraton valamely aggály vétetett észre.

E jegyzőkönyvet mind a bíró, mind a jelenlevők aláírják.

p. 567. §.

A hagyományosok és végrehajtók értesítése.

Ha a végrendeletben hagyományosok foglaltatnak, s ha végrendeleti végrehajtó van nevezve: erről a bíróság mind a hagyományosokat jogaikra fölügyelés végett, mind a vég-

rendeleti végrehajtót azon utasítással értesíti, hogy a megbízás elfogadása iránt zárhatáridő alatt nyilatkozzék.

A m. kir. igazságügyminiszter 1881. június 18-án 14,507. sz. a. kiadott körrendeletében a társulati egyházi és országos érdekek megóvása céljából 1874. január 28-án 2745. sz. a. kiadott körrendelete kapcsán oda utasította a bíróságokat, hogy a közintézeteket részére tett hagyományokról a végrendelet ide vonatkozó pontjai kivonatának megküldése mellett mindenkor közvetlenül a közalapítványi kir. ügyigazgató-ságot értesítsék; az elhalt r. kath. lelkészek és segédlelkészeknek a bíróság előtt kihirdetett végrendeleteit pedig hiteles másolatban az egyházmegyei hatóságnak küldjék meg.

p. 568. §.

Leltározás.

Az 560. §. eseteiben köteles a bíróság a leltározást haladék nélkül eszközölni, s arra nézve, hogy az örökség foglalás, elrejtés vagy eltékozlás ellen biztosítva legyen, a kellő ideiglenes intézkedéseket megtenni, s szükség esetére zárgondnokot rendelni.

A csekélyebb értékű hagyatékoknak leltározási költségektől való lehető megkímélése érdekében a m. kir. igazságügyminiszter 1876. december 17-én 30,584. sz. a. k. rendeletével a leltározást illetőleg kimondotta, hogy azzal ne bírósági végrehajtó vagy közjegyző, hanem a községi előljáróság, illetőleg a jegyző bizassék meg. E célból az igazságügyminiszter megkeresésére a belügyi tárcával megbízott miniszterelnök 1876. október 3-án oda utasította a törvényhatóságokat, hogy a községi előljáróságot, a jegyzőt a csekélyebb értékű hagyatékoknak a bíróságok fölhívása folytán haladéktalanul s pontosan teljesítendő leltározására kötelezzék. E tárgyban jelenleg az 1877. XX. t.-c. 233—242. §-ainak részletes szabályai követendők. (L. a 251. lapon.)

p. 569. §.

Az ingó és ingatlan vagyon leltározása és becslése végett a bíróság vagy ennek kiküldöttje a szükséges szakértőkön felül két házbelit vagy szomszédot, vagy ezek hiányában más alkalmas egyént, mint tanút hívjon meg.

p. 570. §.

Azon ismeretes örökösök, kik a leltár fölvétele helyén jelen, vagy oly közel vannak, hogy megidézésük késedelem

nélkül történhetik; továbbá a netán kirendelt hagyatéki gondnok, úgyszintén a végrendelet végrehajtója, — amennyiben kinevezve és a bíróság előtt tudva volna, hivatalból megidézendők.

p. 571. §.

Leltár.

A leltár mindazon ingó és ingatlan javaknak, melyeknek birtokában volt halála idejékor az örökhagyó, pontos és teljes jegyzékét és becsértékét tartalmazza.

Az örökhagyó birtokában talált s állítólag idegen tárgyak a leltárba szintén fölveendők ugyan, de mindenkor annak megjegyzésével, hogy ki által s mi címen igényeltek.

Az örökhagyót illető, de mások kezénél lévő tárgyak is befoglalandók a leltárba, s a mellett azon ok, melynél fogva ezek egy harmadiknál léteznek, előadandó.

A hagyatéki leltár bélyege ivenkint 36 kr. (1874. „Pénzügyi közlöny“ 33. szám és 25.469/1876. pénzügyminiszteri rendelet. Ha az érték 50 frotot nem halad: 12 kr. „Illetéki díjjegyzék“ 65. tételszám „Leltárak“ vezérszó alatt.)

p. 572. §.

A szakértők véleményének arra is kell terjednie: vajjon a birtok természetben felosztható-e és miképen; továbbá az örökrész használata végett van-e szükség és mily szorgalomra?

p. 573. §.

A hagyatéki adósságok összege és minősége a leltárba beiktatandó, úgyszintén azok kamatai, adók és egyéb folyó fizetések hátralékai is, melyek az örökhagyó halála napjáig kiszámítandók. Ha az örökösök kívánják, az ismeretlen hitelezők összehívására határnap tűzendő ki.

p. 574. §.

Ha az örökhagyó javai több járásban vagy megyében fekülőnének: azok összeírása, megbecslése és biztosítása a megelőző §§-ra való tekintettel, átküldő levél mellett esz-közlendő.

Az eljárás megindítása azonban ez esetben is az 562. §-ban említett bíróságok jogköréhez tartozik.

p. 575. §.

Gyámhatósági intézkedések.

Az 560. §. a)–b) eseteiről, amennyiben az ott említett személyek törvényszerűen képviselve még nem volnának, a bíróság a leltár átküldése mellett az illető gyámhatóságot azonnal értesítse, melynek kötelessége leendő ezen személyek képviseltetéséről a legközelebbi rokonoknak, ilyenek nem léteben vagy távollétében pedig azoknak, kik köztudomás szerint az örökhagyóval jó viszonyban éltek, — javaslata folytán gyám, illetőleg gondnag kirendelése által intézkedni.

1872 január 1-je óta a bíróság nem lévén egyszersmind gyámhatóság, jelen §. közbevetett mondatát elhagytam.

p. 576. §.

A távollevők idézése.

A távollevő örökös vagy örökösök, amennyiben tartózkodási helyök a bíróság előtt ismeretlen lévén, személyesen nem értesíthetnek, egy évi határidőre hírlapi hirdetmény által azzal a megjegyzéssel idéztetnek: hogy azon esetben, ha személyesen vagy meghatalmazott által meg nem jelenének, a részökre és veszélyökre kinevezett gondnok közbejöttével fog az osztály megtétetni, és netaláni osztályrészök, amennyiben birói letétre nem alkalmas, gondnok által kezeltetni.

p. 577. §.

Vagyon-közösség.

Az örökösök nem kényszeríthetők arra, hogy vagyonközösségben maradjanak. A vagyonközösséget azonban s annak föltételeit egyezség által megállapíthatják és szabályozhatják.

p. 578. §.

Osztály

Az örökösödés megnyíltával mindazok kérhetik az osztályt, akiket szerződésnél, végrendeletnél vagy tör-

vénynél fogva bizonyos meghatározott részben örökösödés illet.

p. 579. §.

a nagykorúak közt.

Ha az érdekeltek mindnyájan nagykorúak, az osztálynak bíró beavatkozás nélkül s egyezség útján leendő megállapítása és foganatosítása szabadságukban áll.

p. 580. §.

az ingatlanokra nézve;

Midőn az örökség tárgyát ingatlan javak is képezik, az illető örökös vagy örökösök, habár hivatalos eljárás nélkül egyeztek is ki, az illető birtokbiróság előtt igazolni tartoznak:

a) hogy az örökség kizárólag őket illeti;

b) hogy végrendelet esetében az öröklési joghoz kötött netáni föltételeknek eleget tettek, a hagyományosok pedig kellőleg értesítvék.

A birtokbiróság mindazokat, kik az örökség tárgyát képező ingatlan vagyponra nézve netán örökösödési joggal bírnak, ennek érvényesítése végett 45 napi határidőre hírlapi hirdetés által oly megjegyzéssel idézi, hogy meg nem jelenésök esetére az örökség tulajdonjoga a folyamodók nevére fog bekebleztetni, illetőleg azoknak átadatni. A jelentkező örökösök keresetőknek az 589. §. szerint kitűzendő zárhatáridő alatti beadására utasítandók.

p. 581. §.

Ha a 45 napi határidő lejártával igénylő nem jelentkezett, vagy ha az öröklési jog kellőleg tisztába hozatott: az eljáró birtokbiróság az öröklött ingatlanoknak az örökösök nevére leendő bekebleztetését, — ott pedig, hol telekkönyvek nincsenek, a 414. §. szerinti átadását hivatalból eszközli.

Osztálylevél hiányában a birtok tulajdonjoga az örö-

kösök nevére mint közös örökség, határozatlan arányban kebelezetik be.

A megtagadó végzés ellen fölebbezésnek van helye.

(L. a n. 92. §-ában foglalt módosítást.)

p. 582. §.

hivatalos beavatkozás esetében;

Mihelyt az 560. §. eseteiben az ott említett személyek képviseltetéséről gondoskodva van, vagy a különben nagykorú örökösök egymás közt ki nem egyezhetvén, valamelyik érdekelt fél a hivatalos beavatkozást kérelmezi: a bíróság az örökösödési eljárást azonnal megindítja. (585. és következő §§.)

p. 583. §.

sommás úton.

Midőn a hagyaték csupán testvérek vagy unokatestvérek közt osztandó meg, és az érdekelt örökösök osztályrészeik mennyisége iránt ki nem egyezhetnek: ha az örökség csupán ingókból áll, a személyi, — ha pedig egyszersmind ingatlanokból, vagy csupán ingatlanokból áll, a birtokbíróság a törvényes örökösödés szabályai és a leltár alapján az osztályt haladék nélkül megtenni és az örökséget az érdekelteknek átadni tartozik.

Azon félnek mindazonáltal, ki ez osztálylyal megelégedve nincsen, a törvény rendes útja az 589. §-ban kitűzött határidő alatt fennmarad.

p. 584. §.

Az 583. §. intézkedései alól kivételnek van helye:

a) midőn az ellenérdekű örökösök különböző örökségi jogcímekre, — t. i. szerződésre, végrendeletre vagy törvényre hivatkoznak;

b) midőn a jogcím ugyanaz, de annak alapján ellentétes igények támaszthatnak.

p. 585. §.

Egyezség.

A bíróság köteles az 560. §. eseteiben valamennyi érdeklettet egy kitüzendő határnapra megidéztetni, és közzöttük az egyezséget, — még pedig ha az eredményhez remény mutatkozik, ismételve megkísérteni.

p. 586. §.

A létrejött egyezség jegyzőkönyvbe iktatandó, s egyzersmind azon esetben, melyben törvény szerint gyámhatósági jóváhagyás kívántatik, az eljáró bíróság által az utóbbinak jóváhagyása alá terjesztendő.

Ha az egyezségben ingatlan javak is vannak érintve, a bíróság az 581. §. értelmében jár el.

p. 587. §.

Perútra utasítás.

Ha az egyezség nem sikerül: a bíróság a birtokon kívüli feleket per útjára utasítja. Ha az örökösök közül egyik sem volna birtokban, vagy ha több egyaránt birtokban levők különböző jogcímekre hivatkoznának: a szerződési örökös ellen mind a végrendeleti mind a törvényes örökösök, a végrendeleti ellen pedig a törvényes örökösök tartoznak fölperesi minőségben föllépni.

Hasonló esetekben, ha az örökösök ugyanazon jogcímre hivatkoznak: a bíróság a körülményekhez képest határozza el, melyik tartozik a pert megindítani. E végzés ellen perorvoslatnak nincs helye.

(L. a n. 92. §-ában foglalt módosítást.)

p. 588. §.

A peressé vált hagyaték biztosításáról és kezeléséről, — ha ez iránt az érdekelték közt megállapodás nem történt, a bíróság mindaddig gondoskodik, míg az örökség átadása jogérvényes ítélet folytán nem eszközölhető.

p. 589. §.

A kereset beadása.

Midőn az örökösök per útjára utasíttatnak: a bíróság zárhatáridőt tűz ki, mely alatt fölperes az örökösödési per birájához keresetét benyújtani köteles.

Ezen határidő a perre utasító végzés vételétől számítandó 30 naptól áll. A kereset mellett eme határozat mindenkor fölmutatandó.

p. 590. §.

Ha a kereset a kitűzött határidő alatt be nem adott: az osztály megtételét s az örökség átadását a perre utasított igényre való tekintet nélkül azon bíróság, mely az örökösödési perben határozni illetékes lett volna, bármelyik érdekelt fél kérelmére azonnal eszközli.

p. 591. §.

A gyámhatóság teendője a biztosításra nézve.

Ha az örökös gyámság vagy gondnokság alatt áll: a gyámhatóság hivatalból köteles intézkedni az iránt, hogy az örökség biztosíttassék, s amennyiben nyilvánkönyvek tárgyát képezi, az örökös javára bekebleztessék.

p. 592. §.

Hagyományok érvényesítése.

Az örökösök által kétségbevont egyes hagyományok nem osztály útján, hanem az örökös ellen intézett kereset által követelhetők.

p. 293. §.

A korona-ügyész értesítése

Ha valamely örökös törvényes örökösök és végrendelet nélkül halt el, erről a korona ügyésze mindjárt a haláleset beérkezével hivatalból értesíttessék.

A bíróság illetően hagyatéknak törvényszerű biztonságáról a fentebbi szabályok megtartása mellett gondoskodik.

p. 594. §.

s az érdekeltek megidézése.

Az ilyen esetben egyszersmind azok, kik magukat a hagyatékok iránt örökösök, tulajdonosi vagy hitelezői minőségben érdekelteknek vélik, a hivatalos hírlapban háromszor közzéteendő azon felszólítással idézendők: hogy a bíróságnál egy évi határidő alatt jelentkezni, vagy igényeiket, illetőleg követeléseiket bejelenteni el ne mulasztják.

Az igazságügyminiszterium felhatalmaztatik:

a) hogy az eljárást a fennálló hitbizományokra és a bírói illetőséget a megszüntetett kerületi táblákhoz tartozott sajtóperekre nézve, a törvényhozás tüzetes intézkedéseire ideiglenesen szabályozza;¹⁾

b) hogy az időpontot, melyben a jelen törvénykezési rendtartás hatályba lép, valamint az ennek életbeléptetésére szükséges átmeneti intézkedéseket meghatározza;²⁾

c) hogy a törvénykezési rendtartásnak a végrehajtásra vonatkozó szabályait, ideiglenesen, s a célnak megfelelő módon, a váltóvégrehajtásokra is kiterjeszthesse.³⁾

¹⁾ A hitbizományi ügyekben követendő eljárást a m. kir. igazságügyminiszternek 1869. évi ápril 7-én k. rendelete következőleg szabályozza:

1. §. A hitbizomány felállítására iránti kérvény az igazságügyi miniszterhez nyújtandó be. E kérvényben tartozik a folyamodó kimutatni:

a) hogy a hitbizományul szánt vagyon az alapító teljes tulajdonát képezi;

b) hogy amennyiben ezen vagyon ingatlan, azt semmi bejegyzett adósság nem terheli;

c) hogy amennyiben törvényes osztályrészre jogosítottak volnának, ezeknek a joga a hitbizomány felállítására által rövidséget nem szenved;

d) hogy a folyamodó, a törvk. rendtartás 21. §-ára való tekintettel melyik törvényszék tartja a felállítandó hitbizomány illetékes bíróságának.

A kérvényhez egyszersmind az alapítási oklevél s a hitbizományul szánt vagyon jegyzéke, különösen az ingatlanok földadókönyvi (cataster) kivonata mellékeltessek.

2. §. Mihelyt a királyi jóváhagyás megadatott a hitbizomány felállítására: az igazságügyi miniszter a törvk. rendtartás 21. §-ára s a kérvényben előadottakra való tekintettel kijelöli az illetékes bíróságot

s az iratokat ezen bírósághoz további eljárás végett leküldi; egyszersmind az illető törvényhatóságokat a jóváhagyás kihirdetés céljából értesíti.

3. §. A hitbizományi bíróság a folyamodót azonnal értesíti, a jóváhagyást a hivatalos lapokban közzéteszi, hitbizományi gondnokot rendel s a hitbizomány tárgyaúl rendelt vagyon összeírása és biztosítása iránt intézkedik.

4. §. A gondnok kinevezésénél köteles a bíróság a várományosok javaslatára kellő tekintettel lenni, s a törvénynek a gondnokok iránti általános rendelkezéséhez alkalmazkodni. Gondnoknak magok a várományosok valamelyike is kineveztetetik; a hitbizomány hitelezői és adósai ellenben a gondnokságból kizáratnak.

5. §. Ha a hitbizomány az alapító életében állíttatik fel: a hitbizományi leltár azonnal, mielőtt a bíróság a királyi jóváhagyásról értesült; ha pedig a hitbizomány az alapító halála esetére rendeltetett, az alapító elhúnytával az 1. §-ban érintett jegyzék alapján bíróilag fölveendő.

6. §. A leltározás és becslés a hitbizományi gondnok közbejöttével s a helyben vagy közellakó várományok értesítettése mellett a törvk. rendtartás 423., 568., 569., 571. és 574. §§. szabályai szerint történik.

7. §. A hitbizományi vagyon biztosítása a hitbizományhoz tartozó ingatlan vagyon tekintetében azok hitbizományi minőségének telekkönyvi följegyzése illetőleg betáblázása által történik. Mindennemű ingók, a tőkék kivételével, a hitbizományi birtokos őrizete alatt maradhatnak, aki azonban köteles azok átvételét vagy a hitbizományi leltárban vagy külön okiratban elismerni. Közkötelezvények és magán adóslevelek s a hitbizomány követeléseiről szóló más okiratok bírói őrizet alá veendőek.

8. §. A hitbizományi tőkék elhelyezésénél, felmondásánál s visszafizetésénél a gondnokság alatt levő vagyont tárgyzó szabályok tartandók meg. A bíróság köteles ezek iránt a gondnokot mindig, fontosabb esetekben pedig a legközelebbi várományosokat is meghallgatni.

9. §. A hitbizomány részére magánosoknál elhelyezett pénzüsszegek az adóslevélben s az illető telekkönyvben világosan mint hitbizományi tőkék jelöltetnek meg; a közhitelpapírok, ha előmutatóra szólnak, a közpénztárak részéről lekötöttenek; ha pedig meghatározott nevekre vannak kiállítva, a hitbizományra iratnak át.

10. §. A gondnok köteles az utódok érdekeit képviselni s örködni a fölött, hogy a hitbizományi vagyon csonkítatlanul és jó karban fentartassék. Tartozik továbbá a bíróságnak nemcsak a hitbizományi ügyletek iránt bekívánt javaslatokat fölterjeszteni, hanem a hitbizományi birtokos minden köteleességellenes és az utódokra nézve káros intézkedéseit bejelenteni.

11. §. Fontosabb hitbizományi ügyek iránt, vagy a gondnok javaslata folytán, a hitbizományi gondnokon felül a várományosok is meghallgatandók. E végből a hitbizományi birtokos közvetlen utóda személyesen, a várományosok pedig a hivatalos lapokban közölteendő hirdetvény útján idéztetnek meg.

12. §. A várományosok fel vannak jogosítva a hitbizományi vagyon rossz kezelése miatt a bíróságnál panaszt tenni, s a hitbizomány és az utódok védelmére szükséges minden intézkedést megtéetni.

13. §. A hitbizományi birtokost a hitbizományi vagyonnak és növedékének minden haszonvétele illeti; de viszont minden adóbeli, kegyúri s általában a birtokkal járó terhet, kezelési és fentartási költséget is a hitbizományi birtokos tartozik viselni.

14. §. A hitbizományi birtokos a hitbizomány állagát azon állapotban köteles fentartani, amelyben átvette. A vétke nélkül történt fogyasztásokért azonban nem felelős.

Ha mindazonáltal előnyösebb gazdálkodás tekintetéből célszerűnek látna lényeges változtatásokat tenni, péld. földeket földekért elcserélni, vagy a hitbizományi tőke egy harmadát ingatlanok szerzésére fordítani stb., ilyen esetekben a hitbizományi gondnok s a várományosok meghallgatása mellett (11. §.) a hitbizományi hatóság jóváhagyása kívánatik. A törlesztés módját is ugyanazon hatóság határozza meg, — oly megszorítással azonban; hogy a törlesztés határideje 35 éven túl nem terjedhet.

Mind a hitbizományi gondnok, mind a hitbizományi hatóság kötelesek ügyelni arra, hogy a törlesztés a meghatározott mód szerint pontosan teljesíthessék, s a nyugták évenként a hitbizományi hatóságnál igazolásul bemutatassanak.

16. §. Az előbbi §-ban érintett adósság az utódokat is terheli. Más hitelezőnek ellenben csak a hitbizományi birtokost illető haszonvételekhez lehet igénye; de nem a hitbizomány állagára, vagy a jövedelmek azon részére, mely az utódot illeti.

17. §. A hitbizományi birtokos oly szerződése, amelyek által az utód a birtok átvételében és teljes élvezetében akadályoztatnék, a birtokos halálával megszűnnek; kivéve, ha a hitbizományi hatóság a gondnok és a várományosok meghallgatása mellett, hosszabb időre adott engedélyt.

18. §. Ha a hitbizományi birtokos magát adósságokba bonyolítja, ha a bírói jóváhagyással tett adósság törlesztését elmulasztja, vagy nem pontosan teljesíti, ha a hitbizományi birtok állagát lényegesen rongálja vagy veszélyezteti és ez a szakértők lelete vagy más bizonyítékok által kimutathatik: a hitbizományi gondnok vagy várományosok kérelme folytán a hitbizományi birtok bírói zár alá veendő.

19. §. A hitbizományi birtokos elhunytával új leltár készíttetik. E leltárban a hitbizományi vagyon azon állapot szerint irandó össze, amelyben az a hitbizományi birtokos elhunytával találtatott; azután számba veendő az engedélyezett kölcsönből tett beruházások; végre kimutatandó: mit követel a hitbizomány a jelenkező hiánykiegészítésére, vagy növedekes esetében mit tartozik az kiszolgáltatni.

Ily kimutatás készítendő akkor is, ha mind az örökhagyó szabadon örökölhető vagyona, mind a hitbizomány ugyanazon örökre száll.

20. §. Ha a hitbizományban más az örökös, mint a szabadon örökölhető vagyonban: ki kell számítani, hogy a hitbizomány örököse

mennyit tartozik megtéríteni a függő vagy beszedett termésből és a hitbizományi vagyon egyéb jövedelmeiből a szabad rendelkezés alatt álló vagyon örököseinek. Ezen kiszámítás a következő vezérelvek szerint történik:

Mindenek előtt a terményekből a hitbizomány javára elkülönítendő annyi, amennyi a hitbizományi leltárban foglaltatik.

Az ingatlantól elkülönített termésből szintén a hitbizomány javára levonandó azon mennyiség, amely a gazdaság folytatására, tiszti és cselédfizetésekre s a közterhek viselésére multhatatlanul megkívántatik.

Az ingatlantól még elkülönített termés, valamint a hitbizományi vagyonnak minden egyéb, akár már lejárt, akár még függőben levő jövedelmei, az ezekkel járó terhek levonása után a szabad rendelkezés alatti hagyatékek és a hitbizomány között aránylag osztandók fel.

Ezen arány megállapításánál a hitbizományi birláló halálozásának napja s a naptári év szolgálnak zsinormértékül.

Az eljárásra nézve itt is a törvénykezési rendtartás 585.—590. §-ai szolgálnak szabályul.

21. §. Az 1868. LIV. t.-cikkben szabályozott perorvoslatok a hitbizományi hatóság határozatai ellen is alkalmazhatók. (Jelenleg csak is az 1881. LIX. t.-c. perorvoslati lesznek alkalmazandók.)

22. §. A hitbizomány alapítójának joga van hitbizományi rendelkezését visszavonni mindaddig, míg valaki ahhoz átadás vagy szerződés által jogot nem szerzett.

Az akarat visszavontnak tekintetik, különösen ha az alapítónak később törvényes fiörököse születik, aki nem foglaltatott a hitbizományban.

A hitbizomány birtokosa magára nézve lemondhat ugyan jogáról, de a lemondás az utódok jogait nem sérti.

24. §. A hitbizomány megszűnik, ha tárgya elenyészett, vagy ha az alapítvány szerint örökösre hivatottak utódok nélkül kihaltak. Az utóbbi esetben a hitbizomány a köztörvény alá esik.

25. §. Ezen rendelet 1869. évi június 1-jén lép hatályba.

26. §. Mindazon intézkedések, melyeket a hitbizományi hatóságok a fenálló hitbizományok körül 1869. évi június 1-je előtt jogérvényesen tettek, a jelen rendelet által érintetlenül maradnak.

(Hitbizomány felállítása, kiterjesztése, cserélése, megváltoztatása és megterhelése iránti folyamodványok után az 1. évtől 1 frtos bélyeg fizetendő. L. „Illetéki díjjegyzék“ 13. tételszám, 11. pont.)

^{a)} Az igazságügyminiszter 1869. március 30-án kelt rendeletével a törvénykezési rendtartás életbelépte napjául 1869. június 1-jét tüzte ki s az átmeneti intézkedések tárgyában is rendelkezett.

^{b)} Ezt eszközölte az igazságügyminiszter az 1869. április 8-án kiadott rendeletével, mely az 1876. nov. 30-án kibocsátott újabb rendelettel hatályon kívül helyeztetett; ezt pedig az 1881. LX. t.-c. (a végrehajtási eljáról) szüntette meg.

Vegyes és átmeneti intézkedések.

n. 92. §.

Addig, míg az örökösödési eljárás iránt külön törvény intézkedik, fentartatnak az 1868. évi LIV. t.-c. 559—594. §-ainak intézkedései az 1877. évi XX. t.-cikkben foglalt és a következő változtatásokkal:

a) az 1868. évi LIV. t.-c. 581. §-a eseteiben, továbbá a perre utasítás kérdésében hozott végzés ellen (1868. évi LIV. t.-c. 587. §.), végre az örökösödési eljárásban felmerülő sérelmek miatt, felfolyamodásnak van helye;

b) a felfolyamodások folytán hozott másodbíróági végzések ellen csupán az 1868. évi LIV. t.-c. 581. és 587. §§. eseteiben, de ezekben is csak akkor van további felfolyamodásnak helye, ha az elsőbíróági végzés megváltoztatott.

Az 1868. LIV. t.-c. 581. és 587. §-ai eseteiben úgy az első, mint a felsőbb bíróság végzése ellen használt felfolyamodásnak halasztó hatálya van.

Az örökösödési eljárást az 1877. XX. t.-c. VI. fejezetében következőleg szabályozza:

219. §. Örökösödési ügyekben a községi elöljáróság és a gyámhatóság a jelen törvényben meghatározott módon és az ebben megállapított korlátok között járnak el.

220. §. Haláleset alkalmával a községi halottkém erről, a hullavizsgálat megtörténtével, a községnek jelentést tenni tartozván, e jelentést azon esetre, ha nézete szerint bármi okból a hagyaték elidegeníthetőségétől lehet tartani, „sürgős“ szóval jelzi meg.

221. §. E jelentés beérkezéskor a községi (kőr) jegyző (városokban pedig az erre rendelt hivatalos közeg) köteles sürgős esetben, vagy ha ő más okból az eljárást sürgősnek tartja, azonnal a halottas házhoz menni, s a hagyaték biztosítására nézve intézkedéseket tenni.

222. §. Ha az elhunyt lakásán senki sincs, kire annak vagyona megnyugvással bízható lenne, jogában áll a 221. §-ban megnevezett közegeknek a különben veszélyben forgó ingó vagyont temetés előtt vagy közvetlen utána, két tanu jelenlétében jegyzékbe véve, megőrzés végett a község házához vitetni, vagy a körülményekhez képest pecsét és zár alá tenni.

223. §. Nem sürgős esetben köteles a községi jegyző, a halálesetet, a jelentés beérkezésétől számítandó három nap alatt két példányban felvenni.

224. §. A haláleset felvételéhez tartozik azon körülmények kinyomozása, melyekből az örökség megnyíltának idejét, a hagyaték hozzá-

vetőleges értékét, az örökösök neveit, életkorát, tartózkodási helyét netaláni elmebeli fogyatkozását s az illetékes hagyatéki bíróságot és gyámhatóságot kitudni lehet.

225. §. A haláleset felvételére szolgáló minta az ügyrendtartásban foglaltatik.

226. §. A községi jegyző tartozik azon esetben, ha az örökgyó-
nak halála helyén sem hátrahagyott házastársa, sem önjogu gyermeke,
sem más közeli rokona nincs, akinek kezéinél s felügyelete alatt a
hagyatéki javakat hagyni lehetne; vagy ha az örökösök között oly sze-
mélyek vannak, kik jogaikra fel nem ügyelhetnek s ezek törvényes kép-
viselővel még nem bírnak; addig is, míg a gyámhatóság, illetőleg hagyaté-
teki bíróság intézkedhetik, a hagyatékot zár alá venni, lepecsételni és
a községi közgyám felügyelete alá helyezni; az eltarthatlan ingóságok
értékesítéséről pedig a közgyámmal egyetértőleg gondoskodni.

Ha az örökgyó végrendeletet hagyott hátra, az attól, kinél lé-
tezik, átveendő és a haláleseti felvételhez csatolandó. Ha az, kinél a
végrendelet letéve volt, ugyanezt át nem adja, ezen körülmény a halál-
eset felvételében megemlítendő.

Szöbéli végrendelet esetében a végrendeleti tanuk neve, polgári
állása s tartózkodási helye a felvételi ívbe feljegyzendő.

227. §. A községi jegyző a haláleset felvételét azon járásbíróság-
nak, melyhez a község tartozik, beküldi.

228. §. Midőn kiskoru örökösök maradtak, a járásbíróság a vég-
rendeletet haladéktalanul kihirdetni, annak hivatalból hitelesített máso-
latát az illető községnek megküldeni, s ha a végrendeletben gyám vagy
gondnok, vagy végrendeleti végrehajtó van nevezve, ezeket erről értesi-
teni köteles.

A községi jegyző a végrendelet hiteles másolatát a halálfelvételé-
nek a gyámhatóságot illető példányához csatolja s a nevezett gyám vagy
gondnok vagy végrehajtó nevét, állását és tartózkodási helyét, a halál-
eset felvételéről szóló ívbe beiktatja, ha pedig nevezett gyám vagy gond-
nok nincsen, a netalán életbe lévő anyát megkérdezi, vajjon a vagyont
kezelné kívánja-e? és válaszáat a felvételi ívbe bejegyzzi.

Ha szülők nem léteznek, kipuhatólja azokat, kik törvény szerint
(42. §.) a gyámság vagy gondnokságra hivatvák; a rokonokat pedig (eset-
leg a kiskoruakat) meghallgatja az iránt, hogy kit ajánlanak gyámul
vagy gondnokul, az erre hivatottak közül vagy általában? esetleg kit
ajánlanak gondnokul a méhmagzat vagy távollevő örökösök részére?
ebbeli nyilatkozatukat, valamint a lelkész közgyám és saját e részbeni
ajánlatát, úgy azt, hogy a javaslatba hozottak a gyámságot vagy gond-
nokságot elvállalják-e? a felvételi ívbe feljegyzzi, végre a kiskoru örökö-
sök születési bizonyítványát az illető egyházi közeg útján megszerzi, a
fölvételi ívhez csatolja és az ekként kiegészített és a közelebbi rokonok
jegyzékével ellátott halálesetről felvételt a gyámhatósághoz betérjeszti.

229. §. Holtányilváníás esetében a községi jegyző a haláleset
felvétel iránt, a bíróság vagy gyámhatóság rendelete alapján jár el.

230. §. Az anyakönyv-vezető egyházi közeg köteles a jegyző felszólítására a kiskoru örökösök születésére vonatkozó bizonyítványt hivatalból díjmentesen kiszolgáltatni.

231. §. A gyámhatóság a halálesetről jelentés beérkezéssel annak netalán szükséges kijavítása, valamint más községben levő hagyatéki javak leltározása végett intézkedik és az atyai hatalom, illetőleg a gyám-ság vagy gondnokság kérdését tárgyalja.

E célból kiskoru örökösök létében a gyám személye iránt a még meg nem hallgatott rokonokat kihallgattatja, fontosabb ügyekben, melyek ellátására a községi közgyám alkalmasnak nem mutatkozik, vagy ha a kijelölt gyám vagy gondnok iránti tárgyalás előre láthatólag több időt venne igénybe, ideiglenesen gyámot vagy gondnokot rendel ki.

232. §. Ha nehézségek nem merülnek fel, a gyámhatóság tudomásul veszi az atyai hatalom gyakorlatának bejelentését, vagy kirendeli a gyámot vagy gondnokot s utasítja őt:

1. hogy a leltározásban, amennyiben az még meg nem történt volna, részt vegyen;

2. hogy a kiskorúak gondozását és a leltár alapján a kiskorúak vagyonát vegye át, s mindkét tekintetben az elhalaszthatlan intézkedéseket tegye meg.

233. §. A hagyatéki leltározásának következő esetekben van helye:

1. ha az örökösök közt kiskorúak, vagy gondnokság alá tartozó személyek vagy méhmagzat van;

2. ha azok közül, kiket az örökség valószínűleg illetni fog, habár azok nagykorúak is, egyik vagy másik ismeretlen helyen távol van;

3. ha az örökösök ismeretlenek vagy örökös általában nem létezik.

Ez esetekben a községi jegyző hivatalból, — különben a gyámhatóság vagy bíróság rendelete folytán tartozik a leltárt felvenni.

234. §. A községi jegyző a 228. §-ban körülírt teendőinek végezte után, a leltározást és pedig, ha a kiskorúak szülőinek egyike életben van, legfeljebb három nap múlva, ha gyám vagy gondnok neveztetett, ennek közbenjöttével és tudosításától számítva nyolc nap alatt, mely határidő azonban a kinevezett gyám vagy gondnok kívánságára tizen-négy napra hosszabbítható; ily esetek nem létében pedig nyolc nap alatt, a községi közgyám közbenjöttével megkezdí.

235. §. A leltár felvétele az örökösödési eljárást szabályozó törvények szerint történik.

236. §. A leltár a 233. §. 1., 2. pontjai esetében a gyámhatóság-nak, a 3. pont esetében pedig a járásbírósnak küldendő be.

A közgyámmal egyetértőleg megállapított halaszthatlan kiadások fedezésére nem szükséges pénz, továbbá kötvények, értékpapírok, ékszerek és drágaságok, a leltárral együtt beküldendők.

237. §. A telekkönyvi hatóság köteles a leltározó jegyzőnek szóbeli vagy írásbeli felszólítására az örökhagyó ingatlan birtokát, telekkönyvileg bejegyzet jogait s követeléseit tárgyzó telekkönyvi hiteles beadványt sürgősen kiszolgáltatni, mely a leltárhoz csatolandó; a telekkönyv által előtüntetett hagyatéki terhek a leltárba felveendőek.

238. §. A leltározásnál a rokonok is jelen lehetnek, s megjegyzeik a leltárhoz csatolandók vagy abba röviden beirandók.

239. §. A leltár a leltározó, a tanu és az érdekeltek által aláirandó.

240. §. A községi jegyző részére leltározásért szabályrendelettel a törvényhatóság szab meg mérsékelt díjakat.

241. §. A községi jegyző által felvett leltár, a közjegyző vagy bírósági közeg által felvett leltárakhoz hasonló joghatálylyal bír.

242. §. A leltározás, ha a szülők, az örökösök vagy a rokonok kívánják, ha a gyámhatóság elrendeli, közjegyző vagy valamely gyámhatósági közeg által is teljesíthető.

243. §. A gyámhatóság a leltár beérkezéssel azon esetre, ha az örökösödésre hivatottak vagy azok egy része hatalom, gyámság vagy gondnokság alatt áll, — az örökösödési eljárás megindítása céljából, tárgyalást rendel.

244. §. A tárgyalás a helyszínére tüzendő ki, s annak vezetésére, ha a helyszíne a gyámhatóság székhelye, az árvászek egy tagja; különben pedig a szolgabíró, és ha a gyámhatóság az örökösök kérelme folytán vagy különben szükségesnek tartja, mellé az ügyész is kirendelendő.

245. §. Az örökösök kívánatára, vagy ha a gyámhatóság célszerűnek látja, a tárgyalás vezetésével a kir. közjegyző is megbízható.

246. §. Oly esetekben, midőn csupán leszármazó kiskoru vagy nagykoru, de gyámhatóság alatti törvényes örökösök vagy ilyenek és nagykoru törvényes örököstársak és csekély vagy csak annyi vagyon maradt, melynek jövedelme nem több, mint amennyi a kiskorúak eltartására okvetlen szükséges, — a tárgyalás vezetésével a községi előljárással bizható meg.

247. §. Az örökösödési tárgyaláshoz annak vezetője által minden érdekelt megidézendő.

248. §. Ha a rokonok közül valamelyik még nem idéztetett volna, ez az illetőt törvényes jogának gyakorlatától nem fosztja meg, a tárgyalás folyamát azonban nem akadályoztathatja.

249. §. A tárgyalás mindenkor szóbeli.

250. §. A tárgyalás alkalmával:

1. A rokonok megválasztják maguk közül azokat, kik a kiskorúak ügyében jelen törvény szerint meghallgatandók (143. §.)

2. A megválasztott rokonok és az összes érdekelt örökösök közbenjöttével véglegesen megállapítatik s aláíratik a leltár.

3. Tárgyalatik az örökösödési jogcím és az örökség elfogadásának kérdése s esetleg beszereztetnek azon okmányok, amelyek alapján az örökösödési jog igazolandó.

Azon esetekben, midőn csupán az örökhatyó leszármazói, felmenői, testvérei, vagy ezek leszármazói és házastársa örökösödnek s örökjoguk iránt kétség nem forog fenn, a családi összekötetés igazolására a haláleset felvétel elegendő bizonyítékul tekintendő; más esetekben a

családi összeköttetés anyakönyvi kivonatokkal, vagy más teljes hitelű okiratokkal bizonyítandó.

Oly esetekben pedig, midőn az ingatlan nincs az örökható nevére telekkönyvezve, megszereztetik az okirat, illetőleg az érdekeltek megidézésével jegyzőkönyvbe vétetik azon nyilatkozat, melynek alapján az átírás eszközölhető.

4. Ha a tárgyalás alkalmával kitűnnék, hogy a kiskorúak érdeke, szülőinek, a gyám vagy gondnoknak, vagy más kiskorú testvérnek érdekével összeütközik, — az esethez képest és azon eset tartamára a tárgyalás vezetője a gyámhatóság utólagos jóváhagyása mellett akár a közgyám, akár más alkalmas községi lakos személyében ügygondnokot rendel, ha pedig a kiskorúak érdeke egymással jó összeütközésbe, mindegyik érdekelt részére külön ügygondnok rendelendő.

5. Megállapítatik a kiskorúak neveltetése és kiképzetésének módja, a gyámság vagy gondnokság alatti egyéneket illetőleg megállapítatik továbbá az ingatlanok és ingóságoknak eladhatása és eladási módja, a kötvények és értékpapírok iránti intézkedés, nemkülönbén a terhek mikénti lerovása és azon összeg, mely a fenebbiek céljából, a gyám vagy gondnok kezén hagyandó lesz, illetőleg azon összeg, melyet a szülőnek biztosítania kell.

251. §. Ha a tárgyalás alkalmával az örökösödési jog vitássá nem vált, e jognak igazolása a tárgyalási jegyzőkönyvbe felvétetik, s megállapodás történik arra nézve, vajjon az örökösök vagyonszösségben maradjanak-e, vagy köztük osztály történjék.

Ha a kiskorú örökösök érdeke egymásba ütközik vagy az örökösök közt önjogúak is vannak, köztük és a gyámhatóság alá tartozók közt az osztályos egyezség megkísérlendő, ha létre jön, az jegyzőkönyvbe vétetik, s az egyezségről külön okirat állíttatik ki.

A tárgyalás vezetője köteles mind az örökösödési jogra, mind az osztályra nézve az egyezségeket, még pedig ha az eredményhez remény mutatkozik, ismételve megkísérteni.

Ha az önjogu örökösökkel sem az örökösödési jog, sem az osztály iránt egyezség létre nem jött, ez szinte jegyzőkönyvbe veendő.

252. §. Végrendelet esetében a netaláni hagyományosok értesítése, s ha valamely örökösnek ebbeli joga feltételtől van függővé téve: a feltétel teljesítése is igazolandó.

Ingatlanok osztály alá vétele esetében, amennyiben egyes hagyatéki ingatlanok szétdarabolása szükséges, az eldarabolási vázlat a telekkönyvi törvények rendelete szerint kiállítandó, s az iratokhoz csatolandó.

253. §. Az ekként felszerelt és a jelenlevők által aláírt jegyzőkönyv, a tárgyalás vezetője által a gyámhatósághoz beterjesztetik.

254. §. A gyámhatóság nehézségek nem létében, vagy a kipótlandók kipótlása után a jegyzőkönyvi megállapodásokat jóváhagyja, s annak hiteles másolatát az atyának vagy gyámnak, illetőleg gondnoknak végrehajtása és mihez tartás végett kiadja.

Ha az örökségi jog vitássá nem vált, a jegyzőkönyv és az összes iratok csak azon esetben teendők át a hagyatéki bírósághoz, ha az örökség tárgyát ingatlanok vagy telekkönyvileg bejegyzett jogok is képezik.

Azon esetben, midőn az ingatlan vagy telekkönyvi jog az örök-hagyó nevének áll, vagy ha nem áll is, de a hagyatéki tárgyalás folytán annak az örök-hagyóra történt átháramlása, telekkönyvi bejegyzésre alkalmas okirattal, vagy jegyzőkönyvi nyilatkozattal (252. §. bekezdése) igazoltatott: a hagyatéki bíróság, minden vizsgálat mellőzésével, az ingatlannak vagy telekkönyvi jognak az örökös vagy hagyományos nevére leendő átíratását megrendelni, s evégből az illetékes telekkönyvi hatóságot — esetleg a fenn megjelölt okirat vagy jegyzőkönyvi nyilatkozat áttétele mellett — hivatalból megkeresni köteles.

Ha pedig az örök-hagyó nevére való átíráshoz alkalmas ily okmányok nem tettek át, a bíróság csupán azt állapítja meg, hogy az örök-hagyó nevére még át nem írt ingatlan, mint örökség vagy hagyomány kire szállott; és ezen örökös vagy hagyományos az ilyen ingatlanok telekkönyvi átírását a fennálló törvények értelmében — szükség esetében — a telekkönyvi tulajdonos ellen megindítandó per útján van jogosítva eszközöltetni.

Midőn az ilyen, még az örök-hagyó nevére át nem írt ingatlan valamely kiskorúnak vagy gondnokság alatt állónak osztályrészébe jut, az átírás eszközöltetésére a gyámhatóság a kiskorúnak vagy gondnokság alattinak törvényes képviselőjét s amennyiben szükségesnek mutatkozik, a törvényhatósági (árvaszéki) ügyészt köteles utasítani.

Ha a hagyatéki csak ingókból áll, a tárgyalási jegyzőkönyv hiteles másolatát a leltár s esetleg a végrendelet hiteles másolatával felszerelt hagyatéki kimutatás kíséretében a gyámhatóság az illető adó (illetékszabási) hivatalnak az illeték kiszabás végett megküldi; midőn pedig a hagyatékhöz ingatlanok is tartoznak, az említett iratok áttételét az illető bíróság eszközli.

255. §. Ha a tárgyalás alkalmával az örökjog vitássá vált, vagy az örökösök az osztályra nézve nem egyeztek meg; az összes iratok további intézkedés végett a hagyatéki bírósághoz haladéktalanul át-tenődök.

A hagyatéki vagyon ezen esetben a hagyatéki bíróság további intézkedéseig, esetleg zárlat elrendeléseig, annak birtokában és kezelése alatt marad, aki a gyámhatósági eljárás folyama alatt a vagyont bírta és kezelte.

Ez azonban a hagyatéki bíróságnak a kezeléstről számot adni tartozik.

256. §. Ha a gyámhatóság alatt álló egyénekre hagyomány háromlott, a gyámhatóság a hagyatéki leltározását csak oly esetben rendeli el, ha ezt a hagyomány biztosítására nézve szükségesnek tartja.

Oly esetben midőn örökösök is vannak, ha az örökösök a hagyományt a gyámhatóság által elfogadható módon biztosítják, követelhetik, hogy a gyámhatósági beavatkozás abban hagyassék.

A gyámhatóság egyébiránt a hatósága alatt álló egyénekre háromlott hagyomány kezelése iránt a fentebbi szabályok határai között jár el.

257. §. Távollevő önjogu örökösök örökségének kezelésére a gyámhatóság gondnokot rendel, ki a kezelési módozatnak gyámhatósági

jóváhagyása és számadás mellett azt mindaddig kezeli, míg a felett a bíróság az 1868. LIX. törvénycikk 576. §-a értelmében intézkedik; ha azonban a távollevő gyámhatóság alá tartozik, vagy ilyennek örökös társa a fennérintett szakaszban előirt-hirdetményi és örökösödési eljárás a gyámhatóságot illeti.

n. 93. §.

A törvényhatósági joggal felruházott, és a rendezett tanácsú városoknak szabályrendelettel megállapított lakbérleti szabályai, amennyiben a bel- és igazságügyminiszterek által helybenhagyattak, és a hivatalos lap útján közzététettek, a lakbérleti ügyek eldöntésénél, a bíróságok által alkalmazandók.

n. 94. §.

Az 1870. évi. II. t.-c. által visszaállított budapesti áru- és értéktőzsde, valamint a vidéki termény- és gabonacsarnokok külön bíróságainak hatásköréhez utaltatnak:

a) a tőzsdén, vagy a gabonacsarnokban kötött minden kereskedelmi ügyletből felmerült peres kérdés, habár az ügylet csak az egyik szerződő félre nézve képez is kereskedelmi ügyletet;

b) kereskedők között kereskedelmi ügyletekből felmerült peres kérdések, ha a felek magukat ezen kivételes bíróságnak, akár az ügylet kötése alkalmával, akár később írásban kifejezetten alávetették; vagy ha az ügylet tőzsdei jogositott ügynök közvetítése mellett jött létre, s a felek a közvetítő ügynök által kézbesített és a tőzsdebírósági kikötést tartalmazó tőzsdeügynöki (alkuszi) kötjegyet kifogás nélkül elfogadták;

c) a közkereseti társaságok tagjai vagy alkalmi egyesülések (1875. XXXVII. t.-c. 62. §.) tagjai között a társasági, illetőleg egyesülési viszonyból felmerülő peres kérdések, ha a felek magukat ezen kivételes bíróságnak akár az ügylet megkötése alkalmával, akár később írásban kifejezetten alávetették;

d) egyfelől kereskedők, másfelől nem kereskedők között létrejött olyan ügyletből felmerült peres kérdések, amely ügylet az 1875. évi XXXVII. t.-c. 258. §. 1., 2. és 3. pontjai, valamint ugyanazon törvény 259. §. 1., 3., 6. és

7. pontjai értelmében, habár csupán az egyik szerződő félre nézve is kereskedelmi ügyletet képez, ha a felek magukat ezen kivételes bíróságnak, akár az ügylet kötése alkalmával, akár később írásban kifejezetten alávetették;

e) egyfelől a közraktári vállalat, másfelől a közraktári jegy (árújegy és zálogjegy) birtokosa között, a közraktári ügyletből felmerült peres kérdések, ha ezen kivételes bíróságok illetősége a vállalatnak közzétett üzleti szabályaiban (1875. XXXVII. t.-c. 436. §.) kikötve van.

A jelen törvény életbeléptetése előtt kötött jogügyletekből felmerülő peres kérdésekben ezen kivételes bíróságok hatásköre a jelenben érvényben levő szabályok szerint döntendő el akkor, ha az eljárás a jelen törvény életbeléptetésétől számított hat hónap alatt tétetik folyamatba.

Ezen kivételes bíróságok hivatalos ügykezelési nyelve a magyar.

Az 1870. évi II. törvénycikk, a pesti áru- és érték-tőzsde, valamint a vidéki termény- és gabonacsarnokok külön bíróságainak visszaállításáról:

1. §. A pesti áru- és érték-tőzsde bírósága, mint választott bíróság, hatóságára, hatáskörére és eljárásra nézve úgy, mint az az 1868. LIV. t.-c. életbe lépte előtt fennállott, a törvényhozás végleges intézkedéseig visszaállíttatik.

2. §. Az 1. §. intézkedése kiterjesztetik azon választott bíróságokra is, melyek az ország több városaiban létező termény- vagy gabona-csarnok kebelében, az 1868. 54. törvénycikk életbelépte előtt fensőbb helyen jóváhagyott alapszabályok erejénél fogva tényleg fennállottak.

3. §. Azon termény- és gabona-csarnokokat, amelyek kebelében a fentebb 2. §. értelmében a létezett választott bíróságok visszaállíttatnak, a kereskedelmi és igazságügyminiszterek nyilvánosságra fogják hozni.

4. §. E törvény a pesti áru- és érték-tőzsdére nézve, kihirdetése után azonnal, a többi termény- és gabona-csarnokokra nézve pedig, a kereskedelmi- és igazságügyminiszterek által kitűzendő és köztudomásra hozandó napon lép hatályba.

5. §. Ezen törvény végrehajtásával a kereskedelmi és igazságügyi miniszterek bizatnak meg.

A tőzsdei választott bíróság hatáskörét és szervezetét 1865. évi november 24-én 17,880. sz. a kibocsátott udvari kancelláriai rendeletet állapította meg. Az 1870. II. t.-c. annak rendelkezését állítja vissza a törvényhozás további intézkedéseig; s minthogy e tárgyban a törvényhozás mindeddig nem intézkedett, a fennidézett rendelet mai nap is érvényes. Szövege ímez:

A tőzsdei választott bíróság illetékes minden ügyletekre nézve, melyek a tőzsdén vagy azon kívül, a tőzsde szokásaira, vagy a választott bíróságra hivatkozálag köttetnek.

Ezen választott bíróság öt tőzsdei bizottmányi tagból áll. Az ügyfelek mindegyike két-két bírót választ magának a tőzsdei bizottmányból, s az utóbbiak azután szintén ezen bizottmányból, egy elnököt választanak.

Azon esetben, ha valamelyik fél nem választaná meg bírát, az ellenfél kívánságára a tőzsdei bizottmány rendel, a fél előleges felszólítása után, ennek számára bírákat. Ha a választott bírák az elnököl felett megegyezni nem tudnak, ilyet a tőzsdei bizottmány elnöke nevez ki számukra.

Minden választott bírósági határozat csak rendes, a miniszteri tőzsde-biztos jelenlétében és a választott elnök előlülése alatt tartandó tanácskozmány alapján, szavazattöbbséggel hozathatik meg, mely alkalommal a tőzsdei titkár mint jegyző működik. Magától értetik, hogy a választott bíróságnak, illetőleg annak minden egyes tagjának szabadságában áll, szakértők véleményét (votum informativum) meghallgatni.

A választott bíróságnak mindenekelőtt a békés kiegyezést kell megkísértenie s ha ez nem sikerül, a lehető leggyorsabban határoz és pedig szavazattöbbséggel. A feleknek személyesen, vagy a választott bíróság beleegyezésével törvényes, s e célra kinevezett meghatalmazottak által képviselve kell megjelenniök. Az ügyvédek általi képviseltetés ki van zárva. A felek meg nem jelenése az ítélet hozatalát nem gátolja.

A választott bírák, ítéleteik hozatalában, a perrendtartás által megszabott minden formaságok alól felmentvék, és csak legjobb tudomásuk s lelkiismeretök szerint ítélnék. Köteles azonban a választott bíróság a tárgyalás folyamáról és saját határozatáról rendes jegyzőkönyvet vezetetni, mely az ítéletet annak indokaival együtt tartalmazza; valamint az utóbbit a feleknek kihirdetni, és kívánságra hiteles alakban ki is szolgáltatni. A választott bíróság működése ingyenes; azonban a készpénzbeli s más költségek (bélyeg vagy perpatvarkodás miatti bírság stb.) a vesztes felet terhelik, ha a választott bíróság, különös okoknál fogva, a költségeket illetőleg másképen nem határoz. Ezen költségek s más kiadások, a peres tárgy értékének tekintetbe vételével, esetről-esetre a választott bíróság által az ítéletben állapíttatnak meg.

A választott bíróság által hozott ítélet jogérvényes és végerejű. Ellene sem a törvény rendes útján való perlekedésnek a rendes bíróságok előtt, sem felebbezésnek, sem más jogorvoslatnak helye nincs. Az ítélet végrehajtható.

Az ítélet kihirdetése vagy rögtön annak hozatala után, vagy ha ez utóbbit még nyomozásoknak s időt igénylő más intézkedéseknek kellene megelőzniök, egy a kihirdetésre nézve kitűzött és a feleknek vagy azonnal kihallgatásuk alkalmával, vagy későbbben tudomásukra adandó napon történik. Valamely félnek az ítélet kihirdetésére meg nem jelenése a végrehajtást nem gátolja. A feleknek odaitélt eskü letétele közvetlenül a választott bíróság előtt történik, a tanuk ellenben az illetékes hatóság megkeresése útján hiteltetnek meg.

Ha az ítéletileg kimondott kötelezettség a meghatározott idő alatt nem teljesítetik, ezen esetben az ellenfél jogosítva van, a végrehajtási alap megnevezésével, a választott bíróságnál szóval vagy írásban a ki-elégítési végrehajtást szorgalmazni. Ily esetben az ítélet, annak indokai-val együtt, a volt elnöklő és titkár által aláírandó, a miniszteri biztos által láttamozandó, és a tőzsde pecsétjével ellátva, megkeresvény kísé-re-tében azon bírósághoz küldendő, mely a végrehajtás foganatosítására törvényesen hivatva van. A megkeresvény ugyanazok által irandó alá, akik az ítéletet aláírták. A végrehajtás foganatosítása, magától értető-leg, a fennálló törvények értelmében történik.

Az 1875. XVI. t.-c. „A budapesti áru- és érték-tőzsde valamint a vidéki termény- és gabonacsarnokok választott bíróságai előtt előforduló iratoktól és jogügyletektől és ezen bíróságok ítéleteitől járó bélyegilleté-kekről“ következőleg intézkedik:

1. §. A budapesti áru- és érték-tőzsde, valamint a vidéki termény- és gabonacsarnokok választott bíróságaihoz intézett minden beadvány s az előttük fölvelt minden jegyzőkönyv a következő bélyegilleték alá esik:

a) ha a tárgynak értéke 50 frtot meg nem halad, minden iv után 12 kr.

b) ha a tárgynak értéke 50 frtot meghalad, vagy meg nem be-csülhető, minden iv után 36 kr.

6. §. A tőzsde vagy csarnok választott bíróságai előtt kötött egyezségeket illetőleg az illetékszabás 83. tételének és az illetéki sza-bályok 61. és 63. §-ainak határozmányai következőkép módosíthatnak:

Ha az egyezés által az eredeti jogügylet csak annyiban változ-tatik meg, hogy a szerződő felek az eredeti jogügyletben megállapított jogok és kötelezettségek helyett csekélyebb értékű jogok s kötelezettsé-gekben állapodnak meg, ez esetben a jegyzőkönyvi bélyegen kívül az egyezségtől 50 kr. állandó bélyegilleték jár.

De ha az egyezés folytán az eredeti jogok és kötelezettségek értéke nagyobb lesz, a jegyzőkönyvi bélyegen felül az ügylet minősége szerinti fokozatos illeték csak azon mérvben rovandó le külön, amely az eredeti megállapodást felülhaladó értékötbbletnek megfelel.

7. §. Az áru- és érték-tőzsde, valamint a termény- és gabonacsarn-okok bírósága által hozott ítéletekre nézve az illetékszabás 96. tétele következőkép változtatik meg:

A szóban levő bíróságok ítéleteitől, ha a peres tárgy értéke mel-lékjárulékain kívül:

a) 50 frtot meg nem halad, minden egyes kiadványtól 50 kr.;

b) ha 50 frtot meghalad, de 200 frtot nem, szintén minden egyes kiadványtól 1 frt 25 kr.;

c) ha a 200 frtot meghalad, vagy a peres tárgy meg nem becsül-hető, minden kiadványtól 2 frt 50 kr. bélyegilleték jár.

Köteles a bíróság az ítéleti bélyegot a felektől, akiknek az ítélet kiadatik, bekövetelni s a bélyegjegyeket az ítélet minden kiadványára szabályszerűleg felragasztani, és ha ez megtörtént, azt a periratban

pontosan följegyezni; a bélyegek beszolgáltatása nélkül az ítéletet kiadni nem lehet.

Ha a feleknek nem adatik ki az ítélet, az attól járó bélyeget a bíróság a felektől egyenlő fele részben beszedi és a periratban följegyzett ítéletre felragasztja; ha pedig a felek a megfelelő bélyeget be nem szolgáltatják, a bíróság a bélyegkötelezettség teljesítéseig ítéletet nem hozhat.

8. §. Midőn a jogügylet, melyben a tőzsde vagy csarnok bírósága ítéletet hoz, csak okirat kiállítása esetében esik bélyegilleték alá, ily okirat pedig tényleg nem állított ki, akkor a bírósági ítélet tekintendő a jogügyletről kiállított okiratnak és ettől az ügylet minőségéhez képest, valamint az ügylet értékére nézve a jelen törvény 2. §-ában foglalt határozatok tekintetbe vételével a fokozatos illeték a felek által egyetemlegesen rovandó le, mely illeték azonban nem lehet csekélyebb annál, amely a pertárgy értékéhez mérten, a 7. §-ban az ítéletekre van meghatározva.

9. §. (második bekezdés.) Ha az ítélet a feleknek több példányban adatik ki, úgy a második és minden további példány külön-külön 50 krnyi bélyeg alá esik. (Bővebben l. az „Illetéki díjjegyzék 96. tétel-számát.)

n. 95. §.

Azon ügyekben, melyek a polgári bíróság által már érdemleg elintéztettek, vagy előtte még folyamatban vannak, az előző szakaszban említett bíróságok nem járhatnak el.

Ezen külön bíróságok hatásköre alá tartozó ügyekben a felek magokat ügyvéd vagy megbízott által képviseltethetik: a bíróság azonban, amennyiben a képviselővel megtartott tárgyalás után az ügy eldöntése végett szükségesnek látja, a feleket személyes megjelenésre idézheti és a tényállás tisztába hozatala végett, hozzájuk kérdéseket intézhet.

A birói illetőség vagy érdekeltség elleni kifogás az említett külön bíróságok előtt az első tárgyalásnak, s ha az hivatalból halasztatik el, a kitűzött újabb tárgyalás kezdetén teendő meg, mire a felek a bíróság által figyelemzettetendők.

Ha a bíróság e kifogásnak helyt adott: fölperes a végzés kihirdetésétől vagy kézbesítésétől számított 3 nap alatt felfolyamodással élhet.

n. 96. §.

Az előző szakaszban megnevezett bíróságok ítéletei ellen felfolyamodásnak van helye a következő alaki sérelmek miatt:

a) ha a bíróság olyan ügyben ítelt, amelyre nézve a rendes birói illetőségtől eltérésnek helye nincs; nemkülönben, ha az illetékességi kifogás elvetésével, vagy alperes meg nem jelenése esetében makacsságból, a 94. §. szerint illetősége alá nem tartozó ügyben hozott ítéletet;

b) ha meg nem jelenése folytán lett ügyvesztessé azon fél, ki épen nem, vagy nem szabályszerűen idéztetett;

c) ha valamelyik fél törvényes képviselőjének mellőzésével indított pert vagy idéztetett perbe, s a hiba utólag helyre nem hozatott;

d) ha valamelyik fél nevében egy harmadik meghatalmazás nélkül járt el s a hiány nem pótoltatott;

e) ha az eljárás során emelt érdekeltségi kifogás dacára a birói cselekvénybe, melynek az ügy eldöntésére lényeges befolyása van, — vagy pedig az ítélet hozatalába érdekelt bíró folyt be;

f) ha a bíróság az ítélet hozatalánál nem volt szabályszerűen alakítva;

g) ha az ítélet a kérelmen túl terjeszkedik.

Ha felfolyamodás adatik be, a föltétlenül marasztaló ítélet alapján biztosítási végrehajtásnak van helye.

A kir. tábla végzése ellen további felfolyamodásnak csak akkor van helye, ha az ítélet megsemmisített.

A felfolyamodások az ítélet kihirdetésétől vagy kézbesítésétől számított 3 nap alatt adandók be és soronkívül intézendő el.

n. 97. §.

A n. 94. §-ban említett bíróságok előtt a tárgyalási határnapnak vagy a felfolyamodási határidőnek vétlen elmulasztása esetében igazolásnak van helye.

Az igazolási kérvény az akadály megszűntétől számított 3 nap alatt, legkésőbbben azonban a mulasztott határidő vagy határnaptól számított 3 hó alatt, a 94. §-ban

említett bírósághoz adandó be, mely a felett véglegesen határoz.

Az igazolási kérvény mindaddig, míg az igazolásnak hely nem adatik, a meghozott ítélet végrehajtására hasztó hatálylyal nem bir.

A 96. §. c) és d) pontjának eseteiben az ítélet megsemmisítése, a jogerőre emelkedés napjától számítandó három év alatt, az 50. §. értelmében, a rendes polgári bíró előtt indítandó per útján is követelhető.

Perújításnak helye nincs. Az 1868. LIV. t.-c. 321. és a jelen törvény 73. §-ai eseteiben azonban a pervesztés fél a rendes polgári bíróság előtt indítandó per útján a tőzsde-bíróság ítéletének megsemmisítését és teljes kártérítést követelhet.

n. 98. §.

A biztosítás és a kielégítési végrehajtás elrendelése iránti kérvény a 94. §-ban említett bíróságokhoz adandó be, s innét felszerelve a biztosítási vagy a kielégítési végrehajtás elrendelése végett, azon kir. törvényszékhez teendő át, melynek területén az ítélet hozatott. Ezen kir. törvényszék az általa elrendelendő biztosítás vagy kielégítési végrehajtás foganatosítása végett, szükség esetében az e végből illetékes helyi bíróságot keresi meg.

n. 99. §.

A bírák és bírósági hivatalnokok felelősségéről szóló 1871. évi VIII. t.-c. a 94. §-ban említett bíróságok bíráira is kiterjesztetik olyan módon, hogy ezen bíróságok elnökeire és bíráira nézve, az első fokú fegyelmi hatóságot a királyi tábla fegyelmi bírósága gyakorolja.

n. 100. §.

Azon napot, amelyen jelen törvény hatályba lép, az igazságügyminiszter állapítja meg.

A jelen törvény hatályba léptekor folyamatban lévő ügyekre nézve a következő szabályok szolgálnak zsinormértékül:

a) az elsőbíróságok előtt folyamatban maradt ügyekben a további eljárásnál a jelen törvény szabályai alkalmazandók:

b) a birói hatáskör és az illetőség kérdése a jelen törvény hatályba lépte előtt folyamatba tett ügyekben a korábbi törvény szerint döntendő el;

c) a jelen törvény hatályba lépte után kézbesített vagy kihirdetett határozatok ellen perorvoslatokkal csak a jelen törvény szabályai szerint lehet élni. Amennyiben azonban valamely perorvoslatra — ide értve a perújítást is — a korábbi törvényben hosszabb határidő van kitűzve: azon kérdésre nézve, hogy a jelen törvény rendelkezéseinek megfelelő perorvoslat mely határidő alatt adandó be; a korábbi törvény intézkedései alkalmazandók. Ugyanezen szabály alkalmazandó azon határozatok elleni perorvoslatra is, melyek a korábbi törvény hatálya alatt hozott és kézbesített határozatok ellen, a jelen törvény hatályba lépte után adatnak be;

d) a jelen törvény 37. §-ának intézkedései az elsőbírósági ítélettel már ellátott ügyekben, és a 47. §. intézkedései, a már másodbírósági ítélettel ellátott ügyekben nem alkalmazandók.

Jelen szakasz első mondatában nyert felhatalmazás alapján az 1881. LIX. t.-cikket a m. kir. igazságügyi miniszter 1881. évi nov. 1-én 3275. elnöki szám alatt k. rendeletével 1882. évi január 1-én léptette hatályba.

n. 101. §.

A jelen törvény hatályba léptének napján a magyar királyi Curia két osztálya egyesítettik.

Addig, míg a m. kir. Curia szervezése iránt a törvényhozás intézkedik, a m. kir. Curia áll az országbiróból, mint elnökből; a legfőbb ítélőszéki elnökből, mint másodelnökből; a semmitőszék alelnökéből, mint alelnökből; a legfőbb ítélőszéki tanácselnökökből, és a m. kir. Curia semmitőszéki és legfőbb ítélőszéki osztályának biráiból.

A m. kir. Curia segéd- és kezelő-személyzetének létszámát, a szükséghez képest, az igazságügyminiszter állapítja meg.

n. 102. §.

A jelen törvény hatályba léptekor a m. kir. Curia semmitőszéki osztályánál elintézetlenül levő, valamint a már közbevetett semmiségi panaszok folytán felterjesztendő ügyek, amennyiben a semmiségi panasz az elsőbírósági határozat vagy eljárás ellen adatott be, az illetékes királyi ítélőtáblához, amennyiben pedig a semmiségi panasz másodbírósági, vagy harmadbírósági határozat vagy eljárás ellen adatott be, a m. királyi Curiahoz tételnek át, illetőleg terjesztetnek fel.

Az ilyen semmiségi panaszok, amennyiben ugyanazon határozat ellen felelkezés is használtatott, azzal együttesen intéztetnek el.

A harmadbíróság határozata ellen emelt, s jelen törvény hatályba léptekor még el nem intézett semmiségi panasz, az előbbi határozat hozatalában részt nem vett elnök-, vagy tanácselnök- és 8 bíróból alakítandó ülésben intéztetik el.

A jelen törvény hatályba léptének napja előtt hozott elsőbírósági végzések és bírósági eljárás ellen emelt semmiségi panaszokat elintéző királyi táblai határozat ellen további perorvoslatnak helye nincs.

n. 103. §.

Mindazon ügyekben, melyek nem a törvénykezési rendtartás által vannak a m. kir. Curia semmitőszéki osztályának hatásköréhez utasítva: a m. kir. Curia jár el ugyanazon módon, amint eddig a semmitőszék eljár.

Az 1868. évi LV. t.-cikkben szabályozott kisajátítási eljárás során azon törvény 58. §-a szerint, valamint az 1868. évi LVI. t.-cikkben szabályozott kisajátítási eljárás során, azon törvény 75. §-a szerint megengedett semmiségi panasz felett, a m. kir. Curia határoz.

Az 1868. LV. t.-c. 58. §-a:

A törvényszék érdemleges határozata ellen minden érdekelt fél, a kézbesítés napját követő három nap alatt, semmiségi panaszt nyújthat be, mely az illető bíróság által további három nap alatt a kir. semmitőszékhez felterjesztendő.

Az 1868. LVI. t.-c. 75. §-a:

Az esküdtszék által hozott ítélet ellen a jelen törvény V. és VI. fejezeteiben meghatározott szabályok megsértése miatt emelhető semmisségi panaszon kívül egyéb perorvoslatnak nincs helye.

A semmisségi panaszt az ítélet kihirdetése alkalmával szóval kell bejelenteni vagy az ítélet kihirdetését követő naptól számítandó három nap alatt az elnöklő bíróhoz írásban benyújtani. A semmisségi panaszban az erre okot adott tény határozottan megjelölendő.

Az elnöklő bíró, ha a semmisségi panasz szóval jelentetett be, azt jegyzőkönyvbe véteti, mely az ezen jogorvoslatot használó fél, valamint az elnök s a jegyző által aláírandó.

Tartozik az elnök a semmisségi panasz bejelentését vagy beadását követő napon az iratokat, a semmisítési okul felhozott állítás iránti körülményes nyilatkozatával együtt, a semmitőszékhez felterjeszteni.

Későn beadott semmisségi panasz az elnök által hivatalból visszautasítandó.

n. 104. §.

1871. VIII. t.-c. 33. §-ában felsorolt személyek felett, a fegyelmi bíraskodást a m. kir. Curia kisebb fegyelmi tanácsa gyakorolja, mely a m. kir. Curia másodelnökének, ennek akadályoztatása esetében pedig a kinevezés sorrende szerint a tanácselnöknek elnöklete alatt, a m. kir. Curia 6 ítélő bírájából alakíttatik.

Ugyanezen bíróság gyakorolja másodfokban a fegyelmi bíraskodást azon ügyekben, melyekben első fokban a kir. tábla fegyelmi bírósága járt el.

Az idézett törvény 34. §-ának második bekezdése szerinti másodfokú fegyelmi bíraskodást a m. kir. Curia nagyobb fegyelmi tanácsa gyakorolja, mely a m. kir. Curia elnökének, ennek akadályoztatása esetében pedig az alelnöknek, illetőleg a kineveztetés sorrende szerint a tanácselnöknek elnöklete alatt, a m. kir. Curia nyolc bírói tagjából alakíttatik.

A kir. táblák elnökei és alelnökei, a m. kir. Curia elnökei, tanácselnökei és ítélőbírái, továbbá a korona-ügyész feletti fegyelmi hatóság gyakorlatára hivatott külön fegyelmi bíróság, az 1871. évi VIII. t.-c. 35. §-a értelmében alakíttatik.

Az 1871. VIII. t.-c. idézett szakaszai:

33. §. Az elsőfolyamodású kir. törvényszékek elnökei, a kir. táblák ítélőbírái felett, ezek elnökeinek és alelnökeinek kivételével, továbbá a

kir. táblák mellett alkalmazott kir. ügyészek és ezek helyettesei, végre a m. kir. Curia összes segéd- és kezelő-személyzete felett a fegyelmi bíróságot a kir. legfőbb ítélőszék gyakorolja.

Ezen fegyelmi bíróság a legfőbb ítélőszék elnökéből, akadályoztatása esetében a kinevezési sorrendben következő tanácselnökéből és hat ítélő bírójából alakíttatik.

34. §. Az elsőfokú kir. törvényszékek fegyelmi bíróságára nézve a kir. tábla fegyelmi bírósága; a kir. tábla fegyelmi bíróságra nézve pedig a kir. legfőbb ítélőszék fegyelmi bírósága képezi a másod- és utolsófokú bíróságot.

Azon fegyelmi ügyek, melyekben a bíraskodás első fokban a legfőbb ítélőszék fegyelmi bíróságát illeti, felelbbvitel esetében a kir. Curia mindkét osztályának bíráiból alakuló fegyelmi bírósághoz tételnek át. Ezen fegyelmi bíróság az elnökön kívül nyolc tagból, felében a semmitőszék, másik felében pedig a legfőbb ítélőszék tagjaiból alakul. Az elnökséget a bíróságnál a semmitőszék elnöke viszi, akit szükség esetében a semmitőszék alelnöke helyettesít.

35. §. A kir. táblák elnökei és alelnökei, a kir. Curia elnökei és alelnökei, ítélőbírái, továbbá a korona-ügyész fölött külön fegyelmi bíróság gyakorolja a fegyelmi hatóságot.

Ezen fegyelmi bíróság, amely 36 rendes és 12 pótagyból áll, fele részben a felső ház által minden országgyűlésen önkebeléből választandó tagokból, fele részben pedig a m. kir. Curia alelnökeiből és bíráiból alakíttatik kineveztetésük sorrendje szerint. Elnök, a felsőház elnöke vagy másodelnöke, ezek akadályoztatása esetében a felsőház által választott tagok közül az, ki legtöbb szavazatot nyert.

Ezen fegyelmi bíróságnak felsőházi tagjai a felsőháznak nyílt ülésében bírói esküt tesznek le; lemondás esetében a lemondás okainak alaposága és lemondás elfogadása felett a felsőház határoz; — megbízatásukat minden esetben mindaddig tartoznak folytatni, míg helyök új választás által be nem tölthetett.

A bíróság az elnökön kívül tizenkettős tanácsban ítél. A bíróság tagjainak névjegyzéke a közzététellel s a vádlattal legalább 24 órával a tárgyalás előtt közzétetik és mindegyiknek jogaiban áll úgy a felsőházi, mint a bírói tagok közül az okok megnevezése nélkül hatnak kihagyását kívánni.

Ha a felek ezen kihagyási jogot épen nem vagy nem egészen gyakorolják: az illető tanács a felsőházi tagok közül azon hat tagból, kik legtöbb szavazatot nyertek, a bírói tagok közül pedig a kinevezés sorrendje szerinti első hat tagból alakíttatik.

Ezen bíróság határozata végérvényes.

n. 105. §.

Az 1874. XXXIII. t.-c. 50. és 51. §. 2. bekezdése oda módosíttatik, hogy a választói jogosultság felett, a m. kir. Curia 5 tagú tanácsban határoz, és ezen tanácsok

elnökei: a m. kir. Curia elnöke, másodelnöke, alelnöke és kineveztetésök sorrendje szerint tanácselnökei.

Az 1874. XXXIII. t.-c. idézett szakaszai:

50. §. Azok, kiknek felszólalása vagy észrevétele felett a központi választmány határozatot hozott, annak közszemlére történt kitételét követő 10 nap alatt; azok pedig, kiknek a 49. §-ban elősorolt határozatok kézbesítettek, a kézbesítéstől számított 10 nap alatt a királyi Curiahoz intézett felebbezésüket a központi választmány elnökéhez benyújthatják. A felebbezés írásban nyújtandó be, s ahhoz új bizonyítékok is mellékelhetők.

A központi választmány a felebbezésre és bizonyítékokra megteheti észrevételeit, és a felebbezést azok kíséretében terjeszti fel a királyi Curiahoz.

51. §. A kir. Curia a felebbezések felett egy vagy több 5 tagú tanácsban határoz.

Ezen tanácsok elnökei: a semmitőszék elnöke, a legfőbb ítélőszék-elnöke, esetleg a semmitőszék alelnöke, és kineveztetésök sorrendje szerint a legfőbb ítélőszék tanácselnökei.

Szükség esetén ily tanácsok az év folyamában is alakíthatók.

Ezen tanácsok nyilvános ülésben, minden újabb vizsgálat mellőzésével határoznak.

A Curianak a teendők körüli ügyrendét az igazságügyminiszter állapítja meg.

Az 1874. XXXIII. t.-c. által a kir. Curiahoz utasított felebbezett ügyek körüli teendők iránt a m. kir. igazságügyminiszter 1875. január 8-án 79. sz. a. kiadott ügyrend következő fontosabb rendelkezést tartalmaz:

5. §. Tekintettel az 1868. LIV. t.-c. 56. §-a által a bírói személyekre nézve meghatározott kizárási okokra, a bíróság egyik tagja sem vehet részt oly ügyek eldöntésében, melyekben saját személye érdekelve van, vagy azok, kiknek választó-jogosultsága forog kérdésben, vagy a felszólalók vele fel- vagy lemenő rokonságban, vagy negyed iziglen oldalrokonságban, másod izbéli sógorsági, vagy gyámsági, gondnoksági, ellenséges vagy peres viszonyban állanak.

7. §. Az előadás nyilvános levén, a felek és közönség tájékozása végett az előadandó ügyek jegyzéke a tanácsok szerint elkülönítve az előadást megelőző nap délelőtti óráiban kifüggesztendő.

8. §. Értesítésnek (informatio) ezen ügyeket illetőleg nincs helye.

9. §. A szavazók az előadó után kineveztetésök sorrendje szerint, nyilvánítják szavazatukat.

10. §. A bíróság az 1874. XXXIII. t.-c. értelmében felebbezett ügyekben „határozat“ által dönt.

11. §. Minden határozat indokolandó.

Ha azonban a felebbezett határozat mind tartalmára, mind indokaira nézve helybenhagyatik: elég ezen indokokra hivatkozni.

12. §. A határozatok, tekintettel az 1869. IV. t.-c. 2. §-ára „Ő felsége, a király nevében“ adatnak ki.

n. 106. §.

Az 1878. évi XXV. t.-c. alapszabályainak 53. cikke oda módosítatik, hogy a választott bíróság három tagját, a vezetése alatt álló birói testület kebeléből, a m. királyi Curia elnöke nevezi ki, ugyanőt illetvén esetleg a hetedik tagnak, mint egyszersmind a választott bíróság elnökének kinevezési joga is.

Az idézett alapszabályok cikke:

Ha bármelyik kormánybiztos a közgyűlés, a főtanács vagy az illető igazgatóság valamely határozata ellen azon okból szólal fel, mivel azt az alapszabályokkal ellenkezőnek tartja, akkor ezen felszólalásnak felfüggesztő hatása van, és az ügy, amennyiben valamelyik igazgatóság határozatára vonatkozik, első sorban eldöntés végett a főtanács elé terjesztendő.

Ha a kormánybiztos felszólalása a közgyűlés vagy a főtanács határozata ellen irányul, akkor az ügy egyelőre tárgyalás végett azon kormány elé terjesztendő, melytől a kormánybiztos megbízatását nyerte. Ha azután a kormány és a bank között egyetértés nem jön létre, az ügyet minden további felelkezés kizárásával választott bíróság dönti el, mely Bécsben ül egybe. E bíróság 7 tagból áll, kik közül hármat a bécsi legfőbb törvényszéknek, hármat a budapesti kir. semmitőszéki osztályának elnöke egy évre a vezetése alatt álló birói testület kebeléből nevez ki. A hetedik tagot, ki egyszersmind ezen választott bíróság elnöke, ama hat tag választja. Ha a választásnál absolut többség el nem éretett, a választott bíróság elnökét felváltva, egyszer a bécsi legfőbb törvényszék és egyszer a budapesti kir. Curia semmitőszéki osztályának elnöke nevezi ki. Hogy a két legfőbb törvényszék elnöke közül ki gyakorolja először a választott bíróság elnökének kinevezése iránt jogot, sorshuzás által döntendő el. A választott bíróság, a főtanács előzetes meghallgatása után, általános szótöbbséggel határoz. Szavazategyenlőség esetében azon nézet válik határozottá, melyhez az elnök járult.

A választott bíróság semmiféle perrendtartási szabályokhoz nincs kötve, de tartozik mégis határozatainak indokait előadni.

n. 107. §.

Az igazságügyminiszter felhatalmaztatik, hogy a kereskedelmi és váltóügyekben követendő peres és perenkívüli eljárást, továbbá a kiskorúság meghosszabbítása, az atyai hatalom gyakorlatának megszüntetése, és a gondnokság alá helyezés iránti eljárást, a jelen törvény által eszközölt változtatásoknak megfelelően, rendeleti úton újabban szabályozza.

A kereskedelmi ügyekben követendő peres és peren kívüli eljárást a m. kir. igazságügyminiszternek 1881. évi november 1-jén, 3269. elnöki sz. a. — a váltóügyekben követendő eljárást ugyanazon napon 2851. elnöki sz. a. k. rendelete szabályozza.

A gondnokság alá helyezés, a kiskorúság meghosszabbítása és az atyai hatalom megszüntetése iránt követendő eljárást az igazságügyminiszternek szinte 1881 november 1-én 3263. elnöki sz. a. kiadott rendelete következőleg szabályozza:

Az 1881. LIX. t.-c. 107. §-ában nyert felhatalmazás alapján rendelem amint következik:

1. §. A gondnokság alá helyezés, a kiskorúság meghosszabbítása és az atyai hatalom megszüntetése kérdésében követendő bírósági eljárás tárgyában 1878. ápril 20-án kiadott igazságügyminiszteri rendelet 1872. január 1. napjától kezdve hatályon kívül helyeztetik, s annak helyébe a következő módosított eljárási szabályok lépnek hatályba.

I. A kiskorúság meghosszabbítása.

2. §. A kiskorúság meghosszabbítására kizárólag azon törvény-szék illetékes, amelynek területén a kiskorú gyámhatóságának székhelye van.

3. §. A kiskorúság meghosszabbítása iránti kérelem előterjesztésének joga illeti:

a) a kiskorúnak szülőit;

b) a kiskorú gyámját;

c) az illetékes gyámhatóság rendelete folytán az árvaszéki ügyészt;

d) az a) pontban említett jogosítottnak nem létezése esetében a kiskorúnak nagyszülőit;

e) az a) és d) pontban jogosítottnak nem létezése esetében a kiskorúnak bármely oldalrokonát az unokatestvéreikig bezárólag.

A jogosítottak kérelmeket együttesen vagy külön is előterjeszthetik.

4. §. A 3. §. a), d) és e) pontjaiban említett rokonok a kiskorúság meghosszabbítása iránti kérelemre vonatkozó jogukat csak akkor gyakorolhatják, ha vagyonuk felett szabad rendelkezési joggal bírnak.

5. §. A kiskorúság meghosszabbítása iránti kérelem keresetlevélben terjesztendő elő.

A keresetlevélben megjelölendők azon ténybeli körülmények, melyekből az 1877. XX. t.-c. 8. §-ában a kiskorúság meghosszabbítására nézve megállapított föltétel létezése következtetik. Megjelölendők továbbá azon bizonyítékok is, melyek a felhozott ténybeli körülmények bebizonyítására szolgálnak. Bizonyítványok, valamint a kérelem támogatására szolgáló más okiratok a keresetlevélhez eredetben vagy másolatban melléklendők.

6. §. A keresetlevél két példányban nyújtandó be, melyeknek egyike a tárgyalás vezetésével megbízott bírónak adatik ki, s nála az érdekeltek által megtekinthető.

A keresetlevél második példánya annak összes mellékleteivel a 8. §-ban előírt intézkedés s esetleg a kiskorú teljeskorúvá váltának ideiglenes felfüggesztése tárgyában az 1877. XX. t.-c. 9. §-a értelmében való határozathozatal végett a törvényszék által az illetékes árvaszékhez teendő át.

7. §. A törvényszék a kiskorú képviselőre ügygondnokot rendel és egyúttal a kérelem fölötti tárgyalásra legalább 15 napra határnapot tűz ki, melyre a kérelmezőn és az ügygondnokon kívül a kiskorúnak gyámja és az árvaszéki ügyész is megidézendők.

Az idézés a keresetlevél fölzetének mindenik érdekelt részére a kérelmező által benyújtandó egy-egy példányára vezetett idézési végzés kézbesítése által eszközöltetik.

Ha a kérelmező kellő számú fölzeteket nem nyújtott be: ezek az ő költségére hivatalból egészítendők ki.

8. §. Az árvaszék a keresetlevél vétele után legrövidebb idő alatt értesíti a törvényszéket mindazon körülményekről, melyek a kérdéses ügyben a bírói elhatározásra befolyást gyakorolhatnak, s megjelöli azon bizonyítékokat is, melyekről az ügyre vonatkozólag tudomással bír; azokat pedig, amelyek nála léteznek, eredeti példányban a törvényszékhez átteszi.

Egyúttal értesíti az árvaszék a törvényszéket, hogy a kérelem beadására a 3. és 4. §§. szerint jogosított rokonok közül kik vannak életben, s ezek neve, holléte és rokonsági foka is megjelölendő.

Azon esetben, ha az árvaszéknél létező iratok valamelyike a teljeskorúság ideiglenes felfüggesztése tárgyában teendő intézkedés céljából az árvaszék által nem volna nélkülözhető: ennek hitelesített másolata küldendő a törvényszékhez.

9. §. Az árvaszék a teljeskorúság ideiglenes felfüggesztése tárgyában hozott végzését annak jogerőre emelkedése után a törvényszéknek megküldeni köteles.

A teljeskorúság ideiglenes felfüggesztése iránti kérdés a kiskorúság meghosszabbítása iránt a bíróságnál megindított eljárást nem függeszti fél.

10. §. A kiskorúság meghosszabbítása iránti tárgyalásnál a sommás eljárásra vonatkozó szabályok követendők.

A tárgyalás törvényszéki bíró által vezetendő.

A tárgyalást vezető bíró köteles a felek nyilatkozatának jegyzőkönyvbe vétele után mindazon körülményekre nézve, melyek a tényállás teljes kiderítésére szükségesek, a felekhez pótkérdéseket intézni, és ezeket, valamint az adott feleleteket a jegyzőkönyvbe bejegyezni; végre a felek hivatkozása folytán, valamint hivatalból is a megfelelő bizonyítékokat beszerezni, tanúkat és szakértőket kihallgatni.

11. §. A kiskorú szülői, illetve ezek nem létében nagyszülői, ha a kérelem nem általuk terjesztetett elő, amennyiben ez nagyobb mérvű késelem nélkül történhetik, a kérelem tárgya felett hivatalból meghallgatandók. A kiskorú oldalrokonainak meghallgatása csak annyiban eszközölendő, amennyiben ez a tényállás földerítése szempontjából szükségesnek mutatkozik.

A meghallgatandó egyéneket, a tanúkat és szakértőket, a törvényszék nevében a tárgyalást vezető bíró idézi meg, illetőleg amennyiben ez költség vagy időkimélt végett célszerűnek mutatkozik, a kihallgatások eszközzése végett az illetékes bíróságokat ő keresi meg.

Ezenfelül jogában áll a tárgyalást vezető bírónak a tárgyalást szükség esetében hivatalból is elhalasztani, s újabb tárgyalási határnapot kitűzni.

12. §. Ha a kitűzött tárgyalásra a megidézett ügygondnok, a gyám és árvaszéki ügyész nem jelennek meg: a tárgyalás a törvényszéki bíró által hivatalból tartandó meg: s a tényállás hivatalból hozandó tisztára.

Ha pedig a tárgyalásra az nem jelenik meg, aki a kiskorúság meghosszabbítását tárgyzó keresetet indította, hivatalból meghallgatandók azok, akiket a 3. és 4. §-ok szerint a kérelem-előterjesztési jog megilleti; és ha ezek valamelyike a kérelemhez csatlakozik, az eljárás folytatandó.

13. §. Ha a kérelmezőnek a kérelem előterjesztésére való jogosulatlansága a tárgyalás folyamán derül ki: a tárgyalás vezetésével megbízott bíró a további eljárást felfüggeszti, és az iratokat a törvényszéknek előterjesztvén, ez utóbbi, amennyiben az említett eset csakugyan feuforog, a tárgyalást végzés által megszünteti, a kérelmezőt az eddigi eljárás összes költségeiben elmarasztalja, és erről az árvaszéket a végzés jogerőre emelkedése után értesíti.

14. §. Ha a 13. §. szerinti megszüntetés esete nem forog fenn: a törvényszéknek jogában áll a tárgyalás befejezése után újabb körülményeknek kiderítését s újabb bizonyítékok fölvételét s szükség esetében a feleknek újabb meghallgatását is elrendelni.

15. §. A kérelem érdeme fölött ítélet hozandó. Eskütől föltételezett ítélet hozatalának helye nincsen.

Az ítélet a 7. §. szerint a tárgyalásra megidézettek mindenikének kézbesítendő, és pedig akkor is, ha ők a tárgyalásra meg nem jelentek.

16. §. A felebbvitelre nézve az 1881. LIX. t.-c. rendelkezései alkalmazandók.

Az ítélet ellen annak kézbesítésétől számított 15 nap alatt felebbezéssel élhetnek mindazok, akiknek az a 15. §. szerint kézbesítendő.

Igazolásnak csupán a felebbezési határidő elmulasztása esetében az elmulasztott határnaptól 15 nap alatt van helye.

Perújításnak és semmiségi keresetnek helye nincs; újabb tény-körülmények és bizonyítékok alapján az eljárás ismételve megindítható.

Az ítélet jogerőre emelkedése után, hiteles példányban az illetékes árvaszékeknek megküldendő, a kiskorúság meghosszabbítása a hivatalos lapban egyszer közzéteendő, és telekkönyvi följegyzésre hivatalból eszközlendő. A kiskorúság meghosszabbítását tárgyzó hirdetés ezen felül a törvényszéknél kifüggesztendő, és a törvényszék területén szabályszerűen közhírré teendő.

II. A kiskorúság meghosszabbításának megszüntetése.

17. §. A kiskorúság meghosszabbításának megszüntetésére ugyanazon bíróság illetékes, amely a meghosszabbítást elrendelte.

18. §. A kiskorúság meghosszabbításának megszüntetését a 3. és 4. §§. szerint jogosított személyeken kívül az is kérelmezheti, akire nézve a kiskorúság meghosszabbítása elrendeltetett.

Ez utóbbi esetben a kérelem szóval is előterjeszthető, mely esetben az elnök a kérelemnek jegyzőkönyvbe foglalására egy bírót bíz meg. A kiskorú képviselőjére a törvényszék által ügygondnok rendelendő s a keresetlevél az ügygondnok által legfőlebb három hó alatt beadandó.

19. §. A további eljárásra és perorvoslatokra vonatkozólag a 6.—8. és 10.—16. §§. a jelen kereset tárgyának megfelelő értelemben alkalmazandók.

A meghosszabbított kiskorúság megszüntetése tárgyában beadott keresetet elutasító ítélet jogerőre emelkedése után, a körülmények változtatásával az eljárás ismételve megindítható.

20. §. A meghosszabbított kiskorúság megszüntetésének hatálya azon napon veszi kezdetét, amely napon az e tárgyban hozott ítélet az összes érdeklettek nézve (15. §.) jogerőre emelkedett.

III. Az atyai hatalom gyakorlatának megszüntetése.

21. §. Az atyai hatalom gyakorlatának megszüntetését kimondó azon gyámhatósági határozat érvénytelenítésére, mely ellen az 1871. XX. t.-c. 22. §-a szerint a bírósági út nyitva tartatott, kizárólag azon törvényszék illetékes, amelynek területén székhelye van azon gyámhatóságnak, mely az atyai hatalom megszüntetésének kérdésében az első fokú határozatot hozta.

22. §. A kérelem a gyámhatósági határozatban még nem nyugvó atya által a határozat jogerőre emelkedésétől számított három hó alatt, az árvaszéki ügyész ellen intézett keresetlevélben terjesztendő ellen.

A később előterjesztett kérelem hivatalból utasítandó vissza.

23. §. A keresetlevélben megjelölendők mindazon körülmények, melyekkel a kérelmező indokolhatni véli:

1) hogy a gyámhatóság az atyai hatalom megszüntetését kimondó határozatának alapjául oly tényt fogadott el, amelylyel ezen következményt az 1877. XX. t.-c. 22. §-a nem köti össze, vagy pedig:

2) hogy az 1877. XX. t.-c. 22. §-a szerint megszüntetési okot képező s a gyámhatósági határozat alapjául elfogadott körülmény nem fogan fenn.

24. §. A kellő időben benyújtott kereset fölötti tárgyalásra legalább 15. napra határnap tűzendő ki, melyre az atyai hatalom gyakorlatától elmozdított atya, valamint az árvaszéki ügyész, továbbá az atya helyett a gyámság vezetésével megbízott személy megidézendők.

25. §. A keresetlevél három példányban s a szükséges számú folzetekben adandó be. A keresetlevél egy példánya a tárgyalást vezető

birónak kiadatik, egy példányra vezetett végzés által pedig a kiskorú-
nak gyámja idéztetik meg. Panaszló és az árvaszéki ügyész külön föl-
zetekre vezetendő végzéssel idéztetnek meg.

26. §. Az idéző végzéssel egyidejűleg a keretlevél egy példányá-
nak közlése mellett megkeresendő a gyámhatóság azon iratoknak és
határozatoknak a tárgyalási határnápig a törvényszékhez való áttételére,
melyek a kérdéses esetre vonatkozólag előtte folytatott eljárásban föl-
merültek, illetőleg keletkeztek.

Az árvaszék köteles ezen iratokat és határozatokat eredetben a
legrövidebb idő alatt a törvényszékhez áttenni, mely iratok azonban a
bírói eljárás végbefejezte után a törvényszék által visszaküldendőek, s a
gyámhatóság a bírósági eljárás eredményéről az ítéletek, illetőleg a
határozatok hitelesített példányainak közlésével értesítendő.

27. §. A további eljárásra a perorvoslatokra vonatkozólag a
10.—16. §§-nak rendelkezései a jelen ügynek megfelelő értelemben azon
eltéréssel alkalmazandók, hogy az 1881. LIX. t.-c. 69. §. 1. és 2. pont-
jainak eseteiben az ítélet jogerőre emelkedésétől számítandó hat hónap
alatt perújításnak van helye.

Az elsőbírósági ítéletet helybenhagyó másodbírósági ítélet ellen
beadott felebbezésnek az atyai hatalom gyakorlatába való visszahelye-
zésre nézve halasztó hatálya van.

IV. Gondnokság alá helyezés.

28. §. Nagykorúnak gondnokság alá helyezésére kizárólag azon
törvényszék illetékes, mely alá a gondnokság alá helyezendő, személyes
bírói illetőség (1868. LIV. t.-c. 30.—32., 34. §§.) szerint tartozik.

29. §. Az 1877. XX. t.-c. 28. §-ának a) pontja esetében a gond-
nokság alá helyezést az elmebeteg vagy magát jelekkel megértetni nem
tudó nagykorú siket-némának föl- vagy lemenő ágbeli rokonai, és az
unokatestvérekig bezárólag oldalrokonai, illetőleg ha ezen rokonok kis-
korúak, törvényes képviselőjök, továbbá a gondnokság alá helyezendő-
nek házasátarsa, végre az árvaszéki ügyész vagy együttesen vagy külön
kérelmezhetik.

30. §. Az 1877. XX. t.-c. 28. §-ának b) és c) pontja eseteiben a
gondnokság alá helyezést a gondnokság alá helyezendő, vagy ennek föl-
menő vagy pedig lemenő ágbeli nagykorú rokonai, továbbá a lemenő
ágbeli kiskorú rokonok törvényes képviselője, illetőleg az 1877. XX. t.-c.
30. §. a) pontjában foglalt érdek-összeütközés esetében a kiskorú
részére kirendelendő külön gondnok, úgy együttesen, mint külön kérel-
mezhetik.

31. §. A gondnokság alá helyezés a 35. és 39. §§-ban szabályozott
esetek kivételével, keresetlevélben kérelmezendő, mely két példányban
s a szükséges számú fölzetekben adandó be.

32. §. Ha a keresetlevél a kérelmezőnek ez iránti jogosulatlan-
sága miatt nem utasítatik vissza: az ügynek tárgyalására legalább
15 napra határnápig tűzendő ki, melyre a gondnokság alá helyezettnei

kért nagykorú a kereset egyik példányára vezetendő végzés által, a kérelmező, valamint az árvaszéki ügyész is, ez utóbbi azon esetben is, ha a keresetet nem ő terjesztette elő, fölzetre vezetendő végzés által megidéztetnek, s a kereset egy példánya a tárgyalást vezető bírónak kiadatik.

33. §. Az 1877. XX. t.-c. 28. §-a a) pontjának esetében annak részére, aki gondnokság alá helyezettetni kéretik, a törvényszék által ügygondnok rendelendő, s a tárgyalásra ez is megidézendő.

34. §. Az 1877. XX. t.-c. 28. §. a) és b) pontjainak eseteiben a törvényszék köteles annak, akinek gondnokság alá helyezettése kéretik, elmebeli állapotát, illetőleg azon tulajdonságát, hogy magát megértetni, esetleg vagyonát kezelni képes-e, orvosi szemle által kiderítettetni, e végett egy vagy több orvost a megfigyeléssel és véleményadással megbízni; a szükség- vagy célszerűséghez képest pedig jogában áll az orvosi vélemény fölött az egyetem orvosi karát, vagy pedig az országos közegészségügyi tanácsot fölülvéleményezés végett megkeresni.

35. §. Ha a törvényszék az állami elmeegógyintézetnek vagy valamely állami, törvényhatósági vagy közkórházi jelleggel felruházott kórháznak igazgatósága által hivatalosan értesítettik arról, hogy valamely nagykorúra nézve az 1877. XX. t.-c. 28. §-a a) pontjában meghatározott esetek egyike fenforogni találtatván, az gyógykezelés végett az intézetbe bevétetett, amennyiben a törvényszék illetékességét jelen rendelet 28. §. szerint megállapítottnak találja, a gondnokság alá helyezési eljárást hivatalból köteles megindítani, s az illető személy részére ügygondnokot rendelvén, a kitzótt tárgyalásra ezt, és az árvaszéki ügyészt hivatalból megidézi s erről az illetékes gyámhatóságot hivatalból értesíti.

36. §. A 35. §-ban megjelölt igazgatói jelentés, illetőleg az orvosi vélemény, szakértői vélemény hatályával bir, mely mindazonáltal az esetben, ha további megfigyelés vagy felülvizsgálat szükségesnek mutatkozik, a 34. §-ban eziránt megállapított intézkedések elrendelését nem zárja ki.

37. §. Ha a törvényszék, amelyhez a 35. §-ban megjelölt jelentés küldetett, magát az eljárásra illetéktelennek tartaná: a jelentést és annak mellékleteit szabályszerű intézkedés végett az illetékes törvényszékhez teszi át.

38. §. A további eljárásra és perorvoslatokra nézve akár kereset alapján, akár a 35. §. értelmében hivatalból indítatott meg az eljárás, a 10—16. §§-nak rendelkezései a jelen ügynek megfelelő értelemben alkalmazandók.

A gondnokság alá helyezést elutasító ítélet jogerőre emelkedése után a körülmények változtával az eljárás ismételve megindítható.

39. §. Ha az 1877. XX. t.-c. 28. §-ának b) vagy c) pontjában meghatározott valamely körülmény alapján valaki önmagának gondnokság alá helyezettése iránti kérelmet terjeszt elő: a törvényszék, amennyiben a kérelem nem a bíróság előtt fölvetett jegyzőkönyvben foglaltatik, vagy közjegyző által kiállított oly felhatalmazás nem mellékel-tetett volna, amely a kérelmet beadó személyt erre különösen és ha-

tározottan felhatalmazza: azon körülményre, vajjon a kérvény az által, vagy annak beegyezésével adatott-e elő, akinek nevében beterjesztetett, tárgyalást rendel, s erre a kérvényezőt személyes megjelenés végett megidézti.

Ha a személyazonosság vagy felhatalmazás iránt kétely nem forog fenn, vagy ha a fenforgott kétely a tárgyalásnál a kérelmező személyes nyilatkozata által vagy közhitelességű okiratban a törvényszékhez időközben benyújtott nyilatkozat által eloszlatott: a gondnokság alá helyezés minden további eljárás nélkül, s az 1877. XX. t.-c. 28. §-ának b) pontja esetében a 34. §-ban előírt szakértői megvizsgálás mellőzésével végzés által rendelendő el.

Jogában áll mindazonáltal a kérelmező föl- és lemenő ágbeli rokonainak ez esetben a törvényszéknél kérelmezni, hogy a gondnokság az ő kérelmekre is elrendeltnék nyilváníttassék.

Ezen esetben az eljárásra nézve a 31., 34. és 38. §§. intézkedései megfelelően alkalmazandók.

40. §. Az ítélet vagy végzés, melylyel a gondnokság alá helyezés elrendeltetik, jogerőre emelkedése után további intézkedés végett az árvaszékekkel is hiteles példányban közlendő.

A gondnokság elrendelésének közzétételére a 16. §. szabályai alkalmazandók.

V. A gondnokság megszüntetése.

41. §. Gondnokság alá helyezett nagykorúak fölötti gondnokságnak megszüntetésére ugyanazon törvényszék illetékes, amely a gondnokságot elrendelte.

42. §. A gondnokság megszüntetését a gondnokolt, vagy ennek gondnoka kérelmezheti.

A gondnokolt ezen kérelmét szóval (18. §.) vagy írásban terjesztheti elő.

43. §. A gondnokolt által előterjesztett kérelem folytán a törvényszék a kérelmező részére ügygondnokot rendel, aki a gondnokság megszüntetése iránt legfőlebb három hó alatt keresetlevelet köteles beadni.

Ha pedig a gondnok kéri a gondnokság megszüntetését: az eziránti keresetlevél a gondnok által terjesztendő elő, mely esetben előző kérelemnek s ügygondnok kinevezésének nincs helye.

44. §. A kereset az árvaszéki ügyész 'ellen intézendő, és annyi példányban nyújtandó be, hogy az árvaszéki ügyésznek, a gondnoknak, s ha ügygondnok neveztetett ki, ennek is egy teljes példány jusson.

45. §. A kereset fölötti tárgyalásra megidézendők mindazok, akik a gondnokság alá helyezés iránti tárgyalásra megidézendők voltak.

A 26. §. rendelkezései a jelen esetben is megtartandók.

46. §. A további eljárásra vonatkozólag a kérelem tárgyának megfelelő értelemben, amennyiben a 47. és 48. §§. kivételt nem állapítanak meg, — ugyanazon szabályok követendők, melyek a nagykorúaknak gondnokság alá helyezésére nézve megállapítottak.

47. §. Ha a gondnokság alá helyezés az 1877. XX. t.-c. 28. §. b) vagy c) pontja alapján a gondnokolt kérelme folytán rendeltetett el, amennyiben az a föl- és lemenő rokonok kérelmére is kimondottnak nem nyilvánított: a gondnokság megszüntetése a gondnokoltnak egyszerű kérelmére, mindazonáltal a szükséghez képest a 34. §-ban meghatározott intézkedések megtartása mellett végzéssel rendelendő el.

A végzés ellen, mely a kérvényezőn kívül a gondnoknak és az árvaszéki ügyésznek is kézbesítendő, halasztó hatálylyal bíró felfolyamodásnak, és ha a másodbiróság az első bíróság végzését megváltoztatta a harmadbirósághoz további felfolyamodásnak van helye.

48. §. Azon esetekben, melyekben a gondnokság alá helyezés a gondnokolt kérelmére rendeltetett el, de az intézkedés hatálya a rokonok vagy házastárs kérelmére kimondottnak nyilvánított: a gondnokság megszüntetése a gondnokolt, vagy a gondnok által az árvaszéki ügyész ellen intézendő keresetlevéllel kérelmezendő; a tárgyalásra azonban azon rokon is megidézendő, akinek kérelmére a gondnokság alá helyezés hatálya kiterjesztett.

49. §. A nagykorúakra nézve elrendelt gondnokság megszüntetésének hatálya azon napon veszi kezdetét, amely napon a gondnokság megszüntét kimondó ítélet vagy végzés valamennyi érdekeltre nézve jogerőre emelkedett.

50. §. A gondnokság megszüntetése iránti eljárás befejezése után a jogerőre emelkedett ítélet vagy végzés a gyámhatósággal hiteles példányban közlendő.

A gondnokság megszüntetése iránti keresetet elutasító ítélet jogerőre emelkedése után, a körülmények változával, az eljárás ismételve megindítható.

VI. Vegyes és átmeneti intézkedések.

51. §. Az 1877. XX. t.-c. 30. §. b) és c) pontjainak eseteiben a bíróság a méhmagzat vagy születendő végrendeleti örökösök képviselőjére az e tárgyban előterjesztett indokolt kérelem folytán, vagy amennyiben a hagyatéki vagy másnemű eljárás során szükségesnek mutatkozik hivatalból és végzés által rendeli el a gondnokságot és nevezi ki a gondnokot.

Ugyanezen szabály áll a gondnokság megszüntetésére nézve is. A kirendelt gondnokot az érdeklettek indokolt kérelmére, s fontos okokból hivatalból is a bíróság állásától végzés által elmozdíthatja, és más gondnokot nevezhet ki.

52. §. A jelen rendeletben szabályozott eljárás körül fölmerült költségeket, ide értve a tanúk vagy szakértők járandóságait és a hirdetményi díjakat, az tartozik előlegezni, akinek kérelmére az eljárás megindított.

53. §. Ha a kiskorúság meghosszabbítása, a meghosszabbított kiskorúság megszüntetése, a gondnokság alá helyezés és a gondnokság megszüntetése iránt az eljárás a jelen rendelet 3., 18., 29. és 43. §§-ai szerint az árvaszéki ügyész vagy ügygondnok kérelmére indított meg:

amennyiben a költségek az árvaszéki ügyész, illetőleg az ügygondnok által nem előlegeztetnek, az eljárás folyamán felmerülő költségek az irodai átalányból előlegezendők. Ugyanez áll akkor is, ha a gondnokság alá helyezés iránt az eljárás a jelen rendelet 35. §. értelmében hivatalból indíttatik meg.

54. §. Ha a gondnokság elrendelésének, a kiskorúság meghosszabbításának, úgy a gondnokság vagy a meghosszabbított kiskorúság megszüntetésének hely adatik, valamint azon esetben, ha a gyámhatósági határozat megváltoztatásával az atyai hatalom megszüntetése a bíróság által hatálytalannak mondatik ki: az eljárási költségek a kiskorút vagy gondnokoltat terhelik.

Az 53. §. szerint az irodai átalányból előlegezett költségeknek a kiskorú vagy gondnokolt vagyonából leendő megtérítése iránt a törvényszék a kérdés érdemében hozott véghatározattal egyidejűleg az illető árvaszéket keresi meg. — Ezen előlegezett költségek a bírói ügyviteli szabályok értelmében nyilvántartandók, s a kiskorúnak vagy gondnokoltak netaláni vagyontalansága szegénységi bizonyítvánnyal igazolandó.

55. §. A bíróság jogosítva van azt, aki a kiskorúság meghosszabbítása, az atyai hatalomnak megszüntetése, vagy valamelyik nagykorúnak gondnokság alá helyezése, nem különben a meghosszabbított kiskorúság vagy gondnokság megszüntetése kérdésében alaptalan kérelmet terjesztett elő, az összes eljárási, valamint a megidézett feleknek okozott költségek és díjak megfizetésében elmarasztalni.

56. §. Jelen rendelet hatályba lépte napjáig folyamatba tett ügyekben a további eljárásra nézve az 1881. LIX. t.-c. 100. és 102. §§-nak rendelkezései megfelelő értelemben alkalmazandók.

57. §. Azon naptól kezdve, amely napon az 1868. LIV. t.-c. és 1881. LIX. t.-c. polgárosított határőrvidéken hatályba lép, a jelen rendelet hatálya a polgárosított határőrvidékre is kiterjed.

n. 108. §.

Felhatalmaztatik az igazságügyminiszter, hogy az 1868. LIV. törvénycikkben foglalt törvénykezési rendtartást, az arra vonatkozó későbbi törvényekkel és rendeletekkel, úgy a jelen törvényt, és az annak alapján kiadandó rendeleteket a polgárosított határőrvidéken, az általa kitűzendő határnapon életbeléptethesse, és a szükséges életbeléptetési és átmeneti intézkedéseket rendeleti úton szabályozhassa.

Ez iránt a m. kir. igazságügyminiszter 1881. évi november 1-én 34.601. elh. sz. a. k. rendeletével intézkedett s úgy az 1868. LIV. t.-c.-ben foglalt polgári törvénykezési rendtartást, az erre vonatkozó későbbi törvényekkel és rendeletekkel, mint az 1881. LIX. t.-cikkben foglalt intézkedéseket valamint az azok alapján kiadott rendeleteket a polgáro-

sított határőrvidéken 1882. évi január 1-én léptette hatályba, s az illető terület törvénykezési és társadalmi viszonyai által igényelt intézkedéseket is megtette. (I. bővebben a v. 259. §-ának jegyzetét.)

n. 109. §.

Az igazságügyminiszter és a vallás- és közoktatásügyi miniszter felhatalmaztatnak, hogy a katolikus főpapok hagyatéki ügyében a javadalmi törzsvagyon elkülönítése, a javadalmi értékeknek az elhunyt főpap hagyatékából, az örökösök és netaláni magánhitelezők igényeit megelőzőleg leendő kiegészítése, úgy az elhalálózaskor folyamatban lévő és jövedelmének felosztása tárgyában követendő közigazgatási eljárást, a fenálló törvények és az e tárgyra vonatkozó szabályrendeletek alapján, a törvényhozás további intézkedéseig rendeleti úton szabályozhassa.

n. 110. §.

Jelen törvény végrehajtásával az igazságügyminiszter, és a vallás- és közoktatásügyi miniszter bizatnak meg.

1881. LX. t.-c.

A végrehajtási eljárásról.

ELSŐ CÍM.

Általános határozatok.

Általában minden bírói határozat foganatosítását végrehajtásnak lehet nevezni; szorosabb és közönségesen vett értelemben pedig *perdöntő bírói határozat vagy egyezségnek érvényesítését nevezük végrehajtásnak.*

Föltételeit képezik: 1. végrehajtható közokirat, 2. a kötelezettség teljesítésére bírói ítéletben vagy egyezségben kitűzött határidőnek lefolyása; esetleg a pernyertes részéről való előzetes teljesítmény; végül 3. a pernyertes akaratának törvény-szerű kijelentése.

A végrehajtás menetét tekintve három szakot különböztethetünk meg, u. m. a foglalást, becslést és árverést. E három szak azonban nem jelenkezik mindig egymástól elkülönítve; sőt egyik vagy másik stadium hiányzik is. Így pl. ingóságok lefoglalásával a becslés is együtt megtörténik; adóslevelek, értékpapírok lefoglalásánál a becslés és árverés legtöbbszörre, közpénztárból fölveendő összegnek végrehajtási lefoglalásánál pedig mindig elmarad.

A végrehajtási lépések hatályát, a hatály beléptének idejét és föltételét az 1881. LX. t.-c. úgy az ingókra mint az ingatlan vagyponra vonatkozólag részletesen megállapítja; míg másrészt a végrehajtási eljárásban az érdekeltek jogainak átalmáról az előterjesztés, a felfolyamodás, az igénykereset és a

végrehajtás felfüggesztési, korlátozási és megszüntetési kereset jogorvoslatainak alkalmazása által gondoskodik.

Megjegyzendő, hogy a végrehajtási eljárás folyamatba tétele után teljesen elenyészik azon különbség, mely a végrehajtható közokirat előzményei tekintetében fenforgott, s a végrehajtási eljárás során csak az ingók és ingatlanokra tekintettel tehetünk különbséget úgy a bírói hatáskört mint az eljárás alakszerűségeit illetőleg.

1. §.

Kielégítési végrehajtásnak végrehajtható közokiratok alapján van helye.

Végrehajtható közokiratok:

a) a polgári bíróságoknak jogerőre emelkedett ítéletei és a váltóügyekben fizetést vagy biztosítást rendelő jogerőre emelkedett sommás végzések;

b) a polgári bíróságoknak jogerőre nem emelkedett azon marasztaló ítéletei, melyek ellen a végrehajtásra halasztó hatálylyal nem bíró felebbezés használtatott;

c) a polgári bíróságoknak pénzbírság vagy költségek kifizetésére kötelező vagy más marasztaló végzése és pedig feltétlenül, ha halasztó hatálylyal bíró felfolyamodással meg nem támadhatók, ellenesetben pedig akkor, ha jogerőre emelkedtek;

d) a polgári bíróságok előtt kötött egyezségek;

e) a választott bíróságok, s a pesti árú- és értéktőzsdének, valamint a vidéki termény- és gabona-csarnokoknak külön bíróságai (1870. évi II. t.-c.) által hozott marasztaló határozatok, vagy ilyen bíróság előtt kötött egyezségről felvett jegyzőkönyvek, illetőleg ezek kiadványai;

f) a büntető bíróságoknak vagyoni marasztalást tartalmazó, jogerőre emelkedett határozatai;

g) az 1874. évi XXXV. t.-c. III. §-a értelmében végrehajtható közjegyzői okiratok;

h) a fegyelmi bíróságoknak, továbbá közigazgatási és pénzügyi hatóságoknak azon végrehajtható határozatai, melyek az érvényben levő jogszabályok szerint, bírói végrehajtásra utalvák.

Az 1876. XV. t.-c. (A közadók kezeléséről.)

58. §. Az egyenes adók könyvelésével és nyilvántartásával megbizott községi közegek, továbbá a kir. adóhivatalok és az illetékszabási hivatal által hivatalos pecsét alatt kiadott hátraléki kimutatások azon okmányok erejével bírnak, melyek alapján végrehajtásnak van helye. Azt, hogy a biztosítási és kielégítési végrehajtás az ingatlanra vezetendő, esetről esetre a törvényhatóság közigazgatási bizottsága végzésileg rendeli el és szabályszerű intézkedés végett az állam jogügyi képviselőjét megkeresi.

1877. XX. t.-c. 191. §. negyedik bekezdése szerint a gyámhatóság elmarasztaló határozata azon okmányok erejével bír, melyek alapján ingatlanokra bírói végrehajtásnak van helye.

2. §.

A végrehajtás elrendelésére az 1. §. a), b), c) és d) pontjai esetében a perbiróság illetékes.

Az f) pont esetében kivétel nélkül, a h) pont esetében pedig akkor, ha külön törvény ellenkező intézkedést nem tartalmaz, a végrehajtás elrendelésére, azon törvényszék, illetőleg 500 frt készpénzösszeget meg nem haladó marasztalás esetében azon járásbiróság illetékes, melynek területén az első folyamodásúlag eljáró büntető bíróságnak, vagy más hatóságnak a székhelye van.

Budapest főváros területén az f) és h) pontok esetében, a végrehajtás elrendelésére, a budapesti kir. törvényszék, illetőleg a budapesti IV. kerületi járásbiróság illetékes.

Az e) pontban említett határozatok és egyezségek alapján a végrehajtás elrendelésére illetékes bíróságot a törvénykezési rendtartás határozza meg.

A közjegyzői okiratok végrehajthatóságának feltételeit, a végrehajtás elrendelésére illetékes bíróságokat, a kötelezett fél kifogásolási jogát és az e tárgybeli eljárást az 1874. évi XXXV. t.-c. X. fejezete szabályozza.

Az 1874. XXXV. t.-c. X. fejezete:

111. §. Közjegyzői okirat alapján végrehajtásnak van helye, ha abban az általános kellékeken felül a kötelezettség teljesítése megállapított, egyszersmind a jogosult és kötelezett fél nevei, a kötelezettség jog-címe és tárgya, s a teljesítés időpontja szabatosan kitétettek.

Azon tények beállta, a melyekhez a teljesítés kötve van, közokirat által bizonyítandó.

112. §. A végrehajtási kérvény azon bírósághoz intézendő, amely a fenforgó ügyre nézve per esetében illetékes volna. A kérvény beadása, valamint a végrehajtás elrendelése, s a további eljárás, mennyiben a jelen törvény eltérőleg nem rendelkezik, — a polgári törvénykezési rendtartás szabályai szerint történik.

113. §. A kötelezett fél kifogással élhet az elrendelt végrehajtás ellen:

- a) ha a bíróság illetéktelen;
- b) ha a végrehajtás alapját képező közjegyzői okiratban foglalt jogügylet érvénytelen;
- c) ha az okirat hamis vagy hamisított;
- d) ha az okirat kiadványa a 139., 140. §§. kellékeivel nem bír;
- e) ha a bíróság a 111. §. szabályai ellenére rendelte el a végrehajtást;
- f) ha a kötelezettség az okirat kiadása után felmerült tény folytán egészben vagy részben elenyészett, vagy annak teljesítésére a jogosított fél halasztást engedett.

114. §. A végrehajtást szenvedő fél kifogását, a végrehajtási végzés vételétől számítandó nyolc nap alatt akár a végrehajtónak adhatja át írásban, vagy mondhatja szóval jegyzőkönyvbe, akár azon bírósághoz nyújthatja be, amely a végrehajtást elrendelte.

A kifogást igazoló bizonyítékok a kifogás megtétele alkalmával előterjesztendők.

A bejelentett kifogás a foglalás foganatosítását nem gátolja.

3. §.

A végrehajtásnak külföldi bíróságok megkeresései, vagy végrehajtási záradékkal ellátott végrehajtható közokmányai alapján való elrendelésére első sorban az államszerződések szolgálnak irányadóul.

Ha államszerződés nincs, csupán a végrehajtató által bizonyítandó viszonyosság (1868. LIV. t.-c. 63. §.) esetében de akkor is csak a következő előfeltételek alatt van helye a végrehajtás elrendelésének:

- a) ha a végrehajtás alapjául jogerőre emelkedett bírói határozat, vagy perbeli bíró egyezség szolgál;
- b) ha a meg nem jelenése folytán elmarasztalt magyar honosnak, a perbeidézéssel, a perbíróság államában saját kezeihez, vagy megkeresés folytán valamely hazai bíróság által szabályszerűen kézbesített;
- c) ha azon államnak valamely bírósága, amely államnak területén a végrehajtandó egyezség kötöttet, jelen tör-

vénynek az illetékességre vonatkozó határozatai szerint illetékes volt; végre

d) ha azon teljesítmény, mely a végrehajtás útján érvényesítetteti szándékoltatik, hazai tiltó törvénybe nem ütközik.

Ezen esetben a végrehajtás elrendelése fölött azon bíróság határoz, mely a 18. §. szerint a végrehajtás fogantatására illetékes.

Ha a végrehajtás fogantatása végett több bíróság kerestetik meg, a végrehajtás elrendelése fölött az első helyen említett törvényszék, ha csupán járásbíróságok kerestettek meg, az első helyen említett járásbíróság határoz, és határozatáról a fogantatásra illetékes többi hatóságokat értesíti.

A nem illetékes bírósághoz intézett megkeresések, az illetékes bírósághoz hivatalból teendők át.

Az 1868 LIV. t.-c. 63. §-a:

„A viszonyosság fennállását valamely külállammal kétség esetében azon fél tartozik igazolni, kinek érdekében a megkeresés történik. Ő Felseje többi országa- és tartományára nézve ilyen igazolás nem szükséges.“

A hazai bíróságok által polgári ügyekben elrendelt végrehajtások a külföldön a következő feltételek alatt fogantatottak.

Ausztriai bíróságokhoz intézendő megkeresvényekre vonatkozó szabályokat az 1869. évi ápril hó 20-án 4412 —; az 1869. évi júniushó 24-én 9240 —; az 1870. évi 683 és 16,045 —; az 1876. évi március 9-én 4440 —; az 1871. évi augusztushó 17-én 13,815 —; az 1873. évi júliushó 26-án 22,342 —; az 1875. évi szeptemberhó 22-én 26952 —; az 1877. évi januárhó 4-én 2781/875 —; az 1877. évi januárhó 5-én 28,061/875 —; az 1878. évi március 18-án 6382 — és az 1880. évi július 2-án 14,370. szám alatt kelt igazságügyminiszteri rendeletek tartalmazzák.

Baden nagyhercegségben a hazai jogerőre emelkedett ítéletek végrehajthatnak s a hazai bíróságok által elrendelt végrehajtások fogantatottak. Az, hogy illetékes volt-e az eljáró bíróság, rendszerint nem képezi a vizsgálat tárgyát. Ha azonban e tekintetben kételyek merülnek fel, vagy ha a végrehajtást szenvedő fél kifogásokkal élne: a kételyek a megkereső bíróság tudomására hozatnak. Ha az illetékesség hibizonyul, a végrehajtás fogantatottatik; ellenkező esetben a kételyek a badeni igazságügyminiszternek jelentetnek be, aki határoz a felett végrehajtható-e az ítélet vagy sem? A megkeresvény s minden melléklete hitelesen németre fordítandó le s közvetítés végett a m. kir. igazságügyminiszterhez terjesztendő fel.

Bajorországban, az ottani perrendtartás értelmében a külföldi bíróságok ítéletei ha jogerőre emelkedtek s valamely illetékes belföldi bíróság által az általános elvek szerint végrehajthatóknak nyilvánítottak, végrehajthatnak. Külföldiek a külföldiek ellen akkor is kérhetik a belföldi bíróságnál a külföldön hozott határozatnak végrehajthatóvá nyilvánítását, ha az illető kötelezettség külföldön keletkezett. Ez kereset alakjában történik. Az alperes részéről emelt kifogások felett a belföldi bíróság határoz; minél a külföldön megtartott tárgyalás eredményére tekintettel lehet. Ha a marasztalt azon állam honosa, amelyben a határozat kelt, a dolog érdemére vonatkozó kifogások csak annyiban engedtetnek meg, amennyiben ezek által igazoltatik, hogy a határozat valamely belföldi tiltó törvénnyel ellenkezik, vagy a belföldi közjoggal nem egyeztethető össze. A Bajorországban kívül felvett okmányok, amennyiben nem bírói határozatok, mint bizonyító eszközök jönnek tekintetbe.

Belgium, Franciaország, Hessen-Darmstadt. Ezen államokban hazai bíróságaink ítéletei csak azon esetben hajthatnak végre, ha az ottani törvénykezési eljárás és polgári törvénykönyv alapján valamely bíróság által végrehajthatóknak mondattak ki. Ennek kimondására szükséges, hogy az ítélet a magyar bíróság részéről végrehajtási záradékkal láttassék el s hogy azt a végrehajtható valamely francia (belga, hessendarmstadti) ügyvéd által képviselve, a végrehajtást szenvedő személyes bíróságánál kérvény mellett mutassa be, melynek alapján az eljáró bíróság az ellenféllel sommás tárgyalást tart és a kérelem iránt határoz.

Hannoverában a magyar bíróságoknak a m. igazságügyminiszterium által közvetített megkeresésére a végrehajtás alapját képező ítélet az ottani perrend értelmében a végrehajtási záradékkal ellátatik és eljárás végett a végrehajtnak kiadatik.

Romániával 1871. évi augusztushó 25-én a viszonyosság tekintetében szerződés jött létre, mely szerint a magyarországi bíróságoknak polgári, kereskedelmi, tengeri és váltójogi ügyekben hozott és jogerőre emelkedett ítéletei végrehajthatnak s a közvetítés a Bukarestben székelő cs. és kir. főkonzulság útján eszközöltetik. A jogerőre emelkedett ítéletek alapján elrendelt végrehajtás foganatosítására különféle kellékek kívántatnak meg. A magyar vagy osztrák honos ellen a konzulügyi székhelyen foganatosítandó végrehajtás eszközzésére elegendő a végrehajtási kérvény és a végrehajtást elrendelő végzés. A nem magyar vagy nem osztrák honos ellen, avagy az ilyenek ellen, de nem valamely osztrák-magyar konzulátus székhelyen foganatosítandó végrehajtás esetében, az ügyiratokhoz csatolandó még a végrehajtást elrendelő végzés alapjául szolgáló bírói határozat hiteles példánya, melynek a jogérvényességet és végrehajthatóságot tartalmazó záradékkal kell ellátva lennie. (L. az 1871. július 12-én kelt 12,055. és 1875. július 17-én kelt 20,360. sz. ig. min. rend.) A fennebbi egyezmény jogerejü ítéletekről szólván, a román bíróságok a hazai bíróságok által elrendelt biztosítási végrehajtást nem foganatosítják (1876. évi jan. 19-diki 1762. sz. ig. min. rend.). A magyar bíróságok által elrendelt végrehajtásokra vonatkozó összes ügyiratok, melyek hiteles oláh fordításban is csatolandók, foganatosítás végett a m.

kir. ig. miniszterhez terjesztendők fel (L. 1873. jul. 1-én kelt 19,923. és 1875. jun. 19-én kelt 13,980. sz. ig. min. rendeleteket.)

A magyarországi bíróságok ítéleteinek Romániában leendő végrehajtása esetén követendő eljárás tárgyában 1880. július 21-én 15154. sz. a. kiadott körrendeletében újólaj oda utasította a m. kir. igazságügy-miniszter a hazai bíróságokat, hogy mindazon esetekben, melyekben a bíróság által elrendelt végrehajtás Romániában lesz foganatosítandó, annak eszközlése végett az ügyiratok fölterjesztése mellett a m. kir. igazságügy-miniszterium közvetítését kérik ki. Együttal figyelmeztette a m. kir. igazságügy-miniszter a bíróságokat az 1871. július 12-én 12,055. sz. a. — 1873. július 1-én 19,923. sz. a. — 1875. június 18-án 13,980. sz. a. — 1875. július 7-én 20,360. sz. a. — és 1876. január 19-én 1762. sz. a. k. kir. igazságügy-miniszteri körrendeletekre, amelyek a bíróságok által e tekintetben követendő eljárást szabályozzák.

Az imént hivatkozott körrendeletek közül az 1873. július 1-én 19,923. és az 1875. június 18-án 13,980. sz. a. k. rendeletek annak idejében nem tétetvén közzé a „Rendeletek tárában“ azoknak másolatát a m. kir. igazságügy-miniszter egyidejűleg megküldötte úgy a kir. törvény-székeknek mint a kir. járásbíróságoknak.

A *szász kir. bíróságok* által hozott határozatoknak Magyarországon végrehajtása iránt a m. kir. igazságügy-miniszterium 1879. január 9-én 30,890/878. sz. a. kibocsátott körrendeletében, támaszkodva a szász kir. kormány újabb kijelentésére, mely szerint Szászországban a külföldi bíróság által hozott határozatok minden fennakadás nélkül, különösen a külföldi bíróság illetékességének vizsgálata nélkül végrehajthatnak, — saját részéről is utasította a kir. bíróságokat, hogy az 1877. július 18-án 19,030. sz. a. k. rendeletről eltérőleg, a szász kir. bíróságok határozatait, azok illetékességének vizsgálata nélkül hajtás végre s foganatosítsák az esetre, ha: 1. a végrehajtást szenvedő szász alattvaló, és 2. ha az elmarasztalt és végrehajtást szenvedendő magyar állampolgár a szász kir. bíróságnak illetékességét nyíltan vagy csak hallgatag elismerte az által, hogy a pörben eljáró bíróság illetékességének kifogásolása nélkül pörbe bocsátkozott.

Mindkét esetben a megkeresett magyar bíróság lesz hivatva a végrehajtás foganatosítása után a végrehajtást szenvedett által az 1. és 2. alatt felsorolt föltételek fenforgása ellen emelt kifogásokat elbírálni. A szükséghez képest ezen kifogások fölött tárgyalás rendelő és végzésben határozat hozandó. Ezen határozat meghozataláig az árverés foganatosítása függőben tartandó.

Szerbiában a magyar bíróságok által elrendelt végrehajtások nem foganatosíthatnak.

Németország bíróságaihoz a magyar bíróságok megkeresvényeiket közvetlenül intézhetik, csak hogy a megkeresésnek és mellékleteinek német nyelvre kell lefordíttatniok (L. 1869. évi július 24-én kelt 9249. és 1875. évi febr. 19-én kelt 29,212. és az 1874. évi január hó 29-én 642. sz. a. igazságügy-miniszteri rendeletet.) A német birodalmi perrendtartás

szerint valamely külföldi bíróság ítélete csak akkor hajtható végre, ha az a belföldi bíróság által előleges tárgyalás alapján végrehajtási záradékkal láttatik el, mi kereset alakjában kérendő. A végrehajtási záradék annak vizsgálata nélkül bocsátandó ki, hogy a külföldi bíróság ítélete törvényes-e vagy nem. A választott bíróság ítélete csak akkor hajtható végre, ha annak megengedhetősége bírói végrehajtási záradékkal van kimondva.

Olaszországban a magyar bíróságok ítéletei a minden egyes esetben külön megindítandó „delibationalis“ eljárás befejezte után hajthatnak végre. (L. 1868. évi dec. 22-iki 15,714. sz. ig. min. rend.) A magyar bíróság a foganatosítás végett a végrehajtást szenvedő fél személyes olasz bíróságához megkereső levelet intéz, mely az ügyet a felebbviteli törvényszékhez terjeszti fel. A delibationalis eljárás abban áll, hogy az ellenfél az iránt hallgattatik meg, hogy: illetékes volt-e a magyar bíróság, törvényszerűen idéztettek-e meg a felek, a törvényeknek megfelelőleg hozott-e a makacsági ítélet, és nem ellenkezik-e az olasz közjoggal? A megkeresvényhez az 1875. évi ápril-hóban létrejött egyezmény szerint nem kell fordítást csatolni, mert e nélkül is elég tétetik a megkeresvénynek. Ha fordítás válnék szükségessé, ez azon kormány részéről és költségén fog eszközöltetni, melyhez a megkeresett bíróság tartozik (l. az 1875. dec. 10-én 2037. sz. a. min. elnöki, valamint az 1875. dec. 31-én 36,854. sz. a. kelt ig. ügymin. rendeleteket). A magyar bíróságok az olasz bíróságokkal az állam hivatalos nyelven leveleznek.

Oroszországban az 1868. évi június 6-án kelt 8154. sz. rendelet szerint az orosz bírósághoz intézendő minden megkeresés a megkereső bíróság nevében vagy bírói határozat vagy hivatalos levél alakjában állítandó ki s benne a megkereső bíróság kérelme világosan és tüzetesen kifejtendő. Eskü- és tanúság-tételnél a vitás ügy megjelölendő s kifejezendő, hogy az illető személy fel- vagy alperesi minőségben hallgatandó-e ki. Ezekén kívül igazolni kell a személyazonosságot is. A megkeresvényben ki kell emelni, hogy a határozat jogérvényes és foganatosítható. A megkeresvény orosz nyelvre fordítandó, mely a szentpétervári csász. és kir. követségnél eszközöltetik. A megkereső bíróságnak fordítás iránti kívánsága mindenkor határozottan kifejezendő. A kézbesítések az orosz birodalombeli lakosok részére a külügyminisztérium útján történnek; a költségek azonban a megkereső bíróság terhére esnek. Az 1869. évi január 22-én 18,729. sz. a. kelt rendelet szerint a végrehajtás iránti megkeresés az orosz bíróságoknál tárgyalás alá vétetik, s ha az ítéletet olyannak találja, mely az ottani államtörvényekkel vagy a társadalmi renddel nem ellenkezik, foganatosíttatik a megkeresvény. Az ítéletek azonban, melyekben valamely Oroszországban fekvő ingatlanra vonatkozó jog ítéltetik meg, végre nem hajthatnak.

Württembergben a magyar bíróságok által elrendelt végrehajtások az illetékes württembergi bírósághoz intézett s a m. kir. igazságügy-minisztérium által közvetített megkeresvényre foganatosíttatnak, miután Württemberg és Magyarország közt teljes viszonyosság áll fenn. (L. az 1868. évi ápril 15-én kelt 4166. sz. a. ig. min. rendeletet.)

Zürich cantonban a végrehajtásra nézve az 1874. évi zürichi perrend 752. §-a irányadó, mely szerint a külföldi polgári ítéletek végrehajtásánál az államszerződések irányadók. Az oly államokból jövő ítéletek végrehajtását, amelyekkel államszerződések nem kötettek, a zürichi bíróság a viszonyok szabad méltatása után megengedheti, de csak akkor köteles megengedni, ha a kérdéses ítélet kétségtelenül jogerejű és oly bíróság által hozott, mely illetékes volt és amelynek illetékessége a zürichi törvényhozás által nem záratik ki. (L. bővebben a „Magyar Igazságügy“ VII. k. 170.—177. l.)

4. §.

Az osztrák-magyar monarchia másik államában hozott bírói határozat és kötött egyezség alapján ezen állam bíróságainak megkeresésére, a végrehajtás a viszonosság előfeltétele alatt, feltétlenül elrendelendő, kivéve azon esetet, ha azon teljesítmény, mely végrehajtás útján érvényesíteni szándékoltatik, hazai tiltó törvénybe ütközik.

5. §.

Valamely magyar honosnak személyállapotát (status) tárgyzó kérdésekben, külföldi bíróságok által hozott bírói határozatok, a magyar honos ellen, belföldön végre nem hajthatók.

6. §.

A végrehajtás elrendelése rendszerint három példányban szerkesztett írásbeli beadványban kérendő, és az első példány a végrehajtás elrendelésének alapjául szolgáló eredeti okirattal szerelendő fel. Bíróságok előtt kötött egyeség és sommás perben hozott ítélet, a bíróságnál lévő eredetire való hivatkozás mellett, egyszerű másolatban is csatolható.

Váltóperekben a végrehajtási kérvény első példányához, az eredeti váltó is melléklendő; ha pedig ez azon bíróság iratai közt léteznék, melynél a végrehajtás elrendelése kéretik, ezen körülmény a kérvényben megemlítendő.

Ha a végrehajtás több alperes ellen, vagy több helyen foganatosítandó, a kérvény annyi példányban adandó be, hogy mindenik alperesnek és mindenik megkeresett ható-

ságnak, illetőleg mindenik kiküldöttnek, külön példány jusson.

A megkeresett hatóság, illetőleg a kiküldött részére szolgáló példányok mellékletek nélkül adandók be; a végrehajtást szenvedőt illető példányok mellé pedig egyszerű másolatban, csupán azon mellékletek csatolandók, amelyek vele még közölve nem voltak.

Az 1. §. e), f), g) és h) pontjainak eseteiben a végrehajtás alapjául szolgáló közokiratnak a végrehajtató által e célból beadandó s hivatalból hitelesítendő másolatai a végrehajtást elrendelő bíróságnál megtartandók.

A hiányosan felszerelt végrehajtási kérvények hiánypótlás végett visszaadandók.

A végrehajtási kérvényekre ívenként 50 kros bélyeg jár, ha a per tárgya 50 frton fölül van, azon alúl pedig 20 kros alkalmazandó. (1873. IX. t.-c. 2. §. Ezen felül „illetéki díjjegyzék“ 13. tételszám I. és 100. tételszám.)

Ha a végrehajtási kérvény háromnál több példányban nyújtandó be, a hármad haladó példányok csak fölzeti bélyeggel, s csak egy íven látandók el, mellékleteik pedig bélyegmentesek.

7. §.

Sommás perekben, ingatlanokra vezetendő végrehajtás esetének kivételével, a végrehajtás elrendelése iránti kérelem szóval is előterjeszthető, mely esetben a bíróság, a szóval előterjesztett kérelemről, jegyzőkönyvet veszen föl.

A szóval kérelmezett végrehajtási beadványokra alkalmazandó bélyeg iránt a m. kir. igazságügyminiszter 1875. március 20-án 8735. sz. a. kiadott körrendelete következő útbaigazítást ad:

A végrehajtásnak szóval kérelmezése alkalmával bemutatott ítéleti és egyezségi példányok, ha a végrehajtás jegyzőkönyv fölvétele mellett rendeltetik el: a végrehajtási kérvényt pótló jegyzőkönyv mellékleteinek, — ha pedig jegyzőkönyv fölvétele nélkül rendeltetik el a végrehajtás: mint a végrehajtási kérvény helyét pótlók, végrehajtási beadványoknak tekintendők, s ehhez képest az első esetben a mellékletekre, a második esetben pedig a végrehajtási beadványokra szabott illetékek alá esnek.

8. §.

A végrehajtási kérelemben, a végrehajtató, a végrehajtásra vonatkozó kérelmét szabatosan tartozik előterjeszteni.

A végrehajtási kérelemben továbbá megjelölendő azon bíróság vagy azon bíróságok, amelynek vagy amelyeknek a területén a végrehajtás foganatosítandó, és ha a végrehajtató a végrehajtást hivatalból kívánja eszközölni, ez kifejezetten megemlítendő.

A végrehajtás az annak alapjául szolgáló közokiratban megállapított teljesítési határidő lejártá után kérendő.

9. §.

Az 1. §. a), b) és c) pontjainak eseteiben a bíróság azt, hogy a végrehajtás alapjául szolgáló bírói határozat szabályszerűen kézbesített-e avagy kihirdettetett-e és a végrehajtásra halasztó hatálylyal bíró jogorvoslat használtatott-e, hivatalból tartozik kinyomozni.

Ha a végrehajtási jog valamely feltételtől vagy viszontkötelezettség teljesítésétől függ, a föltétel beálltát, vagy a viszontkötelezettség teljesítését, valamint a végrehajtás egyéb föltételeit is, a végrehajtató tartozik igazolni, amennyiben azok a bírósági iratok által igazolva nincsenek.

10. §.

A végrehajtási kérvény rendszerint az ellenfél meghallgatása nélkül intéztetik el.

A 3. §. esetében kivétel nélkül, a 9., 13. és 15. §§. eseteiben pedig akkor, amikor a végrehajtás elrendelésének előfeltételei közokirattal, vagy hitelesített (1874. XXXV. t.-c. 92., 93. §§.) magánokirattal nem igazolhatók, a végrehajtási kérelem érdemleges elintézése előtt járásbíróknál sommás, törvényszékeknél pedig jegyzőkönyvi tárgyalás tartatik.

A 3. §. esetében, ha képviseltetéséről a végrehajtató nem gondoskodott, részére és költségére a bíróság a tárgyalásra ügygondnokot rendel.

Az 1874. XXXV. t.-c. idézett részei:

92. §. A névalírás valóságának bizonyítása végett szükséges, hogy a fél a közjegyző előtt vagy sajátkezűleg írja alá az okiratot, vagy az ezen már létező aláírást sajátkezű aláírásának ismerje el.

A hitelesítési záradék az úgyszámra hivatkozással s a közjegyző aláírása s hivatalos pecsétje mellett az eredeti okiratra jegyeztetik.

93. §. Ha a közjegyző a fél nyelvét nem érti, a hitelesítés meghitelt tolmács közbenjöttével történik.

11. §.

A végrehajtás elrendelése esetén, a végrehajtás útján érvényesítendő követelés járulékaival együtt a végzésben szabatosan kiteendő, és a végrehajtási kérelem körül felmerült költségek megállapítandók.

Ha a végrehajtást elrendelő bíróság egyszersmind a végrehajtás foganatosítására is illetékes, és a végrehajtás kiküldött által foganatosítandó, a végzésben a kiküldött is kirendeltetik.

12. §.

A végrehajtás megrendeléséről a végrehajtató a végrehajtási kérvény első példányára vezetendő végzés által, a kiküldött vagy megkeresett hatóság és a végrehajtást szenvedő pedig, a végrehajtási kérvény többi példányaira (6. §.) vezetendő és az utóbbinak rendszerint a foganatosításkor kézbesítendő végzés által értesíttetnek. A 7. §. esetében a végrehajtató, a kiküldött és a végrehajtást szenvedő, a jegyzőkönyv másolatára vezetett végzés által értesítendőek.

Ha a végrehajtás el nem rendeltetik, arról a végrehajtási kérvény példányainak visszaadása mellett, indokolt végzésben, csupán a végrehajtást kérő értesíttetik.

Ha a végrehajtás annak elrendelésétől számított 3 hó alatt nem foganatosított: a végrehajtást szenvedőnek, — a végrehajtást kérő értesíttetik.

Ha a végrehajtás annak elrendelésétől számított 3 hó alatt nem foganatosított: a végrehajtást szenvedőnek, — a végrehajtást elrendelő vagy a foganatosítás végett megkeresett bírósághoz benyújtott kérelmére a végrehajtást elrendelő végzés közvetlenül kézbesítendő.

A végrehajtási végzés ilyenén kézbesítése és a végzés ellen netalán használt jogorvoslat, a végrehajtás szabályszerű foganatosítását nem gátolja.

13. §.

A végrehajtás rendszerint a végrehajtható okirat szerint jogosított javára, és az abban kötelezett ellen rendelendő el.

Ha engedmény folytán a jogosított személyében változás történt és e változás közokirattal vagy hitelesített magánokirattal igazoltatik, a végrehajtás az új jogosított javára rendelendő el.

Ha a változás közokirattal vagy hitelesített magánokirattal nem igazoltatik, a bíróság, — mielőtt a végrehajtás megrendelése felett határozna, az engedményezőt és az engedményest sommás, illetőleg jegyzőkönyvi úton meghallgatja.

Váltóköveteléseknél, amennyiben az eredeti váltó a végrehajtási kérvény mellett mutattatik be, a végrehajtás meghallgatás nélkül rendelendő el akkor is, amikor az engedményezés teljes bizonyító erejű magánokirattal (1868. LIV. t.-c. 167. és 168. §§.) van igazolva.

14. §.

Ha a marasztalt fél időközben meghalt s a jogosított a végrehajtást csupán azon vagyonokra kívánja vezetetni, melyek a végrehajtást szenvedő fél hagyatékában találtak, vagy róla az örökösökre szállottak, a végrehajtás az ismert vagy igazolt, esetleg az ismeretlen örökösök ellen rendelendő el. A végrehajtás elrendelésével egyidejűleg, ha az örökösök ismeretlenek, ezek részére, — ha pedig nincs szabályszerűen igazolva, hogy a végrehajtási kérvényben megnevezett örökösöket a kizárólagos örökösödési jog illeti, a netalán még létező örökösök részére és költségére ügygondnok rendelendő. A végrehajtást rendelő végzés, úgy az ismert örökösök mindenikének, mint az ügygondnoknak kézbesítendő, s ennek alapján csakis azon vagyonra vezethető a végrehajtás, mely a végrehajtás szenvedőnek hagyatékában találtak, vagy róla szállott át az örökösökre (92. §.).

15. §.

Ha a végrehajtható nem a végrehajtást szenvedő hagyatékában talált, vagy róla az örökösökre átszállott tár-

gyakra, hanem közvetlenül az örökösök ellen kívánja a végrehajtást intéztetni, kérelme felett sommás, illetőleg jegyzőkönyvi tárgyalás tartatik, és szükség esetében, bizonyítási eljárás után, végzés által hozatik határozat. Azon kérdés, hogy a végrehajtás az örökösök ellen elrendelhető-e, a fennálló anyagi jogszabályok szerint döntendő el.

16. §.

Ha a jogosított halt el időközben, az örökösök a végrehajtás elrendelését kérhetik, ha szabályszerűen igazolják azt, hogy az örökösödési jog őket illeti. Ha az örökösödési jog nem igazolható, annak kérelmére, aki örökösödési jogát valószínűvé teszi, a végrehajtás elrendeltetik ugyan, egyidejűleg azonban a követelés érvényesítésére ügygondnok neveztetik, ki a végrehajtás útján behajtott pénzt vagy értéket, — ha időközben az örökösödési kérdés el nem döntetik, — a hagyatéki bíróságnak átszolgáltatja.

A perben megbízott ügyvéd mindaddig, míg a jogosított elhalálózása tudomására nem jut, a jogosított nevében, ha pedig az elhalálózás tudomására jut, mindaddig, míg az örökösök a fentebbiek szerint fel nem lépnek, az ismeretlen örökösök nevében a szükséges végrehajtási lépéseket megteheti, köteles azonban a behajtott pénzt vagy értéket, ha időközben az örökösödési kérdés el nem döntött, a hagyatéki bíróságnak átszolgáltatni.

17. §.

Ha a jogosított személyében a végrehajtás folyamán történik változás: a végrehajtás folytatásának az új jogosított javára való elrendelése azon bíróságnál kérendő, mely a végrehajtást elrendelte.

A kiküldött azonban addig is, míg a végrehajtást elrendelő bíróság határoz, foganatosítani köteles mindazon végrehajtási cselekményeket, melyek szükségesek a végből, hogy a követelés biztosítva legyen.

Ha a végrehajtás foganatosítása alkalmával tűnik ki, hogy a végrehajtást szenvedő fél elhalt, vagy ha halála

a végrehajtás elrendelése után következik be, a végrehajtás az azt elrendelő bíróságnak újabb határozata nélkül a hagyatékban talált, vagy a marasztaltról az örökösökre szállt vagyronra a 14. §. szerint foganatosítandó. Ezen esetben a 14. §. rendelkezése szerint szükséges ügygondnokot a kiküldött nevezi ki.

18. §.

A végrehajtás foganatosítására azon esetben, ha a végrehajtás ingatlanra vezetettik, az illető bíróság mint telekkönyvi hatóság, minden más esetben azon járásbíróság illetékes, amelynek területén a végrehajtás foganatosítandó. Ha ugyanazon végzésben részint telekkönyvi hatóság, részint járásbíróság által foganatosítandó végrehajtás rendeltetett el, mindkét hatóság külön kerestetik meg.

Budapest főváros hatóságának területén mindazon végrehajtások, melyek nem telekkönyvi bejegyzés által teljesíthetők, az igazságügyminiszter által e végből megbízott egy vagy két járásbíróság által foganatosíttatnak.

A m. kir. igazságügyminiszter 1881. évi november 1-én 3333. eln. sz. a. kiadott rendeletének 1. §-ában Budapest főváros hatóságának területén mindazon végrehajtásoknak foganatosításával, melyek nem telekkönyvi bejegyzés által teljesíthetők, a főváros Duna-jobbparti részében a budapesti I.—III. ker. kir. járásbíróságot, a főváros Duna-balparti részében pedig a budapesti V. ker. kir. járásbíróságot bizta meg.

19. §.

A végrehajtási kérvénynek a végrehajtást elrendelő végzéssel ellátott első példánya a végrehajtatónak kézbesítetvén, a többi példányok rendszerint a kiküldöttnek adatnak ki, illetőleg a végrehajtás foganatosítására illetékes bírósághoz tétetnek át.

Ha a végrehajtó úgy kívánja, az összes végrehajtási példányok neki kézbesítetnek, melyekkel a kiküldöthöz, vagy a végrehajtás foganatosítására illetékes hatósághoz közvetlenül fordulhat; ezen eljárásért azonban külön költség-felszámításnak helye nincs.

A végrehajtás foganatosítására illetékes bíróság, a végzéssel ellátott végrehajtási kérvények megérkezte vagy

bemutatása után, ha a végrehajtás kiküldött által foganasítandó, a kiküldöttet azonnal kirendeli, s a végrehajtási végzésekkel s a kiküldetéssel ellátott végrehajtási kérvényeket a kiküldöttnék, vagy ha kéretik, a végrehajthatónak rövid úton kézbesíti.

A végrehajtás foganasítására rendszerint bírósági végrehajtók és sürgős esetekben, ha a végrehajtók akadályozva vannak, bírósági hivatalnokok vagy joggyakorlók küldetnek ki. Fontosabb esetekben a bíróság, a végrehajtás foganasításával, bírósági tagot vagy kir. közjegyzőt bízhat meg. (154. §.)

A bírói kiküldetésekről az 1874-iki bírói ügyviteli szabályok 202.—208., 210.—221., 225., 227., 229., 230. és 231. §§-ai, valamint az 1881. évi módosító és kiegészítő szabályzat 8.—25. §§-ai rendelkeznek.

Ami különösen a bírósági végrehajtók kiküldetését illeti, az 1881. LIX. t.-c. az 1874-iki, valamint az 1881-iki b. ü. szabályok illetőleg módosító s kiegészítő szabályok ide vonatkozó §-ain kívül az 1871., LI. t.-c. a bírósági végrehajtókról, s az ezt módosító 1875. LX. t.-c. továbbá az 1872. január 29-én 3564. sz. a. kiadott igazságügyminiszteri rendeletben foglalt utasítás is irányadóul szolgál.

Ezen miniszteri rendelet az 1871. LI. t.-c. hatálybalépte napjául 1872. január 30-át tüzte ki s kimondja, hogy a bírósági végrehajtói állományok számát minden egyes kir. járásbíróság és törvényszék területére nézve, a törvényszék meghallgatása után, az igazságügyminiszter állapítja meg (2. §.); hogy a megüresedett állomás pályázat útján töltenő be (3. §.).

Megszabja e rendelet: a bírósági végrehajtó esküjének szövegét (4. §.); aláírásának hittelesítettését (5. §.). A képesítő vizsgálatot bármelyik törvényszéknél lehetők mondja s a vizsgálat iránt általános utasítást ad. (6. §.)

A 7.—30. §§-ok megjelölik a bírósági végrehajtó hatáskörét, intézkednek hivatásuk érdekeletlen teljesítése iránt, utasítást adnak a biztos eljárás, személyes teendők, helyettesre bízható foglalkozás iránt; rendelkeznek a végrehajtói díjak előlegezése, a bírósági végrehajtó által vezetendő könyvek s lajstromok, pecsét iránt s a végrehajtók feletti felügyeletet a kir. törvényszék elnökére s a járásbíróra ruházzák.

20. §.

A kiküldött a végrehajtást hivatalból csak akkor köteles foganasítani, ha a végrehajtást elrendelő végzésben, a végrehajtás hivatalból foganasítandónak mondatott ki, hacsak a foganasítás előtt a végrehajtható vagy meg-

bizottja a végrehajtástól való elállását vagy a végrehajtásnak felfüggesztését a kiküldöttnek írásban be nem jelenti.

A 3. és 4. §§. esetében a végrehajtás hivatalból fogatosítandó, hacsak a megkeresvényben vagy kérvényben világosan az ellenkező nem foglaltatik.

Amennyiben a végrehajtás nem helyben teljesítendő, a kiküldött a költségek előlegezését követelheti. Erről hivatalból fogatosítandó végrehajtás esetében a végrehajtató; megkeresés esetében pedig, — ha a végrehajtatonak vagy képviselőjének lakása nem tudatnék, — a megkereső hatóság a kiküldetés alkalmával értesítendő.

21. §.

A kiküldött, a hivatalból teljesítendő végrehajtásokat a kiküldetésnek, nem hivatalból teljesítendő végrehajtásokat pedig a jelentkezésnek sorrendjében, késedelem nélkül fogatosítani köteles, a nem helyben teljesítendő végrehajtásokat azonban csak akkor, ha a szükséges költség előleg rendelkezésére bocsáttatott. A jelentkezés napját és óráját, a kiküldött, a végrehajtató kérelmére a jelentkezés sorrendét kitüntető sorszám alatt, a végrehajtást elrendelő végzésnek a végrehajtatót illető példányára feljegyezni, aláírásával elismerni, és ha valamely sürgős végrehajtás teljesítésében akadályoztatnék, az iratokat a végrehajtató kívánságára, a helyettesítés eszközöltetése végett, térítvény mellett a végrehajtatonak kiadni köteles.

A késedelemért a kiküldött vagyoniilag is felelős.

22. §.

Reggel 8 óra előtt és este 8 óra után a végrehajtási cselekményt megkezdeni, vagy a megkezdettét folytatni rendszerint nem lehet. Sürgős esetekben a végrehajtásnak esteli 8 óra után, vagy reggeli 8 óra előtt való fogatosítására, a bírósági főnök és pedig előlegesen is engedélyt adhat.

A Gergely-naptár szerint való közönséges ünnepek, és a végrehajtást szenvedő vallási ünnepek, csak azon végrehajtási cselekvények teljesíthetők, melyek a végett szükségesek, hogy a végrehajtandó követelés biztosítva legyen.

23. §.

Ha nem hivatalból foganatosítandó valamely végrehajtás foganatba vétele, a kiküldötnél 3 hónapon át nem szorgalmaztatik, a végrehajtási iratok, a bíróságnak jelentés mellett bemutatván, irattárba tételnek.

A végrehajtási jog, a követelés minőségére és jogcímére való tekintet nélkül, az ítélet jogerőre emelkedésétől vagy más végrehajtható közokiratban foglalt teljesítési határidőtől számított és semmi körülmény által félbe nem szakítható rendes magánjogi elévülés alatt évül el. Az elévülési határidőn belül, a végrehajtható kérelmére, újban rendeltetik kiküldött.

24. §.

A birói kiküldött a végrehajtás foganatosításának megkezdése előtt a végrehajtást elrendelő végzést, a végrehajtást szenvedőnek kézbesíteni köteles.

A végrehajtás foganatosításánál az érdekettek, és ezeken kívül úgy a végrehajtható, mint a végrehajtást szenvedő részéről felhívott két-két felnőtt férfitanu lehetnek jelen.

Ha a végrehajtást szenvedő honn nem találhatik, a végzés háznépének vagy megbizottjának kézbesítettik. Ilyenek nemléte esetében, a végrehajtás a kiküldött által meghívott két tanu jelenlétében foganatosítottatik, a végrehajtási végzés pedig a végrehajtást szenvedő részére a kiküldött által kinevezendő ügygondnoknak kézbesítettik.

25. §.

Ha a végrehajtás a marasztalt fél lakhelyétől különböző helyen teljesítendő, a kiküldött ügygondnokot rendel, a végzést ennek kézbesíti, s erről a végrehajtást szenvedőt, — ha lakhelye vagy tartózkodási helye tudva van, — a végrehajtás befejezésétől számított 24 óra alatt postára

adott ajánlott levélben értesíti. A kir. kincstár és a közalapítványok ellen vezetett végrehajtások eseteiben, a kiküldött, a végrehajtás befejezésétől számított 24 óra alatt, postára adandó ajánlott levélben a kincstár, vagy a közalapítványok képviselőjére hivatott központi közeget értesíteni köteles.

A feladási bevények az iratokhoz csatolandók.

Ha a végrehajtás a bíróság székhelyén kívül teljesítetik, a végrehajtást szenvedő pedig a bíróság székhelyén lakik: ügygondnok-kirendelés mellőzésével, a végrehajtást rendelő végzés, a végrehajtás foganatosítása után, magának a végrehajtást szenvedőnek kézbesítendő. (24. §.)

26. §.

A végrehajtás foganatosításáról jegyzőkönyv vétetik fel, melybe a következők foglaltatnak:

a) a végrehajtási eljárásnak a felek neveire, a végrehajtást elrendelő végzésre és amennyiben a végrehajtás megkeresett bíróság által foganatosítottatik, a kiküldetést tartalmazó végzésre való hivatkozás melletti megjelölése;

b) a végrehajtás helye és ideje, a végrehajtás megkezdési és befejezési időpontjának óra szerint való pontos megjelölésével. Nagyobb városokban a végrehajtás helye, az utca és házszám, esetleg a városrész kitétele mellett jelölendő meg;

c) a kiküldöttnek és a jelenlevő feleknek vagy képviselőinek megnevezése;

d) azon kötelezettségnek és járulékainak megjelölése, amelyekre nézve a végrehajtás elrendeltetett;

e) a végrehajtási cselekvény pontos leírása;

f) a felek és a netalán érdeklettek kérelmei és az ügyre tartozó megjegyzései; utóbbiak lehető röviden összevonva.

A kiküldött, a felek, illetőleg képviselőik, a jelen volt többi érdeklettek és a kiküldött vagy a felek által netalán meghívott tanúk (24. §.) által a jegyzőkönyv aláírandó. Az aláírás megtagadása, úgyszintén az aláírást netalán gátló körülmény a jegyzőkönyv aláírásánál megjegyeztetik.

A jegyzőkönyvet és az összes végrehajtási iratokat a felek és érdekelttek vagy képviselőik megtekinthetik, s azokról saját költségükre másolatot vehetnek.

27. §.

A végrehajtási költségeket a marasztalt fél viseli akkor is, ha a perköltségek megfizetésére nem köteleztetett.

A kérvény beadásakor és minden eljárás alkalmával, az eddig felmerült költségek külön számítandók fel és állapítandók meg, mi végből a kiküldött az eljárás befejezésétől számított 3 nap alatt az iratokat a kiküldő bíróságnak bemutatni köteles. A bíróság az eljárás költségeit, — ideértve a bírósági végrehajtók díjait és költségeit is — megállapítja, arról a feleket értesíti, s amennyiben az eljárás további foganatosítása igénylené, az iratokat a kiküldöttnek visszaadja.

A végrehajtási költségek tételeinek jogosultságára nézve irányadásul szolgálhat, a, bár csak a monarchia másik feléből érkező végrehajtási megkeresések foganatosítása körüli eljárást illetőleg a m. kir. igazságügyminiszternek 1880. július 2-án 14,370. sz. a. kibocsátott következő körrendelete:

Már az 1871. évi augusztushó 17-én 13,815. sz. a. kiadott az, 1871. évi Rendeleték tárában 51. sz. a. közzétett igazságügyi miniszteri rendelettel figyelmeztettek az összes c. f. hazai bíróságok, hogy azon esetben is, ha a magyar bíróságok a monarchia másik felében székelő bíróságok megkeresései folytán végrehajtásokat foganatosítanak, az osztrák cs. k. bíróság részéről polgári ügyben áttett végrehajtási végzés alapján, minden további lépés, a végrehajtás teljes befejezéseig, vagy annak megszüntetéséig, az itteni törvények szerint foganatosítandó s az e körül fölmerülő minden további intézkedés is kizárólag a hazai bíróságok által rendelő el.

Ezen elvből nemcsak az következik, amint az az idézett körrendeletben kimondatott, hogy a zálogolás és becslési jegyzőkönyvek nem küldendők a végrehajtást elrendelő bírósághoz, hogy az árverés nem rendelő el az osztrák cs. kir. bíróságok által, valamint, hogy a végrehajtási jogcselekvények ellen támasztható jogorvoslatok az itteni bíróságoknál nyújthatók be, és a hazai bíróságok által az itt érvényes törvények szerint intézendők el: hanem ezen elvből következik az is, és erre előfordult panaszok folytán különösen figyelmeztetem ez alkalommal a törvényszéket (járásbíróságot,) hogy a hazai bíróságok hatásköréhez tartozik a hazai bíróságok által foganatosítandó végrehajtás folyama alatt felmerülhető összes költségek megállapítása és eszerint a hazai bíróság előtt folyamatban lévő végrehajtás teljesítésénél felmerülő költ-

ségeket egyedül az illető hazai bíróság állapíthatja meg. Osztrák cs. k. bíróság pedig a végrehajtás folyama alatt felmerülő költségeket egyáltalában nem állapíthat meg oly joghatálylyal, hogy ezen költségek a hazai bíróságok által végrehajtás útján behajtassanak.

Nem állapíthat meg tehát, az osztrák cs. kir. bíróság a végrehajtás sürgetéséért, a végrehajtás alatt a hitelező és ügyvéde között tartott tanácskozásokért s más efféle teljesítésekért sem költségeket; csak is azon költségeket, melyek a megkeresés előtt merülnek föl, pl. a végrehajtási kérvényért stb. állapítja meg a megkereső osztrák cs. kir. bíróság.

Miután pedig a fent jelzett elv viszonyos eljárás követése végett a megfelelő utasítással már 1871. évben az osztrák cs. kir. bíróságokkal az ottani igazságügyminiszterium által közöltetett, újból felhivom a kir. bíróságokat, hogy az osztrák cs. kir. bíróságoktól érkező végrehajtási megkeresések fogantatásánál szigorúan ragaszkodjanak a fent jelzett elvhez, és következetesen alkalmazzák azt a végrehajtás alatt felmerülő költségekre is, midőn a végrehajtást szenvedőre nézve megállapítják azon végösszeget, melynek lefizetése által az a követelés alól teljesen felszabadul.

Ami végre a folytatólagos végrehajtások iránt esetleg érkező megkereséseket illeti, úgy kötelesek a magyar bíróságok ezek tekintetében is figyelemmel lenni arra, hogy a végrehajtási jog megszűnése mindig a magyar jog szempontjából bírálendő el.

28. §.

Ugy a végrehajtást elrendelő, mint a végrehajtás fogantatására megkeresett bíróság, a végrehajtást szenvedő kérelmére a végrehajtást felfüggeszteni, vagy kisebb terjedelemre szorítani köteles, ha a végrehajtást szenvedő közokirat által igazolja a következő tények valamelyikét:

a) hogy azon határozatot, melynek alapján a végrehajtás elrendeltetett, a felsőbb bíróság, jogerőre emelkedett határozat által egészben vagy részben megváltoztatta, vagy póteljárás elrendelése nélkül az egész eljárást megsemmisítette;

b) hogy halasztó hatálylyal nem bíró igazolás, perújítás, semmisségi per avagy a végrehajtás megszüntetése, korlátozása, vagy felfüggesztése iránt indított, de halasztó hatálylyal nem bíró kereset folytán hozott jogerejű határozattal a végrehajtás alapjául szolgáló határozat egészben vagy részben megváltoztatott, hatályon kívül tetetett, felfüggesztetett vagy megsemmisített.

A bíróság ezen esetekben a körülményekhez képest, a már foganatosított végrehajtási cselekmények hatályon kívül tételet is megrendeli.

29. §.

A marasztalt fél ellen rendelt csőd hatályára, és a csőd elrendelése előtt foganatosított végrehajtásoknak mi módon való folytatására nézve, a csődtörvény rendelkezései alkalmazandók.

Az 1881. XVII. t.-c. (Csődtörvény) 12. §. „A csődnyitás hatályának kezdete után a csődtömeghez tartozó dolgokra vagy jogokra a közadós tartozása alapján, a csődtömeg elleni hatálylyal tulajdon-, zálog-, vagy megtartási jogot szerezni, biztosítást, zárlatot vagy végrehajtást elrendelni, vagy az elrendeltet foganatosítani nem lehet; és ha foganatosított, az joghatálylyal nem bír.“

13. §. „A csődnyitás után elrendelt telekkönyvi bejegyzés érvényes, ha az e végre szolgáló kérvény vagy megkeresés a csődnyitás hatályának kezdete előtt érkezett a telekkönyvi hatóságához.

A csődnyitás hatályának kezdete előtt szerzett zálog-, megtartási- vagy visszakövetelési jognak a tömeghez tartozó dolgokra vagy jogokra leendő érvényesítése végett a végrehajtást a csődnyitás után is el lehet rendelni és azt foganatosítani.

A hitelezőnek a csődnyitás előtt szerzett azon jogán, mely szerint az magát a zálogból bírói közbejövétel nélkül is kielégítheti, a csődnyitás által változás nem történik.“

30. §.

Ha a végrehajthatónak végrehajtási joga egészben vagy részben elenyészett, vagy időhaladék engedése által felfüggesztett: a végrehajtást szenvedő a végrehajtásnak megszüntetése-, korlátozása- vagy felfüggesztése iránt a következő esetekben indíthat keresetet:

a) bírói határozatokon alapuló végrehajtások eseteiben: ha a végrehajtás megszüntetése, korlátozása vagy felfüggesztése iránti kérelem olyan ténykörülményen alapul, amely a határozat hozatalát megelőző peres eljárás befejezése után merül fel;

b) perbeli egyességen alapuló végrehajtások eseteiben: olyan ténykörülmény alapján, mely az egyezés megkötése után következett be;

c) közjegyzői okiratok alapján elrendelt végrehajtások eseteiben: olyan ténykörülmény alapján, mely a végrehaj-

tást elrendelő végzés kézbesítése után merült fel avagy egyébként az 1874. XXXV. t.-c. 113. és következő §§-ban szabályozott kifogás útján nem érvényesíthető.

A kereset a végrehajtást elrendelő bíróságnál adandó be, s jegyzőkönyvi, illetőleg sommás uton tárgyalatik, és ítélet által döntetik el.

Két egyenlő ítélet ellen további felebbezésnek helye nincs.

Az alkalmazandó bélyeg iránt az „Illetéki díjjegyzék“ 100. tétel-száma következőleg intézkedik:

Midőn a bíróság az 1881. LX. t.-c. 30., 94., 143., 168., 216., 236. és 249. §-ában említett ügyekben ítélet által határoz, ezen ítéletek után a díjjegyzék 48. tételének B. a) és b) pontjai alatt meghatározott (1 ft. 2 ft. 50 kr.) állandó bélyegilleték jár.

Az ilyen ítéletek ellen intézett fölebbviteli beadványok pedig a díjjegyzék 13. tétel, 12. pontja 2-ik jegyzetének határozmányaihoz képest a tárgy értéke szerint 1 vagy 2 frtos bélyeggel látandók el. (1882. vagy évi „Pénzügyi Közlöny“ 9. szám.)

31. §.

A végrehajtás megszüntetése, korlátozása vagy felfüggesztése iránti kereset, a végrehajtás folytatására halasztó hatálylyal csak akkor bír, ha eredetiben bemutatott közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magán okirattal bizonyított tényen alapul, s egyszersmind vagy a végrehajtás foganatosításától, illetőleg a végrehajtási jog telek-könyvi bejegyzését tudató végzés kézbesítésétől számított 3 nap alatt, avagy ha a végrehajtási jog későbbi tény folytán szűnt meg, az ezen tény felmerülte után foganatosított további végrehajtási eljárás befejezésétől, illetőleg a bíróság vagy a kiküldött által hozott végzésnek kézbesítésétől számított 3 nap alatt adatik be.

Az iránt, hogy a kereset halasztó hatálylyal bír-e vagy nem, a bíróság a tárgyalást elrendelő végzésben határoz, s amennyiben a végrehajtás folytatását felfüggeszti: a kiküldöttet, illetőleg a megkeresett hatóságot haladéktalanul értesíteni köteles. A kereset alapjául szolgáló okirat eredetije a bíróságnál megtartandó.

A végrehajtás megszüntetése, korlátozása vagy felfüggesztése iránt beadott, nyilván alaptalan halasztó hatályú kereset, 500 frtig terjedő pénzbírsággal büntetetik.

32. §.

A végrehajtás foganatosítását ellenmondással, kifogással vagy ellenszegüléssel gátolni nem szabad.

A kiküldött, amennyiben a végrehajtási cselekmény foganatosítása szükségessé teszi, a végrehajtást szenvedő lakását és tartályait felnyitathatja és kutatásokat eszközölhet.

Ellenszegülés esetében a végrehajtás az illető törvényhatóság vagy község legközelebbi közbiztonsági közegének segítségével foganatosítandó, melyhez a megkeresést a kiküldött közvetlenül intézi. A netalán szükséges katonai karhatalom megszerzése végett a kiküldött a kiküldő bíróság főnökéhez köteles fordulni.

A végrehajtásnak ellenszegülés által való meggátlása esetében, a kiküldött a bünvádi eljárás megindítása végett, hivatalból külön jelentést tartozik tenni.

33. §.

A királyi palotában, és általában a királyi udvari épületekben, — a királyi ház valamely tagjának laképületeiben és a területen-kivülség jogát élvezők lakásán végrehajtási cselekmények csak a főudvarnagyi hivatal kiküldöttje, vagy az általa megkeresett bírósági közeg által teljesíthetők.

Katonai, vagy katonaság használatában levő épületekben végrehajtási cselekmények csak az illető parancsnok értesítése után foganatosíthatók. A parancsnok a végrehajtási cselekmény foganatosításánál való jelenlétel végett katonai személyt bízhat meg.

Az 1881-iki módosító bírói ügyviteli szabályok 14. §-a szerint az értesítés az eljárás napján szóval teendő meg, s hogy ez megtörtént, továbbá a foganatosításnál való jelenléttel a parancsnok által megbízott katonai személynek neve és állása, valamint az is, hogy a parancsnok katonai személyt ki nem rendelt a végrehajtási jegyzőkönyvben, esetleg ha olyan föl nem vétetik, a jelentésbe irandó.

34. §.

A végrehajtási eljárás során hozott bírósági végzések ellen, amennyiben a törvény ki nem zárja, felfolyamodásnak, — a kiküldött eljárása végzései és intézkedései ellen pedig előterjesztésnek van helye.

A felfolyamodásra nézve, amennyiben a jelen törvény különös intézkedést nem tartalmaz, az általános rendelkezések alkalmazandók.

A felfolyamodás bélyegére nézve az „Illetéki díjjegyzék“ 13. tételszám 12. pontja 2. jegyzetének határozmányai irányadók (l. 100. tételszám.) E szerint a felhasználandó bélyeg a per tárgyának értéke szerint 1 és 2 ftot tesz a felfolyamodás első példányának 1 ivétől. (l. bővebben a n. 38. §-ának függelékét.)

Az előterjesztés, mint egyszerű peres beadvány a 13. tételszám I. 1. pontja alatt meghatározott bélyegilleték — a pertárgy értéke szerinti 20. illetőleg 50 kr. — alá esik. („Illetéki díjjegyzék“ 100. tételszám.)

35. §.

Az előterjesztés a sérelmes eljárástól és intézkedéstől, vagy a sérelmes végzés kézbesítésétől, 8 nap alatt a bírósághoz vagy a kiküldöthöz adandó be, ki az iratokat, jelentés kíséretében a bírósághoz 24 óra alatt beadni köteles.

Az előterjesztés felett, és pedig a szükséghez képest a feleknek vagy a kiküldöttnek meghallgatása után, a 18. §. szerint illetékes bíróság 8 nap alatt határoz, és amennyiben valamely eljárást a kiküldött által elkövetett szabálytalanság miatt megsemmisít, a kiküldöttet a felek kérelme és felszámítása alapján, az okozott költségek 15 nap alatti megfizetésében elmarasztalhatja.

36. §.

Az előterjesztésnek halasztó hatálya annyiban van, amennyiben annak érdemleges elintézéseig árverést fogmatosítani, a lefoglalt követelést a végrehajtatóra átruházni, készpénzt utalványozni és a marasztalás tárgyát a végrehajtatónak átadni nem lehet.

37. §.

A bírósági végzések elleni felfolyamodásnak csupán az ingó vagyron árverésén befolyt vételár kiadására, az ingatlan árverés foganatosítására, a lefoglalt követelésnek a végrehajtatóra való átruházására, készpénz utalványozására, a marasztalás tárgyának a végrehajtató részére való átadására és a 35. §. szerint elmarasztalt kiküldött elleni kielégítési végrehajtás elrendelésére van halasztó hatálya.

A végrehajtást elrendelő végzés ellen beadott felfolyamodásnak a lefoglalt ingóságok árverésére is halasztó hatálya van.

Ha a másodbíróság helybenhagyó vagy megváltoztató határozat által árverést, -a lefoglalt követelésnek a végrehajtatóra átruházását, készpénz utalványozását, vagy a marasztalás tárgyának a végrehajtató részére való átadását rendeli meg: az ezen másodbírósági határozat fogamatba vétele tárgyában hozott elsőbírósági végzés ellen jogorvoslatnak helye nincs.

38. §.

Ha az előterjesztés folytán a kiküldött eljárása, intézkedése vagy végzése megsemmisítettik, illetőleg megváltoztattatik: az e tárgyban hozott bírósági végzés ellen a végrehajtató részéről beadott felfolyamodásnak annyiban van halasztó hatálya, amennyiben annak érdemleges elintézéséig a foganatosított végrehajtási cselekmények a felfolyamodás elintézésétől függő joghatálylyal fentartandók.

39. §.

A végrehajtás folytatására nézve a 36. §-ban körülirt halasztó hatálylyal bír:

a) a felsőbb bíróságnak még jogerőre nem emelkedett azon határozata, mely a végrehajtás alapjául szolgáló határozatot megváltoztatta, vagy az egész eljárást pót eljárás elrendelése nélkül megsemmisítette;

b) a felsőbb bíróságnak azon határozata, amely a

végrehajtás alapjául szolgáló határozatot feloldotta, vagy póteljárás elrendelése mellett megsemmisítette;

c) halasztó hatálylyal nem bíró igazolás, perújítás, vagy semmiségi per folytán hozott, még jogerőre nem emelkedett azon határozat, mely a végrehajtás alapjául szolgáló határozatot hatályon kívül helyezte, megváltoztatta, vagy megsemmisítette;

d) a végrehajtás megszüntetése, korlátozása vagy felfüggesztése iránt indított, de halasztó hatálylyal nem bíró kereset (31. §.) folytán, a végrehajtásnak megszüntetését, korlátozását vagy felfüggesztését kimondó, még jogerőre nem emelkedett ítélet.

Részben megváltoztató, feloldó hatályon kívül helyező vagy megsemmisítő, úgy a végrehajtásnak részbeni megszüntetését, korlátozását vagy felfüggesztését kimondó határozatok csak a végrehajtás azon részére bírnak halasztó hatálylyal, amelyre vonatkoznak.

Folytatandó a végrehajtás, az a) pont esetében, ha a felsőbb bírósági határozat megváltoztatásával azon határozat, melynek alapján a végrehajtás elrendeltetett helybenhagyatik; a b) pont esetében, ha újabb végrehajtható határozat hozatik; a c) pont esetében, ha jogerőre emelkedett határozat által a felsőbb bíróság az igazolásnak, a perújításnak vagy semmiségi pernek helyt nem ad, vagy újabb végrehajtható határozatot hoz: a d) pont esetében pedig, ha a megszüntetés, korlátozás vagy felfüggesztés iránt indított kereset jogerőre emelkedett bírói határozattal elutasíttatik.

p. 40. §.

Visszvégrehajtásnak helye van:

a) ha azon határozatot, melynek alapján a végrehajtás elrendeltetett és foganatosított, felebbezés vagy felfolyamodás folytán hozott s jogerőre emelkedett határozat által a felsőbb bíróság megváltoztatta vagy póteljárás rendelése nélkül az egész eljárással együtt megsemmisítette;

b) ha halasztó hatálylyal nem bíró igazolás, perújítás vagy semmiségi per folytán hozott s jogerőre emelkedett

bírói határozat által azon határozat, melynek alapján a végrehajtás elrendeltetett és foganatosított, hatályon kívül helyeztetik, egészben vagy részben megváltoztattatik avagy megsemmisítetik;

c) ha a végrehajtás megszüntetése, korlátozása vagy felfüggesztése iránt indított, de halasztó hatálylyal nem bíró kereset folytán hozott s jogerőre emelkedett ítélettel a végrehajtás megszüntetése, korlátozása vagy felfüggesztése kimondatott.

A fentebbi a), b) és c) pontok esetében akkor is helye van a visszvégrehajtásnak, ha a végrehajtást szenvedő, a végrehajtatót a végrehajtás megelőzése szempontjából önként kielégítette; de csak akkor, ha a kielégítés vagy a bíróság közbejöttével vagy a kiküldött előtt végrehajtási eljárás alkalmával történt vagy közokirattal igazoltatik.

A visszvégrehajtás a végrehajtásra nézve megállapított szabályok szerint történik.

41. §.

Jogában áll a marasztalt félnek a végrehajtás elrendelése után, sőt a végrehajtás elrendelését megelőzőleg is a marasztalási összeg kifizetését a perbíróóság közbenjöttével teljesíteni.

Ha e végből mindkét fél személyesen jelentkezik: a személyesen nem ismert felek személyazonosságának igazolása után a kifizetés tényéről jegyzőkönyv vétetik föl, mely a felek által aláíratik és az iratsomóhoz csatoltatik. A fizető e mellett külön nyugta kiadását is követelheti.

A marasztalt fél egyoldalú jelentkezése esetében a nyertes fél, illetőleg perbeli képviselője késedelem nélkül megidézendő, és ha személyesen vagy pénzfelvételre jogosított meghatalmazottja által meg nem jelennek: a marasztalt félnek jogában áll a marasztalási összeget, mint visszavonhatatlanul a nyertes felet illetőt, ennek részére a bíróságnak letenni.

A nyertes félnek vagy képviselőjének megjelenése által okozott költségeket a marasztalt fél köteles viselni.

Ugyanily módon teljesíthető a fizetés a végrehajtás foganatosítása végett megkeresett bíróság közbenjötté mellett is, de csak akkor, ha a nyertes fél a végrehajtás foganatosítása végett megkeresett bíróság területén lakik, vagy annak ott a pénzfelvételre jogosított meghatalmazottja van.

A fentebbi szabályok megfelelően alkalmazandók nem készpénzbeli marasztalások teljesítésére is, de csak akkor, ha minőségénél fogva a kötelezettség a bíróság hivatalos helyiségében akadálytalanul teljesíthető.

42. §.

Ha a végrehajtást szenvedő azon ítélet ellen, melynek alapján a végrehajtás elrendeltetett, halasztó hatálylyal nem bíró igazolást, perújítást avagy semmisségi pert indít s egyszersmind kimutatja, hogy az ítélet megváltoztatása, feloldása, megsemmisítése vagy hatályon kívül tétele esetében visszvégrehajtási igénye veszélyeztetve van: kívánhatja, hogy a kielégítés, illetőleg a kielégítési végrehajtás a végrehajtható által nyújtandó biztosítástól tétessék függővé; ilyen biztosítás nem nyújtása esetében pedig engedjék meg, hogy fizetés helyett a végrehajtási összeget vagy a végrehajtás tárgyát s amennyiben utóbbi a bíróságnál való letételére nem alkalmas, a bíróság által, — szükség esetében szakértők meghallgatásával, — megállapítandó készpénzbeli egyenértéket a bíróságnál tegye le.

Ezen kérelem a per bíróságához adandó be, mely szükség esetében az ellenfél meghallgatása után határoz.

Biztosítékul, — ha ez iránt a felek között más megállapodás nem jó létre, — készpénz vagy a kormány által óvadékképesnek nyilvánított értékpapírok fogadandók el az árfolyam két harmadáig, de semmi esetre se a névszerinti értéken felül.

A beadott kérvény a végrehajtás elrendelésére és az elrendelt végrehajtás foganatosítására csak akkor bír halasztó hatálylyal, ha a marasztalás összege vagy a marasztalás tárgya, illetőleg ennek egyenértéke a bíróságnál letétellett.

Óvadékképes értékpapírok a m. kir. igazságügyminiszter 1881. nov. 1-jén 3333. eln. sz. a. kiadott rendeletének 8. §-a szerint — ha erre nézve a felek közt megállapodás nem jön létre, — a következők:

I. a magyar és osztrák *államkötvények*. Az államkötvény elnevezés alatt általában veendőek nemcsak azon állampapírok, amelyek természetöknél fogva az államkötvény nevét viselik, hanem mindazon állami értékpapírok is, amelyek által a magyar vagy az osztrák állam magát bizonyos tőke, kamat, nyereség vagy járadék fizetésére kötelezte; mihez képest a tulajdonképeni állami kötvényeken kívül az állami záloglevelek, kincstári utalványok, pénztári jegyek, sorsjegyek és sóbánya-utalványok is egyaránt ide sorozandók. Továbbá az állami biztosítást élvező, a forgalomnak már átadott és teljes üzletben levő magyar és osztrák vasutak elsőbbségi kötvényei.

II. A következő magánvállalatok záloglevelei, és pedig:

1. az osztrák-magyar banknak (1878. XXV. t.-c.),
2. a magyar földhitelintézetnek,
3. A magyar jelzáloghitelbanknak,
4. A magyar általános földhitel-részvénytársulatnak,
5. a pesti magyar kereskedelmi banknak, és
6. a kis birtokosok orsz. földhitelintézetének (1879. XXXIX. t.-c.)

záloglevelei.

A bírói letétek kezelésére nézve a m. kir. igazságügyminiszternek 1881. évi december 6-án 39.425. sz. a. kibocsátott következő rendelete szolgál szabályul:

1. §. A kir. bíróság bírói letéteit azon kir. adóhivatal kezeli, amelyet e célra a kir. pénzügyminiszter kijelöl.

A kir. adóhivatal hivatalának ezen ágára nézve a bíróságnak alá van rendelve és annak végzéseit és meghagyásait teljesíteni köteles.

Az adóhivatal kiadványa a főnök és az ellenőr által irandó alá, és a hivatalos pecséttel ellátandó.

2. §. Bírói letét gyanánt szolgálhatnak:

készpénz,

közkötelezvények,

magán-adóslevelek,

más fontos pénzértéket képviselő okiratok, valamint ékszerek és drágaságok.

A készpénzből álló és a kir. bíróság által elfogadott bírói letét után, az ezen szakasz következő pontjaiban felsorolt esetek kivételével, az államkincstár az 1872. évi 5872. sz. rendelet (Magyarországi 1872. évi Rendeleték Tára 206. oldal 40. sz.) értelmében a letéteményezés napjától a kiszolgáltatás napjáig 4%-ot fizet.

Arany pénzből álló bírói letét után kamat egyáltalán nem fizetetik; miért is ily letét a forgalmi naplóba sem vezetetik át.

Az ezüst pénzből álló bírói letét kamatoztatására nézve a királyi pénzügyminiszteriumnak 1879. évi 32.660. számú (az 1879. évi „Pénzügyi Közlöny“ 26. számában közzétett) rendelete irányadó. E szerint a letevő

fél arra nézve szólítandó fel írásbeli nyilatkozatokra: vajjon ugyanazon pénznemben kívánja-e annak idejében a visszafizetést, vagy pedig papírpénzben? Első esetben a birói letét után kamat nem fizettetik s az, úgy mint az arany pénzből álló, a forgalmi naplóba át nem vezetetik. Utóbbi esetben az adóhivatal a birói letétet, 4⁰/₁₀₀ kamatoztatás mellett, papírpénz módjára a forgalmi kezelésbe átvezetni köteles.

A letevő félnek nyilatkozata a naplóhoz csatolandó.

Ha a készpénzből álló letét a beszolgáltatott pénznemben és darabokban őrizendő vagy ha a befizetett készpénz a kir. bíróság által birói letétül el nem fogadtatott, — ennek, valamint minden egyéb, a beszolgáltatott minőségben kezelendő letét-tárgynak őrzéseért, őrzési díj fizetendő.

Azon letétek után, amelyeket a kincstár kamatoztat, őrzési díj nem szedendő.

3. §. A kir. adóhivatal azon birói letétet, amely természetben megőrzendő, a többi pénztári tárgytól elkülönítve, tűz és betörés ellen biztos és kettős zárral ellátott szekrényben őrzi, amelynek kulcsai közül egyik a hivatali főnök, a másik pedig az ellenőrködő pénztári tiszt kezére bízatik.

A pénztári kezelésért és a könyvvitel helyességeért a hivatali főnök és az ellenőrködő pénztári tiszt egyetemlegesen felelősek.

4. §. A birói letétekről a kir. bíróságnál, a csatolt minta szerint, nyilvántartási napló vezetendő.

A napló zsinórral átfűzendő, a zsinórok végei a kir. bíróság hivatali pecsétnyomójának alkalmazásával a napló belső boríték-lapjához erősítendő; továbbá a naplónak lapjai megszámozandók, és ugyancsak a belső borítéklapra irandó hit. záradékban a lapok száma megemlítendő.

A napló rovatai a következők:

1. folyószám;
2. a letéteményezésnek ideje és a kir. adóhivatali bevételi naplónak cikke;
3. a letét őrzésére nézve hozott bírósági végzésnek kelte és száma;
4. a letevő neve és az ügy rövid leírása;
5. a letétemény tárgya: készpénz (arany-, ezüst-, papir- és váltópénz), kötvény és értékpapir, drágaság és más értéktárgy, alrovatokkal;
6. a letét kiadására nézve hozott bírósági határozatnak kelte és száma;
7. a kintalt letéti tárgy: készpénz, kötvény, értékpapir, drágaság vagy más értéktárgy, alrovatokkal;
8. észrevételek.

Ezen napló több éven át is használható, de az év végével mindig lezárandó és a kir. bíróság főnöke által azon záradék aláírandó.

5. §. A birói letét tárgyát a fél — kivéve az 1881. LX. t.-cikk 41. §-ának esetét — a kir. bíróságnál le nem teheti, és olyant a kir. bíróság főnöke vagy más tagja el nem fogadhat; miért is erre a felek

a bírósági helyiségekben (iktatóhivatal, pertár, hirdetményi tábla) kifüggesztendő hirdetvényekben figyelmeztendők.

6. §. Ha a fél a bírói letét tárgyát letéteményezni akarja, köteles letéti kérvényt szerkeszteni, s azzal azon kir. adóhivatalnál jelentkezni, amely a bíróság letéteinek kezelésére hivatott. (1. §.)

A kérvény az illetékes kir. bírósághoz intézendő, két példányban állítandó ki és két felzettel látandó el.

A kérvényben kiteendő a letevő neve, polgári állása és lakhelye; továbbá pontosan megjelölendő és körülírandó a letétbe helyezendő tárgy, valamint a letétel célja.

A letéti tárgy következőképen jelölendő meg:

Késpénznél kiteendő: vajjon a letétel aranyban, ezüstben, váltó- (apró-) vagy papírpénzben történik-e? az előbbieken azon fölül az érmek különfélesége szerint jegyzékbe foglalandók, — a papírpénz ellenben a pénzjegyeknek nemei szerint részletezendő.

Kincstári utalványok és más, az állam által kibocsátott kamatozó értékpapírok névleges értékűeknek s a letétel napjáig járó kamatoknak pontos kitételével jelölendők meg.

Egyéb közkötelezvényeknél a minőség, a kamatláb, a darab- és sorszám, a kelet, továbbá a név, amelyre, s az összeg, amelyről azok kiállítvák; — az előmutatóra szóló kötvényeknél pedig a kamatszelvevények száma, a lejárat napja s a szelvény-utalvány is pontosan megjelölendők.

Magánokiratoknál az okiratnak jogi természete, a kelet, a kiállító-
nak neve, az összeg, valamint a kamatláb, szóval mindazon ismertető
jel kiteendő, amely annak más hasonló okirattal való megkülönböz-
tetésére szolgálhat.

Ha mellékletek is csatolvák, azok ugyanily módon pontosan körülírandók.

Az ékszerek és drágaságok, szám, minőség, alak és lényeges ismertető jeleik szerint, értékök kitétele mellett leirandók.

7. §. A kir. adóhivatal a félnek vagy megbízottjának jelentkezése esetében, a letéti kérvény figyelmes átnézése és a letét-tárgyra vonatkozó kitételnek esetleges helyesbítése után, a bírói letét tárgyát átvenni, az átvételt a letéti kérvény 1 példányára vezetett nyugtában elismerni, és a kérvényt a félnek visszaadni tartozik.

Az adóhivatali nyugtában az átvett tárgy pontosan körülírandó és kiteendő az átvétel ideje, valamint az adóhivatali bevételi napló cikkének száma.

A letevő fél kívánhatja, hogy a letét-tárgy jelenlétében naplóz-
tassék.

A kir. bírósághoz a fél az adóhivatali nyugtával ellátott kérvényt nyújtja be.

8. §. A bírói letétnek tárgya posta útján is letéteményezhető.

A végzés a letéti kérvény első példányára mindkét esetben (jelen szakasz 1. és 2. pontja) rávezetendő, és ezen példány a kir. bíróságnál az irattárban megőrzendő.

Ez esetben is köteles a fél a kir. bírósághoz intézett letéti kérvényét a 6. §. szerint kiállítani, és azt a letét tárgyával egy csomagba zární.

A kir. adóhivatal a levél vétele után a 7. §-ban meghatározott eljárást teljesíti és a kérvényt a félnek visszaadás helyett késedelem nélkül azon kir. bírósághoz küldi, amelyhez az intézve van.

Kivételes esetekben a kir. bíróság főnöke a félnek letéti kérelméről jegyzőkönyvet vétethet fel, de a letét-tárgyat ez esetben sem fogadhatja el, hanem a jegyzőkönyvet 3 felzettel, további eljárás végett, a félnek adja ki.

Ily jegyzőkönyvre a szabályszerű bélyegen felül 1 frt értékű bélyegjegy is ragasztandó.

Ily jegyzőkönyv a letéti kérvényt pótolja.

9. §. A kir. bíróságnál a kir. adóhivatal nyugtájával letéti kérvénynek beiktatása után a letéteményezés a letét-nyilvántartási naplóba a kérvénynek beérkezése napján vezetessék be. (1., 2., 4., 5. és esetleg 8. rovatok.)

Azon napló vezetője az adóhivatali nyugta alá a következő záradékot írja: „A bírósági . . . évi letéti napló . . . f. szám alatt beiktatatott“ és ezen záradékot neve aláírásával lássa el.

10. §. A kir. bíróság a kir. adóhivatal által átvett értéknek bírói letétül elfogadására, vagy el nem fogadására késedelem nélkül határozzon.

1. Ha a kérdéses értéket a bíróság bírói letétül elfogadja, erről az adóhivatalt a kérvény II. példányára vezetett végzéssel értesítse, és a naplónak 3. rovatát töltesse ki.

Ezen végzésben az adóhivatal bevételi cikkének kitételével a letét-tárgy pontosan körülírandó, és abban az adóhivatal oda utasítandó, hogy a bírói letétet további utasításig kezelje.

A kir. adóhivatal a végzést bevételi naplójának illető cikkéhez csatolja és a végzés számát az évszám kitételével a kir. pénzügyminiszteriumnak 1871. évi 63,395. sz. rendeletéhez csatolt B. és C. minták szerint vezetett bevételi naplójába és letéteményi főkönyvébe feljegyzi.

A kir. bíróság a letévő felett a letétnek elfogadásáról a felzetre vezetett végzéssel értesítse, amelyben az adóhivatal bevételi cikke szintén pontosaa kiteendő.

2. Ha a kir. bíróság a letett értéket bírói letétül el nem fogadja, az erre vonatkozó végzéssel a letett értéket is utalványozza.

Erről a kir. adóhivatal szintén a kérvény II. példányára vezetett végzésben oly felhívással értesítendő, hogy az átvett értéket a letévő fél, vagy magát kellőleg igazolt megbizottja jelentkezése esetében, annak szabályszerű bélyegtelen nyugtájára, az őrzési díjnak bevételezése után, szolgáltatassa ki.

A felet pedig a kir. bíróság, a felzetre vezetett végzésben, amelyben az adóhivatal bevételi cikke szintén pontosan kiírandó, az értéknek bírói letétül el nem fogadásáról azzal értesítse, hogy az egyidejűleg

utalványozott értéknek ideiglenes adóhivatali kezeléseért őrzési díjt köteles fizetni.

Ez esetben a napló 3. rovata betöltetlenül marad és a napló vezetője a 6. és 7. rovatnak kitöltésére utasítandó.

A végzés a letéti kérvény első példányára mindkét esetben (jelen szakasz 1. és 2. pontja) rávezetendő, és ezen példány a királyi bíróságnál az irattárban megőrzendő.

11. §. Birói kiküldöttek a bevett pénzt vagy értéktárgyat magoknál nem tarthatják, hanem kötelesek azt, ha a kiküldő kir. bíróság székhelyén kir. adóhivatal van, az eljárás befejezte után haladéktalanul a kir. adóhivatalba szállítani, és jelentésüket a letételt igazoló nyugtával ellátva, a kiküldő kir. bírósághoz azonnal, s mindenesetre a letéteményezés napján benyújtani.

A kir. adóhivatal az átvételt a jelentésre vezetett nyugtával igazolja. A bíróság ez esetben a 10. §-ban meghatározott eljárást megfelelően alkalmazza.

Ha a kir. bíróság székhelyén kiadóhivatal nincsen, a birói kiküldöttek a bevett pénzt vagy értéktárgyat az eljárás befejezte után haladéktalanul a kiküldő kir. bíróság főnökének, vagy az általa erre nézve meghatalmazott bírósági tagnak adják át.

12. §. A hatóság minden oly esetben, midőn a kir. bíróság részére posta vagy küldönc útján birói letét-tárgyat küldenek, a boricékre ezen záradékot vezessék rá: „Birói letét tárgyat képezi.“

Az ily úton érkezett küldeményeket, ha a kir. bíróság székhelyén adóhivatal van, a postaszolgáttól, illetve a postahivataltól vagy küldönctől a kir. adóhivatal mint letéti hivatal veszi át és bontja fel, az abban foglalt letéti tárgyat pedig megtartván, s naplójába valamint letéteményi főkönyvbe bevezetvén, az iraton az átvételt nyugtázza és azt a kir. bírósághoz tüstént átküldi, — mely a továbbiakra nézve a 11. §. értelmében intézkedik.

13. §. Ha a kir. bíróság székhelyén kir. adóhivatal nincs, a küldeményt a kir. bíróság főnöke, vagy az általa erre nézve meghatalmazott bírósági tag (l. 2749/1880. i. m. sz. rendeletet) veszi át.

A kir. bíróság főnöke ez esetben, valamint akkor is, ha a birói kiküldött az általa bevett pénzt vagy értéktárgyat neki, illetve az erre meghatalmazott bírósági tagnak átadta, intézkedni tartozik, hogy azon érték, amennyiben az a felvételre jogosított egyénnek közvetlenül, vagy az illető hatóság útján azonnal kiadható — annak, illetve a hatóságnak az érkezés napján kiadassék, illetőleg elküldessék.

Ha az érték azonnal ki nem adható, az a letéti naplóba vezetessék be (9. §.) és a 10. §. első pontjának rendelkezése szerint szerkesztett és két példányban csatolandó végzés kapcsán, a kir. adóhivatalnak ugyancsak az érkezés napján a fenálló szabályok szerint küldessék meg.

Az adóhivatal a végzésnek egyik példányát bevételi naplójának illető cikkéhez csatolja, a végzés számát az évszám kitételével bevételi naplójába, valamint letéteményi főkönyvébe feljegyzi és a végzés másik

példányán az átvételt a 7. §. szerint nyugtáztván ezen végzést a kir. bíróságnak késedelem nélkül visszaküldi.

A nyugta átvétele után a kir. bíróság főnöke a letéti napló 2-ik rovatát kitölteti.

Ha a kir. adóhivataltól a végzésnek nyugtatvánnyal ellátott példánya 8 nap alatt vissza nem érkezik, annak beküldése megsürgetendő, és ha azon végzés újabb 8 nap alatt sem érkezik be, a postahivatalnál a tudakozódási eljárás (reclamatio) megindítandó.

14. §. Az esetben midőn a fél az 1881. LX. t.-c. 41. §-ának intézkedése alapján a marasztalási tárgyra nézve a nyertes felett a per-bíróság közbenjöttével akarja kielégíteni, és azon tárgyat az idézett t.-c. hivatkozott §-ának 3. és utolsó bekezdései alapján a bíróságnál leteszi, ha az adóhivatalilag kezelhető bírói letéttárgyat képez, (2. §.) a kir. bíróság és a kir. adóhivatal a 13. §-ban meghatározott eljárást teljesítsék.

15. A kir. adóhivatal által átvett letéttárgy az illető kir. bíróságnak végzése illetve utasítása nélkül ki nem adható, és a bírói letétek kezelése alól más módozatú kezelésbe át nem vihető.

16. §. A letétnek kiadására nézve hozott végzésben kiteendő :

1. a kir. adóhivatalnak bevételi naplócikke az évszámmal, és ha a letéttárgy bírói letétül a kir. bíróság által elfogadtatott, az erre vonatkozó végzésnek is kelte és száma.

2. Azon hivatalnak vagy egyénnek, esetleg meghatalmazottjának neve, amelynek — illetve a kinek — nyugtájára a letéttárgy kiadandó;

3. a kiadandó letéttárgy pontosan körülírva ;

4. azon kir. adóhivatalnak székhelye, amelynél a jogosítottnak a végzés felmutatása mellett a letéttárgy átvétele végett jelentkezni kell ;

5. ha oly letéttárgy kiadása rendeltetik el, amely után őrzési díj fizetendő, az ennek lefizetésére szóló fölhívás, — ha pedig olyan adatik, ki, amely után az államkincstár kamatot fizet, azon figyelmeztetés, hogy a végzés keltétől számítandó 30 napon túl a kincstár kamatot nem fizet ;

6. azon netaláni teendő amelyet a kir. adóhivatalnak a letéttárgy kiadásánál teljesíteni kell.

Ha oly letéttárgy kiadását rendeli a kir. bíróság, amely után az államkincstár kamatot fizet, a végzésben az is kiteendő, hogy a kamatok a kifizetendő összeg után kifizettessenek-e és kinek, vagy azok további utasításig visszatartassanak.

Az őrzési díj- és a kamatoknak kiszámítása a kir. adóhivatalnak kötelessége.

17. §. A letét tárgyának kiadására nézve hozott végzést a kir. bíróság az érdekelt feleknek a törvénykezési rendtartás intézkedései szerint kézbesítetteti, és ha az jogerőre emelkedett, a letéttárgyat kezelő kir. adóhivatalnak megküldi. a bírósági letétnyilvántartási naplónak 6. és 7. rovatát pedig kitölteti.

18. §. A letéttárgy felvételére jogosultnak vagy magát kellőleg igazolt meghatalmazottjának jelentkezésekor a kir. adóhivatal a letéttárgyat szabályszerű nyugta mellett kiszolgáltatni tartozik.

Ha azonban a kir. adóhivatal letét-naplóiból azt látná, hogy az utalványozott összegre nézve tévedés forog fenn; a kiszolgáltatást felfüggeszteni és a kir. bíróságot az észlelt tévedésről az adatok közlése mellett késedelem nélkül értesíteni tartozik. Ily esetben a letéttárgy a kir. bíróságnak csakis utasítása következtében szolgáltatható ki.

Ha a jelentkező a letéthivatalnál ismeretlen, személye azonosságát teljesen hitelt érdemlő oly két tanú által tartozik igazolni, akik a letéthivatali főnök vagy ellenőr előtt ismeretesek.

19. §. Ha a kir. bíróság a kir. adóhivalt arra utasítja, hogy a letéttárgyat valamely hatóságnak posta útján küldje el, annak a végzéssel egyidejűleg az illető hatósághoz intézett átiratát vagy megkeresvényét is küldje meg. Az adóhivatal a letéttárgyat, a bíróság által megnevezett hatóságnak, az átirat — illetve végzés kapcsán tartozik elküldeni.

20. §. Ha a birói letét tárgyat pénztintézetbeli letéti könyv képezi és az illető pénztintézetnél gyümölcsösztetett pénzből csak egy résznek kiadása rendeltetik el, a kir. adóhivalt arra utasítsa a kir. bíróság, hogy a kifizetni rendelt pénzüsszeget az illető pénztintézetnél — esetleg felmondás után — vegye fel és szolgáltatassa ki a jogosult hivatalnak vagy félnek.

21. §. A kir. bíróság főnökének jogában áll a kir. adóhivatali letéti könyveket és naplókat mindenkor megtekinteni.

22. §. A kir. adóhivatal a nála levő letéti iratokról csakis a bíróság engedélye mellett adhat ki másolatokat az illető feleknek.

23. Ha a birói letétként elfogadott értékpapiroknak szelvényei vannak, — amennyiben az azoknak felvételére jogosult személy már ismeretes, — a kir. bíróság a 10. §. értelmében kiadandó végzéssel a kir. adóhivalt arra is utasítsa, hogy a szelvényeket a lejáratkor a végzésben megnevezendő jogosultnak adja ki.

Amennyiben pedig a szelvényeknek felvételére jogosult személy még nem ismeretes, a kir. adóhivatal a fentebb említett végzésben arra utasítandó, hogy a beváltandó szelvényekről, esetleg pedig a kicserélendő vagy megújítandó szelvényivekről tegyen a bíróságnak jelentést.

Ha pedig a birói letétként elfogadott értékpapírok névre szóló államkötelezvények, a kir. bíróság ugyancsak a 10. §. értelmében kiadandó végzésben a kir. adóhivalt azon kötelezvények után járó kamatoknak felvételére, — és amennyiben az azoknak élvezésére jogosult személy ismeretes, annak megnevezése mellett — arra utasítja, hogy a felvett kamatokat a jogosult személynek szolgáltatassa ki, s erről, — ellenkező esetben pedig a kamatoknak számszerinti mennyiségéről — tegyen jelentést. A kir. bíróság az adóhivatal által a szelvényeknek vagy a névre szóló államkötelezvények után fölvelt kamatoknak a jogosított személy részére tett kiszolgáltatásáról tett jelentés alapján intézkedik, hogy ez a birósági letétnapló 8-dik rovatában följegyeztessék, — ha

pedig a kir. adóhivatal a beváltandó szelvényekről esetleg a kicserélendő vagy megújítandó szelvényivekekről tesz jelentést, vagy a névre szóló kötelezvények után járó kamatok hivatalból lett felvételét jelenti a kir. bíróság a további teendőkre nézve a jelen rendelet szabályai szerint esetről-esetre intézkedik.

Ha a szelvények vagy kamatok felvételére jogosítottnak személyében később változás állana be, ezt a bíróság a letéti kezeléssel megbízott adóhivatallal, ez utóbbi pedig a második esetben a kamatfizetést teljesítő pénztárral tartozik tudatni.

24. §. A bírói letétek után az államkincstár által fizetett kamatok (2. §.) a félnek szabályszerű bélyeges nyugtájára adandók ki, és azoknak számszerű összege a kir. adóhivatal által a bírói letét kiadási naplóban az erre szánt hasábjába irandó. Az ilyen kiszolgáltatott kamatoknak havi összege, mint függő államadósság után járó kamat, külön naplóban számítandó fel.

Az államkincstár által fizetett kamatok a bírói letét tárgya nélkül rendszerint ki nem szolgáltatnak, ha azonban a kir. bíróság rendkívüli esetekben azon kamatoknak kifizetését elrendeli, az ebbeli végzés, jogerőre emelkedés után, nem a kir. adóhivatalhoz küldendő, de a tényleges kifizetésnek elrendelése végett a kir. pénzügyminiszterhez terjesztendő fel.

25. §. A kir. bíróság főnöke felelősség terhe alatt tartozik minden hó utolsó napján a kir. bíróság letétnyilvántartási naplójának 1—5. rovatait a kir. adóhivatal által bevezetett bevételi naplónak illető rovataival pontosan egybeazonosítani.

Ha netalán eltérések vannak, azokat, — amennyiben lehetséges, — kiegyenlíti, s a naplóknak egymással egyezését a letéti kezeléssel megbízott kir. adóhivatal naplóján névalírással és a bíróság hivatalos pecsétjével igazolja; — ellenkező esetben pedig a ki nem egyenlíthető eltéréseket a naplóba bevezeti.

Amennyiben ily alkalommal a kir. bírósági főnök a kir. adóhivatali kezelés és könyvelés tekintetében szabálytalanságot vesz észre — e részbeni tapasztalatait az illető kir. pénzügyigazgatósággal közölni tartozik.

Azon kir. bíróság vezetője amelynek székhelyén adóhivatal nem létezik a kir. bíróságnak letétnyilvántartási naplóját a kir. adóhivatali bevételi naplóval összehasonlítás végett, a hó utolsó napján a kir. adóhivatal székhelyén levő kir. járásbíróság főnökének küldi meg, aki az összehasonlítást késedelem nélkül megtenni és a naplót a következő hó 4-éig visszaküldeni köteles.

Az adóhivatal főnöke és ellenőre, a bírósági és adóhivatali naplók összehasonlítása alkalmával, a bírósági naplóra nézve a bíróság főnöke számára előírt eljárást hasonszerűen alkalmazza, és a bírósági naplóra vezetett záradékot, vagy az abba bevezetett eltéréseket névalírásaikkal valamint a hiv. pecséttel látják el.

26. §. A letéttárgy után fizetendő őrzésdíj a kir. pénzügyminiszter 1871. évi 63.395. számú rendeletében van meghatározva.

A kir. adóhivatalok eljárása részletesen a kir. pénzügyminiszternek utasításában van meghatározva.

27. §. A kir. bíróság főnökének, valamint a kir. ügyészség vezetőjének jogában áll a kezelése alatt levő olyan pénzt vagy értéktárgyat, mely bírói letét tárgyát nem képezi, de amely adópénztárilag kezelhető, és amelyet ő kellő biztonságot nyújtó szerelvény hiányában nem kezelhet a kir. adóhivatalnak, mint igazságügyi letétet, további kezelés végett megküldeni és annak terhére az adóhivatal által részletes fizetéseket is teljesíteni.

Ilyen, a kir. adóhivatal által külön „Igazságügyi letét“ című naplóban felszámolandó letétekről, a bírósági főnök vagy az ügyészség vezetője a letétnyilvántartási napló mintájára jegyzéket vezet.

Ily letéteket az adóhivatal kamat, s illetőleg őrzési díj nélkül kezel.

28. §. Ezen szabályrendelet 1882. évi január hó 1-ső napján lép hatályba.

29. §. A jelen rendelet hatálybalépte előtt elfogadott és 1881. évi december hó 31-ik napjáig ki nem utalványozott bírói letétek 1882. évi január 1-től kezdve a jelen rendelet szabályai szerint utalványozandók és kiadandók.

A kiutalványozás a kir. bíróságnál eddig vezetett bevételi napló 7-ik rovatába megfelelően bevezetendő.

MÁSODIK CÍM.

Végrehajtás készpénzbeli követelés behajtására.

43. §.

Készpénzbeli követelés behajtására irányzott végrehajtás a végrehajtó választása szerint, a végrehajtást szenvedőnek ingóságaira vagy ingatlanaira vagy egyidejűleg mindkét minőségű vagyonaire vezethető.

A végrehajtás elrendelése iránt beadott kérvényben, vagy a 7. §. szerint felvett jegyzőkönyvben a végrehajtható nyilatkozni tartozik az iránt, hogy minő vagyona kívánja a végrehajtást intéztetni. Ha a végrehajtó a végrehajtást ingóságokra kívánja vezetetni, elegendő azon járásbíró megnevezése, melynek területén a végrehajtás alá vonandó ingóságok léteznek.

A végrehajtást elrendelő végzésben a készpénzbeli tőkekövetelésen kívül a kamatok is a kamatláb és a kamatozási időpont megjelölésével kiteendőek.

Ha a végrehajtás alapjául szolgáló ítéletben vagy egyezségben kamatfizetési kötelezettség nem foglaltatik: a teljesítési határidő lejártától a kielégítésig hat száztóli késedelmi kamat jár.

44. §.

Ha több járásbíróági területen lévő ingóságokra, vagy ingóságokra és ingatlanokra kért végrehajtás rendeltetett el: végrehajtható ezen végrehajtások mindenikének foganatosítását kívánhatja.

Ha a végrehajtható, bár tudta, hogy a már előbb ingóságokra foganatosított végrehajtás által a követelés és a járulékok teljes fedezetet nyertek, más helyen a végrehajtást mégis foganatosította: a végrehajtást szenvedő azon bíróságnál, mely a végrehajtást megrendelte, kérheti, hogy az utóbb eszközölt végrehajtás által okozott költségek alól mentessék fel és az okozott költségek viselésében a végrehajtható marasztaltassék el.

A kérelem felett a bíróság, szükség esetében a felek meghallgatása és a végrehajtási iratok bekívánása után határoz. A hozott végzés ellen felfolyamodásnak helye nincs.

45. §.

Ha a végrehajtás több járásbíróági területen levő ingóságokra foganatosított, amennyiben az első ízben foganatosított, árverésen bejött vételárból, a végrehajtható követelése járulékaival teljes kielégítést nyert, a többi végrehajtás a végrehajtást szenvedő kérelmére feloldottnak nyilvánítandó, és a megkeresett bíróságok értesítendőek.

Ha ingók és ingatlanokra vezetetik a végrehajtás, és a végrehajtható követelése az ingóságokra foganatosított árverés során teljesen kielégített: a végrehajtást elrendelő bíróság a végrehajtási iratok beérkezése után azon bíróságot, mely az ingatlanra vezetett végrehajtás foganatosí-

tására illetékes, haladéktalanul megkeresni köteles a végből, hogy a végrehajtás megszüntetésével a netalán teljesített végrehajtási bejegyzések törlését eszközöltesse.

Ugyanezen szabályok megfelelő értelemben akkor is alkalmazandók, amikor több telekkönyvi hatóság területén fekvő ingatlanokra rendeltetett el a végrehajtás.

46. §.

Az előző §. eseteiben, ha a megtartott árverésen eladott ingóságokból befolyt vételár felosztását elsőégi kérdések eldöntése akadályozza, vagy az elárverezett ingatlan vételárának felosztása még meg nem történt: a végrehajtást szenvedő a további végrehajtási cselekvények felfüggesztését a foganatosításra illetékes bíróságnál kérheti, ha kimutatja, hogy a vételárból a végrehajtás alatt álló követelés járulékaival együtt, minden valószínűség szerint teljes kielégítést fog nyerni.

I. A végrehajtás ingóságokra.

47. §.

Ingóságok végrehajtási foglalása, a kiküldött által a helyszínen teljesítendő összeírás által foganatosíttatik.

A foglalás azon időtől fogva, melyben az összeírás történt, az összeírt tárgyakra nézve zálogjogot ad.

Ha a foglalás alá vehető ingóságok oly csekély értéket képviselnek, hogy abból előre láthatólag az árverési költségeknél több nem kerülne ki: a foglalás mellőzendő.

A végrehajtás alá veendő ingóságokra nézve, a kijelölési jogot a végrehajtató gyakorolja akkor is, ha követelése már zálogilag van biztosítva.

Midőn a végrehajtás a végrehajtó képviseltetése nélkül hivatalból teljesítettik: a kijelölés joga a kiküldött illeti.

A foglalás addig folytatandó, míg a végrehajtató kívánja; hivatalból teljesítendő végrehajtásoknál pedig addig, míg a követelés járulékaival együtt teljesen fedezettnek

látszik. Azon tárgyak, melyekről a végrehajtást szenvedő vagy bárki más azt állítja, hogy másoknak a tulajdonai, avagy, amelyek a körülményekből mások tulajdonainak vélelmezhetők, csak akkor vétethetnek foglalás alá, ha a végrehajtást szenvedőnek egyéb ingóságai a követelésre nézve teljes fedezetet nem nyújtanak. Az állítólagos igénylők neve és lakhelye a végrehajtási jegyzőkönyvben kitüntetendő.

Jelen §. harmadik bekezdésének kiegészítésül szolgál az 1881-iki bírói ügyviteli utasítás 16. §-a, mely szerint a kiküldött ez esetben is jegyzőkönyvet köteles fölvenni s abban a lefoglalható, de le nem foglalt ingóságokat pontosan körülírva, az általa megállapított becsértékkel felsorolni tartozik

48. §.

A végrehajtást szenvedőnek birlalásában levő ingóságok feltétlenül, másnak a birlalásában levő ingóságok pedig rendszerint akkor foglalhatók le, ha a birlaló a foglalásba beleegyezik. A birlaló ellenzése esetében is foganatosítandó a végrehajtás, ha a végrehajtható által előterjesztett bizonyítékokból valószínűnek látszik, hogy a foglalás alá veendő ingóságok a végrehajtást szenvedőnek tulajdonát képezik. Ezen esetben a birlaló vagy háznépe, illetőleg a részére kinevezett ügygondnok (24. §.) a kiküldött által értesítendő. A birlalót az eljárás ellen előterjesztési és felfolyamodási jog illeti, és ha előterjesztése folytán a kiküldött eljárása megsemmisítettetik: az e tárgyban hozott végzés ellen beadott felfolyamodás, a lefoglalt tárgyaknak a foglalás alól felmentésére halasztó hatálylyal nem bír.

Ha nem látszik valószínűnek, hogy a másnak birlalásában levő ingóságok a végrehajtást szenvedőnek tulajdonát képezik: a foglalás ellenzése jegyzőkönyvbe vétetik és a birlaló a végrehajthatónak az ellenzés által okozott károkért a jegyzőkönyv felvételének időpontjától felelős. A kártérítési követelés a törvény rendes útján érvényesíthető.

49. §.

A házas felek együttlakásának tartama alatt a házasfelek közös birlalásában levő ingóságok a férj ellen vezetett

végrehajtás esetében lefoglalhatók, kivéve azon arany- és ezüstneműeket, drágaságokat és ruhaneműeket, melyek a nőnek nevével vagy nevének kezdőbetűivel megjelölve vannak, és azon ingóságokat, amelyek nyilván való rendeltetésöknél fogva a nő használatára vannak szánva. A nő ellen vezetett végrehajtás esetében pedig lefoglalhatók az arany- és ezüstneműek, drágaságok és ruhaneműek, a melyek a nő nevével vagy nevének kezdőbetűivel megjelölve vannak, továbbá azon ingóságok, amelyek nyilván való rendeltetésöknél fogva a nő használatára vannak szánva, végre azon ingóságok, amelyekre nézve a végrehajtató által előterjesztett bizonyítékokból valószínűnek látszik, hogy a végrehajtást szenvedő nőnek a tulajdonát képezik (92. §.).

A végrehajtást szenvedő apával vagy anyával közös háztartásban levő gyermekek használatára rendelt ruhaneműek nem foglalhatók le.

50. §.

Az ingóságok a szobáknak vagy más helyiségeknek megjelölése mellett, számrendben folyó tételenként iratnak össze.

Mindenik tétel a végrehajtási jegyzőkönyvbe a minőség, mennyiség, darab, szám, súly, mérték, vagy más ismerető jelek lehető pontos kitétele mellett vezetendő be.

Ugyanazon fajbéli csekélyebb értékű ingóságok együtt egy tételbe vehetők, de akként csoportosítva, hogy az így összesített tétel együttes becsértéke 100 forintot meg nem haladhat.

A kiküldött csak az általa megszemlélt, előtte felszámolt vagy megmért ingóságokat irhatja össze.

51. §.

Végrehajtás alá nem esnek, s ennél fogva le sem foglalhatók:

a) az isteni tiszteletre közvetlenül szánt tárgyak;

b) az isteni tiszteletre szánt helyiségekhez tartozó szerelvények, amennyiben nem magán tulajdont képeznek;

c) a vallási ereklyék, de foglaltatvaik lefoglalhatók;

d) köz- vagy magán-hivatalhoz tartozó tárgyak, pecsétnyomók, irományok, jegyzőkönyvek stb.;

e) rendjelek, érdempénzek s egyéb diszjelek;

f) közhivatalnokoknak és a hadsereghez, hadi tengerészethez és honvédséghez tartozó személyeknek egyenruházata;

g) a hadsereghez, hadi tengerészethez és a honvédséghez tartozó személyek fegyverzete és a véderőbeli felszereléshez szolgáló eszközök, szerszámok, műszerek és lovak;

h) a végrehajtást szenvedő és háznépe részére szükséges öltözetek, ágynemű, továbbá ugyanezek részére a legszükségesebb élelmi és tüzelőszerek a legközelebbi 15 napra, végre a szükséges konyha és konyhaedény;

i) a végrehajtást szenvedő és családja részére szükséges ima- és iskolakönyvek és taneszközök;

k) a családi arcképek, de kereteik lefoglalhatók;

l) a keresetmód folytatásához, a polgári rendeltetés betöltéséhez és a személyes biztonságához szükséges fegyverek;

m) tudósok és művészeknek hivatásuk betöltéséhez szükséges könyvei, mintái és szerei;

n) az iparosok, gyármunkások és napszámosoknak szükséges munka-szerei;

o) az iparosoknak feldolgozás alatt álló anyagkészlete 50 frt érték erejéig;

p) a végrehajtást szenvedő és háznépe eltartásához szükséges egy tehén, vagy e helyett a végrehajtást szenvedő választásához képest négy juh vagy négy kecske, ugyszintén ezen állatok részére egy hónapi időtartamra szükséges takarmány;

r) a végrehajtást szenvedő által tulajdonul birt, s általa házilag mivelt, vagy miveltetett szántóföldek bevetéséhez szükséges vetőmag öt hectolitert meg nem haladó mennyiségben.

Lak- vagy üzlethelyiség bérletéből felmerülő követeléseknél az m) és o) pontokban foglalt tárgyak végrehajtás alá vonhatók annyiban, amennyiben a bérleti követelés más vagyon lefoglalásával teljesen nem fedezhető.

Az 1875. XXXVII. t.-c. 95. §-a szerint az egyes társasági tagok magánhitelezői a társasági vagyonhoz tartozó dolgokat, követeléseket, jogokat vagy az egyes tagok e tekintetbeni illetőségét sem biztosítás sem kielégítés végett igénybe nem vehetik. Biztosítás vagy kielégítés tárgyául a magánhitelezőkre nézve csak az szolgálhat, mit az egyes tagok évi kamatok, munkadíj vagy jutalom fejében követelhetnek, vagy ami nekik a felszámoláskor jut. Mindazonáltal azon jogokra, melyek az egyes tag által a társaságba hozott tárgyra a behozatal idejékor már megszerestettek, az érintett intézkedések alkalmazást nem nyernek.

Ugyan ez áll a 143. §. szerint a betéti társaság tagjainak magánhitelezői ellenében is.

A 233. §. szerint pedig a szövetkezet hitelezői követeléseiket az egyes tagok ellen csak a társaság vagyonára nyitott csőd befejezése után és csak annyiban érvényesíthetik, amennyiben ezen követelések a csődnél felszámítva illetőleg megítélve lettek.

Ily követelések az egyes társasági tagtól újabb törvényes eljárás nélkül végrehajtás útján hajthatók be.

Végül a 450. §. szerint a közraktárban letett tárgyra az áru vagy zálogjegy birtokosának hitelezői sem biztosítást sem végrehajtást nem vezethetnek.

Maga az áru, illetőleg zálogjegy úgy biztosítás, mint végrehajtás tárgya lehet.

Hasonlag a magyar földhitelintézetéről szóló 1871. XXXIV. t.-c. 19. §-a szerint az intézet által az adósnak engedélyezett kölcsönre, ez akár értékpapirokból, akár készpénzből álljon, harmadik személyek javára az illető adós beleegyezése vagy utalványa nélkül sem biztosítás, sem végrehajtás, sem bárminemű tilalom nem intézhető, s az intézet az általa engedélyezett kölcsönökre nézve birói vagy pénzügyi hatóságok tilalmát elfogadni nem tartozik.

Magánfelek letéteményeire nézve a birói végrehajtásnak vagy birói tilalomnak az intézet csak a letéteményről adott elismervénye vagy térítvénye visszaszolgáltatása mellett köteles fogamatot szerezni; de ezen esetben is az intézetnek, ha a letétemény birtokosa ellen követelése van, elsőbbségi s illetőleg önkielégítési joga azon letéteményre nézve csorbát nem szenvedhet, kivéve, ha egy harmadiknak a letéteményre vonatkozó joga már korábban fenállott, s e jog az intézet előtt már a letéteményezéskor világosan tudva volt.

Áll ez a kisbirtokosok országos földhitelintézetéről is. (1879. XXXIX. t.-c. 2. §.).

52. §.

A posta-jog, továbbá a postaszolgálatra rendelt fuvarozási eszközök, készletek és szerek, az államkincstár számára beszedett postailleték és vitelbér-összegek, végre a postamestereknek szállítási és iroda-átalányi járandóságai, végrehajtásnak nem tárgyai.

A postára elküldés végett feladott készpénz és más érték-küldemények, posta-utánvételi összegek, postai vagy távirati úton utalványozott összegek, végrehajtás alá szintén nem vétethetnek.

53. §.

Iparüzleti jog csak úgy vonathatik végrehajtás alá, ha a fennálló iparszabályok szerint érvényesen átruházható.

Mennyiben van helye végrehajtásnak az állami egyed-árúság tárgyaira s azok termeléséhez vagy eladásához szükséges eszközökre, továbbá lotto-nyereményekre és vámkezelés alatt levő árukra: a fennálló jövedéki törvények szerint döntendő el.

54. §.

Álladalmi, törvényhatósági és községi szolgálatban levő tisztviselők és hivatalnokok, egyház-községi lelkészek és segédlelkészek, állami községi és felekezeti nyilvános tanintézeteknél alkalmazott tanárok, tanítók és tanítónők, a véderőhöz tartozó személyek, közhasználatra szolgáló gőzmodonyú vasutak hivatalnokai, a nemzeti színháznál alkalmazott igazgatósági, művezetési és gazdasági tisztviselők, drámai és operai magánszereplők, végül a börtönőrök, az állami hivatalszolgák és a gőzmodonyú vasutak szolgálói rendes fizetésének, illetőleg várakozási illetékének, személyes (működési) és korpót-díjainak legfelebb egyharmada, és ez is csak úgy vehető végrehajtás alá, hogy a végrehajtást szenvedő részére évi 800 frt, a foglaláson túl is érintetlenül fennmaradjon.

A főlebb elősorolt személyek lakpénzeik csak lakbér fejében, a szolgálat után járó más illetményeik pedig épen nem foglalhatók le.

55. §.

Az 54. §-ban említett személyeknek, vagy ezek özvegyeinek nyugdíjai, vagy kegydíjai, úgyszintén a nyugalmaztatás folytán járó személyes pótdíjak, valamint a lelkeszek aggastyáni fizetései, szintén csak egyharmadrészben foglalhatók le, de csak úgy, hogy a végrehajtást szenvedő részére évi 500 frt a foglalás után is szabad rendelkezésre fennmaradjon.

Ha az 54. §-ban elősorolt személyek nyugdíj helyett végkielégítést, vagy a véderőhöz tartozó személyek, katonai ranguk elvesztésével kegydíjt kapnak: ez a végrehajtási foglalás tekintetében, a nyugdíjjal egyenlő tekintet alá esik.

56. §.

A rokkantak ellátási díjaira, a sebesültek pótdíjaira, a vitézségi érmek után járó díjakra, az elhunyt katonai személy családjának elhalálozási évnegyed címen kiutalt illetményekre vagy végkielégítési összegre, a jelen és az 54. §-ban említett személyek özvegyeinek vagy gyermekeinek, a férj, illetőleg az atya szolgálataiért adományozott illetményekre, végrehajtást vezetni nem lehet.

57. §.

A katonai házassági biztosíték kamatainak csak egy harmada, és csak úgy foglalható le, hogy a kamatokból egy évre legalább 500 frt a végrehajtás alól ment maradjon. E korlátozás mellett is a végrehajtás csak oly kötelezettségek miatt engedhető meg, melyeket a házassági kötelék tartama alatt, mindkét házastárs közösen, vagy a házassági kötelék megszűnte után, a nő vállal magára.

A katonai házassági biztosíték tőkéje, csak azon korlátozással vonható végrehajtás alá, hogy a tőke a végrehajtás útján behajtandó követelés kielégítésére, csak a biztosítéki kötelék feloldása után fordíthatatik.

58. §.

Az 54. és 55. §§. rendeletei alól kivételnek van helye az esetben, ha a végrehajtás az adós ellen feleségét, törvényes leszármazóit vagy szülőit illető tartás miatt intéztetik. Ez esetben a marasztaltnak 300 frtot meghaladó tényleges szolgálati illetményei (54. §.), tényleges szolgálaton kívül annak egész nyugdíja és személyes pótdíja korlátlanul lefoglalhatók.

A katonai házassági biztosíték kamatai az adós feleségének vagy törvényes leszármazóinak tartása miatt szintén korlátlanul, teljes összegekben vonhatók végrehajtás alá.

Az adós szüleinek tartása miatt azonban a végrehajtásnak a házassági biztosíték kamatait illetőleg, csak az 500 frtot meghaladó részre van helye.

A tartási kötelezettséget illetőleg irányadóul szolgál az 1877. XX. t.-c. 11. §-a, mely szerint:

„A vagyontalan kiskorúakat első sorban az atya, ha az erre magában nem képes, vele együtt az anya, ha atya nincs, vagy arra teljesen képtelen, az anya, végre a nagyszülők tartoznak eltartani és neveltetni.

A törvénytelen gyermekek tartását és nevelését tárgyazó kötelezettségre nézve a fennálló jogszabályok érintetlenül hagyatnak s e kötelezettség iránt, ha az vitássá válik, a bíróságok határoznak.

E határozat a gyámhatósággal hivatalból közlendő.

Addig, míg a bíróságok ez iránti határozata jogerőre emelkedik, amennyiben a szülők erre nézve meg nem egyeztek, a tényállás kiderítése és a legközelebbi rokonok meghallgatása után a gyámhatóság határoz.

Jelen §. intézkedései alkalmazandók az esetben is, ha a szülők törvényesen nem váltak ugyan el, azonban tartósan külön válva élnek s gyermekeik tartása- és ellátásáról kellőleg nem gondoskodtak.

A kiskorú gyermekek életök hetedik évének betöltéseig, a kiskorú leányok pedig hetedik évök betöltése után is rendszerint az anyánál hagyandók, hacsak a gyámhatóság fontos okokból másként nem rendelkezik.“

59. §.

Az 54. és 55. §§-ban érintett személyeknek olyan illetményei és járandóságai, melyek őket hivatalos kiküldetésük folytán vagy hivatalos állásuknál fogva tett utazásaik következtében a fennálló szabályok szerint illetik,

végrehajtás alá nem vonhatók, habár ezen illetmények és járandóságok nem a közpénztár által fizetendők is.

60. §.

Az 54.—59. §§-ban a végrehajtás korlátozására vonatkozólag megállapított intézkedésektől eltérő egyezmény, vagy a végrehajtást szenvedő részéről való lemondás hatálylyal nem bir.

A fizetésre kieszközölt végrehajtás nem veszi el hatályát akkor sem, ha a végrehajtást szenvedő áthelyeztetett, magasabb fizetés élvezetébe lépett, vagy előléptetett. A fizetésre kieszközölt végrehajtás a végrehajtást szenvedőnek nyugdíjára, és végkielégítési jutalékára is hatálylyal bir.

61. §.

Nyilvános számadásra kötelezett társulatoknál és gőzhajózási vállalatoknál alkalmazott hivatalnokok és szolgálk, valamint általában állandó köz- vagy magán alkalmazásban lévő, de az 54. §-ban fel nem sorolt egyének évi fizetéseinek és járandóságainak vagy nyugdíjainak csak fele része és ez is csak úgy vonható végrehajtás alá, hogy a végrehajtást szenvedő részére legalább évi 500 frt fenmaradjon.

Ugyanezek özvegyeinek és gyermekeinek nyugdíjaira, vagy az atya, illetőleg férj szolgálataiért adományozott illetményeire, végrehajtás nem vezethető.

Állandóan alkalmazottnak tekintendő az, aki a törvény, a szerződés vagy a szokás szerint legalább egy évi időtartamra van alkalmazva, határozatlan időre szóló alkalmazás esetében pedig az, akinek alkalmazása előre bocsátott, legalább hat heti felmondásra szüntethető meg.

62. §.

Napdíjaknak csak a napontai 1 frt 50 krt meghaladó része vonható végrehajtás alá. Azok napdíjai azonban, akik legalább 500 frtra rugó és a végrehajtás alól mentesített nyugdíjt is élveznek, valamint az országgyűlési képviselők napdíjai is, korlátlanul lefoglalhatók.

Munkabéreknek, ha nap- vagy hétszám szerint fizetnek, csak azon része vehető végrehajtás alá, mely a napontai 1 frt 50 krt meghaladja.

Gazdasági cselédek bérei és élelmi cikkei, akár előlegeztettek a gazda által, akár még kiadva nincsenek, szolgálatban létük alatt le nem foglalhatók.

63. §.

Az 61. és 62. szakaszok korlátozó intézkedései a végrehajtást szenvedő feleségét, fel- vagy lemenő rokonait illető tartás miatt foganatósítandó végrehajtások eseteiben, munkabéreknél pedig a munkásnak vagy családjának élelmezéséből és lakbérletéből felmerülő követelés miatt vezetett végrehajtások eseteiben nem alkalmazandók.

64. §.

A közpénztárakból, vagy szegény- és alapítványi pénzalapból fizetendő kegydíjakra, és olyan jótékonyági és alamizna-pénzekre, melyek özvegyeknek, árváknak és általában a szükölködőknek, társulatok, intézetek, alapítványok vagy egyesek által nyújtatnak, végrehajtás nem intézhető.

65. §.

Egyrésről a kincstár, a köztörvényhatóságok és az országos alapok, másrésről magánszemélyek között kötött szerződési viszony tartama alatt, az ezen szerződés folytán szállítandó tárgyakra, továbbá a kincstár, a törvényhatóság vagy az alap által adandó előlegekre vagy részletfizetésekre épen nem; a szerződés teljesítéséhez szükséges eszközökre pedig csak úgy vezethető végrehajtás, hogy ez által az eszközöknek a szerződés betöltésére való fordítása ne gátoltságok.

A kincstárral, a törvényhatósággal vagy az országos alapokkal szerződött magán-személynek a szerződés teljesítése és a végszámlálás megtörténte után esedékes követelése a szerződési időtartam alatt is lefoglalhatók.

Óvadékul adott pénz vagy érték végrehajtás útján lefoglalható ugyan, de a foglaltató hitelező csak akkor és annyiban követelheti kielégíttetését, amikor és amennyiben az óvadéki minőség megszűntetett.

66. §.

A kedvezményezettet illető életbiztosítási összeg, a biztosított adósságai miatt, végrehajtás alá nem vonható. E szabály áll akkor is, ha kedvezményezettül a biztosított örökösei, — habár minden közelebbi megjelölés nélkül, — vannak megnevezve.

Épületek tűzkár elleni biztosítása folytán, a biztosító által fizetendő kártérítési összeg, a biztosított adósságai miatt, végrehajtás alá vonható ugyan, de azon jelzálogos hitelezők, kik a tűzkárt megelőző időpontban nyertek zálogjogot, a végrehajtási eljárásról a kiküldött által értesítendők. E hitelezőknek jogukban áll a foglaltató ellen kielégítési elsőbbségi jogaikat érvényesíteni, avagy pedig azt követelni, hogy a kártérítési összeg zár alá vétessék és a leégett épület helyreállítására fordíttassék.

Biztosított ingóságokért fizetendő kártérítési összeg a biztosított adósságaiért végrehajtás alá vehető: azonban azok, akik a biztosított ingóságokra szereztek zálogjogot, kielégítési elsőséget igényelhetnek, ha ebbeli igényeiket a biztosított összeg utalványozása előtt bejelentik.

Ide vonatkozólag l. az 1875. XXXVII. t.-c. 453.—514. §-ait.

67. §.

Mezei gazdálkodással foglalkozó egyéneknek azon igevonó jószágai és gazdasági eszközei, amelyek saját tulajdonukat képező, 12 catast. holdat meg nem haladó és általuk házilag mivelten vagy miveltetett földbirtokon a gazdálkodáshoz okvetetlenül szükségesek, végrehajtás alá vétethetnek ugyan, de ha a végrehajtást szenvedő azokat a folytatott gazdálkodáshoz használni kívánja és a jószágok kellő élelmezéséről gondoskodik, ezek tőle vagy rendelkezése alól el nem vonhatók és az évnek marcius-hó 15-től

november-hó 15-ig terjedő szakában árverés alá nem bocsáthatók.

68. §.

Gőzhajózási és vasúti vállalatoknak vagy más fuvarosnak, fuvarozás végett átadott tárgyak, annak tartozásaiért, kinek az árúk kiszolgáltatandók, csak az árúnak a rendeltetési helyre való megérkezése- és a fuvarlevélnek az átvevő részére történt kézbesítése után foglaltathatnak le.

A feladó tartozásaiért, a fuvarozás végett feladott árúk csak azon esetben foglalhatók le, ha feladási vevény vagy rakjegy nem adatott ki, s egyszersmind a fuvarozó, vaspályáknál és gőzhajózási vállalatoknál pedig azon állomás főnöke, melynél a leadásnak történni kell, a foglalás megtörténtéről olyan időben értesítettnek, midőn a fuvarlevélnek a vevő részére való kézbesítése még megelőzhető.

Ha rakjegy vagy feladási vevény állított ki, a fentebbi előfeltételek mellett a fuvarozás végett átadott árúk a rakjegy vagy feladási vevény birtokosainak tartozásaiért lefoglalhatók ugyan, de csak akkor, ha a rakjegy vagy a feladási vevény megtalálhatik és vagy birói kézhez tétetik, vagy reá a foglalás feljegyeztetik (80. §.).

A fuvarozó azon követelésének kielégítése előtt, melyre nézve őt az 1875. évi XXXVII. t.-c. 411. §-a szerint zálogjog illeti, a lefoglalt tárgyakat egyik esetben sem köteles kiadni s ha kiadja is, zálogjoga épségben maradván, ezen követelése az árverésen befolyt vételárból előzetesen elégíttetik ki.

Ha a végrehajtható a fuvarozónak ezen követelését kielégíti, a zálog- és kielégítési elsőégi jogot illetőleg, a fuvarozó jogaiba lép.

Az 1875. XXXVII. t.-c. idézett §-ai:

409. §. Ha az, ki az áru átvevőjeként kijelöltetett, nem található, vagy ha ez az átvételt megtagadja, vagy ha az átvétel vagy az áru mibenléte iránt vita keletkezik, az érdekelt félnek jogában áll az áru mibenlétét birói szemle útján megállapíttatni.

E mellett az átadási hely bírósága, az érdekelt fél kérelmére, elrendelheti, hogy az áru egyelőre közraktárba, vagy egy harmadik személy gondviselése alá helyeztessék, és hogy a fuvardíjnak s a fuvarozó

egyéb követeléseinek kielégítése végett az áru vagy annak egy része nyilvános árverés útján eladassék.

Ezen kérelem iránt az ellenfél, amennyiben helyben tartózkodik, a bíróság által előlegesen meghallgatandó.

411. §. A fuvarozót, a fuvarozási szerződésből eredő követelések, különösen a fuvardíj, fekbér, valamint a vámok és egyéb kiadások erejéig, a fuvarozott árukra zálogjog illeti. E jog addig áll fenn, míg a fuvarozott áruk az átvevőknek kiszolgáltva nem lettek.

A zálogjog alapján, mely a tulajdonos ellen elrendelt csőd esetében is hatályos, a fuvarozó követelésének kielégítése végett, a 409. §. értelmében, a fuvarozott áruk részbeni vagy teljes eladását követelheti.

69. §.

A kiküldött a foglalás megkezdése előtt, a végrehajtást szenvedő kivánságára, a végrehajtató követeléseit és járulékait felszámítani és e felszámítást a végrehajtási jegyzőkönyvbe beigtatni köteles.

70. §.

A kiküldött a foglaláskor lehetőleg kipuhatolni és a jegyzőkönyvben kitüntetni tartozik, hogy azon ingóságok, melyekre a végrehajtás vezetetik, korábbi végrehajtás folytán foglalás alatt állanak-e, vagy sem.

Korábbi foglalás alatt álló ingóságoknak újabb lefoglalása, rendszerint felülfoglalás által teljesítettik.

A felülfoglalás újabb összeírás nélkül az által eszközöltetik, hogy a fölülfoglalás az újabb végrehajtatonak és esetleg képviselőjének nevére, lakhelyére, a követelés összegére, a végrehajtás elrendelését és a kiküldetést tartalmazó végzésre való hivatkozás mellett, a korábbi foglalásról felvett jegyzőkönyv eredeti példányára feljegyeztetik s e feljegyzés a felülfoglalás idejének pontos kitétele mellett a kiküldött által aláíratik.

A felülfoglalt ingóságokon kívül netalán lefoglalt más ingóságok összeírása szabályszerűen eszközöltetik.

Ha a korábbi végrehajtás alkalmával a lefoglalt dolgok szoros zár alá nem vétettek, és a korábbi foglalás az újabb végrehajtást megelőzőleg több mint hat hónappal

történt; vagy ha az alapvégrehajtási jegyzőkönyv elő nem szerezhető, az újabb végrehajtás nem felülfoglalás által, hanem szabályszerű újabb összeírás által teljesítetik. A kiküldött ezen eseteken kívül is, saját belátása szerint, vagy az érdeklettek valamelyikének kívánságára, újabb összeírás által teljesíti a végrehajtást akkor is, ha a körülményekből az látszik valószínűnek, hogy időközben változás történt a lefoglalt dolgokban. A kipuhatolt korábbi foglalás, a foglaltató vagy képviselője lakhelyének és a követelési összegnek felemlítése mellett, a jegyzőkönyvben ezen esetekben is kitüntetendő.

71. §.

A lefoglalt ingóságok értéke a foglalással egyidejűleg becsü útján állapíttatik meg, s a becslés a végrehajtó által hivatalból kinevezett egy becsüs által teljesítetik.

A bíróság székhelyén foganatosítandó végrehajtások eseteiben becsüsül rendszerint a bíróságnál állandóan alkalmazott becsüsök valamelyike nevezendő ki.

A végrehajtatonak és végrehajtást szenvedőnek jogában áll, a becsértéknek közmegegyezés útján való megállapításában megegyezni, vagy a becsérték megállapítását a kiküldöttre bízni.

A kiküldött állapítja meg a becsértéket akkor is, ha azon községben vagy pusztán, melyen a végrehajtás teljesítetik, alkalmas becsüs nem találtatik.

A becsérték a végrehajtási jegyzőkönyvben kitüntetendő.

72. §.

Ha olyan ingóságok foglaltatnak le, melyekre annak, kitől a végrehajtást szenvedő bérletet vagy haszonbérletet bir vagy birt törvényes zálogjoggal biztosított követelése lehet: a bérbe- vagy haszonbérbe-adót, a foglalás megtörténtéről, a kiküldött, a végrehajtás befejezésétől számított 24 óra alatt, postára adandó ajánlott levélben értesíti. A feladási vevény az iratokhoz csatoltatik.

Törvényes zálogjog illeti a bérbeadót, a kibérelt helyiségben levő ingóságokra félévi bérösszeg erejéig, a haszonbérbeadót pedig a haszonbérrelt jószágon levő vagy ahhoz tartozó terményekre, gazdasági felszerelvényekre és lábas jószágokra egy évi haszonbér-összeg erejéig. Ezen félévi bérösszeg, illetőleg egy évi haszonbér erejéig érvényesíthető a törvényes zálogjog, akár a már lejárt, akár a legközelebb lejárandó, akár a részben lejárt, részben lejárandó részletekre nézve, és pedig arra való tekintet nélkül, hogy az ingóságok a bérlő vagy haszonbérlő tulajdonát képezik-e, avagy nem. Azon tárgyakra azonban, melyek a bérlő vagy haszonbérlő birtokába törvény által tiltott módon jutottak, a törvényes zálogjog ki nem terjed.

73. §.

A kiküldött az összeirt tárgyak között talált készpénzt, ha a végrehajtást szenvedő annak a követelés kielégítésére, vagy törlesztésére való fordításába bele nem egyezik, — továbbá az arany és ezüstneműeket és más drágaságokat a megbecslés után, végre az értékpapirokat (80. §.) magához veszi, erről a végrehajtást szenvedő részére és ha kívántatik, a végrehajtható részére is térítvényt ad és e tárgyaknak birói letétbe helyezése iránt haladéktalanul külön jelentést teszen.

A végrehajthatónak és végrehajtást szenvedőnek jogában áll ellenőrködni az iránt, hogy a kiküldött a letételt haladéktalanul eszközölje, mi ha nem történnék, a mulasztást a bíróságnak szóval vagy írásban bejelenthetik.

74. §.

A lefoglalt ingóságok az előző szakaszban említettek kivételével, a kiküldött által rendszerint szoros zár alkalmazása nélkül, birói zár alá vetetteknek nyilvánítatnak. Az elidegenítés vagy szándékos megrongálás büntetőjogi következményeire a végrehajtást szenvedő, vagy ennek távollétében azok, kik a végrehajtásnál jelen vannak, figyelmeztetendők.

Ha valamely lakásban vagy raktárban eszközöltetett a végrehajtás, a lakás vagy raktár főbejárásának ajtajára birói pecsét alkalmazandó.

Az 1878. V. t.-c. (Büntető törvénykönyv) ide vonatkozó rendelkezése:

359. §. „Sikkasztásnak tekintetik és az 358. §-ban foglalt megkülönböztetés szerint egy évig terjedhető fogházzal, illetőleg öt évig terjedhető börtönnel büntetendő, ha a bíróság vagy más hatóság által zár alá vett dolog tulajdonosa a nála hagyott vagy reá bízott ezen dologra nézve a 355 §-ban megjelölt cselekmények valamelyikét elköveti, A szabadságvesztés büntetésén felül hivatalvesztés is kimondandó.“

360. §. „Aki a zár eszközlésénél bíróság vagy más hatóság közege által alkalmazott pecsétet illetéktelenül eltávolítja, feltöri vagy megsérti, vagy pedig a lezárolt dolgok megőrzésére szolgáló helyiséget vagy tartályt felnyitja, amennyiben a 359. §. esete nem forog fenn, zártörés miatt hat hónapig terjedhető fogházzal és 500 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.“

75. §.

A végrehajtató kérelmére, a kiküldött a lefoglalt ingóságoknak szoros zár alá vételét rendelheti el.

A szoros zár rendszerint az által foganatosítottatik, hogy a kiküldött a végrehajtató ajánlatának meghallgatása után, zárgondnokot nevez és a lefoglalt ingóságokat, annak kezelése alá adja.

Ha kereskedelmi árucikkek foglaltattak le, azokat a kiküldött a bolt vagy raktár bezárása-, s ha nem az egész árutár foglaltatik le, a lefoglalt árúknak tartályokba helyezése és lepecsételése által szoros zár alá venni köteles, ha csak a jelenlevő végrehajtató, aszoros zár alkalmazásának mellőzését kifejezetten nem kívánja.

Más lefoglalt tárgyaknak elzárását vagy birói pecsét alá vételét a kiküldött csak azon esetben eszközölheti, ha ez által a végrehajtást szenvedőnek és családjának szükségese lakása és rendes foglalkozása gátolva nincsen.

76. §.

A végrehajtás alá vett ingóságoknak átszállítását a végrehajtató kérelmére, mely vagy a végrehajtási jegyzőkönyvben vagy külön terjesztendő elő, a 18. §. szerint illetékes bíróság rendeli el, ha a végrehajtatonak biztosítására

szükségesnek látja. Az elrendelés előtt a bíróság a végrehajtást szenvedőt meghallgathatja s amennyiben szükségesnek látja, az átszállítást a végrehajtató által leteendő biztosítéktól (42. §.) teheti függővé.

Az átszállítás a végrehajtató felelősségére történik.

Jelen §. kiegészítőjeül szolgál az 1881. b. ú. szabályok 12. §-ának rendelkezése. E szerint: a helyi viszonyokhoz képest és számosabb vevő versenyének reményében az eladandó ingók alkalmasabb helyre, vagy valamely közel eső piacra szállíthatók, ha ez iránt a felek egyetértésben vannak.

Ha az átszállítást csak az egyik fél kérelmezi, a kiküldött a kérelmet az ellenfél netaláni észrevételeivel együtt a jegyzőkönyvbe beírja s a jegyzőkönyvet a kiküldő bírósághoz haladéktalanul bemutatja.

77. §.

Felülfoglalás esetén, amennyiben a korábbi foglaltató kérelmére szoros zár nem alkalmaztatott, a később foglaltató kérelmére a szoros zár foganatosítandó ugyan, de a korábbi foglaltató, a zárgondnok javaslatbahozatala iránt, a kiküldött által meghallgatandó s addig, míg ez megtörténik, csak ideiglenes zárgondnok nevezhető.

Ha a felülfoglaltató az átszállítás elrendelését kéri: ennek elrendelése előtt, a bíróság a korábbi foglaltatót minden esetben meghallgatni köteles.

78. §.

Ha a végrehajtást szenvedő, a korábbi foglaltató, az igénylő vagy bármely más érdekelt annak biztosítására, hogy a lefoglalt tárgyak az árveréskor sértetlenül meglesznek, azok becsértékét, vagy amennyiben kisebb összegre rugna, a végrehajtás útján behajtandó követelést és járulékait biztosítékul birói kézbe leteszi (42. §.), a szoros zár foganatosítása és az átszállítás elrendelése mellőzendő, illetőleg a szoros zár feloldandó s az elszállított tárgyak a végrehajtást szenvedő birtokába visszabocsátandók.

79. §.

Ha a végrehajtást szenvedőnek harmadik személy elleni követelése foglaltatik le, a foglalásról a végrehajtást

szenvedőnek az adósa, vétbizonyítvány mellett, az első végzések kézbesítésére vonatkozó szabályok szerint, de hirdetményi idézés mellőzésével kézbesítendő rendelvénnyel értesítetik.

Ha a lefoglalt követelésről írásbeli okirat található, erre a foglalás feljegyzendő s maga az okirat a végrehajtási jegyzőkönyvhöz melléklendő.

Zálogjogilag bejegyzett követelés foglalása esetében, a kiküldött az alzálogjog bekebelezése végett, az illető telekkönyvi hatóságot, a végrehajtási jegyzőkönyv kivonatának hiteles kiadványban való megküldése mellett, közvetlenül keresi meg. A foglalás joghatálya ezen esetben a megkeresvény beiktatásának időpontjától számítottatik.

Gőzhajózási és vasuti vállalatoknak fuvarozás végett átadott árúért fizetendő utánvételi összegek lefoglalása esetében, a foglalásról a feladási állomás főnöke értesítendő.

80. §.

Váltóbeli követelések, kereskedelmi utalványok, kötelező jegyek, rakjegyek, közraktári jegyek és hátrattal átruházható más értékpapírok (1875. évi XXXVII. t. c. 294. és 295. §§.), továbbá nyilvános számadásra kötelezett pénzügyintézeteknél vagy más társaságoknál pénztári jegyekre, betéti könyvecskékre elhelyezett készpénzbeli összegek, — hacsak a betevő a személyes felvétel jogát világosan fenn nem tartotta, — valamint általában az olyan követelések, melyek a fennálló jogszabályok vagy társulati alapszabályok szerint, csak a követelésről kiállított okirat birtokosa által érvényesíthetők, rendszerint csak azon esetben foglaltathatnak le, ha az okirat a foglalás alkalmával megtalálható.

A lefoglalt váltók, értékpapírok és fent megjelölt más okiratok, a foglalás feljegyzésének megtörténte után, a 73. §. intézkedései szerint letétbe helyezendők.

Ha a fentebb említett okiratok a végrehajtás fogantatása alkalmával meg nem találhatók, de a végrehajtást szenvedő előadásából vagy a végrehajtató által előterjesz-

tett bizonyítékokból az mutatkozik valószínűnek, hogy a követelés fennáll és a végrehajtás szenvedőt illeti: a lefoglalás a követelés szabatos körülírása mellett teljesíthető ugyan, de hatálya attól függ, hogy a követelés érvényesítéséhez szükséges okirat utólag megszerzettetik, avagy az a végrehajtást szenvedő által, vagy annak költségére a végrehajtató által megindítandó szabályszerű eljárás során megsemmisítettetik.

A kereskedelmi törvény idézett §-ai:

294. §. A pénzfizetés, vagy helyettesíthető dolgok, vagy értékpapírok szállítása iránt visszteher kikötése nélkül kiállított utalványok és kötelező-jegyek, ha rendeletre szólnak hátrattal is átruházhatók. A hátrirat akkor is érvényes, ha a forgató pusztán nevét vagy cégét vezeti az okirat hátlapjára (üres hátrirat).

295. §. Hasonló módon ruházhatók át a tengeri hajósok elismervényei, a fuvarozók rakjegyei, továbbá a hajókölcsönlevelek és a biztosítási kötvények, amennyiben rendeletre lettek kiállítva.

81. §.

Ha kereskedelmi könyveken alapuló követelés foglaltatik le, a könyvkivonat a végrehajtási jegyzőkönyvhöz csatolandó s a foglalás a kereskedelmi könyvben, a lefoglalt követelésnél feljegyzendő.

Ha valamely kereskedelmi könyvben foglalt összes követelés vétetik foglalás alá, elegendő, ha a lefoglalt követelések, a kereskedelmi könyvre való hivatkozás s az adós nevének és a követelés összegének pontos kitétele mellett összeíratnak és a könyvben foglalt összes követelések lefoglalása, a foglalás napjára, a felek neveire és a bírói végzésre való hivatkozás mellett, a kereskedelmi könyv első lapjára feljegyeztetik.

A kivonatok elkészítésére, s illetőleg a könyvbeli követelések összegének kiszámítására a kiküldött szükség esetében szakértőt alkalmazhat, kinek díjazása a végrehajtási költségekhez számítandó.

82. §.

A végrehajtást szenvedő adósa a követelés lefoglalásáról történt értesítés után, tartozását ki nem fizetheti,

hanem azt, amennyiben további birói intézkedés megtörténte előtt esedékesé válik, a végrehajtás foganatosítására illetékes bírósághoz, vagy a fizetési helynek bíróságához, — mely az előbb említett bíróságot értesíti, — letenni köteles.

Az e tárgyban felszámított és a bíróság által megállapítandó költségek az adós részére a letett összegből visszaautalványozandók.

Azon adós, aki a lefoglalt követelést a végrehajtást szenvedőnek vagy bárki másnak birói utalvány nélkül kifizeti, az esetleges büntető következményen felül vagyoniilag is akként marad kötelezve, mintha fizetést nem teljesítette volna.

83. §.

Ha a végrehajtást szenvedőnek olyan követelése foglaltatik le, melyet valamely közpénztárból vehet fel, vagy ha birói letétbe helyezett összegek vagy tárgyak foglaltatnak le, a foglalást tudató rendelvény mind az illető pénztárnak, mind a pénztár felett álló azon hatóságnak, mely az utalványozásra hivatva van, megküldetik. A foglalás joghatálya a végrehajtást szenvedőre nézve a foglalástól, a pénztárra nézve pedig azon időponttól számítatik, melyben értesítettett.

A pénztár a foglalást jegyzékbe veszi, s a végrehajtást szenvedőnek fizetést nem teljesíthet, illetőleg a birói letétet ki nem szolgáltatathatja mindaddig, míg a foglalás megszüntetéséről, a végrehajtás foganatosítására illetékes hatóság nem értesíti.

84. §.

Ha a végrehajtható a végrehajtási kérvényben kijelenti, hogy a végrehajtást csupán a kérvényben határozottan megjelölt, s közpénztárból felvehető követelésekre vagy birói letétbe helyezett összegekre kívánja vezetni, a kiküldött kirendelése mellőzendő, s a foglalásról a pénztár és az a felett álló hatóság, a végrehajtást elrendelő végzésbe foglalandó meghagyás által értesítendő.

85. §.

Ugyanazon végrehajtást szenvedő ellen egyidejűleg elrendelt több végrehajtás foganatosítására lehetőleg egy kiküldött rendelendő, a később elrendelt végrehajtás foganatosításával pedig lehetőleg azon kiküldött bizandó meg, aki a még be nem fejezett korábbi végrehajtást foganatosította.

86. §.

Ha ugyanazon kiküldött különböző végrehajtásoknak ugyanazon fél ellen leendő foganatosítására több végrehajtató részéről akkor szólíttatik fel, mikor a foglalást még tényleg meg nem kezdette: az összeírás, valamennyi végrehajtató javára, együtt és egyszerre teljesítendő.

Azon kiküldött, ki valamely végrehajtásnak hivatalból való foganatosításával megbízott, ha ugyanazon adós ellen megrendelt más végrehajtást foganatosít, a hivatalból megrendelt végrehajtást is együtt és egyszerre foganatosítani köteles, habár azon végrehajtató, kinek részére a hivatalból teljesítendő végrehajtás rendeltetett, a 20. §. szerint netalán szükséges költségeket nem előlegezte volna is.

Az ekként lefoglalt ingóságok vételárából, annak elégtelensége esetében, az egyidejűleg foglaltató végrehajtatók, követelései aránya szerint nyernek kielégítést.

87. §.

Ha a kiküldöttnél a foglalás megkezdése után jelentkezik újabb végrehajtató, vagy ha foglalás közben a kiküldött ugyanazon adós ellen hivatalból teljesítendő végrehajtásra nyer megbízást: a már összeírt javakra a korábbi végrehajtató elsőséggel bír a későbbi végrehajtató felett; de a még le nem foglalt ingóság valamennyi végrehajtató részére, az első szakaszban meghatározott joghatálylyal együtt és egyszerre irandó össze.

88. §.

A 86. és 87. §§. szabályai megfelelően alkalmazandók akkor is, ha ugyanazon adósnál több kiküldött találkozik.

Ezen esetben az összeírást ugyanazon jegyzőkönyvben valamennyi végrehajtató javára és pedig, ha más megállapodás létre nem jött, azon kiküldött teljesíti, ki a foglalást már megkezdette, és ha a foglalást még egyik sem kezdette meg, az, akinek kiküldetése korábbi.

89. §.

A kiküldött a foglalási eljárás befejezése után azonnal felhívást bocsát ki, melyben a végrehajtató és a végrehajtást szenvedő nevének és lakhelyének, a követelés összegének, a végrehajtás helyének, az ingóságok általános megjelölésének és becsértékének, úgy a kiküldött lakhelyének kitüntetése mellett mindazokat, akik a lefoglalt ingóságokhoz tulajdoni igényt támaszthatni vélnek, felhívja, hogy igénykeresetüket a hirdetmény keltétől számított 15 nap alatt, a 18. §. szerint illetékes bírósághoz adják be.

A 86., 87. és 88. §§. esetében valamennyi foglaltató megnevezésével egy felhívás bocsátandó ki.

A kiküldött a foglalás befejezésétől számított 3 nap alatt, a felhívásnak egy példányát a végrehajtási hely község-előljáráóságának kifüggesztés, vagy a helyi szokás szerint való kihirdetés végett, vétbizonyítvány mellett kézbesíti, vagy ajánlott levélben postára adja, egy példányban pedig a bíróságnál kifüggeszti.

Azoknak, akik igénylőkül a végrehajtási eljárásnál jelentkeztek, vagy akinek igénye ugyanakkor bejelentetett, a felhívás, 3 nap alatt, egy-egy példányban, vétbizonyítvány mellett kézbesítetik, vagy ajánlott levélben postai úton megküldetik. Ha az igénylő lakása ismeretlen, ezen értesítés mellőzendő.

Amennyiben az 54—59. és 80. szakaszokban említett követelések, továbbá készpénz, vagy a bérbe, avagy haszonbérbe-adó bérleti követelésének behajtására olyan ingóságok foglaltattak le, melyre a végrehajtatonak a 72. §. szerint törvényes zálogjoga van: ezekre nézve igénybejelentési felhívásnak és halasztó hatálylyal bíró igénykeresetnek (93. §.) helye nincs, s a további végrehajtási lépések a végrehajtás foganatosításától számított 8 nap eltelte után megtehetőek.

A igénybejelentési felhívás egy példányban az illető adófelügyelőnek is megküldendő. (1881. b. ü. szabályok 17. §.).

90. §.

Ha oly ingóságok foglaltatnak le, melyek önképviselőre nem jogosított egyén tulajdonának állíttatnak, és a végrehajtás ezen önképviselőre nem jogosítottnak törvényes képviselője ellen intéztetik, vagy pedig az önképviselőre nem jogosított törvényes képviselőjének létezéséről, személyéről vagy tartózkodási helyéről biztos tudomás nincs: a kiküldött a felhívás egy példányát az illető gyámhatóságnak köteles megküldeni.

91. §.

Az eljárás befejezésétől számított 3 nap alatt a kiküldött, a felvett jegyzőkönyvet a bíróságnak bemutatni köteles.

A bíróság, a költségeknek a 27. §. értelmében való megállapítása után, az iratokat a további eljárás eszközlése végett, a kiküldöttnek visszaadja.

A jegyzőkönyvvel egyidejűleg a kiküldött az igénybejelentési felhívásnak egy példányát is bemutatni köteles, mely a netalán megindítandó igényperhez leendő csatolás végett a bíróságnál megtartandó.

92. §.

Az igénykereset csupán a végrehajtató ellen, s ha több végrehajtató van, valamennyi ellen intézendő, és a végrehajtás foganatosítására illetékes bíróságnál annyi példányban adandó be, hogy a bíróságnál egy példány megtartatván, mindenik alperesnek egy-egy példány jusson. A bírósági példányhoz a végrehajtási jegyzőkönyv vagy annak kivonata hiteles másolatban melléklendő. Az igénylő felperes és a végrehajtást szenvedő felzetten értesítettnek. Utóbbi, a végrehajtató jogának megvédése végett, a perbe beavatkozhat.

A 14. §. esetében az örökös, ha a végrehajtás nem a hagyatékban talált, vagy az örökhagyóról reá szállott ingó-

ságra, hanem az örökösnek tulajdonát képező más ingóságokra intéztetik: ezen ingóságoknak zár alól való feloldása iránt igénykeresettel léphet fel.

Az igénykereset bélyege ivenkint 50 kr., ha a per tárgyának értéke 50 frtot meghalad; 20 kr. ha az érték 50 frtnál csekélyebb. A községi bíróság alá nem tartozó kisebb polgári peres ügyekben szinte ivenkint 20 kr.; a községi bíraskodás alá tartozó ügyekben 12 kr. („Illetéki díj-jegyzék 13. tételszám I. a) és b) pont.)

93. §.

Az igénykereset, ha a felhívás keltétől számított 15 nap alatt adatik be, az igényelt tárgyakat illetőleg, a végrehajtás további folyamára halasztó hatálylyal bír.

Ezen határidő után beadott vagy hiánypótlás végetti visszaadás esetében ezen határidő után a hiányok pótlásával bemutatott igénykereset folytán, a végrehajtás csak azon esetben függeszthető fel, ha az igénylő a kereset jogsultságát valószínűvé teszi; egyszersmind pedig az igénykereset elvesztése esetére a végrehajtató követelését és járulékait, vagy amennyiben ez kisebb összeget tenne, az igényelt tárgyak becsértékét biztosítékul (42. §.) a bíróságnál leteszi.

A felfüggesztési kérelmet elutasító végzés ellen felfolyamodásnak helye nincs.

A végrehajtásnak az igénykereset folytán történt felfüggesztéséről a kiküldött hivatalos felzeten értesítettik.

94. §.

Az igénykeresetek sommás úton tárgyalatnak és ítélet által döntetnek el.

Ugyanazon végrehajtást szenvedő ellen ugyanazon foglalás folytán, vagy ugyanazon tárgynak többszöri lefoglalása folytán beadott több igénykereset együttesen tárgyalatik és döntetik el.

Azok, akik a tárgyalás határnapjáig, az igényelt tárgyakra felülfoglalást vezettek, vagy azt újabban lefoglalták, a tárgyalásra végzés által szintén beidézettnek; de az igénytárgyalásra beidézés nélkül is megjelenhetnek és védelmüket előterjeszthetik.

Az igénykereset tárgyalására a végrehajthatók a végrehajtásnál közbenjárt képviselőjük által is megidézhetők.

A végrehajtás folyamában fölmerült igénykeresetre hozott ítélet után 1 frt bélyeg jár, ha a főügy tárgya 50 frtot nem halad, s 2 frt 50 kr. pedig akkor, ha annak értéke 50 frton felül van. (I. „Illetéki díjjegyzék“ 48. tételszám B. pont és 100 tételszám; olvasható a v. 30. §. függelékében.)

95. §.

Azon igényperekben, melyek a végrehajtás további folyamára halasztó hatálylyal bírnak, az igénylő által felhívott tanuk közül csak azok hallgattatnak ki, akik a bíróság területén laknak, vagy kiket a bizonyító fél a tárgyalás alkalmával, vagy pedig e végből legalább 8 s legfeljebb 15 napra kitűzendő újabb határnapon előállít.

96. §.

Az igény bebizonyítása esetében az igényelt vagyon a foglalás alól felmentetik.

Halasztó hatálylyal nem bíró igényperekben hozott ítélet által megállapított igénynek azonban, ha az árverés már megtartott, de a vételár még fel nem osztatott, csak a vételárra van hatálya.

Az igénylő és a végrehajtást szenvedő között való jogviszonyra az igényperben hozott ítélet hatálylyal nem bír, s jogaikat egymás ellenében a törvény rendes útján érvényesíthetik.

97. §.

Igényperekben az igénylő igazolással nem élhet, s a tárgyalás elhalasztásának csak a felek beleegyezésével, — perujításnak pedig általában nincs helye. Az első bírósági ítéletet helybenhagyó másodbírósági ítélet ellen további jogorvoslat nem használható.

Halasztó hatálylyal nem bíró igénykereset folytán hozott, habár még nem jogerejű ítélet után, a foglalás alól felmentett ingóságokra árverést foganatosítani, vagy a netalán megtartott árverésen bejött még meglévő vételárt felosztani nem lehet. — E végből az ítélet egy példánya a kiküldöttnek haladéktalanul kézbesítetik.

98. §.

Ha a foglaláskor a fennforgó körülményekből azt lehetett a végrehajtatónak jóhiszeműleg vélelmezni, hogy a lefoglalt tárgyak a végrehajtást szenvedő tulajdonai: a perköltségek kölcsönösen megszüntetendők, ha az igény megállapíthatnák is.

99. §.

Azok, akik a végrehajtás folyamára halasztó hatálylyal bíró igénykeresetet indítanak, ha az igény nyilván alaptalannak találtatik: a perköltségekben való elmarasztaláson felül 500 forintig terjedhető pénzbírsággal büntetettnek.

100. §.

A 92—99. §§. intézkedései megfelelően alkalmazandók azon igényperekre nézve is, melyek adó- és közigazgatási ügyekben vagy más, nem a jelen törvény szerint foganatósított végrehajtás folytán lefoglalt ingóságokra támasztatnak.

Ezen igénypercek azon járásbiróság előtt indítandók, melynek területén a végrehajtás foganatósított.

101. §.

A végrehajtás további folyamára halasztó hatálylyal bíró igénykereset beadására szolgáló határidő eltelte után, ha igénykereset nem adatott be, az összes lefoglalt ingóságokra; ha pedig azoknak egy részére vonatkozó igénykereset adatott be, az igénykereset tárgyát nem képező lefoglalt ingóságokra, a további végrehajtási lépések megteendők.

102. §.

A lefoglalt ingóságok rendszerint bírói árverés útján adatnak el.

Az árverés határnapját a kiküldött hivatalból foganatósítandó végrehajtások esetében jelentkezés nélkül, ellenesetben pedig a végrehajtatónak vagy végrehajtást szenvedő

dőnek szóbeli vagy írásbeli jelentkezésére tűzi ki, és erről hirdetményt bocsát ki.

A hirdetménybe a végrehajtató és végrehajtást szenvedő neve, a végrehajtást és a kiküldetést rendelő végzés, a követelés összege, az árverés helye, napja és órája, az árverezendő ingóságok általános megjelölése és becsértéke teendő ki. Nagyobb értékű és rendkívüli minőségű tárgyak a hirdetményben külön felemlítendők.

A hirdetmény a bíróságnál kifüggesztetik, szokásos kihirdetés és kifüggesztés végett azon község előljáráóságának, ahol az árverés foganatosítandó, megküldetik, a végrehajtatonak, a végrehajtást szenvedőnek, és ha több foglaltató van, mindeniknek, a 72. §. esetében pedig a bérbeadónak is kézbesítetik.

Ha az árverezendő ingóságok becsértéke 300 forintot meghalad, az árverési hirdetmény valamelyik helyi lapba, ilyenek nem létében, a legközelebbi helyen megjelenő lapba, — ha pedig a becsérték 2000 forintot meghalad, a hivatalos lapba egyszer beigtatandó. Budapesten a hivatalos lapban tétetik közzé az árverés akkor is, ha a becsérték 300 frton felül van, de 2000 forintot meg nem halad.

Tekintet nélkül az elárverezendő ingóságok becsértékére, mindenik érdekelt félnek jogában áll saját költségére az árverési hirdetménynek az általa kijelölendő lapok útján, esetleg többszörös kihirdetését is eszközölni. E végből a kiküldött a jelentkező érdekelt félnek az árverési hirdetmény egy példányát kiadni köteles. Az ilyen hirdetménynek késedelmes vagy hibás közzététele az árverés hatályára befolyással nincs.

Az 1881-iki b. ü. szabályok 17. §-a szerint az árverési hirdetmény egy példánya az illető adófelügyelőnek is megküldendő.

103. §.

Az árverési határidő, ha a becsérték 2000 frtot meg nem halad, 8 napnál rövidebb s 15 napnál hosszabb, ellenesetben 15 napnál rövidebb s 30 napnál hosszabb nem lehet. Ezen határidő a hirdetménynek a bíróságnál való kifüggesztését követő naptól számítatik.

104. §.

Ha a lefoglalt ingóságok nagy értékesökkenés, vagy az értékkel arányban nem álló költségek nélkül el nem tarthatók: a halasztó hatálylyal bíró igénykereset beadási határidejének eltelte előtt, vagy ha ilyen kereset már beadott, ennek eldöntése előtt, a végrehajtás foganatosítására illetékes bíróság bármelyik érdeklett fél kérelmére, az árverés foganatosítását elrendelheti.

A kérelem felett a bíróság a feleknek, az ismert igénylőknek, és ha ezen érdekletteknek rövid határnapra való megidézttetése akadályba ütköznék, a részükre kinevezendő ügygondnoknak, és szükség esetében szakértőknek meghallgatása után határoz. Az árverést elrendelő végzés ellen felfolyamodás nem használható; ha azonban a marasztalt fél vagy igénylők részéről a becsérték készpénzben vagy óvadékképes érték-papírokban (42. §.) letétetik, vagy a felek között való megállapodás szerint másként biztosítatik: a lefoglalt tárgyak, a megrendelt árverés foganatosításának mellőzésével, a zár alól felmentetnek.

Az árverés elrendelése esetében az árverési határnapot 8 napnál nem hosszabb időre a bíróság tűzi ki. Hirlapi hirdetés, — tekintet nélkül az elárverezendő ingóságok becsértékére, — csak az érdeklettek által saját költségre eszközölhető.

Az árverésen befolyt összeg, a halasztó hatálylyal bíró igénykereset beadására szolgáló határidő elteltéig, vagy ha ilyen kereset már megindított, annak jogerejű eldöntéseig bírói letétbe helyeztetik.

105. §.

Hivatalból foganatosított végrehajtás esetében, a küldött az árverést is hivatalból (20. §.), ellenesetben pedig csak akkor tartja meg, ha akár a végrehajtató, akár a végrehajtást szenvedő személyesen, vagy képviselője által az árverési határnapon megjelen vagy bejelenti, miszerint magát az árverésen képviseltetni nem akarja, de az árverés foganatosítását kívánja.

Az árverés előtt a kiküldött a letéteményezett tárgyakat a bíróság főnökének vagy helyettesének utalványára, magához veszi, s az árverésre kitűzött napon és órában a helyszínén megjelenvén, a kielégítési összeget és járulékait felszámítja, mi ha a végrehajtást szenvedő részéről ki nem fizettetik, az árverést azonnal megkezdi.

106. §.

A végrehajtást szenvedőnek jogában áll kijelölni azon sorrendet, melyben az árverés történjék; sőt az összeirt ingóságok helyett más ingóságokat is bocsáthat árverés alá, de ha ezekből a követelés és járuléka ki nem kerülne, az árverés az összeirt tárgyakra folytattatik.

Ha a marasztalt ezen jogával élni nem akar, az árverés, az összeirási sorrend szerint, tételenként történik.

A végrehajtás foganatosítására illetékes bíróság, az érdekeltek valamelyikének kérelme folytán, és szükség esetében a többi érdeklettek meghallgatásával, gyűjteményeknek, s a körülmények figyelembevételével ugyanazon fajú vagy nemű tárgyaknak együttes elárverezését rendelheti meg, habár azok több külön tétel alatt foglaltattak is le. Az e tárgyban hozott végzés ellen felfolyamodásnak helye nincs.

107. §.

Minden tárgy a becsáron kiáltatik ki, s ha a becsár meg nem ígértetnék, a kikiáltási ár fokozatosan lejjebb szállítatik.

Az árverés addig folytattatik, míg ígélet tétetik, s ha további ígélet nem tétetett, az árverés tárgya, a megígért árnak háromszori kikiáltása után, a legtöbbet ígérő által megvettnek jelentetik ki még akkor is, ha más árverelő által ígélet nem tétetett.

108. §.

Az árverésnél minden tárgy vételára azonnal készpénzben fizetendő, melynek lefizetése után az elárverezett tárgy a vevő birtokába adatik. — Ha a legtöbbet ígérő a

vételárt azonnal le nem fizetné, a tárgy azonnal újabban árvereltetik. A fizetést nem teljesítő árverelőnek a netaláni többletthez igénye nincs, ellenben a netaláni kisebb összeget pótolni köteles, és az árverés további folyamában részt nem vehet.

Ha ismert előbbi foglaltató, vagy törvényes zálogjoggal bíró hitelező nincs, és se elsőbbségi bejelentvény nem adatott be, se pedig az árverésen befolyt összegnek birói letétben tartása el nem rendeltetett: a végrehajthatónak joga van, követelése és járulékai erejéig, az árverésen készpénzfizetés nélkül venni, vagy másoknak a hitelben vételt megengedni. A vételár mindkét esetben a követelésbe beszámíttatik. Ha több végrehajtható van, e jog csak azon esetben gyakorolható, ha ez iránt közös megegyezés jött létre.

Váltóbiztosítási visszkereset tárgyában hozott határozat alapján foganatosított kielégítési végrehajtás esetében, a végrehajtható ezen joggal nem élhet.

109. §.

Amennyiben az elárverezendő ingóságok rendkívüli minősége, vagy a fenforgó körülmények, külön árverési feltételeknek megállapítását teszik szükségessé, a bármely érdekelt fél által legkésőbb az árverési hirdetménynek ki függesztéséig beadandó kérelemre, mely a végrehajtási jegyzőkönyv hiteles másolatával felszerelendő, esetleg a többi érdeklettek meghallgatása után, a végrehajtás foganatosítására illetékes bíróság állapítja meg az árverési feltételeket, s arról a kiküldöttet és az érdeklett feleket kése delem nélkül értesíti. Az e tárgyban hozott végzés ellen, akár adatott a kérelemnek hely, akár nem, felfolyamodásnak helye nincs.

Ha a külön feltételekben részletfizetés állapíttatik meg: bármely érdeklett fél kérelmére az is beveendő az árverési feltételekbe, hogy megfelelő bánatpénz teendő le, és az elárverezett tárgy csak a vételár lefizetése után adatik a vevőnek át.

Az árverési hirdetménybe befoglalandó, hogy a megállapított külön árverési feltételek hol tekinthetők meg, s az árverés ezen feltételek szerint tartatik meg.

Jogában áll a bíróságnak a megállapított külön feltételek lényegét a hirdetménybe befoglalni, s amennyiben szükségesnek mutatkozik, a kitűzött árverési határnap helyett újabb árverési határnapot kitűzni.

Ha külön árverési feltételek állapítottak meg: az árverelni kívánók ezen külön feltételeket az árverésre bocsátás előtt aláírni kötelesek.

110. §.

Az árverésről jegyzőkönyv vétetik fel, mely a feleknek megnevezését, az árverés alpjául szolgáló foglalási jegyzőkönyv ügyszámát, a követelés és járulékainak felszámítását, folyó sorrendben, s a foglalási jegyzőkönyv tételszámainak is feljegyzése mellett, az árverelt tárgyak megjelölését, a vevő nevét, és az eladási árt foglalja magában. Azok, akik elsőégi igényt jelentettek be (111. §.) az árverési jegyzőkönyvben pontosan megnevezendők.

Az árverési jegyzőkönyv a végrehajtó és a jelenlevő felek vagy képviselőik által aláíratik (26. §.)

Az árverésen eladott ingóságok, hacsak a 109. §. szerint ellenkező feltétel nem állapított meg, azonnal a vevő tulajdonába mennek át, s az árverési eljárás megsemmisítése a vevő által szerzett tulajdonjogra befolyással nem bír.

Az, hogy az árverés foganatosított, a foglalási jegyzőkönyvre feljegyzendő, s ezen feljegyzés a kiküldött által aláírandó.

A bélyegkötelezettség iránt az „Illetéki díjjegyzék“ 7. tételszáma következőleg rendelkezik:

Az ingóságok feletti árverési jegyzőkönyvek, ide értve a kisebb polgári perekben fölvetettek is, még azon esetre is, ha ezeket a vevők alá nem irták, illeték tekintetében okiratoknak tartatnak, és az árverésen bevett pénzüsszegtől az árvereltető fél a III. fokozat szerinti illetéket tartozik megfizetni.

Nyilvános árverési jegyzőkönyvek, ha jogügyletet tartalmaznak, a jegyzőkönyvi szabályszerű bélyegen kívül még az okira a jogügylet minőségéhez képest megkívántató illeték alá is esnek.

111. §.

Mindazok akik az elárvereztetni rendelt ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégítéshez tartanak jogot, amennyiben az, hogy részükre a foglalás korábban eszközöltetett, a végrehajtási iratokból ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéseig a kiküldöttnek egy példányban írásban beadni, avagy pedig szóval bejelenteni tartoznak. A szóbeli bejelentésről a kiküldött által külön jegyzőkönyv veendő fel.

Több ilyen szóbeli bejelentés egy jegyzőkönyvbe foglalható.

112. §.

A bérbe- és haszonbérbe adók kötelesek azon követelés összegét, melyre nézve törvényes zálogjogot igényelnek, az árverés megkezdéseig akkor is bejelenteni, ha a bérleti vagy haszonbérleti viszonyon alapuló törvényes zálogjog, a végrehajtási jegyzőkönyvben meg van ugyan említve, de a követelés összege ugyanott kitüntetve nincs.

113. §.

Ha elsőbbségi bejelentvény nem adatott be, s a végrehajtási iratokból tudvalevő korábbi foglaltató sincs: az árverés addig folytatandó, míg a végrehajtató követelése és járulécai fedezettettek, illetőleg, míg az összes lefoglalt tárgyak elárvereztettek.

Ezen esetben a végrehajtató követelése járulékaival együtt, a befolyt vételárból nyugtatvány mellett azonnal ki fizettetik, illetőleg törlesztetik, a követelésről szóló eredeti okirat, ha a kifizetés által teljesen hatálytalanná vált, a végrehajtatótól elvétetik s a végrehajtást szenvedőnek kiadatik, ellenesetben pedig a fizetés a végrehajtató által az eredeti okira feljegyeztetik, s ennek megtörténte után, az okirat a végrehajtónak elismervény mellett visszaadatik. Ha a végrehajtató az eredeti okiratot előadni nem tudja: a kiküldött a követelésre eső összeget a bíróságnál teszi le.

A végrehajtató követelésének kielégítése után, a kiküldött a netalán fennmaradt készpénzt a végrehajtást szenvedőnek nyugtatvány mellett kiszolgáltatja, a lefoglalt de el nem adott tárgyakat birói zár alól feloldja és eljárásáról 3 nap alatt, az iratok bemutatása mellett, a kiküldő bírósághoz jelentést tesz, mely, ha a végrehajtás megkeresés útján fogatosított, az iratokat a megkereső bírósághoz teszi át. — A végrehajtást elrendelő bíróság a feleket az iratok beérkeztéről végzésileg azon hozzáadással értesíti, hogy azokat a bíróságnál megtekinthetik és másolatban kivehetik.

Váltóbiztosítási visszkereset tárgyában hozott határozat alapján fogatosított végrehajtás esetében, a befolyt összeg a végrehajtatonak ki nem adatik, hanem birói létbe helyezés végett, külön jelentéssel haladéktalanul bemutatattik.

114. §.

Ha elsőbbségi bejelentvény adatott be, vagy a végrehajtási iratokból tudvalevő korábbi foglaltató van: az árverés addig folytatatik, míg minden követelés és azok járulécai fedeztettek, vagy míg az összes lefoglalt ingóság elárvereztetett.

Ezen esetben, ha az összes érdeklettek a vételárnak miként való felosztására nézve, magába az árverési jegyzőkönyvbe felveendő egyértelmű megállapodásra jutottak: a vételár-felosztás, a megállapodásnak megfelelően, a kiküldött által azonnal eszközöltetik; ellenesetben az összes iratok és az esetleg beadott elsőbbségi bejelentvények a végrehajtás fogatosítására illetékes bíróságnak 3 nap alatt; a vételár, s esetleg az el nem árverezett letéti értéktárgyak (73. §.) pedig, birói létbe helyezés végett, külön jelentés mellett, haladéktalanul bemutatandók.

115. §.

A 102. és következő szakaszok szabályai szerint tartandó meg az árverés akkor is, ha a váltóhitelező által birt kézi-zálogra az 1876. évi XXVII. t.-c. 106. §-a alapján,

vagy kereskedelmi ügyletből eredő követelés fedezésére adott kézizálogra az 1875. évi XXXVII. t.-c. 305. és 306. §-ai alapján rendeltetik el az árverés. Ezen esetekben se az igények bejelentésére felhívásnak, se elsőség iránti eljárásnak nincs helye. Az árverés elrendelése és a kézi-zálog megbecsülése után a kiküldött az árverési hirdetményt kibocsátani és az árverést foganatosítani köteles. A biztosított követelés a vételárból a kiküldött által kielégítendő, a netaláni felesleg pedig a kifizetett eredeti váltóval az adósnak, esetleg a csődtömegnek kiadandó, vagy akadály esetében, a bíróságnál teendő le (113. §.)

Az ezen eljárás során hozott bírósági végzés ellen felfolyamodásnak, a kiküldött eljárása és végzése ellen pedig elóterjesztésnek van helye, melyek azonban csakis az árverésen befolyt pénznek kiadatására bírnak felfüggesztő hatálylyal.

Az 1876. XXVII. t.-c. 106. §-a: A váltó-birtokos magát azon tárgyakból, melyekre magán-uton zálog-jogot nyert, ha az adós kötelezettségének kellő időben eleget nem tesz, váltói úton kielégítheti, és e végből:

1. az ingóságokat, a váltó-eljárás szabályai szerint, kielégítésre fordíthatja;

2. a tőzsdei árfolyammal bíró papirokat a lejárat napján a helybeli tőzsdén, ha pedig a lejárat helyén tőzsde nem létezik, a lejárat napot követő harmadik napon a legközelebbi tőzsdén eladhatja, vagy pedig azokat azon napi árfolyamban követelése erejéig megtarthatja. Köteles azonban erről az adóst e cselekmények valamelyikének foganatosítását követő 24 óra alatt levélben értesíteni. A legközelebbi tőzsde alatt oly értékpapírokra nézve, melyek belföldi tőzsdén jegyeztetnek, belföldi, más értékpapírokra nézve külföldi tőzsde értendő;

3. a váltóbeli vagy egyéb követeléseket behajthatja vagy követelése erejéig megtarthatja.

A váltó-birtokost ezen jogok még azon esetben is megilletik, ha az adós időközben csőd alá került.

Köteles azonban mindegyik esetben — amennyiben teljes kielégítést nyert, az adósnak, illetőleg a csődtömegnek az eredeti váltót kiszolgáltatni és a netaláni felesleget kiadni.

Az 1875. XXXVII. t.-c. idézett szakaszai:

305. §. Ha a kézi zálog, kereskedelmi ügyletből eredő követelés fedezésére írásbeli szerződés mellett adatott s az adós köteletségének kellő időben eleget nem tesz, a hitelezőnek jogában áll magát a zálogtárgyakból kielégíteni, a nélkül, hogy az adós ellen előbb keresetet indítani tartoznék.

E végből a hitelező, a szükséges okmányok bemutatása mellett, saját illetékes törvényszékéhez folyomodik, mely az adós meghallgatása

nélkül, az elzálogosított tárgyak- vagy azok egy részének a hitelező vesztélyére és költségein leendő eladását elrendeli.

A hitelező az adóst, amennyiben ez lehetséges, úgy az eladás elrendeléséről, mint annak megtörténtéről azonnal értesíteni s a vételár feleslegét az adósnak átadni köteles. Ha a hitelező az értesítést elmulasztja, kártérítéssel tartozik.

306. §. Ha a közí zálog kereskedelmi ügyletből eredő követelés fedezésére adatik, s a felek írásbelileg abban állapodtak meg, hogy a hitelező magát a zálogból bírói közbenjárás nélkül kielégítheti, ez esetben, ha az adós kötelességének kellő időben eleget nem tesz, a hitelezőnek jogában áll a zálogot nyilvánosan eladni; szabadságában áll ez esetben a zálogtárgyakat, ha azok piaci vagy tőzsdei árfolyammal bírnak, hiteles személy által a folyó árban magán úton is eladatni. A megtörtént eladásról, amennyiben ez lehetséges, az adóst, különbeni kártérítés mellett, azonnal értesíteni, egyuttal a vételár feleslegét ennek átadni tartozik.

116. §.

Ha az árverésen befolyt vételárból a végrehajtható követelése járulékaival együtt ki nem telik, a végrehajtható, a végrehajtásnak a kiküldött által folytatását követelheti, s ha ez iránti kérelmét az árverési iratok bemutatásáig közvetlenül a kiküldöthöz intézi: a kiküldött a végrehajtást szenvedőnek ugyanazon járásbirósági területen levő ingóságaira a folytatólagos végrehajtást, újabb kiküldetés nélkül, foganatosítani köteles.

Ezen eset kivételével a folytatólagos végrehajtást, míg az iratok a 113. §. szerint a végrehajtást elrendelő bírósághoz vissza nem küldettek, a végrehajtás foganatosítására megkeresett bíróság, az iratok visszaküldése után pedig azon bíróság rendeli el, mely az alap-végrehajtást elrendelte.

117. §.

A 116. §. esetein kívül folytatólagos végrehajtás elrendelésének van helye:

a) ha a végrehajtható kimutatja, hogy követelése a korábbi foglalás alkalmával végrehajtás alá vett dolgok által fedezve nincs;

b) ha lefoglalt ingókra vagy azok egy részére igénykereset indított, vagy elsőbbségi igény jelentetett be;

c) ha a lefoglalt dolgoknak, azon alapon, mert végre-

hajtás alá nem vonathattak, az összeírásból való kitörlése kéretik.

A folytatólagos végrehajtást rendszerint a végrehajtás foganatosítására illetékes bíróság rendeli el. Az a) pont esetében azonban, ha a végrehajtás foganatosítására több bíróság kerestetett meg, a folytatólagos végrehajtás elrendelésére azon bíróság illetékes, mely az alapvégrehajtást elrendelte.

Az a) pont esetében jogosítva van a bíróság a folytatólagos végrehajtással járó költségeket a körülményekhez képest, a végrehajtást szenvedőnek terhére megállapítani, vagy azokat megszüntetni. — Minden más esetben a folytatólagos végrehajtás költségeit, a végrehajtást szenvedő viseli.

Ha a végrehajtható fél folytatólagos végrehajtás elrendelését kéri, még mielőtt az előbb már elrendelt végrehajtás foganatosított volna, ez esetben a folytatólagos végrehajtás ugyan elrendelendő, hanem a végrehajtási kérvény költségei a végrehajtást szenvedő fél ellen meg nem állapíthatók.

118. §.

A 114. §. esetében, ha a vételár-felosztásra nézve egyértelmű megállapodás nem jött létre, a végrehajtás foganatosítására illetékes bíróság az árfelosztás végett rövid időre határnapot tűz, s erre az összes érdeklettetek megidézi. A tárgyalásra az érdeklettek a végrehajtásnál közbenjárt képviselőjük által is megidézhetők. Ha lakhelyének nem tudása miatt, valamelyik érdekelt fél a tárgyalásra meg nem idéztethetik, vagy valamely meg nem jelent érdekelt félnek szabályszerű megidézéséről szóló vét-bizonyítvány a tárgyalás napjáig meg nem érkezik: részére hirdetményi idézés nélkül ügygondnok neveztetik, s amennyiben a tárgyalás az ügygondnok beidézése mellett a kitűzött határnapon megtartható nem volna, legrövidebb időre újabb határnap tűzetik ki.

119. §.

A kielégítési sorrend az érdeklettek meghallgatása után a bíró által állapíttatik meg, s az e tárgyban hozott végzés a feleknek azonnal kihirdetetik.

Az árverés- hirdetési és foganatosítási költségek minden más követelést megelőzőleg sorozandók.

Ha a végzés ellen a kihirdetéskor felfolyamodás be nem jelentetik: a vételár azonnal felosztatik, a kihirdetéskor bejelentett s 3 nap alatt írásban indokolható felfolyamodás esetében pedig az iratok 8 nap alatt felterjesztendőek.

A felfolyamodásnak csupán azon követelések kifizetésére van halasztó hatálya, amelyeknek kielégítése a felfolyamodás folytán hozandó felsőbb bírósági határozattól függ. Azon követelések, melyek a felsőbb bírósági határozatra való tekintet nélkül, a vételárból mindenesetre kielégítést nyernek, felfolyamodás esetében is azonnal kifizetendőek.

A másodbíróság végzése ellen, amennyiben az első bíróság végzése megváltoztattatott, a harmadbírósághoz halasztó hatálylyal bíró felfolyamodásnak van helye.

Ezen felfolyamodás a másodbírósági végzés kézbesítésétől számított 8 nap alatt adandó be.

Azon hitelező követelése, aki biztosítási végrehajtás folytán nyert zálogjogot, a zálogjogi elsőség sorrendjébe soroztatik ugyan, de ha az érdeklettek között ellenkező megállapodás nem jött létre, a megfelelő összeg a követelés iránti per jogerejű eldöntéséig, bírói letétbe helyeztetik.

Ha törvényes zálogjoggal bíró valamely követelésnek valódisága vonatik kétségbe, a megfelelő összeg bírói letétbe helyezése mellett, a követelő keresetének az illetékes bíróság előtt, a végzés jogerőre emelkedésétől, és amennyiben a követelés még le nem járt, a végzésben kitüntetendő lejáratil naptól számított 30 napi zárhatáridő alatt leendő megindítására utasíttatik. Ezen per, az érdeklettek beavatkozási jogának épségben maradása mellett, a végrehajtást szenvedő ellen indítandó.

120. §.

Több végrehajtható találkozására esetében (86—88. §§.), valamint akkor is, midőn ugyanazon ingóságok lefoglalva és felülfoglalva vannak: az árverés, — habár annak elrendeléseért csak egy végrehajtható jelentkezik is, — mindazon végrehajtható, foglaltató és felülfoglaltató követelésének kielégítésére elrendelendő, akinek javára az árverési hirdetmény kibocsátása napjáig, a foglalás már foganatosított.

121. §.

Ha olyan értékpapírok foglaltattak le, amelyek tőzsdei árfolyammal bírnak: azok árverés alá rendszerint nem bocsátatnak, hanem a kiküldött által az érdektelt felek közbenjöttével, ha helyben tőzsde van, tőzsdei alkusz közvetítésével, ha pedig helyben tőzsde nincs, valamely pénzintézet útján vagy megfelelő más módon, de minden esetben készpénzfizetés mellett adatnak el. Az eladási számla az iratokhoz csatolandó.

A napi közép-árfolyamon alól több mint két száztólival, az eladás csak az összes érdektelt belegegyezésével eszközölhető.

Ha helyben tőzsde nincs s az értékesítés a fentebbi módon eszközölhető nem volna, a kiküldött jelentése alapján, a végrehajtás foganatosítására illetékes bíróság az eladás eszközlése végett, a legközelebbi tőzsde székhelyén illetékes járásbíróságot megkeresi.

Ha az értékesítés a fentebbi módok egyike szerint sem eszközölhető: a tőzsdei árfolyammal bíró értékpapírok is birói árverésen adatnak el.

122. §.

Ha a végrehajtást szenvedőnek a követelése foglaltatott le: a végrehajtható kívánságára a végrehajtást szenvedőnek az adósa nyilatkozni tartozik az iránt, vajjon:

1. elismeri-e, és mennyiben ismeri el a követelést valóznak, s kész-e a fizetésre?

2. tart-e valaki és minő igényt a lefoglalt követelésre?

3. le van-e a követelés foglalva, más hitelező részére, s ha igen, minő igény biztosítására?

A nyilatkozat-tételre való felhívás a végrehajtást tudató rendelvénybe foglalandó, vagy ha ezt a végrehajtató később kéri, az adós a nyilatkozatra a kiküldött által külön végzésben hívandó fel.

A nyilatkozat a rendelvénynek, illetőleg a külön végzésnek kézbesítésétől számított 8 nap alatt, az adós által aláírt beadványban, vagy a kiküldöttnél, szóval adandó elő.

A beadvány vagy a szóbeli nyilatkozatról felvett jegyzőkönyv, melyeknek bélyegét a végrehajtató pótolni köteles, a bíróságnak a kiküldött által bemutatandó.

123. §.

Ha a lefoglalt követelés pénzbeli, és a végrehajtatón kívül e követelésre másnak zálogjoga nincs: a végrehajtató a végrehajtás foganatosítására illetékes bíróságnál kérheti, hogy ezen követelés végrehajtásilag reá ruháztassék.

Ha a lefoglalt követelés a végrehajtató követelését és járulékait meghaladja, más megállapodás hiányában átruházásnak csak azon esetben van helye, ha a végrehajtató a többletet készpénzben kifizeti.

Ha a követelésről okirat van, az átruházás az okiratra vezetendő, mely a végrehajtatónak eredetben kiadatik.

A 80. §. eseteit kivéve, a lefoglalt követelést, a hatalozó hatálylyal bíró igénykereset beadására szolgáló határidő eltelte-, s ha ilyen igénykereset már megindította, annak jogérvényes eldöntése előtt, a végrehajtatóra átruházni nem lehet.

A végrehajtást szenvedő a végrehajtásilag átruházott követelés valódiságáért és behajthatóságáért felelős.

Ha a lefoglalt követelés biztosítására a zálogjog telekkönyvileg bejegyezve van, az átruházás telekkönyvi bejegyzése végett, az illetékes telekkönyvi hatóság megkeresetik.

124. §.

Ha a lefoglalt követelés az előző szakasz szerint át nem ruházható, valamint akkor is, ha a végrehajtató a lefoglalt követelés átruháztatását nem kívánja: a végrehajtás foganatosítására illetékes bíróságnál kérheti, hogy a lefoglalt követelésnek behajtására feljogosítsák avagy pedig e végből ügygondnok rendeltessék.

Ha a követelésre másnak is van zálogjoga, vagy a lefoglalt követelés a végrehajtató követelését és járulékait meghaladja, hacsak a felek közt más megállapodás nem jött létre, — a behajtásra ügygondnok rendelő; ellenesetben a behajtással a végrehajtató bizandó meg.

A lefoglalt követelés behajtása iránti intézkedés elrendelését a végrehajtató a halasztó hatálylyal bíró igénykereset beadására szolgáló határidő eltelte-, vagy az ilyen igénykereset eldöntése előtt is kérheti.

Ha azonban halasztó hatálylyal bíró igénykereset indított: ennek jogérvényes eldöntéseig a behajtott összeget utalványozni (125. §.), vagy felosztani (126. §.) nem lehet.

A megbízott végrehajtató vagy a kirendelt ügygondnok a követelés behajtása iránt saját felperessége alatt van jogosítva a pert megindítani; a per megindításáról azonban a végrehajtást szenvedőt, ha lakhelye tudatik, lakhelyére intézendő ajánlott levélben értesíteni köteles.

A követelés behajtására szükséges költségeket a végrehajtató köteles előlegezni.

125. §.

A behajtással megbízott végrehajtató vagy a kirendelt ügygondnok a követelés behajtása után a végrehajtás foganatosítására illetékes bíróságnak jelentést tenni, és az ügygondnok a behajtott készpénzt, a jelentés mellett bemutatni köteles.

A bíróság, ha a behajtott összegre a végrehajtaton kívül másnak zálogjoga nincs, azt a követelés törlesztésére utalványozza. A törlesztés a követelésről netalán létező

okiratra feljegyzendő, s e végből az eredeti okirat bemutató.

A végrehajtató ezen utalványozó végzés kézbesítéséig, a behajtott összeggel nem rendelkezhetik.

126. §.

Az ügygondnok által behajtott és bemutatott készpénz felosztására a bíróság hatánapot tűz ki s a befolyt összeg felosztását a 118. és 119. §§-nak megfelelően eszközözi.

Ha a behajtott követelés biztosítására a zálogjog telekkönyvileg bejegyezve volt, s arra alzálogjogok szereztettek, a kielégítési sorrend a telekkönyvi rangsorozat értelmében az ingatlanok vételára felosztására vonatkozó szabályok megfelelő alkalmazása mellett állapíttatik meg, s e végből a megbízott ügygondnok jelentése mellett, a telekkönyv hiteles kivonatát is bemutatni köteles.

A megbízott ügygondnok azon költségei és díjai, melyek a végrehajtást szenvedő adósa ellen meg nem ítéltettek, az árfelosztási eljárás alkalmával állapíttatnak meg, és a behajtott összegből első sorban elégíttetnek ki.

A 118. és 119. §§-ok szerint eszközözendő az árfelosztás akkor is, ha akár magánfél, akár pedig közpénztár a nála többek részére lefoglalt összeget a bírósághoz kívánja letenni. Ezen esetben a pénz azon bírósághoz teendő le, melynek kiküldöttje az első végrehajtást foganatosította.

A letéti beadványhoz valamennyi foglaltatónak a foglalás időrendje szerint összeállított és a letevő által aláírt kimutatása és a bíróság vagy más hatóság, illetőleg ezek kiküldöttjei által kiadott rendelvények eredetiben csatolandók.

127. §.

Ha a behajtott követelés nem pénzbeli, a bíróság a jelentés alapján, a behajtott követelés tárgyának árverés útján való értékesítését rendeli meg, s ennek foganatosítására kiküldöttet rendel.

Igénybejelentési felhívás kibocsátása ezen esetben nem szükséges; a kikiáltási árul szolgáló becsárt pedig a kiküldött, amennyiben szükségesnek látja, az állandóan alkalmazott bírósági szakértők közül egynek közbenjöttével rendes becslési eljárás nélkül állapítja meg. A befolyt vételárból a kielégítés a 125. és 126. §§. szabályai szerint történik.

128. §.

A lefoglalt követelés behajthatatlansága esetében a végrehajthatónak jogában áll a végrehajtást szenvedőnek másnemű vagyonaára intézendő végrehajtás útján szorgalmazni követelése kielégíttetését. A lefoglalt követelés behajtására fordított és bíróilag megállapított költségek és díjak az alap-perbeli követelés járulékaihoz számíttatnak.

A fent érintett jog illeti a végrehajthatót akkor is, ha a lefoglalt követelésre nyert zálogjogról lemond, vagy pedig kimutatja, hogy a követelés lefoglalása dacára elegendő fedezettel nem bír (117. §. a) pont.)

A zálogjogról való lemondás esetében a végrehajtást szenvedő adósa értesítendő.

129. §.

Ha a végrehajthatólag lefoglalt követelés feltételtől függ, ha a követelés lejárata fél évnél hosszabb időre terjed, ha a követelés viszonszolgálattól függ, ha a végrehajtást szenvedő adósa ellen csőd-eljárás van folyamatban, vagy ha a követelés érvényesítése más okokból nehézségekkel van egybekötve: a bíróság a követelésnek bírói árverésen való eladását, vagy más módon való értékesítését rendeli el.

Ezen kérelem tárgyában a bíróság a végrehajtást szenvedőt, s ha ez nem belföldön tartózkodik, vagy tartózkodási helye ismeretlen, a részére kinevezendő ügygondnokot meghallgatni köteles.

Az árverés az ingóságokra előírt szabályok szerint tartatik meg.

Pénzbeli követeléseknél első kikiáltási árul a követelés névszerinti értéke szolgál; nem kamatozó követeléseknél azonban a lejáratig folyó 6% kamatkülönbözet a névszerinti értékből levonatik.

Másnemű követelések kikiáltási árát a kiküldött, a 127. §. szerint állapítja meg.

Az árverési vevő a viszteher melletti engedményes jogaiba lép, s a követelésről kiállított okiratok és a netalán fedezetül szolgáló kézi zálog az árverési vevőnek átadandók. Ha a követelés biztosítására a zálogjog bejegyezve van: úgy az elrendelt árverés feljegyzése, mint a hitelező személyében történt változás kitüntetése végett, az illetékes telekkönyvi hatóság, hivatalból keresendő meg.

Az árverési vevő ellen azon harmadik személy, ki kellő időben igénykeresetet megindítani elmulasztotta, igényt nem érvényesíthet.

130. §.

Életjáradékok és más bizonytalan ideig, időről-időre részletekben fizetendő követelések, a 129. §. szerint nem értékesíthetők, hanem a kielégítés, a lefoglalt részleteknek a 123. §. szerinti átruházása vagy a 124. §. szerinti behajtás útján eszközöltetik.

131. §.

A kir. kisebb haszonvételi jog rendszerint az ingóságok végrehajtására előírt szabályok szerint vétetik végrehajtás alá. A becsárt a kiküldött a jövedelmi adó százszoros összege szerint állapítja meg. Ha a jövedelmi adó összege bizonyítható nem volna: ezen jog becsértéke a felek által bemutatandó, esetleg, amennyiben ezen jogok közösen kezeltetnek, a közbirtokosság elnökétől, pénztárnokától, egyes közbirtokossági tagoktól vagy a jog bérlőjétől beszerzendő adatok és felvilágosítások alapján állapítandó meg.

Ha azonban a kir. kisebb haszonvételi jog gyakorlata valamely ingatlannal elválaszthatatlanul van egybekapcsolva: e jog az ingatlannal vehető csupán végrehajtás alá.

Ezen eseteken kívül ingatlanra vezetett végrehajtás esetében a végrehajtató az ingatlannal együtt az attól még

el nem választott kir. kisebb haszonvételi jognak végrehajtás alá vételét is kívánhatja.

132. §.

Ha a végrehajtást szenvedőnek, valamely ingatlan vagyponra vonatkozólag élők közötti jogügylet által szerzett joga foglaltatik le, a végrehajtató, a végrehajtás foganatosítására illetékes bíróság által végzésileg feljogosítandó, hogy a lefoglalt jogot érvényesíthesse. A végrehajtás alá vont jogra vonatkozó okiratok, amennyiben a végrehajtást szenvedőnél találtattak, a jog érvényesíthetése végett a végrehajtatonak kiadatnak.

Fentebbi végzés feljogosítja a végrehajtatót, hogy a végrehajtást szenvedő javára a tulajdonjogot, vagy más dologi jogot olyan módon érvényesítse, amint azt a végrehajtást szenvedőnek érvényesíteni jogában állott volna. E végből a végrehajtató, saját felperessége alatt perrel is felléphet. Az e perben bíróilag megállapított költségek és díjak, az alap-perbeli követelés járulékaikhoz hozzá számítatnak.

Az érvényesített tulajdon, vagy más dologi jogra a további végrehajtási lépések, a megfelelő szabályok szerint eszközözendők.

Ezen szabályok alkalmazandók az eljárásra nézve akkor is, ha végrehajtást szenvedőnek valamely ingatlanra vonatkozó zálogvisszaváltási jogára vezetetik a végrehajtás.

133. §.

Ha a végrehajtást szenvedőnek olyan pénzbeli követelése foglaltatik le, melyet közpénztárból vagy letétből vehet fel, a végrehajtás foganatosítására illetékes hatóság a foglalási eljárás jogerőre emelkedése után, a lefoglalt pénzbeli követelést a végrehajtató részére utalványozza, s ezen utalványozást tárgyazó végzést a kifizetésre illetékes pénztár felett álló hatóságnak (83. §.) küldi meg. Ezen hatóság a pénztárt késedelem nélkül utasítani köteles, hogy az esetleges fizetési időpont bevétele mellett, a fizetést a végrehajtató kezeihez teljesítse.

Az utalványozási végzésben a végrehajtási összeg az utalványozás napjáig kiszámított járulékaival kiteendő, s az is kiüntetendő, hogy az utalványozás napjától a kielégítésig járnak-e, és ha igen, minő összeg után és hány száztólival számított kamatok. Ha a követelésről okirat van, azt a végrehajtató a bíróságnak bemutatni köteles a végből, hogy az utalványozási végzés kiadása előtt, az utalványozás által történt fizetés vagy törlesztés ezen eredeti okira jegeztessék fel.

134. §.

Ha a biztosítási végrehajtás útján lefoglalt ingóságokra szándékoltatik vezetetni a kielégítési végrehajtás: azt a 2. §. szerint illetékes bíróság rendeli el.

Ezen bíróság, ha egyszersmind a végrehajtás fogamatosságára is illetékes, a 89. §. szerinti felhívást kibocsátani, s a kielégítési végrehajtás fogamatosságára kiküldöttet rendelni, ellenesetben pedig e végből a 18. §. szerint illetékes bíróságot megkeresni köteles.

A halasztó hatálylyal bíró igénykereset beadására szolgáló 15 napi határidő ezen esetekben, a felhívásnak a bíróságnál való kifüggesztésének napjától számíttatik.

A felhívás kibocsátása előtt netalán beadott igénykeresetek szintén halasztó hatálylyal bírnak; azonban ha az igénykeresetben az ellenkező kérelem kifejezetten nem adatik elő, csak a felhívási határidő eltelte után, a netalán beadott többi igénykeresettel együtt tárgyalatnak és döntetnek el.

Egyébként a kielégítési végrehajtásra nézve fentebb megállapított szabályok alkalmazandók akkor is, ha a kielégítési végrehajtás előbb már biztosításilag lefoglalt ingóságokra vezetetik.

II. Végrehajtás ingatlanokra.

135. §.

Készpénzbeli követelés behajtása végett ingatlanra vezetendő végrehajtás esetén, a végrehajtási kérvényben

az ingatlan a telekjegyzőkönyvi szám pontos megjelölésével kiüntetendő, és ha valamely telekjegyzőkönyvben több telekkönyvi jószágtest foglaltatik, s a végrehajtás nem valamennyi jószágtestre vezetetik: a telekkönyvi helyrajzi számokra való hivatkozással megjelölendő azon jószágtest vagy jószágtestek, melyekre a végrehajtás vezetése kéretik. Egyszersmind a kérvényben a végrehajtás foganatosítására illetékes telekkönyvi hatóság is megnevezendő.

Ha a végrehajtás útján behajtandó követelés biztosítása végett a végrehajtás alá veendő ingatlanra a zálogjog már korábban bekebelezetett: ezen körülmény, a bekebelezést vagy előjegyzést rendelő végzés számára való hivatkozás mellett megemlítendő.

136. §.

A kielégítési végrehajtás elrendelése esetében, a bíróság, a végrehajtási zálogjog bekebelezése vagy az előjegyzett zálogjog igazolásának bejegyzése, illetőleg a végrehajtási jog feljegyzése végett, a végrehajtási kérvénynek egy-egy példányát, a végrehajtást elrendelő végzéssel ellátva, az illetékes telekkönyvi hatósághoz teszi át.

A megkeresett telekkönyvi hatóság, amennyiben telekkönyvi akadály fenn nem forog, a végrehajtási zálogjog bekebelezését vagy az előjegyzett zálogjog igazolásának bejegyzését, illetőleg a végrehajtási jog feljegyzését elrendelni köteles.

137. §.

A végrehajtási zálogjog bekebelezése, illetőleg a végrehajtási jog feljegyzése, ha az ingatlan tulajdonjoga a végrehajtást szenvedő javára csupán előjegyezve van, az előjegyzés igazolásától függő joghatálylyal, ha pedig a végrehajtást szenvedő javára bekebelezett tulajdonjogra másnak a tulajdonjoga van előjegyezve, az előjegyzés nem igazolásától függő joghatálylyal rendeltetik el.

Ezen esetben a végrehajtató a végrehajtási zálogjog feltételes bekebelezését vagy a végrehajtási jog feljegyzését rendelő végzés alapján, a végrehajtást szenvedő javára elő-

jegyzett tulajdonjog igazolása, vagy a végrehajtást szenvedő ellen előjegyzett tulajdonjog kitörlése iránt szükséges lépéseket megteheti, melynek bíróilag megállapítandó költségei az alapperbeli követelés járulékaihoz hozzászámíttatnak; az árverés elrendelése pedig az igazolást vagy kitörlést rendelő határozat jogerőre emelkedése után kérhető.

Ha a végrehajtató bekebelezett vagy előjegyzett követelésének behajtása iránt folyamatba tett per a telekkönyvbe feljegyeztetett, a feljegyzés után egy harmadik személy javára történt tulajdonjog-bekebelezés vagy előjegyzés a végrehajtási jog feltétlen feljegyzésének s a végrehajtás foganatosításának akadályul nem szolgál.

Ugyanez áll azon esetben is, ha a zálogjog, előzetes peres eljárás nélkül végrehajtható okirat (1871. XXXIV. t.-c. 11. §., 1874. XXXV. t.-c. 111. §., 1878. XXV. t.-c., jelzálogüzlet alapszabály 11. §. és 1879. XXXIX. t.-c. 2. §.) alapján lön bekebelezve vagy marasztaló ítélet vagy peregyezés alapján kebelezetett be, vagy jegyeztetett elő; mely esetekben a zálogjog bejegyzése után egy harmadik személy javára történt tulajdonjog-bekebelezés vagy előjegyzés a végrehajtási jog feltétlen feljegyzését és foganatosítását szintén nem akadályozza.

Az 1871. XXXIV. t.-c. (a magyar földhitelintézetről).

1. §. A magyar földhitelintézet illetékes bírósága, az intézet által, vagy ellene indítandó minden perre nézve, a pesti első folyamodású kir. váltótörvényszék. (Jelenleg a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék.)

E szabálytól eltérésnek csak a jelen törvényben meghatározott esetekben van helye (15. §.)

3. §. Az intézet adósai ellen foganatosítandó végrehajtás, amennyiben az Buda-Pest szab. kir. városok területén létező ingóságokra intézetik, ugyancsak a pesti első folyamodású váltótörvényszék által foganatosítandó; az ezen törvényszék székhelyén kívül található ingóságok lefoglalása iránt az adós személyes bírósága, ingatlan vagyonnak végrehajtás alá vétele esetében pedig mindenkor az illető birtok-bíróság keresendő meg a végrehajtás foganatosítása végett.

5. §. Az intézet, mint felperes követelésének, a jelen törvényben meghatározott eljárás szerint leendő behajtását, adósának rendes bírósága vagy az adóssági kötvényben kijelölt más bíróság előtt is kérheti.

Mindazonáltal az 1868, évi LIV. t.-c. 53. és 54. §§-tól eltérésnek ez esetben sem lehet helye.

11. §. Az intézet jogosítva van a lejárt kamatok és törlesztés részletek behajtására nézve a részére kiállított kötvény vagy más kötelezettségi nyilatkozat és könyvkivonatai alapján késedelmes adósa, vagy a jelzálog birtokosa ellen azonnal bírói fizetési meghagyást kérlelni, ha a kötelezettségi okirat bíróságilag vagy közhitelességű közjegyző által hitelesítve van.

Ha az adós a fizetési meghagyásnak nyolc nap alatt eleget nem tett, ellene a végrehajtás minden újabb kérelem nélkül a fizetési meghagyás alapján teljesítendő.

12. §. A végrehajtási eljárás, amennyiben a jelen törvényben előírt intézkedések nem foglaltatnak, az ingóságok tekintetében a váltó-végrehajtási eljárás, az ingatlanokra pedig az 1868. LIV. t.-c. VIII-ik címének 3. fejezete szerint foganatosítandó. (Jelenleg az 1881. LX. t.-c. szabályozó).

13. §. Ha az intézet a jelzálogul lekötött jószág végrehajtási eladását szükségesnek tartja, az illető jószágnak a kölcsön engedélyezése alkalmával felvett értéke veendő becsértékül és kikiáltási árul.

14. §. Az intézet fel van jogosítva az árverési feltételeket még akkor is kijelölni, ha a jelzálogul lekötött jószág eladása más hitelező kérelmére lett elrendelve.

Ezen joggal az intézet még azon esetben is élhet, ha a lezárt jószágnak haszonbérbeadása kérelmeztetik egy más hitelező által, vagy ha a jószág a csőd folyama alatt eladatni rendeltetett. A birtokbíróság (csődbíróság) mindezen esetekben az árverési feltételekre nézve az előbb betáblázott hitelezőket egy rövid időre kitűzendő tárgyalásnál meghallgatván a feltételeket megvizsgálja, és ha azokra nézve alapos aggodalom fenn nem forog, azonnal helybenhagyja.

15. §. Ha az intézetnek jelzálogul lekötött jószág más hitelező által vétetik végrehajtás alá, de a végrehajtási lépések a felfoglalástól számítandó 14 nap alatt nem folytattnak, és az adós az intézet iránti kötelezettségét teljesíteni elmulasztotta: az intézet jogosítva van a végrehajtást saját nevében külön végrehajtási végzés nélkül, a már teljesített végrehajtási lépések alapján folytatni.

16. §. Az intézet követelése fejében lekötött s ugyanazon egy telekjegyzőkönyvben foglalt jelzálogos birtok, bármely jegy alatt legyen a telekjegyzőkönyvben bevezetve: az intézet beleegyezése nélkül részletenkint el nem árverezhető.

17. §. Ha a végrehajtást szenvedő fél azt, hogy az intézet követelése részben vagy egészben fenn nem áll, teljes bizonyítékul szolgáló okirattal igazolja: a végrehajtást elrendelt bíróságnál a végrehajtás korlátozását, illetőleg megszüntetését kérheti. — Ezen kérvény folytán a végrehajtás felfüggesztetvén, rövid tárgyalási határidő tűzendő ki, melyre mind az intézet, mind a végrehajtást szenvedett megidéztetik, s annak befejezte után a bíróság a kérelem fölött érdemleg határoz.

18. §. Ha a végrehajtást szenvedő fél nincs ugyan teljes bizonyíték birtokában arra nézve, hogy az intézet követelése részben vagy egészben fenn nem áll, netaláni igényeit az intézetnek az 1-ső §-ban említett bírósága előtt rendes per útján érvényesítheti.

Ezen per megindítása azonban a végrehajtásra felfüggesztő erővel csak akkor bír ha időközben teljes bizonyító erejű okmányok birtokába jutott, mely esetben a per tárgyalása abban hagyandó, s az előbbi §-ban körülírt eljárás lesz megindítandó.

22. §. Egyébiránt a csődtömegi gondnokság még a csőd tartama alatt is tartozik a rendes törlesztési és kamatjárulékokat a kötelezvényben kikötött határnapokra pontosan fizetni, minthogy különben a hitelintézet fel van jogosítva összes követelését a tőkével együtt a csőd alatti birtokból rövid szóbeli per útján követelni.

23. §. Az 1868. LIV. t.-c. 284. §-ának rendelkezése a jelen törvényben szabályozott eljárásnál nem alkalmazandó. (Jelenleg a n. 31. §. nem alkalmazandó.)

Az osztrák-magyar bank létesítéséről és szabadalmáról szóló 1878. XXV. t.-c. kiegészítő részét képező és a nevezett bank jelzálogos hitelosztálya alapszabályainak 11. §-a :

Az osztrák-magyar bankot alapszabályainál fogva megillető külön jogok a bank jelzálog-hitel üzletére is érvényesek. Azonkívül a banknak jelzálog-hitelüzletére nézve még a következő külön jogai vannak :

a) Az osztrák-magyar bank nemcsak a kamatláb magasságára, hanem a kölcsönök egyéb feltételeire nézve is, amennyiben ezek a kölcsön és zálogszerződés természetével nem ellenkeznek, minden törvényes megszorítás alul fel van mentve.

b) A végrehajtás alá eső követelés összege iránt a bank főkönyvei és így azok kívánatai is teljes bizonyítékot képeznek.

c) A bank jogosítva van a kezeihez kiállított kötelezvény vagy kötelezettséget megállapító más nyilatkozat és főkönyveinek kivonata alapján, ha az illető okirat bíróilag vagy közjegyző által hitelesítve van, a hátralékos adós, vagy a zálogul lekötött ingatlan birtokosa ellen a kötelezvényben megjelölt bíróságnál (határozó bíróság) egyenesen a végrehajtást kérni.

A határozó bíróság köteles ez esetben a végrehajtást engedélyezni s amennyiben nem az lenné egyszersmind a végrehajtás foganatosítására az illetékes bíróság (végrehajtó bíróság), ezt a végrehajtás foganatosítása végett megkeresni, mely utóbbi bíróság köteles a foganatosítást három nap alatt elrendelni s ezt a hatályban levő törvények szerint eszközölni.

d) Az előbbi tételnél elintézett feltétel alatt a bank jogában áll, lejárt kamatokat vagy törlesztési részleteket azon országban, hol e jog eddig is törvényesen gyakoroltatott — ugyanazon kényszereszközökkel behajtani, melyekkel a földadó behajtatott.

Ha a kamatok vagy a tőke, a tőkerészletek vagy évjáradékok fizetése a lejáratkor nem teljesítettik : a bank jogosítva van a személyes adós oly pénzei és értékeiből, melyeknek birtokába a bank bármikor és bármi célból jutott, magát bírói közbenjárás nélkül egész követelésére nézve kielégíteni.

f) Ha az adós vagy az elzálogosított ingatlan birtokosa csőd alá kerül : a banknak megengedtetik, hogy azon országban, melyekben a fennálló törvények szerint a jelzálog eladását, a követelések valóságá

fölötti határozatnak (Liquidirung im Concurse) kell megelőznie, ezen határozatot, a követelések bejelentésére kitűzött határidő lejárta előtt, az elzálogosított ingatlan elárverezését pedig azonnal, mihamarabb az ő követelésének valóságára megállapított, kieszközölje (51. §.)

g) Birói határozatok, melyek a birtokos távollétében az elzálogosított ingatlan kezelőjének vagy haszonbérletjének kézbesítették, vagy ha ezek is távol lennének, két tanu jelenlétében a birtokos kezelő vagy haszonbérlet lakosának ajtajára kiszeggették, úgy tekintendők, mintha a birtokosnak kézbesítették volna.

h) A záloglevelek biztosítására a monarchia mindkét részében kibocsátott törvényeknek (1874. évi ápril 23-iki törvény — bir. törv. lap 48. sz. és 1876. XXXVI. t.-c.) csak azon határozmányai alkalmazhatók az osztrák-magyar bankra, melyek ezen alapszabályokban foglaltatnak (20. és 36. §§.); a záloglevelek birtokosainak gondnokok általi képviseltetésére vonatkozó szabályok azonban a bankkal szemben is alkalmazandók.

138. §.

Ha a végrehajtást szenvedőre örökség vagy hagyomány útján szállott, de még tulajdonául be nem kebelezett vagy elő sem jegyzett ingatlanra, a telekkönyvi rendeletek 74. §-a értelmében, a végrehajtási zálogjog feltételesen kebeleztetik ke; a további végrehajtási lépések függőben hagyandók addig, míg a tulajdonjog a végrehajtást szenvedő javára bekebeleztetik. Az e végből szükséges lépések megtételére a végrehajtató a feltételes bekebelezést elrendelő végzés által fel van jogosítva. Az e tárgyban felmerült és bíróilag megállapított költségek az alapperbeli követelés járulékaikhoz hozzászámíttatnak.

Idé vonatkoztatható a telekkönyvi rendelet 74. §-a: „Mihelyest az örökös az örökösi nyilatkozatot beadta, hitelezőinek szabadságában áll a hagyatéki javakra követeléseik biztosítását, az örökös részére átadás megtörténte előtt is, bekebelezés vagy előjegyzés által eszközölni, amennyiben arra nézve a többi törvényes kellékek léteznek; de az ilyes biztosítás csak azon fentartással engedtetik meg, hogy az a hagyatéki tárgyalásánál előforduló igényekre nézve sérelnes ne legyen s csak az átadás megtörténtenek idejétől fogva lépjen hatályba.“

139. §.

A végrehajtást elrendelő végzés mind a végrehajtatónak, mind a végrehajtást szenvedőnek kézbesítettik; ha azonban a végrehajtás elrendelése iránti kérelem elutasítta-

tik: a végrehajtási kérvény összes példányainak kiadása mellett, csupán a végrehajtató értesítettik.

Ha a megkeresett hatóság a végrehajtási zálogjog bekebelezése, az előjegyzett zálogjog igazolása, illetőleg a végrehajtás feljegyzése tárgyában, teljesen elutasítólag határoz, csupán a végrehajtató és a megkereső bíróság értesítettik.

Ha a végzés a végrehajtást szenvedőnek nem kézbesíthetvé, visszaérkezik: részére hirdetményi idézés nélkül ügygondnok rendeltetik, s a végzés, valamint a végrehajtás további folyamán hozandó határozatok is, míg lakását be nem jelenti, vagy képviseltetéséről nem gondoskodik, az ügygondnoknak kézbesítettnek.

140. §.

A végrehajtás elrendelése tárgyában az erre illetékes bíróság által, valamint a végrehajtási zálogjog bejegyzése vagy a végrehajtási jog feljegyzése tárgyában, a telekkönyvi hatóság által hozott végzés ellen, a kézbesítéstől számított 8 nap alatt mindkét fél felfolyamodást adhat be. A végrehajtást elrendelő végzés ellen beadott felfolyamodáshoz a végrehajtási kérvények a felfolyamodó részére kézbesített példánya csatolandó.

A végrehajtást elrendelő végzésre nézve a másodbíróság végérvényesen határoz. A telekkönyvi hatóságnak a zálogjog bekebelezése, az előjegyzés igazolása, és a végrehajtási jog feljegyzése tárgyában hozott végzését megváltoztató másodbírósági határozat ellen azonban 8 nap alatt beadandó további felfolyamodásnak van helye. Ezen felfolyamodásoknak halasztó hatályára nézve, a 37. §. intézkedései irányadók.

141. §.

A végrehajtást elrendelő végzés ellen intézett felfolyamodás felterjesztéséről és a felsőbb bírósági határozatról a megkeresett telekkönyvi hatóság értesítendő.

Ha a másodbíróság a végrehajtást elrendelő végzést megsemmisítette, feloldotta, vagy a végzés megváltoztatá-

sával a végrehajtási kérelmet elutasította: a végrehajtási zálogjog bekebelezése, az előjegyzés igazolása, illetőleg a végrehajtási jog feljegyzése hivatalból törlendő, és e végből az illető telekkönyvi hatóság értesítendő.

Ha a másodbiróság a telekkönyvi hatóság végzését megváltoztatja: arról a feleken kívül a végrehajtást elrendelő bíróságot is értesíti.

A felek értesítésére nézve az általános szabályok alkalmazandók.

142. §.

A végrehajtási zálogjog bekebelezésének vagy a végrehajtási jog feljegyzésének azon joghatálya van, hogy a későbbi tulajdonjog-bekebelezés vagy előjegyzés, a végrehajtás további folyamát meg nem akaszthatja.

143. §.

Ha a közös vagyon tulajdonjoga határozatlan részekben van a tulajdonos-társak nevére bejegyezve, a végrehajtás pedig nem az összes tulajdonos társakat terhelő tartozás behajtására van irányozva: a telekkönyvi hatóság azon végzésben, melyben a végrehajtási zálogjog bekebelezése vagy a végrehajtási jog feljegyzése elrendeltetik az összes érdeklettek megidézése mellett jegyzőkönyvi tárgyalást rendel, s a tulajdonjog aránya felett, a netalán szükséges bizonyítási eljárás után, ítélet által határoz.

Ha ellenkező nem bizonyíttatik: valamennyi bejegyzett tulajdonostárs hányada egyenlőnek tekintetik, kivéve, ha valamely elhalt egyénnek házastársa és leszármazói vannak határozatlan részben közös tulajdonosokul bejegyezve, mely esetben az ingatlanok egyik fele a házastárs tulajdonának, másik fele pedig fejenkénti, illetőleg törzsönkénti egyenlő osztályrészekben a tulajdonosokul bejegyzett leszármazók tulajdonának tekintetik.

Ezen esetben árverés csak az ítélet jogerőre emelkedése után kérhető.

Jelen ítéletnek és az ellene közbevetendő fölebbvitelnek bélyege iránt l. a v. 30. §. függelékét.

144. §.

A végrehajtási zálogjog bekebelezését, vagy a végrehajtási jog feljegyzését elrendelő végzésnek a végrehajtást szenvedő részére történt kézbesítésétől számítandó 15 nap eltelte után, a végrehajtató a telekkönyvi hatósághoz egy példányban beadandó kérvényben az árverés elrendeléseért folyamodhatik.

E kérvényben az elárvereztetni kért ingatlanok pontosan megjelölendőek, a követelés járulékaival együtt felszámítandó, továbbá a kikiáltási ár megállapítására szükséges adatok (145. §.) és az árverési feltételek tervezete bemutatandó.

Ugyanezen módon az árverés elrendelését a végrehajtást szenvedő is kérheti.

Árverési kérvény első példányának első ívére 1 frt. bélyeg jár; a többi ív, valamint a többi példány minden egyes íve, amennyiben a kereset 50 ftot meg nem halad, 20 kros, egyéb esetekben 50 kros bélyeggel látandó el. (1873. IX. t.-c. 4. §. „Illetéki díjjegyzék 8. tételszám.)

Az árverési feltételekre, ha ezek az árverési jegyzőkönyv kiegészítő részét képezik, ivenkint 50 kr. bélyeg alkalmazandó. („Illetéki díjjegyzék“ 7. tételszám.)

145. §.

A kikiáltási ár megállapítása szempontjából. az elárverezendő ingatlannak a legközelebb múlt évbéli állami adójáról (148. §.) kiállított adóhivatali vagy ha az adó a községben fizettetik, a községi bizonyítvány bemutatandó.

Ha az ingatlannal együtt a kir. kisebb haszonvételi jog is végrehajtás alá vétetik: a kikiáltási ár megállapítása szempontjából, a 131. §-nak megfelelő adatok is bemutatandók.

A kir. kisebb haszonvételi jog az ingatlannal együtt árverés alá bocsátottnak csak akkor tekinthető: ha ez az árverési hirdetményben világosan kifejezve van.

146. §.

A telekkönyvi hatóság az árverésről, ha azt elrendelőnek találja, árverési hirdetmény kibocsátása által intézkedik, — ha pedig az árverést elrendelhetőnek nem találja: az árverési kérvényre vezetendő elutasító végzés kapcsában a 144. §. szerint beadott iratokat a végrehajtónak kézbesítetteti, megjelölve esetleg az elutasító végzésben azon hiányokat, melyek az árverés elrendelhetőse szempontjából pótlandók.

147. §.

Az árverés elrendelése esetében, a kibocsátandó hirdetménynek a következőket kell tartalmaznia:

a) az elárverezendő ingatlannak a törvényszéki terület, község és telekjegyzőkönyvi szám szerinti pontos megjelölését;

b) a végrehajtónak és végrehajtást szenvedőnek megnevezését, s azon tőke követelésnek összeg szerinti megjelölését, melynek behajtására a kielégítési végrehajtás irányozva van;

c) a megállapított kikiáltási árt;

d) az árverés helyét és idejét, utóbbit a naptár szerinti nap és az óra megjelölésével;

e) a venni szándékozók által leteendő bánatpénz összegét;

f) a fizetési határidőket;

g) annak megemlítését, hogy az árverési hirdetmény kibocsátásával egyidejűleg megállapított árverési feltételek, a hivatalos órák alatt, a telekkönyvi hatóságnál és az illető község előljáráságánál tekinthetők meg.

Ha az ingatlanok kikiáltási ára az 5000 frtot meghaladja, ugyszintén ha a kikiáltási ár kisebb ugyan, de az ingatlan a telekkönyvi hatóság székhelyén, vagy annak közelében fekszik, az árverés a telekkönyvi hatóság helyiségébe, más helyen fekvő ingatlanok árverése pedig, ha a kikiáltási ár 5000 frtot meg nem halad, az illető község-házához tüzendő ki. A végrehajtónak az árverési kérvényben, a többi érdekletteknek pedig az árverési kérvény

elintézése előtt beadott indokolt kérelmére a telekkönyvi hatóság az árverést a helyszinere tűzheti ki akkor is, ha a kikiáltási ár 5000 frtot meghalad.

A hirdetmény kibocsátásával egyidejüleg az árverés elrendelése a telekkönyvbe feljegyzendő.

148. §.

A kikiáltási ár szőlőknél és házosztály-adó alatt álló ingatlanoknál az évi államadó kétszázszoros összegében, házbéradó és földadó alá eső más ingatlanoknál, az évi államadó százszoros összegében állapítandó meg. Az ingatlanok után fizetendő általános jövedelmi pótdadó, és a községi adók számításba nem vétetnek.

Adómentes ingatlanok kikiáltási árának megállapítása végett a végrehajtató, ha az ingatlan a telekkönyvi hatóság székhelyén fekszik, ezen hatóság által állandóan alkalmazott szakértők bármelyike által, ha más helyen fekszik, az illető községelöljáróság két tagja által kiállított becslevelet az árverési kérvényhez (144. §.) mellékelve bemutatni köteles. Ezen esetben kikiáltási árul a becsár szolgál (159., 160. §§.)

A házadó ügyének rendezésére nézve alaptörvényül szolgál az 1868. XXII t.-c. kiegészítő törvények pedig az 1870. XXII. és LI. továbbá az 1871. XLII, 1873. VI., 1875. IV., XXIII. és XXXIV., 1876. XIV., 1879. XXXVI. és XLII., 1880. XVIII. és LXV. végül az 1881. IX. és XXXVI. törvénycikkek.

A földadót illetőleg pedig alaptörvény az 1868. XXV. t.-c. (földadó törvény) és az 1875. VII. t.-c. (a kataszterról); kiegészítői pedig az 1875. XXX., 1878. X., valamint az 1881. XI. és XLII. t.-cikkek. (I. „Az egyenes adótörvények és szabályok hivatalos összeállítása.“ Budapest. 1881.)

Erdők becslése iránt az 1876. május 17-én 24,163. sz. a. k. m. kir. pénzügyminiszteri rendelettel kiadott „Erdő becslési utasítás“ (I. „Pénzügyi Közlöny“ 24. sz. 1876. május 22-én) tartalmaz részletes intézkedéseket.

149. §.

Az ingatlanokkal együtt a 148. §. szerint megállapítandó kikiáltási áron azon tartozékok is elárvereztetnek, melyek az ingatlantól állaguk sérelme vagy nevezetes értékesökkenés nélkül el nem választhatók (159. §.).

Amennyiben az árverési feltételek ellenkező kikötést nem tartalmaznak, az ingatlanokkal együtt árvereztetik el a végrehajtást szenvedőt illető még be nem szedett függő termés is. Ezeknek becsértéke, ha az érdeklettek valamelyike azt bírósági szakértő, illetőleg két községelöljárósági tag által (148. §.) kiállított s az árverés napját 8 nappal megelőzőleg bemutatott becslevéllel igazolja, a kiküldött által az árverés alkalmával a kikiáltási árhoz hozzászámítatik.

Az árverési hirdetélynnek a leteendő bánatpénzre vonatkozó intézkedése ez által nem érintetik.

150. §.

Az árverési hirdetmény kibocsátásával egyidejűleg az elárverezendő ingatlanra és értékére való tekintettel s a végrehajtató által bemutatott tervezet figyelembe vétele mellett, a telekkönyvi hatóság akként állapítja meg az árverési feltételeket, hogy egyrészről a végrehajtató kielégítése szükségtelen késedelem nélkül legyen eszközölhető, másrészről a végrehajtást szenvedő és a jelzálogos hitelezők érdekei sérelmet ne szenvedjenek, a vevők versenye pedig ne nehezítettessék.

Különösen világos határozatokat kell az árverési feltételeknek magokban foglalniok az iránt, mily összeg legyen az árveréskor bánatpénzül leteendő, mily részletekben, mely időben és hová fizetessék a vételár és mit kell a vevőnek teljesítenie a végett, hogy az árverezendő ingatlant birtokba vehesse, s a telekkönyvi átírás eszközölhető legyen.

Az árverési feltételekbe felveendő, hogy a vevő, a vételár után, az árverés napjától számítva 6% kamatot fizetni és a vétel után járó kincstári illetéket viselni köteles. Ezen kötelezettségek a vevőt akkor is terhelik: ha azokról az árverési feltételekben említés nem tétetett.

Amennyiben az árverési feltételekben az ellenkező világosan ki nem tétetett: a bánatpénz készpénzben vagy a 42. §-ban jelzett árfolyammal számított óvadékképesnek nyilvánított értékpapirokban teendő le.

Ide vonatkozólag l. a m. kir. igazságügyminiszternek 1881. évi dec. 12-én 40,353. sz. a. kiadott törvénytől s magyarázó rendeletét alább a 187. §-nál.

A vagyonátruházási illetékek iránt az 1881. XXVI. t.-c. az 1873. IX. t.-c. 12. §-ának hatályon kívül helyezése mellett, 2. §-ában következőleg rendelkezik:

Azon átruházások eseteiben, melyek után $4\frac{3}{4}$ százaléki illeték jár, ha a birtokváltozási időköz

2 évet meg nem halad	$1\frac{3}{10}$
4 " " " "	$1\frac{9}{10}$
6 " " " "	$2\frac{5}{10}$
8 " " " "	$3\frac{1}{10}$
10 " " " "	$3\frac{7}{10}$
10 éven túl a teljes	$4\frac{3}{10}$

százalék fizetendő.

(Ez iránt bővebben l. az „Illetéki díjjegyzék 95. tételszámát).

151. §.

Az árverésre, ha a megállapított kikiáltási ár a 2000 forintot meg nem haladja, a hirdetmény kifüggesztését követő naptól számított legalább hatvan s legfeljebb kilencven napra, ha pedig a kikiáltási ár a 2000 ftot meghaladja, ugyanazon naptól számított legalább kilencven és legfőlebb százhusz napra csupán egy árverési határnap tüzetik ki, azon hozzáadással, hogy az ingatlan ezen határnapon, a kikiáltási áron alól is el fog adatni.

152. §.

Az árverési hirdetmény a telekkönyvi hatóságnál való kifüggesztés és az illető községnek, ugy a szomszédos községeknek területén való szabályszerű körözés által tétetik közzé.

Azon község előljáráóságának, amelynek területén az elárverezendő ingatlan fekszik, az árverési hirdetmény egy példánya pedig megtekinthetés végett (147. §.) megkülöndendő.

Ha a kikiáltási ár 300 frtot meghalad, a hirdetménynek a 147. §. a), b), c), d) és e) pontjaiban foglalt kivonata valamelyik helyi, ilyennek nem létében a legközelebbi helyen megjelenő lapban egyszer, — ha pedig a kikiáltási ár a

2000 frtot meghaladja, a hivatalos lapban háromszor köz-hírré teendő.

Budapesten a hivatalos lapban, — de csak egyszer — teendő közzé az árverési hirdetmény kivonata akkor is, ha a kikiáltási ár 300 frton felül van, de 2000 forintot meg nem halad.

Ezenkívül saját költségére mindenik érdekelt (153. §.) kívánhatja, hogy az árverési hirdetmény, a kikiáltási árra való tekintet nélkül, valamely más közlönyben, vagy többször is közzé tétessék. E végből a telekkönyvi hatóság a jelentkező érdeklét félnek, az árverési hirdetmény egy példányát kiadni köteles. Az ilyen hirdetménynek késedelmes, vagy hibás közzététele az árverés hatályára befolyással nincs.

A hirdetménynek a telekkönyvi hatóságnál kifüggesztett példányára, a kiadó-hivatal főnöke a kifüggesztés napját reájegyezni s aláírásával ellátni köteles. Ezen hirdetményi példány az árverési határnap eltelte után leveendő, és a levétel napjának feljegyzése mellett az iratokhoz csatolandó.

153. §.

Az árverési hirdetmény, mely egyszersmind az árverést elrendelő végzésnek tekintendő, az árverési feltételekkel együtt külön kézbesítetik:

- a) a végrehajthatónak;
- b) a végrehajtást szenvedőnek;
- c) mindazoknak, akiknek javára, a telekkönyv szerint, zálogjog vagy valamely bekeblezett zálogjogra alzálogjog, vagy más telekkönyvi jog van az elárverezendő ingatlanra bekebelezve vagy előjegyezve; vagy akinek ilyen tárgyú kérvénye, mint elintézetlen, széljegyzésbe vétetett, avagy mint nem jogérvényesen elutasított, feljegyezve van; ide értve a végrehajtást szenvedő netaláni tulajdonostársát, vagy telekkönyvileg másként érdekletteket is;
- d) a kir. adófelügyelőnek.

Ha a kir. kincstár javára nem adó, vagy illetékbeli,

hanem másnemű követelés van bekebelezve: a hirdetmény a kir. jogügyek igazgatóságának kézbesítendő.

Az árverési hirdetmény a b) és c) pont alatt említett érdekelteknek a hirdetményi idézés mellőzésével, a keresetre hozott első végzésre előírt szabályok megtartása mellett kézbesítendő.

Ha a hirdetmény kifüggesztésétől számított 30 nap alatt az árverési hirdetménynek a b) és c) pontban érdekeltek részére való kézbesítéséről, a szabályszerű vétbizonyítvány be nem érkezik: a telekkönyvi hatóság a nem értesített érdekeltek képviselőjére ügygondnokot rendel. A gondnoki rendelvény kapcsában, az árverési hirdetmény is, az árverési határnap előtt 15 nappal kézbesítendő.

Azon érdekeltek részére, kiknek lakhelye nem tudatik, a kézbesítés megkísérlése előtt is nevezhető ügygondnok.

A kirendelt ügygondnok azon nem értesített érdekeltet, kinek részére kineveztetett, a végrehajtási eljárás egész folyamata alatt, mindaddig képviseli, míg az képviseltetéséről nem gondoskodik.

Amennyiben érdek-összeütközés nem valószínű, ugyanazon ügygondnok több érdekelt részére is kinevezhető; a végrehajtást szenvedő részére azonban, ha a 139. §. szerint ez meg nem történt, mindig külön ügygondnok rendelendő; és pedig, ha a perbeli képviselő tudva van, s a bíróság székhelyén lakik, ennek személyében.

Az érdekeltek, az ügygondnok kinevezéséről, lakhelyükre, s ha ez nem tudatnék, azon községbe címzendő ajánlott levélben értesítettnek, amely községhez az elárverezendő ingatlan tartozik.

154. §.

A hirdetmény kifüggesztésétől számított 30 nap eltelével, a telekkönyvi hatóság az előző szakasz szerint netalán szükséges ügygondnoki kinevezéssel egyidejűleg az árverés foganatosítására kiküldöttet rendel, kinek a szükséges iratok kiadatnak.

A telekkönyvi hatóság székhelyén foganasítandó árverésre (147. §.) rendszerint egy bírósági tag vagy kir. közjegyző, — a helyszínen foganasítandó árverésre pedig rendszerint bírósági végrehajtó küldetik ki, illetőleg a bírósági végrehajtó kiküldetése végett azon járásbíróság, melynek területén az árverés foganasítandó, megkerestetik.

155. §.

Ingatlanok, amennyiben törvény szerint egy telekkönyvi jószágtestet képeznek, együttesen bocsátandók árverés alá.

Ha azonban valamely telekkönyvi jószágtest különböző részletszámok alatt bejegyzett több birtok-darabból áll: a végrehajtató jogosítva van, árverési kérvényében azon kérelmet terjeszteni elő, hogy az egyes birtok-részek külön bocsáttassanak árverés alá. Ezen kérelem felett a telekkönyvi hatóság a tudvalévő lakhelylyel bíró telekkönyvi érdeklettek meghallgatása után határoz. A hozott végzés ellen felfolyamodásnak helye nincs.

A végrehajtató ezen esetben a 144. §-ban megjelölt adatokat akként köteles előterjeszteni, hogy azokból a különböző birtokrészek kikiáltási ára külön-külön megállapítható legyen.

Több telekkönyvi jószágtestet, ha egyidejűleg árvereltetnek is, együttesen árverés alá bocsátani rendszerint nem lehet. Azonban a végrehajtónak az árverési kérvényben indokolt kérelmére, és a tudott lakhelylyel bíró telekkönyvi érdeklettek meghallgatása után, a telekkönyvi hatóság elrendelheti, hogy az ugyanazon telekkönyvi bejegyzésekkel terhelt ingatlanok, ha ugyanazon telekkönyvben vannak felvéve, vagy természetben egymás mellett fekszenek, együttesen bocsáttassanak árverés alá.

156. §.

Ha valamely ingatlan jószágra több tulajdonostárs közül csak egynek vagy többnek, de nem valamennyinek adóssága miatt intéztetik végrehajtás, rendszerint csak a

végrehajtást szenvedő vagy szenvedők hányadára rendeltetik el az árverés.

Ezen szabálytól eltérőleg az egész ingatlanra rendeltetik el az árverés.

- a) ha annak kikiáltási ára a 2000 frot meg nem haladja ;
- b) ha Budapesten olyan ház és beltelek árvereztetik el, melynek kikiáltási ára az 5000 frot meg nem haladja ;
- c) ha olyan ház és beltelek árvereztetik el, melynek kikiáltási ára törvényhatósági joggal felruházott, illetőleg rendezett tanácssal bíró városokban a 2000 frot meg nem haladja ;
- d) ha más községekben olyan ház- és beltelek árvereztetik el, melynek kikiáltási ára az 500 forintot meg nem haladja.

157. §.

Ha az árverés csupán a végrehajtást szenvedő vagy szenvedők hányadára rendeltetik el: a tulajdonostársaknak jogában áll, a hirdetmény kézbesítésétől számított 8 nap alatt, a telekkönyvi hatósághoz azon kérelmet terjeszteni elő, hogy az egész ingatlan bocsáttassék árverés alá. Ha ezt a végrehajtást szenvedőn vagy szenvedőkön kívül valamennyi tulajdonostárs hitelesített és vissza nem vonható beadványban kéri: az árverés az egész ingatlanra elrendelendő, s új árverési határnap kitűzése mellett új hirdetmény bocsátandó ki.

Az újabb hirdetés költségei ezen esetben a tulajdonostársak által viselendők.

Ha ezen költségek a végzés kiadatásától számított 8 nap alatt nem előlegeztetnek, az árverés újabb hirdetmény nélkül a kibocsátott hirdetmény értelmében tartatik meg.

158. §.

Ha a 156. §. eseteiben nem csupán a végrehajtást szenvedők hányadára rendeltetik el az árverés: a végrehajtás alatt nem álló tulajdonostársaknak, vagy ezek bármelyikének jogában áll a végrehajtató követelését magához váltani.

A 156. és 157. §§. eseteiben a végrehajtás alatt nem álló tulajdonostársak vagy ezek bármelyike, az ingatlanra árverezhet.

Ha a közös ingatlant egy vagy több tulajdonostárs vette meg: a vevő a vételár azon hányadát, mely az ő tulajdon hányadának megfelel, megfizetni nem köteles. A megfizetett vételár felosztása és a terhek kitörlése ez esetben azon módon eszközözlendő, mintha csak a többi tulajdonos társak hányada bocsáttatott volna árverés alá.

159. §.

Az árverezendő ingatlanok tartozéka a helyszínen rendszerint nem iratík össze. A végrehajthatónak azonban jogában áll saját költségére az árverési kérvény mellett a tartozékoknak egy állandóan alkalmazott bizosági becsüs, illetőleg két község-előljárósági tag által kiállított összeírást és becslését bemutatni, mely esetben a tartozékok becsértéke a kikiáltási árhoz hozzászámíttatik.

Ha pedig az árverési kérvény mellett előterjesztett iratokból az tűnnék ki, hogy az elárverezendő ingatlanok a 148. §. szerint megállapítandó kikiáltási ára legalább 5000 frtot tesz ki, valamint akkor is, ha a végrehajtható, egy állandóan alkalmazott becsüsnek vagy két község-előljárósági tagnak bizonyítványával vagy egyébként hitelesen igazolja, hogy az elárverezendő ingatlanon gyár vagy gőzmalom, vagy más olyan építmény van, mely az érték megállapítására döntő befolyással bír: az árverés elrendelése előtt a tartozékoknak a helyszínen kiküldött által való pontos összeírását és azt kérheti, hogy ugy ezeknek, mint az ingatlanok becsértéke hivatalból kinevezendő két szakértő általi szabályszerű becslés útján állapíttassék meg. Ezen esetben az árverés a helyszíni eljárás befejezése után rendeltetik el és kikiáltási árul a becsár szolgál.

160. §.

A végrehajtást szenvedőnek az előző §. esetein kívül is jogában áll, az árverési kérvény beadása előtt és az

általá viselendő költségeknek előleges fedezése mellett, az ingatlan tartozékainak összeírását és hivatalból kinevezett két szakértő által való megbecslését a telekkönyvi hatóságnál kérni.

Ha ilyen tartozék-összeírás és becslés eszközöltetik: a felveendő jegyzőkönyv az iratokhoz csatoltatik, s az árverési hirdetmény az eljárás befejezése után bocsáttatik ki; kikiáltási árul pedig a becsérték szolgál.

161. §.

Ha az elárverezendő ingatlanra még jogerejüleg el nem döntött tulajdonjog-igény van telekkönyvileg feljegyezve, s a végrehajtató követelése a tulajdonjog-igény feljegyzése után van telekkönyvileg bekebelezve: az igény jogerejü eldöntéseig, az árverés el nem rendelhető.

Ha a feljegyzett igény iránt a per még folyamatban nincs: az igénylő a végrehajtató kérelmére a pernek záros határidő alatti megindítására utasítandó: jogában állván a végrehajtatonak a folyamatban levő vagy megindítandó perbe beavatkozni.

Ha pedig a végrehajtató követelése az igény följegyzését megelőzőleg van telekkönyvileg bejegyezve: az árverés az igényre való tekintet nélkül rendelendő el és foganatosítandó; a vételár azon része azonban, mely az igényt megelőzőleg bejegyzett teher-tételek kielégítése után fennmarad, az igény jogerejü eldöntéseig birói letétben tartandó.

Ugyanezen szabályok alkalmazandók akkor is, ha az elárverezendő ingatlanra valamely tulajdon iránt indított per van feljegyezve.

162. §.

Ha valamely ingatlanra a végrehajtató követelését megelőző elsőséggel zálogvisszaváltási jog van telekkönyvileg feljegyezve: az árverés azon feltétel alatt rendelendő el, hogy az árverés által a bejegyzett zálogvisszaváltási jog nem érintetik.

Ha azonban a végrehajtató követelése a zálogvisszaváltási jog feljegyzését megelőző elsőséggel van bekebelezve:

az árverés a zálogvisszaváltási jogra való tekintet nélkül rendelendő el, s a vételár azon maradványa, mely a zálogvisszaváltási jog feljegyzését megelőző tehertételek kielégítése után fennmarad, birói letétbe helyezendő mindaddig, míg a zálogvisszaváltás kérdése birói ítélettel vagy egyezséggel el nem döntetik.

163. §.

Ha az elárverezendő ingatlanra szolgálmi jog van telekkönyvileg bejegyezve: az árverés azon feltétellel rendelendő el, hogy az árverés által a bejegyzett szolgálmi jog nem érintetik.

Ha azonban a szolgalmat kebelezését megelőző követelés van az ingatlanra bekebelezve: az árverés elrendelésével egyidejűleg megállapítandó azon összeg is, mely a szolgalmat megelőző jelzálogos követelések teljes kielégítésére szükségesnek mutatkozik, s az árverési feltételekben kimondandó az is, hogy amennyiben az ingatlan a szolgálmi jog fentartásával olyan árban adatnék el, mely a szolgalmat telekkönyvi bejegyzését megelőző tehertételek fedezete szempontjából megállapított összeget meg nem üti: az árverés hatálytalanná válik, és az ingatlan a szolgálmi jog fentartása nélkül, a kitűzött határnapon újabban elárvereztetik.

164. §.

Ha az árverés tárgyát szőlő-birtok képezi; a végrehajthatónak vagy a végrehajtást szenvedőnek, avagy a telekkönyvileg érdeklettek bármelyikének kérelmére, a végrehajtás foganatosítására illetékes bíróság a szőlőnek hivatalból kinevezett zárgondnok által való kezelését rendelheti el.

Más ingatlanok zárgondnoki kezelése csak azon esetben rendeltethetik el, ha a kérő igazolja, hogy a nélkül az ingatlan az árverésig értékcsökkenés veszélyének tétetnék ki.

165. §.

A telekkönyvi hatóság által kibocsátott árverési hirdetmény, mint egyszersmind árverést elrendelő végzés ellen

beadandó felfolyamodásra s ennek halasztó hatályára nézve az általános szabályok (37. §.) alkalmazandók.

Ezen felfolyamodásban a telekkönyvi hatóságnak az árverés elrendelésére vonatkozó s a hirdetmény kibocsátását megelőző vagy azzal egyidejű intézkedése okozott sérelmek orvoslása is kérhető.

E mellett az érdekletteknek (153. §.) jogában áll, a megállapított árverési feltételek módosítása, valamint a telekkönyvi hatóságnak az árverés elrendelésére vonatkozó intézkedései által okozott alaki sérelmek orvoslása végett, a telekkönyvi hatósághoz intézett előterjesztéssel élni, mely a hirdetmény kézbesítésétől számított 8 nap alatt adandó be. Az előterjesztés felett a telekkönyvi hatóság, — szükség esetében a többi érdeklettek meghallgatása után — 8 nap alatt határoz, s amennyiben az előterjesztést alaposnak találja, megfelelően intézkedik, és szükség esetében újabb árverési hirdetményt bocsát ki.

Az árverési feltételek módosítása iránt a 8 napi határidő után előterjesztett kérelem csak akkor vehető figyelembe, ha ahhoz hitelesítve aláírt vagy a telekkönyvi hatóság által jegyzőkönyvbe vett nyilatkozatban az összes érdeklettek (153. §.) hozzájárulnak.

166. §.

Ha a végrehajtási zálogjog bekebelezésének elrendelésekor, ugyanazon végrehajtást szenvedő ellen ugyanazon ingatlanra, valamely más végrehajtható követelésének behajtása céljából kielégítési végrehajtási eljárás van már folyamatban: a telekkönyvi hatóság, végrehajtási zálogjog bekebelezését elrendelő végzésben a későbbi végrehajthatónak a korábbi végrehajthatóhoz való csatlakozását kimondja s a csatlakozás elrendeléséről a végrehajthatót, a végrehajtást szenvedőt, és a korábbi végrehajthatót végzésileg értesíti.

167. §.

Ha a csatlakozás elrendeltetett: amennyiben a korábbi végrehajtható érdekében még az árverési hirdetmény ki nem

bocsáttatott, bármelyik végrehajtató kérelmére, a korábbi és későbbi végrehajtató követelésének behajtása céljából s mindkét végrehajtató megnevezése mellett, együttes árverési hirdetmény bocsátandó ki, ha csak egyik vagy másik végrehajtató a kielégítési végrehajtástól való elállását szabályszerűen be nem jelentette.

Ha pedig a korábbi végrehajtató érdekében az árverési hirdetmény már kibocsáttatott: a telekkönyvi hatóság, a csatlakozás elrendelésével egyidejűleg, póthirdetményt bocsát ki, melyben a korábbi végrehajtató érdekében elrendelt árverésnek, a későbbi végrehajtató érdekében való megtartását is kimondja. Ezen póthirdetmény csupán a végrehajtatonak, a végrehajtást szenvedőnek és a korábbi végrehajtatonak kézbesítetik, s a telekkönyvi hatóságnál kifüggesztetik. Saját költségére azonban mindenik érdekllett fél, a póthirdetménynek hirlapi közzétételét a 152. §-ban megállapított módon eszközöltheti.

Az árverési határnapot megelőző 15 nap alatt póthirdetmény többé ki nem bocsátható, és ha ezen árverési határnapon az ingatlan el nem adatott: a későbbi végrehajtató kérelmére a 147. és következő §§. szerint újabb árverési hirdetmény bocsátandó ki. Ezen eset kivételével a csatlakozásnak azon joghatálya van, hogy ha a korábbi végrehajtató érdekében elrendelt árverés bármi okból meg nem tartatnék: az árverés a csatlakozott későbbi végrehajtató érdekében tartatik meg.

168. §.

Harmadik személy, aki valamely ingatlanra vezetett végrehajtás által magát az ingatlanra vagy ennek egy részére vonatkozó dologi jogaiban sértve érzi, a 156., 161., 162. és 163. §§-ban külön szabályozott eseteken kívül, az ingatlan végrehajtás alá vonásának egészben vagy részben megszüntetése iránt, a telekkönyvi hatóságnál a végrehajtató ellen keresetet indíthat.

Ezen kereset a jegyzőkönyvi eljárás szabályai szerint tárgyalatik, és ítélet által döntetik el. Az elsőbírósági

ítéletet helybenhagyó másod-bíróági ítélet ellen felebbezésnek helye nincs.

Ha igényének alaposságát a felperes a keresetben vagy a tárgyalás során hitelt érdemlőleg kimutatja: a telekkönyvi hatóság vagy feltétlenül, vagy megfelelő biztosíték (42. §.) letétele mellett, a kereset jogerejü eldöntéseig, az árverést felfüggesztheti.

Az ítélet és ellene használható felebbezésnek bélyege iránt l. a v. 30. §-ának függelékét.

169. §.

Az árverési határnapon a kiküldött a helyszínen megjelenvén, az árverést, amennyiben a végrehajtás hivatalból foganatósítandó, hivatalból, ellenkező esetben pedig csak akkor foganatósítja, ha a végrehajtható vagy a végrehajtást szenvedő képviselve van, vagy ezek egyike írásbeli beadványban, avagy jegyzőkönyvbe vett nyilatkozatban bejelentette, hogy magát az árverésen képviseltetni nem akarja, de az árverés foganatósítását kívánja. — A végrehajtást szenvedő az árverésen, mint árverelő, részt nem vehet, kivéve, ha a végrehajthatónak nem személyesen kötelezett adósa, s az ingatlanok árverését csak azért tartozik el-
tűrni, mert annak ő a telekkönyvi tulajdonosa.

170. §.

Az árverés megkezdése előtt, a kiküldött a kielégítendő összeget és járulékait felszámítja, mely ha a végrehajtást szenvedő részéről ki nem fizettetik, az árverési feltételeket felolvassa és az árverelni szándékozókát felhívja, hogy a megállapított bánatpénzt kezeihez tegyék le, avagy pedig annak a bíróságnál bírói letétbe történt előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű letéti elismervényt szolgáltatassék át, és az árverési feltételeket írják alá.

Ezután az árverés a kikiáltási árral megkezdetik, s folytatattatik mindaddig, míg fokozatos ígéretek tételnek. Ha többet ígérni senki sem akar: a kiküldött az árverés be-
rekesztésére zárhatáridőt tűz, mely 5 percnél rövidebb és

15 percnél hosszabb nem lehet, de az árverelők valamelyikének kérelmére egy ízben újabb 15 perccel meghosszabbítható.

Ha újabb ígéret tétetik, az árverés folytatandó, s a fentebbieknek megfelelően az ígéret megszüntekor újabb zárhatáridő tűzendő ki.

A zárhatáridő elteltéig bármely árverezni szándékozó időközben is leteheti a bánatpénzt, és tehet ígéretet.

A zárhatáridő eltelte után, ha időközben magasabb ígéret nem tétetett, az ingatlan a legtöbbet ígérő által megvettnek jelentetik ki s ezzel az árverés befejezettnek nyilvánítatik.

171. §.

Ha a kikiáltási ár meg nem ígértetnék: a kiküldött a kikiáltási árt fokozatosan lejjebb szállítani köteles, míg ígéret nem tétetik.

Ha ígéret tétetik, a további eljárásra nézve e 170. §. intézkedései tartandók meg. Az ingatlan a legtöbbet ígérő által megvettnek jelentendő ki, habár a kikiáltási áron alól ígért, és az árverésben csak ő maga vett is részt.

A végrehajtató, ha az árverésnél jelen vagy képviselve van, az árverés felfüggesztését a kikiáltási ár fokozatos lejjebb szállítása közben is kívánhatja, de csak addig, míg az árverelők valamelyike ígéretet nem tett. Több végrehajtató érdekében elrendelt árverés esetében, a végrehajtatók e joggal csak együttesen élhetnek.

Ezen felfüggesztési jog nem gyakorolható akkor: ha a végrehajtást szenvedő, az elrendelt árverés megtartását kívánja.

172. §.

Ha ugyanazon határnapon több telekkönyvi jószágtest, vagy ugyanazon telekkönyvi jószágtestnek több részlete külön árverelendő: a végrehajtást szenvedőnek jogában áll meghatározni azon sorrendet, melyben az ingatlanokat árverés alá bocsátatni kívánja.

Ha a végrehajtást szenvedő ezen jogával élni nem akar: a végrehajtató jelölheti ki azon sorrendet, amelyben

az ingatlanok árverés alá bocsátandók, különben az árverési hirdetményben és a telekkönyvben foglalt sorrend tartandó meg.

Ha a több jószágtestnek, vagy ugyanazon jószágtesthez tartozó különböző birtok-részleteknek egy része az árverésen olyan áron adatott el, hogy a telekkönyvi állás figyelembe vételével s egyszersmind az előnyös tételek valószínű összegére való tekintettel, a végrehajtható követelése, járulékaival együtt a már elárverezett ingatlanok vételárából kétségtelenül kitelik: a további árverés felfüggesztendő.

173. §.

Az árverésről jegyzőkönyv vétetik fel, melynek a következőket kell tartalmaznia:

a) az árverés tárgyának, helyének és idejének megjelölését, a kiküldetést tartalmazó végzésre és a kibocsátott árverési hirdetményre való hivatkozással;

b) a kiküldöttnek és a jelenlevő feleknek vagy képviselőinek nevét;

c) a követelés felszámítását és azon körülmény megemlítését, hogy az árverési feltételek felolvastattak;

d) az árverelni szándékozók nevét és lakását;

e) a fokozatos ígéreteknek pontos feljegyzését olyan módon, hogy minden ígérő neve után, az általa tett ígéretek összege beigtatandó;

f) a 171. §. esetében a kikiáltási ár fokozatos leszállításának kitüntetését;

g) a számjegyekkel és betűkkel is kiírt, legmagasabb ígéretet s annak felemlítését, hogy ezen legmagasabb ígéretnél fogva az árverés tárgya, minthogy a zárhatáridő alatt magasabb ígérlet nem tétetett, a legtöbbet ígérő által megvettnék nyilvánított;

h) annak megemlítését, hogy a legtöbbet ígérőnek bánatpénze megtartatott, a többi árverelők bánatpénze pedig visszaadatott.

A jegyzőkönyv a kiküldött, a felek, illetőleg képviselőik, a legtöbbet ígérő és a többi árverelő által aláírandó (26. §.).

Azon árverelők, akik az árverésben többé részt venni nem akarnak, bánatpénzök, illetőleg a letéti elismervény visszavételének igazolása mellett, az árverési jegyzőkönyvet az árverés folyamában bármikor aláírhatják.

Az árverési jegyzőkönyvek bélyegére nézve az áll, mi általában a jegyzőkönyvekre. Amennyiben azok okiratoknak is tekintendők, a bennök foglalt jogügyletekre megszabott illetékek alá esnek.

Nyilvános árverési jegyzőkönyvek, ha jogügyletet tartalmaznak, a jegyzőkönyvi szabályszerű bélyegen kívül, még az okiratra a jogügylet minőségéhez képest megkivántató illeték alá is esnek.

E szabály alapján tehát oly esetekben, midőn a bírósági árverési jegyzőkönyvben több ingatlan javak foglaltatnak és ezek különböző felek által megvétettek, az állandó 50 kros bélyegilleték a jegyzőkönyvre illesztendő bélyeg által annyiszor rovandó le, ahány a vevő. („Ilteteki díjjegyzék” 7. tételszám.)

Ezen felül a m. kir. igazságügyminiszter 1874. február 14-én 37,576./1873. sz. a. kiadott körrendeletében utasítja a kir. bíróságokat, hogy az árverésről szóló jegyzőkönyveket az árverés jogerőre emelkedése után 8 nap alatt az illetékszabással megbízott hivatalokhoz átgyéjk.

174. §.

A vevő, ha valakinek meghatalmazásából, vagy valakivel közösen árverezett, tartozik az árverés befejezések megbízóját, vagy tulajdonostársát azonnal megnevezni s a jegyzőkönyvet, ezen minőségének kitüntetése mellett, aláírni.

Ha ilyen nyilatkozat azonnal nem tétetik, valamint akkor is, ha nyilatkozat tétetett ugyan, de a meghatalmazó vagy tulajdonostárs által kiállított és szabályszerűen hitelesített külön meghatalmazás azonnal át nem adatott, vagy legkésőbb az árveréstől számított 8 nap alatt a bíróságnak be nem mutattatott, egyedüli vevőnek az tekintetik, aki az árverésnél a legmagasabb ígéretet tette.

A vevő kérelmére és költségére, a kiküldött köteles ideiglenes zárgondnokot kinevezni, kinek tiszte abból áll, hogy addig, míg az ingatlan átadatik vagy zár alá vétetik, az ingatlannak és tartozékainak sértetlen fentartására felügyel.

175. §.

Az árverés befejezése után tartozik a kiküldött az összes iratokat, az árverési jegyzőkönyvet, úgy a bánat-

pénzüi letett összeget vagy értékpapirokat, a telekkönyvi hatósághoz haladéktalanul beadni.

Ha az iratok bármi okból haladéktalanul be nem mutattathatnak, a bánatpénzüi letett összeg vagy értékpapír helyben tartott árveréseknél az árverés befejezése után, más árveréseknél pedig a kiküldött hazaérkezte után, külön jelentés mellett azonnal bemutatandó.

A felszámított árverési költségeket a jelentés beérkezte után, a telekkönyvi hatóság állapítja meg.

176. §.

Ha az árverés sikertelen maradt, a kiküldött a telekkönyvi hatóságnak, az iratok bemutatása mellett, 3 nap alatt jelentést tenni köteles.

A sikertelen árverés napjától számított hat hónap alatt a telekkönyvi hatóság a végrehajtható vagy a végrehajtást szenvedő kérelme folytán, 30 napra újabb árverési határnapot tűz ki, mely a 152. §-ban megállapított módon azon különbséggel teendő közzé, hogy ha a kikiáltási ár 2000 frtot meghaladna is, a hirdetmény az érdekletteknek, a 153. §. szerint vét-bizonyítvány mellett kézbesítetik, és ha a hirdetmény kifüggesztésétől számított 15 nap alatt a vét-bizonyítvány be nem érkezik: ügygondnok neveztetik ki.

Ezen újabb árverési hirdetmény ellen beadott fel-folyamodásnak és előterjesztésnek az árverés megtartására halasztó hatálya nincs.

Ha a sikertelen maradt árverés napjától számított hat hó alatt újabb árverési határnap kitüzése iránt kérelem elő nem terjesztetett: az árverési feljegyzés kitörlése hivatalból rendelendő el.

Ugyanezen szabályok alkalmazandók akkor is, ha valamely kitüzött árverés, a felek közmegegyezésével halasztatott el.

177. §.

A sikertelen maradt vagy elhalasztott árverési határnaptól számított hat hó eltelte után, az árverés újabb elrendelése, a telekkönyvi hatóságnál a 144. §. értelmében

kérendő. Ezen esetben az árverés elrendelésére és az árverési határnap kitűzésére a 145. és következő §§. szabályai, — az árverési határnap kihirdetésére és az érdeklettek értesítésére nézve pedig a 152. és 153. §§. intézkedései tartandók meg.

178. §.

Az árverés foganatosításánál felmerült alaki sérelmek miatt, a végrehajtató, a végrehajtást szenvedő, a jelzálogos hitelezők s azon esetben, ha a tulajdonostársak hányada is elárvereztetett, a tulajdonostársak is, az árverési eljárás befejezésétől számított 8 nap alatt, közvetlenül a telekkönyvi hatósághoz beadandó előterjesztéssel élhetnek, melynek elintézésénél a 165. §-nak ide vonatkozó intézkedései megfelelően alkalmazandók.

Az előterjesztés folytán hozott végzés ellen intézett felfolyamodásra az általános szabályok alkalmazandók; ha azonban a telekkönyvi hatóság az árverést az előterjesztés folytán megsemmisíti, ezen végzés ellen az árverési vevő is élhet felfolyamodással.

Úgy az előterjesztés, mint a felfolyamodás bélyege iránt l. a. v. 34. §-ának függelékét.

179. §.

Ingatlanokra foganatosított árverés megsemmisítésének, csak a következő esetekben van helye:

a) ha az árverési hirdetmény az érdekelteknek, illetőleg az ügygondnoknak, és a 185. és 187. §§. eseteiben a korábbi vevőnek éppen nem, vagy nem kellő időben, avagy nem szabályszerűen kézbesítettett (153. és 176. §§. továbbá a 185. és 187. §§.);

b) ha az első árverési hirdetmény legalább 60 nappal az árverés előtt, a további árverési hirdetmény pedig legalább az árverést 15 nappal megelőzőleg a telekkönyvi hatóságnál ki nem függesztetett, s amennyiben hírlapi hirdetés szüksége forgott fenn, az első árverési hirdetmény a 152. §. szerint, az árverést 15 nappal megelőzőleg, a további árverési hirdetmény pedig a 176. §. szerint, az árverést 8 nappal megelőzőleg közzé nem tétetett;

c) ha a végrehajtási eljárás során, a 140. és 165. §§. alapján kellő időben beadott, s az árverés foganatosítására halasztó hatálylyal bíró felfolyamodás vagy előterjesztés dacára, az árverés megtartatott :

d) ha az árverés nem a kifüggesztett, kézbesített vagy közhírré tett hirdetményben megjelölt helyen vagy időben foganatosított; avagy ha nem a hirdetményben kitett ingatlan árvereztetett el;

e) ha valaki bánatpénz letétele nélkül árverésre bocsátatott, vagy a bánatpénz letételére ajánlkozott árverelő, törvényes ok nélkül az árveréstől kizáratott ;

f) ha a 170. és a 171. §§-nak a fokozatos ígéretekre, a zárhatáridő kitűzésére és az árverés befejezésére vonatkozó szabályai megsértettek ;

g) ha a 171., 172. és 185. §§. értelmében az árverés foganatosítása felfüggesztendő lett volna, s az árverés még is megtartatott.

Azon ok miatt, mert az árverési hirdetmény nem szabályszerűen, vagy nem is kézbesítettett, az árverés csak akkor semmisíthető meg, ha e miatt azon érdekelt fél ad be előterjesztést, aki a kézbesítési szabálytalanság miatt nem értesítettett.

Azon ok miatt, hogy ügygondnok nem neveztetett, vagy ennek az árverési hirdetmény nem szabályszerűen, vagy nem is kézbesítettett, az árverés megsemmisítésének csak akkor van helye : ha az árverésről külön nem értesített érdekelt fél (153. §.) ad be előterjesztést.

180. §.

Ha az árverés napjától számított 8 nap alatt előterjesztés nem adatik be, a telekkönyvi hatóság, hacsak az árverési feltételek ellenkezőt nem tartalmaznak, a vevőnek vételi bizonyítványt ad ki, melynek alapján a vevő a megvett ingatlant birtokába veheti, s amennyiben ebben a végrehajtást szenvedő vagy bárki más által gátoltatnék, a birtokba vételre nézve, a községi vagy közigazgatási hatóság segédletét veheti igénybe.

Ha a vevő kívánja, a birtokbahelyezés birói kiküldött által, és szükség esetében karhatalom alkalmazása mellett eszközöltetik.

Ha az árverés befejezésétől számított 8 nap alatt előterjesztés adatik be, a vevő kérelmére és költségére az árverésen eladott ingatlanok, a veszély igazolása nélkül is zár alá vétetnek.

Helyesen jegyezte meg Dr. Nagy Ferenc jelen mű előszavában idézett munkájában, hogy a vételi bizonyítvány kiadásának és a birtokba vételnek tulajdonképen csak az utóajánlati határidő eltelte után kellene történnie. Ugy is kell annak történni minden árverésnél; még annál is, mely nem a v. 187. §-a alapján rendeltetik el. Ez iránt minden kétséget eloszlatólag rendelkezik a m. kir. igazságügyminiszternek 1881. évi december 12-én 40.353. sz. a. kiadott s az idézett 187. §. után közzölt körrendelete. Valóban jellemző a törvényeink alkotása körüli gondosságra nézve azon körülmény, hogy az 1881. LX. t.-c. még életbe sem lépett, s már is miniszteri felvilágosításra volt szüksége!

181. §.

Ha az elárverezett ingatlan bérbe vagy haszonbérbe van adva: a bérlők vagy haszonbérlők a használati jogot, hacsak az árverési feltételekben más ki nem köttetett, a vevőnek átbozsátani tartoznak, és pedig a haszonbérlők az árveréskor folyamatban levő gazdasági év végével, a szerződés módozatai szerint, lakbérlők pedig a helyi szabályoknak megfelelő, ilyennek nem létében 3 hónapi felmondásra. Az árverés napja után esedékes bérösszeg a vevőt illeti. A bérlőnek vagy haszonbérlőnek a bérbeadó elleni, s esetleg a vételárra vonatkozó igénye, sértetlenül fennmarad.

Az árverés napjától, annak jogerőre emelkedéseig esedékes bérösszeget a bérlő vagy haszonbérlő, ha a vevő által az árverés megtörténtéről értesítettett, a végrehajtást szenvedőnek ki nem fizetheti, hanem a bíróságnál köteles letenni.

182. §.

Ha az árverés jogerőre emelkedett és a vevő az árverési feltételeknek eleget tett, különösen a vételárt egészen lefizette: az ingatlan tulajdonjogának nevére leendő bekeblezését, a telekkönyvi hatóság hivatalból rendeli el.

A tulajdonjog bekebelezésével egyidejűleg az összes bekebelezett vagy előjegyzett tehertételek és feljegyzések, azokat kivéve, melyek a 162. és 163. §§. szerint netalán érvényben maradnak és a 183. §. szerint átvállaltattak, hivatalból törlendők.

183. §.

A vevőnek szabadságában áll a jelzálogos hitelezőkkel megegyezni abban, hogy utóbbiak követelései, amennyiben a vételárból kielégítést nyernének, a birtokon teherképen továbbra is fennmaradjanak. Az ilyen követelések ugy tekintetnek, mintha belizettettek, vagy a hitelezőknek utalványoztattak volna.

184. §.

Az ingatlant terhelő és az árverés napját követőleg esedékes adók és az átruházási illeték, a vevő által viselendőek.

Az elárverezett ingatlant a fennálló törvények szerint terhelő szőlő-dézsma, urbéri és más hasontermészetű váltáságnak, ugy a vízszabályozási tartozásnak, az árverés napja után esedékes részletei, a vételárba való betudás nélkül, a vevőt terhelik.

Az előbbi tulajdonosnak másnemű terheiért, hacsak az árverési feltételek ellenkezőt nem tartalmaznak, — a vevő nem felelős.

185. §.

Ha a vevő az árverési feltételeknek a kitűzött időben eleget nem tett, a bánatpénz elvesztésén felül, mely az újabb árverés során befolyandó vételárhoz csatoltatik, s azzal együtt osztatik fel, az érdeklert felek bármelyikének kérelmére, a telekkönyvi hatóság újabb árverést rendel.

Ezen esetben a telekkönyvi hatóság által 30 napra újabb árverési határnap a 176. §. szabályai szerint, tüzetik ki. Az e tárgyban kibocsátott árverési hirdetmény a 153. §-ban megnevezetteken kívül, a korábbi vevőnek is, és pedig utóbbinak a keresetre hozott első végzés kézbesítésére előirt

szabályok szerint, azonban hirdetményi idézés mellőzésével kézbesítendő, és ha az árverést megelőző 15 nap előtt, a szabályszerű kézbesítést igazoló vétbizonyítvány vissza nem érkezett: az előbbi vevő részére külön ügygondnok rendelő, s annak a hirdetmény legalább 8 nappal az árverés előtt kézbesítendő.

A korábbi vevő az újabban elrendelt árverésen, mint árverelő részt nem vehet.

Ha a vevő az újabb árverési határnapot megelőzőleg, az újabb árverés elrendelése által okozott összes költségek megfizetésén felül, az árverési feltételeknek teljesen és olyan időben tesz eleget, hogy a kiküldött az árverés megtartása előtt értesíthető, a telekkönyvi hatóság, ha pedig ezen fizetés az árverés megkezdése előtt, a kiküldöttnél teljesítettik, a kiküldött az elrendelt újabb árverést felfüggeszteni köteles.

186. §.

Ha az újabb árverésen az ingatlan a korábbi vételárnál magasabb árért adatnék el: a többlet a korábbi vevőt nem illeti.

Ellenben, ha az ingatlan olcsóbb áron adatnék el: a korábbi vevő megtéríteni köteles azon különbözetet, mely a későbbi és korábbi vételár között fennforog; ebbe azonban az elvesztett bánatpénz beszámíttatik.

A megtérítendő különbözet erejéig, a telekkönyvi hatóság a korábbi vevő ellen, bármely érdekelt fél kérelmére, vesztély igazolása nélkül is, a biztosítási végrehajtást rendelni, s az érdekletteknek, s a korábbi vevőnek jegyzőkönyvi tárgyalás során való meghallgatása után a korábbi vevő által 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett megtérítendő összeget megállapítani köteles.

Az e tárgyban hozott végzés alapján kielégítési végrehajtásnak van helye, melyre azonban a beadott felfolyamodás halasztó hatálylyal bír.

187. §.

Ha az árverés napjától számított 15 nap alatt, a telekkönyvi hatósághoz intézett hitelesített beadványban

valaki részéről, a megállapított bánatpénz (147. §.) letétele mellett, a vevő ígérését ennek legalább egy tized részével meghaladó ajánlat tételük s egyszersmind az ajánlattevő az általa viselendő újabb árverési költséget előlegezi: a telekkönyvi hatóság az előbbi árverést hatálytalannak nyilvánítva, újabb árverést rendel, melyre vonatkozólag az árverési hirdetmény kibocsátása és kézbesítése tárgyában, a 176. és 185. §§. szabályai alkalmazandók.

Az újabb árverés a megállapított szabályok szerint történik, azon különbséggel, hogy az utólag beadott ajánlat az ajánlattevőre feltétlenül s akkor is kötelező, ha az árverésre meg nem jelent, és ha ennél magasabb ígérlet nem tételük: az ingatlan általa megvettnek jelentetik ki. Több ilyen ajánlattevő között annak az ajánlata jön figyelembe, aki a legmagasabb ajánlatot tette.

Az utólag tett ajánlat az ajánlattevőre kötelező akkor is, ha az annak folytán tartott árverés megsemmisítették, újabb árverés rendeltetett el.

A jelen szakasz értelmében megtartott újabb árverés után további utóajánlatnak helye nincsen, és ha ilyen tételük is, az a megtartott árverés joghatályára befolyással nem bír.

Jelen §-nak a 180. §-sal kiegyeztetése valamint a 150. §-nak pótlása céljából a m. kir. igazságügyminiszter 1881. évi december 12-én 40,353. sz. a. kiadott körrendelete következőleg intézkedik:

Az 1881. évi LX. t.-c. 187. §-ának intézkedése szerint a telekkönyvi hatóság az esetben, ha az elérvezett ingatlanra — az idézett szakaszban meghatározott föltételek mellett — az árverés megtartásától számított 15 nap alatt utóajánlat tételük, az árverést hatálytalannak nyilvánítja és újabb árverést rendel.

A törvény ezen intézkedésénél fogva a foganatosított árverésnek joghatálya az utóajánlattól is függővé van téve, és ebből kétségtelenül az következik ugyan, hogy oly árverések folytán a melyek a 187. §. értelmében hatálytalannak nyilváníthatók, a telekkönyvi hatóság az árveréstől számított 15 nap eltelte előtt az idézett t.-c. 180. §-a alapján vételi bizonyítványt ki nem adhat, — mégis hogy a netaláni téves intézkedéseknek eleje vétessék, felszólítom a kir. bíróságot, mint telekkönyvi hatóságot, hogy minden oly árverés esetében, amely az ingatlanra nem az 1881. évi LX. t.-c. 187. §-ának alapján rendeltetik el, az árverési föltételek közé az idézett t.-c. 150. §-a alapján az is fölvétenék, miszerint a vevőnek a vételi bizonyítvány az 1881. LX. t.-c. intézkedései

értelmében csak az esetben fog kiadatni, ha az árverés napjától számított 15 nap alatt az idézett t.-c. 187. §-a intézkedésének megfelelő utóajánlat nem tétetik.

Felszólítom továbbá a kir. bíróságot arra is, hogy az ingatlanra az 1881. LX. t.-c. alapján elrendelt árverés esetében az árverési feltételek közé ugyancsak az idézett t.-c. 150. §-a és a bírói letétek kezelésére nézve f. é. 39,425. sz. a. kiadott rendelet alapján még az is fölvetéssék, miszerint a vevő a vételért a meghatározott részletekben az eljáró kir. bíróság bírói letéteinek kezelésére hivatott és az árverési feltételekben megnevezendő kir. adóhivatalnál köteles az idézett rendeletben meghatározott módozatok mellett lefizetni.

188. §.

A telekkönyvi hatóság az árverés jogerőre emelkedése után, a sorrendi tárgyalásra hivatalból tűz ki határnapot: s erre a telekkönyv szerint érdeklettek, illetőleg a részükre a végrehajtási eljárás során kinevezett ügygondnokot és a királyi adófelügyelőt, utóbbi azzal idézi meg, hogy az ingatlant közvetlenül terhelő s az árverés napja előtt esedékessé vált állami és községi adóknak, az esedékesség napját és a járulékokat feltüntető kimutatását, valamint az ingatlant terhelő illetékeknek az átruházási jogügylet bejelentési napját is feltüntető jegyzékét, végre a zálogjogilag bekebelezett régibb adó- és illeték-tartozások fennállását igazoló szabályszerű kimutatásokat is, a sorrendi tárgyalás napjáig annál bizonyosabban mutassa be, mert ha ezt elmulasztaná és a sorrend-tárgyalási határnapra meg nem jelennék: az adók és illetékek az árfelosztásnál mellőzteni fognak.

Amennyiben a végrehajtási eljárás során az ismeretlen tartózkodású jelzálogos hitelezők képviselőjére ügygondnok nem neveztetett: az ismeretlen tartózkodású jelzálogos hitelezők képviselőjére ügygondnok rendelendő, s a végzés egy példánya annak is kézbesítendő.

Ha a telekkönyvből kitűnik, vagy a telekkönyvi hatóság tudomással bír arról, miszerint az elávereztetett ingatlant, szőlő-dézsma, úrbéri vagy más hasontermészetű váltság, vagy vízszabályozási tartozás terheli: az árfelosztási tárgyalásra a jogosított földbirtokos vagy közbirtokossági kép-

viselő, illetőleg a vizszabályozási társulat képviselője is megidézendő.

Hirdetmény kibocsátása a távollevő vagy ismeretlen hitelezők részére nem szükséges.

A vevő, ha az egész vételárt be nem fizette, a sorrendi tárgyalás határnapjáról szintén értesítendő.

189. §.

A vételárból a jelzálogos hitelezők előtt a következő előnyös tételek, s a következő sorrendben elégitendők ki:

a) a végrehajthatónak és a 166. és 167. §§. eseteiben, a végrehajthatóknak az ingatlan árverés hirdetése és fogatatosítása körül felmerült s bíróilag megállapított költségei; továbbá a sorrendi tárgyalás bélyeg-költségei, az ismeretlen hitelezők képviselőjére rendelt gondnok sorrendi tárgyalási díja és a 164. és 212. §§. esetében, a zárgondnoki költségek és díjak;

b) az elérvezett ingatlant közvetlenül terhelő állami és községi adók, amennyiben az árverés napját megelőzőleg esedékessé váltak és az árverés napjától visszaszámított 3 évnél nem régiebb időről vannak hátralékban; továbbá az elérvezett ingatlant közvetlenül terhelő és a fennálló szabályok szerint törvényes elsőszéggel bíró illetékek;

c) a fennálló törvények értelmében az ingatlant közvetlenül telhelő szőlő-dézsma, urbéri és más hasonló természetű váltság-összegnek és a vizszabályozási tartozásnak az árverés napját megelőzőleg esedékessé vált, három évnél nem régiebb időről hátralékban levő részletei.

Ha a c) pont alatti követelések a vételárból egészen ki nem elégitethetnének: első sorban a vizszabályozási követelések fizetendők; a többi követelések közt pedig aránylagos levonásnak leendő helye.

190. §.

Az előnyös tételek kielégítése után, a vételárból a telekkönyvi rangsorozat szerint a jelzálogos hitelezők követeléselei elégitendők ki.

Ugyanazon telekkönyvi hatóság telekkönyveiben foglalt és egyidejűleg elérvezett több telekkönyvi jószágtestre bejegyzett követelések, a kielégítési sorrendbe azon megjegyzéssel veendőek fel, hogy amennyiben az árfelosztás egyidejűleg történend, azon követelések, amelyeknek teljes kielégítése aránylagos megosztás mellett is teljesíthető, a vételárakból aránylag lesznek kielégítendőek. — Ugyanezen szabály áll azon jelzálogi követelésekre is, amelyek valamely közös ingatlannak több tulajdonos-társat illető hányadát terhelik.

Ha pedig a jelzálogilag biztosított követelés egyidejűleg árverés alá nem került más ingatlant, valamely közös ingatlannak más tulajdonos társat illető, de el nem árverezett hányadát is terheli: az a vételárból a hitelező kívánsága szerint egészben vagy részben elégitendő ki.

A későbbi jelzálogos hitelezőknek jogukban áll, az előttük levő jelzálogos követelést az árfelosztásig készpénzzel kifizetve, magukhoz váltani.

Ha e joggal több jelzálogos hitelező kíván élni: az elsőség a telekkönyvi bejegyzés sorrendje szerint illeti a hitelezőket. — A később bejegyzett jelzálogos hitelező azonban a beváltási jogot a korábbi jelzálogos hitelező ellenében is érvényesítheti, ha annak követelését is készpénzzel beváltja.

Azon jelzálogos hitelező, aki valamely követelést bevált, a beváltott követelés tekintetében a hitelező jogaiba lép.

191. §.

Ha az elérvezett ingatlanra valakinek javára haszonvételi jog van bejegyezve: a vételár, illetőleg annak a haszonélvezeti jogot megelőző jelzálogos követelések kielégítése után maradványa birói letétbe helyezendő, vagy a 202. §. értelmében gyümölcsötzetendő és a kamatjövedelem a haszonélvezeti jog tartama alatt a haszonélvezetre jogosítottnak kiadandó.

Más szolgálatom esetében, ha az ingatlan a 163. §. értelmében, a szolgálatom fentartása nélkül árvereztetett el: a szolgálmi jog egyenértékűl fizetendő összeg, — bekebele-

zett haszonbérlet vagy bérlet esetében pedig a bér megszünte esetére a haszonbérelő vagy a bérelő által követelt kártérítési összeg a hitelező által felszámított mennyiségben veendő számításba. Ugyanez áll bejegyzett kikötmények pénzbeli egyenértékére nézve is.

A telekkönyvi rendeletek értelmében, valamely összeg szerint meg nem határozott követelés fedezetéül bekebelezett vagy előjegyzett legmagasabb összeg által biztosított követelés ezen legmagasabb összeg erejéig, valamely biztosíték bejegyzése által fedezett követelés pedig a bejegyzett biztosítéki összeg erejéig veendő számításba.

Amennyiben az elárverezett ingatlanra ilyenmű követelések vannak bejegyezve: a sorrendi tárgyalást rendelő végzésben a hitelező figyelmeztetendő, hogy ha a tárgyalásra meg nem jelennek és követelését fel nem számítaná: az a sorrendben mellőzendő lesz. A végzés a hitelezőnek hirdetményi idézés nélkül saját kezeihez kézbesítendő s ha ez nem eszközölhető, részére ügygondnok nevezendő.

Jelen §. harmadik bekezdésére alkalmazandó a telekkönyvi rendelet 65. §-ának 2. és 3. bekezdése. Ezek szerint:

„Ha oly követelések, melyek valamely adott váltó- (elfogadási) vagy áruhitelből, vagy valamely elvállalt pénztár- vagy ügyvezetésből, vagy valamely szerződés nem teljesítése esetérei szavatosság vagy kárpótlás címéből származhatnak, jelzálogilag biztosítandók: azon okiratban, melyre a bekebelezésnek vagy előjegyzésnek történni kell, előadandó azon legmagasabb összeg, ameddig a hitel vagy a kezesség (jótállás) terjedjen. Ha az okiratban ezen összeg előadása hiányzik, az a bekebelezési vagy előjegyzési kérvényben kifejezendő.

Ha a jelzálog birtokosa ez esetben magát terhelve érzi az által, hogy a bejegyzés végett fölötte nagy összeg adatott elő, ő annak kevésbítését kívánhatja, mi fölötte a bíró a felek kihallgatása után határozandó.“

192. §.

A jelzálogos hitelezők tőke-követelésével ugy a 189. §. b) pontja szerint az előnyös tételek közé sorozott tőke-követelésekkel egyenlő sorrendben elégitendők ki:

- a) a kamatok, amennyiben az árverés napjától visszszámított három évnél nem régiebb időből vannak hátra;
- b) az árverés napjától tovább folyó kamatok.

Ha a kamatláb a telekkönyvi bejegyzésben kitüntetve nincs, hat száztólinál magasabb kamat nem sorozható.

A perbeli s az előnyös tételek közé nem utalt végrehajtási és az árfelosztási képviselőnél felmerült költségek a tőkével egyenlő elsőséggel csak akkor soroztathatnak, ha a költségek fedezésére szolgáló biztosítéki összeg erejéig a zálogjog szintén bejegyeztetett, és akkor is csak annyiban, amennyiben e költségek a bejegyzett összeget túl nem haladják. — Egyébként a költségek a költség-bekebelezés sorrendjében, s ha ilyen bekebelezés nincs, esetleg aránylagos levonás mellett az összes jelzálogi követelések kielégítése után, a vételár maradványból elégitendők ki.

Azon jelzálogos hitelező részére, aki megidézttetése dacára, az árfelosztási tárgyalásra meg nem jelent, csupán a bejegyzett tőke-követelés veendő számításba.

Az árfelosztás napján még le nem járt nem kamatozó jelzálogos követelések olyan összegben elégitendők ki, hogy a fizetett összeg 6% kamatnak hozzászámításával, megfelelően a lejáratkor a bekebelezett vagy előjegyzett tőke-követelésnek.

Olyan bekebelezett kölcsön-követeléseknél, melyek a kamatot, tőketörlesztést és esetleg egyéb járulékokat is egybefoglaló egyenlő fizetési részletek által előre meghatározott számu, bizonyos évek során törlesztetnek le, s melyeknek ezen minőségük a telekkönyvi bekebelezésben is ki van tüntetve: a kamatnak és a kötvényen alapuló egyéb járuléknak a tőkével egyenlő elsősége ellen csak annyiban tehető kifogás, amennyiben a tőke és járulék címén követelt összeg, a bekebelezett tőkét és annak a bekebelezésben kitüntetett kamatlábal, kamatláb ki nem tüntetése esetében pedig, 6 száztólival számított három évi kamatait felülmulja.

193. §.

Évi járadékok bekebelezése, vagy előjegyzése esetében az árverés napját megelőző három évről hátralevő összeg a vételárból kielégítendő; a később lejárandó évi járadékok fedezetéül pedig a szükséges tőke a felek megállapodása

szerint veendő számításba és hasznosítandó. Ha ez iránt a felek között megállapodás nem jő létre: az előterjesztett javaslatok felett a bíróság határoz.

Az elhelyezett tőke a későbbi követelések kielégítésére csak akkor fordíthatatik, ha a járadékfizetési kötelezettség megszűnik.

194. §.

A sorrendi tárgyalást a kiküldött bíró vezeti, s erről a tárgyalás menetét kitüntető jegyzőkönyvet vesz föl.

A tárgyalás azzal veszi kezdetét, hogy a vételárnak bírói letétbe helyezett és még a vevőnél fizetetlen része, folyó kamataival együtt megközelítőleg kiszámíttatik, és e kiszámítás eredménye a jegyzőkönyvben kitüntettetik.

Ezután az érdeklettek meghallgatásával a követelések felszámíttatnak, illetőleg megállapíttatik a kifizetési sorrend tervezete. Ezen tervezetbe a netaláni kifogásokra való tekintet nélkül folyó szám alatt vétetnek fel a felszámított tételek, ugy azonban, hogy a kifogás alá nem vett tételek külön rovatba, a kifogás alá vett tételek ismét külön rovatba, részben való kifogás esetében pedig, a kifogás alá nem vett rész a fizetendő rovatába, a kifogás alá vett rész pedig a kifogás alá vett tételek rovatába igtattatnak.

A felszámítás addig folytattatik, míg a kifogás alá nem vett tételek által a vételár kimerítve nincs, vagy az összes jelzálogos követelések fel nem számíttattak.

195. §.

A felszámítás befejezése után a bíró a kifogás alá vett minden tétel tárgyában a kifogást tevőket és az ellenérdekieket meghallgatva, nyilatkozataikat a netaláni bizonyítékokra való hivatkozás mellett a jegyzőkönyvbe iktatja, s az általa és a felek által aláírandó jegyzőkönyvet, a telekkönyvi hatóságnak haladéktalanul bemutatja.

196. §.

A telekkönyvi hatóság a bemutatott jegyzőkönyv alapján a kielégítési sorrendet akként köteles megállapítani,

hogy az legkésőbb a sorrendi tárgyalás napjától számított 15 nap alatt elkészítve, az érdektett felek által leendő megsejmlélésre kitétethessék.

A telekkönyvi hatóság a 189-ik §. a) pontjában felsorolt előnyös tételekre vonatkozó kifogásokat minden esetben, valamint rendszerint a jelzálogos követelésekre vonatkozó azon kifogásokat is, melyek csupán a telekkönyvi rangsorozat kérdését tárgyazzák, a felvett jegyzőkönyv és a telekkönyvi állapot alapján, a perreutasítás mellőzésével dönti el.

Ha azonban a rangsorozatot tárgyzó kifogások a telekkönyv alapján el nem dönthetők, az ellenérdeki felek egyike, a kereset megindítására zárhatóidő kitűzése mellett utasítandó.

Az előnyös tételkép bejelentett adók és illetékek tekintetében, a telekkönyvi hatóság csupán azon kérdés felett dönt, hogy a kimutatásban kitüntetett adók és illetékek a 189. §. szerint az előnyös tételek közé sorozandók-e vagy nem s e részben, ha szükségesnek látja, az illetékes pénzügyi hatóságot bővebb felvilágosítások és adatok beadására utasíthatja.

Az adók és illetékek összegére nézve, az érdektettek a fennálló szabályok értelmében az illetékes pénzügyi hatóságnál kereshetnek orvoslást.

197. §.

Ha valamely jelzálogos követelésnek vagy a 189. §. c) pontjában felsorolt valamely követelésnek valódisága vagy összege az adós által kifogás alá vétetett: a hitelező, — amennyiben a sorrendi tárgyalás során nem igazolta, hogy követelése jogereji ítélet vagy bírói egyezség által van megállapítva vagy törvény szerint előzetes peres eljárás nélkül végrehajtható okiraton alapul, vagy hogy az iránt per van folyamatban, — perre utasítandó.

Hasonlóképp a hitelező utasítandó perre akkor, ha a 191. §. eseteiben felszámított követelése akár az adós, akár más jelzálogos hitelező által kifogásoltatik. Ezen eseteken

kivül, ha valamely jogerejü ítélet vagy egyezség által meg nem állapított, vagy előzetes peres eljárás nélkül végrehajtható okiraton nem alapuló, de az adós által kifogás alá nem vett követelés ellen, más hitelező részéről tétetik kifogás: a kifogást tevő hitelező utasítandó perre.

Ha pedig a követelés jogerejü ítélet vagy egyezség által megállapítva van, vagy előzetes peres eljárás nélkül végrehajtható okiraton alapul: a kifogások csak akkor vehetők figyelembe, ha a kifogást tevők a kifogások során valószínűvé tették, hogy a követelés a végrehajtható ítélet, egyezség vagy okirat kelte után felmerült ténykörülmények által egészben vagy részben megszűnt. Ezen esetben akár az adós, akár a hitelező részéről emeltetett kifogás, a kifogást tevők utasítandók perre.

A perre utasított köteles a végzés jogerőre emelkedésétől számított 30 napi zárhatáridő alatt az illetékes bíróságnál keresetet indítani, és ennek megtörténtét ugyanazon határidő alatt, a telekkönyvi hatósághoz bejelenteni.

Ha valamely telekkönyvi bejegyzés érvényessége vétezik kifogás alá: a kifogást tevő utasítandó perre.

A telekkönyvi bejegyzés érvényessége ellen azonban csak az tehet kifogást, aki a bejegyzést a telekkönyvi rendeletek értelmében keresettel megtámadni jogosítva van.

198. §.

Ha a kifogást tevők kimutatják, hogy a kifogás alá vett követelést megállapító ítélet ellen perujítás vagy semmiségi eljárás tétetett folyamatba: veszély igazolása esetében (42. §.) követelhetik, hogy a folyamatban levő eljárásnak jogerejü bírói határozattal való eldöntéseig, a kifogás alá vett összeg bírói letétben tartassék.

199. §.

A telekkönyvi hatóság által hozott sorrendi végzés ellen, a sorrendi tárgyalás napjától számított 15 nap elteltétől 8 nap alatt beadandó felfolyamodásnak, és ha a másodbíróság az elsőbíróság végzését megváltoztatta, ennek köz-

lésétől számítandó 8 nap alatt a harmadbirósághoz további felfolyamodásnak van helye.

A felfolyamodásnak halasztó hatálya annyiban van, hogy annak eldöntéséig azon követelések kielégítése nem eszközölhető, amelyeknek a vételárból való kielégíthetése, a felfolyamodás folytán hozandó határozattól függ.

A végzés ellen alkalmazható felfolyamodás bélyegére nézve l. a v. 34. §-ának, bővebben pedig a n. 38. §-ának függelékét.

200. §.

A felfolyamodási határidő eltelte után a telekkönyvi hatóság hivatalból intézkedik azon követelések kielégítése iránt, melyeknek kifizetése se a netalán beadott felfolyamodásoktól, se a perre utasítástól nem függ.

Ugyanezen alkalommal tételenként megállapítja a telekkönyvi hatóság azon összegeket, melyek a perreutasítási zárhatáridő elteltéig, illetőleg a megindított per jogerejű eldöntéseig, vagy a beadott felfolyamodás folytán hozandó végzésig bírói letétbe tartandók.

Amint a kifogások egyike vagy másika jogerőre emelkedett határozat, vagy a zárhatáridő letelte által elintéztést nyert, illetőleg a felfolyamodás folytán hozott felsőbb bírósági határozat jogerejüvé vált: a további kifizetések a telekkönyvi hatóság által időnkint eszközöltetnek.

201. §.

A kifizetés rendszerint akként eszközöltetik, hogy a fizetendő összeg a jogosított részére a letétből utalványoztatik. E végből az illető jogosított azon eredeti okiratot, melyre a fizetés feljegyzendő, ha azt a sorrendi tárgyalásnál be nem csatolta, a telekkönyvi hatósághoz beadni köteles.

Az utalványozás által történt fizetés az eredeti okiratra feljegyeztetik, és ha az okirat a fizetés által hatálytalanná vált, az adósnak kiadatik; ellenesetben pedig a hitelezőnek visszaadatik.

Ha valamely hitelező részére résztörlesztésül a vétel-

árnak összeg szerint meg nem határozható azon maradványa utalványoztatik, mely a kifizetendő, illetőleg letétben tartandó és összeg szerint meghatározott többi követelések kielégítése után fenmarad: az adóhivatal utasítandó, hogy ezen maradvány-összeget a kifizetés megtörténte után, a törlesztés feljegyzése végett, a telekkönyvi hatóságnak jelentse be.

Amennyiben a körülmények igénylik, a telekkönyvi hatóság elrendelheti, hogy a követelések kielégítése egészben, vagy részben az e végből kitűzött határnapon saját kiküldöttje által, vagy fontosabb esetekben az e végből megbizandó királyi közjegyző által eszközöltessék; utóbbinak díjai az előnyös tételek közé számíttatván.

202. §.

Azon hitelező részére, kinek követelése ellen alaptalan kifogás emeltetett, a kifogást tevők a birói letét után járó és a hitelezőt illető kamatkülönbözetet egyetemlegesen megteríteni kötelesek.

A hitelező ebbeli igényeit a 197. §. szerint megindított perben vagy külön per útján érvényesítheti.

Ha a követelés ellen az adós emel kifogást: a hitelező kívánhatja, hogy ezen kamatkülönbözet két évi időtartamra számításba vétessék, s követelésének sorrendében sorozva, letétileg biztosíttassék. Ha pedig a kifogás valamely más hitelező által emeltetik, azon hitelező, kinek követelése ellen kifogás tétetett, s sorrendi tárgyalás során felvett jegyzőkönyvben követelheti: hogy a kifogást tevők a kamatkülönbözetet, és a perbeli költségeket, a 42. §. értelmében biztosítsák, mire a bíróság, a sorrendi tárgyalás folytán hozott végzésében, a kifogást tevőket, birói belátás szerint meghatározandó biztosíték letételére utasítja.

A végzés ezen része ellen jogorvoslatnak helye nincsen, és ha a kifogást tevők a biztosítékot a végzés kézbesítésétől számított 8 nap alatt le nem teszik: a sorrendben megállapított összeg, a jogosított kérelmére a perre utasítás figyelembe vétele nélkül utalványoztatik.

Egyébiránt az érdekelt feleknek jogukban áll meg-egyezni az iránt, hogy a kifogással megtámadott tétel fedezetéül szolgáló összeg bíró letét helyett valamely általuk megállapított pénzintézetben gyümölcsöztessék, vagy az érdeklettek valamelyikének, az általa esetleg nyújtandó biztosíték mellett kiadassék.

Ha a perre utasítás folytán, a kifogást tevő hitelező által megindított kereset nyilván alaptalannak találtatik: a kifogást tevő 500 ftig terjedhető pénzbírsággal büntettetik.

203. §.

Nem telekkönyvezett ingatlanokra vezetendő végrehajtás esetében a végrehajtási kérvényben az ingatlanok pontosan körülírandók és kimutatandó, hogy a marasztalt fél a kérdéses javaknak birtokában van.

A végrehajtás foganatosítása végett ezen esetben is a telekkönyvi hatóság keresendő meg, mely az ingatlanok helyszínén összeírására és foglalás alá vételére kiküldöttet rendel el.

A helyszini eljárás alkalmával az ingatlanok tartozékai is összeírandók és ugy ezek, mint maga az ingatlan, hivatalból kinevezendő két szakértő által megbecsülendő. A zálogjogi elsőség a foglalás időpontjától számítandó.

Az árverési hirdetménybe azon felhívás is befoglalandó, hogy akik a lefoglalt javak iránt tulajdoni avagy más igényt érvényesíthetni vélnek, igénykeresetüket, ha pedig a vételárból kielégítési elsőséget igényelnek, elsőbbségi bejelentéseiket az első ízben kitűzött árverési határnap előtt annál bizonyosabban bejelentsék, minthogy különben igényeik figyelembe vétetni nem fognak. Az első ízben kitűzött árverési határnap előtt beadott igénykereset az árverés megtartására felfüggesztő hatálylyal bír.

Egyebekben a telekkönyvezett ingatlanokra vezetendő végrehajtásra megállapított szabályok a dolog természetének megfelelően alkalmazandók.

Ha a végrehajtást szenvedettet, valamely ingatlan haszonvétele mellett, az azon levő felülepítmények tulaj-

dona nyilvánkönyvi bejegyzés nélkül megilleti, a nyilvánkönyvi tulajdonjog megszerzése pedig bizonyos feltételek teljesítésétől függ, illetve oly jogviszony forog fenn, melynél fogva a végrehajtást szenvedett jogai adásvétel tárgyát képezhetik: az ily jogokra vezetett végrehajtásnál a fennebbi szabályok a dolog természetének megfelelően alkalmazandók.

204. §.

A telekkönyvileg bekebelezett tulajdonos jogosítva van az illetékes telekkönyvi hatóságnál ingatlan birtokának bírói önkéntes árverésen való eladását kérni, és pedig vagy akként, hogy az önkéntes árverés a jelzálogos hitelezők ellenében végrehajtási árverés joghatályával birjon, vagy pedig akként, hogy a bejegyzett terhek az árverés után is a birtokon maradjanak.

E kérelem, melyre nézve a 144. §. intézkedései irányadók, a tulajdonosnak, vagy hitelesített meghatalmazással bíró megbizottjának hitelesített aláírásával látandó el.

Az árverés elrendelése és a további eljárás, a következő szakaszokban megállapított eltérésekkel, az ingatlanok végrehajtási árverelésére vonatkozó szabályok szerint történik.

205. §.

Ha az árverés akként kéretett, hogy végrehajtási árverés joghatályával birjon: az a jelzálogos hitelezők bármelyikének, az árverési hirdetmény kézbesítésétől számított 8 nap alatt beadandó kérelme folytán hat hónapi határidőre felfüggesztendő és újabb árverési határnap, csak a hat hónap eltelte után tűzhető ki.

Ugyanezen esetben az önkéntes árverés feljegyzésének joghatályára nézve, a 142. §. intézkedései alkalmazandók, és az elárverezett ingatlan vételárának felosztására nézve, a végrehajtási árverésen befolyt vételár felosztásának szabályai tartandók meg.

206. §.

Ha az árverés akként kéretik, hogy a bejegyzett terhek az árverés után is a birtokon fennmaradjanak: a

tulajdonos az árverési feltételeket maga állapítja meg s meghatározhatja azon összeget, melyen alul az árverésen az ingatlan el nem adható.

Az árverés elrendeléséről a jelzálogos hitelezők nem értesíttetnek, és az árverés jogerőre emelkedése, illetőleg az árverési feltételek teljesítése után a vevő javára a tulajdonjog a bejegyzett terhek épségben maradásával kebelezetik be.

207. §.

A 204—206. §§. szabályai alkalmazandók azon esetben is, ha valamely hagyatéki ingatlannak árverés útján való eladását a hagyatéki bíróság vagy a gyámhatóság rendeli el, s ennek foganatosítása végett a telekkönyvi hatóságot megkeresi.

III. Végrehajtás ingatlanok hasznélvezetére.

208. §.

Ha a végrehajtást szenvedőt, másnak a tulajdonát képező ingatlanra telekkönyvileg bejegyzett hasznélvezeti jog illeti, ezen hasznélvezeti jogra elrendelt végrehajtás esetében, a végrehajtási zálogjog bekebelezése az előjegyzés igazolása, illetőleg a végrehajtási jog feljegyzése tárgyában, a 135. és 136. §§. intézkedései, a dolog természetének megfelelően alkalmazandók.

A végrehajtási zálogjog bekebelezése, az előjegyzés igazolása, illetőleg a végrehajtási jog feljegyzése után a telekkönyvi hatóság a hasznélvezetnek végrehajtási zár alá vételét rendeli el, s a végrehajtató ajánlatának figyelembe vételével, zárgondnokot nevez ki, s ennek bevezetésére és a zár alá vett hasznélvezetnek s tartozékainak leltár melletti átadására kiküldöttet rendel, illetőleg e végből az illetékes járásbíróságot keresi meg. Ugyanazon hasznélvezetre egyidejűleg vagy egymás után foganatosítandó végrehajtások eseteiben egy és ugyanazon zárgondnok nevezendő ki.

A végrehajtási zárlat alá vett haszonélvezetnek házi kezelés vagy bérbeadás általi hasznosítása iránt, az érdekeltek meghallgatása után a telekkönyvi hatóság határoz, és a zárgondnokot a szükséges kezelési utasításokkal látja el (245. §.)

209. §.

A zárgondnoki kezelés alatt befolyt nem pénzbeli jövedelem, a zárgondnok által az érdekeltek beleegyezése szerint, s ha egyértelmű megállapodás létre nem jött, bírói árverésen az ingóságok elárverezésére előírt szabályok szerint, értékesítendő, azon eltéréssel, hogy a zárgondnok az elárverezendő ingóságok jegyzékét és a becsértéket előtűntető becsüleveget (148. §.), kiküldött kirendelése végett, azon illetékes járásbiróságnak köteles bemutatni, melynek területén a haszonélvezet tárgya létezik. A kiküldött az árverési hirdetményt igénybejelentési felhívás nélkül bocsátja ki. A vételár és az árverési jegyzőkönyv a kiküldött által térítvény mellett a zárgondnoknak adatik át, aki az árverési jegyzőkönyvet, számadását és a készpénzmaradványt, jelentés mellett, még pedig, ha a végrehajtási zárlat egy évnél tovább tart, évenként a telekkönyvi hatóságnak bemutatni köteles (248—250., 252. §§.).

Az ingatlan haszonélvezetét terhelő mindennemű folyó adó a végrehajtási zárlat tartama alatt, a zárgondnok által fizetendő.

210. §.

A végrehajtási zárlat folyama alatt bevett jövedelemből, — ha a haszonélvezetre a végrehajtató követelését megelőzőleg másnak a javára, zálogjog telekkönyvileg bejegyezve nincs, — a végrehajtató követelése és járulékai a telekkönyvi hatóság által kielégítettik, s a netaláni maradvány a végrehajtást szenvedőnek kiadatik.

Ha a haszonélvezetre a végrehajtató követelését megelőző más követelés van bejegyezve: az ingatlanok vételár felosztására előírt szabályoknak a dolog természete szerint való alkalmazása mellett, a telekkönyvi hatóság által sza-

bályszerű sorrendi tárgyalás tartatik, s a vételár-felosztás annak szabályai szerint eszközöltetik.

211. §.

Amennyiben az ingatlan tulajdonjoga a végrehajtást szenvedőt illeti: a végrehajthatónak jogában áll akár az ingatlan állagára vezetendő végrehajtással egyidejűleg, akár a nélkül, annak csupán haszonélvezetére a 208. és 209. §§. szabályai szerint végrehajtást vezetni.

Az ingatlan haszonélvezetére a végrehajtási zálogjog bejegyzését vagy a végrehajtási jog feljegyzését tárgyazó végzésről ezen esetben a bejegyzést vagy feljegyzést megelőző jelzálogos hitelezők is értesítendőek.

A haszonélvezetre vezetett végrehajtás az ingatlan elárverezését nem akadályozza és ha az ingatlan elárvereztetik, az árverés napján még be nem szedett függő termésre és amennyiben az ingatlan bérbe adva van, az ezen nap után esedékessé nem vált bérösszegre nézve, a haszonélvezetre vezetett végrehajtásnak hatálya nincsen.

Azon végrehajthatónak a követelése aki csupán az ingatlan haszonélvezetére vezetett végrehajtást, az ingatlan vételárára az összes jelzálogos követelések után sorozandó.

Több ilyen végrehajtható egymás közötti elsőségét a haszonélvezetre vezetett végrehajtás bejegyzésének időpontja határozza meg.

212. §.

A 211. §. szerint a haszonélvezetre vezetett végrehajtás esetében azon jelzálogos hitelezők, akiknek javára, a függő termés beszedése, vagy a bérösszeg esedékessége előtt magára az ingatlanra jegyeztetett be a végrehajtási zálogjog, vagy jegyeztetett fel a végrehajtási jog: a telek-könyvi hatósághoz beadandó kérvényben követelhetik, hogy a függő termésből befolyt összeg vagy a bérösszeg a végrehajtható követelésének kielégítésére ne fordítottassék, hanem egyelőre bírói letétben tartassék.

Ha maga az ingatlan a függő termés beszédésének vagy a bérösszeg esedékességének napjától számított egy év alatt elárvereztetik: a függő termésből bejött összeg vagy a bérösszeg az ingatlan vételárához csatoltatik, s a vételárfelosztás az előző szakasz szabályai szerint történik. A végrehajtási zárlat költségei ezen esetben az elárverezett ingatlan vételárából az előnyös tételek között elégítetnek ki.

Ha pedig az ingatlan ezen egy év alatt el nem árvereztetik: a letétbe helyezett összeg azon hitelező követelésének kielégítésére fordítatik, aki a végrehajtást a haszonélvezetre vezette.

213. §.

Ha a végrehajtást szenvedőt, valamely ingatlannak haszonélvezete illeti, a nélkül, hogy ezen joga telekkönyvileg bejegyezve lenne: ezen haszonélvezetre, mint ingóságra foganatosítatik a végrehajtás. A haszonélvezet azonban árverés tárgyát nem képezi és a 208. és 209. §§. intézkedéseinek megfelelő alkalmazása mellett, végrehajtási zárlat útján értékesítettik. A zárgondnok kinevezése és a befolyt összeg felosztása, a 18. §. szerint illetékes járásbíróság hatásköréhez tartozik.

Több ilyen végrehajtható közötti elsőség a végrehajtási foglalás foganatosításának időpontjától számítandó.

Jelen szabályok alkalmazandók akkor is, ha a 203. §. utolsó bekezdése esetében, a végrehajtás csupán a végrehajtást szenvedőt megillető haszonvételre vezetettik.

HARMADIK CÍM.

A végrehajtás egyéb nemei.

214. §.

Ha a végrehajtás tárgyát bizonyos ingó vagyonnak vagy határozott nemű vagy fajú ingóságok bizonyos mennyiségének átadása képezi: a kiküldött az ingó vagyont,

vagy a határozott fajú ingó vagyonnak megállapított mennyiségét összeírván, a végrehajtató javára végrehajtás alá vettnek nyilvánítja: a végrehajtást szenvedőtől, vagy attól, aki azokat a végrehajtást szenvedő nevében birlalja, átveszi, s azt elismervény mellett ideiglenesen a végrehajtatónak átadja.

Ha a végrehajtás tárgya nem a végrehajtást szenvedő birlalatában van: az átvétel és átadás csak a birlaló beleegyezése mellett történhetik.

Ha a tárgy birói őrizet alatt létezik, a kiküldött azt a végrehajtatónak javára, végrehajtás alá vettnek nyilvánítja.

215. §.

A 214. §. eseteiben a kiküldött, ha eljárása ellen előterjesztés nem adatik be: az előterjesztés beadására rendelt határidő után, ha pedig előterjesztés adatik be: az eljárást jóváhagyó birói határozat jogerőre emelkedése után hivatalból hozandó végzésében, a végrehajtás tárgyát a végrehajtató részére átadottnak nyilvánítja, ha pedig a tárgy birói őrizet alatt van, azt a végrehajtató részére utalványozza.

A végrehajtató a 214. §. szerint általa ideiglenesen átvett tárgyakra nézve a jelen szakasz szerinti végleges átadás által nyer teljes tulajdoni, illetőleg használati jogot, melynek joghatálya azonban a 214. §. szerinti eljárás időpontjától veszi kezdetét.

216. §.

Harmadik személy, ki a 214. §. szerint foganatosított végrehajtás által magát tulajdoni vagy használati jogában sértve érzi: a végrehajtásnak egészben vagy részben megszüntetése iránt a végrehajtató ellen, az előző szakaszban szabályozott végleges átadásig a végrehajtás foganatosítására illetékes bíróság előtt keresetet indíthat.

A kereset a sommás eljárás szabályai szerint tárgyalatik és ítélet által döntetik el. Az elsőbírósági ítélet ellen felebbezésnek helye nincs.

Ha igényének alaposágát a felperes hitelt érdemlőleg kimutatja, a bíróság vagy feltétlenül, vagy megfelelő biztosíték (42. §.) letétele mellett a kereset jogerejű eldöntéseig a végrehajtás tárgyának átadását, vagy utalványozását felfüggesztheti.

Az igény bejelentésére felhívás (89. §.) nem szükséges.

Az ítélet és az ellene használható fölebbezésnek bélyege iránt l. a v. 30. §-ának függelékét.

217. §.

Ha a végrehajtás a 214. §. szerint nem eszközölhető, a miatt, mert a végrehajtás tárgyát képező bizonyos ingó vagyon, vagy a meghatározott nemű vagy fajú ingóságnak megállapított mennyisége a végrehajtató birlálásában nincs, a kiküldött a végrehajtás tárgyának készpénzbeli értékét, — amennyiben e tárgyban a végrehajtás alapjául szolgáló közokiratban intézkedés nem foglaltatik, — a hivatalból kinevezett szakértő közbenjöttével megállapítani, s ezen összeg erejéig a végrehajtást szenvedőnek ingó vagyonára biztosítási végrehajtást vezetni köteles.

A kiküldött e tárgybeli jelentésének beérkezése után, ha a lefoglalt ingóságok teljes fedezetet nem nyújtanak, a végrehajtás foganatosítására illetékes bíróság, a végrehajtató kérelmére, a megállapított készpénzbeli egyenérték erejéig, a végrehajtást szenvedőnek más helyen található ingóságaira vagy ingatlanaira is a biztosítási végrehajtást elrendelni köteles.

Ugyancsak a végrehajtás foganatosítására illetékes bíróság a jelentés beérkezése után a feleket hivatalból megidézi, és sommás tárgyalás, szükség esetében szakértői bizonyítás után, a végrehajtás tárgyának készpénzbeli egyenértékét végzés által megállapítja. A végzés ellen halasztó hatálylyal bíró felfolyamodásnak, s ha a másodbíróság az elsőbíróság végzését megváltoztatta, a harmadbírósághoz további felfolyamodásnak van helye.

A végzés jogerőre emelkedése után, a végrehajtatónak jogában áll, a biztosítási végrehajtás útján lefoglalt dolgokra, vagy a végrehajtást szenvedőnek más vagyonára a

megállapított készpénzbeli egyenérték erejéig kielégítési végrehajtást kérni.

218. §.

Ha a 214. §. szerint a végrehajtás azért nem volt foganatosítható, mert azon harmadik személy, kinek birlalában a tárgy létezik, annak átvételébe és átadásába bele nem egyezett: a végrehajthatónak jogában áll saját választása szerint, vagy a végrehajtást szenvedő ellen, a 217. §. szerint eljárni, vagy az átvételt és átadást ellenző harmadik személy elleni igényét külön per útján érvényesíteni.

219. §.

Ha alperes az ítéletben bizonyos ingó vagyonnak, vagy határozott faju ingóságok bizonyos mennyiségének átadására, avagy azok készpénzben megállapított egyenértékének megfizetésére köteleztetett: amennyiben az ítélet eltérő intézkedést nem tartalmaz, a választás az ítéletben megszabott teljesítési határidő alatt, az alperest ezen határidő eltelte után pedig felperest illeti.

220. §.

Ha a végrehajtás tárgyát valamely ingatlanra vonatkozó tulajdonjog vagy más dologi jog képezi, a bíróság a kielégítési végrehajtást elrendelő végzésben a tulajdon- vagy dologi jog bekebelezését megrendeli s ennek foganatosítása végett, az illetékes telekkönyvi hatóságot megkeresi.

Ha a tulajdonjog a végrehajtást szenvedő javára előjegyezve, vagy a per, illetőleg a zárlat feljegyezve van: a végrehajtható a végrehajtási kérvényben az előjegyzést elrendelő végzés számára hivatkozni köteles.

Ha a végrehajtás tárgyát képező ingatlan tulajdonjogának átírása végett valamely telekkönyvi helyrajzi szám alatt bevezetett birtok eldarabolása szükséges: az ingatlan eldarabolandó részleteit kitüntető és a telekkönyvi rendeleteknek megfelelő vázlatrajz, amennyiben a per során ilyen csatoltatott, a megkeresett hatósághoz átteendő. A

bejegyzés ezen vázlatrajz alapján, szükség esetében a telekkönyvi rendeletek 56. §. d) pontja szerint eszközölt meghallgatás után eszközöltetik.

Ha pedig ilyen vázlatrajz a perhez nem csatoltatott: a végrehajtás foganatosítása végett megkeresett telekkönyvi hatóság a végrehajtási megkeresés rangsorozatának feljegyzése mellett az eldarabolási vázlatnak a helyszínén szakértő közbenjöttével leendő felvétele végett kiküldöttet rendel, illetőleg a végből az illető járásbírószágot keresi meg. Ezen esetben a kiküldöttnek az összes perbeli adatok kiadatnak s a végrehajtást szenvedőnek a helyszíni eljárással való megidézése tekintetében a következő szakasz intézkedései tartandók meg. A lejegyzéssel kapcsolatos tulajdonjog bekebelezés a kiküldöttnek jelentése alapján a végrehajtási megkeresés rangsorozatában, — esetleg pedig az előjegyzés, per- vagy zárlatfeljegyzés által nyert korábbi rangsorozatban rendeltetik el és foganatosíttatik.

Ha a végrehajtás egyszersmind a birtokbahelyezés tárgyában is elrendeltetett (221. §.): a helyszíni eljárás mindkét irányban együttesen tartandó meg.

Ide vonatkoztathatók a telekkönyvi rendelet következő §-ai:

55. §. c) Ha valamely telekkönyvi jószágtest egyes részletei tulajdoni joggal más személyre ruházandók át, azokat egyidejűleg azon telekkönyvi jószágtestből, melyhez eddig tartoztak, le kell jegyezni, s vagy önálló telekkönyvi testekké bejegyezni, vagy pedig ha az új szerző már oly telekkönyvi jószágtestet bír, melylyel ezen részletek egyesíthetők, ezen telekkönyvi jószágtesthez hozzájegyezni, mi által azok ennek kiegészítő alkatrészévé válnak.

56. §. c) Ha valamely telekkönyvi birtokrészletből annak csak egy része lenne lejegyzendő, a szétdarabolandó részlet terve (térképe, rajza, vázlata) az új részeknek, azok helyrajzi számainak és térmértékének előadásával felmutatandó;

d) ha a telekkönyvi jószágtest, melyből lejegyzésnek kell történni, terhelve van, e végre a nyilvánkönyvi hitelezők beleegyezése igazolandó; kivévn ha a lejegyzés azok biztosságára nézve sérelemmel nincs egybekapcsolva, mi fölött a bíróság a hitelezők előleges meghallgatása mellett saját belátása szerint határoz.

221. §.

Ha a végrehajtató a tulajdonjog vagy más dologi jog bekebelezésével egyidejűleg, az ingatlanok vagy a dologi

jognak birtokába végrehajtás útján való behelyezést is kér: a végrehajtás foganatosítása végett megkeresett telekkönyvi hatóság a végrehajtási bekeblezés megrendelésével egyidejűleg, a birtokba való helyezésnek helyszini eszközésére kiküldöttet rendel, illetőleg a foganatosítás végett, az illetékes járásbiróságot keresi meg.

Ha pedig csupán valamely ingatlannak vagy dologi jognak birtoka és használata képezi a végrehajtás tárgyát: a végrehajtást rendelő bíróság a kiküldött kirendelése vagy az illető járásbiróság megkeresése iránt, a végrehajtás elrendelésekor intézkedik.

Ezen esetekben a kiküldöttnek az összes periratok kiadatnak, aki a végrehajtás foganatosítására, általa a helyszínére kitűzött határnapról a végrehajtást szenvedőt vagy perbeli képviselőjét, a perben megjelölt lakhelyére intézendő s a határnap előtt legalább 8 nappal postára teendő ajánlott levélben értesíteni köteles.

222. §.

Ha a végrehajtás tárgyát valamely munka vagy másnemű teljesítés képezi: a végrehajtató a végrehajtási kérvényben kérheti, hogy arra a végrehajtást szenvedő, megfelelő határidő kitűzése mellett, aránylagos pénzbüntetés terhe alatt szoríttassék. A pénzbüntetést a bíró a végrehajtási végzésben állapítja meg. A munka nem teljesítése esetében a végrehajtató újabb kérelme folytán ezen összeg behajtása végett, a végrehajtást szenvedő ingóságaira vagy ingatlanaira kielégítési végrehajtás rendeltetik el.

Ezen eljárás eredménytelensége esetében, sőt annak előrebocsátása nélkül is, a végrehajtatónak jogában áll a teljesítendett munka készpénzbeli egyenértékének behajtására kérni végrehajtást. A készpénzbeli egyenérték megállapítása és behajtása a 217. §. szerint történik.

Ugyanezen szabályok megfelelő alkalmazásának van helye akkor is, ha a végrehajtást szenvedő valaminek türesére vagy abbanhagyására van kötelezve.

A 219. §. intézkedése a jelen §-ban szabályozott végrehajtások eseteiben is alkalmazandó.

NEGYEDIK CÍM.

Biztosítási intézkedések.

I. Biztosítási intézkedések.

A biztosítás előleges és föltételes végrehajtás. Célja abban áll, hogy az adós vagyonneműi a hitelező földözésére megőriztessenek. Föltételei: a) lejárt pénzbeli követelésről szóló teljes bizonyító erejű okirat, b) alapos remény jogerejű kedvező birói határozatra, melynek megnyerésével a biztosítás föltétlenné válik s kielégítési végrehajtássá alakul; c) azon veszély valószínűségének igazolása, mely a jogerejű birói határozat meghozataláig a hitelező kielégítését fenyegeti.

Ez utóbbi föltétel elesik azon esetben, amelyben a fennforgó viszony és körülmények a kötelezett tartós fizetési képessége- avagy készsége iránt a bizalom alapos oknál fogva hiányzik, mire a v. 225. és 227. §-ai mutatnak példát.

A magánjog természetének s az azon nyugvó tárgyalási elvnek megfelelően biztosítás épen úgy, mint végrehajtás, csakis kérelem folytán rendelhető el.

A netaláni alaptalan zaklatás elhárítására, illetőleg az abból eredő jogsérelem orvoslására a törvény egyrészt pénz-bírság alkalmazását rendeli, más részt a biztosítást elrendelő végzés ellen a felfolyamodás jogorvoslatát nyújtja.

223. §.

A kereset beadásával egyidejűleg, vagy a kereset beadása után felperes külön kérelmére biztosítási végrehajtás rendelendő el, ha a kereset tárgyát készpénzbeli követelés képezi s úgy a követelés összege, mint lejáratára közokirattal, vagy teljes bizonyerejű magánokirattal vagy törvényes kellékekkel ellátott és el nem évült váltóval van igazolva: amennyiben felperes a veszély valószínűségét kimutatja.

Ugyanczen előfeltétel alatt a föltétlenül marasztaló első-bírósi itélet alapján, a felebbezési határidő eltelte előtt szintén helye van biztosítási végrehajtásnak.

224. §.

Készpénzbeli követelés iránt indított perben hozott, feltétlenül marasztaló elsőbírósági ítélet alapján, biztosítási végrehajtásnak van helye, ha alperes a végrehajtásra halasztó hatálylyal bíró felebbezést vagy ugyanilyen hatályu igazolási kérelmet adott be.

Váltóperekben biztosítási végrehajtásnak van helye akkor is, ha a fizetést vagy biztosítást rendelő sommás végzés ellen, kellő időben kifogások adattak be.

225. §.

Lejárt, de két évnél hosszabb időről hátralékban nem levő ¹⁾ bérpénz vagy haszonbéri összeg erejéig a bérbeadó kérelmére, a bérelt helyiségben levő ingóságokra, s a haszonbérelt jószágban levő vagy ahhoz tartozó terményekre, gazdasági felszerelvényekre és lábas jószágokra a biztosítási végrehajtás a veszély valószínűségének és a követelés összegének igazolása nélkül elrendelendő, ha a bérleti viszony írásbeli szerződéssel vagy másként kimutattatik.

Ugyanezen előfeltétel alatt ugyanezen tárgyakra a haszonbérbeadó kérelmére a legközelebb lejárandó félévi haszonbérösszeg biztosítására elrendelendő a biztosítási végrehajtás, ha a követelés veszélyeztetése kimutattatik.

¹⁾ Helyesebben szövegezve: „*két évnél nem hosszabb időről*“ hátralékban levő stb.

226. §.

A 223., 224. és 225. §§. eseteiben ha a per tárgyát nem készpénz, hanem határozott fajú vagy nemű ingóságnak bizonyos mennyisége képezi, az ott megszabott feltételek mellett, a per tárgyának valószínű készpénzbeli egyenértéke erejéig, szintén van helye biztosítási végrehajtásnak.

Ezen esetben felperes a kérvény mellett azon adatokat is bemutatni köteles, melyekből a per tárgyának valószínű készpénzbeli egyenértéke megállapítható.

227. §.

A kincstárnak, a közalapok és alapítványoknak, törvényhatóságoknak és községeknek pénz- és vagyonkezeléssel megbízott hivatalnokai, tisztviselői s előljárásági tagjai ellen, a kezelésből eredő követelések biztosítására, a per megindítása és veszély kimutatása nélkül is elrendelendő a biztosítási végrehajtás, ha az illetékes állami, törvényhatósági vagy községi hatóság megkeresésében a biztosítandó készpénzbeli követelés vagy bármely másnemű biztosítandó követelésnek készpénzbeli egyenértéke számszerűleg meghatározva van.

1877. XX. t.-c. (A gyámsági és gondnoksági ügyek rendezéséről) 126. §. „Felhívási kereset, vagy a büntetőbiróság értesítése esetében a veszélyeztetett összeg erejéig a gyám vagy gondnok ellen a veszélyeztetés további bizonyítása nélkül, biztosításnak van helye. A gyámhatóság fentebbi esetekben a biztosítást ingóságokra nézve a bíróság útján, ingatlanokra nézve pedig előjegyzés által a telekkönyvi rendtartás szerinti eszközölteti.“

228. §.

A biztosítás elrendelése iránti kérvény rendszerint a per bíróságához adandó be; a 225. §. esetében azonban a biztosítási végrehajtás azon járásbiróságnál is kérhető, melynek területén a lefoglalandó ingóságok vannak.

A 227. §. eseteiben a megkeresvény ingóságokra eszközendő biztosítási végrehajtásoknál azon járásbirósághoz, ingatlanokra eszközendő biztosításoknál pedig azon birtokbirósághoz intézendő, melynek területén a biztosítás foganatosítandó. Ha ingók és ingatlanok veendőik biztosítási végrehajtás alá, a biztosítási végrehajtási elrendelésére a birtokbiróság illetékes. Több birtokbiróság vagy járásbiróság területén foganatosítandó biztosítási végrehajtás esetében, a választási jog a biztosítást kérőt illeti.

229. §.

A biztosítási végrehajtás elrendelése iránti kérvény vagy megkeresvény az ellenfél meghallgatása nélkül intéztetik el s arról az ellenfél a biztosítási végrehajtás foganatosítása alkalmával, ha pedig a biztosítási végrehajtás

csupán ingatlanokra intéztetik, a végrehajtás elrendelésekor értesítetik.

Amennyiben a biztosítási végrehajtás elrendelése a veszély valószínűségének kimutatásától függ, a biztosítási végrehajtás vagy feltétlenül, vagy azon feltétel alatt rendelhető el, hogy a biztosítást kérő a bíróság belátása szerint megállapítandó biztosíték összegét készpénzben vagy óvadéképes értékpapirokban (42. §.) a biztosítási végrehajtás foganatosítása előtt letenni köteles.

A 226. §. esetében azon összeget, melynek erejéig a biztosítási végrehajtás elrendeltetik, a bemutatott adatok figyelembe vétele mellett, a bíróság belátása szerint állapítja meg.

230. §.

A biztosítási végrehajtás, ingóságokra foglalás és becslés által a jelen törvényben megállapított szabályok szerint, ingatlanokra pedig a zálogjog előjegyzése által foganatosítatik. A 225. §. utolsó bekezdésének esetében a lefoglalt ingóságok átszállítása el nem rendelhető.

A zálogjog előjegyzése végett az illetékes telekkönyvi hatóság kerestetik meg.

A biztosítási végrehajtási zálogolás és becslés joghatálya a kielégítési végrehajtási zálogolás és becslés joghatályával azonos.

A zálogjog előjegyzésének joghatálya az e részben fennálló jogszabályok szerint ítélendő meg.

A biztosítási végrehajtás költségeit a biztosítási végrehajtást kérő tartozik előlegezni. Ezen költségek, — amennyiben a biztosítási végrehajtás a 234. vagy 235. §-ok szerint, avagy felfolyamodás folytán fel nem oldatik, vagy meg nem semmisítetik, és amennyiben az alap-perben ellenkező meg nem állapítatik, — azt, aki ellen a biztosítás foganatosított, csak akkor és csak azon arányban terhelik, ha, és amennyiben a perköltségekben elmarasztaltott.

Ingóságokra biztosítási végrehajtást rendelő végzés azon naptól számítva, melyben a végzés a végrehajthatónak

kézbessítettett, 30 nap alatt foganatosítandó. Ellen esetben a végzés hatályát veszti.

Nem telekkönyvezett ingatlanokra a biztosítás olyképp foganatosítandó, mint ingó vagyponra, t. i. foglalás és becslés által. (l. v. 203. §. második és harmadik bekezdést.)

Telekkönyvezett ingatlanokra eszközölt biztosítás joghatályának kezdetére nézve a Telekkönyvi rendelet 94. §-a alkalmazandó. E szerint:

„Minden előjegyzés csak azon föltétel alatt szolgál dologbani jog szerzése, átváltoztatása vagy megszüntetése alapjául, hogy az igazoltas-sék, s csak azon terjedelemben, melyben az igazolás megtörtént. *Az igazolás visszahat az előjegyzési kérvény benyújtása időpontjára.* Ha az igazolás meg nem történik, az előjegyzés kitöröltetik.“

Biztosítási végrehajtás esetében azonban az előjegyzés igazolását azon föltételek bekövetkezése pótolja, melyek mellett a biztosítási végrehajtás kielégítési végrehajtássá fejlődhetik. Ez iránt l. a v. 234. és 235. §-át.

231. §.

Jogában áll annak, aki ellen a biztosítási végrehajtás elrendeltetett, a biztosítandó összeget készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban (42. §.) a bíróságnál letenni, mit ha teljesít, a biztosítási végzés foganatosított biztosítási végrehajtás feloldása vagy a zálogjog előjegyzésének kitörölése hivatalból elrendelendő. Ugyanez teendő akkor is, ha a felek kezesállítás, kézizálogadás, vagy más mód által való biztosításba egyeztek meg.

232. §.

Azon fél, ki ellen biztosítási végrehajtás rendeltetett el, a biztosítási végrehajtást elrendelő végzés ellen felfolyamodást használhat, a következő esetekben:

a) ha a biztosítási végrehajtás a 223—228. §§-ok ellenére rendeltetett el;

b) ha a követelés a biztosítási végrehajtás elrendelése előtt teljesen fedezve volt.

Ha a felfolyamodás tartalmából mulhatlanul szükségesnek mutatkozik: az ellenfél az iratok felterjesztése előtt, meghallgatandó.

A felfolyamodás bélyege iránt l. a v. 34. §-ának, bővebben pedig a n. 38. §-ának függelékét.

233. §.

Biztosítási végrehajtás útján lefoglalt ingóságoknak árverés útján való eladatása az érdeklettek valamelyikének kérelmére elrendelendő, ha azok vagy értékcsökkenés, vagy az értékkel arányban nem álló költségek nélkül el nem tarthatók.

Ezen esetben az eljárásra nézve a 104. §. intézkedései megfelelően alkalmazandók.

234. §.

Ha a követelés iránt per van folyamatban: a megrendelt és foganatosított biztosítás a pernek jogerejű birói határozattal való eldöntéseig hatályban marad s azon esetben sem oldandó fel, ha a biztosítást kérő fél az alsó bíróságoknak még jogerőre nem emelkedett ítélete által keresetével elutasított, vagy azon ítéletet, melynek alapján a 224. §. szerint biztosítási végrehajtás rendeltetett, a felsőbb bíróság feloldja, pót eljárás rendelése mellett megsemmisíti vagy még jogerőre nem emelkedett ítélet által megváltoztatja.

Ha azon ítélet, melynek alapján a biztosítási végrehajtás elrendeltetett, a felsőbb bíróságnak jogerőre emelkedett határozata által az egész eljárással együtt megsemmisített, vagy alperes a felső bíróságnak jogerőre emelkedett ítélete által a kereset alól felmentetett; a biztosítási végrehajtás feloldandó.

235. §.

A 225. §. esetében, ha a biztosítási végrehajtás elrendelésekor a per még folyamatban nem volt: a követelő fél köteles a biztosítási végrehajtást rendelő végzés kézbesítésétől, illetőleg a 225. §. utolsó pontjának esetében a lejárattól számított 30 napi zárhatáridő alatt a pert megindítani; — ellenesetben az ellenfél kérelmére a biztosítási végrehajtás feloldatik.

A 227. §. esetében tartoznak az ott elősorolt hatóságok a biztosítást rendelő végzés kézbesítésétől számított 30 napi zárhatáridő alatt, a biztosítást szenvedő hivatalnok,

tisztviselő vagy előjárósági tag ellen az illetékes bírő előtt a pert, vagy az erre illetékes hatóság előtt a fennálló szabályok szerinti eljárást megindítani, avagy büntető feljelentést tenni, ellenesetben, a biztosítási végrehajtás az ellenfél kérelmére feloldatik.

A 30 napi zárhatáridő után beadott kereset vagy megindított eljárás a biztosítási végrehajtás feloldását akkor sem akadályozza, ha a feloldás a per vagy az eljárás megindítása után kéretett.

Ha a biztosítást kérő fél a per vagy eljárás megindítását közokirattal nem igazolta: a feloldási kérelem folytán a felek meghallgatása rendeltetik el, s a biztosítási végrehajtás feloldandó, ha a biztosítást kérő fél a tárgyalás alkalmával, vagy azt megelőzőleg beadott nyilatkozatában a pernek, illetőleg az eljárásnak a zárhatáridő alatti megindítását nem igazolja. Feloldás esetében a biztosítást kérő fél az ez által felmerült összes költségekben elmarasztalandó.

236. §.

Aki nyilván valótlan vagy megszűnt követelés fedezetére biztosítási végrehajtást eszközöltet, minden ez által okozott kárért felelős, s ezen felül a biztosítást szenvedő fél kérelmére, 500 forintig terjedhető pénzbírságban marasztalható.

A kártérítési követelés felett, amennyiben ez a követelés iránti alapperben viszontkereset útján érvényesítették, a per bírósága a főperrel egyidejűleg határoz. Egyéb esetekben az alapperben hozott felmentő ítéletnek, vagy a biztosítási végrehajtás feloldását rendelő végzésnek jogerőre emelkedésétől számított három hónap alatt, a biztosítási végrehajtást elrendelő bíróságnál indítandó meg a kereset, mely az eljárás minőségéhez képest sommás vagy jegyzőkönyvi uton tárgyalatik és ítélet által döntetik el.

Ezen esetekben a kártérítési követeléssel együttesen tárgyalatik és döntetik el a bírságban való marasztalás kérdése is.

Midőn csupán birságban való elmarasztalás kéretik: a kérelem a fennemlített három hónapi határidő alatt azon bíróságnál terjesztendő elő, mely a biztosítási végrehajtást elrendelte. A bíróság a feleknek sommás vagy jegyzőkönyvi tárgyalás útján való meghallgatása mellett végzés által határoz. A végzés ellen beadott felfolyamodásnak halasztó hatálya van.

A 229. §. értelmében letett biztosíték a három hónapi határidő eltelte előtt, és ha ezen határidő alatt a kártérítési per vagy a birságban marasztalás iránti eljárás megindított, ezeknek jogerejü eldöntése előtt ki nem adható.

A hozott végzés és az ellene beadandó felfolyamodás bélyege iránt l. a v. 30. §-ának függelékét.

II. Zárlat.

A zárlat nem más, mint ingó vagy ingatlan dolog, avagy arra vonatkozó jog iránti biztosítás. Célja s föltételei a biztosításéival azonosak; az eljárásban azonban különbségként jelenkezik a gondnok alkalmazása az esetek többségében.

Magánjogi törvényeink alapján zárlatnak lehet helye: a) közös erdő iránti arányosítási per folyta alatt,¹⁾ b) erdő pusztítás eseteiben,²⁾ c) tékozlás esetében, amidőn a leszármazó örökösök u. n. köteles részök megőrzésére zárlatot kérhetnek.³⁾ Ez utóbbi zárlat lényegében biztosításnak tekintendő. Végül d) az egyházi javadalmakra is elrendelhető a zár.⁴⁾

¹⁾ 1807. XXI. t.-c. 9. §.

²⁾ 1807. XXI. t.-c. 1—8. §§.

³⁾ Id. törv. szab. 4. §.

⁴⁾ 1783. XLVIII. t.-c. 2. §.

237. §.

Zárlatnak van helye:

a) a per megindítása előtt vagy a per folyama alatt, ha a követelés tárgyát bizonyos meghatározott dolog vagy jog képezi s a zárt kérő a birtokos elleni igényét közokirattal vagy teljes bizonyerejü magánokirattal igazolja és egyszersmind kimutatja, hogy a zárlat alkalmazása nélkül igényének érvényesítése veszélyeztetve van;

b) bizonyos meghatározott dolog vagy jog iránt indított perben hozott feltétlenül marasztaló első bírósági ítélet alapján, ha alperes a végrehajtásra halasztó hatálylyal bíró felebbezést vagy ugyan ilyen hatályu igazolási kérelmet adott be;

c) a 227. §. eseteiben, ha bizonyos meghatározott dolog vagy jog igényeltetik;

d) ha valamely ingó dolognak vagy jognak birtoka vitássá válik s nem állapítható meg, hogy ki van a jogszerü birtokban vagy kinek van joga birói oltalomra;

e) a haszonbéri szerződés érvénytelenítése vagy megszüntetése iránt indított per folyama alatt, ha a haszonbérelő a haszonbérletet odahagyja, vagy a tulajdonos a haszonbérletet visszavenni vonakodik;

f) valamely ingatlanra bekebelezett követeléssel bíró jelzálogos hitelező kérelmére, a jelzálogul szolgáló ingatlanra és ennek tartozékaira: ha a jelzálogos hitelező igazolja, hogy lejárt követelése iránt a keresetet megindította, s egyszersmind a jelzálog tulajdonosának olyan cselekvényét vagy mulasztását bizonyítja, mely a jelzálogul szolgáló ingatlan állagának jelentékeny sérelmét vagy értékesonkulását eredményezi és e miatt a jelzálog által nyújtott biztosítékot veszélyezteti.

Ha a zálogjog az előjegyzett tulajdonjognak igazolásától, vagy nem igazolásától függő joghatálylyal van bekebelezve: zárlat elrendelésének hely nem adható.

238. §.

A 237. §. b) és c) pontjainak eseteiben feltétlenül, az a) pont esetében pedig akkor, ha a zár alá veendő tárgy iránt per van indítva, vagy a zárlati kérelem beadásával egyidejüleg megindítatik: a zárlat elrendelése iránti kérvény, a per bírósághoz adandó be.

A 237. §. a) pontja esetében, ha a zárlat a per megindítása előtt kéretik, ugy a 237. §. c), d) és f) pontjainak eseteiben, a zárlati kérvény vagy megkeresvény, ahhoz képest, amint a zárlat tárgyát ingatlan, vagy ingó-vagyon

képezi, azon birtokbirósághoz vagy járásbirósághoz intézendő, melynek területén a zárlat foganatosítandó. Ha a zárlat ingókra és ingatlanokra szándékoltatik intéztetni, az elrendelésre a birtokbiróság illetékes. Több birtokbiróság vagy több járásbiróság területén foganatosítandó zárlat esetében, a választási jog a zárlat-kérőt illeti.

239. §.

A zárlat iránti kérvény vagy megkeresvény a 237. §. b) és c) pontjainak eseteiben, az ellenfél meghallgatása nélkül, az a), d) és e) pontok eseteiben pedig rendszerint az ellenfél meghallgatása után intéztetik el. Utóbbi esetekben, amennyiben a késedelem veszélyvel járna, a zárlat előlegesen az ellenfél meghallgatása nélkül is elrendelhető; egyidejűleg azonban a felek meghallgatására határnap tüzetik s ennek folytán az előlegesen elrendelt zárlat fentartása, vagy feloldása végzés által döntetik el. Az előlegesen elrendelt zárlatot feloldó végzés ellen beadott felfolyamodásnak halasztó hatálya van.

A 237. §. f) pontja esetében a zárlat csak az ellenfél meghallgatása és szükség esetében előre bocsátott bizonyítási eljárás után rendelhető el.

A zárlat elrendeléséről az ellenfél rendszerint a zárlat foganatosításakor, ha pedig a zárlat csupán telekkönyvi feljegyzés által foganatosítottatik, a zárlatot elrendelő végzés kiadása alkalmával értesítettetik.

A 237. §. a) és f) pontja eseteiben a zárlat vagy feltétlenül, vagy azon feltétel alatt rendelhető el, hogy a zárlatot kérő a bíróság belátása szerint megállapítandó biztosíték-összeget készpénzben vagy óvadékképes érték-papirokban (42. §.), a zárlat foganatosítása előtt letenni legyen köteles.

240. §.

Ha a zárlat csupán valamely ingatlan tulajdonjogának biztosítására rendeltetett el: a foganatosítás zárgondnok nevezése nélkül a megrendelt zárlatnak telekkönyvi fel-

jegyzése által eszközöltetik, és ezen esetben, a telekkönyvi feljegyzés végett, az illetékes telekkönyvi hatóság kerestetik meg. A bíróság a zárt kérőnek határozott kérelmére azonban a tartozékok összeírását s zárgondnoki kezelés alá adását ezen esetekben is elrendelheti.

Ingóságokra, vagy valamely ingatlan használati jogára elrendelt zárlat a helyszínén, a zár alá veendő tárgyak összeírása, megbecslése s a zárgondnok bevezetése által foganatosítottatik.

A zárgondnokot a feleknek és ha a zárlat az ellenfél meghallgatása nélkül rendeltetett el, a zárlatot kérőnek ajánlatára a zárlatot rendelő bíróság nevezi ki. Zárgondnokul elegendő vagyoni biztosítékkal bíró, megbízható egyén nevezendő ki; kellő tekintettel arra, hogy a zárgondnok lakhelye és körülményei a zárgondnoki díjak és költségek felesleges szaporodását ne eredményezzék. Amennyiben a zárlat más bíróság területén foganatosítandó: a zárlatot elrendelő bíróság a zárgondnok kinevezését a foganatosítás végett megkeresett bíróságra bízhatja.

241. §.

A 237. §. a), b), c), d) és e) pontjának eseteiben a zárlatnak azon joghatálya van, hogy ingatlanokra a telekkönyvi feljegyzés iránti megkeresés megérkeztenek időpontjától, ingóságokra a helyszínén foganatosított zárlat esetében pedig a foganatosítás időpontjától számítva, harmadik személy a zárt-kérő kárával, a zárlat tárgyára jogokat nem szerezhet.

242. §.

A 237. §. a), b), c) és d) pontjainak eseteiben a zár alá vett ingóság, amennyiben nagy értékcsökkenés, vagy az értékkel arányban nem álló költségek nélkül el nem tartható, a 104. §. szerint elárverezendő. Ezen esetben jogában áll annak, aki ellen a zárlat elrendeltetett, a zárlat tárgyainak értékét készpénzben vagy óvadékképes értékpapírokban (42. §.) a bíróságnál letenni; mit ha teljesített, a zárlat feloldása hivatalból rendeltetik el. Ugyanez teendő

akkor is, ha a felek kezes jótállása, kézi-zálog adása vagy más módon való biztosításban egyeztek meg.

A biztosítandó értéket, amennyiben a felek az iránt meg nem egyeztek, szükség esetében szakértők meghallgatásával, a zárlatot rendelő bíróság állapítja meg.

243. §.

A zárlatot rendelő végzés ellen azon fél, aki ellen a zárlat elrendeltetett, a következő esetekben élhet felfolyamodással:

a) ha a zárlat a 237. §. ellenére rendeltetett el;

b) ha a per tárgya, illetőleg a jelzálogos hitelező követelése, a zárlat elrendelése előtt teljesen biztosítva volt. Ha a felfolyamodás tartalmából szükségesnek mutatkozik: az ellenfél az iratok felterjesztése előtt meghallgatandó.

A zárlat tartamára és feloldására nézve, a 234. §. intézkedései megfelelően alkalmazandók.

A felfolyamodás bélyege iránt l. a v. 34. §-ának, bővebben pedig a n. 38. §-ának függelékét.

244. §.

Ha a 237. §. a) és d) pontjának eseteiben a zárlat elrendelésekor a zárlat alá vétetni rendelt tárgy iránt a per megindítva nem volt, vagy egyidejűleg meg nem indítatik: a zárlatot rendelő végzés kézbesítésétől számított 30 napi zárhatáridő alatt azon fél, kinek kérelmére a zárlat elrendeltetett, a pert az illetékes bíróság előtt megindítani köteles, ellenesetben az ellenfél kérelmére a zárlat feloldatik.

A 237. §. c) pontja esetében ugyanezen 30 napi zárhatáridő alatt a zárlatot szenvedő ellen az illetékes bíróság előtt a fennálló szabályok szerinti eljárás megindítandó, avagy bűnvádi feljelentés adandó be, különben a zárlatot szenvedő fél kérelmére a zárlat feloldandó.

Egyébként a zárlat feloldására nézve a 237. §. intézkedései, úgy a nyilván valótlan vagy megszűnt igény biztosítására kért zárlatból folyó felelősségre nézve, a 236. §. intézkedései megfelelően alkalmazandók.

A 237. §. e) pontja esetében feloldandó a zárlat akkor, ha a haszonbéri szerződés érvénytelenítése vagy megszüntetése iránt indított per jogerőre emelkedett bírói határozattal eldöntetett.

Ugyanazon szakasz f) pontja esetében hivatalból feloldandó a zárlat, ha a zárlatot kérőnek bekeblezett követelése kitöröltetett, vagy a zárlat elrendelésekor folyamatban volt perben alperest felmentő, jogerőre emelkedett bírói határozat hozatott. Ha pedig azon ok megszűnt, mely miatt a zárlat elrendeltetett, vagy ha a jelzálogos hitelező követelése a 42. §. szerint biztosított: a tulajdonos kérelmére, szükség esetében a zárt kérő jelzálogos hitelező meghallgatása után, a zárlat feloldandó.

A feloldást rendelő végzés ellen beadott felfolyamodásnak halasztó hatálya van.

245. §.

A zárlatot elrendelő bíróság a zárgondnokot a szükséghez képest, esetleg a feleknek meghallgatása után, hivatalból, vagy a felek valamelyikének kérelmére, a körülményeknek megfelelő kezelési utasítással látja el, melyet a zárgondnok követni tartozik. Ily kezelési utasítást a bíróság intézkedéseig a kiküldött is adhat ki. A kezelési utasítás meg nem tartása vagy a helytelen kezelés esetében a felek a zárlatot elrendelő bírósághoz előterjesztéssel élhetnek. A bíróság szükség esetében a feleknek és a zárgondnoknak meghallgatása után határoz.

A 237. §. f) pontja esetében a zárgondnok oly kezelési utasítással látandó el, mely a tulajdonos rendelkezési jogának lehető épségben tartása mellett, a jelzálog állagának és tartozékainak sértetlenül való fentartása szempontjából megfelelőnek mutatkozik. Ezen esetben a zár alá vett vagyon-jóvédelme a tulajdonost illeti.

A zárgondnok jogai és kötelességei máskülönben a meghatalmazott jogaival és kötelességeivel azonosak.

246. §.

Ha kötelességeinek a zárgondnok pontosan meg nem felel, vagy megbízhatósága iránt aggályok merülnek fel:

állásától bármelyik fél kérelmére, a bíróság belátása szerint időközben is elmozdítható.

Sürgős esetekben a bíróság a zárgondnokot állásától hivatalból is elmozdíthatja.

Az elmozdítást rendelő végzés ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Az elmozdított zárgondnok helyébe a bíróság a felek meghallgatása után nevez ki újabban zárgondnokot, s ennek kinevezéseig a zárlat fentartására szükséges ideiglenes intézkedéseket a körülmények szerint teszi meg.

Az elmozdítás elrendelése esetében a zárlat alá vett tárgyaknak a zárgondnoktól való átvételére és az ujonnan kinevezett zárgondnoknak átadására kiküldött rendeltetik. Az átadásnál és átvételnél felmerült nyilvánvaló hiányt valószínűen fedező összeg erejéig, a bíróság a jelentés beérkezése után, a zárgondnok ellen biztosítási végrehajtást rendel el.

247. §.

Azon esetben, midőn valamely dolog vagy jog jövedelme vagy kezelése vétetett zárlat alá: köteles a zárgondnok a zárlat végeztével, és ha a zárlat egy évnél tovább tart, mindenik naptári év végén, esetleg pedig a bíróság rendelkezése rövidebb idő alatt is a zárlatot rendelő bírósághoz rendszeren vezetett számadást bemutatni.

Ha a zárgondnok számadását a határidő lejártá után hivatalból kitüzendő s még nem hosszabbítható zárhatáridő alatt be nem adná: állásától hivatalból elmozdítható, s egyszersmind ellene a valószínű hiányt fedező összeg erejéig, az érdeklettel bármelyikének kérelmére a biztosítási végrehajtás elrendelendő.

248. §.

A zár alá vett tárgy jövedelmét képező ingóságok értékesítése iránt, a zárgondnok a zárlatot rendelő bírósághoz javaslatát előterjeszteni köteles.

Az értékesítés módozata, esetleg a természetben való megtartás iránt, a bíróság a felek meghallgatása után, be-

látása szerint határoz. Ha a felek az értékesítés más módzatába meg nem egyeztek: az értékesítés birói árverés útján történik. Az e tárgyban hozott birósági végzés és az árverési hirdetmény ellen felfolyamodásnak és előterjesztésnek helye nincs.

249. §.

A zárgondnok által beadott és a bíróságnál megtekinthető évi és végszámadásról a bíróság a feleket azzal értesíti, hogy észrevételeiket 30 napi zárhatáridő alatt írásban annál bizonyosabban adják be, minthogy különben a számadás helyesnek fog tekintetni.

Észrevételek beadása esetében a bíróság a feleket és a zárgondnokot sommás vagy jegyzőkönyvi tárgyalás útján meghallgatva, a netaláni bizonyítási eljárás után, ítélet által határoz. Az első birósági ítéletet helybenhagyó másodbirósági ítélet ellen felebbezésnek helye nincs.

Ezen ítéletnek és az ellene közbevetendő főlebbvitelnek bélyege iránt I. a v. 30. §-ának függelékét.

250. §.

A zárlat költségeit, ideértve a zárgondnoki díjakat is, a zárlatot kérő tartozik előlegezni. A zárlat tartama alatt felmerülő költségek, a 237. §. f) pontjának eseteit kivéve, a zárgondnok kezelése alatt befolyt jövedelemből fedezendő.

Ha a zárlatot kérő a zárlat foganatosítása után a szükségesnek mutatkozó és a zárlat alatti jövedelmekből nem fedezhető költségeket a bíróság meghagyására a kitűzött határidőben be nem szolgáltatná, a zárlat hivatalból feloldandó.

251. §.

Az iránt, hogy a zárlat által okozott költségeket melyik fél s minő részben köteles viselni, a 232. §. a), d), e) és f) pontjainak eseteiben, és a c) pont esetében is akkor, ha a zárlat igazolására per indítatik, a bíróság rendszertint a per során határoz.

Ha a perben ily határozat nem hozatott, valamint a

b) pont eseteiben, a zárlati költségek viselésének kérdésében a perbeli ítélet jogerőre emelkedése, illetőleg a megindított másnemű eljárás jogerejű eldöntése vagy esetleg a zárlat feloldása után a per bírósága, vagy ha per nem indított, a zárlatot elrendelő bíróság a feleket sommás vagy jegyzőkönyvi tárgyalás során meghallgatja és végzés által határoz. Az e tárgyban hozott végzés ellen beadott felfolyamodásnak halasztó hatálya van.

252. §.

A zárlati költségeket, amennyiben zárgondnoki számadásnak van helye, a 249. §. szerint a számadás kérdésével egyidejűleg, egyébként pedig a zárgondnok és a felek költségfelszámítása alapján, szükség esetében a felek meghallgatásával, a bíróság állapítja meg.

A zárgondnoki díjak akkor is megállapítás tárgyát képezik, ha a felek részéről észrevételek nem adtak. A zárgondnoki díjak megállapítását tárgyzó végzés ellen, felfolyamodást a zárgondnok is használhat.

A zárlati költségek és zárgondnoki díjak megállapítását tárgyzó végzés ellen beadott felfolyamodásnak halasztó hatálya van.

253. §.

A jelen törvény 245., 246., 247., 248., 249., 250. és 252. §§-nak a zárgondnoki utasításokra, a zárgondnok jogai és kötelességeire, a zárgondnok elmozdítására, a zárgondnoki számadásokra, a zárgondnoki kezelés alatt befolyt jövedelmi tárgyak értékesítésére, a zárgondnoki számadások elintézésére, a zárlati költségek és zárgondnoki díjak előlegezésére és megállapítására vonatkozó rendelkezései, a jelen törvény 75., 164., 180., 208., 211. és 213. §§-ai értelmében, valamint a hagyatéki eljárás során elrendelt zárlatok eseteiben is, a dolog természetének megfelelően alkalmazandók.

A zárgondnoki költségek és díjak ezen esetekben a végrehajtás foganatosítására illetékes bíróság, illetőleg a hagyatéki bíróság által állapíttatnak meg.

254. §.

A fennálló törvényekben előforduló másnemű zárlat (sequestrum) eseteiben, a szokott eddigi eljárás tartandó meg.

Zárhatározatok.

255. §.

Azon napot, melyen jelen törvény hatályba lép, az igazságügyminiszter állapítja meg.

E napon az 1868. évi LIV. törvénycikk 324—474. §§-ainak hatálya megszűnik.

A m. kir. igazságügyminiszter 1881. évi november 1-én 3333. elnöki sz. a. kiadott rendeletével a végrehajtási eljárást tárgyzó 1881. LX. t.-cikket 1882. január 1-én léptette hatályba.

256. §.

A jelen törvény hatályba léptének napján folyamatban levő végrehajtási ügyekre jelen törvény rendeletei rendszerint nem alkalmazandók.

Ezen szabálytól eltérőleg jelen törvény rendeletei alkalmazandók:

a) az egész végrehajtási eljárásra, ha a jelen törvény hatályba lépte napjáig a végrehajtás elrendeltetett ugyan, de foganatosítása meg nem kezdetett;

b) az árverés elrendelésére, foganatosítására és az azt követő eljárásra, ha jelen törvény hatályba léptének napján az árverés még el nem rendeltetett;

c) a végrehajtás megszüntetése, korlátozása vagy felfüggesztése iránt indított keresetekre és az igényperekre, ha ezek a jelen törvény hatálybalépte után indíttatnak, vagy ha az első tárgyalási határnap a jelen törvény hatályba lépte után tüzetik ki;

d) az elsőbbségi bejelentvények elintézésére és a sorrendi és árfelosztási eljárásra, ha a jelen törvény hatályba léptének napjáig az elsőbbségi vagy sorrendi tárgyalásra határnap nem tüzetett.

A jelen törvény 28., 39., 40., 41. és 42. §§-nak intéz-

kedései, a folyamatban levő végrehajtási ügyekben is a dolog természetének megfelelően alkalmazandók.

257. §.

A 256. §. értelmében a korábbi jogszabályok szerint folytatandó végrehajtási eljárás során a jelen törvény hatályba lépte után hozandó végzések, intézkedések és eljárások ellen semmisségi panasz helyett felfolyamodásnak van helye, melyre nézve a jelen törvény rendeletei a dolog természetének megfelelően alkalmazandók.

A jelen törvény hatályba léptekor folyamatban levő és a 256. §. c) pontja alá nem eső végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránti ügy érdemében, az első bíróság által hozott végzés ellen felfolyamodásnak, és ha a másodbíróság az első bíróság végzését megváltoztatja, a másodbírósági végzés ellen további felfolyamodásnak van helye.

A jelen törvény hatályba léptének napján folyamatban levő végrehajtási ügyek, az eljárás tovább folytatása végett, a jelen törvény 18. §-a szerint illetékes bírósághoz teendők át.

258. §.

A polgári peres eljárásban az osztrák-magyar bankot az 1878-ik évi XXV. t.-c. alapján, a magyar földhitelintézetet az 1871-ik évi XXXIV. t.-c. és az 1879. XLV. t.-c. alapján, végre a kisbirtokosok országos földhitelintézetét az 1879. XXXIX. t.-c. alapján megillető kiváltságos jogok, a jelen törvény által nem érintetnek.

Az 1871-ik évi XXXIV. t.-c. mindazonáltal a következőkben módosítottatik :

a) az ingatlanra elrendelt végrehajtás foganatosítása végett, az illető telekkönyvi hatóság keresendő meg ;

b) az idézett törvény 12-ik §-ának azon intézkedése, hogy ingóságokra a végrehajtás a váltóvégrehajtási eljárás szerint foganatosítandó, hatályon kívül helyeztetik ;

c) az idézett törvény 16-ik §-ában foglalt jogot, a magyar földhitelintézet és a kisbirtokosok országos földhitelintézete csak akkor gyakorolhatja, ha a különböző

telekkönyvi jószágtesteket, ugyanazon jelzálogos követelések terhelik.

Jelen §-ban fölemlített pénzüintézeteket úgy pörös eljárás mint kivált végrehajtás szempontjából megillető külön jogosultságok bővebb ismerete az idézett t.-cikkek- s azokon alapuló kormányrendeletekből meríthető. Álljon ezekből itt a leglényegesebb; u. m.

Az 1879 XLV. t.-c. idevonatkozó intézkedései:

1. §. Azon külön jogok, melyek az osztrák-magyar bank jelzálog hitelosztálya alapszabályai (1878. XXV. t.-c.) 11. §-a a) b) c) e) f) és g) pontjaiban, továbbá a 37-től 52-ig terjedő s 54., 55. és 69. §-aiban foglaltak, megfelelő értelemben a magyar földhitelintézetre kiterjeszhetnek.

A mondott szakaszban több helyt előforduló „határozó bíróság“ hatáskörét a magyar földhitelintézet ügyeire nézve ezentul is ennek az 1871. XXXIV. t.-c. 1. §-ában megnevezett bírósága gyakorolván, az intézet részére eszközzendő végrehajtásokat (11. §. c) és 37. §.) jövőre is ezen bíróság rendeli el s a foganatosítására illetékes bíróságot (telekkönyvi hatóságot) csupán a foganatosítás végett keresi meg.

Az idézett bankszabályok 47. §-ában említett becsértékül és kiáltási árul azon érték szolgál, melyet a magyar földhitelintézet a jelzálog-kölcsön engedélyezése alkalmával, alapszabályai értelmében megállapított.

(Az 1878 XXV. t.-c. kiegészítő részét képező jelzálogi hitelosztályi alapszabályok idézett részei közül a 11. §-t l. a 137. §-nál 366. lapon.)

37. §. A bírói végrehajtás a 11. §. c) pontjában említettekén kívül a személyes adós más ingó javaira vagy a banknak elzálogosított ingatlan vagy végre a személyes adós más ingatlan vagyonára is intézhető.

A határozó bíróság mindezen esetekben az előterjesztett okiratok alapján a végrehajtást engedélyezi s azt vagy maga fogja foganatosítani, vagy amennyiben nem lenne egyszersmind a végrehajtási bíróság is (11. § c): ez utóbbit a végrehajtásra megkeresendi. A megkeresett bíróság köteles a foganatosítást 3 nap alatt elrendelni s azt a fennálló törvények szerint eszközölni.

38. §. Ha a végrehajtás a személyes adós ingó javaira vezetetik, akkor a nélkül, hogy külön becslési keresetre lenne szükség, a záloglással egyszersmind a becslés is megejtendő. Ha azonban alkalmas becslők közel nem találhatnának, akkor a becslés közvetlenül az árverés előtt ejtendő meg. Ha már az első árverés alkalmával senki sem ígér annyit, amennyi a becsérték, az eladás a becsáron alúl is eszközölhető.

39. §. A végrehajtás az elzálogosított ingatlanra vagy zárlat vagy az ingatlan eladása által teljesítettik.

A két végrehajtási módozat közötti választás a bank szabad elhatározásától függ.

40. §. Ha a bank az elzálogosított ingatlanhoz zár alá helyezését választja: ezt az összes jövedelmekre kiterjesztheti, vagy ezeknek bizonyos nemeire szoríthatja, valamint meghatározhatja azt is, vajjon a

jövedelmek a zárgondnok által közvetlenül kezeltessenek vagy bérbe adassanak-e?

41. §. A bank által kijelölt zárgondnokot a bank veszélyére és felelőssége mellett, a végrehajtó bíróság nevezi ki. Ha a bíróságnak a kijelölt zárgondnok személye ellen alapos aggodalmai lennének: a bankot más zárgondnok kijelölésére fogja felhívni, a kijelöltet azonban addig is ki fogja rendelni.

42. §. A zár alá helyezett fekvőség birtokosa, a bank kijelölése folytán kirendelt zárgondnok személye elleni kifogásait legfeljebb 14 nap alatt megteheti. Ezen kifogások felett a végrehajtási bíróság haladéktalanul mindkét féllel tárgyal, és ha ezek a zárgondnok személye iránt meg nem egyeznének, hivatalból zárgondnokot rendel. Míg ez megtörténik, a bank kijelölése folytán a bíróság részéről kirendelt zárgondnok háborítlanul folytatja működését.

43. §. A veszély és felelősség, melyet a bank a zárgondnok kijelölése által (41. §.) vállalt, elenyészik, mihelyt a 42. §-ban kitűzött határidő lejárt a nélkül, hogy a zár alá vett ingatlan birtokosa a zárgondnok személye ellen kifogást tett volna; vagy azon időtől, midőn mindkét fél a zárgondnok személye iránt megállapodott, vagy végre, midőn a zárgondnok a bíróság által hivatalból kineveztetett.

44. §. A zárgondnok, miután az elsőbbséggel bíró tételeket, u. m. az adókat és egyéb nyilvános terheket, az előző telekkönyvi tételek kamatait stb. kiűzette, az adós hátralékos és folyó tartozásait közvetlenül a banknak beszállítja, a jövedelmeknek ezután fennmaradó részét pedig akként kezeli, mint azt a bíróság időnként rendeli.

45. §. A zárgondnok tartozik a számadásokat évenként és pedig legfeljebb a naptári év lejártá után 30 nap alatt, vagy ha a zárlat egy évig nem tartott — a zárlat megszűnte után 14 nap alatt a kellő okiratokkal ellátva, a végrehajtási bírósághoz beadni, mely a számadásokat a zár alá vett fekvőség birtokosának meghallgatása után haladéktalanul megbírálja.

46. §. Ha a bank a zár alá helyezett ingatlanok részleges vagy összes jövedelmeit haszonbérbe adatni kívánja: ez csakis közárverés útján eszközölhető. Az árverési feltételek e célból a bank által lesznek indítványozandók. A végrehajtó bíróság e föltételeket a zár alá vett ingatlan birtokosának meghallgatása nélkül átvizsgálandja, s ha kifogástalanoknak találja — helybenhagyandja.

Ezután a bíróság elrendeli az árverést, és meghatározza, hogy a haszonbér a 44. §-ban említett elsőbbséggel bíró tételek és a bank részére teljesítendő fizetések levonásával kihez szállítandó be.

47. §. Ha a bank a neki elzálogosított ingatlan eladását szükségesnek találja (39. §.), akkor a 16. és 17. §§. szerint általa megállapított érték becserként és kikiáltási árul fogadandó el. Ennél fogva végrehajtási becslésre és amennyiben az elzálogolt ingatlan telekkönyv tárgyát képezi, az egyes alkatrészek kimutatására és a fekvőség leírására szükség nines.

48. §. A banknak jogában áll, az esetben is, ha az elzálogosított ingatlan más hitelező kérelmére adatnék el: az árverési feltételek tervezetét elkészíteni, és arra ügyelni, hogy a bank követelése minél előbb kielégíttessék.

Ezen jog a bankot még akkor is illeti, ha az ingatlan hasznosításra adását zárlat után más hitelező kéri, vagy ha az ingatlan a csőd-eljárás folyama alatt eladandó.

Mindezen esetekben a végrehajtási kérvény végleges elintézése előtt, a végrehajtató fél által javaslatba hozott árverési feltételek a bankkal másolatban oly felhívással közlendők, hogy a viszonyokhoz mért határidő alatt, mely sem 14 napnál rövidebb, sem 30 napnál hosszabb nem lehet, saját részéről árverési feltételeket hozzon javaslatba.

A végrehajtási bíróság ezen árverési feltételeket az előző hitelezők meghallgatása után megvizsgálja, ezek közt egyetértést létrehozni törekszik, és ha ez nem sikerül, az érvényesített jogigények kellő figyelembe vételével határoz.

49. §. Ha a banknak elzálogosított ingatlanra más hitelező intéz végrehajtást, e részben azonban 14 nap alatt további lépéseket nem tesz: a banknak jogában áll, a végrehajtást saját nevében a már tett végrehajtási lépések alapján folytatni.

50. §. Ha az adósnak vagy az elzálogosított ingatlan birtokosának vagyona csőd alá jut, a bank azon országokban, melyekben a csőd-eljárásnál a jelzálog elárusítását a követelések valódisága fölötti határozatnak (Liquidirung) kell megelőzni: tartozik ugyan követelését az azok bejelentésére kitűzött határidő alatt a csődbíróságnál bejelenteni, mindazonáltal a bank követelése iránt e határidő lejártá, és hitelezők választmányának alakítása előtt késedelem nélkül szóbeli tárgyalás tartandó, és a tömeg gondnok utasítandó, hogy a hitelezők választmányát, vagy ha ez még nem alakítottatott volna, az előtte ismert és a bíróság helyén lakó hitelezőket meghallgassa.

A követelések valódisága fölötti határozatokban, — mely lehető gyorsasággal hozandó, — a bankot illető jelzálogjog-kérdésekben is, más jelzálog hitelezők jogainak épségben tartása mellett határozat hozandó.

51. §. Mihelyt a követelések valódisága fölötti határozat jogerőre emelkedett, a bank az osztályozási ítélet meghozása előtt is kívánhatja, hogy az elzálogosított ingatlan azonnal elárvereztessék, a törvénykezési rendtartás szerinti utolsó árverésnél a becsértéken alul is eladassék, és hogy a bank a vételárból kielégíttessék. Ha a csőd-eljárás további folyama alatt kitűnnék, hogy a banknak több adatott, mint amennyi megilleti, akkor a bank köteles az átvett többletet 4% kamatokkal együtt azonnal a tömegnek megtéríteni.

52. §. A 39--51. szakaszok az esetben is alkalmazandók, ha a személyes adós más ingatlan birtoka ellen intéztetik a végrehajtás. (37. §.)

53. §. Valahányszor a bank a 11. §. d) pontja szerint a hátralékos kamatok vagy évjáradékok iránt őt illető előjogát használni kívánja, tartozik az illető politikai hatóságnak a kamatok vagy évjáradékok

hátralevő összegét kimutatni (11. §. b). A politikai hatóság köteles ezen kimutatás alapján a fennálló végrehajtási szabályok szerint eljárni.

54. §. Minden végrehajtási költség a bank által előlegképen fedezendő ugyan, de a végrehajtást szenvedő fél által minden esetre megtérítendő. A végrehajtás ennél fogva ezen költségekre is kiterjesztendő és ezek a végrehajtás befejeztével kiegyenlítendőek.

55. §. Ha az, ki ellen a végrehajtás vezetettik, azt hiszi, hogy a követelés egyáltalán nem áll fenn, vagy az nem a bank által előadott összegben áll fenn, és ha erről teljes bizonyító erővel bíró okiratok vannak kezében: jogosítva van a határozó bíróságnál, a kellő okiratokkal támogatott kérvényével a végrehajtás felfüggesztését, esetleg korlátozását kérlelni.

A határozó bíróság ez esetben a végrehajtást egyelőre függőben tartandja és erről a bankot, és ha a kamatok vagy évi járadékok politikai úton hajthatnak be — a politikai hatóságot is értesítendő, rövid időre tárgyalást rendel és azután végzésileg határoz, vajjon a végrehajtás megszüntetendő vagy korlátozandó-e?

A fönnebbi esetben, valamint akkor is, ha a végrehajtás szenvedőnek teljesen bizonyító okmányok rendelkezésére nem állanak: ez utóbbi a határozó bíróságnál panaszt emelhet, melyre nézve sommás eljárás rendelendő el. Ezen eljárásnál a végrehajtás folyama csak akkor akasztható meg, ha a végrehajtást szenvedő utólag külön kérvénnyel teljesen bizonyító okmányokat terjeszt be, mely esetben azután, tekintet nélkül a panasz folytán történt intézkedésre, a fönnebb megjelölt eljárás követendő.

259. §.

A jelen törvény hatálya a polgárosított határőrvidékre is kiterjesztetik.

Az igazságügyminiszter felhatalmaztatik, hogy a jelen törvénynek a polgárosított határőrvidéken való életbeléptetése napját külön megállapíthassa és az e területen szükséges életbeléptetési és átmeneti intézkedéseket rendeleti úton megállapíthassa.

A m. kir. igazságügyminiszter 1881. évi november 1-én 34,601. sz. alatt k. rendeletével az 1881. LX. t.-cikkben foglalt végrehajtási eljárást a polgárosított határőrvidéken is 1882. január 1-én léptette hatályba.

A rendelet szövegének azon §§-ai, melyek maradandóbb érvényűek ímént következnek:

16. §. A házközösség ellen 1882. évi január 1-én túl indítandó kereseteknek folyamatba tételekor köteles fölperes:

1. A keresetlevélhez illetve a jegyzőkönyvhez (1868. LIV. t.-c. 114. §-a) az illetékes közigazgatási hatóság által kiállított oly kimutatást csatolni, amely a keresetnek megindítását megelőzőleg egy hónapot meg

nem haladó időről legyen kiadva, amelyben a házközösség fejének (házatyja), valamint a házközösséghez tartozó összes szavazatképes tagoknak nevei pontosan felsorolva legyenek, és amely kimutatásnak záradékában a közigazgatási hatóság részéről igazolva legyen, hogy a házközösségnek a kimutatásban megnevezettek felül több szavazatképes tagja nincsen.

Ha a házközösség kizárólag oly tagokból áll, akik nem szavazatképesek: a keresetlevélhez, illetve a jegyzőkönyvhez fölperes a közigazgatási hatóságnak oly bizonyítványt tartozik mellékelni, amelyben az említett körülmény igazolva és a szavazat nem képes tagoknak gyámja megnevezve legyen.

Úgy a kimutatás, mint a bizonyítvány a bíróságnál megőrzendő.

Köteles továbbá fölperes:

2. A keresetlevelet két teljesen fölszerelt példányban benyújtani, hogy sommás ügyekben a fölperesnek és a házközösség fejének — esetleg a csupa szavazat nem képes tagokból álló házközösséget képviselő gyámnak, — rendes eljárás tárgyát képező ügyekben pedig a percsomó és a házközösségnek feje — esetleg a gyám — számára egy-egy fölszerelt példány jusson, — és

3. a keresetlevélhez annyi fölzetet csatolni, hogy sommás ügyekben a házközösség mindenik szavazatképes tagjának, a rendes eljárás tárgyát képező ügyekben pedig a fölperesnek is egy-egy kézbesített-hessék.

Ha több házközösség ellen indítatik a kereset, mindenik számára egy-egy fölszerelt példány nyújtandó be.

17. §. A kereset következtében

1. a bíróság — amennyiben az ügy hatósági körébe tartozik — idéző végzést hoz, amelyben figyelmeztetéssel az 1868. LIV. t.-c. 111. és 112. §§-aira, a házközösségnek szavazatképes tagjait felhívja, hogy közös megbizottat válasszanak, aki őket ily minőségben képviselni, illetve a házközösséget képviselő ügyvédet megválasztani és felhatalmazni fogja.

Ezen felhívásban, ha az ügy rendes eljárás tárgyát képezi, a házközösségnek szavazatképes tagjai arról is értesítendő, hogy képviselő ügyvédet közvetlenül is állíthatnak.

2. A tárgyalásra idéző, illetve a pörfelvételre határidőt kitűző végzés ráirandó a keresetlevélnek példányaira, s a csatolt — valamint a netalán még szükséges és a fölperes költségére kiállítandó fölzetekre — sommás ügyekben esetleg a jegyzőkönyvnek szükséges számú másolati példányaira és annyi hivatalból kiállítandó fölzetre, hogy a házközösség fején kívül mindenik szavazatképes tag számára egy-egy fölzet kézbesíthető legyen.

3. A tárgyalásra idéző, illetve a pörfelvételre határidőt kitűző végzést a házközösség fejének és többi szavazatképes tagjainak, ha pedig a házközösség csupa szavazat nemképes tagokból áll: ezek gyámjának a községi előljáróság kézbesíti, amely a végzésnek tartalmát megmagyarázni, valamint esetleg azt is igazolni tartozik, ha a házközösség tagjai a bevény aláírását megtagadják.

18. §. Az ügy folyamában hozott későbbi határozatok a 17. §. értelmében választott közös meghatalmazottnak — illetve a képviselő ügyvédnek, az életbeléptetett törvények és az 1875. X. t.-c. intézkedései szerint, olyanok nem létében pedig a házközösség bármelyik szavazatképes tagjának és esetleg a gyámnak a községi előljáróság által kézbesítendők.

Az utóbbi esetben a kézbesítést teljesítő községi előljáróság a kézbesítési bevénnyel igazolni tartozik, hogy azon személy, akinek a határozatot kézbesítette, a házközösségnek feje, illetve annak szavazatképes tagja, avagy a szavazat nemképes tagokat képviselő gyám.

19. §. A bírósági végrehajtókról intézkedő 1871. LI. és az 1875. IX. t.-cikkeket a polgárosított határörvidéken ezúttal hatályba nem léptetem; ennél fogva a végrehajtásokat egyelőre azon hivatalos közegek fogják foganatosítani, akik azokat eddig foganatosították. Fontosabb esetekben azonban a kir. közjegyző küldendő ki.

20. §. Ha a zárlat, letiltás, tilalom vagy a biztosítási végrehajtás 1882. január 1-ig már foganatosított, úgy az első, mint a főlebbviteli bíróságok által az érvényben volt porrendtartás és rendeletek értelmében bírálendő meg.

22. §. Azon esetben, amelyben a végrehajtás valamely házközösségnek egyes tagja ellen a községi vagyomból őt megillető osztályrészre kéretik, a végrehajtási eljárásnál a következő intézkedések is alkalmazandók.

1. A végrehajtási kérvényhez ez 1881. LX. t.-c. 6. §-ában meghatározott számú példányokon felül egy fölzet is csatolandó.

2. A végrehajtási kérvényben a viszonyoknak megfelelőleg pontosan megjelölendő az illető házközösség és annak ingatlan vagyona.

3. A bíróság a végrehajtásnak elrendelése esetében:

a) A végrehajtatót a végrehajtási végzésben arra utasítsa, hogy a házközösségből a végrehajtást szenvedőt illető osztályrésznek kihatását az illetékes közigazgatási hatóságnál eszközölje ki, és

b) minthogy a végrehajtást szenvedőt a házközösségből illető ingó tárgyai a kihatás megtételéig össze nem irathatnak; azokra nézve a végrehajtási foglalásnak egyelőre akkép leendő foganatosítását eszközöltesse, hogy a kiküldött a helyszínén megjelenvén a végrehajtási kérvénynek egy példányát a végrehajtást szenvedőnek, a fölzetet pedig a házközösség fejének (házatyának), vagy távollétében a házközösség más tagjának, és ilyenek nem létében a községi előljáróságnak azon kijelentéssel kézbesítse: miszerint a házközösségi vagyomból a végrehajtást szenvedőt illető osztályrész bírói foglalás alá vétetett.

Egyebekre nézve a kiküldött a hatályba léptetett 1881. LX. t.-c. intézkedései szerint tartozik eljárni.

Ha a végrehajtás valamely házközösségnek nem szavazatképes tagjai ellen intéztetik, a végrehajtási kérvénynek egy példánya a gyámnak kézbesítendő.

4. Ugyancsak a bíróság a végrehajtási kérvénynek a végzéssel ellátott egy példányát az 1881. LX. t.-c. 136. §-a értelmében teendő

további eljárás végett az illetékes telekkönyvi hatósághoz egyidejűleg küldje át.

5. A végrehajtás csak azután folytatható, illetve a végrehajtásnak foganatósítására nézve csak azután tehető meg a további törvényszerű intézkedés, miután a végrehajtató a közigazgatási hatóságnak a házközösségi vagyonból a végrehajtást szenvedőt illető osztályrésznek megállapítására vonatkozó jogerős határozatát a bírósághoz benyújtotta és a megtett osztálynak a telekkönyvben jogerejűleg lett keresztülvitelét kellőleg igazolta.

23. §. Azon esetben is, amelyben a polgárosított határörvidéken levő bíróság, illetve annak kiküldötte valamely más bíróság által elrendelt végrehajtásnak megkeresés következtében lett foganatósításakor annak jön tudomására, hogy a végrehajtást szenvedő valamely házközösségnek tagja, és annak a házközösségből reá eső osztályrészben felül annyi egyéb vagyona nincsen, hogy annak lefoglalása által a követelés járulékaival együtt fődözöttnek vehető, vagy ha van is, de a végrehajtató a foglalás folytatását kívánja, (1881. LX. t.-c. 47. §. utolsó bekezdés) a végrehajtás foganatósítására megkeresett bíróság által az előző (22.) szakaszban meghatározott eljárás megfelelőleg alkalmazandó.

24. §. A váltóügyekben követendő eljárás, továbbá a kereskedelmi ügyekben követendő pörös és pörön kívüli eljárás szabályozása és a kiskorúság meghosszabbítása, az atyai hatalom gyakorlásának megszüntetése s a gondnokság alá helyezés kérdésében követendő bírósági eljárás tárgyában az 1881. LIX. t.-c. 107. §-ának alapján 1881. évi 2851, illetve 3269. és 3263. eln. sz. a. egyidejűleg kiadott rendeletek, valamint a végrehajtási eljárásnak a polgárosított határörvidéken kívül az ország egyéb részeiben hatályba léptetésére nézve az 1881. LX. t.-c. 260. §-a alapján 3333. eln. sz. a. kiadott rendeletnek 6—9 szakaszai a polgárosított határörvidéken 1882. évi január 1-ével lépnek hatályba.

25. §. A birtokháborítási ügyekre nézve 1849. évi október 27-éről kiadott rendeletnek azon intézkedése, amely szerint a kereset azon naptól kezdve, amelyen a háborítás a fél tudomására jutott, 30 nap alatt indítandó meg, továbbra is hatályban marad.

26. Minden, a hatályba léptetett törvényekkel és az azokkal kapcsolatos rendeletekkel valamint a jelen rendelettel ellenkező rendtartás, nyílt parancs, szabály és rendelet, — a jelen rendeletben meghatározott kivételekkel — 1881. évi december 31-ével hatályát veszti.

260. §.

Jelen törvény végrehajtásával az igazságügyminiszter bizatik meg.

FÜGGELÉK.

A bírói ügyviteli szabályok 48. §-ához. (I. 14. lapon, a 4. bekezdést.)

A kir. bíróságokhoz befolyt pénzek és értéktárgyak miénti kezelésénél fölmerült kételyek elosztatása és egyöntetű eljárás követése céljából a m. kir. igazságügyminiszter 1882. évi július hó 5-én 20,763. sz. a. k. körendeletében következőleg intézkedett:

1. Átmeneti természetűnek tekintendő, és a bíróság vezetője, vagy saját felelősségére választott megbízottja által kezeltendő:

a) minden olyan pénz vagy értéktárgy, mely elnöki intézkedés alapjául szolgál, avagy más bíróság vagy hatóság megkeresése folytán a bíróság által teljesítendő eljárásnál (tanúkihallgatás, szemle, stb.) a felek előtt felmutatandó;

b) valamely bírói eljárás költségének (szemle, végrehajtás, stb.) fedezésére; továbbá az 1881. XVII. t.-c. 87. §-a értelmében előlegül letett összeg;

c) a per vagy vitatárgyát nem képező és kiszolgáltatandó díjak (tanú, tolmács, szakértő, becsűs és hirdetési díjak, stb.) és illetékek;

d) a jegyzőkönyvekre, telekkönyvi kivonatokra, okmány másolatokra, vagy egyéb okiratokra alkalmazandó bélyegjegyek; úgy szintén bélyegjegyek hiányában az érintett célokra felhasználandó, vagy százaléki bélyegjegyek helyett azok beszerzésére a felek vagy bíróságok által postán küldött készpénz;

e) peres vagy peren kívüli ügyekben hiányzó felzeteknek, a birói ügyviteli szabályok értelmében pótlása alkalmából fölmerült másolási díjak.

f) az örökhatározó rendjelei, amennyiben az illető alapszabályok értelmében visszaszolgáltatandók, és így a hagyaték tárgyát nem képezik.

g) a hivatali átalányból előlegezett összegek visszatérítése címén befolyt összegek;

h) a letétfölvételi jutalékok;

i) a bűnjelek, mint ilyenek; ha azonban nincs már rájuk szükség, birói letétbe is helyezhetők;

j) a rendbüntetésként kiszabott, és a kir. kincstárt illető pénzbírságok; ha azok az 1881. évi december hó 8-án 39,805. I. M. sz. a kiadott rendelet 6. §-a értelmében, a marasztalt fél által a bíróságnál fizettetnek le; — úgyszintén a pénzbüntetések addig, míg a fennálló szabályok szerint rendeltetési helyökre elküldetnek.

2. Minden, a bírósághoz befolyt egyéb pénz és érték birói letétként kezelendő.

Különösen kiemeli az ig. min. hogy a végrehajtás útján behajtott pénz és érték, amennyiben az a birói kiküldött által a végrehajtási cselekmény teljesítésekor a jogosítottnak azonnal át nem adathatik, — a birói letétek kezelése tárgyában 1881. évi december hó 6-án 39,425. sz. a kiadott szabályrendelet értelmében az adóhivatalba szolgáltatandó, és az ily pénz vagy érték a felvételre jogosított félnek a birói letétből utalványozandó ki; vagy ha annak kiszolgáltatására más bíróság kereseti meg, az idézett rendelet 19. §-a alkalmazandó.

Ezekhez képest, a pénz és értéküldemény átvételénél, továbbá a kiadónak elküldés végett átadott pénz- és értékű művek postán való továbbításánál követendő eljárás tárgyában 1880.

évi marcius hó 9-én 2749. sz. a. kiadott körrendelet kapcsán utasítja az ig. min. a kir. bíróság és ügyészség vezetőjét, intézkedjék:

1. hogy pénznek vagy értéktárgynak postán vagy küldönc útján más bírósághoz való elküldése alkalmával, az illető előadó által — a birói ügyviteli szabály 129. §-ának utolsó pontja értelmében is — az előterjesztményi íven a kiadónak határozott utasítás adassék, hogy a pénz- vagy értékküldemény borítékára annak a fentiekhez képest „elnöki letéti“ vagy „birói letéti“ minősége mindenkor följegyeztessék, — és

2. hogy a bíróság oly hivatalos helyiségeiben, ahol a felek gyakran megfordulnak, újabban hirdetmény függesztessék ki, amelyben az „elnöki letét“ tárgyát képező pénzek és értékeműek felsorolásával az ügyfelek ismételve figyelmeztetendők arra, miszerint a bíróságokhoz posta vagy küldönc útján szállított küldemény borítékára azt, hogy a küldemény „elnöki letétet“ vagy „birói letétet“ tartalmaz, világosan és szembeötölőleg jegyezzék fel.

Jelentékenyebb sajtóhibák.

2-ik lapon	földről	18-ik	sorban	hiányzik a t.-c. után : X.
13-ik	"	alulról	3-ik "	XXX. helyett XXXI. olvasandó.
30-ik	"	földről	5-ik "	házastársalmak helyett : házastársaknak olvasandó.
56-ik	"	"	9-ik "	számadása helyett : támadása olvasandó.
58-ik	"	alulról	15-ik "	szabatos helyett : szavatos olvasandó.
59-ik	"	"	1-ső "	pörrendtartás után : által olvasandó.
60-ik	"	földről	3-ik "	"A szerződéses képviselő esetében" : törülendő.
61-ik	"	alulról	12-ik "	1854 helyett : 1853 olvasandó.
69-ik	"	"	7-ik "	62. §. helyett : 57. §. olvasandó.
74-ik	"	földről	10-ik "	körül helyett : közül olvasandó.
83-ik	"	alulról	16-ik "	illetlen helyett : illetlen olvasandó.
83-ik	"	"	6-ik "	egyáltal helyett : egy úttal olvasandó.
84-ik	"	földről	8-ik "	kiutasíthatnak helyett : kiutasíthatatlak olvasandó.
97-ik	"	a p. 134. §.	alól	kimaradt : válasz.
103-ik	"	földről	20-ik	sorban láttuk helyett : látjuk olvasandó.
111-ik	"	alulról	7-ik "	utalmányos helyett : utalványos olvasandó.
146-ik	"	alulról	18-ik "	1871 helyett : 1875 olvasandó.
155-ik	"	földről	14-ik "	indokuk helyett : indokoknak olvasandó.
159-ik	"	"	20-ik "	ítélet helyett : ítéletet olvasandó.
175-ik	"	"	17-ik "	lakását helyett : lakás olvasandó.
186-ik	"	"	14-ik "	részben helyett : részében olvasandó.
188-ik	"	"	14-ik "	IV. fejezetében helyett : 66—68. §§-ában olvasandó.
189-ik	"	alulról	6-ik "	eladása után : által olvasandó.
190-ik	"	földről	9-ik "	végrehajtó helyett : végrehajtható olvasandó.
200-ik	"	alulról	3-ik "	jegyzőkönyvben helyett : jegyzőkönyvben olvasandó.
236-ik	"	földről	16-ik "	1877 után : XXII. olvasandó.
248-ik	"	alulról	16-ik "	örökösre helyett : öröklése olvasandó.
260-ik	"	"	8-ik "	intézendő helyett : intézendők olvasandó.
290-ik	"	"	9, 10 és 11-ik	sor teljesen törülendő.
312-ik	"	földről	17-ik	sorban kiadóhivatal helyett : kir. adóhivatal olvasandó.
333-ik	"	alulról	11-ik "	aszoros helyett : a szoros olvasandó.
366-ik	"	felülről	24-ik "	kivánatai helyett : kivonatai olvasandó.
368-ik	"	alulról	16-ik "	kérvények helyett : kérvénynek olvasandó.
423-ik	"	"	9-ik "	1783. helyett : 1723. olvasandó.

